ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ (ΜΑΚΗΣ)
Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ

Η αρχαία ελληνική θρησκεία των ολύμπιων θεών και η μυθολογία της. Η ελληνική και οι ξενες μυθολογίες.Αιγυπτιακή, Βαβυλωνιακή κ.α. Οι μύθοι Δία και Ευρώπης, Μίνωα, Έλληνα κ.α. Η ελληνική και οι ξλένες μυθολογίες: Αιγυπτιακήμ Βαβηλωνιακή κ.α. Η δημιουργία του κόσμου και η πλάση των ανθρώπων. Οι 12 Ολύμπιοι Θεοί, οι 12 μήνες, οι 12 ώρες και τα 12 ζώδια. Τα μυστήρια και τα όργια των αρχαίων Ελλήνων. Οι Ιδαίοι δάκτυλοι, οι Κορύβαντες, οι Κουρήτες, οι Κύρβαντες κ.α.

ΕΚΔΟΣΗ 5η ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΑΘΗΝΑ»
ΑΘΗΝΑ 1990

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑΤΗΣ

==========

ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ (ΜΑΚΗ) Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗ
(Επίτιμου Δ/ντη Υπ. Πολιτισμού , συγγραφέα, Προέδρου Πολιτιστικού Συλλόγου Αγίας Παρασκευής «Η Αλληλλεγγύη»)

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο 5
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ 5
1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ 5
2. Η ΗΘΟΠΛΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΘΟΙ 6
3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ 6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο 9
ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ (ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ - ΘΕΟΓΟΝΙΑ 9
1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ 9
Α. ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ – ΘΕΟΓΟΝΙΑ ΗΣΙΟΔΟΥ 9
Β. ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ – ΘΕΟΓΟΝΙΑ ΟΡΦΙΚΩΝ 13
2. Η ΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ 14
3. ΤΟ ΙΕΡΟ ΠΥΡ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΙΕΡΑ 17
4. ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΑ - ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ 21
5. Ο ΓΕΝΑΡΧΗΣ ΕΛΛΗΝ, Η ΠΟΛΗ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΕΛΛΑΣ, ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ 23
6. ΤΑ ΑΔΕΛΦΙΑ: ΓΡΑΙΚΟΣ, ΕΛΛΗΝΑΣ, ΜΑΓΝΗΣ, ΜΑΚΕΔΟΝΑΣ 27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο 32
Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ 32
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ 32
1. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ 32
2. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 32
3. ΟΙ 12 ΜΗΝΕΣ, ΟΙ 12 ΘΕΟΙ, ΟΙ 12 ΩΡΕΣ ΤΑ 12 ΖΩΔΙΑ ... 44
4. ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥΣ - ΕΠΙΓΕΙΟΥΣ ΘΕΟΥΣ 47
5. ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΕΣ ΛΕΞΕΩΝ ΘΕΟΣ/ ΔΕΥΣ / DEUS / ΖΕΥΣ / 50

6. ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΟΤΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΗΡΑΝ ΤΟΥΣ 12 ΘΕΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ 55
7. Ο ΕΠΑΝΩ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΣ – ΕΠΙΓΕΙΟΙ ΚΑΙ ΧΘΟΝΙΟΙ ΘΕΟΙ 62
8. ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ (ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΩΝ) ΘΕΩΝ ΚΑΙ Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ 63
9. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΩΜΑΙΚΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ 63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο 78
ΞΕΝΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ 78
ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΕΣ 78
1. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ 78
2. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ 84
3. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΤΛΑΝΤΙΩΝ ΛΙΒΥΗΣ 85
4. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ - ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΕΡΣΙΑΣ 88
5. ΕΒΡΑΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ- ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΣΤΟΝ ΕΝΑ ΘΕΟ 91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο 96
ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΙΑ 96
ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ 96
1. ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ 96
2. ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ 105
3. Ο ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΣ - ΚΑΘΑΡΣΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ 110
4. ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ, ΜΕΣΣΗΝΙΑ ΚΛΠ ΜΥΣΤΗΡΙΑ 111
5. ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ: ΒΑΚΧΑΙ, ΘΥΙΑΙ, ΜΑΙΝΑΔΑΙ, ΣΕΙΛΗΝΟΙ, ΣΑΤΥΡΟΙ ΚΛΠ 117
6. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΙΑ 119
7. ΕΚΜΙΝΩΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΛΑΣΓΙΚΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ 121
8. ΤΑ ΜΑΝΤΕΙΑ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ, Ο ΠΡΟΓΟΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ 125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο 129
ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΟ 129
1. Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ 129
2. ΤΑ ΕΙΔΩΛΑ - Η ΨΥΧΗ ΩΣ ΕΙΔΩΛΟ-ΣΚΙΑ 131
3. Η ΥΠΑΡΞΗ Ή ΟΧΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ 132
4. Ο ΑΔΗΣ, Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΝΕΚΡΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΗ 134
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο 142
ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ, ΚΟΥΡΗΤΕΣ, ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΚΛΠ 142
1. Η ΙΔΗ, ΟΙ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ, ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ, ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ, ΟΙ ΕΤΕΟΚΡΗΤΕΣ ΚΑΙ Η Κ(ΟΥ)ΡΗΤΙΣ > ΚΡΗΤΗ ... 142
2. Η ΔΙΚΤΗ, Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΑΙΟΣ ΔΙΑΣ 181
3. ΟΙ ΚΥΡΒΑΝΤΕΣ 161
4. ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ 163
7. ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ, ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΚΛΠ ΣΤΟΥΣ ΟΡΦΙΚΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ 166

8. ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΑΝΤΡΟ, ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΙΕΡΟ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΚΟΥΡΟΣ..... 185
9. ΟΙ ΟΜΗΡΙΚΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ (ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΛΠ) 168
10. Η ΦΡΥΓΙΑ, Η ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ ΚΑΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ 171
11. Ο ΔΙΑΣ, Ο ΧΟΡΟΣ, Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΕΝΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 174
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο 189
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ, ... 189
Η ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ» 189
1. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ, Η ΤΑΦΗ, Η ΜΕΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΘΕΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ 189
2. Η ΤΑΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΟ ΓΙΟΥΧΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 191
3. Ο ΚΑΚΟΗΘΗΣ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΑΠΟΚΑΛΕΙ ΨΕΥΤΕΣ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΕΣ ΜΕ ΤΟ ΔΗΘΕΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟ ΟΤΙ ΛΕΓΑΝΕ ΠΩΣ Ο ΔΙΑΣ ΠΕΘΑΝΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΑΨΑΝΕ, ΟΜΩΣ Ο ΛΟΓΟΣ ΗΤΑΝ ΑΛΛΟΣ. 193
4. ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ Ή ΑΡΚΑΔΙΑ - ΛΟΓΩ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ 197
5. Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΡΗΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑ 198
6. Ο ΙΔΟΜΕΝΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ» 199
7. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ, ΤΟ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ», ΚΑΙ Ο ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ 200
8. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ: ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ, ΑΛΛΑ ΟΛΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (ΑΘΗΝΑΙΟΙ, ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΛΠ) ΨΕΥΔΟΝΤΑΙ 202
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο 204
ΜΥΘΟΣ ΔΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗΣ - ΜΙΝΩΑΣ 204
1. Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ – ΜΙΝΩΑΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ 204
2. Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΚΑΙ Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΥΡΩΠΗ 209
3. ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΜΙΝΩΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΚΑΝΕ ΤΗΝ ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΣΕΣ 210
4. ΜΙΝΩΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΟΚΡΑΤΟΡΙΑ 215
5. ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ216
6. Η ΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ 220
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο 221
ΜΙΝΩΙΚΟΙ ΗΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ 221
1. Ο ΜΥΘΟΣ, ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΥ 221
2. Ο ΜΥΘΟΣ ΔΑΙΔΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΥ 230
4. Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΗΣ Ή ΔΙΚΤΥΝΝΑΣ ... 234
5. ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΣΤΗ ΣΙΚΕΛΙΑ, ΟΙ ΙΕΡΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΙΝΩΑ 236
6. ΜΥΘΟΣ ΘΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΕΡΓΑΝΗΣ 237
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 241
ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ: 241

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Μύθος, απ΄ όπου και τα: μυθολογία, παραμύθι, μυθιστόρημα κ.α., λέγεται η αφήγηση της οποίας το περιεχόμενο σχετίζεται με τα θεία και τη δημιουργία του κόσμου (της γης των ζών, των ανθρώπων κ.α.), καθώς και την προέλευση ή τη δημιουργία φυσικών, υπερφυσικών ή πολιτιστικών φαινομένων. Η εξήγηση με την οποία κάποιος κάνει μύηση κάποιου άλλου στα μυστήρια, ήτοι στα μεταφυσικά και στις βαθύτερες έννοιες, όπως π.χ. το πως και ποιος δημιούργησε τον άνθρωπο (μύθος Προμηθέα), τι γίνεται η ψυχή μετά θάνατο (μύθος του Άδη με τα Τάρταρα και Ιλίσια Πεδία) κ.α., καθώς και στις βαθύτερες έννοιες (π.χ. Μύθοι Αισώπου). Ο λόγος για τον οποίο οι μύθοι θεωρούνται ως ιερή εξιστόρηση.

Ο μύθος είναι ένα ιδιαίτερο είδος λόγου, που προσπαθεί να ερμηνεύσει τη δημιουργία του κόσμου, των θεών και των ανθρώπου, καθώς και κάποιες όψεις του κόσμου που μας περιβάλλει. Όπου η επιστήμη αδυνατεί να δώσει απάντηση, όπως π.χ. στα θεία και στα μεταφυσικά θέματα, αυτό το κάνει η θρησκεία μέσω της μυθολογίας και συνεπώς η μυθολογία είναι τμήμα της φιλοσοφίας και όργανο ειδικά της θεολογίας. Μύθοι υπάρχουν σε όλες τις θρησκείες και βεβαίως και στο Χριστιανισμό. Για παράδειγμα ο μύθος του Άδη υπάρχει και στη Χριστιανική και στην Αρχαία Ελληνική Θρησκεία.

Ο μύθος ενίοτε κάνει προσωποποιήσεις όντων, όπως έχει κάνει π.χ. ο Ησίοδος στη «Θεογονία», όπου η γη = η μάνα Γαία, ο ουρανός = ο πατέρας Ουρανός, , των οποίων ο γάμος (υπονοούνται οι χημικές ενώσεις) γενούν τα βουνά, τα πελάγη τα αστερία κ.α.

Η λέξη μύθος ετυμολογείται-παράγεται από το ρήμα μυέω – μυώ, παθητική φωνή μυούμαι μέλλων μυθήσομαι, μετοχή μυθησάμενος,η,ο, αόριστος εμύθην, υποτακτική να μυθώ κ.α. οπότε μύθος = η εξιστόρηση μύησης. Από το ίδιο ρήμα παράγονται και οι λέξεις: μύστης (= αυτός που γνωρίζει τα μυστήρια και κάνει μυήσεις με μύθους), μυστήριο (= το δυσεξήγητο, που λύνει, αναλύει κλπ ο μύστης με τους μύθους) κ.α.

Και επειδή το περιεχόμενο της εξιστόρησης του μύθου είναι φανταστικό, η σύνθετη λέξη «μυθιστόρημα» (μύθος + ιστορία) είναι, σημαίνει επίσης, φανταστική ιστορία.

Μυθολογία λέγεται το σύνολο των μύθων, τμήματα της οποίας είναι η κοσμογονία και η θεογονία. Για παράδειγμα στη «Θεογονία» του Ησιόδου αναφέρονται πολλοί μύθοι, όπως ότι αρχικά υπήρχε το Χάος, το οποίο γέννησε τη Γη, ακολούθως η Γη γέννησε τον Ουρανό και μετά η Γη δαμάστηκε από τον Ουρανό και γέννησε τα άστρα, τα βουνά κλπ,

Στους μύθους συνήθως γίνεται προσωποποίηση- ανθρωποποίηση των υπερφυσικών δυνάμεων , των θείων, με τις καλούμενες επωνυμίες,

όπως φανερώνει η ετυμολογία των ονομάτων των μύθων , πρβ π.χ. ότι ο Δίας ή Ζαν ή Ζεύς = το δια, το αίτιο της ζωή (του ζην), ο Κρόνος = ο χρόνος (από το εκ-ρέω , εκ-ρέματα > χρήματα κλπ), η Δήμητρα (= γης μήτρας) > Δήμητρας, ο Ποσειδώνας (= της πόσεως είδη) κλπ. Ο λόγος που το κλειδί για την πλήρη κατανόησή του μύθου είναι η ετυμολογία. Η γλωσσολογική ανάλυση πολλών μύθων είναι εκείνη που μπορεί να αποδώσει ή να αποκαλύψει το κεντρικό του νόημα.

2. Η ΗΘΟΠΛΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΘΟΙ

Ο μύθος δεν πρέπει να συγχέεται με τα άλλα είδη του λόγου, ήτοι την ιστορία, το μυθιστόρημα και το παραμύθι. Άλλο είδος λόγου είναι το ένα και άλλου είδους λόγου τα άλλα.Στη ιστορία το περιεχόμενο εξιστόρησης είναι πραγματικό, το τι έχει συμβεί επακριβώς, ενώ το περιεχόμενο στο μύθο, στο μυθιστόρημα και στο παραμύθι είναι υποθετικό, φανταστικό.

Η ιστορία και ο μύθος αποσκοπούν στην πληροφόρηση - μόρφωση των ακροατών, ενώ το μυθιστόρημα και το παραμύθι στην τέρψη τους. Ο μύθος εξιστορεί μια ΄φανταστική ή άλλως υποθετική ιστορία, όμως όχι για ανθρώπους, αλλά για θεούς και γενικά για τα υπερφυσικά όντα και τις πράξεις τους, όπως π.χ. ποιος και πως δημιούργησε τον κόσμο, τον άνθρωπο κ.α. Το μυθιστόρημα (μυθος + ιστορία) εξιστορεί μια ΄φανταστική ή άλλως υποθετική ιστορία, δηλαδή μια ιστορία που δεν είναι πραγματική, όμως θα μπορούσε να είναι αληθινή, όμως όχι για θεούς, αλλά για ανθρώπους. Το παραμύθι (παρά + μύθος) εξιστορεί μια ΄φανταστική ή άλλως υποθετική ανθρώπινη ή και ζώων ιστορία, η οποία συνάμα δεν μπορεί να είναι αληθινή, γιατί υπερβαίνει τη λογική, αφού εκεί π.χ. τα δέντρα, τα βουνά και τα ζώα μιλούν κ.α., οπότε η εξιστόρηση αυτή είναι μόνο για μικρά παιδιά, που ακόμη δεν έχουν αποκτήσει πλήρη λογική, για να κρίνουν την ορθότητα του λόγου.

Ο Πλάτων στην «Πολιτεία» (377-379), λαμβάνοντας υπόψη του ότι πολλοί μύθοι δεν είναι αληθείς, αλλά παραμύθια, αναφέρει ότι οι μύθοι στο σύνολο τους τίποτ' άλλο δεν είναι παρά ένα ψέμα, έχουν όμως και κάποιες αλήθειες μέσα. Και, επειδή οι μύθοι λέγονται από τις μανάδες και τις παραμάνες στα παιδιά, οπότε με αυτούς διαπλάθονται οι ψυχές των νέων, πρέπει να ελεγχθεί ποιοι από αυτούς θα πρέπει να λέγονται στα παιδιά, γιατί ορισμένοι από αυτούς, ακόμη και από εκείνους του Ομήρου και του Ησιόδου, λένε πράγματα φοβερά, όπως ότι οι θεοί φιλονικούν μεταξύ τους, ότι όλα τα κακά οφείλονται στους θεούς κ.α. και κατόπιν αυτού αυτοί πρέπει να απαγορευτούν και να λέγονται μόνο αυτοί οι μύθοι που πραγματικά διαπλάθουν τις ψυχές των παιδιών στην αρετή.

3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ

Σύμφωνα με τον αρχαίο συγγραφέα Διόδωρο Σικελιώτη Σικελιώτη (1,6), οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των Θεών ανάγονται στην Αίγυπτο, πρβ: «Επειδή ανάγονται στην Αίγυπτο οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των

Θεών και λέγεται πως εκεί έγιναν οι αρχαιότερες αστρονομικές παρατηρήσεις, καθώς επίσης έργα πολλά και αξιόλογα εξιστορούνται μεγάλων ανδρών, θ' αρχίσουμε την ιστορία μας από τα γεγονότων της Αιγύπτου». (Διόδωρος Σικελιώτης 1.6-13)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης λέει όλα αυτά, επειδή, προφανώς, ο παλαιότερός του Ηρόδοτος (Β 4 – Β 142) αναφέρει ότι όταν πήγε στη Μέμφιδα της Αιγύπτου οι εκεί ιερείς του Ηφαίστου του είπαν ότι αυτοί πρώτοι ανακάλυψαν, παρατηρώντας τα άστρα, το (ηλιακό) έτος και χώρισαν τις εποχές του σε δώδεκα μέρη, 12 μήνες και κάθε μήνα σε 30 ημέρες και ακολούθως αυτοί πρώτοι αφενός έδωσαν επωνυμίες στους 12 θεούς (βλέπε Ηρόδοτος Β 4), επειδή αρχικά αυτοί δεν είχαν ονόματα (βλέπε Ηρόδοτος Β 52-53, Β 142) και αφετέρου έκαναν εικόνες, βωμούς, γιορτές, αγάλματα και ναούς στους θεούς και από αυτούς μετά αυτά τα πήραν οι Έλληνες (βλέπε Ηρόδοτος Β 4 και Β 58), των οποίων ο Όμηρος και ο Ησίοδος είναι αυτοί που τα έθεσαν πιο σωστά: " γιατί ο Όμηρος και ο Ησίοδος, οι ποιητές που δημιούργησαν τη θεογονία και περιέγραψαν τους θεούς, αποδίδοντας σε αυτούς σωστά τους τίτλους, τις τιμές προς αυτούς και τις ασχολίες τους, έζησαν, πιστεύω, περίπου τετρακόσια χρόνια πριν από εμάς". (Ηρόδοτος Β 53)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης, αλλά και ο Στράβων κ.α., αναφέρουν επίσης ότι οι αρχαίοι Αιγύπτιοι και αρχαίοι Έλληνες νομοθέτες, ήδη από την εποχή του Μίνωα, έλεγαν ότι έπαιρναν τους νόμους τους από τους θεούς, με σκοπό να τους σέβονται οι άνθρωποι και έτσι να δημιουργηθεί μια καλύτερη κοινωνία, πρβ:

<< Ο ίδιος (ο Μίνωας) θέσπισε και αρκετούς νόμους για τους Κρήτες, προσποιούμενος ότι τους έλαβε από τον πατέρα του το Δία ….. Από τη μεγάλη του δικαιοσύνη βγήκε ο μύθος ότι τον έκαναν δικαστή στον Άδη, όπου ξεχωρίζει τους ευσεβείς από τους πονηρούς……..>> (Διόδωρος Σικελιώτης, Βίβλος 5, 78 και 79)

«Έφυγε τότε (ο Λυκούργος) για την Κρήτη. Εκεί ήρθε και πλησίασε το Θάλητα , ένα μελοποιό και νομοθέτη. Έμαθε από αυτόν τον τρόπο που ο Ραδάμανθυς πρώτα και αργότερα ο Μίνωας έφερναν τους νόμους τους, τάχα από το Δία προς τους ανθρώπους...» (Στράβων, Γεωγραφικά Ι, C 481 - 483, 17 – 20) «Πρώτος, λένε, που έπεισε το λαό (στην Αίγυπτο) να χρησιμοποιεί γραπτούς νόμους ήταν ο Μνεύης. Αυτός λοιπόν προσποιήθηκε πως του έδωσε τους νόμους ο Ερμής, με τη διαβεβαίωση πως θα φέρουν μεγάλα καλά στη ζωή των ανθρώπων, όπως ακριβώς έκανε, λένε, στους Έλληνες ο Μίνωας στην Κρήτη και ο Λυκούργος στους Λακεδαιμονίους, που ο ένας είπε ότι πήρε τους νόμους από το Δία και ο άλλος από τον Απόλλωνα.». (Διόδωρος Σικελιώτης, Βίβλος 1, 94)

Συνεπώς η ελληνική μυθολογία είναι αφενός από τις του κόσμου, αφού οι πηγές της ανάγονται στην αρχαία Αίγυπτο και στη Μινωϊκή Κρήτη και αφετερου απο τις πλουσιότερες αφού οι πηγές της είναι τα έπη Ιλιάδα και Οδύσσεια του Ομήρου (9/8ος αιώνας π.Χ.) και τα ποιητικά έργα «Θεογονία» και «Έργα και Ημέραι» του Ησίοδου (9/8ος αιώνας π.Χ.), τα οποία αναφέρονται στην αρχαία ελληνική αντίληψη για τη δημιουργία του κόσμου, τη διαδοχή των θείων κυβερνητών, τη διαδοχή των ανθρώπινων εποχών, την προέλευση του ανθρώπινου δράματος και των θυσιαστικών

πρακτικών. Διάφοροι μύθοι έχουν επίσης συντηρηθεί από τμήματα ποιημάτων του επικού κύκλου, λυρικά ποιήματα, έργα τραγωδών του 5ου αιώνα π.Χ., γραφές των μελετητών και των ποιητών της ελληνιστικής περιόδου και κείμενα από συγγραφείς των ρωμαϊκών χρόνων, όπως του Πλούταρχου και του Παυσανία.

Η ελληνική μυθολογία έχει ουσιώδη επιρροή στο δυτικό πολιτισμό γενικότερα, στη φιλοσοφία του, στην ιστορία του, στην πολιτική του, στις τέχνες και στη λογοτεχνία του και θεωρείται βασικό στοιχείο της δυτικής κληρονομιάς. Αποτελεί δε μέρος της εκπαίδευσης, από νεαρή ηλικία, σε πολλές δυτικές χώρες με σημαντική ελληνομάθεια. Ποιητές, διανοούμενοι και καλλιτέχνες από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα έχουν αντλήσει από την ελληνική μυθολογία έμπνευση, έχουν αποδώσει σύγχρονες έννοιες και ανακαλύψει σχετικότητα με τα κλασσικά μυθολογικά θέματα και το σύγχρονο κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο
ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ ΣΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ - ΘΕΟΓΟΝΙΑ

1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Α. ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ – ΘΕΟΓΟΝΙΑ ΗΣΙΟΔΟΥ

Σύμφωνα με τη «Θεογονία» του Ησίοδου (8ος αι. π.Χ) καταρχήν υπήρξε το Χάος. Στη συνέχεια έγινε η Γη, η σταθερά έδρα των πάντων. Από τη Γη γεννήθηκαν πρώτα ο Ουρανός, για να τη σκεπάζει και την προστατεύει και ο Έρωτας.Η Γη είναι σα μια πλατιά στέρνα (= η Μεσόγειος θάλασσα, που περιβάλλεται από ξηρά) και στη περιοχή των Εσπερίδων, υπάρχει το όρος Άτλας στην κορφή του οποίου ένας γίγαντας, ο Άτλας, κρατά στους ώμους του τον αχανή Ουρανό, το ουράνιο θόλο που σκεπάζει τη Γη και στον οποίο βρίσκονται τα άστρα.

Δηλαδή στη Θεογονία του Ησίοδου προϋπάρχουν τρία στοιχεία, το Χάος, η Γαία και ο Έρως. Αυτές οι τρεις μορφές δεν έχουν γεννηθεί η μία από την άλλη. Είναι αυτογέννητες κι απέχουν μόνο χρονικά στη σειρά της γέννησής τους. Από αυτές μόνο ο Έρως δε γεννά απογόνους. Αυτός ενώνει και ωθεί τις άλλες δυνάμεις σε δημιουργία.

Ακολούθως η Γαία και ο Ουρανός γέννησαν τους «Τιτήνες (= δωρικά Τιτάνες»): Κρόνος, Θεία, Δίας, Ρέα, Ιαπετός κλπ, οι οποίοι ήσαν και οι αρχικοί θεοί. Από τους Τιτάνες η Θεία με σύζυγο τον Υπερίωνα, γέννησε τον ήλιο, τη Σελήνη και την Ηώ. Επίσης από τους Τιτάνες ο Κρόνος και η Ρέα γέννησαν το Δία.

Η Ρέα, η μητέρα του Δία, λέει ο Ησίοδος, όταν επρόκειτο να γεννήσει το Δία, παρακάλεσε τους γονείς της, τη Γη και τον Ουρανό, να καταστρώσουν κάποιο σχέδιο με το οποίο θα μπορούσε να διαφύγει κάπου μακριά, όταν θα γεννούσε το Δία, για να τον γλιτώσει από του Κρόνου τα δόντια. Αυτοί υπάκουσαν και την έστειλαν μια νύκτα με βαθύ σκοτάδι στην πόλη Λύκτο της Κρήτης και απ’ εκεί στο όρος «η Δίκτη» (ή το Δίκτον), όπου γέννησε κρυφά το Δία. Ωστόσο κάποια στιγμή έμαθε ο Κρόνος τα καθέκαστα και ήλθε και ζήτησε να δει το παιδί. Η Ρέα γνωρίζοντας τις προθέσεις του Κρόνου σπαργάνωσε ένα βράχο και τον έδωσε στον Κρόνο, ο οποίος αμέσως τον καταβρόχθισε, νομίζοντας ότι είναι ο Δίας και τον οποίο αργότερα ξέρασε στον Παρνασσό.

Ακολούθως ο Δίας, όταν ανδρώθηκε, καταρχήν στράφηκε κατά των Τιτάνων, μεταξύ των οποίων και του πατροκτόνου πατέρα του, επειδή στο μεταξύ το ειχαν ρίξει στην παρανομία, τους οποίους νίκησε στην περίφημη τιτανομαχία φονεύονταν πολλούς απο αυτούς. Στη συνέχεια ο Δίας με διάφορες θεές και θνητές γέννησε άλλους θεούς και ημίθεους,

όπως τους θεούς: την Αθηνά, τον Απόλλωνα, τον Ερμή, ο Άρη, την Άρτεμη και τον Ήφαιστο, πρβ:

<<Στ᾽ αλήθεια πρώτα–πρώτα το Χάος έγινε. Κι ύστερα η πλατύστερνη η Γη, η σταθερή πάντοτε έδρα όλων των αθανάτων που την κορφή κατέχουνε του χιονισμένου Ολύμπου, και τα ζοφώδη Τάρταρα στο μυχό της γης με τους πλατιούς τους δρόμους. Αλλά κι ο Έρωτας που ο πιο ωραίος είναι ανάμεσα στους αθάνατους θεούς, αυτός που παραλύει τα μέλη και όλων των θεών κι ανθρώπων την καρδιά δαμάζει μες στα στήθη και τη συνετή τους θέληση. Κι από το Χάος έγινε το Έρεβος κι η μαύρη Νύχτα. Κι από τη Νύχτα πάλι έγιναν ο Αιθέρας και η Ημέρα: αυτούς τους γέννησε αφού συνέλαβε σμίγοντας ερωτικά με το Έρεβος.Και η Γη γέννησε πρώτα ίσον μ᾽ αυτή τον Ουρανό που ᾽ναι γεμάτος άστρα, να την καλύπτει από παντού τριγύρω και να ᾽ναι έδρα των μακαρίων θεών παντοτινά ασφαλής. Γέννησε και τα όρη τα ψηλά, τις όλο χάρη κατοικίες των θεών Νυμφών που κατοικούνε στα βουνά τα φαραγγώδη,μα και το πέλαγος το άκαρπο γέννησε που ορμάει με το κύμα,τον Πόντο, δίχως ζευγάρωμα ευφρόσυνο. Κι έπειτα ξάπλωσε με τον Ουρανό και γέννησε τον Ωκεανό το βαθυδίνη τον Κοίο, τον Κρείο, τον Υπερίονα, τον Ιαπετό, τη Θεία, τη Ρέα, τη Θέμιδα, τη Μνημοσύνη, τη χρυσοστέφανη τη Φοίβη και την εράσμια Τηθύ. Μαζί μ᾽ αυτούς γεννήθηκε, πιο νέος απ᾽ όλους, ο δολοπλόκος Κρόνος, ο πιο δεινός απ᾽ τα παιδιά. Και το γονιό του το θαλερό εχθρεύτηκε. Γέννησε και τους Κύκλωπες, που ᾽χουν πανίσχυρη καρδιά, το Βρόντη, το Στερόπη και τον Άργη με τη δυνατή ψυχή, που δώσανε στο Δία τη βροντή και του ᾽φτιαξαν τον κεραυνό. Αυτοί σε όλα τ᾽ άλλα με τους θεούς παρόμοιοι ήταν, μα ένα μονάχα μάτι στη μέση του μετώπου τους βρισκόταν. Και πήραν το φερώνυμο όνομα Κύκλωπες, γιατί στο μέτωπό τους ένα βρισκόταν μάτι κυκλικό. Και ισχύς, δύναμη και τεχνάσματα στα έργα τους υπήρχαν. Και άλλοι πάλι από τη Γη κι από τον Ουρανό γεννήθηκαν τρεις γιοι, μεγάλοι κι ισχυροί, ακατονόμαστοι, ο Κόττος, ο Βριάρεως κι ο Γύγης, τέκνα αλαζονικά..... (Ησίοδος «Θεογονία» 117 – 140)

«Και τα παιδιά του βρίζοντας Τιτήνες («Τιτήνας επίκλησιν» = δωρικά Τιτάνες) τα ονόμαζε ο πατέρας τους, ο μέγας Ουρανός, που τα γέννησε ο ίδιος. Γιατί ισχυριζόταν πως τα χέρια τους τα άπλωσαν («τιταίνοντας ατασθαλίη») στην ασέβεια, να κάνουν αμαρτία μεγάλη, και πως θα υπάρξει στο μέλλον πληρωμή γι᾽ αυτήν. (Ησίοδος, Θεογονία 208-210)

« Και η Θεία γέννησε τον Ήλιο το μέγα και τη λαμπρά Σελήνη και την Ηώ (Αυγή), η οποία σε όλους τους υποχθόνιους ανθρώπους φωτίζει και εις τους αθάνατους θεούς, οι οποίοι κατέχουν τον ευρύχωρο ουρανό, αφού δαμάστηκε δ᾽ έρωτος από τον Υπερίωνα..... (Ησίοδος (Κοσμογονία – θεογονία 370 – 375)

«Και ευτυχία του δίνει, αφού τη δύναμη αυτήν την έχει. Γιατί απ᾽ όσους γέννησε ο Ουρανός κι η Γη κι αξίωμα έλαχαν, απ᾽ όλους τούτους έχει μερίδιο στον κλήρο τους. Κι ούτε ο γιος του Κρόνου σε τίποτα την πίεσε, ούτε και της αφαίρεσε όσα της λάχανε μες στους Τιτάνες («Τιτήσι μέτα προτέροισι θεοίσιν»), τους προγενέστερους θεούς, μα τα κατέχει αυτή όπως η μοιρασιά απαρχής πρωτόγινε». (Ησίοδος, Θεογονία 420--423)

«Και τη στείλανε λοιπόν (τη Ρέα) στη Λύκτο, στην πλούσια της Κρήτης χώρα, τη μέρα που ήταν να γεννήση το πιο νέο από τα παιδιά της,

τον μεγάλο Δία και δέχτηκε το βρέφος η πελώρια Γη στην Κρήτη τη μεγάλη να τον θρέψη και να τον φροντίζη. Και τότε, μεσ' απ΄της γρήγορης νύχτας τα σκότη φέρνοντάς τον, ήρθε στο Δίκτο ή άλλως Δίκτη και παίρνοντάς το από το χέρι της , σ' απάτητη τον έκρυψε σπηλιά μέσα στης γης τα βάθη, στο Αιγαίο βουνό το κατάμεστο από βλάστησι. Και στ ουρανού τον γιο, στον μεγα άνακτα, στον πρωτο βασιλέα των θεών, σπαργάνωσε μεγαλο ένα λιθάρι και του τώδωσε χέρι με χέρι και κείνος τότε παίρνοντας στα χέρια του, τ'όριξε στην κοιλιά του ο δυστυχής!

«Πέμψαν δ' ες Λύκτον, Κρήτης (τη Ρέα) ες πίονα δήμον/ οππότ' άρ οπλότατον παίδων ήμελλε τεκέσθαι, / Ζήνα μέγαν, τον μεν οι εδέξατο Γαία πελώρη, Κρήτη εν ευρείη τραφέμεν ατιταλλέμεναί τε./ ένθα μιν ίκτο φέρουσα θοήν δια νύκτα μέλαιναν / πρώτην **ες Δίκτον'** κρύψεν δε ε χερσί λαβούσα/ άντρω εν ηλιβάτω ζαθέης υπό κεύθεσι Γαίης, αιγαίω εν όρει πεπυκασμένω υλήεντι» (Θεογονία Ησιόδου, στίχοι 476 – 485, Έκδοση Κ. Σιτλ - Συλλόγος Καθηγητών Κωνσταντινούπολης έτος 1889, έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας των Ελληνικών Γραμμάτων – Π. Λεκατσάς - ΠΑΠΥΡΟΣ, έτος 1938)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑΣ-ΘΕΟΓΟΝΙΑΣ ΗΣΙΟΔΟΥ

Παρατηρώντας τα ως άνω λεγόμενου του Ησιόδου και συνάμα κάνοντας ετυμολογία των ονομάτων της θεογονίας του βλέπουμε ότι οι άνθρωποι αρχικά λάτρευαν ως θεούς τη Γη και τον Ουρανό και τα κύρια στοιχεία τους, τις ιδιότητές τους, όπως τον Έρωτα, τον Κρόνο (Χρόνο) , τον αιθέρα κλπ, αφού η ετυμολογία των ονομάτων των θεών αυτών φανερώνει ότι είναι η προσωποποίηση των κύριων στοιχείων του σύμπαντος: Γαία = η γη, το χώμα, Ποσειδών = ο της πόσεως είδη (το υγρό στοιχείο), κλπ.

Και αυτό, καθώς λέει ο Πλάτωνας («Κρατύλο» 397d) και ο Πλούταρχος («Περι αρεσκώντων τοις φιλοσόφοις» βιβλίο Α'), επειδή οι κινήσεις του ουρανού (που είναι ως του πατερα που φροντίζει τα παιδιά) γύρω από τη γη (τη μάνα γη > Γαία που γεννά τα πάντα) φέρνει τις εποχές και εκείνες τις βροχές που ποτίζουν τα φυτά και τα ζώα, δίδει τις ανθοφορίες και καρποφορίες των δέντρων, προκαλεί τον έρωτα και τις γεννήσεις των ζώων κ.α. Ο λόγος που οι αστερισμοί – ουράνιοι θεοί (ζώδια) πήραν μετά τα ίδια ονόματα με τους 12 επίγειους θεούς.

Μετά στη θέση των ως άνω θεών μπήκαν τα μέλη μιας βασιλικής οικογένειας, του Κρόνου και της Ρέας, που είχε εν ζωή προσφέρει ευεργεσίες και για το λόγο αυτό οι θεοί αυτοί φέρουν τις ιδιότητες που είχαν οι αρχικοί θεοί, αλλά και τα ονοματεπώνυμα, συγγένειες κλπ που είχαν τα μέλη της εν λόγω οικογένειας.

Ο «Κρόνος», ο πατέρας του Δία και παππούς των θεών του Ολυμπιακού Πανθέου, σημαίνει ο χρόνος, από το: εκ- ρέω > εκ-ροή, Κρόνος, κρουνός, (ε)κρέματα > χρήματα.... Βλέπε και λεξικό "Αρχαίας Ελληνικής", Ι. Σιδέρη: «Κρόνος = ο χρόνος, κρονόληρος = ο γέρος, ο πολύχρονος και ξεμωραμένος άνθρωπος. Επομένως ο θεός Κρόνος είναι ο χρόνος, ο γενάρχης μα και φονιάς των πάντων, άρα ο άστοργος πατέρας. Ο Κρόνος > χρόνος είναι εκείνος που φέρνει τη ζωή (ΖΕΥΣ), καθώς και

την ανάσταση της φύσης την Άνοιξη, αλλά και που στη συνέχεια την τρώει άσπλαχνα με το θάνατο στα γηρατειά. Ο Χρόνος ως στοιχείο γεννιέται όπου υπάρχει Γη και Ουρανός και στη βασιλεία του (στο χρόνο) όλα γεννιούνται, αλλά και όλα πεθαίνουν. Το μόνο που δεν πεθαίνει ή που δεν τρώει ο Κρόνος (ο χρόνος) είναι η ζωή, ο Δίας ή Ζευς. Επιβιώνει με τέχνασμα, με το κλείσιμό της μέσα σε σπόρο, κάτι ως γίνεται με αυτόν που μπαίνει σε σπήλαιο, οπότε ο Κρόνος (χρόνος) τρώει το σώμα, την ύλη και η ζωή γλιτώνει και αναβιώνει κατόπιν ως παιδί. Αυτός είναι και ο λόγος που η ελληνική μυθολογία λέει ότι ο Κρόνος εξαπατήθηκε από τη Ρέα δίνοντάς του να φάει μια πέτρα αντί για το νεογέννητο Δία. Ο θεός Δίας ή Ζευς είναι η προσωποποίηση της Ζωής, αλλά και το αίτιο για το ζην.

Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ

Ο Δίας προκειμένου να γίνει κυρίαρχος του κόσμου, καταρχήν νίκησε τους κακοποιούς Τιτάνες στην επονομαζόμενη Τιτανομαχία, η οποία έγινε στην Κνωσό της Κρήτης (σύμφωνα με το Διόδωρο). Στη μάχη αυτή ο Δίας τελικά νίκησε, επειδή με τη συμβουλή της Γαίας ελευθέρωσε τους Κύκλωπες και τους Εκατόγχειρες, που οι Τιτάνες τους είχαν φυλακίσει στα Τάρταρα οπότε αυτοί από ευγνωμοσύνη βοήθησαν το Δία εναντίον των Τιτάνων. Βοήθησαν, επίσης, και η κόρη του Δία Αθηνά, που πολεμούσε σαν άντρας και του Ηρακλή και του Διόνυσου ως συμπαραστάτες. Μετά αναμετρήθηκε με τους Γίγαντες, αλλά η πιο οδυνηρή σύγκρουση ήταν αυτή με τον Τυφώνα, ο οποίος κατάφερε να τραυματίσει το Δία. Όμως με την πονηριά του Ερμή και του Πάνα είχαμε πάλι αίσιο τέλος για τους Ολύμπιους και ιδιαίτερα για το Δία. Μετά από όλες αυτές τις περιπέτειες έγινε η μοιρασιά ανάμεσα στα τρία αδέρφια. Ο Δίας ανέλαβε τη βασιλεία του Ουρανού, ο Ποσειδώνας τη θάλασσα και ο Αδης τον Κάτω Κόσμο Σύμφωνα με άλλους μύθους, όταν ο Δίας μεγάλωσε, οι Νύμφες του αποκάλυψαν τα πάντα, σχετικά με το σκληρόκαρδο πατέρα του και για όλες τις περιπέτειες που πέρασε η μητέρα του και ο ίδιος μέχρι να φτάσει σ' αυτή την ηλικία. Με τις πολύτιμες συμβουλές, τις ευχές και τα μαγικά βότανα των Νυμφών και ιδιαίτερα της Μήτιδας έφτασε μπροστά στον Κρόνο· του αποκάλυψε την ταυτότητά του και ζήτησε το θρόνο του. Αυτός αρνήθηκε, αλλά ο Δίας μετά από μακροχρόνια πάλη κατάφερε να τον ακινητοποιήσει. Στη συνέχεια του έδωσε ένα βοτάνι και αμέσως ο Κρόνος ξέρασε τα υπόλοιπα παιδιά του, την Ήρα και μετέπειτα νόμιμη σύζυγο του, την Εστία, τη Δήμητρα, τον Ποσειδώνα και τον Πλούτωνα. Ακολούθως και όταν ο Δίας ανακηρύχθηκε θεός και μάλιστα επικεφαλής των θεών του Ολύμπου (του Ολυμπιακού Πανθέου), έδειξε την ευγνωμοσύνη του σ' όλα τα πλάσματα που τον βοήθησαν στην ανατροφή του. Καταρχήν επισκέφτηκε τη γενέτειρά του τη Δίκτη και έκτισε εκεί μια πόλη, δείγμα της αγάπης του γι αυτήν. Έκτοτε μάλιστα δεν παρέλειπε να επισκέπτεται τη Δίκτη κάθε χρόνο. Αμέσως μετά έκανε την Αμάλθεια και τον αετό αστερισμούς και στα χαριτωμένα περιστέρια ανέθεσε την ευχάριστη υπηρεσία να αναγγέλλουν τις εποχές.

Β. ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ – ΘΕΟΓΟΝΙΑ ΟΡΦΙΚΩΝ

Σύμφωνα με τους καλούμενους Ορφικούς, οι αρχαίοι θεοί: Κρόνος, Δίας κλπ είναι η προσωποποίηση- θεοποίηση των βασικών γενεσιουργών στοιχείων του σύμπαντος. Ειδικότερα κατ' αυτούς καταρχάς υπήρξε η ουράνια σφαίρα, το αβγό της άπειρης ύλης, που ο Κρόνος , δηλαδή ο χρόνος, κυοφόρησε και από την εκκόλαψή του βγήκαν οι θεοί: Δίας, Ήρα, Άρτεμη, Δήμητρα κλπ. Ο Κρόνος είναι ο χρόνος (ετυμολογία από το εκ ρέω > Κρόνος – χρόνος, όπως και κρέματα > χρήματα κλπ), ο οποίος κυοφορεί, γεννά τη ζωή, εδώ το Ζήνα ή άλλως Δία, που όμως στο τέλος την κατατρώει, όπως ο παιδοκτόνος πατέρας, και που η μάνα, εδώ η Ρέα για να τη σώσει την κρύβει (πρβ το αυγό), δίνοντας στον Κρόνο > χρόνο να φάει το περινο (σπάργανα) του αυγού κλπ:

Ο Κρόνος > χρόνος (ετυμολογία από το εκ ρέω > Κρόνος – χρόνος, όπως και κρέματα > χρήματα κλπ), που γεννά τα πάντα, είναι εκείνος που φέρνει τη ζωή (ΖΕΥΣ), καθώς και την ανάσταση της φύσης την Άνοιξη, αλλά και που στη συνέχεια την τρώει άσπλαχνα με το θάνατο στα γηρατειά. Ο Χρόνος ως στοιχείο γεννιέται όπου υπάρχει Γη και Ουρανός και στη βασιλεία του (στο χρόνο) όλα γεννιούνται, αλλά και όλα πεθαίνουν. Το μόνο που δεν πεθαίνει ή που δεν τρώει ο Κρόνος (ο χρόνος) είναι η ζωή, ο Δίας ή Ζευς. Επιβιώνει με τέχνασμα, με το κλείσιμό της μέσα σε σπόρο, κάτι όπως γίνεται με αυτόν που μπαίνει σε σπήλαιο, οπότε ο Κρόνος (χρόνος) τρώει το σώμα, την ύλη και η ζωή γλιτώνει και αναβιώνει κατόπιν ως παιδί. Αυτός είναι και ο λόγος που η ελληνική μυθολογία λέει ότι ο Κρόνος εξαπατήθηκε από τη Ρέα δίνοντάς του να φάει μια πέτρα αντί για το νεογέννητο Δία. Ο θεός Δίας ή Ζευς είναι η προσωποποίηση της Ζωής, αλλά και το αίτιο για το ζην:

<< **Ως Κρόνο** να εννοήσεις το **Χρόνο** και Ρέα τη ροή της υγρής ουσίας, επειδή ολόκληρη η ύλη μεταφερόμενη στον χρόνο, **γέννησε σαν αυγό τον σφαιροειδή ουρανό** που περιέχει τα πάντα. Αυτό κατ' αρχάς ήταν γεμάτο από τον γόνιμο μυελό, για να μπορεί να γεννήσει τα κάθε λογής στοιχεία και χρώματα, ωστόσο μέσα στη μια ουσία και στο ένα χρώμα εμπεριείχε και την εικόνα της ποικιλομορφίας. Γιατί, όπως ακριβώς στο γέννημα του παγωνιού ένα φαίνεται ότι είναι το χρώμα του αυγού, αλλά εν δυνάμει έχει μέσα του τα μυριάδες χρώματα εκείνου που πρόκειται να εκκολαφθεί, έτσι το έμψυχο αυγό που γεννήθηκε από την άπειρη ύλη, κινούμενο από το υπόστρωμα της ύλης που διαρκώς ρέει, παρουσιάζει κάθε λογής μεταβολές. Γιατί μέσα στην περιφέρεια του παίρνει μορφή κάτι ζωντανό, ανδρόγυνο, με πρόνοια του θεϊκού πνεύματος που ενυπάρχει σε αυτό, **το οποίο Φάνη ο Ορφέας αποκαλεί**, επειδή , όταν αυτό φανερώθηκε, έλαμψε το σύμπαν από αυτό, καθώς εκκολάφθηκε από το φέγγος του διαπρεπέστερου στοιχείου, της φωτιάς στο υγρό Και δεν είναι απίστευτο, γιατί και στις πυγολαμπίδες ως σαν παράδειγμα μας χάρισε τη δυνατότητα η φύση να βλέπουμε υγρό φως. Το πρωτογέννητο λοιπόν αβγό, αφού από κάτω θερμάνθηκε από το έμβρυο ον που είχε μέσα του, σπάει, και έπειτα, αφού το έμβρυο έλαβε μορφή, ξεπροβάλει, όπως λέει ο Ορφέας: «Μόλις σχίστηκε το κρανίο του ευρύχωρου αβγού». Και αφού το γέννημα φανερώθηκε με τόσο μεγάλη δύναμη, η σφαίρα λαμβάνει

αρμονία και αποκτά τάξη, και ο ίδιος σαν στην κορυφή του ουρανού κάθεται και με τρόπο απόρρητο ακτινοβολεί την απέραντη αιωνιότητα. Η γόνιμη ύλη που απέμεινε μέσα στη σφαίρα, καθώς με το πέρασμα μακρού χρονικού διαστήματος η θερμότητα που υπέβοσκε έκαιγε από κάτω μέχρι να φτάσει σε ένα φυσικό σημείο, διαχώρισε τις ουσίες των πάντων. Το κατώτερο μέρος της πρώτα σαν κατακάθι από το βάρος υποχώρησε προς τα κάτω, το οποίο λόγω του η πρώτη ρυπαρή και τραχιά ουσία λένε κατά τρόπο φυσικό πως καταπόθηκε από τον Κρόνο, το χρόνο, λόγω της υποχώρησης της προς τα κάτω. Μετά το πρώτο βάρους και του πυκνού και μεγάλου πλήθους της ουσίας που αποτελούσε το υπόστρωμα, το ονόμασαν Πλούτωνα και αποφάνθηκαν πως είναι βασιλιάς του Άδη και των νεκρών. Αυτή λοιπόν κατακάθι, το νερό που συνέρεε και επέπλευσε πάνω από το πρώτο κατακάθι το είπαν Ποσειδώνα. Το τρίτο που απέμεινε, το πιο καθαρό και κορυφαίο, επειδή ήταν διαυγής φωτιά, το ονόμασαν **Ζήνα (Δία) λόγω της φύσης που έζεε (έβραζε**) μέσα του. Γιατί, καθώς η φωτιά έχει την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, δεν καταπόθηκε από τον χρόνο, τον Κρόνο, αλλά, όπως είπα, η πυρώδης ουσία, επειδή ήταν ζωτική και είχε την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, πέταξε στον ίδιο τον αέρα, ο οποίος είναι και ο ποιος συνετός, λόγω της καθαρότητάς του. Από την ίδια τη θερμότητα του, λοιπόν, ο Ζευς – δηλαδή η ουσία που ζέει – ανέσυρε το λεπτότατο και θείο πνεύμα που είχε απομείνει στο νερό που βρισκόταν κάτω, πνεύμα το αποκάλεσε Μήτη. Μόλις αυτό έφτασε στην κορυφή του ίδιου του αιθέρα και καταπονήθηκε από αυτόν, σαν να αναμείχθηκε το υγρό με το θερμό, δημιούργησε τον αεικίνητο παλμό και γέννησε τη σύνεση, την οποία ονομάζουν Παλλάδα, επειδή πάλλεται…….. >> (ΟΡΦΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ 56, ΤΟΜΟΣ Γ’, ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΑΝΙΚΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ, ΚΛΗΜ. ΡΩΜ. ΟΜΙΛ VI 5 – 12)

2. Η ΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ελληνική μυθολογία, σύμφωνα π.χ. με το Απολλόδωρο («Βιβλιοθήκη» Α 7, 1-3), Ησίοδος (Θεογονία) κ.α., αναφέρει ότι ο Προμηθέας έκλεψε το πυρ από τους κεραυνούς του Δία μέσα σε ένα νάρθηκα (καλάμι) και αφού έπλασε ανθρώπους από πηλό, τους έδωσε ζωή χώνοντας το νάρθηκα μέσα στο σώμα τους, κάτι για το οποίο μετά τιμωρήθηκε φρικτά από το Θεό Δία. Διέταξε τον Ήφαιστο να τον δέσει με αλυσίδες σε μια κορυφή του Καύκασου, όπου με διαταγή πάλι του Δία, ένας αετός κατάτρωγε όλη τη μέρα το συκώτι του, το οποίο όμως ανανεωνόταν τη νύχτα. Η τιμωρία του έληξε μετά με το φόνο του αετού από τον Ηρακλή: «Προμηθεὺς δε εξ ύδατος και γης ανθρώπους πλάσας έδωκεν αυτοίς καὶ πυρ, λάθρᾳ Διός εν νάρθηκι κρύψας. ὡς δὲ ήσθετο Ζεύς, ἐπέταξεν Ηφαίστῳ τω Καυκάσῳ όρει το σώμα αυτού προσηλώσαι· τούτο δε Σκυθικὸν όρος εστίν. εν δη τούτῳ προσηλωθεὶς Προμηθεὺς πολλών ετών αριθμὸν εδέδετο· καθ’ εκάστην δε ημέραν αετός εφιπτάμενος αυτώ τους λοβούς ενέμετο του ήπατος αυξανομένου δια νυκτός. και Προμηθεὺς μεν πυρός κλαπέντος δίκην έτινε ταύτην, μέχρις Ηρακλής αυτόν ύστερον έλυσεν, ως εν τοις καθ’ Ηρακλέα δηλώσομεν…..» (Απολλόδωρος Α 7, 1-3).

Το αυτό λένε και οι: Στράβων «Γεωγραφικά» (11,5,5,9), Αρριανός «Αλεξάνδρου Ανάβασις» (5,3,2,8), Διόδωρος «Βιβλιοθήκη» (5,67,22) , Φιλόστρατος «Βίος Απολλώνιου» (2,3,3) κ.α.

Ο Προμηθέας , σύμφωνα με τον Απολλόδωρο (Α 1- 3), ήταν γιος του Τιτάνα Ιαπετού και της Ωκεανίδας Ασίας ή Κλυμένης. Αδέλφια του ήταν οι Ιαπετίδες Επιμηθέας, Άτλας και Μενοίτιος. Το όνομά του σημαίνει «συνετός», «προνοητικός». Παράγεται από την πρόθεση «προ» και το ουσιαστικό «μῆτις» (=σκέψη). Σύμφωνα με τη «Θεογονία» του Ησιόδου, οι Τιτάνες ή ιωνικά Τιτήνες ήταν οι «πρώτοι θεοί», οι γιοι της Γαίας και του Ουρανού (= Ο Κρόνος, ο Ιαπετός, η Ρέα κ.α.), οι περισσότεροι των οποίων (Κρόνος κ.α.) φονεύτηκαν μετά από τον Δία, το γιο του Κρόνου, όταν αυτός έγινε βασιλιάς των θεών, επειδή, λέει, <<πολύ άπλωσαν («τίταιναν») τα χέρια τους στην παρανομία. Η παρανομία π.χ. του Κρόνου ήταν ότι φόνευε τα παιδιά του φοβούμενος μην του πάρουν τη βασιλεία.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

Α) Λέγοντας η ελληνική μυθολογία ότι ο θεός Προμηθέας, αφού έπλασε τους ανθρώπους από πηλό, έκλεψε το πυρ των θεών μέσα σε ένα νάρθηκα (καλάμι), τον οποίο έχωσε μέσα στο σώμα τους και έτσι αυτοί πήραν ζωή, υπονοεί επακριβώς το ίδιο πράγμα με αυτό που λέει η Γένεση, σχετικά με την πλαση του Αδαμ και το φυσημα από το θεό. Υπονοείται και εδώ σαφώς η φλόγα (το θεϊκό πυρ > πυρετός) που καίει μέσα στη μηχανή (οργανισμό) εσωτερικής καύσης (στους πνεύμονες, στην καρδιά και στις φλέβες) των ανθρώπων, την οποία ανάβει η πνοή (το οξυγόνο) της Φύσης, του Θεού (χωρίς αέρα δεν ανάβει φωτιά) και συντηρεί το λίπος του σώματος που παράγεται από την τροφή. Η φλόγα που καίει μέσα στους οργανισμούς από τη μια θερμαίνει το αίμα, για να μην πήξει από το ψύχος, γιατί μετά θα πεθάνει ο οργανισμός, και από την άλλη «μαγειρεύει», ήτοι μεταπλάθει, την τροφή από μη ζώσα (από άβια ύλη) σε ζωική (σε έμβια ύλη), ήτοι σε κρέας, αίμα κλπ.

Β) Για τους Ορφικούς φιλόσοφους ο Θεός Δίας ή Ζευς είναι η προσωποποίηση της φωτιάς που ζέει μέσα στο σώμα των ζώντων όντων, όπως του ανθρώπου:<<Το τρίτο που απέμεινε, το πιο καθαρό και κορυφαίο, επειδή ήταν διαυγής φωτιά, το ονόμασαν **Ζήνα (Δία) λόγω της φύσης που έζεε (έβραζε**) μέσα του. Γιατί, καθώς η φωτιά έχει την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, δεν καταπόθηκε από τον χρόνο, τον Κρόνο, αλλά, όπως είπα, η πυρώδης ουσία, επειδή ήταν ζωτική και είχε την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, πέταξε στον ίδιο τον αέρα, ο οποίος είναι και ο ποιος συνετός, λόγω της καθαρότητάς του. Από την ίδια τη θερμότητα του, λοιπόν, ο Ζευς – δηλαδή η ουσία που ζέει – ανέσυρε το λεπτότατο και θείο πνεύμα που είχε απομείνει στο νερό που βρισκόταν κάτω, πνεύμα το αποκάλεσε Μήτη. …….. >> (ΟΡΦΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ 56, ΤΟΜΟΣ Γ', ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΑΝΙΚΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ, ΚΛΗΜ. ΡΩΜ. ΟΜΙΛ VI 5 – 12)

Γ) Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι οι αρχαίοι άναβαν πυρ στα ιερά τους, το οποίο επιμελούνταν οι καλούμενες Εστιάδες αφενός γιατί θεωρούσαν ότι ήταν η αιτία της ζωής («το πυρ είναι η αρχή των πραγμάτων, **γιατί είναι στοιχείο κινητικότατο στη φύση και η αιτία της γένεσης της κίνησης ή τουλάχιστον μετά της κινήσεως γίνεται…»**,) και αφετέρου για να αποκρύπτουν τα αόρατα, αλλά και για να τα καθαρίζουν. Το πυρ αποκρύπτει, δηλαδή φωτίζει το χώρο και έτσι φανερώνει-διώχνει τα κρυμμένα άγρια ζώα, ερπετά, εχθρούς κλπ, αλλά και καθαρίζει, δηλαδή απολυμαίνει, προσελκύει και καίει τα αόρατα μιάσματα. Ειδικότερα και συγκεκριμένα ο Πλούταρχος στο «Κάμιλος» αναφέρει ότι ο βασιλιάς των

Ρωμαίων Νουμάς (= ο δεύτερος βασιλιάς των Ρωμαίων, μετά το Ρωμύλο), ο οποίος ήταν πολυμαθής και ως εξ αυτού λεγόταν ότι συνομιλούσε με τις Μούσες, κατέστησε ιερό το πυρ της εστίας του Καπιτωλίου της Ρώμης και διέταξε να το «φρουρώσιν ακοίμητον, ως εικόνα της τα πάντα διακοσμούσης **αϊδίου δυνάμεως**». Διέταξε επίσης να το σέβονται, διότι κατ' αυτόν το πυρ είναι η αρχή των πραγμάτων, **γιατί είναι στοιχείο κινητικότατο στη φύση και η αιτία της γένεσης της κίνησης ή τουλάχιστον μετά της κινήσεως γίνεται**. Τα άλλα μόρια της ύλης, όταν λείψει η θερμότητα, μένουν ακίνητα και ως νεκρά ποθούν τη δύναμη του πυρός, ως ψυχή, και όταν αυτή προσέλθει τότε αυτά τα μόρια αρχίζουν να ενεργούν και να πάσχουν. Αναφέρει επίσης ότι άλλοι ισχυρίζονται ότι το πυρ ανάβει έμπροσθέν των ναών για καθαρισμό , καθώς (ισχύει) στους Έλληνες, αλλά και διότι αποκρύπτει τα αόρατα: «Άλλοι δε διισχυρίζονται ότι το μεν πυρ καίει εμπρός των ναών προς καθαρισμόν, καθώς εις τους Έλληνας, αλλά δ' ότι κρύπτονται εντός αόρατα προς πάντας, πλην των παρθένων τούτων αίτινες ονομάζονται Εστιάδες». (Πλούταρχος «Κάμιλλος», Μετάφραση Α. Ραγκαβής). Αναφέρει επίσης ότι το ιερό άσβεστο πυρ της Ρώμης άναβε εκεί όπου ήταν τοποθετημένο το ξόανο της Παλλάδας (Αθηνάς) και το οποίο είχε προσκομίσει ο Αινείας όταν ήλθε από την Τροία στην Ιταλία και στην Τροία το είχε πάει ο Δάρδανος, ο οποίος αφενός έκτισε την Τροία και αφετέρου το είχε πάρει από το ιερό της Σαμοθράκης απ ' όπου κατάγονταν.

«ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ»

Όταν ο Δίας, σύμφωνα με τα «Έργα και Ημέραι» του Ησιόδου, έμαθε ότι ο Τιτάνας Προμηθέας έκλεψε το πυρ του, θέλησε να εκδικηθεί επίσης και όλους όσους το κατείχαν, δηλαδή όλους τους ανθρώπους που είχε φτιάξει ο Προμηθέας. Έδωσε λοιπόν εντολή στο Θεό Ήφαιστο να κατασκευάσει από πηλό και χώμα μια ωραία γυναίκα ως «δόλωμα» , με πολύ ωραίο κορμί και ωραία φωνή, που αφενός θα την έδινε ως σύζυγο στον Προμηθέα και αφετέρου θα την προίκιζε έτσι ώστε αυτό να γίνει «το όμορφο κακό αντάλλαγμα στο καλό» (Θεογονία 585-590), για το ότι οι άνθρωποι φέρουν το θεικό πυρ, το οποίο είχε κλέψει ο Προμηθέας από τον ουρανό και το έβαλε στα σώματά τους τότε που τα έπλαθε από χώμα και νερό, ώστε να ζωογονοποιηθούν.

«Ε, γιέ του Ιαπετού (= ο Προμηθέας), που ξέρεις πονηριές καλύτερα από όλους, χαίρεσαι που έκλεψες το πυρ και με ξεγέλασες, μα θα είναι μεγάλη συμφορά και για σένα και για τους ανθρώπους που θα γεννηθούν. Σε αυτούς εγώ, αντί του πυρός, θα δώσω ένα κακό, που όλοι θα του έχουν κρυφή χαρά, ενώ θα σφιχταγκαλιάζουν το κακό τους", λέει ο Δίας οργισμένος προς τον Προμηθέα στο «Έργα και Ημέραι» του Ησίοδου, στίχοι 54-58). Αυτός ο θυμός του Δία είναι η αιτία ύπαρξης της Πανδώρας.

Ο Δία, αφού ο Ηφαιστοςέφτιαξε την εν λόγω γυναίκα, έδωσε εντολή στην Αθηνά να τη στολίσει με πάρα πολλά στολίδια σε συνεργασία με τις Χάρες και επίσης κάλεσε πάντες τους θεούς να της χαρίσουν (να δώσουν) από ένα χάρισμα, ένα προσόν, ένα δώρο, απ ' όπου η γυναίκα

αυτή πήρε το όνομα Πανδώρα (παν-δωρα). Η Αθηνά της χάρισε μπόλικη εξυπνάδα και της έμαθε να υφαίνει. Η Αφροδίτη της έδωσε γοητεία και χάρη, η Ήρα αξιοπρέπεια, η Άρτεμις δύναμη κι ευκινησία, ο Ερμής το ήθος και πονηριά κλπ. Τα δώρα αυτά η Πανδώρα τα έβαζε μέσα σε ένα πίθο ή άλλως κιούπι ή κουτί – εξ ου και «πίθος ή κουτί της Πανδώρας» και τα πήρε μαζί της με την εντολή να προσέχει να μην το χάσει. Και αφού πάντες οι θεοί έδωσαν τα δώρα τους, ο Δίας είπε στον Ερμή να παραδώσει την Πανδώρα ως δώρο στον Επιμηθέα, τον αδελφό του Προμηθέα, γιατι ο Προμηθέας αρνήθηκε να την παραλάβει φοβούμενος μήπως αυτό το δώρο έκρυβε κάτι βλαβερό. Ο Επιμηθέας παρά τη συμβουλή του αδελφού του «να μη δεχτεί ποτέ δώρο από το Δία και να το στείλει πίσω», το δέχτηκε. Μια ημέρα από περιέργεια η Πανδώρα πήγε να ανοίξει το κουτί, για να δει τι δώρα είχε πάρει. Ωστόσο άνοιξε απρόσεκτα το κουτί και της έπεσαν όλα κάτω. Πρόλαβε να κρατήσει μόνο την ελπίδα. Έκτοτε οι άνθρωποι ζουν με βάσανα και αρρώστιες με την ελπίδα ότι θα τα ξεπεράσουν.

ΛΑΟΥΣ ΔΕ ΛΑΑΣ (ΛΙΘΟΥΣ) ΠΟΙΗΣΕ ΚΡΟΝΙΩΝ

Ο Όμηρος στην Ιλιάδα λέει **«λαούς δε λάας (λίθους) ποίησε Κρονίων»** (ΙλΙάδα Ω 611), που μεθερμηνευόμενο (μεταφορικά, αλληγορικά) σημαίνει ότι «Ο Χρόνος κοίησε, μετέβαλε τους λίθους, δηλαδή την ανόργανη ύλη, σε οργανική, έψυχα όντα, ανθρώπους ζώα κλπ». Η λέξη Κρόνος = ο χρόνος (από το εκ ρέω). Η λέξη «λαός» (= το ενόργανο σώμα ανθρώπων, ο στρατός στον Όμηρο) είναι τονικό παρώνυμο της λέξης «λάος ή λάας» (= η ανόργανο, το άψυχο σώμα, η πέτρα). Η λέξη ΛΑΟΣ έχει δύο έννοιες οι οποίες διακρινόμενες τονικά, κάτι όπως και οι: πότε-ποτέ, θέα-θεά, γέρος- γερός, θέρμος - θερμός κ.α.). Η λέξη «λάος», που είναι τονικό παρώνυμο της λέξης «λαός», στην αρχαία ελληνική σημαίνει το ανόργανο σώμα (ο λίθος, το λαήνι ή λαγήνι ή λαήνι = το σκεύος από πηλό), ενώ η λέξη «λαός» (με τόνο στην κατάληξη) σημαίνει όχι το ανόργανο, αλλά το ενόργανο σώμα (ο στρατός, οι άνθρωποι ενός κράτους ως ενόργανο ή άλλως οργανωμένο σύνολο).

Το αυτό λέει και ο Απολλόδωρος. Λέει ότι ο Δευκαλίων και η Πύρρα , οι άνθρωποι που σώθηκαν από τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα, ρίχνοντας πίσω τους «λάας» (λίθους, ανόργανα όντα) γίνονταν «λαός» (άνθρωποι, οργανικά όντα): «Ζευς δε πέμψας Ερμήν προς αυτόν ἐπέτρεψεν αιρείσθαι, ὅ τι βούλεται· ο δε αιρείται ανθρώπους αυτώ γενέσθαι. Και Διός ειπόντος υπὲρ κεφαλής έβαλλεν αίρων λίθους, και ους μεν ἔβαλε Δευκαλίων, άνδρες εγένοντο, ους δὲ Πύρρα, γυναίκες**. όθεν και λαοὶ μεταφορικώς ωνομάσθηκαν απὸ του λάας ο λίθος**». (Απολλόδωρος Α 1.7,25

3. ΤΟ ΙΕΡΟ ΠΥΡ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΙΕΡΑ

(Η ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΤΕ ΑΝΑΒΟΥΜΕ ΣΤΑ ΙΕΡΑ ΠΥΡ: ΛΑΜΠΑΔΕΣ, ΚΕΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΝΤΙΛΙΑ)

Α. ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΛΑΟΥΣ (ΕΛΛΗΝΕΣ, ΡΩΜΑΙΟΥΣ κ.α.)

Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν το πυρ ιερό και από αυτούς μετά αυτό το πήραν οι Ρωμαίοι και οι Χριστιανοί . Οι λόγοι για τους οποίους οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν το πυρ ιερό είναι πάρα πολλοί, οι κυριότεροι των οποίων είναι:

α) Σύμφωνα με την ελληνική Μυθολογία ο Τιτάνας Προμηθέας έκλεψε το πυρ από τους θεούς μέσα σε ένα νάρθηκα (καλάμι) και αφού έπλασε ανθρώπους από πηλό, τους έδωσε ζωή χώνοντας το νάρθηκα μέσα στο σώμα τους.

«Προμηθεὺς δε εξ ὑδατος και γης ανθρώπους πλάσας έδωκεν αυτοίς καὶ πυρ, λάθρᾳ Διός εν νάρθηκι κρύψας. …..» (Απολλόδωρος Α 7, 1-3).

Υπονοείται η φλόγα (το θεϊκό πυρ > πυρετός) που ενυπάρχει στην καρδιά και στις φλέβες των ανθρώπων σε όλα τα έμψυχα όντα , και που όταν σβήσει το σώμα τους παγώνει, πήζει το αίμα του, και νεκρώνουν. Η φλόγα του ανθρώπου ανάβει με την πνοή (το οξυγόνο) του Θεού, της Φύσης που φέρνει η αναπνοή στους πνεύμονες και την οποίσυντηρεί το λίπος του σώματος. Η αιτία άλλωστε που λέγεται ότι ένας άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη, αλλά και ψυχή. Η εν λόγω φλόγα είναι εκείνη που «μαγειρεύει», ήτοι μεταπλάθει, την άβια ύλη, την τροφή απο άβια (μη ζωντανή) σε έμβια (ζωντανή), φυτική ή ζωική και από την άλλη θερμαίνει το αίμα του και δεν πήζει κ.α.

β) Το φως του ήλιου και η φλόγα του πυρός φωτίζει και διώχνει το σκότος και έτσι φανερώνονται οι εχθροί, αλλά και απολυμαίνει από τα μιάσματα (μικρόβια) κ.α.,

γ) Επειδή το πυρ ανεξέλεγκτο κατακαίει καταστρέφει τα πάντα και ελεγμένο δίδει τη ζωή, άρα είναι κάτι που μόνο ο Θεός (ο Θεός Δίας) πρέπει να το χειρίζεται.

Για τους Ορφικούς φιλόσοφους ο Θέος Δίας ή Ζεύς είνα η προσωποποίηση της φωτιάς που ζέει μέσα στο σώμα των ζώντων όντων, όπως του ανθρώπου:<<Το τρίτο που απέμεινε, το πιο καθαρό και κορυφαίο, επειδή ήταν διαυγής φωτιά, το ονόμασαν **Ζήνα (Δία) λόγω της φύσης που έζεε (έβραζε**) μέσα του. Γιατί, καθώς η φωτιά έχει την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, δεν καταπόθηκε από τον χρόνο, τον Κρόνο, αλλά, όπως είπα, η πυρώδης ουσία, επειδή ήταν ζωτική και είχε την τάση να ανεβαίνει προς τα πάνω, πέταξε στον ίδιο τον αέρα, ο οποίος είναι και ο ποιος συνετός, λόγω της καθαρότητάς του. Από την ίδια τη θερμότητα του, λοιπόν, ο Ζευς – δηλαδή η ουσία που ζέει – ανέσυρε το λεπτότατο και θείο πνεύμα που είχε απομείνει στο νερό που βρισκόταν κάτω, πνεύμα το αποκάλεσε Μήτη. …….. >> (ΟΡΦΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ 56, ΤΟΜΟΣ Γ', ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΑΝΙΚΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ, ΚΛΗΜ. ΡΩΜ. ΟΜΙΛ VI 5 – 12)

Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι οι αρχαίοι άναβαν πυρ στα ιερά τους, το οποίο επιμελούνταν οι καλούμενες Εστιάδες αφενός γιατί θεωρούσαν ότι ήταν η αιτία της ζωής («το πυρ είναι η αρχή των πραγμάτων, **γιατί είναι στοιχείο κινητικότατο στη φύση και η αιτία της γένεσης της κίνησης ή τουλάχιστον μετά της κινήσεως γίνεται…»**, και αφετέρου

για να αποκρύπτουν τα αόρατα, αλλά και για να τα καθαρίζουν. Το πυρ αποκρύπτει, δηλαδή φωτίζει το χώρο και έτσι φανερώνει-διώχνει τα κρυμμένα άγρια ζώα, ερπετά, εχθρούς κλπ, αλλά και καθαρίζει, δηλαδή απολυμαίνει, προσελκύει και καίει τα αόρατα μιάσματα. Σημειώνεται ότι ο σοφός και αρχιερέας μάντης Επιμενίδης ο Κρης ήταν εκείνος που πρώτος επινόησε και καθάρισε την Αθήνα από το μίασμα (λοιμό) που αποδόθηκε στο Κυλώνειο άγος ανάβοντας παντού φωτιές.

Ειδικότερα και συγκεκριμένα ο Πλούταρχος στο «Κάμιλος» αναφέρει ότι ο βασιλιάς των Ρωμαίων Νουμάς (= ο δεύτερος βασιλιάς των Ρωμαίων, μετά το Ρωμύλο), ο οποίος ήταν πολυμαθής και ως εξ αυτού λεγόταν ότι συνομιλούσε με τις Μούσες, κατέστησε ιερό το πυρ της εστίας του Καπιτωλίου της Ρώμης και διέταξε να το «φρουρώσιν ακοίμητον, ως εικόνα της τα πάντα διακοσμούσης **αϊδίου δυνάμεως**». Διέταξε επίσης να το σέβονται, διότι κατ' αυτόν το πυρ είναι η αρχή των πραγμάτων, **γιατί είναι στοιχείο κινητικότατο στη φύση και η αιτία της γένεσης της κίνησης ή τουλάχιστον μετά της κινήσεως γίνεται**. Τα άλλα μόρια της ύλης, όταν λείψει η θερμότητα, μένουν ακίνητα και ως νεκρά ποθούν τη δύναμη του πυρός, ως ψυχή, και όταν αυτή προσέλθει τότε αυτά τα μόρια αρχίζουν να ενεργούν και να πάσχουν.

Αναφέρει επίσης ότι άλλοι ισχυρίζονται ότι το πυρ ανάβει έμπροσθέν των ναών για καθαρισμό , καθώς (ισχύει) στους Έλληνες, αλλά και διότι αποκρύπτει τα αόρατα: «Άλλοι δε διισχυρίζονται ότι το μεν πυρ καίει εμπρός των ναών προς καθαρισμόν, καθώς εις τους Έλληνας, αλλά δ' ότι κρύπτονται εντός αόρατα προς πάντας, πλην των παρθένων τούτων αίτινες ονομάζονται Εστιάδες». (Πλούταρχος «Κάμιλλος», Μετάφραση Α. Ραγκαβής).

Αναφέρει επίσης ότι το ιερό άσβεστο πυρ της Ρώμης άναβε εκεί όπου ήταν τοποθετημένο το ξόανο της Παλλάδας (Αθηνάς) και το οποίο είχε προσκομίσει ο Αινείας όταν ήλθε από την Τροία στην Ιταλία και στην Τροία το είχε πάει ο Δάρδανος, ο οποίος αφενός έκτισε την Τροία και αφετέρου το είχε πάρει από το ιερό της Σαμοθράκης απ ' όπου κατάγονταν.

Ο Πλούταρχος στο «Θησεύς (ΚΒ)» αναφέρει ότι κατ' άλλους ο Ρωμύλος ήταν εκείνος που εισήγαγε πρώτος στη Ρώμη την του πυρός καθιέρωση και συνάμα όρισε τις ιερές παρθένες, τις καλούμενες Ετσιάδες, να κρατούν άσβεστο το πυρ, και κατ' άλλους ο Νουμάς.

Ο Πλούταρχος στο «Νουμάς (Η)» αναφέρει ότι ο βασιλιάς Νουμάς καλούνταν επιτηρητής των Εστιάδων στο ιερό της Ρώμης, γιατί αυτός καθιέρωσε τη λατρεία και τιμή του αθάνατος πυρός, ο οποίος έβαλε να το φροντίζουν παρθένες που ταιριάζει με την αγνότητά τους, ενώ στην Ελλάδα, όπου υπάρχει άσβεστο πυρ στους Δελφούς και

στην Αθήνα, την επιμέλεια αυτών είχαν όχι παρθένες, αλλά γυναίκες που έχουν υπερβεί του γάμου την ηλικία. Καθιέρωσε επίσης, όταν σβήσει για κάποιο λόγο το «άσβεστο πυρ» της πόλης, τότε αυτό πρέπει να ανάβει και πάλι από τη φλόγα του ήλιου με ειδικά κοίλα «σκαφεία»: .« διότι εις τον Νουμάν αποδίδουσι και την καθιέρωσιν των Εστιάδων, και πάσαν την λατρείαν και την τιμήν του αθανάτου πυρός, ὁ αυταί φυλάττουσιν, είτε διότι την ουσίαν του πυρός, ως καθαράν και άφθαρτον παρέδιδεν εις αγνά και αμίαντα σώματα, είτε διότι το άκαρπον αυτού και το άγονον συνεσχέτιζε μετά της παρθενίας· εν ὡ εις την Ελλάδα, όπου υπάρχει πυρ άσβεστον, ως εις Δελφούς και εις Αθήνας την επιμέλειαν αυτών έχουσιν ουχί παρθένοι, αλλά γυναίκες υπερβάσαι του γάμου την ηλικίαν» (Πλούταρχος «Νουμάς Η»).

Ο Πλούταρχος στο «Νουμάς (XV,19)», αναφέρει επίσης ότι οι «Σάλιοι» ήταν μια από τις δυο ιερατικές τάξεις των Ρωμαίων που ίδρυσε ο Νουμάς Πομπίλιος (753-673 π.Χ**.) κατά μίμηση των Ιδαίων Δακτύλων της Κρήτης και επίσης ότι ο Νουμάς, που ήταν ο δεύτερος βασιλιάς (ο πρώτος ήταν ο Ρωμύλος) της Ρώμης ήταν στην καταγωγή Σαβίνος, μια από της φυλές της αρχαίας Ρώμης, η οποία κατάγονταν από τους Λακεδαιμονίους της Ελλάδος.**

Ο Παυσανίας στα «Αττικά (α', 30. - 2) αναφέρει ότι στην Αθήνα υπήρχε βωμός του Προμηθέα όπου οι Αθηναίοι **τελούσαν ετησίως αγώνες δρόμου με αναμμένες λαμπάδες**: «εν Ακαδημίᾳ δέ έστι Προμηθέως βωμός, και θέουσιν απ᾽ αυτού προς την πόλιν έχοντες καιομένας λαμπάδας· το δε αγώνισμα ομού τω δρόμῳ φυλάξαι την δάδα έτι καιομένην εστίν, αποσβεσθείσης δε ουδέν έτι της νίκης τω πρώτῳ, δευτέρῳ δὲ ἀντ᾽ αυτού μέτεστιν· ει δε μηδὲ τούτῳ καίοιτο, ὁ τρίτος εστὶν ὁ κρατών· εἰ δὲ καὶ πασιν αποσβεσθείη, ουδείς έστιν ότῳ καταλείπεται ἡ νίκη (Παυσανίας «Αττικά», 30,2).

Συνεπώς οι λαμπάδες ανάβονται σε ελληνικά ιερά ήδη από τη μυθική εποχή και η αιτία που οι αρχαίοι Έλληνες άναβαν λαμπάδες στα ιερά του Προμηθέα ήταν προκειμένου να συμβολίσουν-τιμήσουν τον ιερό νάρθηκα με το πυρ του.

Σημειώνεται ότι:

Α) Επειδή στην αρχαία εποχή δεν υπήρχαν τα πυρεία (= τα σπίρτα), για να ανάβει κάποιος όποτε θέλει φωτιά, η κάθε φυλή ή κάθε πόλη-κράτος έπρεπε να κρατά κάπου το πυρ άσβεστο και αυτό γινόταν στην καλούμενη εστία. Εστία λεγόταν αφενός το τζάκι, ο βωμός και με την ευρεία έννοια η οικία ή η πόλη και αφετέρου η θεά προστάτιδά τόσο της φωτιάς, όσο και του σπιτιού.

Β) Το πυρ εξαϋλώνει, μετατρέπει σε αέριο, κάθε πλάσμα, ακόμη και αν είναι νερό ή σίδερο, ενώ η ψύξη, ήτοι η έλλειψη πυρός, πήζει και νεκρώνει τα πάντα. Προ αυτού η Ζωή υπάρχει όπου δεν υπάρχει ούτε μεγάλη ψύξη ούτε μεγάλη πυρά. Όταν ένα μέρος της Γης πλησιάζει κοντά στον ήλιο, το Καλοκαίρι, οι περισσότεροι από τους ζωντανούς οργανισμούς εκεί πεθαίνουν, όμως πριν πεθάνουν βγάζουν καρπούς οι οποίοι ανασταίνονται-φυτρώνουν την Άνοιξη. Όταν ένα μέρος της Γης απομακρύνεται πολύ από τον ήλιο, το Χειμώνα, οι περισσότεροι από τους

ζωντανούς οργανισμούς πέφτουν σε χειμερία νάρκη ή απομακρύνονται σε άλλα μέρη και επιστρέφουν την Άνοιξη

4. ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΑ - ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ο Δίας, καθώς αναφέρει ο Απολλόδωρος, επειδή ο Προμηθέας του είχε κλέψει το θεϊκό πυρ και με αυτό ᾽έδωσε ζωή στα πλάσματά του απο πηλό, στους ανθρώπους, θύμωσε και θέλησε από τη μια να τιμωρήσει με βάσανα τον Προμηθέα και από την άλλη να καταστρέψει το ανθρώπινο γένος με κατακλυσμό. Ο Προμηθέας, για την κλοπή του θείου πυρός, καταδικάστηκε να του τρώει το συκώτι ένας αετός στον Καύκασο, αετό τον οποίο σκότωσε αργότερα ο Ηρακλής και ελευθέρωσε τον Προμηθέα. Πριν γίνει ο κατακλυσμός, ο Δευκαλίωνας, ο γιος του Προμηθέα, ακολουθώντας τη συμβουλή του πατέρα του, κατασκεύασε μια λάρνακα (γούρνα, πλοιάριο), όπου έβαλε μέσα τα απαραίτητα πράγματα και στη συνέχεια μπήκε μέσα μαζί με τη σύζυγό του την Πύρρα, την κόρη του Επιμηθέα και της Πανδώρας, και έτσι διασώθηκαν από τον κατακλυσμό, ο οποίος κράτησε εννέα ημέρες και εννέα νύχτες. Μετά τη διάσωσή τους στον Παρνασσό ο Δευκαλίωνας και η γυναίκα του Πύρρα, ύστερα από υπόδειξη του Ερμή, έριχναν πάνω από τα κεφάλαια τους πέτρες και όσες από αυτές έριχνε ο Δευκαλίωνας γίνονταν άνδρες και όσες έριχνε η Πύρρα γίνονταν γυναίκες. Παιδιά του Δευκαλίωνα και της Πύρρας ήσαν **ο Αμφικτύωνας, ο Έλληνας, η Πρωτογένεια και ο Αέθλιος.** Ο Έλληνας μετονόμασε τους μέχρι τότε καλουμένους Γραικούς σε Έλληνες. Παιδιά του Έλληνα (βασίλευε το έτος 1521 π.Χ., σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό) και της νύμφης Ορσηίδας ήσαν: ο Δώρος, ο Αίολος και ο Ξούθος (πατέρας του Ίωνα και Αχαιού), στους οποίους διαμοίρασε ο βασιλιάς Έλληνας τη χώρα του.

«Προμηθεὺς δὲ ἐξ ὑδατος και γης ανθρώπους πλάσας έδωκεν αυτοίς και πυρ, λάθρᾳ Διὸς εν νάρθηκι κρύψας……. Προμηθέως δε παις Δευκαλίων εγένετο. ούτος βασιλεύων των περί την Φθίαν τόπων γαμεί Πύρραν την Επιμηθέως και Πανδώρας, ην έπλασαν θεοί πρώτην γυναίκα. επεὶ δε αφανίσαι Ζευς το χαλκούν ηθέλησε γένος, υποθεμένου Προμηθέως Δευκαλίων τεκτηνάμενος λάρνακα, και τα επιτήδεια ενθέμενος, εις ταύτην μετά Πύρρας εισέβη. Ζεὺς δε πολὺν υετὸν απ᾽ ουρανού χέας τα πλείστα μέρη της Ελλάδος κατέκλυσεν, ώστε διαφθαρήναι πάντας ανθρώπους, ολίγων χωρὶς οι συνέφυγον εις τα πλησίον υψηλά όρη. τότε δὲ και τα κατά Θεσσαλίαν όρη διέστη, και τα εκτός Ισθμού και Πελοποννήσου συνεχέθη πάντα. Δευκαλίων δε εν τη λάρνακι δια της θαλάσσης φερόμενος <ἐφ᾽> ημέρας εννέα και νύκτας <τας> ίσας τω Παρνασώ προσίσχει, κακεί των όμβρων παύλαν λαβόντων εκβὰς θύει Διὶ φυξίῳ. Ζεὺς δε πέμψας Ερμήν προς αυτόν επέτρεψεν αιρείσθαι ὅ τι βούλεται· ὁ δε αιρείται ανθρώπους αὐτώ γενέσθαι. και Διός ειπόντος υπέρ κεφαλής έβαλλεν αίρων λίθους, και ους μεν έβαλε Δευκαλίων, άνδρες εγένοντο, ους δε Πύρρα, γυναίκες. όθεν και λαοί μεταφορικώς ωνομάσθησαν από του λάας ὁ λίθος.

γίνονται δε εκ Πύρρας Δευκαλίωνι παίδες Έλλην μεν πρώτος, ον εκ Διός γεγεννήσθαι <ένιοι> λέγουσι, <δεύτερος δε> Αμφικτύων ὁ μετά

Κραναὸν βασιλεύσας της Αττικής, θυγάτηρ δε Πρωτογένεια, εξ ης και Διός Αέθλιος …….

Ἕλληνος δε και νύμφης Ορσηίδος Δώρος Ξούθος Αίολος. αυτός μεν ουν αφ αυτού τους καλουμένους Γραικούς προσηγόρευσεν Ἕλληνας, τοις δε παισίν εμέρισε την χώραν· και Ξουθος μεν λαβών την Πελοπόννησον εκ Κρεούσης της Ερεχθέως Αχαιόν εγέννησε και Ἴωνα, αφ’ ων Αχαιοί και Ἴωνες καλούνται, Δώρος δε την πέραν χώραν Πελοποννήσου λαβών τοις κατοίκους αφ’ εαυτού Δωριείς εκάλεσεν, Αίολος δε βασιλεύων των περί την Θεσσαλίαν τόπων τοις ενοικούντας Αιολείς προσηγόρευσε,…». (Απολλόδωρος Α 7, 1-3)

Ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνος από πολλούς σχετίζεται με τον κατακλυσμό του Νώε, που αναφέρει η Γένεση. Η Γένεση υπολογίζεται ότι γράφτηκε από το Μωυσή το 1450 π.Χ.-1400 π.Χ., άρα οι κατακλυσμός του Νώε θα πρέπει να έγινε παλιότερα πριν απο το 1500 π.Χ.. Το Πάριο χρονικό αναφέρει ότι ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνα έγινε το έτος 1265 πριν από το Διόγνητο (= το έτος 1529 π.Χ.).

ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΟΥ ΙΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΑ

Ο Απολλόδωρος αναφέρει ότι οι πρώτοι γενάρχες-βασιλιάδεςς χωρίζονται σε δυο γένη’ στο γένος του Δευκαλίωνα και στο γένος του Ινάχου και τα παρακλάδια τους (Γένος Ηρακλειδών, Γένος Αγηνορειδών κ.α.). Στο βασιλικό γένος του Δευκαλίωνα ανήκουν οι βασιλιάδες-γενη του οίκου της Φθιώτιδας. Δηλαδή ο βασιλιάς Ἕλληνας και τα παιδιά του: Δώρος, Ξούθος, Αίολος, καθώς και τα εγγόνια του: Ἴων, Αχαιός, Μάγνης κ.τ.λ. , στα οποία διαμοίρασε τη χώρα τους και σχηματίσθηκαν τα σχετικά βασίλεια στην Πελοπόννησο, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα κ.α.. Στο βασιλικό γένος του Ινάχου ανήκουν οι βασιλιάδες του οίκου του Ἄργους, οι βασιλιάδες Ἄργος και Πελασγός. Γιος του Πελασγού ήταν ο Λυκάονας, που έγινε βασιλιάς των Αρκάδων και με πάρα πολλές γυναίκες απόκτησε 50 γιους, τους: Θεσπρωτό, Μάκεδνο, Μαίναλο, Φθίο, Λύκιο, Ορχομενό …. Κόρη του Ἄργους ήταν η Ιώ απ᾽ όπου προέρχονται οι βασιλιάδες της Αιγύπτου, Αραβίας, Κιλικίας κ.α. Δηλαδή οι βασιλιάδες Ἔπαφος, Δαναός, οι Αγηνορίδες, οι Καδμείοι κ.α.

Ο Δευκαλίωνας, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, είναι ο σύζυγος της Πύρρας, κόρης του Επιμηθέα και της Πανδώρας: ήταν οι μόνοι άνθρωποι που επέζησαν από τον Κατακλυσμό και αναδημιούργησαν την ανθρωπότητα. Ἦταν γιος του Προμηθέα και της Ωκεανίδας Κλυμένης, κόρη του Τιτάνα Ωκεανού και της Τιτανίδας Τηθύος κατά τον Διονύσιο της Αλικαρνασσού.

Κατά ένα άλλο μύθο ο Ἴναχος ήταν αρχαιότατος (μυθικός) βασιλιάς του Ἄργους, σύγχρονος του Ευμόλπου και του Εριχθονίου. Ἦταν γιος του Ωκεανού και της Τηθύος και ιδρυτής του βασιλικού γένους των Ιναχιδών που έδωσε στο Ἄργος οκτώ βασιλιάδες. Ο Ἴναχος, όταν έγινε ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνα, έσωσε τους κατοίκους οδηγώντας τους στα όρη και στη συνέχεια αφού μάζεψε τα νερά σε μία κοίτη και δημιούργησε τον ποταμό Ἴναχο, που έλαβε το όνομά του, έφερε τους Αργείους στην

εύφορη και κατοικήσιμη πλέον πεδιάδα του Άργους. Αργότερα, έχτισε το Άργος και θεώρησε προστάτιδα της πόλης του τη θεά Ήρα. Τότε ο Ποσειδώνας για να εκδικηθεί την προτίμησή του αυτή αποξήρανε τα ποτάμια, αλλά η γη ποτιζόταν με τις βροχές που έστελνε εν τω μεταξύ ο Δίας Ο Ίναχος είχε γυναίκα τη Μελία, (κόρη επίσης του Ωκεανού), κατ᾽ άλλους την Αργεία, που του χάρισε έξι παιδιά: το Φορωνέα, τον Αιγιαλέα, τον Πανόπτη, τον Άργο, τον Πελασγό, την Ιώ, ή κατά μία εκδοχή και τη Μυκήνη.

5. Ο ΓΕΝΑΡΧΗΣ ΕΛΛΗΝ, Η ΠΟΛΗ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΕΛΛΑΣ, ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Η ονομασία των Ελλήνων, το όνομα Έλλην – Έλληνες, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, προήλθε από το όνομα του γενάρχη τους, του Έλληνα, που ήταν γιος του Δευκαλίωνα και της Πύρρας, των ανθρώπων που επέζησαν κατά τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα.

Ο Θουκυδίδης (Α 2-9) αναφέρει ότι μέχρι τα Τρωικά δεν υπήρχαν σύνορα και κράτη ούτε και οι ονομασίες Έλληνες και βάρβαροι, διαφορετικά αυτό θα το ανέφερε ο Όμηρος, αυτά δημιουργήθηκαν μετά τα Τρωικά. Αναφέρει επίσης ότι αρχικά στην Ελλάδα υπήρχαν διάφορα φύλλα με πολυπληθέστερο τους Πελασγούς και ο Όμηρος με το όνομα Έλληνες ονομάζει μόνο εκείνους που ακολούθησαν τον Αχιλλέα από τη Φθιώτιδα στον πόλεμο της Τροίας, οι οποίοι ήταν και οι πρώτοι Έλληνες. Όμως από την εποχή που ο Έλληνας, ο γιος του Δευκαλίωνα, και οι γιοί του επέβησαν ισχυροί στη Φθιώτιδα (δηλαδή στην περιοχή όπου υπήρχε η πόλη Ελλάδα και όπου ήσαν οι πρώτοι Έλληνες) και τη βοήθεια τους επικαλούντο οι κάτοικοι των άλλων πόλεων, ονομάζονταν και αυτοί Έλληνες:

«Αλλ' από την εποχήν που ο Έλλην και οι υιοί του απέβησαν ισχυροί εις την Φθιώτιδα, και την βοήθειάν των επεκαλούντο οι κάτοικοι των άλλων πόλεων, τα διάφορα φύλα, συνεπεία της επικοινωνίας αυτής, ωνομάζοντο ήδη επί μάλλον και μάλλον Έλληνες, μολονότι πολύς επέρασε καιρός πριν το όνομα τούτο ημπορέση να επικράτηση γενικώς» (Θουκυδίδης Α, 3).

Επομένως για το Θουκυδίδη το εθνικό όνομα Ελλάς – Έλληνες προήλθε από το τοπικό όνομα της πόλης-κράτος με το όνομα «Ελλάς - Ελλάδα», η οποία είχε ιδρυθεί απο το γιο του Δευκαλίωνα, τον « Έλλην - Ελληνα» > Έλληνες.

Ομοίως ο Στράβωνας, ο Αρχίλοχος και ο Παυσανίας, επικαλούμενος τον ποιητή (Όμηρο), αναφέρουν, ότι η ονομασία Ελλάδα – Έλληνες προήλθε από την αρχαία πόλη με το όνομα «Ελλάδα» στη Φθιώτιδα:

«οι μεν πίστευαν ότι η Ομηρική Ελλάδα είναι η Φθία» (Στράβωνας, Θ᾽ 431 - 432).

«Η χώρα, ην οικούσι παρ Ομήρω οι υπό του Πηλέα Έλληνες, καλείται Ελλάς και κείται περι Σπερχειόν ποταμόν (Αρχίλοχος, απ. 47-52). «καθότι και Έλληνας το σύμπαν γένος από της εν Θεσσαλία ποτε καλουμένης Ελλάδος. (Παυσανίας Λακωνικά, ΧΧ 6-7)

Ο Ὅμηρος αναφέρει συγκεκριμένα ότι στα Τρωικά με το όνομα «Ελλάδα» ονομαζόταν μόνο μια πόλη – κράτος στο Πελασγικό Άργος (= η Θεσσαλία) και με το όνομα «Μυρμιδόνες και Αχαιοί και Ἕλληνες» ονομάζονταν μόνο όσοι κατοικούσαν στις πόλεις του Πελασγικού Άργους: Ελλάδα, Φθία, Άλος, Αλόπη και Τραχίνα. Οι πόλεις αυτές ανήκαν στο κράτος του Πηλέα και ο στρατός τους στην Τροία είχε ως αρχηγό τους τον Αχιλλέα, έναν από τους πιο ισχυρούς αρχηγούς της τότε εποχής. Ο Ὅμηρος αναφέρει επίσης ότι με το όνομα «Πανέλληνες» ονομάζονταν κατ' επέκταση όσοι άλλοι λαοί είχαν εκστρατεύσει μαζί με τους εν λόγω καλούμενους «Μυρμιδόνες και Αχαιούς και Ἕλληνες» εναντίον της Τροίας, πρβ:

«τους όσοι το Πελασγικόν Άργος έναιον οι τ' Άλον οι τ᾽ Αλόπην οι τε Τρηχίν ενέμοντο, οι τα' είχον Φθίην ηδ' Ελλάδα καλλιγύναικα, **Μυρμιδόνες δε κελεύντο και Ἕλληνες και Αχαιοί**, των δ' αύ πεντήκοντα νεών ήν αρχός Αχιλλεύς» (Ιλιάδα, Β, 681-5)

«Λοκρών δ' ηγεμόνευεν Οϊληος ταχύς Αίας μείων, ου τι τόσος γε όσος Τελαμώνιος Αίας αλλά πολύ μειων· ολίγος μεν εην λινοθώρηξ, εγχείη δ εκέκαστο Πανέλληνες και Αχαιούς». (Ιλιάδα Β 527 – 530)

Στη Ιλιάδα του Ομήου με την ονομασία «Αχαιοί ή Δαναοί ή Αργείοι ή Πανέλληνες» ονομάζονταν όλοι οι ομόγλωσσοι και ομόθρησκοι λαοί με αυτούς της αρχαίας πόλης «Ελλάδα που ειχαν εκστατεύσει εναντίον της Τροίας, την οποία υποστήριζαν οι βαρβαροι λαοί της Ασίας.

Ομοίως ο Ησίοδος, ο Ευριπίδης κ.α. ονομάζουν στα έργα τους Ἕλληνες όσους εκστράτευσαν στην Τροία, επειδή η εκστρατεία αυτή θεωρήθηκε, όπως αναφέρει και ο Θουκυδίδης, ως η πρώτη κοινή Ελληνική συνεργασία των Ελλήνων κατά των βαρβάρων της Ασίας, πρβ:

ενταύθα γαρ δη χιλίων ναών στόλον Ελληνικόν συνήγαγ' Αγαμέμνων άναξ, τον καλλίνικον στέφανον Ίλίου θέλων λαβείν Αχαιοίς τους θ' υβρισθέντας γάμους Ελένης μετελθείν, Μενέλεω χάριν φέρων.	Χίλια καράβια Ελληνικά εκεί πέρα ο Αγαμέμνονας είχε μαζεμένα, τ' ωραίο στεφάνι θέλοντας της νίκης για τους Αχαιούς να πάρει από την Τροία, μα και για το Μενέλαο, που τον είχαν προσβάλει αρπάζοντάς του την Ελένη,
δεινης δ' απλοίας πνευμάτων τε τυγχάνων, ες έμπυρ' ήλθε, και λέγει Κάλχας τάδε· ω τησδ ανάσσων Ελλάδος στρατηγίας, Αγάμεμνον, ου μη ναυς αφορμίση χθονός, πριν αν κόρην σην Ιφιγένειαν Αρτεμις Ευριπίδης «Ιφιγένεια (10 15)	Απ' αγριοκαίρια στη στεριά δεμένος μαντεία φωτιάς ζητούσε, κι είπε ο Κάλχας: "του Ελληνικού στρατού, αρχηγέ Αγαμέμνονα, από τ' αραξοβόλια πλοίο δε βγαίνει, αν η Άρτεμη την κόρη σου Ιφιγένεια

Ο Ηρόδοτος (βλέπε συνδυαστικά: Α 57-58, Β 54-57, Θ 85, Η 43 κ.α.) αναφέρει ότι η Ελλάδα πριν ονομαζόταν Πελασγία και φύλα των Πελασγών ήταν οι Αιολείς, οι Αχαιοί, οι Ίωνες και οι Δωριείς και από

αυτούς οι Δωριείς (= οι μετέπειτα Σπαρτιάτες, οι Μακεδόνες κ.α.), αποκόπηκαν πρώτοι από τους Πελασγούς και (και πήγαν πρώτα στην Πίνδο όπου πήρα το όνομα Μακεδνοί και από εκεί κάποιοι από αυτούς κατέβηκαν στην Πελοπόννησο όπου ονομάστηκαν Δωριείς) και αποτέλεσαν ξέχωρο έθνος, το Ελληνικό και μετά προσχώρησαν σ᾽ αυτό όλοι οι Πελασγοί (= και οι Ἰωνες ή Αθηναίοι, οι Αιολείς ή Θεσσαλοί κ.α.), καθώς και πολλοί άλλοι βάρβαροι, πρβ: «Το Ελληνικό έθνος αφότου φάνηκε, την ίδια πάντα γλώσσα μιλά - αυτό είναι η πεποίθησή μου, αφότου όμως ξέκοψε από το Πελασγικό, αδύνατο τότε και στην αρχή και μικρό, αυξήθηκε ύστερα και πλήθαινε σε έθνη, καθώς προσχώρησαν σ' αυτό κυρίως οι Πελασγοί, αλλά και πάρα πολλά άλλα βαρβαρικά φύλα. Τέλος είμαι της γνώμης ότι το Πελασγικό έθνος πρωτύτερα και εφόσον ήταν βαρβαρικό ποτέ δε γνώρισε μεγάλη δύναμη» (Ηρόδοτος Α, 57- 58)

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Το όνομα «Ελλάς» ετυμολογικά – γλωσσολογικά σχετίζεται με τα: λαός, βασιλιάς, βασίλειο, λαϊκός , παλλάς κ.α. Ειδικότερα η λέξη «Ελλάς» προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων «εος,α,ο (= ο,η,ο δικός,ή,ό μας, ο,η,ο αυτός,ή,ό, ο,η,το ίδιος,α,ο κ.α.) και «λαός» (= στη σύνθεση «-λεώ- ή –λη-», πρβ λεωφόρος, βασιλέας, Βασίλης κ.α.) και κάτι όπως οι λέξεις: ε-δικός μας, ε-ορτή, Ε-ορδαία κ.α. Δηλαδή Ελλάς – Έλληνες = ο δικός μας λαός, οι ίδιοι με μας, οι εκ της ίδιας οργανικής ύλης, του ίδιου πηλού όντα. Κάτι που γίνεται εμφανές, αν αφαιρέσουμε τα προσφύματα δ και ν από τις λέξεις Ελλα(δ)ικος και Ελλα(ν)ικος = ελ + λα(δ)ικός ή λα(ν)ικος = λαϊκός, λαός., αλλά και από την οικογενεια των λέξεων: λαός, λαϊκός, βασί-λειο, βασι-λέας ή βασιλεύς, παν-λαός > Παλλάς, Παλλάδιον, παν-λαική > παλλαϊκή, χαρά + λαός = Χαρίλαος ή Χαρίλλας (= ο Σπαρτιάτης βασιλιάς που αντέγραψε τους μινωικούς νόμους), Αχαιών + λαός = Αχιλλέας … Τα δυο λλ στις λέξεις Παλλάς, Ελλάς, Χαρίλλος κ.τ.λ. μπαίνουν, για να δείξουμε ότι έχουμε σύνθετη λέξη με τη λέξη –λαός. Η λέξη «λαός» στον Ὁμηρο σημαίνει το ενόργανο σώμα (ο στρατός ή το βασίλειο = το σώμα που έχει λαλιά) και έχει τονικό παρώνυμο (δηλαδή είναι λέξη που έχει δυο έννοιες οι οποίες διακρινόμενες τονικά, κάτι όπως και οι: πότε- ποτέ, θέα-θεά, γέρος-γερός, θέρμος-θερμός κ.α.) τη λέξη «λάος ή λάας -λάς», που σημαίνει το ανόργανο σώμα, οι πέτρες εξ ου και λατομείο, λατόμος, λάιτος ή λητος > λίθος κ.α., πρβ και:

α) Τη φράση της Ιλιάδος «λαούς δε λάας ποίησε Κρονίων», που σημαίνει ότι ο χρόνος ποίησε (κύησε, μετέβαλε) την ανόργανη ύλη, τους λάας –λας ή λάιτους-λητους > λίθους σε οργανική, ανθρώπους, ζωή, και

β) Το μύθο που αναφέρει ο Απολλόδωρος που λέει ότι ο Δευκαλίων και η Πύρρα ρίχνοντας πίσω τους «λάας» (= λίθους, ανόργανα όντα) γινόταν «λαός» (= άνθρωποι, οργανικά όντα), άνδρες όσες πέτρες έριχνε ο Δευκαλίωνας και γυναίκες όσες πέτρες έριχνε η Πύρρα οπότε μεταφορικά από τους λάας ονομάστηκαν λαοί («όθεν και **λαοί μεταφορικώς ωνομάσθησαν από του λάας** ο λίθος), πρβ: «ο δε αιρείται ανθρώπους αυτώ γενέσθαι. Και Διός ειπόντος υπέρ κεφαλής έβαλλεν αίρων λίθους, και ούς μεν έβαλε Δευκαλίων, άνδρες εγένοντο, ους δε Πύρρα, γυναίκες.

όθεν και **λαοί μεταφορικώς ωνομάσθησαν από του λάας** ο λίθος.» (Απολλόδωρος, Α, 7, 1 – 3)

Ο Ησίοδος (Απόσπασμα 63 = στίχος 234 και απόσπασμα 102) αναφέρει ότι «Οι Λέλεγες κατοικούσαν στην απότομη Πήδασο, κοντά στη Σατνιόεντα με βασιλιά τους τον Άλτη και πατέρα της Λαοθόης», καθώς και ότι: «ο Λοκρός έγινε αρχηγός του λαού των Λελέγων, αυτός που κάποτε ο Δίας που έχει άφθαρτη σοφία, διαλεγμένες πέτρες από τη γη έδωσε στο Δευκαλίωνα (Ησίοδος, Απόσπασμα 63 = στίχος 234 και απόσπασμα 102). Επομένως ο Ησίοδος υπονοεί - ετυμολογεί τα ονόματα «Λαο-θόη», Έλληνες και «Λέλεγες» από το λαλώ - λέω (= ομιλώ ή κινούμαι κ.α.), απ᾽ όπου και το θέμα λα- των λέξεων λαός ή λεώς (το ομιλούν - κινούν, το ενόργανο σώμα), αλλά και το συν-λαλώ > συλλαλητήριο, συν-λά(ν)ιος > συλλανιος, εν-λάνιος > ελλάνιος - Ελλάς, παν-λάνιος – Παλλάς κ.α.

2) Το όνομα επίθετο «Έλλην, Ελληνίς. Έλληνας, Ελληνίδα , παράγεται από το Ελλάς > Ελλάνιος - Ελλήν(ιος,α,ο, πρβ και: Ελάνιον, Ελλήνιον» (= ονομαστό ιερό της αρχαιότητας στην Αίγυπτο, Ηρόδοτος Β 178), «Ιερό ελλανίου Διός», «Διός και Αθηνάς ελλανίας», Ελλάνικος (= όνομα πολύ αρχαίου συγγραφέα) κ.α. Με την ονομασία «Ελλάνιοι» και «ελλανόδικος επιτροπή» λέγονταν στην αρχαιότητα όλοι οι κοινοί λειτουργοί, καθώς και οι μόνιμοι εκπρόσωποι που κατοικούσαν στην Ολυμπία, για να επιμελούνται τα των Ολυμπιακών αγώνων, των αγώνων μόνο των Ελλάνων ή Ελλήνων. Με την ονομασία «Ελλανοδίκες» ή «Ελληνοδίκες» (Ηρόδοτος Ε 22) λέγονταν οι κριτές στους Ολυμπιακούς αγώνες, καθώς και οι δικαστές που δίκαζαν αμφικτιονικές ή συμμαχικές διαφορές. Με την ονομασία «Ελληνοταμίαι» λέγονταν οι εισπράκτορες των εισφορών για τον κατά τον Περσών πόλεμο

3) Μερικοί (Wilamowitz κ.α.) λένε ότι ο Αριστοτέλης αναφέρουν ότι το όνομα Ελλάς και Έλληνες προήλθε από το όνομα «Σελλοί > (Σ)Έλληνες > Έλληνες», που ήταν το όνομα μιας φυλής της Ηπείρου. Ωστόσο αυτό δεν είναι αληθές, γιατί ο Αριστοτέλης αναφέρει επακριβώς αφενός ότι επί εποχής του Δευκαλίωνα έγινε ένας κατακλυσμός που παραμόρφωσε πολλές περιοχές, όπως π.χ. αυτή των Μυκηνών που από γόνιμη έγινε άγονη και αυτή του Άργους που από άγονη έγινε καλλιεργήσιμη και αφετέρου ότι μετά τον εν λόγω κατακλυσμό, ο οποίος είχε επίκεντρο τη Δωδώνη της Ηπείρου όπου κατοικούσαν οι καλούμενοι Σελλοί (= φυλή των Γραικών ή Πελασγών, σύμφωνα με τον Ησίοδο), οι μέχρι τότε καλούμενοι Γραικοί μετονομάστηκαν και αυτοί Έλληνες, πρβ: Ο κατακλυσμός) περί τον Ελληνικόν εγένετο μάλιστα τόπον. Και τούτου περί την Ελλάδα την αρχαίαν. Αύτη δ' εστίν η περί Δωδώνην και τον Αχελώον. Ούτος γαρ πολλαχού το ρεύμα μεταβέβληκεν. Ώκουν γαρ οι Σελλοί ενταύθα και οι καλούμενοι τότε μεν Γραικοί, νυν δ' Έλληνες". (Αριστοτέλης Μετεωρολογικά 1 352 a).

Ομοίως ο Όμηρος στην Ιλιάδα (Π᾽ 233 -235) λέει ότι στη Δωδώνη διαμένουν οι Σελλοί, χωρίς όμως να τους ονομάζει «Έλληνες» ή να ονομάζει «Ελλάδα» μόνο τη χώρα τους: "Ζευ, άνα Δωδωναίε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων, Δωδώνης μεδέν δυσχειμέρου' αμφί δε Σελλοί σοι ναίουσ' υποφήται ανιπτόποδες χαιμαιεύναι" = "Δία βασιλιά Δωδωναίε, Πελασγικέ, που κάθεσαι μακριά και προστατεύεις τη Δωδώνη με το βαρύ χειμώνα,

γύρω δε οι Σελλοί κατοικούν, οι ερμηνευτείς των χρησμών σου που κοιμούνται κατά γης και έχουν άνιπτα πόδια" . (Ὁμηρος Ιλιάδα Π΄ 233 - 235)

6. ΤΑ ΑΔΕΛΦΙΑ: ΓΡΑΙΚΟΣ, ΕΛΛΗΝΑΣ, ΜΑΓΝΗΣ, ΜΑΚΕΔΟΝΑΣ

Ο Ησίοδος, που είναι ένας από τους αρχαιότερους συγγραφείς του κόσμου, στο «Γυναικών κατάλογος ή Ηοίαι» αναφέρει ότι ο Γραικός, ο Έλληνας, ο Μάγνης και ο Μακηδόνας είναι μια οικογένεια, παιδιά του Δία και της Πανδώρας, κόρης του Δευκαλίωνα. Ο Δευκαλίων είναι ο μοναδικός άνθρωπος που επέζησε μαζί με τη γυναίκα του μέσα σε μια λάρνακα, ύστερα από ένα κατακλυσμό που έγινε επί εποχής του, άρα οι Μακεδόνες, οι Μάγνητες, οι Έλληνες και Γραικοί είναι μια οικογένεια, λαοί αδέλφια, πρβ:

«Κι η κόρη στον οίκο του ευγενή Δευκαλίωνα, η Πανδώρα με τον πατέρα Δία, τον οδηγό των Θεών όλων, σμιγμένη στην αγάπη γέννησε το χαιρομαχητή Γραικό. Η ίδια συλλαμβάνουσα από το Δία γέννησε στον κεραυνόχαρο δυο γιους, τον Μάγνητα και τον Μακηδόνα το αλογόχαρο, που κατοικούσαν στα δώματα γύρω από την Πιερία και τον Όλυμπο. Κι ο Μάγνης (γέννησε) το Δίκτη και Πολυδέκτη. Και από τον Έλληνα το φιλοπόλεμο βασιλιά γεννήθηκαν ο Δώρος κι ο Ξούθος και ο αλογόχαρος Αίολος…..» (Ησίοδος, Γυναικών κατάλογος ή Ηοίαι 1-6, μετάφραση εκδόσεις «Κάκτος»)

«ΤΟΤΕ ΜΕΝ ΓΡΑΙΚΟΙ, ΝΥΝ Δ' ΕΛΛΗΝΕΣ" (ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΜΕΤΕΩΡ. 1 352 Α)

Ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνα, σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό, έγινε το 1265 πριν από το Διόγνητο, άρα το 1529 π.Χ., και σύμφωνα με τους Αριστοτέλη (Μετεωρολογικά 1.352 α), Απολλόδωρο (Α 7, Επιτομή) κ.α., είχε επίκεντρο τη Δωδώνη και τον ποταμό Αχελώο, περιοχή στην οποία κατοικούσαν οι καλούμενοι Σελλοί. Μάλιστα από την εποχή αυτή και μετα οι καλούμενοι τότε Γραικοί (οι Γραικοί, οι Μακεδόνες κ.α. όπως ειδαμε πιο πριν, ήταν αδελφικά φύλα των Ελλήνων) μετονομάστηκαν και αυτοί Έλληνες, πρβ:

« Ο κατακλυσμός) περί τον Ελληνικόν εγένετο μάλιστα τόπον. Και τούτου περί την Ελλάδα την αρχαίαν. Αύτη δ' εστίν η περί Δωδώνην και τον Αχελώον. Ούτος γαρ πολλαχού το ρεύμα μεταβέβληκεν. Ώκουν γαρ οι Σελλοί ενταύθα και οι καλούμενοι τότε μεν Γραικοί, νυν δ' Έλληνες". (Αριστοτέλης Μετεωρολογικά 1 352 a).

«Έλληνος δε και νύμφης Ορσηίδος Δώρος Ξούθος Αίολος. αυτός μεν ουν αφ αυτού τους καλουμένους Γραικούς προσηγόρευσεν Έλληνας, τοις δε παισίν εμέρισε την χώραν· και Ξουθος μεν λαβών την Πελοπόννησον εκ Κρεούσης της Ερεχθέως Αχαιόν εγέννησε και Ίωνα, αφ’ ων Αχαιοί και Ίωνες καλούνται, Δώρος δε την πέραν χώραν Πελοποννήσου λαβών τοις κατοίκους αφ’ εαυτού Δωριείς εκάλεσεν, Αίολος δε βασιλεύων

των περί την Θεσσαλίαν τόπων τοις ενοικούντας Αιολείς προσηγόρευσε,...». (Απολλόδωρος Α 7, 1-3)

Η Ελλάδα και οι Έλληνες, ως γνωστόν, ονομάζονται από τους δυτικούς λαούς Γραικία και Γραικοί (Λατινικά Graecia – Graecus) και από τους ανατολικούς Γιουνά (Ίωνες). Ο Απολλόδωρος και ο Αριστοτέλης αναφέρουν ότι οι Έλληνες ονομάζονταν πριν Γραικοί και μετά από τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα μετονομάστηκαν σε Έλληνες από το γιο του Δευκαλίωνα και της Πύρας, τον Έλληνα, ενώ οι Μακεδόνες και οι Μάγνητες διατήρησαν για πολύ το όνομά τους.

Η ονομασία Γραικία, απ' όπου Γραικός, Γραικοί υπολογίζεται ότι έχει προέλθει κατ' επέκταση από την αρχαία ελληνική πόλη Γραία, αφού ο Όμηρος απαριθμώντας στον κατάλογο των «νηών» τις μεγάλες πόλεις που έλαβαν μέρος στον πόλεμο της Τροίας περιλαμβάνει και την πόλη Γραία (Ιλ. Β 498) και ο Θουκυδίδης (Β 23,3) αναφέρει: ''παριόντες δε (οι Πελοποννήσιοι) Ωρωπόν την γην την Γραικήν καλουμένην, ην νέμονται Ωρώπιοι Αθηναίων, υπήκοοι, εδήωσαν''. Ο Όμηρος λέει επίσης γι αυτήν: « Την Θέσπεια, την Γραία και την ευρύχωρη Μυκαλησσό», καθώς και ότι ο Αριστοτέλης λέει ότι ο Ωροπός ονομαζόταν «Γραία» και η περιοχή του Ωρωπού «Γραϊκή». Ο Παυσανίας (Βοιωτικά, 20 - 24) από τη μια αναφέρει ότι το όνομα της πόλης «η Γραία» προέκυψε από σύντμηση της αρχικής ονομασίας «Τανα-γραία» (που αρχικά η ονομασία αυτή ήταν όνομα γυναίκας, της κόρη του Ασωπού, και μετά της πόλης) και από την άλλη ότι η Γραία ήταν πολύ μεγάλη σε έκταση, περιλάμβανε την Αυλίδα, τη Μυκαλησσό, το Άρμα κ.α.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

Α) Η ονομασία «Γραία» απ΄όπου Γραικία, Γραικός κ.α. ετυμολογικά φαίνεται σχετίζεται και με τα: ρα(γ)ιά > (γ)ραία απ΄όπου και τα Rex, ρήγας, ρήγιον, ραγιάς κ.α. και όχι με τα γ(ε)ραιά > γραία, γριά. Δε σχετίζεται επίσης με το λατινικό Greculus, όπως κακώς ισχυρίζονται μερικοί ανθέλληνες, λέξη που χαρακτήριζε το χαμερπή, κόλακα και εθνικά ανάξιο καιροσκόπο, αφού το όνομα Γραικία γράφεται με αι = ae και ι, όπως η πόλη Γραία, και όχι με e και (ο)υ, όπως γράφεται το Greculus ή για τους ανθέλληνες Γραικύλος. Η λέξη Greculus πρέπει να είναι είτε σλαβική, από τη λέξη Γκρεχ (Грех) που υποδηλώνει την απάτη και αμαρτία, είτε ελληνο-λατινική, από τη λέξη λατινικά Γκρεξ (Grex) = Ελληνικά αγέλη..., άρα ο αγροίκος, αμόρφωτος, ο ανάξιος κ.τ.λ.

Β) Η λέξη Έλληνας αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη με το όνομα Ιαυάν (Ησαΐας 66:19). Η λέξη "Ιαυάν" είναι εβραϊκή και σημαίνει Ίωνας – Ίωνες και κατ' επέκταση οι Έλληνες. Στην Παλαιά Διαθήκη υπάρχουν αναφορές στους Έλληνες και με τα δύο ονόματα (Έλληνας και Ιαυάν): Ησαΐας 66:19, Ιεζεκιήλ 27:13, Δανιήλ 8:21, 10:20, 11:2, Ιωήλ 3:6, Ζαχαρίας 9:13, κ.α. Τούρκικα η Ελλάδα λέγεται Γιουνάν.

ΠΑΡΙΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Το Πάριο χρονικό είναι 3 μαρμάρινες επιγραφές πάνω στις οποίες αναφέρονται οι χρονολογίες για σημαντικά πρόσωπα και γεγονότα. Σήμερα η μια από αυτές βρίσκεται στο μουσείο της Πάρου και οι άλλες δυο στην Οξφόρδη. Το Πάριο χρονικό ονομάζεται έτσι, επειδή είναι χρονολογίες γραμμένες σε μάρμαρο Πάρου. Είναι χρονικό ανώνυμου συγγραφέως, γραμμένο στην αττική διάλεκτο, όταν ο Διόγνητος ήταν άρχοντας στην Αθήνα, κατά το πρώτο έτος της 129ης Ολυμπιάδος ή άλλως το 264/4, περίπου, προ Χριστού. Επομένως για να μετατρέψουμε τις ως άνω ημερομηνίες σε πριν από το Χριστό προσθέτουμε ανάλογα χρόνια. Το χρονικό περιλαμβάνει 134 στίχους σε τρεις ξεχωριστές στήλες και αποτελεί χρονολογικό πίνακα γέννησης ή θανάτου των σπουδαιότερων πνευματικών ανθρώπων της Ελληνικής αρχαιότητας από την περίοδο του Κέκροπα το 1582 π.α.χ.χ. μέχρι το 264 π.α.χ.χ. Ακόμα, εκθέτει πολιτικά γεγονότα, έτη καθιερώσεως διαφόρων αγώνων και εορτών. Τα χρόνια έχουν υπολογιστεί προς τα πίσω από την αρχηγία του Διογνήτου. Σε δυο τρία πρόσωπα (Μίνωα Α, Εύμολπο κ.α.) δεν φαίνονται καλά όλα τα νούμερα της χρονολογίας τους, όμως αυτό το υπολογίσαμε συνδυαστικά, δηλαδή ανάλογα με το τι ομολογεί το αλφαβητικό αριθμητικό σύστημα σε συνδυασμό και με τις χρονολογίες αυτών που βασίλευσαν πριν και μετά.

1318 π.Δ. = 1582 π.Χ. ΚΕΚΡΟΠΑΣ - ΑΚΤΑΙΟΣ

Από όλες τις καταγραφές και τους γενικούς απολογισμούς ανέγραψα τους χρόνους, αρχίζοντας από τον Κέκροπα τον πρώτο βασιλιά της Αθήνας, έως .. ..υάνακτος, ήταν στην Πάρο, και Διογνήτου στην Αθήνα (264/3).Από τότε που ο Κέκροπας βασίλευσε στην Αθήνα και η χώρα που καλούνταν πρώτα Κεκροπία ονομάστηκε Ακτική από τον αυτόχθονα Άκταιο, έτος ΧΗΗΗΔΠΙΙΙ (1318 έτος)

1310 π.Δ. = 1574 π.Χ. ΔΕΥΚΑΛΙΩΝ

Τότε που ο Δευκαλίων βασίλευσε στην Λυκώρεια, κοντά στην Παρνασσό, όταν ο Κέκροπας βασίλευε στην Αθήνα, έτος ΧΗΗΗΔ. (1310 έτος)

Τότε που έγινε δίκη στην Αθήνα μεταξύ του Άρεως και του Ποσειδώνος, υπέρ του υιού του Αλιρροθίου, ο τόπος εκλήθη Άρειος Πάγος, έτος ΧΗΗΗΓΔΠΙΙΙ (1268 έτος), όταν ο Κραναός βασίλευε στην Αθήνα .

1265 π.Δ. = 1529 π.Χ. ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΑ

Όταν έγινε ο κατακλυσμός στην εποχή του Δευκαλίωνα, και ο Δευκαλίων έφυγε με τα νερά από την Λυκώρεια στην Αθήνα στον Κραναό, ίδρυσε το ιερό του Ολυμπίου Διός και θυσίασε για την σωτηρία του, έτος ΧΗΗΓΔΠ, (1265), όταν ο Κραναός βασίλευε στην Αθήνα.

1258 π.Δ. = 1522 π.Χ. ΑΜΦΙΚΤΥΩΝ

Από όταν ο Αμφικτύων του Δευκαλίωνος βασίλευσε στις Θερμοπύλες συγκέντρωσε αυτούς που κατοικούσαν γύρω από το ιερό και τους ονόμασε Αμφικτύονες και θυσίασε και οι Αμφικτύονες ακόμα και τώρα κάνουν θυσίες, έτος ΧΗΗΓΠΙΙΙ, (έτος 1258), όταν ο Αμφικτύων βασίλευε στην Αθήνα.

1257 π.Δ. = 1521 π.Χ. ΕΛΛΗΝ

Από όταν ο Έλλην του Δευκαλίωνος βασίλευσε στην Φθιώτιδα, Έλληνες ονομάστηκαν όσοι προηγουμένως καλούνταν Γραικοί, και (τον Παναθ. Αγώνα), έτος ΧΗΗΓΠΙΙ (1257), όταν ο Αμφικτύων βασίλευε στην Αθήνα.

1255 π.Δ. = 1519 π.Χ. ΚΑΔΜΟΣ

Από όταν ο Κάδμος του Αγήνορος έφτασε στην Θήβα (.. και) έκτισε την Καδμεία, έτος ΧΗΗΓΠ (1255), όταν ο Αμφικτύων βασίλευε στην Αθήνα.

1247 π.Δ. = 1511 π.Χ. ΔΑΝΑΟΣ

Από όταν πλοίο κατασκευασμένο από τον Δαναό πενήντα κουπιών από την Αίγυπτο στην Ελλάδα έπλευσε και ονομάστηκε πεντηκόντορος, και οι θυγατέρες του Δαναού .. και .. Ελίκη και Αρχεδίκη κληρώθηκαν μεταξύ των υπολοίπων της Λινδίας Αθηνάς το ιερόν ιδρύσαν και θυσίασαν στην ακτή (..) στην Λίνδο της Ρόδου, έτος 1247, όταν ο Εριχθόνιος βασίλευε στην Αθήνα.

1242 π.Δ. = 1506 π.Χ. ΕΡΙΧΘΟΝΙΟΣ

Όταν ο Εριχθόνιος στα πρώτα Παναθήναια που έγιναν έζεψε άρμα και έδειξε το αγώνισμα και Αθηναίους ονόμασε, και άγαλμα της μητέρα των Θεών εμφανίστηκε στην Κυβέλη, και ο Ύαγνις ο Φρύγας πρώτος εφεύρε τους αυλούς από Κ..αίων τους Φρύγες και την αρμονία που έτσι ονομάστηκε από τους Φρύγες πρώτος έπαιξε και άλλους νόμους Μητρός, Διονύσου, Πανός και τον ...., έτος 1242, όταν ο Εριχθόνιος βασίλευε στην Αθήνα που έζεψε άλογα σε άρμα.

12 (10) π.Δ. = 1470 π.Χ. ΜΙΝΩΑΣ Α'

Όταν ο Μίνως ο πρώτος βασίλεψε στην Κρήτη και έκανε οικισμό στην Απολλωνία, σίδηρος ευρέθη στην Ίδη, βρέθηκε από τους Ιδαίους Δακτύλους Κέλμιο και Δαμναμενέω, έτος 12--, όταν ο Πανδίων βασίλευε στην Αθήνα.

1146 π.Δ. = 1410 π.Χ. ΔΗΜΗΤΡΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Όταν η Δήμητρα έφτασε στην Αθήνα έφερε τον καρπό και τα Προηρόσια έγιναν για πρώτη φορά, κάτω από της οδηγίες του Τριπτολέμου του Κελεού και της Νεαίρας, έτος 1146, όταν ο Εριχθόνιος βασίλευε στην Αθήνα.

Όταν οΤριπτόλεμος θέρισε τον καρπό που έσπειρε στην Ραρία που καλούμε Ελευσίνα, έτος 1(1)45, όταν ο Εριχθέας βασίλευε στην Αθήνα.

Όταν ο Ορφέας έκανε γνωστή την ποίησή του, την αρπαγή της Κόρης και την αναζήτηση της Δήμητρας και τον δημιουργημένο από εκείνη σπόρο, και το πλήθος των αποδεχούμενων τον καρπό, έτος 1135, όταν ο Εριχθέας βασίλευε στην Αθήνα.

1135 π.Δ. = 1399 π.Χ. ΕΥΜΟΛΟΠΟΣ

Όταν ο Εύμολπος καθιέρωσε τα Ελευσίνια μυστήρια και τα έργα του πατέρα του Μουσαίου έκανε γνωστά, έτος 11..., όταν ο Εριχθέας του Πανδίονος βασίλευε στην Αθήνα.

1031 π.Δ. = 1295 π.Χ. ΜΙΝΩΑΣ Β'

Όταν στην Αθήνα υπήρξε έλλειψη καρπών οι Αθηναίοι συμβουλεύτηκαν το μαντείο και ο Απόλλων έχρησε να ορίσει ποινή ο Μίνως ότι θεωρεί σωστό, έτος 1031, όταν ο Αιγέας βασίλευε στην Αθήνα.

995 π.Δ. = 1259 π.Χ. ΘΗΣΕΑΣ

Όταν ο Θησεύς βασίλευσε στην Αθήνα τις 12 πόλεις σε αυτήν συνένωσε και πολιτεία και δημοκρατία τους παρέδωσε, ...των Αθηνών, αφού σκότωσε τον Σίνη ίδρυσε τον αγώνα των Ισθμίων, έτος 995.

Από την εισβολή της στρατιάς των Αμαζόνων στην Αθήνα, έτος 992, όταν ο Θησεύς βασίλευε στην Αθήνα.

Όταν οι Αργείοι με τον Άδραστο εκστράτευσαν κατά τις Θήβας και τον αγώνα των Νέμεων έθεσαν επί αρχηγίας του Αρχέμορου, έτος 987, όταν ο Θησεύς βασίλευε στην Αθήνα.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΡΟΙΑΣ
954 - 945 π.Δ. = 1218 - 1209 π.Χ

Όταν οι Έλληνες εκστράτευσαν εναντίον της Τροίας, έτος 954, όταν ο Μενεσθέας βρίσκονταν στο 13ο έτος της βασιλείας του στην Αθήνα.

Η Τροία αλώθηκε, έτος 945, όταν ο Μενεσθέας βρισκόταν στο 22ο έτος της βασιλείας του στην Αθήνα, του μήνα Θαργηλίωνος, ημέρα εβδόμη φθίνοντος.

Όταν του Ορέστη του Αγαμέμνονος και της θυγατέρας του Αιγίσθου Ηριγόνης έγινε η δίκη στον Άρειο Πάγο υπέρ του Αιγίσθου και της Κλυταιμνήστρας, στην οποία ο Ορέστης νίκησε αν και οι ψήφοι ήταν ίσοι, έτος (9)44, όταν ο Δημοφώντας βασίλευε στην Αθήνα.

938 π.Δ. = 1202 π.Χ. ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

Όταν ο Τεύκρος στην Σαλαμίνα της Κύπρου οίκισε, έτος 938, όταν ο Δημοφώντας βασίλευε στην Αθήνα.

813 π.Δ. = 1077 π.Χ. ΑΠΟΚΙΣΜΟΣ

Όταν ο Νηλεύς αποίκισε την Μίλητο και όλη την υπόλοιπη Ιωνία, Έφεσο, Ερυθρά, Κλαζομενές, Πριήνη, Λέβοδο, Τέω, Κολοφώνα, Μυούντα, Φώκαια, Σάμο, Χίον και τα Πανιώνια εγκαθίδρυσε, έτος (8)13, όταν ο Μενεσθέας βρισκόταν στο 13ο έτος της βασιλείας του στην Αθήνα.

670 π.Δ. = 934 π.Χ ΗΣΙΟΔΟΣ
643 π.Δ. = 907 π.Χ ΟΜΗΡΟΣ

Όταν ο Όμηρος ο ποιητής εμφανίστηκε, έτος 643, όταν ο Διόγνητος βασίλευε στην Αθήνα.

631 π.Δ. = 895 π.Χ ΦΕΙΔΩΝ

Όταν ο Φείδων ο Αργείος κοινοποίησε τα μέτρα και σταθμά κατασκεύασε αργυρό νόμισμα που το έφτιαξε στην Αίγινα, έγινε 11ος από τον Ηρακλή, έτος 631, όταν ο Φερέκλειος βασίλευε στην Αθήνα.

……

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο
Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΟΙ 12 ΘΕΟΙ, ΟΙ 12 ΜΗΝΕΣ , ΟΙ 12 ΩΡΕΣ, ΚΑΙ ΤΑ 12 ΖΩΔΙΑ

1. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Α. ΟΙ ΟΛΥΠΙΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΘΕΟΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥΣ

Η θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων ήταν πολυθεϊστική, μόνο που αρχικά οι Έλληνες λάτρευαν άλλους θεούς και μετά άλλους.

Σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς: Πλάτωνα, Πλούταρχο, Διόδωρο κ.α., οι άνθρωποι αρχικά είχαν θεωρήσει ως θεούς τον ήλιο, τη σελήνη και τον ουρανό με τους αστερισμούς, καθώς και τα κύρια στοιχεία τους (τον αέρα, το πυρ, το ύδωρ κ.α.) λόγω των ευεργεσιών τους ή γιατί χωρίς αυτά δεν υπάρχει ζωή, δεν υπάρχει τίποτε. Η κίνηση του ήλιου φέρνει, λένε, τις ημέρες και τις νύχτες, αλλά και τις εποχές από τις οποίες η Άνοιξη φέρνει τις ανθοφορίες στα δέντρα, ο Χειμώνας φέρνει τις βροχές, για να να πίνουν νερό τα φυτά και τα ζώα κ.α.

Κάποια στιγμή τους θεούς αυτούς, όπως θα δούμε πιο κάτω να λένε οι αρχαίοι συγγραφείς, οι άνθρωποι τους αντικατέστησαν με ανθρώπους που εν ζωή είχαν κάνει ευεργεσίες (όμως δίνοντας στους νέους θεούς τα ονόματα των προηγούμενων θεών, κάτι όπως γίνεται και με τα ονόματα των ανθρώπων που επαναλαμβάνονται και γι αυτό υπάρχουν οι συνωνυμίες), επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν ότι και μετά από τη μετάστασή τους από τη γη στους ουρανούς συνεχίσουν να προσφέρουν και από εκεί. Οι εν λόγω νέοι θεοί ήταν κάτι όπως ο Χριστός και οι άγιοι στη Χριστιανική Θρησκεία.

Προ αυτού στην αρχαία ελληνική θρησκεία, τη θρησκεία των Ολύμπιων Θεών, δεν υπήρχαν μόνο θεοί, αλλά και ημίθεοι. Με την ονομασία «αθάνατοι» ή «θεοί» καλούνταν όσοι από τους ανθρώπους μετά θάνατο είχαν θεοποιηθεί και συνάμα είχαν και τους δυο γονείς θεούς. Με την ονομασία «ημίθεοι» καλούνταν όσοι από τους ανθρώπους είχαν θεοποιηθεί και συνάμα είχαν τον ένα γονέα τους θεό και τον άλλο θνητό. Για παράδειγμα ο θεός Απόλλωνας και η θεά Άρτεμη θεωρούνταν θεοί, γιατί ήταν παιδιά του θεού Δία και της θεάς Ήρας, ενώ ο Μίνωας και ο Ραδάμανθυς θεωρούνταν ημίθεοι, γιατί ήταν παιδιά του θεού Δία και της θνητής πριγκίπισσας Ευρώπης. Η θεά Δήμητρα θεωρούνταν θεά, γιατί ήταν κόρη των θεών Κρόνου και Ρέας, όπως και ο Δίας. Απλά ο Κρόνος και η Ρέα δεν ήταν Ολύμπιοι θεοί. Με την ονομασία «θνητοί» καλούνταν όσοι από τους ανθρώπους δεν είχαν μετά θάνατο θεοποιηθεί ή ημιθεοποιηθεί, δηλαδή όσοι από αυτούς δεν είχαν αιώνια μνήμη, όπως είχαν οι θεοί (από το θανή > θ(α)νατοί ή Ιωνικά θνητοί, θνήσκω κ.α.)

2. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Α. Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ

Όλυμπος, ως γνωστό, λέγεται το υψηλότερο όρος της Ελλάδος, όπου στην κορυφή του (Μύτικας, υψόμετρο 2.917 μέτρα) κατοικούσαν οι 12 «Ολύμπιοι» Θεοί, σύμφωνα με την Ελληνική μυθολογια και τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων. Από κει ο θεός Δίας εξαπολύει τους κεραυνούς του δείχνοντας έτσι την «Θεϊκήν του μήνιν» κ.α.

Ολύμπιοι θεοί, σύμφωνα με την Ελληνική Μυθολογία**,** λέγονταν μόνο όσοι από τους θεούς κατοικούσαν στα ύπατα του Ολύμπου, που στα αρχαία χρόνια θεωρούνταν ως το υψηλότερο όρος του αρχαίου γνωστού κόσμου, ώστε από εκεί να επιβλέπουν και να κυβερνούν τα πάντα, και αυτά επι γης και αυτά επι ουρανού. Στα δώματα του Ολύμπου, σύμφωνα με τη θεογονία του Ησιόδου, κατοικούσαν οι 12 θεοί: **Δίας, Ήρα, Εστία, Δήμητρα**, **Αθηνά, Απόλλων, Άρτεμη, Ήφαιστος, Ποσειδών, Ερμής και Άρης,** καθώς και μερικοί άλλοι κατώτερης κλίμακας, όπως οι μούσες, οι χάρητες κ.α. Στις ανατολικές παρυφές του Ολύμπου, στην Πιερία, η μυθολογική παράδοση τοποθέτησε τις εννέα Μούσες, προστάτιδες των Καλών Τεχνών, θυγατέρες του Δία και της Τιτάνιδας Μνημοσύνης: η Κλειώ, η Ευτέρπη, η Θάλεια, η Μελπομένη, η Τερψιχόρη, η Ερατώ, η Πολύμνια, η Ουρανία και η Καλλιόπη. Κυβερνήτης όλων των θεών που κατοικούσαν στον Όλυμπο ήταν ο Δίας με τη γυναίκα του Ήρα.

Ο Ησίοδος, που μαζί με τον Όμηρο διαμόρφωσαν τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο (Β.53), σχετικά με τους θεούς, και τη δημιουργία του κόσμου, αναφέρει στη «Θεογονία» τα εξής:

α) Αρχικά η Γαία (= η προσωποποίηση της γης) και ο αστερόεντας Ουρανός (= η προσωποποίηση του ουράνιου θόλου της γης με τα άστρα) ήταν ενωμένοι και αποτελούσαν ενιαίο σύνολο, το Χάος, το οποίο κάποια στιγμή γέννησε τη Γαία , ακολούθως εκείνη γέννησε τον Ουρανό και ακολούθως Γαία και Ουρανός γέννησαν τα όρη, τα πελάγη, τον πόντο, τον ήλιο, τη σελήνη, τους θεούς κ.α. και έτσι δημιουργήθηκε ο κόσμος, το σύμπαν.

β) «Θεοί» ονομάζονται οι «αθάνατοι δοτήρες εάων» (= οι δότες αγαθών, οι χορηγοί των ευεργεσιών), που ήσαν ο Δίας, η Ήρα, ο Απόλλων, η Άρτεμη, η Δήμητρα, ο Ποσειδών κ.α. με ανώτερο και ηγέτη όλων το Δία, τον πατέρα των θεών και των ανθρώπων.

«… έσταν δ’ εν προθύροισι θεοί, δωτήρες ἐάων…» (Οδύσσεια θ 325)

«Ους Γαία και Ουρανός ευρύς έτικτον, Οι τ’ εκ των εγένοντο θεοί, δωτήρες εάων. Δεύτερον αύτε Ζήνα, θεών πατέρ’ ηδέ και ανδρών..» (Ησίοδος, Θεογονία 45-47).

Όλοι οι θεοί ήταν μια οικογένεια που είχε την κατοικία της στα ύπατα δώματα του Ολύμπου, πλην του Άδη που κατοικούσε κάτω από τη γη. Ο Δίας, η Εστία, η Δήμητρα, η Ήρα και ο Άδης ,ήταν αδέλφια, παιδιά του Κρόνου και της Ρέας (εκείνοι παιδιά του Ουρανού και της Γαίας) και οι υπόλοιποι θεοί ήταν παιδιά του Δία από διάφορες γυναίκες:: Απόλλωνας, Άρτεμη, Αθηνά, Ήφαιστος κ.α. Πρώτα παιδιά της Γαίας και του Ουρανού ήταν ο Κρόνος, η Ρέα, η Δήμητρα κ.α. Ακολούθως ο Κρόνος με την αδελφή του Ρέα παντρεύτηκαν και γέννησαν το Δία και τα αδέλφια του. Ακολούθως ο Δίας σκότωσε τον πατέρα του Κρόνο, επειδή ήταν ασεβής και συνάμα ήθελε να φονεύει τα παιδιά του, φοβούμενος μην του πάρουν τη βασιλεία κ.α. Μετά την Τιτανομαχία που έγινε μεταξύ του των Θεών (= τα παιδιά του Κρόνου και της Ρέας που συμμάχησαν με το Δία εναντίον των ασεβών Τιτάνων) και των Τιτάνων (= τα άλλα παιδιά και απόγονοι του Κρόνου και της Ρέας) για το ποιος θα κυβερνά τον κόσμο και στην οποία νίκησαν οι Θεοί (ο Δίας) μοίρασαν μεταξύ τους τα αξιώματα που θα έχει ο καθένας.

Β. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΟ ΚΡΗΤΩΝ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5, 64- 77) αναφέρει ότι οι Κρήτες διηγούνται το μύθο που λέει ότι οι περισσότεροι από τους θεούς: Δίας, Απόλλων, Ερμής, Αθηνά κλπ γεννήθηκαν στην Κρήτη και επειδή πήγαν και σε πολλά άλλα μέρη κάνοντας ευεργεσίες, μετά το θάνατο και τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους στους ουρανούς, θεωρήθηκαν ως **οι πρώτοι κάτοικοι του Ολύμπου**, επειδή οι άνθρωποι νομίζουν ότι και από εκεί που βρίσκονται, μπορούν ακόμη να τους ευεργετούν («Τούτοι, λοιπόν, οι θεοί, έχοντας ευεργετήσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων, δεν αξιώθηκαν μόνο να λάβουν αθάνατες τιμές, αλλά θεωρήθηκαν επίσης πως ήταν οι πρώτοι που κατοίκησαν στον Όλυμπο, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους», Διόδωρος 5.66). Έτσι, συνεχίζει να λέει ο Διόδωρος, από τους τόπους και τις πράξεις που έλαβαν χώρα στο κάθε μέρος που πήγαιναν οι εν λόγω κρητικοί Θεοί και για παράδειγμα ο Απόλλωνας ονομάστηκε Λύκιος, Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, Περσία παρόλο που και οι δυο είχαν γεννηθεί στην Κρήτη. Επομένως οι αρχαίοι Κρήτες είπαν στο Διόδωρο ότι οι θεοί τους αρχικά ήσαν άνθρωποι, κάτι όπως και ο Χριστός και οι Άγιοι σήμερα. Αναφέρει επίσης ότι καταρχήν από **τον Κρόνο και τη Ρέα γεννήθηκαν η Εστία, η Δήμητρα και η Ήρα, καθώς και ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Άδης**. …. Παιδιά του Δία ήταν από τις θεές ήταν **η Αφροδίτη, οι Χάριτες**, **η Ειλείθυια** και η συνεργάτης της **η Άρτεμη, οι Ώρες**, όπως ονομάζονται **η Ευνομία, η Δίκη και η Ειρήνη**, καθώς και **η Αθηνά και οι Μούσες** και από τους θεούς **ο Ήφαιστος, ο Άρης και ο Απόλλωνας, καθώς επίσης ο Ερμής, ο Διόνυσος και ο Ηρακλή**ς.Για την Εστία λέγεται ότι ανακάλυψε την κατασκευή σπιτιών και για τούτη την ευεργεσία όλοι σχεδόν οι άνθρωποι της ίδρυσαν βωμούς στα σπίτια τους, όπου της αποδίδονται τιμές…. Για τη Δήμητρα λέγεται πως εφεύρε πρώτη τους καρπούς (σιτάρι, κριθάρι κλπ) και δίδαξε τη σπορά τους γι αυτό ανακηρύχτηκε θεά της Γεωργίας, αλλά και οι καρποί που εφεύρε ονομάστηκαν από το όνομα της δημητριακά….. Για τον Ποσειδώνα λέγεται ότι ασχολήθηκε πρώτος με ναυτικές εργασίες και συγκρότησε στόλους και γι αυτό παραδόθηκε στις γενιές που ακλούθησαν πως είναι ο κύριος όλων όσων γίνονται στη θάλασσα και οι ναυτικοί τον τιμούν με θυσίες. Σ' αυτόν αποδίδουν και το ότι πρώτος δάμασε άλογα και να δίδαξε τη γνώση της ιππικής τέχνης, πράγμα για το οποίο τον αποκάλεσαν «ίππιος»….. Για τον Άδη λέγεται ότι δίδαξε πρώτος τα σχετικά με την ταφή , την εκφορά και τις τιμές προς τους πεθαμένους και γι αυτό η παράδοση μας λέει πως τούτος ο θεός είναι ο κύριος των πεθαμένων… Για την Ήρα (προστάτιδα του γάμου), λένε οι Κρήτες, πως οι γάμοι της με το Δία έγιναν στην περιοχή της Κνωσού, σ' ένα μέρος κοντά στην ποταμό Θηρηνο, στο οποίο υπάρχει σήμερα ιερό όπου τελούνται κάθε χρόνο άγιες θυσίες από τους ντόπιους κατ' απομίμηση του γάμου με τον τρόπο που παραδόθηκε αρχικά…, πρβ:

<<Οι κάτοικοι, λοιπόν της Κρήτης λένε πως οι οι αρχαιότεροι στο νησί ήταν οι αυτόχθονες Ετεόκρητες, των οποίων ο βασιλιάς, Κρήτας το όνομά του, ανακάλυψε πολλά και πολύ σημαντικά πράγματι στο νησί που είχαν τη δυνατότητα να ωφελήσουν την κοινωνική ζωή των Ανθρώπων. Οι περισσότεροι, επίσης, από τους θεούς, σύμφωνα με τους μύθους τους. 'έγιναν στο νησί τους, θεοί που για τις ευεργεσίες που πρόσφεραν σ' όλη την ανθρωπότητα δέχτηκαν τιμές αθάνατες… … (Διόδωρος Σικελιώτης 5.64)

«Τούτοι, λοιπόν, οι θεοί, έχοντας ευεργετήσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων, δεν αξιώθηκαν μόνο να λάβουν αθάνατες τιμές, αλλά θεωρήθηκαν επίσης πως ήταν οι πρώτοι που κατοίκησαν στον 'Όλυμπο, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους…… **Από τον Κρόνο και τη Ρέα λέγεται πως γεννήθηκαν η Εστία, η Δήμητρα και η Ήρα, καθώς και ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Αιδης** …… **Παιδιά του Δία**, λένε, ήταν από τις θεές η Αφροδίτη και οι Χάριτες, καθώς και η

Ειλείθυια και η συνεργάτις της η Άρτεμη και οι Ώρες, όπως ονομάζονται, η Ευνομία η Δίκη και η Ειρήνη, καθώς και η Αθηνά και οι Μούσες, και από τους θεούς ο Ήφαιστος, ο Άρης και ο Απόλλωνας, καθώς επίσης ο Ερμής, ο Διόνυσος και ο Ηρακλής. », Διόδωρος 5.66-72).

«Για τους θεούς, οι Κρήτες ισχυρίζονται πως γεννηθήκαν στο τόπο τους και δηλώνουν επίσης ότι οι θυσίες, οι τιμές και οι τελετές των μυστηρίων από την Κρήτη παραδόθηκαν στους άλλους ανθρώπους και ως αδιάσειστο, όπως νομίζουν, τεκμήριο αναφέρουν το εξης. Η τελετή που ακολουθείται από τους Αθηναίους…….. Γιατί οι περισσότεροι θεοί κίνησαν από την Κρήτη να επισκεφτούν πολλά μέρη της Οικουμένης, για να ευεργετήσουν τα γένη των ανθρώπων. Η Δήμητρα για παράδειγμα πέρασε στην Αττική, από εκεί τράβηξε για Σικελία και μετά από εκεί στην Αίγυπτο και παρέδωσε τον καρπό και δίδαξε τη σπορά του, δεχτηκε πολλές τιμές από τους ευργετούμενους. Το ίδιο η Αφροδίτη…….. έτσι από τους τόπους ή τις πραξεις που έλαβαν χώρα σε κάθε μερος , ο Απόλλωνας ονομάστηκε Δήλιος, Λύκιος και Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, κρησία, καθώς και Ταυροπόλος και περσία, παρ΄όλο που και οι δυο ειχαν γενηθεί στην Κρήτη…. («Το μεν (Απόλλωνα) Δηλιον και Λυκιον και Πύθιον ονομαζεσθαι, την δ' (Άρτεμη) Εφεσίαν και Κρησίαν, ετι δε Ταυροπόλον και Περσίαν, αμφοτέρων εν Κρήτη γεγενημένων…>> (Διόδωρος Σικελιώτης 5.77, 3-8)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει και μια άλλη εκδοχή για την ονομασία «Ολύμπιοι θεοί». Λέει ότι ο Δίας, που σημειωτέον ήταν ήταν κρητικός στην καταγωγή, ονομασε Ολύμπιους μόνο όσους αγωνίστηκαν με τους θεούς, μεταξύ αυτών και τον Ηρακλή, που κι αυτός ήταν Κρητικός (Ιδαίος Ηρακλής):

«Οι γίγαντες στην περιοχή της Παλλήνης αποφάσισαν να κηρύξουν πόλεμο στους αθανάτους. Ο Ηρακλής αγωνίστηκε στο πλευρό των θεών και σκοτώνοντας πολλά από τα παιδιά της γης έτυχε μεγίστης αποδοχής. **Διότι ο Δίας μόνο όσους αγωνίστηκαν με τους θεούς ονόμασε Ολύμπιους, ώστε ο καλός, κοσμημένος μ' αυτή την επωνυμία, να ξεχωρίζει από τον χειρότεροαπ όσους γεννήθηκαν από θνητές γυναίκες αξιώθηκαν να λάβουν αυτή την προσηγορία ο Διόνυσος και ο Ηρακλής, όχι μόνο επειδή ήταν πατέρας τους ο Δίας, αλλά και γιατί επιδίωξαν τους ίδιους στόχους στη ζωή τους, ευεργετώντας τα μάλα τον ανθρώπινο βίο**. Ο Δίας, όταν ο Προμηθέας παρέδωσε τη φωτιά στους ανθρώπους, τον έβαλε στα δεσμά κι έστειλε τον αετό που του έτρωγε το συκώτι. Βλέποντας τον ο Ηρακλής να τιμωρείται επειδή ευεργέτησε τους ανθρώπους, έριξε με το τόξο του στον αετό και τον σκότωσε και, πείθοντας ταυτόχρονα τον Δία να πάψει την οργή του, έσωσε τον ευεργέτη όλων» (Διόδωρος 4, 15)

Γ. Η ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Ολυμπία, ως γνωστό. λέγεται ο τόπος, το μέρος στην Ηλεία, όπου παλιά τελούνταν οι Ολυμπιακοί αγώνεςαπ΄όπου και ονομάστηκε έτσι, ήτοι Ολυμπία.

Ολυμπιακοί αγώνες λέγονταν οι αγώνες που τελούνται στην Ολυμπία απο όσους αθλητές πίστευαν στους Ολύμπιους Θεούς απ΄όπου και ολυμπιακοί αγώνες. Στους Ολύμπιους θεούς πίστευαν αρχικά μόνο οι Έλληνες κα μετα και οι Ρωμαίοι κ.α.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες δεν ήταν τοπικής ή εθνικής εμβέλειας, ώστε να έχουν και ανάλογο εθνικό ή τοπικό όνομα , κάτι όπως συνέβαινε π.χ. στα Παναθήναια, στα Ίσθμια κ.α, αλλά θρησκευτικής εμβέλειας, αυτής των Ολύμπιων θεών και γι αυτό και ονομάστηκαν έτσι, δηλαδή Ολυμπιακοί Αγώνες. Άλλωστε μετά την επικράτηση ολοκληρωτικά της Θρησκεία του Χριστιανισμού επί της θρησκείας των Ολύμπιων Θεών οι αγώνες αυτοί καταργήθηκαν, επειδή η Χριστιανική θρησκεία τότε, σήμερα έχει αλλάξει γνώμη, δεν τους επέτρεπε, δεν τους ευλογούσε κ.τ.λ. Τους θεωρούσε ως εκδηλώσεις ειδωλολατρικές.

Ο Παυσανίας αναφέρει ότι η πρώτη ονομασία των αγώνων στην Ολυμπία λεγόταν **«τα Ολύμπια»** (από το επίθετο ολύμπιος,ία,ο > τα Ολύμπια), τα οποία το έτος 556 της αρχαίας χρονολόγησης, άρχισαν να γιορτάζονται.

Αθλητικοί αγωνες με αθλητές που πίστευαν στους Ολύμιους θεούς τελούνταν και σε άλλες πόλεις της αρχαίας Ελλάδος. Από το έτος 516 γιορτάζονταν Ολύμπια και απ' τους Έλληνες της Ιωνίας και της Σικελίας.

Τα Ολύμπια στην Αθήνα ιδρύθηκαν από τον Πεισίστρατο με την ευκαιρία της θεμελίωσης του Ναού του Ολυμπίου Διός, το λεγόμενο «Ολυμπείον», στις όχθες του Ιλισσού το 530 της αρχαίας χρονολόγησης. Ολύμπια γιορτάζονταν και στις Αιγαίς της Μακεδονίας, τα οποία ιδρύθηκαν από το Μ. Αλέξανδρο το 335 της αρχαίας χρονολόγησης, προς τιμή του Διός και των Μουσών.

ΟΛΥΜΠΙΑ

Δ. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΟ ΚΡΗΤΩΝ

Οι αρχαίοι συγγραφείς: Παυσανίας («Ηλιακά» Α, 5 – 8), Διόδωρος Σικελιώτης (βίβλος 3.74, 4.18, 5.64), Στράβων (Γεωγραφικά Ι, C 473, ΙΙΙ, 22) κ.α. αναφέρουν ότι οι Ιδαίοι Δάκτυλοι της Κρήτης ή άλλως Ετεόκρητες ήσαν οι πρώτοι κάτοικοι της Κρήτης, ένας των οποίων, ο Ιδαίος Ηρακλής, ήρθε στην Ολυμπία και διοργάνωσε τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες. Οι Ιδαίοι Δάκτυλοι ήταν γιοι του Κρηταγενή Δία και της νύμφης Αγχιάλης (Απολλώνιος Αργοναυτικά Α 1125 – 1135), τους οποίους γέννησε στο Δικταίο άντρο, δηλαδή στο σπήλαιο της Δίκτης όπου γεννήθηκε και ο Δίας. Ακολούθως εκείνος που τους καθιέρωσε ήταν ο Κλύμενος, **ο** γιος του Κάρδη, που ήρθε στην Ολυμπία από την Κρήτη πενήντα χρόνια μετά τον κατακλυσμό που έγινε στην Ελλάδα την εποχή του Δευκαλίωνα. Απλώς μετά ο Πέλοπας **τους αφιέρωσε στο Δία,** πρβ:

«Οι μούνοι πλεόνων μοιρηγέται ηδέ πάρεδροι Μητέρος Ιδαίης κεκληται, όσσοι έασιν Δάκτυλοι Ιδαίοι Κρηταιέες, ους ποτέ νύμφη Αγχιάλη Δικταίο ανά σπέος, αμφοτέρησιν δραξάμενη γαίης Οιαξιλίδος, εβλάστησε.(τους ιδαίους Δακτύλους της Κρήτης, που κάποπτε η νύμφη Αγχιάλη γεννησε στο σπήλαιο της Δίκτης)» (Απολλώνιος Αργοναυτικά Α 1125 – 1135)

«.Ιδαίοι Δάκτυλοι Κρηταιέες ους ποτέ νύμφη Αγχιάλη Δικταίον ανά σπέος, αμφοτέρησιν δραξάμενη γαίης Οιαξιλίδος, εβλάστησε…… Ιδαίοι δε, επειδή εν Ίδει όρει της Κρήτης εγενήθηκαν (Ετυμολογικόν το Μέγα ήγουν η Μεγάλη Γραμματική, 11ος αι. μ.Χ.)

Τοιχογραφία Κνωσού με δρομείς που φορούν κοντή περισκελίδα (σορτς), βραχιόλια (περιβραχιόνια στα μπράτσα), περισφύρια (στα πόδια) και περιδέραιο (κολιέ) στο λαιμό.

<<Σχετικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες, όσοι από τους Ηλείους ασχολούνται με την αρχαιότητα λένε ότι ο Κρόνος ήταν ο πρώτος βασιλιάς στον ουρανό και πως οι άνθρωποι εκείνης της εποχής εκείνης, που ονομάζονταν χρυσή γενικά, έκτισαν ναό προς τιμή του Κρόνου στην Ολυμπία. Όταν γεννήθηκε ο Δίας, η Ρέα ανέθεσε τη φύλαξη του παιδιού **στους Δακτύλους της Ίδης, οι οποίοι λέγονταν και Κουρήτες** και **είχαν έρθει από την Ίδη της Κρήτης.** Αυτοί ήσαν ο Ηρακλής, ο Παιώνιος, ο Επιμήδης, ο Ίδας και ο Ιάσιος. Ο Ηρακλής που ήταν και μεγαλύτερος έβαλε τους αδελφούς του, κάνοντας ένα αστείο, να τρέξουν σε αγώνα και στεφάνωσε το νικητή με κλαδί αγριελιάς, που την είχαν τόσο άφθονη, ώστε στοίβαζαν φρεσκοκομμένα φύλλα και τα έστρωναν, για να κοιμούνται. Λένε ότι ο Ηρακλής έφερε την αγριελιά από τις υπερβόρειες χώρες, τις χώρες που ήσαν πέρα από τον άνεμο Βορέα… Άλλοι λένε ότι ο Δίας, πάλεψε σ' αυτό το μέρος με τον ίδιο τον Κρόνο, για τη βασιλεία και άλλοι ότι καθιέρωσε τους αγώνες, επειδή, νίκησε τον Κρόνο. Ανάμεσα στους νικητές, αναφέρεται και ο Απόλλωνας, που νίκησε τον Ερμή στον αγώνα δρόμου και τον Αρη στην πυγμαχία… Λένε αργότερα ο Κλύμενος, γιος του Κάρδη, ήρθε από την Κρήτη πενήντα χρόνια μετά τον κατακλυσμό που έγινε στην Ελλάδα την εποχή του Δευκαλίωνα. Κατάγονταν από τον Ιδαίο Ηρακλή και καθιέρωσε τους αγώνες στην Ολυμπία και ίδρυσε βωμό προς τιμή του προγόνου του Ηρακλή και όλων των Κουρήτων, δίνοντας στο Ηρακλή την επωνυμία Παραστάτη. Ο Ενδυμίωνας, όμως, γιος του Αέθλιου, εκθρόνισε τον Κλύμενο και πρόσφερε την εξουσία ως έπαθλο σε όποιο από τα παιδιά του νικούσε στον αγώνα δρόμου στην Ολυμπία. Μια γενιά μετά τον Ενδυμίωνα, ο Πέλοπας τέλεσε τους αγώνες προς τιμή του Ολύμπιου Δία…. ο γιος του Αμυθάονας, ξάδελφος του Ενδυμίωνα από τη πλευρά του Κρηθέα τέλεσε τα Ολύμπια και μετά από αυτόν ο Πελίας και ο Νηλέας μαζί….>> (Παυσανίας, «Ηλιακά» Α, 5 - 8)

«**Λένε πως ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι οι πρώτοι κάτοικοι στους πρόποδες της Ίδης.** Πόδες λέγονται οι πρόποδες και κορυφές, οι μύτες των βουνών. Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι. Ο Σοφοκλής θεωρεί πως οι πρώτοι πέντε ήσαν αρσενικοί. Εφηύραν το σίδερο και το κατεργάστηκαν πρώτοι, καθώς και πολλά ακόμη χρήσιμα στη ζωή πράγματα. Πέντε ήταν και οι αδελφές τους. Από τον αριθμό τους ονομάστηκαν Δάκτυλοι. Άλλοι τους λένε αλλιώς, ενώνοντας τα δύσκολα με τα δύσκολα και θέτουν διάφορα ονόματα: Κέλμη, Δαμνασέα, Ηρακλή και Ακμονα. Άλλοι τους θεωρούν εντόπιους από την Ίδη, άλλοι αποίκους. Πάντως συμφωνούν ότι **αυτοί πρώτοι δούλεψαν το σίδερο στην Ίδη.** Όλοι τους θεωρούν μάγους και υπηρέτες της Μητέρας των θεών που έφτασαν να ζουν στην Φρυγία, στην Ίδη. Λένε την Τρωάδα Φρυγία, επειδή Φρύγες επικράτησαν στην περιοχή, αφού ζούσαν και κοντά, τότε που αλώθηκε η Τροία. **Υπονοούν μάλιστα πως απόγονοι των Ιδαίων Δακτύλων είναι οι Κουρήτες και οι Κορυβάντες. Οι πρώτοι εκατό που γεννήθηκαν στην Κρήτη ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι. Απόγονοί τους αναφέρονται εννέα Κουρήτες**. Ο καθένας τους έκανε δέκα παιδιά, τους Ιδαίους Δακτύλους…» (Στράβων, Γεωγραφικά Ι, C 473, ΙΙΙ, 22 μτφ «Εκδόσεις Κάκτος»)

«Οι κάτοικοι, λοιπόν, της Κρήτης λένε πως οι αρχαιότεροι κάτοικοι στο νησί ήταν αυτόχθονες, οι λεγόμενοι **Ετεοκρήτες, των οποίων ο βασιλιάς, Κρητας** το όνομα, ανακάλυψε πολλά και πολύ σημαντικά πράγματα στο νησί που είχαν τη δυνατότητα να ωφελήσουν την κοινωνική ζωή των

ανθρώπων…. Πρώτοι, λοιπόν, απ' όσους μνημονεύονται από την παράδοση, κατοίκησαν στην περιοχή της Ίδης στην Κρήτη και τριγύρω, οι καλούμενοι από αυτό **Ιδαίοι Δάκτυλοι** («πρώτον ώκησαν της Κρήτης περί την Ίδην οι προσαγορευθέντες Ιδαίοι Δάκτυλοι»), που άλλοι λένε ότι ήσαν 100 και άλλοι 10, όσα και τα δάκτυλα των χεριών απ' όπου και ονομάστηκαν έτσι. ... Για τους Ιδαίους δακτύλους της Κρήτης παραδίδεται πως ανακάλυψαν τη φωτιά, τη χρήση του χαλκού και του σιδήρου, στη χώρα των Απτεραίων στο λεγόμενο Βερέκυνθο, καθώς και τον τρόπο επεξεργασίας τους. Λένε, μάλιστα, πως ένας τους **ο Ηρακλής**, ξεπέρασε τους άλλους σε φήμη, **ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες**. Εξ αιτίας της συνωνυμίας οι μεταγενέστεροι άνθρωποι θεώρησαν πως ο γιος της Αλκμήνης εγκαθίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες…….. (Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική 5, 64 - 66)

«Μετά που ο Ηρακλής καθάρισε τον στάβλο του Αυγεία, ανέλαβε τον άθλο να φέρει από την Κρήτη τον ταύρο, τον οποίο, λένε, είχε ερωτευθεί η Πασιφάη (και έκανε το Μινώταυρο). Έπλευσε στην Κρήτη και εξασφαλίζοντας τη συνεργασία του βασιλιά Μίνωα τον έφερε στην Πελοπόννησο, διαπλέοντας όλο εκείνο το πέλαγος πάνω στην πλάτη του. Μετά την εκτέλεση και τούτου του άθλου, **οργάνωσε τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες,** διαλέγοντας την ωραιότερη τοποθεσία για την τόσο σπουδαία πανήγυρη, που ήταν η πεδιάδα πλάι στον Αλφειό ποταμό, όπου αφιέρωσε τον αγώνα στον Δία τον πατέρα του. Έπαθλο για τους νικητές όρισε στεφάνι, διότι ο ίδιος ευεργέτησε τον ανθρώπινο γένος χωρίς να λάβει κανένα μισθό….. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 18)

Νόμισμα Φαιστού, 3ος αι. π.Χ., με τον Ιδαίο Ηρακλή να φονεύει τη Λερναία Ύδρα και τον ταύρο Κρήτης, πατέρα του Μινώταυρου, τον οποίο δάμασε ο Ηρακλής.

Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΩΝ Ο.Α. ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΗΒΑΙΟΣ, ΑΛΛΑ Ο ΙΔΑΙΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι η νήσος Κρήτη λεγόταν και Ιδαία (βλέπε Διόδωρος, βίβλος 3.73) απ᾽ όπου και Ιδαίοι Δάκτυλοι = οι κρητικοί Δάκτυλοι, Ιδαίος Ηρακλής = ο κρητικός Ηρακλής κλπ και επίσης ότι στην αρχαιότητα υπήρχαν δυο πρόσωπα με όνομα Ηρακλής, ο γιος του Δία και της Θηβαίας Αλκμήνης και ο γιος του Δία και της Κρητικιάς Αγχιάλης και από αυτούς ο δεύτερος, που λεγόταν Ιδαίος Ηρακλής, ήταν αυτός που έφυγε από την Κρήτη και πήγε στην Ολυμπία και ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες και που εξ αιτίας της συνωνυμίας οι μεταγενέστεροι άνθρωποι θεώρησαν πως ο γιος της Αλκμήνης εγκαθίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες, ενώ δεν είναι έτσι, πρβ:

"Για τους Ιδαίους Δακτύλους της Κρήτης παραδίδεται πως ανακάλυψαν τη χρήση της φωτιάς, τη φύση του χαλκού και του σιδήρου στη χώρα των Απτεραίων στο λεγόμενο Βερέκυνθο, καθώς και τον τρόπο επεξεργασίας τους" επειδή θεωρήθηκαν πως ήταν οι εισηγητές μεγάλων αγαθών για το ανθρώπινο γένος έτυχαν τιμών αθανάτων. Λένε, μάλιστα, **για έναν απ' αυτούς πως ονομάστηκε Ηρακλής και πως καθώς ξεπέρασε τους άλλους σε φήμη ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες**"

εξ αιτίας της συνωνυμίας οι μεταγενέστεροι άνθρωποι θεώρησαν πως ο γιος της Αλκμήνης εγκαθίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες. Αποδείξεις όλων αυτών παραμένουν, λένε, στο γεγονός ότι ακόμη και σήμερα πολλές γυναίκες παίρνουν ξόρκια απ' αυτό τον θεό και φτιάχνουν φυλαχτά, από το γεγονός ότι ήταν γητευτής και επιδιδόταν στις τελετές, πράγματα που απείχαν πολύ από τις συνήθειες του Ηρακλή που γέννησε η Αλκμήνη (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 64)

«Διότι υπήρχαν δυο προγενέστεροι του (Ηρακλή) που είχαν το ίδιο όνομα, ο πιο αρχαίος Ηρακλής, σύμφωνα με το μύθο, είχε γεννηθεί στους Αιγυπτίους και, αφού καθυπόταξε με τα όπλα μεγάλο μέρος της οικουμένης, τοποθέτησε τη στήλη της Λιβύης, ενώ ο δεύτερος (Ηρακλής) που ήταν ένας από τους Ιδαίους Δακτύλους της Κρήτης, έγινε γητευτής, απόκτησε στρατηγικές γνώσεις και συνέστησε τους Ολυμπιακούς αγώνες. Ο τελευταίος (Ηρακλής), που γεννήθηκε πριν από τα Τρωικά από **την Αλκμήνη και το Δία,** γύρισε μεγάλο μέρος της οικουμένης, εκτελώντας τα προστάγματα του Ευρυσθέα. Αφού έφερε σε πέρας όλους τους άθλους, έστησε στήλη στην Ευρώπη, επειδή όμως είχε το ίδιο όνομα και προτιμούσε τον ίδιο τρόπο ζωής με τους άλλους δυο, καθώς είχαν περάσει πολλά χρόνια, όταν πέθανε κληρονόμησε και τις πράξεις των αρχαίων, ως να είχε υπάρξει ένας μόνο Ηρακλής όλους τους αιώνες» (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 74)

Σημειώνεται ότι μερικοί αρχαίοι συγγραφείς, όπως π.χ. ο Λυσίας, αναφέρουν σκέτα ότι ο Ηρακλής είναι εκείνος που ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες, δηλαδή χωρίς να ξεκαθαρίζουν για ποιον Ηρακλή εννοούν, δηλαδή το γιο του Δία και της Θηβαίας Αλκμήνης ή το γιο του Δία και της Κρητικιάς Αγχιάλης. Ωστόσο όποιος Ηρακλής και να είναι αυτός, έχει σχέση με την Κρήτη, αφού ο μεν Ιδαίος είναι Κρητικός από μάνα και πατέρα και ο άλλος είναι Κρητικός από τον πατέρα του.

Η ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΝΩΙΚΗ ΕΠΙΝΟΗΣΗ

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα (Νόμοι Α, 625 d), η σωματική άσκηση στην αρχαία Κρήτη ήταν επιβεβλημένη δια νόμου και οι Κρήτες εφεύραν τα γυμνάσια, «..ήρχοντο των γυμνασίων πρώτοι μεν Κρήτες...» (ΠΛΑΤΩΝ, ΝΟΜΟΙ 452 c, 9)

Ο Πλούταρχος («Θησεύς») αναφέρει ότι στην Κρήτη ήταν έθιμο να παρακολουθούν τους αγώνες και οι γυναίκες, κάτι που δεν επιτρεπόταν στους Ολυμπιακούς αγώνες: <<...διο και του Θησέως αγωνίσασθα συνεχώρησεν ο Μίνως' έθους δ' όντος εν Κρήτη θεάσθαι και τας γυναίκας...>> (Πλουτάρχου (Θησεύς 19). Στις τοιχογραφίες της Κνωσού βλέπουμε ότι οι Κρήτες αθλητές δεν είναι τελείως γυμνοί, όπως ήσαν στους Ολυμπιακούς αγώνες, αλλά με ωραιότατα αθλητικά καλλιτεχνικά κοντοβράκια και κοντομάνικα. Σύμφωνα επίσης με τον Απολλόδωρο, Πλούταρχο, Στράβωνα κ.α, εκτός του ότι οι αρχαίοι Κρήτες ίδρυσαν του Ολυμπιακούς αγώνες, οι Μινωίτες αφενός τελούσαν αθλητικούς αγώνες (λιθοβόλια, ταυροκαθάρψια, πυγμαχίες κ.τ.λ.) και στους νικητές δίνονταν έπαθλα και αφετέρου λάμβαναν μέρος στους αθλητικούς αγώνες των άλλων Ελλήνων (Παναθήναια, ίσθμια, Ολυμπιακούς κ.α.). Μάλιστα ο γιος του Μίνωα Ανδρόγεως είχε πρωτεύσει στα Παναθήναια και από ζήλια οι Αθηναίοι τον δολοφόνησαν κατά την ώρα που πήγαινε στη Θήβα, για να λάβει μέρος και στους εκεί αγώνες προς χάρη του Λάιου.

<<....αυτός δε ήκεν εις Αθήνας, και τον των Παναθηναίων αγώνα επετέλει, εν ω ο Μίνωος παις Ανδρόγεως ενίκησε πάντας. τούτον Αιγεύς επί τόν Μαραθώνιον έπεμψε ταύρον, υφ' ου διεφθάρη... μετ' ου πολώ δε θαλασσοκρατών επολέμησε στολω τας Αθήνας >>... (Απολλόδωρος Γ 15. 7 και 8)

<<…φιλόχορος δε φησιν ου ταύτα συγχωρείν Κρήτας, αλλά λέγειν ότι φρουρά μέν ην ο Λαβύρινθος, ουδέν έχων κακόν αλλ' ή το μη διαφυγείν τους φυλαττομένους, **αγώνα δε ο Μίνως επ' Ανδρόγεω γυμνικόν εποίει και τους παίδας άθλα τοις νικωσιν εδίδου τέως εν τω Λαβυρυνθω φυλαττομένους**· ενίκα δε τους προτερους αγώνας ο μέγιστον παρ' αυτώ δυνάμενος τότε και στρατηγών, όνομα Ταύρος,…. (Πλούταρχου «Θησεύς», 16 - 19)

«Για τους Ιδαίους δακτύλους της Κρήτης παραδίδεται πως ανακάλυψαν τη φωτιά, τη χρήση του χαλκού και του σιδήρου, στη χώρα των Απτεραίων στο λεγόμενο Βερέκυνθο, καθώς και τον τρόπο επεξεργασίας τους. **Λένε, μάλιστα, πως ένας τους, ο Ηρακλής, ξεπέρασε τους άλλους σε φήμη, ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες.** Εξ αιτίας της συνωνυμίας, οι μεταγενέστεροι άνθρωποι θεώρησαν πως ο γιος της Αλκμήνης (= Ο Ηρακλής γιος του Δία και της Θηβαίας Αλκμήνης) εγκαθίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες. (Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική 5,64)

Γυναικείο χρυσελεφάντινο αγαλματίδιο από την Κνωσό, η καλούμενη κυρία των σπορ («lady of sport»), 3000-1400 π.Χ. Φορά ζακέτα με ενσωματωμένο ανορθωτικό στηθόδεσμο. Επίσης φορά ζώνη και γυναικείο κοντοβράκι, το οποίο σχηματιζόταν από τη μινωική γυναικεία διπλή ποδιά ενώνοντας το κέντρο της μπροστινής ποδιάς με το κέντρο της πισινής ποδιάς τον καλούμενο καβάλο.

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ
(Από τον Πίνακα Ολυμπιονικών του Ιδρύματος μείζονος ελληνισμού

Κρητες ολυμπιονίκες, σύμφωνα με τον Πίνακα Ολυμπιονικών του Ιδρύματος μείζονος ελληνισμού, ήσαν οι εξης:

Διόγνητος, Πυγμαχία, 488 π.Χ., Εργοτέλης ο Φιλάνωρος, Δόλιχος, 464 π.Χ. και 472 π.Χ. Ικαδίων, Στάδιο παίδων, 456 π.Χ., Αιγείδας, Δόλιχος, 448 π.Χ., ,…..ώνιος, Δόλιχος, 396 π.Χ., Σωτάδης, Δόλιχος, 99η Ολυμπιάδα 384 π.Χ. , Φιλωνίδης ο Χερσονήσιος, Πώρος ο Μάλιος, 56 π.Χ., Δάμας ή Δαμασίας ο Κυδωνιάτης, Στάδιο, 25 μ.Χ., Σατορνίλος Γορτύνιος, στάδιον, 209 μ.Χ.

Ο Παυσανίας, σχετικά με τους ολυμπιονίκες Εργοτέλη, Σωτάδη και Φιλωνίδη, αναφέρει τα εξής: «Ο Εργοτέλης ήταν γιος του Φιλάνορα, νίκησε δυο φορές στον δόλιχο στην Ολυμπία και δυο φορές στα Πύθια, στον Ισθμό και στη Νεμέα. Αυτός δεν ήταν αρχικά Ιμεραίος, όμως λέει η επιγραφή στο άγαλμά του στην Ολυμπία, αλλά, λένε, ότι ήταν Κρητικός από την Κνωσό. Ξορίστηκε από εκεί μετά από μια επανάσταση και κατέφυγε στην Ιμέρα, όπου του έδωσαν πολιτικά

δικαιώματα και άλλες τιμές. Γι αυτό, όπως ήταν φυσικό, στους αγώνες επρόκειτο να ανακηρυχτεί νικητής ως Ιμεραίος (εμφανίζεται ως Ιμέριος, δηλαδή από την Ιμέρα Σικελίας και όχι από την Κρήτη». (Παυσανίας, Ηλιακά Β, 4, 11) «Ο Φιλωνίδης, γιος του Ζώτου, από τη Χερσόνησο της Κρήτης, ήταν ταχυδρόμος του Αλέξανδρου, γιου του Φιλίπου» (Ηλιακά Β, 16,5)

« Ο Σωτάδης, δόλιχος 99η Ολυμπιάδα, ήταν Κρητικός, όμως οι Κρήτες τον εξόρισαν γιατί πήρε χρήματα από τους Εφέσιους και αγορεύτηκε Εφέσιος (Ηλιακά Β, 6)

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Το ότι οι Ολύμπιοι Θεοί και οι οι Ολυμπιακοί αγώνες είναι δημιούργημα των Κρητών προκύπτει και αο το ότι ο Ησίοδος αναφέρει ότι ο Δίας, ο ανώτατος άρχων των θεών του Ολύμπου και ο πατέρας θεών και θνητών, γεννήθηκε στο όρος Δίκτη της Κρήτης και ο Διόδωρος ότι όλοι οι Ολύμπιοι θεοί γενήθηκαν στην Κρητη, όπως ειδαμε πιο πριν. Επίσης ο Ομηρικός Ύμνος «Εις Απόλλωνα» αναφέρει ότι η αδελφότητα και το μαντείο των Δελφών, το μεγαλύτερο της αρχαίας Ελλάδος, ιδρύθηκε από Κρήτες.

2) Ο Πλάτωνας («Νόμοι» και «Μίνως»), ο Αριστοτέλης («Πολιτικά» Β, 1271, 10), ο Πλούταρχος («Σόλων» και «Λυκούργος»), ο Διογένης Λαέρτιος («Επιμενίδης»), ο Διονύσιος Αλικαρνασσεύς («Ρωμαϊκή Αρχαιολογία»), ο Ισοκράτης (Παναθηναϊκός 205). κ.α., αναφέρουν ότι ο πρώτος αξιόλογος πολιτισμός που δημιουργήθηκε επί γης ήταν αυτός που δημιούργησε στην Κρήτη ο Μίνωας, άρα αυτός που που σήμερα ονομάζουμε «Μινωικό». Στη συνέχεια την Κρητική Πολιτεία, τους θεσμούς που δημιούργησε ο Μίνωας με τον αδελφό του Ραδάμανθυ και εκπολίτισε τους Κρητικούς, αντέγραψαν όλοι οι υπόλοιποι Έλληνες, καθώς και οι Ρωμαίοι. Πρώτοι που αντέγραψαν το Μινωικό πολιτισμό ήσαν οι Σπαρτιάτες με το νομοθέτη τους Λυκούργο και τη βοήθεια του Κρητικού νομοθέτη Θάλητα , μετά οι Αθηναίοι με το νομοθέτη Σόλωνα και τη βοήθεια του Κρητικού σοφού και χρησμολόγου Επιμενίδη και τέλος και οι Ρωμαίοι με το Νόμα και έτσι ευημέρησαν – εκπολιτίστηκαν και αυτοί. Αυτός είναι, λένε, και ο λόγος για τον οποίον Έλληνες και οι Ρωμαίοι υμνούν το Μίνωα και το Ραδάμανθυ και συνάμα τους ανακήρυξαν ημίθεους, γιους του Θεού Δία και κριτές στον Άδη λόγω της μεγάλης δικαιοσύνη τους εν ζωή.

(Περισσότερα βλέπε στα βιβλία:
«ΚΡΗΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ», ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ (ΜΑΚΗ) Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗ)

Ε. Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ Ο.Α.

Ο Παυσανίας αναφέρει, όπως ειδαμε πιο πριν, ότι οι Κρήτες ίδρυσαν τους Ολυμπιακούς αγώνες και επίσης ότι οι Ολυμπιακοί αγώνες αναδιοργανώθηκαν από τον **Ίφιτο**, που σύναψε συμφωνία (ιερή εκεχειρία) με το βασιλιά και νομοθέτη της Σπάρτης **Λυκούργο** και το βασιλιά της Πίσας **Κλεισθένη** και το κείμενο της συμφωνίας αυτής χαράκτηκε, λέει, σε χάλκινο δίσκο και σωζόταν έως στους χρόνους του Παυσανία στο Ηραίο της Ολυμπίας.

Ο Στράβωνας αναφέρει ότι οι Ολυμπιακοί αγώνες οργανώθηκαν από τον **Όξυλλο,** βασιλιά των Ηρακλειδών μετά την κάθοδό τους στην Ηλεία και νίκησε τους Μυκηναίους, σε συνεργασία με τους Ηλείους και του Αιτωλούς και τους κατοίκους της πόλεως Πλευρώνας που κατάγονταν από Κρήτες.

Σύμφωνα με το κατάλογο των Ολυμπιακών Αγώνων, το πρώτο έτος έναρξης των εν λόγω αγώνων είναι **το έτος 776 π.Χ και από** το έτος αυτό οι εν λόγω αγώνες γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια. Οι Ολυμπιακοί αγώνες μετά το 777 π.Χ. θεωρήθηκαν πανελλήνια χρονολογική μονάδα μέτρησης και το στάδιο η μετρική μονάδα μήκους. Οι Πισάτες διοργάνωναν τους αγώνες από **το 688** έως το **572 π.Χ.**

Το **570 π.Χ**. οι Ηλείοι κατέλαβαν την Πίσα και έθεσαν υπό τον έλεγχό τους τη διοργάνωση των αγώνων. Τον 5ο αι. π.Χ. οι αγώνες έφτασαν στο απόγειο της δόξας τους.

ΑΘΗΝΑ Ο.Α. 1896

Στην ελληνιστική εποχή οι Ολυμπιακοί αγώνες έχασαν τον αρχικό τους χαρακτήρα και μετατράπηκαν σε επαγγελματικές αθλητικές εκδηλώσεις. Τα άσχημα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίσθηκαν στην συνέχεια στον ελλαδικό χώρο, είχαν τον αντίκτυπό τους στα αθλητικά ιδεώδη των Ολυμπιακών αγώνων, με αποτέλεσμα να επέλθει και σταδιακή πτώση των ηθικών αξιών, κάτι που επιδεινώθηκε αισθητά από το 146 μ.Χ., όταν η κυρίως Ελλάδα υποτάχθηκε στο ρωμαϊκό κράτος και οι Ηλείοι έχασαν την ανεξαρτησία τους.

Το 2ο αι. μ.Χ., όταν παραχωρήθηκε το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε όλους τους κατοίκους της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, οι Ρωμαίοι επέβαλαν να συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς αγώνες όλοι όσοι πίστευαν στους Ολύμπιους Θεούς και συνεπώς όλοι οι Ρωμαίοι. Με την επικράτηση του Χριστιανισμού ολοκληρωτικά στην Ελλάδα και στην Ιταλία και το νέο θρησκευτικό-πολιτιστικό πνεύμα που δημιουργήθηκε, οι Ολυμπιακοί και γενικώς όλοι οι αθλητικοί αγώνες θεωρήθηκαν ως ειδωλολατρικές εκδηλώσεις με αποτέλεσμα την κατάργησή τους από **το Θεοδόσιο Α΄ το 393 μ.Χ. (293η Ολυμπιάδα).**

Ο υπερεθνικός χαρακτήρας τους επιζεί και στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, που ύστερα από διακοπή 15 αιώνων οργανώθηκαν **στην Αθήνα το 1896** και τελούνται από τότε κάθε τέσσερα χρόνια.

ΣΤ. Η ΤΕΛΕΤΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ «ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ»

Τα Ολύμπια ήταν η δημοφιλέστερη και η μεγαλύτερη γιορτή των Ελλήνων, σωστότερα όλων όσων λάτρευαν τον Ολύμπιο Δία, στην Ολυμπία. Περιελάμβαναν ιεροτελεστίες, θυσίες (σφαγή ζώων προς χάρη του θεού, που μετά ψηνόταν και διαμοιράζονταν για κοινό φαγοπότι) και τους μεγαλύτερους σε συμμετοχή αθλητών αθλητικούς αγώνες. Εκτός όμως από αυτή τη γιορτή, από το έτος 556 της αρχαίας χρονολόγησης, άρχισαν να γιορτάζονται Ολύμπια και σε άλλες πόλεις, ενώ από το έτος 516 γιορτάζονταν Ολύμπια και απ' τους Έλληνες της Ιωνίας και της Σικελίας. Έτσι λοιπόν έχουμε Ολύμπια στην Αθήνα, τα οποία ιδρύθηκαν από τον Πεισίστρατο με την ευκαιρία της θεμελίωσης του Ναού του Ολυμπίου Διός, το λεγόμενο «Ολυμπείον», στις όχθες του Ιλισσού το 530 της αρχαίας χρονολόγησης. Ολύμπια γιορτάζονταν και στις Αιγαίς της Μακεδονίας, τα οποία ιδρύθηκαν από τον Αλέξανδρο το 335 της αρχαίας χρονολόγησης, προς τιμή του Διός και των Μουσών.

Τα Ολύμπια γιορτάζονταν κάθε τετραετία το μήνα Απολλώνιο από την 10η ως την 16η . Η πρώτη και τελευταία μέρα των γιορτών ήταν αφιερωμένη αποκλειστικά στις Θυσίες και τις ιεροτελεστίες. Την προτεραία της ενάρξεως των αγώνων, γινόταν η επίσημη τελετή της ορκωμοσίας των αθλητών μαζί με τους γονείς και τους

γυμναστές τους, μμπροστά στο άγαλμα του Ορκίου Διός. Αφού θυσίαζαν έναν αγριόχοιρο, ορκίζονταν ότι δε θα μεταχειρίζονται τεχνάσματα για τη νίκη και ότι θα συμμορφώνονταν προς τους κανονισμούς.

Τα πρώτα αγωνίσματα στην Ολυμπία ήταν ο δρόμος, η πάλη και η πυγμαχία. Μετά προστέθηκαν: ο δίαυλος, ο δόλιχος (δρόμος μεγάλων αποστάσεων), το πένταθλο, η αρματοδρομία, το παγκράτιο (συνδυασμός πάλης και πυγμαχίας) και η σκυταλοδρομία.

Οι ολυμπιονίκες ως έπαθλο έπαιρναν ένα στεφάνι κότινο (από αγριελιά). Κανονικά κατά την έναρξη των αγώνων, οι αθλητές εμφανιζόταν με στεφάνι ελιάς και αν ήταν νικητές έπαιρναν στεφάνι από φοίνικα.

Η έναρξη των αγώνων γινόταν μόλις οι Ελλανοδίκες, που ήταν ντυμένοι με πορφύρα και εστεμμένοι με δάφνη, ελάμβαναν τη θέση τους.

Το πρόγραμμα των Ολυμπίων είχε ως εξής : 10η – θυσίες βοδιών, όρκοι των αθλητών και των Ελλανοδικών, σπονδές στον τάφο του Πέλοπος. 11η – Αγωνίσματα : στάδιο, δίαυλος, δόλιχος. 12η –Πένταθλο, στεφανηφορία και θυσίες εκ μέρους των αθλητών. 13η –Πάλη , πυγμαχία, παγκράτιο 14η –Στάδιο παίδων, πάλη παίδων, πυγμαχία παίδων, οπλίτης. 15η –Τέθριππον, κέλης, απήνη, κάλπη, συνωρίς, τέθριππον πωλικόν, συνωρίς πωλική, κέλης πωλικός, στεφανηφορία και θυσίες εκ μέρους των νικητών των τριών τελευταίων ημερών. 16η –Πομπή και παρέλαση. Εκάτομβη στο βωμό του Ολυμπίου Διός προς τιμή όλων των Ολυμπίων Θεών στο Πρυτανείο. Στην τελευταία ημέρα, η οποία έκλεινε τα Ολύμπια, την επίσημη πομπή αποτελούσαν οι Ολυμπιονίκες , οι Ελλανοδίκες, οι θεωροί των άλλων πόλεων και το πλήθος των θεατών.

Οι θυσίες γίνονταν στο βωμό του Ολυμπίου Δία, τα εναγίσματα στους βωμούς των άλλων Ιερών προς τιμή των ηρώων, ενώ σε όλες αυτές τις ιεροπραξίες προΐσταται η ιέρεια της Δήμητρας.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ - ΟΙ Ο.Α. ΗΤΑΝ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Με τους Ολυμπιακούς αγώνες σφυρηλατήθηκε η εθνική, φυλετική και πνευματική ενότητα των Ελλήνων. Οι Ολυμπιακοί αγώνες συνδύαζαν το βαθύ θρησκευτικό πνεύμα με το ηρωικό παρελθόν των Ελλήνων, το μέγιστο βαθμό της καλλιέργειας του σώματος, του νου και της ψυχής με τις πανανθρώπινες φιλοσοφικές αξίες και την προβολή του ατόμου και των πόλεων με το ύψιστο ιδανικό της ελευθερίας. Ο Λυσίας, σχετικά με τον ιδρυτή και το σκοπό ίδρυσης των Ολυμπιακών αγώνων, αναφέρει:

«Για άλλα πολλά και ένδοξα έργα αξίζει να μνημονεύσουμε τον Ηρακλή... και όταν τους αγώνες αυτός άρχισε πρώτος, από αγάπη για την Ελλάδα. Στο παρελθόν άλλωστε όλες οι πόλεις φέρονταν εχθρικά η μια προς την άλλη' όταν εκείνος ανέτρεψε τους τυράννους και καταδίωξε τους παράνομους, θέσπισε στο ωραιότερο μέρος της Ελλάδος αγώνες, όπου αθλούνταν τα σώματα, επιδεικνυόταν η μεγαλοδωρία του πλούτου και του πνεύματος, ώστε εξ αιτίας όλων τούτων να συγκεντρωνόμαστε στο ίδιο σημείο, άλλα μεν να βλέπουμε άλλα δε να ακούμε' και θεώρησε την εδώ συγκέντρωση αρχή της ομόνοιας μεταξύ των Ελλήνων. (Λυσίας, Ολυμπιακός)

3. ΟΙ 12 ΜΗΝΕΣ, ΟΙ 12 ΘΕΟΙ, ΟΙ 12 ΩΡΕΣ ΤΑ 12 ΖΩΔΙΑ

Ο Ηρόδοτος στο βιβλίο του « Ευτέρπη», αναφέρει ότι οι ιερείς της Αιγύπτου (Μέμφιδος κ.α.) του είπαν, όταν είχε πάει στην Αίγυπτο, πως οι Αιγύπτιοι είναι πρώτοι που ανακάλυψαν, παρατηρώντας τα άστρα, το ηλιακό έτος, που είναι πιο σωστό από το σεληνιακό που είχαν οι Έλληνες, και χώρισαν τις εποχές του σε δώδεκα μέρη, 12 μήνες και κάθε μήνα σε 30 ημέρες και ακολούθως αυτοί πρώτοι αφενός έδωσαν επωνυμίες στους 12 θεούς και αφετέρου έκαναν εικόνες, βωμούς, γιορτές, αγάλματα και ναούς στους θεούς και από αυτούς μετά αυτά τα πήραν οι Έλληνες (βλέπε Ηρόδοτος Β 4 και Β 58). Πιο πριν οι Θεοί στην Αίγυπτο δεν είχαν, λέει, ανθρώπινη μορφή και μετά από αυτούς οι θεοί είχαν ανθρώπινη μορφή, ήσαν άνθρωποι που θεοποιήθηκαν (βλέπε Β 142-146).

Ακολούθως οι Αιγύπτιοι, λέει πάντα ο Ηρόδοτος, έδωσαν σε κάθε μήνα από ένα θεό (εννοεί τα καλούμενα σήμερα 12 ζώδια) να τον κυβερνά, ώστε ο κάθε μήνας και η κάθε ημέρα να ανήκουν σε έναν από τους θεούς αυτούς και εξ αυτών να κάνουν μαντέματα (βλέπε Ηρόδοτος Β 82-83) και σ' αυτό μετά τους μιμήθηκαν οι Έλληνες, δίνοντας και αυτοί ονόματα, ασχολίες κλπ στους θεούς τους που πρώτά δεν είχαν.

Οι πρώτοι θεοί των Ελλήνων ήταν, λέει ο Ηρόδοτος, αυτοί που είχαν οι Πελασγοί. Οι Πελασγοί, λέει επίσης ο Ηρόδοτος στο εδάφιο Α.56, ήταν ένα βάρβαρο έθνος απο το οποίο αποκόπηκαν πρώτα οι Δωριείς και αποτέλεσαν ξέχωρο έθνος, το Ελληνικό, και σ' αυτό μετά προστέθηκαν όλοι Πελασγοί (Ίωνες, Αιολείς κ.α.), καθώς και πολλοί άλλοι βάρβαροι Ο Ηρόδοτος αναφέρει επίσης ότι οι Βαβυλώνιοι είναι εκείνοι που ανακάλυψαν το ηλιακό ρολόι και χώρισαν τη μέρα σε 12 μέρη, τις 12 ώρες και από εκεί τις πήραν οι Έλληνες (βλέπε Ηρόδοτος Β.109).

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ

Στην Ελλάδα καθιερώθηκαν οι εξής δώδεκα θεοί, σύμφωνα και με την ειδικότητα και τη γενεαλογία τους:

Ο Δίας, ο γιος του βασιλιά Κρόνου και της Ρέας, ο οποίος θεωρούνταν ο πατέρας των θεών και των ανθρώπων και ως εξ αυτού και ο ηγεμών του Ολύμπου και των πάντων,

η Ήρα, αδελφή και σύζυγος του Δία και η θεά προστάτιδα του γάμου,

η Δήμητρα, αδελφή του Δία και θεά της γεωργίας,

ο Ποσειδώνας, αδελφός του Δία και θεός της θάλασσας,

η Εστία, αδελφή του Δία και θεά του σπιτιού,

η Αφροδίτη, κόρη του Κρόνου, όμως αφρογέννητη και θεά της νεότητας και της ομορφιάς,

η Άρτεμη, κόρη του Δία και της Λητούς και θεά της εξοχής και του κυνηγίου,

η Αθηνά, κόρη του Δία και της Μήτιδας και θεά της σοφίας και του πνεύματος,

ο Απόλλωνας, γιος του Δία και της Λητούς , δίδυμος αδελφός της Άρτεμης και θεός της μουσικής, της μαντικής, της ιατρικής κ.α.,

ο Ερμής, γιος του Δία και της Μαίας και θεός του Εμπορίου, των Ερμηνειών, πρεσβευτών κ.α.,

ο Άρης, γιος του Δία και της Ήρας και θεός τους πολέμου,

ο Ήφαιστος, γιος του Δία και της Ήρας και θεός της φωτιάς και της μεταλλουργίας.

ΟΙ ΘΝΗΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΗΜΙΘΕΟΙ

Οι αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν μόνο θεούς, αλλά και ημίθεους, επειδή θεωρούσαν ότι οι Ολύμπιοι θεοί τους ήταν άνθρωποι που μετά το θάνατο και τη

μετάστασή τους στους ουρανούς -όλυμπο αγορεύτηκαν αθάνατοι, θεοί, όπως είδαμε πιο πριν. Με την ονομασία «θεοί» καλούνταν όσοι από τους ανθρώπους είχαν και τους δυο γονείς θεούς (δηλαδή και οι δυο γονείς τους είχαν μετά θάνατο ανακηρυχθεί θεοί) και με την ονομασία «ημίθεοι» όσοι είχαν τον ένα γονέα θεό και τον άλλο θνητό. Για παράδειγμα ο θεός Απόλλωνας και η θεά Άρτεμη θεωρούνταν θεοί, γιατί ήταν παιδιά του θεού Δία και της θεάς Ήρας, ενώ ο Μίνωας και ο Ραδάμανθυς θεωρούνταν ημίθεοι, γιατί ήταν παιδιά του θεού Δία και της θνητής πριγκίπισσας Ευρώπης. Με την ονομασία «θνητοί» καλούνταν όχι όλοι οι άνθρωποι, αλλά μόνο όσοι από αυτούς δεν είχαν μετά θάνατο θεοποιηθεί, δηλαδή όσοι δεν είχαν αιώνια μνήμη, όπως είχαν οι θεοί (από το θανή > θ(α)ν-ατοί ή Ιωνικά θ(α)ν-ητοί > θνητοί, θνήσκω κλπ)

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

Α) Το πόσους ακριβώς θεούς ειχαν οι αρχαίοι Έλληνες, κάτι που συνέβαινε σε όλους τους αρχαίους λαούς, ήταν άγνωστο, γιατί αυτό ήταν κάτι όπως συμβαίνει σήμερα στη Χριστιανική Θρησκεία με τους πάρα πολλούς Αγίους. Απλά οι κύριοι από αυτούς τους θεούς ήσαν τόσοι, όσοι και οι 12 μήνες και αυτό γιατί αρχικά, όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του Ηρόδοτου («Ευτέρπη» Β 4 και Β 82-83), για κάθε μήνα είχε δημιουργηθεί-αφιερωθεί και από ένας θεός, για να προστατεύει, κυβερνά κλπ τον κόσμο.

Β) Άλλες θεότητες της ελληνικής μυθολογίας είναι:

Ο ΈΡΩΣ: Ήταν ο θεός του έρωτα και της αγάπης, της έλξης που φέρνει τη γονιμοποίηση. Σύμφωνα με τη Θεογονία του Ησίοδου, ο Έρωτας ήταν από τις τρεις θεότητες-αρχές, που δημιούργησαν τον Κόσμο – οι άλλες δύο ήταν το Χάος και η Γαία. Κατά την μυθολογία ο Θεός Έρωτας είναι καρπός της Αφροδίτης και του Άρη. Ο Έρωτας εκπροσωπούσε το πάθος και τον έρωτα, συναισθήματα που δημιουργούσαν ζωή. Εμφανιζόταν και έριχνε τα βέλη του, προκαλώντας παράφορο έρωτα και παράλληλα, βάσανα στους ανθρώπου

Ο ΔΙΟΝΥΣΟ Η ΔΙΩΝΥΣΟΣ: Θεός της χαρά, των γιορτών, του δράματος και του ποτού (κρασιού και μπύρας). Στην πραγματικότητα ήταν ημίθεος, αφού γονείς του ήταν ο Δίας και η θνητή πριγκίπισσα Σεμέλη. Στην Αιγυπτο ο Διόνυσος λεγόταν Όσιρις και ήταν ο ύψιστος Θεός, αντίστοιχος του Δία στην ιεραρχία των Ολύμπιων θεών. Στην Αίγυπτο ο Δίας λεγόταν Αμμουν - Αμμων, Συζυγος του Όσιρι ήταν η Δήμητρα που στα Αιγυπτιακά λεγόταν Ίσιδα.

Ο ΆΔΗΣ Η ΠΛΟΥΤΩΝ: Θεός του κάτω κόσμου, των νεκρών και του πλούτου που κρύβει η γη. Έκλεψε την Περσεφόνη, κόρη της Δήμητρας που ειχε βρει τα δημητριακά, και την έκανε σύζυγό του στον κάτω κόσμο, όπου της επέτρεπε να εγκαταλείπει κάθε έξι μήνες για να επανενωθεί με τη μητέρα της, να φέρει την Άνοιξη.

Η ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ: Η κόρη της Δήμητρας και του Δία. Θεά της Άνοιξης. Απελευθερώθηκε από τον Άδη, που την πήγε στον κάτω κόσμο και έγινε βασίλισσα έγινε βασίλισσα του κάτω κόσμου. Η Δήμητρα, θεά των καλλιεργειών, καταράστηκε τη γη και δεν της επέτρεψε να αποφέρει καρπούς. Οι άντρες, πεινασμένοι, παραπονέθηκαν στον Δία και διέταξε τον Άδη να επιστρέψει την κόρη του να επανέλθει. Αλλά η Περσεφόνη είχε φάει φρούτα από τον κάτω κόσμο και δεν μπορούσε. Ο Δίας και ο Άδης κατέληξαν σε συμφωνία που επέτρεπε στην Περσεφόνη να εγκαταλείψει τον κάτω κόσμο και να συναντηθεί με τη μητέρα της για έξι μήνες το χρόνο, κατά την οποία η Δήμητρα χαροποιούσε και έκανε τις καλλιέργειες να ανθίσουν (άνοιξη / καλοκαίρι). Όταν η Περσεφόνη επέστρεφε στον κάτω κόσμο, η Δήμητρα κατέρρεε και τα δέντρα έχαναν τα φύλλα τους (φθινόπωρο / χειμώνας). Αίολος : Θεός των ανέμων.

Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ: θεός της Ιατρικής, την οποία διδάχθηκε απο τον πατέρα του, το Απόλλωνα, το Θεό της μαντικής. Ο Ασκληπιός μετέτρεψε την ιατρική μαντική σε επιστήμη ιατρική. Κόρες του είναι η Υγεία, η Ιασώ (ιατρική), και η Πανάκεια.

Η ΕΚΑΤΗ : Θεά της μαγείας. Βοήθησε την Δήμητρα να βρει την κόρη της. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι όταν τα σκυλιά γάβγιζαν ξαφνικά την νύχτα, η Εκάτη περνούσε ανάμεσά τους.

Η ΘΕΜΙΣ : Θεά της δικαιοσύνης. Ήταν Τιτανίδα, κόρη της Γαίας και του Ουρανού. Είχε παντρευτεί τον Δία και απέκτησε από αυτόν, τις Μοίρες (Κλωθώ, Λάχεσις και Άτροπος) και τις Ώρες (Δίκη, Ειρήνη και Ευνομία). Πάντα απεικονίζεται με δεμένα τα μάτια, κρατώντας στο αριστερό της χέρι ένα σπαθί και στο δεξί μια ζυγαριά.

Η ΈΡΙΣ: Θεά της ζήλιας και της διχόνοιας. Αυτή έριξε το χρυσό μήλο στο γάμο της Θέτιδας και του Πηλέα, επειδή δεν την προσκάλεσαν.

Η ΝΕΜΕΣΙΣ: Θεά της Δικαιοσύνης, η Θεία Δίκη.

Ο ΠΑΝΑΣ: θεός της υπαίθρου, των πεδιάδων, βουνών, βοσκών και κοπαδιών.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ: Ημίθεος, γιος του Δία και της Αλκμήνης. Ήταν ο μεγαλύτερος από τους Έλληνες ήρωες, λίαν αρρενωπός και πολεμιστής ενάντια στα χθόνια τέρατα.Ο μόνος απο τους ημίθεους που ονομαζόταν και Ολύμπιος, σύμφωνα με το Διόδωρο (βιβλος 5), επειδή βοήθησε το Δία στην τιτανομαχία.

4. ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥΣ - ΕΠΙΓΕΙΟΥΣ ΘΕΟΥΣ

Α. ΘΕΟΛΟΓΙΑ – ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης στο «Βιβλιοθήκης Ιστορικής, Πρώτη» (1.6-13) λέει καταρχήν ότι αρχίζει την καταγραφή της ιστορίας του από τα γεγονότα της Αιγύπτου, επειδή οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των Θεών ανάγονται στην Αίγυπτο και εκεί λέγεται πως έγιναν οι αρχαιότερες αστρονομικές παρατηρήσεις. Στη συνέχεια λέει ότι οι Αιγύπτιοι του είπαν, όταν πηγε εκεί, ότι κατά τη γένεση του παντός, οι πρώτοι άνθρωποι στον κόσμο γεννήθηκαν στο τόπο τους λόγω του ότι έχουν καλό κλίμα κλπ και επίσης ότι οι πρώτοι άνθρωποι, που γεννήθηκαν τα πανάρχαια χρόνια στην Αίγυπτο, όταν σήκωσαν το κεφάλι και κοίταξαν τον ουρανό, έμειναν κατάπληκτοι, γέμισαν δέος για τη φύση του σύμπαντος και θεώρησαν πως δύο θεότητες υπάρχουν αιώνιες και πρώτες, ο ήλιος και η σελήνη, που τους ονόμασαν Όσιρι και Ίσιδα, βασισμένοι σε κάποια συγκεκριμένη ετυμολογία για το κάθε όνομα.Μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά Όσιρις θα πει «πολυόφθαλμος», και εύλογα, γιατί ο ήλιος απλώνει παντού τις ακτίνες του σαν πολλά μάτια που βλέπουν όλη τη στεριά και τη θάλασσα. Όσο για το όνομα Ίσις, μεθερμηνευόμενο, λέει, στα Ελληνικά, σημαίνει Αρχαία, από την προαιώνια και πανάρχαια γέννηση της. Την παριστάνουν με κέρατα στο κεφάλι, τόσο από την όψη της ημισελήνου που αποκτά, όσο και από την αγελάδα, που θεωρείται ιερό ζώο στους Αιγυπτίους.

Ο Διόδωρος αναφέρει επίσης ότι οι Αιγύπτιοι του είπαν πως στο γένος των θεών αρχικά ανήκαν μόνο οι καλούμενοι θεοί του ουρανού και μετά και οι επίγειοι, που ήταν κάποτε θνητοί. Οι πρώτοί θεοί, οι θεοί του ουρανού, ήταν οι θεοποιήσεις των κύριων στοιχείων του σύμπαντος, που για τους Αιγυπτίους αρχικά ήταν ο ήλιος και η σελήνη, που στα Αιγυπτιακά λεγόταν Όσιρις και Ίσιδα και στα ελληνικά Διόνυσος και Δήμητρα, και μετά προστέθηκαν-θεοποιηθήκαν και τα πέντε στοιχεία που εκπέμπουν, δίνοντας ο ένας το στοιχείο του πυρός και του πνεύματος, η άλλη του υγρού και του ξηρού, ενώ κι οι δυο μαζί τον αέρα, και τα οποία ονόμασαν το

πνεύμα Δία ή Αμμωνα, το πυρ Ήφαιστο, το υγρό Ωκεάνη, το ξερό Γη ή Δήμητρα και τον αέρα Αθηνά.

Μετά στο γένος των θεών προστέθηκαν και οι επίγειοι θεοί, δηλαδή διάφοροι θνητοί, που ήταν κυρίως βασιλιάδες, οι οποίοι, επειδή είχαν κάνει μεγάλες ευεργεσίες στον κόσμο, μετά θάνατο ανακηρύχθηκαν θεοί (δηλαδή έγινε κάτι όπως σήμερα με το Χριστό και τους αγίους, που εν ζωή ήσαν άνθρωποι), αιώνιοι (και σήμερα λέμε «αιωνία η μνήμη αυτών»), δηλαδή έκαναν μετάσταση στο γένος των Θεών. Μάλιστα, επειδή πολλοί από τους θεούς αυτούς δεν πήραν δικό τους όνομα, αλλά των ήδη υπαρχόντων θεών, γι αυτό και υπάρχουν οι συνωνυμίες, όπως ο ήλιος το αστέρι, ο Ήλιος ο Θεός και ο Ήλιος ο άνθρωπος κ.α. Από τους βασιλιάδες που ανακηρύχτηκαν επίγειοι θεοί πρώτος ήταν κάποιος που ονομάστηκε Ήλιος, όνομα που πήρε από το θεό ήλιο (δηλαδή έγινε κάτι όπως λέμε σήμερα ο θεός Χριστός και ο άνθρωπος Χρήστος), όμως ίσως να ήταν, λέει, και ο Ήφαιστος πρώτος βασιλιάς. Κατόπι βασίλεψε ο Κρόνος που παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα και γέννησε, σύμφωνα με μερικούς μυθολόγους, τον Όσιρι και την Ίσιδα, ενώ κατά τους περισσότερους, το Δία και την Ήρα που για την αρετή τους, κυβέρνησαν το σύμπαν. Από αυτούς γεννήθηκαν πέντε θεοί, που τα ονόματα τούτων των παιδιών ήταν Όσιρις, Ίσις, Τυφών, Απόλλων και Αφροδίτη και ο μεν Όσιρις πάει να πει Διόνυσος, ενώ η Ίσις πλησιάζει περισσότερο στη Δήμητρα. Με αυτήν ενώθηκε ο Όσιρις, ανέλαβε τη βασιλεία κι έκαμε πολλά προς όφελος της κοινωνίας.

Συγκεκριμένα ο Διόδωρος, σχετικά με τους θεούς των Αιγυπτίων, αναφέρει τα εξής:

«Επειδή ανάγονται στην Αίγυπτο οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των Θεών και λέγεται πως εκεί έγιναν οι αρχαιότερες αστρονομικές παρατηρήσεις, καθώς επίσης έργα πολλά και αξιόλογα εξιστορούνται μεγάλων ανδρών, θ' αρχίσουμε την ιστορία μας από τα γεγονότων της Αιγύπτου.

Οι Αιγύπτιοι υποστηρίζουν ότι, κατά τη γένεση του παντός, οι πρώτοι άνθρωποι δημιουργήθηκαν στην Αίγυπτο, επειδή το κλίμα της χώρας είναι εύκρατο και εξαιτίας της φύσης του Νείλου. Επειδή τούτος ο ποταμός είναι γόνιμος και παρέχει αφθονία αυτοφυούς τροφής, εύκολα μπορεί να εκθρέψει ό,τι απέκτησε ζωή…..

Οι πρώτοι άνθρωποι, που γεννήθηκαν τα πανάρχαια χρόνια στην Αίγυπτο, όταν σήκωσαν το κεφάλι και κοίταξαν τον ουρανό, έμειναν κατάπληκτοι, γέμισαν δέος για τη φύση του σύμπαντος και θεώρησαν πως δύο θεότητες υπάρχουν αιώνιες και πρώτες, ο ήλιος και η σελήνη, που τους ονόμασαν Όσιρι και Ίσιδα, βασισμένοι σε κάποια συγκεκριμένη ετυμολογία για το κάθε όνομα. Μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά Όσιρις θα πει «πολυόφθαλμος», και εύλογα, γιατί ο ήλιος απλώνει παντού τις ακτίνες του σαν πολλά μάτια που βλέπουν όλη τη στεριά και τη θάλασσα. Μ' αυτό συμφωνούν και τα λόγια του ποιητή (Όμηρου), που λέει «Ο ήλιος που τα πάντα βλέπει και τα πάντα ακούει». Αλλά κι από τους αρχαίους Έλληνες μυθογράφους μερικοί ονομάζουν τον Όσιρι και Διόνυσο ή, με κάποια παραλλαγή, Σείριο. Από αυτούς ο Εύμολπος, στον Βακχικό Ύμνο του λέει: «Του Διόνυσου, που λάμπει σαν αστέρι, κάθε ακτίνα πυρωμένο μάτι». Και ο Ορφέας: «Γι' αυτό τον λένε Φάνη και Διόνυσο….. .

Όσο για το όνομα Ίσις, μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά, σημαίνει Αρχαία, από την προαιώνια και πανάρχαια γέννηση της. Την παριστάνουν με κέρατα στο κεφάλι, τόσο από την όψη της ημισελήνου που αποκτά, όσο και από την αγελάδα, που θεωρείται ιερό ζώο στους Αιγυπτίους. Τούτοι οι δυο θεοί, πιστεύουν, κυβερνούν το σύμπαν, τρέφοντας και αυξάνοντας τα πάντα, με τις τρεις εποχές που απαρτίζουν, μέσω μιας αόρατης κίνησης, τον πλήρη κύκλο, την άνοιξη, το καλοκαίρι και τον χειμώνα" τούτες οι εποχές, αν και αντίθετες η μια στην άλλη, συναπαρτίζουν το έτος σε τέλεια αρμονία. Στην ουσία, τούτοι οι θεοί παρέχουν όλα τα φυσικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη γέννηση των πάντων, δίνοντας ο ένας το στοιχείο του πυρός και του πνεύματος, η άλλη του υγρού και του ξηρού ενώ κι οι δυο μαζί του αέρα-από τούτα τα στοιχεία γεννιούνται και τρέφονται τα πάντα. Γι' αυτό και το σώμα του σύμπαντος απαρτίζεται από ήλιο και σελήνη και τα μέρη του είναι τα πέντε που προ ανέφερα, δηλαδή το πνεύμα, το πυρ, το ξηρό, το υγρό και τελευταίο το αερώδες, όπως στον

άνθρωπο καταμετρούμε κεφάλι, χέρια, πόδια και τα υπόλοιπα μέρη, έτσι ακριβώς και το σώμα του σύμπαντος αποτελείται εξ ολοκλήρου από τα προαναφερθέντα στοιχεία.

Καθένα απ' αυτά το θεώρησαν θεό και στο καθένα οι πρώτοι άνθρωποι στην Αίγυπτο που χρησιμοποίησαν διαρθρωμένη γλώσσα έδωσαν ιδιαίτερο όνομα, σύμφωνα με τη φύση του. Το πνεύμα το ονόμασαν, μεθερμηνεύοντας τη λέξη τους, Δία, κι επειδή αυτός ήταν η πηγή της ψυχής των ζώων, τον θεώρησαν υπό μίαν έννοια πατέρα των πάντων. Μ' αυτό, λένε, συμφωνεί κι ο μεγαλύτερος ποιητής των Ελλήνων (ο Όμηρος), όταν λέει πως «τούτος ο θεός είναι πατέρας ανθρώπων και θεών». Το πυρ το είπανε Ήφαιστο, όπως ερμηνεύεται η λέξη, θεωρώντας το θεό μεγάλο που συντελεί τα μάλα στη γέννηση και στην πλήρη ανάπτυξη των πάντων. Τη γη, πάλι, τη θεώρησαν κάτι σαν αγγείο που κρατάει κάθε τι που φύεται και την αποκάλεσαν μητέρα. Οι Έλληνες, την αποκαλούν παραπλήσια, Δήμητρα, παραφθείροντας ελαφρά με τον καιρό τη λέξη - γιατί παλαιά την ονόμαζαν Γημητέρα, όπως μαρτυρά και ο Ορφέας, όταν λέει «Γη μητέρα όλων, Δήμητρα πλουτοδότρα». Το υγρό στοιχείο, λένε, οι παλαιοί το ονόμασαν Ωκεάνη, που αν μεταφραστεί σημαίνει Τροφή-μητέρα, αν και μερικοί Έλληνες το εκλαμβάνουν ως Ωκεανό, για τον οποίο και ο ποιητής (Όμηρος) λέει «Τον Ωκεανό, τη φύτρα των θεών, και την Τηθύ τη μάνα». οι Αιγύπτιοι θεωρούν Ωκεανό τον ποταμό τους τον Νείλο, όπου γεννήθηκαν και οι θεοί τους, επειδή απ' όλον τον κόσμο μόνο στην Αίγυπτο υπάρχουν τόσο πολλές πόλεις που έκτισαν οι αρχαίοι θεοί, Δίας, Ήλιος, Ερμής, Απόλλων, Παν, Ειλείθυια κι άλλοι πολλοί. Τον αέρα τον ονόμασαν, λένε, Αθηνά, όπως μεταφράζεται η λέξη, και τη θεώρησαν κόρη του Δία, παριστάνοντας την παρθένο, επειδή ο αέρας από τη φύση του δεν φθείρεται και φτάνει στα πέρατα του σύμπαντος· εξ αυτού προκύπτει και ο μύθος ότι γεννήθηκε από το κεφάλι του Δία. Την ονόμασαν και Τριτογένεια, επειδή κάθε χρόνο αλλάζει τρεις φορές τη φύση της, άνοιξη, καλοκαίρι και χειμώνα. Αποκαλείται και Γλαυκώπις, όχι όμως όπως νομίζουν μερικοί Έλληνες, επειδή έχει γαλανά μάτια, πράγμα ανόητο, αλλά επειδή ο αέρας έχει γαλαζωπή απόχρωση. Τούτες οι πέντε θεότητες, λένε, επισκέπτονται την οικουμένη και παρουσιάζονται στους ανθρώπους με τη μορφή ιερών ζώων, αλλά μερικές φορές και με τη μορφή ανθρώπων ή και αλλιώς" κι αυτό δεν είναι μύθος αλλά είναι δυνατό να γίνεται, αν είναι αληθινό το ότι αυτοί έχουν δημιουργήσει τα πάντα. Και ο ποιητής (Όμηρος), που πήγε στην Αίγυπτο και άκουσε τούτες τις ιστορίες από τους ιερείς, κάπου στην ποίηση του θεωρεί τούτο το φαινόμενο ως γεγονός: Και θεοί που μοιάζουν με ξένους από άλλο μέρος, μεταμορφωμένοι σε κάθε είδους ανθρώπους τριγυρίζουν στις πόλεις για να δουν την αλαζονεία μα και την ευνομία των ανθρώπων». Αυτά λένε οι Αιγύπτιοι για τους θεούς του ουρανού που γεννήθηκαν από την αιωνιότητα.

Πέρα απ' αυτούς, λένε, υπάρχουν κι άλλοι θεοί, επίγειοι, που ήταν κάποτε θνητοί, αλλά κέρδισαν την αθανασία, επειδή είχαν σύνεση και ευεργέτησαν το ανθρώπινο γένος, μερικοί μάλιστα από τους οποίους υπήρξαν και βασιλείς της Αιγύπτου. Αν μεταφραστούν τα ονόματα τους, μερικοί είναι συνώνυμοι με τους ουράνιους θεούς, ενώ άλλοι έχουν δική τους ονομασία, όπως ο Ήλιος, ο Κρόνος και η Ρέα, ακόμη και ο Δίας που μερικοί αποκαλούν Άμμωνα, καθώς και η Ήρα, ο Ήφαιστος, η Εστία και τέλος ο Ερμής. Ο Ήλιος ήταν ο πρώτος βασιλιάς των Αιγυπτίων, ομώνυμος με το άστρο του ουρανού. ……. Κατόπι βασίλεψε ο Κρόνος που παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα και γέννησε, σύμφωνα με μερικούς μυθολόγους, τον Όσιρι και την Ίσιδα, ενώ κατά τους περισσότερους, τον Δία και την Ήρα που για την αρετή τους, κυβέρνησαν το σύμπαν. Από αυτούς γεννήθηκαν πέντε θεοί, ένας κάθε μέρα από τις πέντε που παρεμβάλλουν οι Αιγύπτιοι τα ονόματα τούτων των παιδιών ήταν Όσιρις, Ίσις, Τυφών, Απόλλων και Αφροδίτη και ο μεν Όσιρις πάει να πει Διόνυσος, ενώ η Ίσις πλησιάζει περισσότερο στη Δήμητρα. Με αυτήν ενώθηκε ο Όσιρις, ανέλαβε τη βασιλεία κι έκαμε πολλά προς όφελος της κοινωνίας…….

Υπάρχει μεγάλη διχογνωμία γι αυτούς τους θεούς (τους επίγειους). Την ίδια θεά άλλοι αποκαλούν Ίσιδα, άλλοι Δήμητρα, άλλοι Θερμοφόρο, άλλοι Σελήνη, άλλοι Ήρα κι άλλοι με όλα τα ονόματα αυτά. Παρομοίως, το Όσιρι άλλοι λένε πως είναι ο ίδιος με το Σάραπι, άλλοι με το Διόνυσο, άλλοι με τον Πλούτωνα, άλλοι **με τον Άμμωνα, μερικοί μάλιστα με το Δία**, ενώ πολλοί τον θεωρούν ίδιο με τον Πάνα, υπάρχουν όμως και μερικοί που λένε ότι ο Σάραπις είναι ο θεός που οι Έλληνες ωνομάζουν Πλούτωνα……. Φαίνεται πως ο Ώρος ήταν ο τελευταίος από τους θεούς που βασίλεψαν στη χώρα, μετά τη μετάσταση του πατέρα του Όσιρι από το γένος των Ανθρώπων. Λένε επιπλέον

ότι μεθερμηνευόμενο το όνομα Ώρος δηλώνει τον Απόλλωνας, ότι έμαθε την ιατρική και τη μαντική τέχνη από την μητέρα του την Ίσιδα και ότι με τους χρησμούς και τις θεραπείες ευεργετεί το γένος των ανθρώπων ….» .(Διόδωρος Σικελιώτης «Βιβλιοθήκης Ιστορικής, Πρώτη» 1.6-13).

Α. ΘΕΟΛΟΓΙΑ – ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΡΗΤΩΝ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5, 64- 77) αναφέρει ότι οι Κρήτες διηγούνται το μύθο που λέει ότι οι περισσότεροι από τους θεούς: Δίας, Απόλλων, Ερμής, Αθηνά κλπ γεννήθηκαν στην Κρήτη και επειδή πήγαν και σε πολλά άλλα μέρη κάνοντας ευεργεσίες, μετά το θάνατο και τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους στους ουρανούς, θεωρήθηκαν ως **οι πρώτοι κάτοικοι του Ολύμπου**, επειδή οι άνθρωποι νομίζουν ότι και από εκεί που βρίσκονται, μπορούν ακόμη να τους ευεργετούν («Τούτοι, λοιπόν, οι θεοί, έχοντας ευεργετήσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων, δεν αξιώθηκαν μόνο να λάβουν αθάνατες τιμές, αλλά θεωρήθηκαν επίσης πως ήταν οι πρώτοι που κατοίκησαν στον Όλυμπο, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους», Διόδωρος 5.66). Έτσι, συνεχίζει να λέει ο Διόδωρος, από τους τόπους και τις πράξεις που έλαβαν χώρα στο κάθε μέρος που πήγαιναν οι εν λόγω κρητικοί Θεοί και για παράδειγμα ο Απόλλωνας ονομάστηκε Λύκιος, Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, Περσία παρόλο που και οι δυο είχαν γεννηθεί στην Κρήτη. Επομένως οι αρχαίοι Κρήτες είπαν στο Διόδωρο ότι οι θεοί τους αρχικά ήσαν άνθρωποι, κάτι όπως και ο Χριστός και οι Άγιοι σήμερα:

<< Οι περισσότεροι, επίσης, από τους θεούς, σύμφωνα με τους μύθους τους. ‘έγιναν στο νησί τους, θεοί που για τις ευεργεσίες που πρόσφεραν σ’ όλη την ανθρωπότητα δέχτηκαν τιμές αθάνατες... ... (Διόδωρος Σικελιώτης 5.64)

«Τούτοι, λοιπόν, οι θεοί, έχοντας ευεργετήσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων, δεν αξιώθηκαν μόνο να λάβουν αθάνατες τιμές, αλλά θεωρήθηκαν επίσης πως ήταν οι πρώτοι που κατοίκησαν στον 'Όλυμπο, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους……. », Διόδωρος 5.66-72).

«...και μετά την εκ γης οι μετάστασιν εις τον ουρανόν» (Διόδωρος 5.72),«….. εξ ανθρώπων εις θεούς μετάστασιν» (Διόδωρος 3.57, 3.61 κ.α.)

5. ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΕΣ ΛΕΞΕΩΝ ΘΕΟΣ/ ΔΕΥΣ / DEUS / ΖΕΥΣ /

1. Η ελληνική λέξη θεός, θεά (= λατινικά deus,dea) κανονικά και σύμφωνα με την Ελληνική Γραμματική είναι κοινό όνομα, όμως στις μονοθεϊστικές θρησκείες χρησιμοποιείται ως κύριο όνομα, και ως εξ αυτού γράφεται με κεφαλαίο Θ-, ήτοι ο Θεός/ Deus, επειδή εκεί υπάρχει ένας και μοναδικός θεός και συνάμα δεν έχει όνομα. Αντίθετα η λέξη «θεός¨» στις πολυθεϊστικές θρησκείες, π.χ. στη θρησκεία των ολύμπιων θεών, χρησιμοποιείται ως κοινό όνομα (ή άλλως προσηγορικό ουσιαστικό) και ως εξ αυτού γράφεται με μικρό θ-, ήτοι ο θεός, η θεά, επειδή εκεί οι θεοί είναι πολλοί και συνάμα έχουν και κύρια ονόματα, για να διακρίνονται:, π.χ. ο θεός Δίας, η θεά Ρέα κ.α. Υπενθυμίζεται ότι οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο ή ζώο ή πράγμα, όπως π.χ. οι λέξεις: θεός, Απόλλων, γάτα, τραπέζι, Κρήτη κ.α., ονομάζονται ουσιαστικά και χωρίζονται σε κύρια ονόματα , π.χ.: Απόλλων, Κρήτη κ.α. και κοινά ονόματα, π.χ.: θεός, νήσος, τραπέζι, γάτα κ.α. Τα κύρια ονόματα φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και για τη διάκρισή τους από τα κοινά γράφουμε το πρώτο γράμμα τους με κεφαλαίο, π.χ., (ο θεός) Απόλλων, (η νήσο)ς Κρήτη κ.α. Τα κοινά ονόματα, π.χ.: θεός, άνθρωπος, λαός, λαγός, γάτα κ.α. , φανερώνουν όχι συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά ένα του είδους και κατόπιν αυτού γράφονται με μικρό το πρώτο γράμμα, π.χ.: ο θεός (Δίας),ο θεός

(Απόλλων) κ.α.). Α Ο θεός (με μικρό θ-) = ένας από τους θεούς, π.χ.: ο θεός Απόλλων, ενώ Θεός (με κεφαλαίο Θ-) = ένα συγκεκριμένο πρόσωπο στις μονοθεϊστικές θρησκείες που είναι ο δημιουργός και ο κυβερνήτης των πάντων.

2. Δεδομένου ότι η ελληνική λέξη θεός - θεά στα λατινικά λέγεται deus, dea: «Dixitque Deus: Fiat lux et facta est lux = Είπε ο Θεός γεννηθήτω φως και εγένετο φως…» (Γένεσις 1.1-3) και επίσης η ελληνική λέξη Ζεύς στα λατινικά λέγεται deus Zeus/ J(e)us (σύνθετα Ju-pitter = Ζευς πατήρ) = ο θεός που στα αρχαία ελληνικά λέγεται επίσης και Δεύς ή άλλως Δίας (= ο θεωρούμενος από την αρχαία θρησκεία ο μέγιστος θεός και πατέρας θεών και ανθρώπων), άρα και αναμφίβολα:

α) οι λατινικές ονομασίες deus = ελληνικά θεός και Zeus = ελληνικά Ζευς (= ο θεός Δίας) προέρχονται από την αρχαία ελληνική (αιολική) λέξη Δεύς = κοινά Ζευς = λατινικά deus με μετατροπή του δ σε d > z/j , επειδή οι Λατίνοι από τη μια έχουν πάρει το ελληνικό δωδεκάθεο και από την άλλη δεν έχουν γράμματα για τους φθόγγους δ, θ, πρβ και Δευς = θεός > deus, δαίμων > daimon, θεά Δήμητρα > dea Demeter, Demarchus κ.α. Ακολούθως από τις λατινικές ονομασίες deus, dea προέκυψαν οι Ιταλικές: dio/Dio (= ο θεός, θείος), dea/ diva (= η θεά) = Γαλλικά Dieu (= ο Θεός) = Ισπανικά Dios (= ο Θεός) κ.α..

β) οι ελληνικές ονομασίες θεός, θέα (= λατινικά deus, dea) και Ζεύς (= λατινικά deus Zeus) προέρχονται από την αρχαία ελληνική (αιολική) λέξη δεος > δευς / Ζευς με τροπή του δ σε θ και ζ, για εννοιολογικούς λόγους: δεύς > θεός/deus = κοινό όνομα (ένας από τους θεούς) και δευς > Ζευς /Zeus = κύριο όνομα (ένας συγκεκριμένος θεός, ο ανώτατος των θεών (= ο Δίας). Τα δεύς, deus είναι τύποι με κατάληξή -υς/us αντί -εος και -εας, δηλαδή όπως τα Ατρεύς, Οδυσσεύς, Θησέας κ.α..

Το λεξικό του Ησύχιου, που επικαλείται τον Αριστοφάνη, που στο «Αχαρνείς» 911 γράφει: «Βοιωτός:τωδ’ εμά Θειβαθεν, ίπτω Δεύς», αναφέρει ότι ο Δίας λεγόταν και Δεύς, άρα οι ονομασίες δέος > Δεύς / Deus > Ζευς, που από αυτές ακολούθως προήλθε η λέξη θεός, παράγονται από το ρήμα δέω - δέομαι, μέσος μέλλων: δεήσομαι και δεηθήσομαι, αόριστος Α' Εδεήθην κ.α. απ΄όπου και τα: δέος, δέησις, δεηθείς κ.α., όπως αναφέρει-ετυμολογεί και το αρχαίο «Μέγα Ετυμολογικό», πρβ «Δίας: Παρά την Διὸς γενικὴν, Δίας. ‘Η εις των Πελοπιδών. Γίνεται παρά το Δέος, Δεῖας• και εν συναλοιφή, Δείας, δια της ΕΙ διφθόγγου• ὁ δέος εμποιών». (Μέγα Ετυμολογικό ήγουν η Ελληνική Γραμματική, λέξη «Δίας»).

Το αρχαίο ρήμα δέω (παθητική φωνή δέομαι) σημαίνει χρωστώ, οφείλω ευγνωμοσύνη, αισθάνομαι ηθική υποχρέωση κ.α., πρβ: «Ου πολλώ δεω χάριν έχει ,ω βουλή, τω κατηγορώ….» = λίγο ακόμη και θα χρωστώ, οφείλω ευγνωμοσύνη στον κατήγορό μου….»(Λυσίας «Υπέρ Αδυνάτου λόγος»). Η λέξη δέος, απ΄όπου δέος > δεύς , σημαινει το μεγάλο συναίσθημα που αισθανόμαστε, ύστερα από ευεργεσία ή από μια ωραία ή μεγάλη πράξη, εικόνα (θέα), δύναμη κ.α. Επομένως η λέξη δέος > δευς/ deus/Ζεύς > θεός σημαίνει αυτός που μας προκαλεί το δέος, αυτός στον οποίο του χρωστούμε, του οφείλουμε χάρη για τα αγαθά που μας προσφέρει και γενικά που ζούμε ή αυτός στον οποίο προστρέχουμε ή επικαλούμαστε, το «δοτήρα εάων». Δέηση = η «θέηση» = η παράκληση προς το θεό/ deus για το δέος του = τη βοήθεια του, τη στοργή του κ.α. Δευς = «ο δοτήρ των αγαθών και ζωής χορηγός».

Ο Ησίοδος στη «θεογονία» ονομάζει τους θεούς «δοτήρες εάων» και η λέξη «δοτήρ» (λατινικά donor) ετυμολογείται από το ρήμα δίδω(μι) = δί(ν)ω, ρήμα που είναι συγγενές του «δέω» (= έχω ανάγκη) απ΄όπου παράγεται η λέξη δέω > δέος > Δεύς/Ζευς = ο μέγιστος θεός των «δοτήρων εάων» στη θρησκεία των Ολύμπιων θεών. Ζεύς/Δευς = αυτό που δίδει, ο δοτήρ εξ ου και Ζηνόβιος, Ζηνόδοτος κ.α.

Σημειώνεται ότι:

Α) Επειδή ο θεός Δίας ή Ζευς είχε πάρα πολλές ιδιότητες, είχε και πάρα πολλά ονόματα, καθώς και πλλές παραλλαγές τους, όπως τα : Δίας, Ζεύς, Ταν, Ζαν/ Ζην ή Ζήνας κ.α. Προ αυτού η κλίση του ονόματός του ήταν με διπλό θέμα: Ο Ζευς, του Διός….. και οι λέξεις Δίας και Ζήνας (Ζηνόδοτος, Ζηνοβιος) σήμαιναν από κοινού το «για/δια (λατινικά de), το διότι της ζωής, αυτός που είναι η αιτία του ζειν»,

« Ζήνα καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοις ονόμασιν, ως καν ει λέγοιμεν δι’ ον ζώμεν.» (Αριστοτέλης «Περί Κόσμου» 401a.12-15)

«Διότι, πράγματι, το όνομα του θεού είναι λόγος ακέραιος, τον οποίο έρχονται οι άνθρωποι και τον διχοτομούν και, αφού τον διχοτομήσουν, άλλοι μεν χρησιμοποιούν το ένα μέρος, άλλοι δε το άλλο - γι' αυτό άλλοι μεν τον αποκαλούν "Ζήνα", άλλοι δε "Δία" - μέρη πάντως, που, αν ενωθούν, δηλώνουν αμέσως τη φύση του θεού, φανερώνοντας δηλαδή ό,τι ακριβώς προσήκει στο όνομα να μπορεί να επιτελεί και να απεργάζεται με μία λέξη: να κάνει. Διότι αίτιος του ζην του δικού μας και του ζην όλων των άλλων όντων δεν είναι δυνατόν να' ναι άλλος κανείς, πλην ο άρχων και ο βασιλιάς των πάντων, ο άρχων και ο βασιλιάς του σύμπαντος κόσμου. Ορθότατα, λοιπόν, ονομάζεται όπως ονομάζεται ο θεός αυτός, στον οποίο οφείλουν αιωνίως **το ζην τους όλα τα ζωντανά όντα**. Το δε όνομα του, ενώ ήταν ένα, ενιαίο και ακέραιο, έχει διχοτομηθεί, έχει διαιρεθεί, όπως είπα, σε δύο ονόματα: στο "Δία" και στο "Ζήνα". (Πλάτων "Κρατύλος" 396.a.2 - 396.b.3)

«Γι' αυτό τον λόγο, άλλωστε, τον ονόμασαν Ζήνα, επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν πως εκείνος (ο Δίας) είναι το αίτιο του ζην, καθώς κάνει τους καρπούς να ωριμάζουν φτιάχνοντας τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες τον ονομάζουν, επίσης, Πατέρα για τη φροντίδα και την εύνοια που δείχνει προς όλους τους ανθρώπους αλλά και γιατί θεωρείται ως πρώτη αρχή του γένους των ανθρώπων, καθώς και Ύπατο και Βασιλιά, από την υπεροχή της εξουσίας του, αλλά και Ευβουλέα και Πάνσοφο, από τη σοφία που έχουν οι σωστές του συμβουλές. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 72 μτφ «Εκδόσεις Κάκτος»)

Β) Το ρήμα δέω απ΄όπου τα ονόματα Δεύς/ Ζευς είχε πολλές παραλλαγές, όπως τα δε(ύ)ω > ζεύω/ ζεύγνυμι = δέ(ν)ω σε δυο > δυγό – ζυγό > = το Δίς > Διας

Γ) Επειδή ο θεός Δευς/Ζευς θεωρούνταν και αυτός που ελέγχει/κινεί τους κεραυνούς-βροχή, υπήρχε-βγήκε και το αιολικό ρήμα Δεύς > δεύω= βρέχω (ρήμα συγγενές του δέω, όμως τωρα με την έννοια του ρέω αντί του ρέω > τρέχω)) που και ως εξ αυτού μερικά λεξικά λένε ότι ο Δεύς / Ζευς ονομάστηκε έτσι, επειδή ήταν ο βροχοποιός. Επίσης, επειδή ο θεός Ζευς θεωρούνταν ως ο δότης της ζωής και η ζωή, τόσο στον άνθρωπο, όσο και σε όλα τα ζώα, προϋποθέτει καύση, μερικά λεξικά ετυμολογούν το όνομα Ζεύς από το ρήμα ζέω = καίω, ήτοι Ζεύς = αυτός που ανάβει τη φλόγα που καίει μέσα στις φλέβες των ζώων και ως εξ αυτού έχουν πυρετό, θερμοκρασία:

«Ζευς: Κορνούτος εν τω περί Ελληνικής θεολογίας φησὶν, ότι ψυχή ἐστι τού παντὸς κόσμου, παρά το ζωή και αιτία είναι τοις ζώσι τού ζην• και διά τούτο βασιλεὺς λέγεται των όλων, ως και εν ημῖν ἡ ψυχή. Ἤ ότι ἔζησε μόνος των του Κρόνου παίδων, και οὐ κατεπόθη. Ἤ ἀπὸ του ζην και του ἀω• το γὰρ ζωοποιόν ἐστι πνεῦμα. Ἡ παρα το ΖΑ και τὸ αὖω, τὸ βοῶ, ὁ μεγάλως αύων. Ἤ παρὰ τὸ δέος• φοβερὸς γάρ. Ἤ παρὰ τὸ δεύω, το βρέχω, δεύσω, Δεὺς και Ζεύς• ὑέτιος γὰρ ὁ θεός. Ἤ παρά την ζέσιν• θερμότατος γάρ ὁ ἀήρ. Ἤ παρά το ζέω, Ζεύς, ως τρέω Τρεὺς, και Ἀτρεύς. Σημαίνει δε τέσσαρα• τὸν θεὸν, ἢ τον ουρανόν, ως το, Ζεύς δ’ ἐπεὶ οὖν Τρῶας• σημαίνει και τον Ποσειδῶνα, ως το, Ζεύς δε κατὰ πόντον ἐτάραξεν σημαίνει και τὸν καταχθόνιον θεὸν, ως τὸ, Ζεύς τε καταχθόνιος. Ὁ Πλούτων, Ἰλιάδος ι. σημαίνει και τον ήλιον, ίκετ’ αιθέρα και Διός αυγάς. Διός• ὁ κανών• δύο κανόνες εἰσὶν οι μαχόμενοι• ὁ μεν εις λέγει, ότι πάν όνομα μονοσύλλαβον οξύτονον μακροκατάληκτον εἰς λήγον διά καθαρού του ΟΣ κλινόμενον τὸν χρόνον τής φυλάττει ευθείας και ἐν τη γενική• οιον, ὁμὼς, δμωός• θὼς, θωός• και ωφειλεν είναι Ζεύς, Ζευός• ὁ δε έτερος λέγει, ότι τα εις «εὺς» διά του

«έοσ» κλίνονται• και ωφειλεν είναι Ζεύς, Ζέος. Των ουν δύο κανόνων μαχομένων, εισήλθεν ἡ των Βοιωτων διάλεκτος, και εγένετο Ζεύς Διός. (Μέγα Ετυμολογικό Λεξικό, λέξη «Ζευς»)

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΑΤΩΝΑ, ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΞΗ «ΘΕΟΣ»

Δεδομένου ότι η λέξη θεός, θεά έχει θέμα το μονοσύλλαβο θε-, άρα οι μόνες λέξεις με τις οποίες μπορεί να έχει ετυμολογική-γλωσσολογική σχέση είναι αυτές που έχουν το ίδιο θέμα , δηλαδή το θε- (και όχι π.χ. αυτές με θέμα: θα-, θο-, θερ-, θετ, -θεμ-, θεα- κλπ), και αυτές είναι, όπως προκύπτει από τα αρχαία λεξικά, μόνο: το ελειπτικό ρήμα θέ-ω (= κινούμαι ταχέως, ως ο θεός) και οι αδύνατοι τύποι του αορίστου του ιδιόκλιτου ρήματος τίθημι-τίθεμαι (αόριστος οριστική έθηκα,ες.., υ-ποτακτική θω,ης.., ευκτική θείην,ης, προστακτική θες,θετω, θέντων, απαρέμφατο θείναι, μετοχή θεις, θείσα, θεν), ο λόγος που ο μεν Πλάτωνας θεωρεί ότι η λέξη θεός παράγεται από το ρήμα θέω και ο Ηρόδοτος από το ρήμα τίθημι.

1. Ο Σωκράτης στον «Κρατύλος» (397 d) του Πλάτωνα (427-347 π.Χ.) ανα-φέρει ότι υποπτεύεται πως η λέξη «θεός» παράγεται από αρχαίο ρήμα «θέω» (= κινούμαι, εκδράμω ταχέως), απαρέμφατο «θείν», επειδή οι πρώτοι θεοί που λά-τρεψαν οι Έλληνες ‘ήσαν αυτοί που λατρεύουν ακόμη οι βάρβαροι, ήτοι ο ουρανός, ο ήλιος, η σελήνη και τα άστρα (οι αστερισμοί), που έχουν την ιδιότητα του «θείν (να κινούνται , να «θέουσιν») γύρω από τη γη και , εννοείται, να προσφέρουν αγαθά στα φυτά και στα ζώα, όπως θα δούμε αμεσως μετά να μας επεξηγεί ο Πλούταρ-χος, πρβ: «Σωκράτης: Τοιόνδε τοίνιν έγωγε υποπτεύω-Φαίνονταί μοι οι πρώτοι των ανθρώπων των περί την Ελλάδα τούτους μόνους θεούς ηγείσθαι, ούσπερ νυν πολλοί των βαρβάρων, ήλιον και σελήνην, και γην και άστρα και ουρανόν. άτε γουν αυτά ορώντες πάντα αεί ιόντα δρόμω και θέοντα, από ταύτης της φύσεως της του θείν, θεούς αυτούς επονομάσαι. ύστερον δε κατανοούντες τούς άλ-λους πάντας ήδη τούτω τω ονόματι προσαγορεύειν. έοικέ τι ό λέγω τω αληθεί ή ουδέν;» (Πλάτων «Κρατύλος» (397 d).

Μετάφραση: «Μου φαίνονται ότι οι πρώτοι άνθρωποι που ήσαν στα Ελληνικά μέρη πί-στευαν μόνον εκείνους τους θεούς, τους οποίους σήμερον πιστεύουν πολλοί βάρβαροι, τον ήλιο και τη σελήνη και τη γη και τα άστρα και τον ουρανό. Και επειδή έβλεπαν ότι όλα αυτά κινούνται με ταχύτητα και τρέχουν, από αυτήν τη φύση του «θειν», ονόμασαν αυτούς θεούς. Αργότερα δε το εν-νόησαν και όλοι οι άλλοι και με αυτό πλέον το όνομα τους ονομάζουν. Φαίνεται ωσάν αλήθεια αυτό το οποίον λέγω ή όχι;» (Πλάτων «Κρατύλος» (397 d).

Ο Πλούταρχος στο «Περί των αρεσκώντων τοις Φιλοσόφοις φυσικών δογμά-των») αναφέρει ό,τι και ο Πλάτωνας, όμως αυτά με επεξηγήσεις, πρβ: **«... θεού γάρ έννοιαν έσχον από των φαινομένων αστέρων**, δρώντες τούτους μεγάλης συμφωνίας όντας αιτί-ους, και τεταγμένας ανατολάς τε και δυσμάς, ημέραν τε και νύκτα, χειμώνά τε και θέρος, και τα υπό της γης ζωογονούμενα και καρπογονούμενα, διο πατήρ μεν έδοξεν αυτοίς ο ουρανός υπάρχειν, μήτηρ δε η γη τούτων δε ο μεν ουρανός, πατήρ, διά το τας των υδάτων εκχύσεις, σπερμάτων έχειν τάξιν, ή δε γη μήτηρ, διά το δέχεσθαι ταύτα και **τίκτειν βλέποντες δ' αεί τους αστέρας θέοντας, αιτίους τε του θεωρείν ημάς ήλιόν τε και σελήνην, θεούς προσηγόρευσα**ν, εις δεύτερον δε και τρίτον τόπον τους θεούς διείλον, εις τε το βλάπτον και το ωφελούν και τους μεν ώφελούντας, Δία, Ήραν, Ερμήν, Δήμητραν τους δε βλάπτοντας Ποινάς, Εριννυας, Άρην, τούτους αφοσιούμενοι» (Πλούταρχος «Περί των αρεσκώντων τοις φιλοσοφοις», Βιβλίο Α’)

Το αρχαίο «Μέγα Ετυμολογικό, ήγουν η Ελληνική Γραμματική» (10/11ος μ.Χ. αι.) αναφέρει ,ότι αναφερουν ο Πλάτωνας και ο Πλούταρχος, όμως με επεξηγήσεις, πρβ: «Θεός, παρά το θέω το τρέχω, εις ον πάντες τρέχομεν, παρά το θέω και θεύω, θεός, ως φωλεύω φωλεός. Οι γαρ αρχαίοι , ως επι το πλείστον, επί ηλίου και σελήνης και αστέρων (αστατούσι γαρ) ετίθεσαν το όνομα. Παρά το αεί θειν και κινείσθαι. Και επί του χωρίς τούτων λεγομένου θεού λέγοιτ’

αν, παρά του πανταχού είναι και περιθείν ή παρά το θω το κατασκευάζω και ποιώ, ο πάντων ποιητής. (Μέγα Ετυμολογικό ήγουν η Ελληνική Γραμματική)

Συνεπώς κατά Σωκράτη-Πλάτωνα, τον Πλούταρχο και το αρχαίο «Μέγα Ετυμολογικό» η λέξη «θεός» παράγεται από το αρχαίο ελλειπτικό ρήμα «θέω» (= εκδράμω, κινούμαι ταχέως) , επειδή, λένε, οι πρώτοί άνθρωποι λάτρευαν αρχικά τον ήλιο, τη σελήνη, τον ουρανό με τ' αστέρια , που όλα «θέουσιν» γύρω από τη γη και προσφέρουν αγαθά στα φυτά και στα ζώα (τη βροχή, τον αέρα, το φως κ.α.), που χωρίς αυτά δεν ζει κανένα φυτό ή ζώο κ.α. Λαμβανομένου υπόψη ότι το αρχαίο ρήμα «θέω» λέγεται και σύνθετα, πρβ: θεωρώ (= θέω + ορώ = κινούμαι και βλέπω), βοη-θέω, βοήθεια = προς τη βοή που με καλεί κινούμαι άμεσα, διαθέω = δια-κινούμαι, τρέχω εδώ και εκεί κ.α., άρα η ετυμολογία που δίδουν ο Πλάτωνας και ο Πλούταρχος για την ονομασία θεός από το θέω φαίνεται ορθή, όμως η πλήρη αλήθεια είναι αυτή που είδαμε πιο πριν, αλλά και θα δούμε λίγο πιο κάτω, μετά την ετυμολογία που δίδει ο Ηρόδοτος.

2. Ο Ηρόδοτος (484-425 π.Χ.) στο «Ευτέρπη» (Β 52), σχετικά με την ονομασία «Θεοί», αναφέρει ότι παλιά, όπως άκουσε στη Δωδώνη, σε όλες τους τις θυσίες οι Πελασγοί προσεύχονταν στους θεούς, χωρίς όμως να προφέρουν για κανέναν τους όνομα ή επωνυμία, αυτά τα πράγματα δεν τα είχαν ακούσει ακόμη και ονόμασαν τους θεούς τους έτσι , με τη λέξη «θεοί», για το λόγο ότι «αυτοί είχαν βάλει σε τάξη σε όλα τα πράγματα και τα είχαν μοιρασμένα», πρβ:«Ἔθυον δε πάντα πρότερον οι Πελασγοὶ θεοίσι ἐπευχόμενοι, ως εγώ εν Δωδώνη οίδα ακούσας, επωνυμίην δε ούδ' ούνομα εποιεύντο οὐδενὶ αυτών· ου γαρ ακηκόεσάν κω. θεούς δε προσωνόμασάν σφεας από του τοιούτου ότι κόσμῳ θέντες τα πάντα πρήγματα και πάσας νομὰς είχον» (Ηρόδοτος 2.52).

Συνεπώς κατά τον Ηρόδοτο η λέξη «θεός - θεοί», όπως υποθέτει απο αυτά που του είπαν οι Πελασγοί της Δωδώνης, παράγεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα «τίθημι-τίθεμαι» , υποτακτική θέτω, μετοχή τεθείς - τιθέντες κ.α. ….. Αόριστος β έθηκα, υποτακτικη θω,θης… προστακτικη θες, θετω,θέτε,θέντων, μετοχή θεις, θεισα,θεν…

Ωστόσο η πραγματικότητα, σχετικά με την ετυμολογία της λέξης θεός, είναι αυτή που είδαμε πιο πριν. Δηλαδή η λέξη θεός προέκυψε ως παραλλαγή της αιολικής λέξης δεύς = λατινικά deus με τροπή του δ/d σε θ για εννοιολογικούς λόγους. Η λέξη δευς > deus / ζευς/ θεός = κοινό όνομα, ένας απο τους θεούς, ενώ Ζευς = κύριο όνομα, ένας συγκεκριμένος θεός, ο Δίας, ο πατέρας των θεών (Jupitter). Ακολούθως απο τη λέξη θεός προέκυψε το ρήμα θεός > θέω (= τρέχω ταχέως, ως ο θεός) και οι λέξεις θεός > θεώνω, θέω > θοος-θους κ.α.

Σημειώνεται ότι:

Α) Κατ' άλλους η λέξη θεός παράγεται από το ρήμα θεάω -ώ (παθητική φωνή θεάομαι -ώμαι) και συνεπώς ως Θεός ορίζεται αυτός που επιβλέπει τα πάντα, κάτι που δεν είναι σωστό, γιατί το ρήμα θεάω – ώ παράγεται απο το ουσιαστικό η θέα. Απλά η λέξη θέα έχει συγγένεια με τη λέξη δέος > θεός/deus. Θέα = η όψη, αυτό που βλέπουμε και συνάμα μας προκαλεί το δέο-θέος > θέα.

Β) Ο Πλάτων, όπως είδαμε πιο πριν, λέει ότι ο ουρανός, ο ήλιος, τα άστρα και η γη κινούνται. Στην πραγματικότητα ο ουρανός δεν κινείται, είναι απλώς χώρος και η γη κινείται (περιστρέφεται - γυρίζει) γύρω από τον ήλιο και όχι ο ήλιος γύρω από τη γη, όπως νόμιζαν οι αρχαίοι. Μόνο η σελήνη πράγματι γυρίζει γύρω από τη γη. Η περιστροφή της γης γύρω από τον ήλιο διαρκεί ένα έτος και η της σελήνης γύρω από τη γη ένα μήνα. Και η κίνηση του ήλιου, της σελήνης και των αστέρων γύρω από τη γη δημιουργούν τις γεωγραφικές ζώνες, τις ημέρες, τις νύχτες, τους

μήνες, τις εποχές, τα έτη, που χαρίζουν στη γη ωφέλειες, αλλά και βλάβες, χαρίζουν – δημιουργούν τη ζωή, αλλά και το θάνατο. Ο Χειμώνας χαρίζει -φέρνει τα χιόνια και τις βροχές που θα ποτίσουν τη γη, η Άνοιξη φέρνει το ξύπνημα της φύσης, τον έρωτα και τις γεννήσεις στα ζώα, τις ανθοφορίες και τις καρποφορίες στα φυτά κ.α. , το Φθινόπωρο φέρνει τη μετανάστευση ή τη χειμέρια νάρκη στα φυτά και στα ζώα κ.α.

Η ΛΕΞΗ ΘΕΟΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ: GOD, GOTT, ΑΛΑΧ ΚΛΠ

Οι λέξεις Θεός και Θεά στα Αγγλικά λέγονται God και Goddess, στα Γερμανικά Gott (= θεός) και Gottin (= θεά), στα Λατινικά Deus (= θεός) και Dea (= θεά), στα Ιταλικά Dio (= θεός) και Diva (= θεά), στα Γαλλικά Dieu, στα Ισπανικά Dios κ.α. Η λατινική ονομασία Deus και Dea, είναι φανερό, προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό (σ) Δευς - Ζευς και ακολούθως από το λατινικό Deus προέρχονται το ιταλικό Dio, το γαλλικό Dieu κλπ.

Οι λέξεις Θεός και Θεά στην Αγγλική γλώσσα λέγονται God και Goddess και στη Γερμανική Gott (= θεός) και Gottin (= θεά).

Οι ονομασίες God (αγγλικά) = γερμανικά Gott, σύμφωνα με τους λεξικογράφους Skinner (1671), Bailey (1721) και Johnson (1755), William Camdeκ. κ.α., προέρχονται από τη μετάφραση στα αγγλικά του ελληνικού επίθετου αγαθός,ή,ό = αγγλικά "good" = γερμανικά gut(t) και αυτό επειδή ο θεός (Deus) θεωρείται ότι είναι αγαθός (agathos = καλός) σε σχέση με το δαίμονα (Daemon). Δηλαδή στα αγγλικά έχουμε συμφυρμό των λέξεων good + Deus > God. Εκ της ελληνικής και μέσω της Καινής Διαθήκης προέρχονται και τα: Crist = Χριστός (ο κεχρισμένος), Daemon = Δαίμονες, Apostol = Απόστολος κλπ.

Η λέξη θεός στην Αραμαϊκή λέγεται "Ελωί" : «Ελωί, Ελωί, λαμά, σαβαχθανί» (Μαρκ. 15:34) και στα εβραϊκά “Ελ /Ηλ» (αρχαία Βαβυλωνιακά Βηλ) > ελληνικά Ηλίας: "Ηλί, Ηλί, λαμά σαβαχθανί" (Ματθ. 27:46). Ελισαιέ (= «Ο Θεός είναι σωτηρία»), Μιχα-ήλ (= «Ποιος είναι όμοιος με το Θεό;»), Εμμανου-ήλ (= ο Θεός μαζί σας, ο Θεός μεθ ημών), Ισμαήλ, Ισραήλ κ.α.

Η λέξη θεός στα αραβικά λέγεται Αλλάχ, από το αραβικό άρθρο «αλ» (= ο,η,το) και τη λέξη «αλάχ ή ηλάχ» (= Θεός), κάτι ως και άλ-γευρα κ.α.

6. ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΟΤΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΗΡΑΝ ΤΟΥΣ 12 ΘΕΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ

Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι ο Ηρόδοτος αναφέρει πως οι αρχαίοι Έλληνες πήραν τους δώδεκα θεούς τους από την αρχαία Αίγυπτο και συνεπώς οι θεοί: Δίας, Απόλλων κλπ είναι ξενόφερτοι και το δωδεκάθεο δεν είναι τίποτε άλλο παρά οι θεοί και η πατρώα θρησκεία των Αιγυπτίων και συνεπώς δεν έχει καμία σχέση με την Ελλάδα, η οποία απλώς εισήγαγε ξένους θεούς και τους άλλαξε τα ονόματα, κάτι που είναι κακοήθεια, ψεύδος, γιατί:

1) Ο Ηρόδοτος δεν αναφέρει κάτι τέτοιο, αλλά το τι επακριβώς του είπαν οι Αιγύπτιοι ιερείς, όταν πήγε στην Αίγυπτο. Συγκεκριμένα ο Ηρόδοτος λέει ότι οι Αιγύπτιοι ιερείς μου είπαν ότι οι Αιγύπτιοι είναι εκείνοι που πρώτοι ασχολήθηκαν με τα άστρα και επινόησαν το ηλιακό ημερολόγιο με τους 12 μήνες (πρώτα λέει υπήρχε το σεληνιακό ημερολόγιο με άλλους μήνες) και επίσης ότι πρώτοι αυτοί δημιούργησαν το 12θεο, καθώς και τα 12 Ζώδια, δίνοντας σε κάθε μήνα και από ένα Θεό. Λέει επίσης ότι οι Αιγύπτιοι του είπαν πως πρώτοι αυτοί απένειμαν στους θεούς επωνυμίες (άλλοτε μιλά για επωνυμίες και άλλοτε για ονόματα), πανηγύρια, σπίτια (ναούς), ασχολίες κλπ, επειδή πιο πριν δεν είχαν και μετά κάτι τέτοιο έκαναν, λέει,

και οι Έλληνες στους δικούς τους Θεούς. Δηλαδή, εννοεί, δημιούργησαν και αυτοί το δικό τους δωδεκάθεο και συνάμα έδωσαν επωνυμίες, γιορτές κλπ στους δικούς τους θεούς.

2) Αν οι Έλληνες είχαν πάρει τους 12θεούς τους από τους Αιγύπτιους, τότε οι ελληνικοί θεοί θα έπρεπε να έχουν ίδια ονόματα, ίδια γενεαλογία, ίδια ιεραρχία και ίδια ασχολία με αυτά που έχουν οι αιγυπτιακοί θεοί, κάτι όπως συμβαίνει π.χ. στο χριστιανισμό παντού. Ωστόσο κάτι τέτοιο δε συμβαίνει, γιατί εδώ έχουμε και διαφορετικά ονόματα (αιγυπτιακά: Όσιρις, Ίσιδα, Άμμων, Ώρος, Βούβαστις κλπ και ελληνικά: Διόνυσος, Δήμητρα, Δίας, Απόλλων κλπ) και διαφορετικές γενεαλογίες και διαφορετικές ασχολίες κλπ. Ο Όσιρις είναι υπέρτατος θεός στην Αίγυπτο, ενώ στην Ελλάδα υπέρτατος θεός ήταν ο Δίας. Παιδιά της Δήμητρας (Ίσιδας) και του Διόνυσου (Όσιρις) ήταν η Άρτεμη (Βούβαστη) και ο Απόλλων (Ώρος), τα οποία είχαν τροφό τη Λητώ, ενώ στην Ελλάδα ο Απόλλων και η Άρτεμη ήταν δίδυμα παιδιά του Δία και της Λητούς. Ο Ηρακλής στους Έλληνες είναι ημίθεος, ενώ στους Αιγύπτιους θεός, Ο Διόνυσος στην Ελλάδα είναι γιος του Δία και της Σεμέλης και θεός όχι κύριος, ενώ ο Διόνυσος (Όσιρις) στην Αίγυπτο ήταν γιος του Άμμωνα και της Ρέας και ο ανώτατος θεός κλπ.

3) Ανατρέχοντας στον Όμηρο και στον Ησίοδο, τους οποίους ο Ηρόδοτος θεωρεί ότι δημιούργησαν το ελληνικό 12θεο, βλέπουμε ότι πουθενά δε γίνεται μνεία ότι οι θεοί για τους οποίους μιλούν: Δίας, Ήρα, Απόλλωνας κλπ είναι μη Ελληνικοί ή ξενόφερτοι. Τους θεωρεί παιδιά, ότι τους γέννησε η κοινή μάνα γη (Γαία) με σύζυγο τον ουρανό (Ουρανό).

4) Ο Ηρόδοτος (Β 5—53) λέει ότι αφού οι Αιγύπτιοι λένε πως αρχικά οι Θεοί δεν ειχαν ονόματα και αφού οι Έλληνες είναι ένα έθνος που προέκυψε τελευταία και των οποίων τη θρησκεία τους τη διαμόρφωσαν οι Όμηρος και Ησίοδος, άρα πραγματι «Τα ονόματα των θεών έφτασαν πολύ αργότερα στην Ελλάδα από την Αίγυπτο κι έτσι τα έμαθαν οι Πελασγοί…». Ωστόσο ο ίδιος Ηρόδοτος εχει πει πιο πριν (βλέπε Ηρόδοτος Α 56-58.) ότι οι Έλληνες αρχικά ήσαν και αυτοί βάρβαροι και κάποια στιγμή αποκόπηκαν οι Δωριείς από τους βαρβάρους Πελασγούς και αποτέλεσαν ξέχωρο έθνος, το ελληνικό, και μετά στο Ελληνικό έθνος προσχώρησαν όλοι οι Πελασγοί, ο λόγος που ο Ηρόδοτος αφενός φέρει τους Πελασγούς να μιλούν ελληνικά(βλέπε Ηρόδοτος Β 53), καθώς και πολλοίάλλοι βάρβαροι (εννοεί τους Καδμείους ή Θηβαίους, τους Δαναούς, τους Πέλοπες κ.α.) και έτσι αυτό το έθνος μεγάλωσε, πρβ:

«Το ελληνικό έθνος αφότου φάνηκε, την ίδια πάντα γλώσσα μιλά - αυτό είναι η πεποίθησή μου, **αφότου όμως ξέκοψε από το Πελασγικό,** αδύνατο τότε και στην αρχή και μικρό, αυξήθηκε ύστερα και πλήθαινε σε έθνη, καθώς προσχώρησαν σ' αυτό κυρίως οι Πελασγοί, αλλά και πάρα πολλά άλλα βαρβαρικά φύλα. Τέλος είμαι της γνώμης ότι το Πελασγικό έθνος πρωτύτερα **και εφόσον ήταν βαρβαρικό** ποτέ δε γνώρισε μεγάλη δύναμη» (Ηρόδοτος Α, 57- 58).

«Αθηναίοι δέ επί μεν *Πελασγών* εχόντων την *νῦν* Ελλάδα *καλεομένην* ήσαν Πελασγοί», Ηρόδοτος Θ 43)

Επίσης ο ίδιος ο Ηρόδοτος λέει ότι οι Πελασγικοί και όχι οι Αιγύπτιοι είχαν δώσει στους εξής θεούς τα ονόματά τους: Διόσκουροι, Ήρα, Θέμιδα, Εστία, Ερμή κλπ (βλέπε Ηρόδοτος Β 50 και Β 51).

Επομένως οι Πελασγοί είχαν Θεούς και οι αρχαίοι Έλληνες δεν πήραν τους θεούς των Αιγυπτίων και μετά και τις ονομασίες τους, αλλά είχαν ως προγονικούς θεούς αυτούς των Πελασγών. Οι Πελασγοί και οι αρχαίοι Αιγύπτιοι είχαν τότε ίδια περίπου θρησκεία και προ αυτού υπήρχαν κοινοί θεοί, αλλά και οι εθνικοτοπικοί θεοί, κάτι όπως συμβαίνει και με τους Καθολικούς και Ορθόδοξους χριστιανούς θεούς – Αγίους σήμερα.

5) Άλλο όνομα και άλλο επωνυμία. Δεν ευσταθεί ότι οι θεοί αρχικά και για μεγάλο διάστηκα δεν είχαν ονόματα και μετά αυτά τους τα έδωσαν οι Αιγύπτιοι και απο αυτούς μετα τα πήραν οι Πελασγοί και από τους Πελασγούς οι Έλληνες, όπως λέει ο Ηρόδοτος ότι του είπαν Αιγύπτιοι. Η αλήθεια είναι ότι πάντα οι θεοί είχαν ονόματα, γιατί δε γίνεται να διακρίνονται αλλιώς. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν μιλούμε για ένα θεό, όπως στη Χριστινική θρησκεία. Απλά άλλο πράγμα είπαν στον Ηρόδοτο οι Αιγύπτιοι και άλλο κατάλαβε -κατέγραψε εκείνος, όπως προκύπτει απο τα λεγόμενα του Διόδωρου Σικελιώτη. Οι Αιγύπτιοι προφανώς είπαν στον Ηρόδοτο ότι αυτοί πρώτοι έδωσαν στους θεούς όχι ονόματα, ονόματα είχαν πάντα, αλλά επωνυμίες, κάτι όπως κάνουμε και μεις σήμερα με τα επώνυμα και τα παρατσούκλια, καθώς και τις επωνυμίες στα σωματεία, συλλογικές επιχειρήσεις κ.α. για να επιδειξουμε κάτι το ιδιαίτερο, κάτι το ποιοτικο ή το εθνικό κ.α. και γενικά την ετυμολογική σχεση του σημαίνοντος με το σημαινόμενο, προσθένοντας ένα επιπλέον όνομα (επώνυμο - επωνυμία) στο όνομα και π.χ. λέγοντας: Σύλλογος Λασιθιώτών «ο Δίας» ή «Η Δίκτη» > ο Δικταίος, Ταβέρνα «ο Λούκουλος», Γιώργος Κυριακάκης, ο Κρής ή Μουσάτος κ.α.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι θεοί είχαν πάντα ονόματα: Οσιρις (Διόνυσος ελληνικά), Ίσιδα (Δήμητρα ελληνικά) κ.α. και απλά επεξηγεί ότι οι Αιγύπτιοι ονόμαζαν τους θεούς βασισμένοι σε κάποια συγκεκριμένη ετυμολογία για κάθε όνομα θεού («από τινος ετύμου τεθείσης εκατέρας της προσηγορίας ταύτης», Διόδωρος 1.11). Θεοποίησαν, λέει, τον ήλιο και τον ονόμασαν Όσιρι, που «μεθερμηνευόμενο το όνομα αυτό στα Ελληνικά θα πει «πολυόφθαλμος», και εύλογα, γιατί ο ήλιος απλώνει παντού τις ακτίνες του σαν πολλά μάτια που βλέπουν όλη τη στεριά και τη θάλασσα. Μ' αυτό συμφωνούν, λέει πάντα ο Διόδωρος, και τα λόγια του ποιητή (Όμηρου), που λέει «Ο ήλιος που τα πάντα βλέπει και τα πάντα ακούει», πρβ και το: «Ουδέν κρυπτόν από τον ήλιο». (Περισσότερα βλέπε «Επουράνιοι και επίγειοι θεοί.

«Επωνυμία» (από το επι+όνομα) στην ελληνική γλώσσα σημαίνει το όνομα επί ονόματος », ώστε αυτό που σημαίνει το πρώτο όνομα να καθορίζεται επακριβώς. Κανονικά στη μυθολογία οι επωνυμίες δεν είναι τυχαίες, αλλά κυρίως ετυμολογικές ή εθνικοτοπικές. Λέει επίσης ο Ηρόδοτος «Ηετίωνι δε μετά ταύτα ο παις αυξάνετο και οι, διαφυγόντι τούτον τον κίνδυνον, από της κυψέλης επωνυμίην Κύψελος ούνομα ετέθη» Ηρόδοτος 5.92, Τερψιχόρη). Λέει ο Ηρόδοτος ότι παλιά υπήρχαν δυο πρόσωπα με το όνομα Ηρακλής και «στον ένα , τον αθάνατο, με την επωνυμία του Ολύμπου, προσφέρουν θυσίες, ενώ στον άλλον, τον ήρωα, κάνουν μνημόσυνο» (Ηρόδοτος Β 44).

6) Άλλο θεός και άλλο θεοποίηση. Ο Διόδωρος Σικελιώτης στο «Βιβλιοθήκης Ιστορικής, Πρώτη» (1.6-13), που κι αυτός είχε επισκεφτεί την Αίγυπτο για τον ίδιο σκοπό με τον Ηρόδοτο, σχετικά με τους θεούς των Αιγυπτίων, αναφέρει-επεξηγεί ότι οι Αιγύπτιοι ιερείς του είπαν πως στο γένος των θεών αρχικά ανήκαν μόνο οι καλούμενοι θεοί του ουρανού και μετά και οι επίγειοι, που ήταν κάποτε θνητοί. Οι πρώτοί θεοί, οι θεοί του ουρανού, ήταν οι θεοποιήσεις των κύριων στοιχείων του σύμπαντος, που ήταν ο ήλιος και η σελήνη, που στα Αιγυπτιακά λεγόταν Όσιρις και Ίσιδα και στα ελληνικά Διόνυσος και Δήμητρα, και μετά προστέθηκαν-θεοποιηθήκαν και τα πέντε στοιχεία που εκπέμπουν, δίνοντας ο ένας το στοιχείο του πυρός και του πνεύματος, η άλλη του υγρού και του ξηρού, ενώ κι οι δυο μαζί τον αέρα, και τα οποία ονόμασαν το πνεύμα Δία ή Αμμωνα, το πυρ Ήφαιστο, το υγρό Ωκεάνη, το ξερό Γη ή Δήμητρα και τον αέρα Αθηνά. Μετά στο γένος των θεών προστέθηκαν και οι επίγειοι θεοί, δηλαδή διάφοροι θνητοί, που ήσαν κυρίως βασιλιάδες, οι οποίοι, επειδή είχαν κάνει μεγάλες ευεργεσίες στον κόσμο, μετά θάνατο ανακηρύχθηκαν θεοί (δηλαδή έγινε κάτι όπως σήμερα με το Χριστό και τους αγίους, που εν

ζωή ήσαν άνθρωποι), αιώνιοι (και σήμερα λέμε «αιωνία η μνήμη αυτών»), δηλαδή έκαναν μετάσταση στο γένος των Θεών. Μάλιστα, επειδή πολλοί από τους θεούς αυτούς δεν πήραν δικό τους όνομα, αλλά των ήδη υπαρχόντων θεών, γι αυτό και υπάρχουν οι συνωνυμίες, όπως ο ήλιος το αστέρι, ο Ήλιος ο Θεός και ο Ήλιος ο άνθρωπος κ.α

Πιο απλά αρχικά οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, καθώς λέει ο Πλάτωνας («Κρατύλο» 397d) και ο Πλούταρχος («Περι αρεσκώντων τοις φιλοσόφοις» βιβλίο Α'), είχαν θεοποιήσει (θεώρησαν, ονόμασαν θεούς) τον ήλιο, τη σελήνη και τον ουρανό με ταις αστερισμούς , καθώς και των κύριων στοιχείων του σύμπαντος (τον έρωτα, τον αιθέρα, το πυρ κ..) και αυτό επειδή οι κινήσεις του ουρανού (που είναι ως του πατέρα που φροντίζει τα παιδιά) γύρω από τη γη (τη μάνα γη > Γαία που γεννά τα πάντα) φέρνει τις εποχές και εκείνες τις βροχές που ποτίζουν τα φυτά και τα ζώα, δίδει τις ανθοφορίες και καρποφορίες των δέντρων, προκαλεί τον έρωτα και τις γεννήσεις των ζώων κ.α. Ο λόγος που οι αστερισμοί – ουράνιοι θεοί (ζώδια) πήραν μετά τα ίδια ονόματα με τους 12 επίγειους θεούς. Μετά στη θέση των ως άνω θεών μπήκαν τα μέλη μιας βασιλικής οικογένειας, του Κρόνου και της Ρέας, που είχε εν ζωή προσφέρει ευεργεσίες και για το λόγο αυτό οι θεοί μέλη της οικογένειας αυτής: Δίας, Ήρα κλπ είχαν από τη μια τις ιδιότητες που είχαν οι αρχικοί θεοί και από την άλλη τα ονοματεπώνυμα, συγγένειες κλπ που είχαν τα μέλη της εν λόγω οικογένειας.

7) Συγκρίνοντας το Αιγυπτιακό και ελληνικό δωδεκάθεο βλέπουμε ότι το μόνο κοινό που υπάρχει μεταξύ τους είναι το ότι και στα δυο υπάρχουν δώδεκα θεοί, οι οποίοι έχουν ονοματεπώνυμα, λατρείες και ασχολίες κατά τα ανθρώπινα, όμως άλλα πρόσωπα-θεοί είναι του ενός και άλλα του άλλου. Επομένως η αλήθεια είναι ότι οι Έλληνες πήραν από τους Αιγυπτίους το ηλιακό ημερολόγιο με τους 12 μήνες, το 12θεο και τα 12 Ζώδια και από τους Βαβυλώνιους το ηλιακό ρολόι με τις 12ωρες και όχι αυτούς τούτους τους θεούς. Πιθανόν να πήραν και τις επωνυμίες (όχι τα ονόματα τις επωνυμίες). Μάλιστα στη συνέχεια οι Έλληνες έκαναν ένα νέο δωδεκάθεο που ήταν πιο σωστό από αυτό των Αιγυπτίων, καθώς λέει ο ίδιος ο Ηρόδοτος.

Και το ότι υπάρχουν κάποια κοινά έθιμα και κοινά ονόματα θεών μεταξύ των αρχαίων Αιγυπτίων και των αρχαίων Ελλήνων, αυτό συμβαίνει, επειδή στις θρησκείες υπάρχουν οι κοινοί και οι τοπικοί θεο, κάτι όπως συμβαίνει και με τους Καθολικούς και Ορθόδοξους χριστιανούς θεούς – αγίους σήμερα.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει συγκεκριμένα τα έξης:

Ηρόδοτος Ιστορίαι Β.4: «Όσο για τα ανθρώπινα πράγματα, είπαν και συμφώνησαν μεταξύ τους ότι απ' όλους τους ανθρώπους πρώτοι οι Αιγύπτιοι ανακάλυψαν το έτος και χώρισαν τις εποχές του σε δώδεκα μέρη. Είπαν μάλιστα ότι την ανακάλυψη αυτή την έκαναν από τα άστρα. Και λογαριάζουν, μου φαίνεται, σωστότερα οι Αιγύπτιοι από τους Έλληνες, επειδή οι Έλληνες, για να συμφωνούν οι εποχές, προσθέτουν κάθε δεύτερο χρόνο ένα παραπανίσιο μήνα, ενώ οι Αιγύπτιοι, χωρίζοντας τον καθένα από τους δώδεκα μήνες σε τριάντα ημέρες, προσθέτουν στο κάθε έτος πέντε ημέρες πάνω από τον αριθμό του, και έτσι σ' αυτούς ο κύκλος των εποχών έρχεται και συμφωνεί. Μου είπαν επίσης ότι πρώτοι οι Αιγύπτιοι θέσπισαν τις επωνυμίες (επωνυμίες, όχι ονόματα, όπως μεταφραζουν πολλοί) ονόματα των δώδεκα Θεών, που οι Έλληνες τα πήραν από αυτούς, έκαναν βωμούς, αγάλματα και ναούς, και πρώτοι σκάλισαν μορφές τους στην πέτρα. («…. **δυώδεκά τε θεών επωνυμίας** έλεγον πρώτους Αιγυπτίους νομίσαι και Έλληνας παρά σφέων αναλαβείν, **βωμούς τε και αγάλματα και νηούς** θεοίσι απονείμαι σφέας πρώτους και ζώα εν λίθοισι εγγλύψαι...)

Ηρόδοτος Ιστορία Β.43-46: «Πράγματι, ανάμεσα στους Αιγυπτίους υπήρχε αρχαίος **θεός Ηρακλής — και όπως λένε οι ίδιοι, οι οκτώ θεοί έγιναν δώδεκα**· και έναν απ' αυτούς οι Αιγύπτιοι θεωρούν τον Ηρακλή— δεκαεπτά χιλιάδες χρόνια προτού βασιλεύσει ο Άμασις…….. Όσο

για τους Αιγυπτίους για τους οποίους είπα προηγουμένως ότι δεν θυσίαζαν γίδες και τράγους, ο λόγος είναι ο εξής: οι Μενδήσιοι θεωρούν ότι ο Παν είναι ένας από τους οκτώ θεούς, και υποστηρίζουν ότι οι οκτώ θεοί δημιουργήθηκαν πριν από τους δώδεκα….».

Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 50-53: " Άλλωστε, όλων σχεδόν των θεών τα ονόματα έχουν έρθει στην Ελλάδα από την Αίγυπτο. Το γεγονός ότι έγινε έτσι, ότι δηλαδή ήρθαν από τους βαρβάρους, το εξακρίβωσα χάρη στις έρευνές μου· και έχω τη γνώμη ότι ήρθαν κυρίως από την Αίγυπτο. Γιατί εκτός από του **Ποσειδώνα και των Διοσκούρων, πράγμα που το ανέφερα και προηγουμένως, καθώς επίσης της Ήρας, της Εστίας, της Θέμιδας, των Χαρίτων και των Νηρηίδων**, τα ονόματα των άλλων θεών των Αιγυπτίων υπάρχουν από πάντα στην Αίγυπτο. **Λέω πάντως ό,τι λένε οι ίδιοι οι Αιγύπτιοι.** Όσο για τα ονόματα των θεών που οι Αιγύπτιοι λένε ότι δεν τα γνωρίζουν, τα έβγαλαν, έχω τη γνώμη, **οι Πελασγοί, με εξαίρεση τον Ποσειδώνα: αυτόν τον θεό οι Αιγύπτιοι τον έμαθαν από τους Λίβυους**. Γιατί μόνο οι Λίβυοι, και κανένας άλλος, κατείχαν εξαρχής το όνομα του Ποσειδώνα και τιμούν ανέκαθεν αυτόν τον θεό. Λατρευτικά έθιμα για τους ήρωες οι Αιγύπτιοι δεν έχουν καθόλου.

«Αυτά λοιπόν τα έθιμα, καθώς και άλλα, που θα αναφέρω πήραν οι Έλληνες από τους Αιγυπτίους, τα αγάλματα όμως του Ερμή με ορθωμένο το μόριό του οι Έλληνες δεν το έμαθαν να το φτιάχνουν έτσι από τους Αιγυπτίους, αλλά από τους Πελασγούς και πρώτοι απ΄όλους τους Έλληνες το πήραν οι Αθηναίοι και από αυτούς το πήραν οι υπόλοιποι. Γιατί οι Αθηναίοι λογαριάζονται ήδη Έλληνες όταν οι Πελεσγοί πήγαν να κατοικήσουν στον τόπο τους, οπότε άρχισαν και αυτοί να θεωρούνται Έλληνες..

"Πιο παλιά, όπως πληροφορήθηκα στη Δωδώνη, οι Πελασγοί πρόσφεραν θυσίες κάθε είδους και προσεύχονταν στους θεούς **χωρίς όμως να τους δίνουν ονόματα ή επωνυμίες**, αφού δεν είχαν ακούσει ακόμα κάτι τέτοιο. **Τους αποκαλούσαν με την ελληνική λέξη "θεοί"**, επειδή αυτοί "έθεσαν" και τακτοποίησαν τα πάντα με την πρέπουσα τάξη και επίσης αυτοί κυβερνούσαν. **Τα ονόματα των θεών έφτασαν** πολύ αργότερα στην Ελλάδα από την Αίγυπτο κι έτσι τα έμαθαν οι Πελασγοί, με εξαίρεση αυτό του Διονύσου, τον οποίο γνώρισαν πολύ αργότερα' εκείνη την εποχή, λοιπόν, έστειλαν αντιπροσώπους στο μαντείο της Δωδώνης (το αρχαιότερο, και εκείνη την εποχή, μοναδικό μαντείο στην Ελλάδα) να ρωτήσουν πόσο ήταν σωστό να υιοθετήσουν βαρβαρικά στη χώρα ονόματα. Το μαντείο απάντησε ότι μπορούσαν να τα χρησιμοποιούν. Κατά συνέπεια, από εκείνη την εποχή και ύστερα, οι Πελασγοί άρχισαν να επικαλούνται τους θεούς στις θυσίες, και από αυτούς πήραν τα ονόματα όλοι οι Έλληνες".

"Όμως ήταν, αν μπορώ να το θέσω έτσι, μόλις χθες που οι Έλληνες έμαθαν για τη προέλευση και τη μορφή των διαφόρων θεών κι αν υπήρχαν ή όχι ανέκαθεν' **γιατί ο Όμηρος και ο Ησίοδος, οι ποιητές που δημιούργησαν τη θεογονία και περιέγραψαν τους θεούς, αποδίδοντας σε αυτούς σωστά τους τίτλους, τις τιμές προς αυτούς και τις ασχολίες τους**, έζησαν, πιστεύω, περίπου τετρακόσια χρόνια πριν από εμάς. Όσο για τους ποιητές, που λέγεται ότι προηγήθηκαν, στη πραγματικότητα, πιστεύω, ήταν μεταγενέστεροι. Για το πρώτο μέρος της αναφοράς μου σε αυτά τα θέματα, βασίζομαι στα λόγια της ιέρειας της Δωδώνης και για το δεύτερο μέρος, που αφορά στον Όμηρο και τον Ησίοδο, προβάλλω τις προσωπικές μου γνώμες".

Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 58: "Επιπλέον, **οι Αιγύπτιοι επινόησαν πρώτοι τα πανηγύρια και τις πομπές και τις συγκεντρώσεις και από αυτούς τα έμαθαν οι Έλληνες**, γεγονός που αποδεικνύεται από την αδιαφιλονίκητη αρχαιότητα τέτοιων τελετών στην Αίγυπτο σε σύγκριση με την Ελλάδα, όπου εισήχθησαν μόλις πρόσφατα".

Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 82-83: « Έχουν και άλλα πράγματα επινοήσει οι Αιγύπτιοι, όπως τα ακόλουθα: ότι ο κάθε μήνας και η κάθε ημέρα ανήκουν σε έναν από τους Θεούς, και το τί θα τύχει στον καθένα, πώς θα πεθάνει και τί λογής ζωή θα κάνει, ανάλογα με την ημέρα που γεννήθηκε· και μερικοί από τους Έλληνες που ασχολήθηκαν με την ποίηση τα χρησιμοποίησαν αυτά τα πράγματα. Τα μαντέματα που έχουν επινοήσει οι Αιγύπτιοι είναι περισσότερα από όλων των άλλων ανθρώπων μαζί· όταν δηλαδή παρουσιαστεί κάτι αλλόκοτο, περιμένουν, καταγράφουν την κατάληξη, και αν αργότερα συμβεί κάτι παρόμοιο θεωρούν ότι ίδια θα είναι πάλι η κατάληξη. Όσο για τη μαντεία, στους Αιγυπτίους η κατάστασή της είναι ως εξής: δεν είναι δουλειά κανενός από τους

ανθρώπους, και από τους Θεούς μόνο μερικών. Υπάρχουν δηλαδή εκεί μαντεία του Ηρακλή, του Απόλλωνα, της Αθηνάς, της Άρτεμης, του Άρη και του Δία, καθώς και εκείνο που το περιβάλλουν με τις μεγαλύτερες τιμές απ' όλα τα μαντεία, της Λητώς, που βρίσκεται στην πόλη Βουτού. Στους Αιγυπτίους ωστόσο οι μαντείες δεν γίνονται με έναν τρόπο και τον ίδιο αλλά με διάφορους.

Ηρόδοτος Ιστοριαι Β.109: «Όσο για το ηλιακό ρολόι και τον γνώμονα και τα δώδεκα μέρη της ημέρας οι Έλληνες τα έμαθαν από τους Βαβυλωνίους»,

Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 142: « **Ως το σημείο τούτο της αφήγησης μου τα είπαν οι Αιγύπτιοι και οι ιερείς τους**, αποδείχνοντάς μου ότι από τον πρώτο βασιλιά ως τον ιερέα αυτόν του Ηφαίστου, τον τελευταίο που βασίλευσε, υπήρξαν τριακόσιες σαράντα μία γενιές ανθρώπων και ότι κατά τη διάρκειά τους υπήρξαν άλλοι τόσοι αρχιερείς και βασιλιάδες. Δηλαδή, τριακόσιες γενιές ανθρώπων κάνουν δέκα χιλιάδες χρόνια, αφού τρεις γενιές ανθρώπων είναι εκατό χρόνια. Και σαράντα μία οι υπόλοιπες γενιές επιπλέον από τις τριακόσιες, που μας κάνουν χίλια τριακόσια σαράντα χρόνια, έχουμε έντεκα χιλιάδες τριακόσια σαράντα χρόνια, **και στο διάστημα αυτό, μου είπαν, δεν υπήρξε ούτε ένας θεός με ανθρώπινη μορφή**· και μάλιστα, μου είπαν, τίποτε τέτοιο δεν παρουσιάστηκε ούτε πριν ούτε μετά, με τους υπόλοιπους βασιλιάδες που υπήρξαν στην Αίγυπτο. Στο διάστημα αυτό, μου είπαν , **ο ήλιος ανέτειλε τέσσερεις φορές με τρόπο αντίθετο από το συνηθισμένο: δυο φορές ανέτειλε από εκεί όπου τώρα δύει , δυο φορές έδυσε εκεί όπου τώρα ανατέλλει και τίποτε δεν άλλαξε σ' αυτή την περίοδο, ούτε τα όσα τους δίνουν η γη και ο ποταμός ούτε τα σχετικά με τις αρρώστιες και τους θανάτους.** (Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 142)

Ηρόδοτος. Ιστορίαι Β' 144-145:.«…Ετσι λοιπόν οι ιερείς απέδειξαν ότι όλοι αυτοί στους οποίους ανήκαν οι εικόνες, ηταν θνητοί και κάθε άλλο παρά θεοί. Αλλά πριν από τους ανθρώπους αυτούς οι ηγεμόνες στην Αίγυπτο ήταν θεοί που συγκατοικούσαν με τους ανθρώπους, και κάθε φορά αρχηγός ήταν ένας από αυτούς. Τελευταίος βασίλευε στη χώρα ο Ώρος, ο γιος του Όσιρι, που οι Έλληνες τον ονομάζουν Απόλλωνα και που έριξε τον Τυφώνα και έγινε τελευταίος βασιλιάς της Αιγύπτου. Όσο για τον Όσιρι, στην ελληνική γλώσσα είναι Διόνυσος...».

: «Ανάμεσα στους Έλληνες οι νεότεροι από τους θεούς θεωρούνται ότι είναι ο Ηρακλής, ο Διόνυσος και ο Παν, ενώ ανάμεσα στους Αιγυπτίους ο Παν θεωρείται αρχαιότατος και ένας από τους οκτώ θεούς που λέγεται ότι ήταν οι πρώτοι, ο Ηρακλής από τους δεύτερους, που λέγεται ότι είναι δώδεκα, και ο Διόνυσος από τους τρίτους, αυτούς που γεννήθηκαν από τους δώδεκα θεούς……

Ηρόδοτος Ιστορία Β.156,5: «Η Λητώ, που ήταν ανάμεσα στους οκτώ Θεούς που υπήρξαν πρώτοι και που κατοικούσε στην πόλη Βουτού, εκεί δηλαδή όπου βρίσκεται το μαντείο της, παρέλαβε από την Ίσιδα τον Απόλλωνα για να τον φυλάξει και τον έσωσε κρύβοντάς τον σ' αυτό το νησί που δεν ήταν προηγουμένως πλωτό και που τώρα λένε ότι είναι πλωτό».

Σημειώνεται επίσης ότι:

1) Πολλά απο αυτά που είπαν οι Αιγύπτιοι ιερείς στον Ηρόδοτος είναι παραμύθια, γεγονότα που δεν ευσταθούν, και τα οποία είπαν οι Αιγύπτιοι προκειμένου να εντυπωσιάσουν τον Ηρόδοτο. Και αυτό είναι κάτι που ο Ηρόδοτος το αντιλαμβάνεται, όμως ως ιστορικός, από τη μια καταγράφει το τι του λέγανε οι Αιγύπτιοι και από την άλλη συνεχώς, ακόμη και μετά από αυτά που του λένε οι Αιγύπτιοι και αυτός δείχνει να συμφωνεί, προσθέτει: «Λέω πάντως ό,τι λένε οι ίδιοι οι Αιγύπτιοι» (Ηρόδοτος .43-46), « Ως το σημείο τούτο της αφήγησης μου τα είπαν οι Αιγύπτιοι και οι ιερείς τους, (Ηρόδοτος Ιστορίαι Β' 142). Για παράδειγμα είναι όχι μύθος, αλλά παραμύθι των Αιγυπτίων ότι στην Αίγυπτο κάποτε ο ήλιος ανέτειλε πολλές φορές ανάποδα, ότι αρχικά και για 11.340 χρόνια υπήρχαν στην Αίγυπτο θεοί με χωρίς ανθρώπινη μορφή και μετά με ανθρώπινη που συγκατοικούσαν με τους ανθρώπους και τελευταίος βασίλευε στη χώρα ήταν ο Ώρος (Ελληνικά Απόλλων) , ο γιος του Όσιρι(ελληνικά Διόνυσος) κλπ: καθώς λέει ο Ηρόδοτος ότι του είπαν οι Αιγύπτιοι (Ηρόδοτος Β 142-144)

2) Οι αρχαίοι πίστευαν ότι οι άνθρωποι έχουν ψυχή με είδωλο (μια αέρινη μορφή του ανθρώπου) που εξέρχεται μετά το θάνατο και των νεκρών που έκαναν ευεργεσίες πάνε στον Όλυμπο και γίνονται θεοί και οι υπόλοιποι στον Άδη, οι καλοί απλώς στα Ιλίσια πεδία και οι κακοί στα Τάρταρα.

3) Το ποιοι ήταν οι 12 θεοί των Αιγυπτίων δεν το αναφέρει ο Ηρόδοτος. Αναφέρει μόνο ότι οι Αιγύπτιοι αρχικά είχαν οκτώ θεούς, μεταξύ των οποίων ήταν ο Ηρακλής, ο Μένδης(Πάνας) και η Λητώ και που μετά οι θεοί έγιναν δώδεκα (βλέπε Ηρόδοτος Β.43, Β.46, Β 145 και Β 156), μεταξύ των οποίων ήσαν και ο Όσσιρις (Διόνυσος), ο Ώρος (Απόλλων) και η Βούβαστης (Άρτεμη). Από τα λεγόμενά του Ηρόδοτου για τα μαντεία και τις γιορτές των Αιγυπτίων προκύπτει ότι οι 12 θεοί των Αιγυπτίων ήσαν οι εξής, που η αντιστοιχία τους (και αυτό μόνο σε επίπεδο ασχολίας - λατρείας) με τους ελληνικούς θεούς έχει ως εξής: ο **Όσιρις (Διόνυσος), η Ίσιδα (Δήμητρα), ο Ώρος (Απόλλων), η Βούβαστη (Άρτεμη), ο Αμούν > Άμμων (Δίας), η Αθηνά (Νηίθ), ο Ήφαιστος (Φθα), ο Ερμής (Θωθ), ο Μένδης (Παν), ο Ηρακλής, ο Άρης, η Λητώ**.

Από αυτούς ο Μένδης (Παν), ο Ηρακλής, ο Άρης και η Λητώ δε συμπεριλαμβάνονται στο ελληνικό δωδεκάθεο, όπως δε συμπεριλαμβάνεται και ο θεός Διόνυσος των Ελλήνων. Οι αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν μόνο 12 θεούς, αλλά πολύ περισσότερους.

4) Ο Πλούταρχος στο «Περί Ηροδότου Κακοήθειας» αναφέρει ότι ο Ηρόδοτος ήταν ναι μεν καλός ιστορικός, όμως και κακοήθης, γιατί δωροδοκήθηκε από τους βάρβαρους και έγραψε πολλά ψέματα μεταξύ των οποίων και ότι πολλοί θεοί ήσαν βαρβαρικής καταγωγής, όπως ο ημίθεος Ηρακλής κ.α., κάτι που ασφαλώς δεν ισχύει και απλά ο Ηρόδοτος σε ορισμένα σημεία της ιστορίας του σφάλει είτε λόγω λανθασμένων πηγών είτε λανθασμένων συμπερασμάτων που έβγαζε λόγω λανθασμένων πληροφοριών.

5) Τα σημερινά ζώδια είναι οι ονομασίες και οι εικόνες των αστερισμών, έργο του Αλεξανδρινού Πτολεμαίου, ενώ των αρχαίων Αιγυπτίων ήταν εικόνες των θεών τους, οι οποίοι συμβολιζόταν με ζώα, όπως ο Δίας με κριάρι, η Ίσιδα με αγελάδα, ο Μένδης (Πάνας) με τράγο κ.α.

6) Ορισμένοι ισχυρίζονται πως «το δωδεκάθεο είναι έννοια που σχηματίστηκε από του δυτικούς λόγιους τον 16-17 αιώνα», κάτι που επίσης δεν είναι αληθές, αφού αυτό αναφέρεται ήδη από αρχαιοτάτων χρόνων, πρβ:

ΠΙΝΔΑΡΟΣ (522 - 443 π.Χ.: «τιμάσαις πόρον Άλφεού μετά δώδεκα ανάκτων θεών και πάγον Κρόνου προσεφθέγξατο» (= Έτσι τον ποταμό Αλφειό και τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου τους υπέρτατους τίμησε και το λόφο ονόμασε Κρόνιο). (Πίνδαρος, Ολυμπιονικος χ 49,50):

ΗΡΟΔΟΤΟΣ (485 - 421/415 π.Χ.) : «παραπλησιον το μήκος τη εξ Αθηναίων οδώ τη από των δώδεκα θεών βωμού φερούσης ες Πισαν και επι τον νηόν του Διος του Ολυμπίου. (= παραπλήσιο μήκος από το βωμό των δώδεκα θέων στην Αθηνά να οδηγεί στην Πισα και στο ναό του Ολυμπίου Δία. (Ηρόδοτος Β, 7)

«Λακεδαιμόνιοι μεν νυν Πλαταιεύσι ταύτα συνεβούλευσαν, οι δε ουκ ήπίστησαν, αλλ' Αθηναίων ιρά ποιεύτων τοίσι Δυώδεκα Θεοίσι ικέται ιζόμενοι επί τον βωμόν εδίδοσαν σφέας αυτούς».(= Αυτά συνεβούλευσαν οι Λακεδαιμόνιοι στους Πλαταιείς και αυτοί δεν απίστησαν. Έστειλαν μια πρεσβεία στους Αθηναίους, οι οποίοι έτυχε να ασχολούνται με τις θυσίες τους προς τιμήν των Δώδεκα θεών οι πρέσβεις κάθισαν στον βωμό ως ικέτες και παραδόθηκαν). (Ηρόδοτος ΣΤ, 108)

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ (460 -398 π.Χ.) : «και άλλοι τε αυτών ήρξαν τήν ενιαύσιον Άθηναίοις αρχήν και Πεισίστρατος ό Ίππίου του τυραννεύσαντος υιός, του πάππου έχων τούνομα, ος τών δώδεκα θεών βωμόν τον εν τη αγορά άρχων άνέθηκε και τον του Απόλλωνος εν Πυθίου» (= Πολλοί απ' αυτούς άσκησαν την εξουσία του ετήσιου

άρχοντα, κι ιδιαίτερα ο Πεισίστρατος, γιος του τυράννου (Ιππίας που είχε το όνομα του πάππου του, ο οποίος, όταν ήταν άρχοντας, αφιέρωσε στην αγορά βωμό στους δώδεκα θεούς και άλλον στο Πύθιο στον Απόλλωνα). (Θουκυδιδης Στ 54)

ΣΤΡΑΒΩΝ (ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ Ι, 48): «επί δε τω Λεκτώ βωμός των δώδεκα θεών δείκνυται, καλούσι δ' Αγαμέμνονος ίδρυμα» (= Πάνω στο Λεκτό υπάρχει βωμός των δώδεκα θεών και λένε ότι τον έχτισε ο Αγαμέμνων).

ΣΤΡΑΒΩΝ (ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΓ, 5) : «του μεν ούν στόματος το πλάτος περί όγδοήκοντα σταδίους εστίν, έγκολπιζοντι δε Μύρινα εν εξηκοντα σταδίοις, Αίολίς πόλις έχουσα λιμένα, είτ' Αχαιών λιμήν, όπου οι βωμοί των δώδεκα θεών, είτα πολίχνιον Μυριναίων Γρύνιον και ιερόν Απόλλωνος και μαντείον αρχαίον και νεώς πολυτελής λίθου λευκού» (= Η είσοδος του κόλπου έχει πλάτος ογδόντα στάδια. Μέσα στον κόλπο η Μύρινα, στα εξήντα στάδια. Είναι Αιολική πόλη με λιμάνι. Μετά ο λιμήν Αχαιών, όπου οι βωμοί των δώδεκα θεών, μετά πολίχνη των Μυριναίων, το Γρύνιο, ιερό Απόλλωνα, αρχαίο μαντείο, ναός πολυτελής από λευκό μάρμαρο).

ΠΟΛΥΒΙΟΣ (ΙΣΤΟΡΙΩΝ Δ 6): «από μεν τής Προποντίδος το κατά Καλχηδόνα διάστημα και Βυζάντιον, ο δεκατεττάρων εστί σταδίων, άπό δε του Πόντου το καλούμενον Ιερόν, εφ' ου τόπον φασι κατά την εκ Κόλχων άνακομιδήν Ιάσονα θύσαι πρώτον τοις δώδεκα Θεοίς ό κείται μεν επί τής Ασίας, απέχει δε τής Ευρώπης επί δώδεκα στάδια προς το καταντικρύ κείμενον Σαραπιείον τής Θράκης» (= Στο στόμιο από την Προποντίδα δεσπόζει η απόσταση ανάμεσα στην Καλχηδόνα113 και στο Βυζάντιο, που είναι δεκατέσσερα στάδια, και από τον Εύξεινο πόντο το λεγόμενο Ιερό, στον τόπο όπου λέγεται ότι πρόσφερε για πρώτη φορά θυσία στους δώδεκα θεούς ο Ιάσονας, όταν επέστρεφε από τη χωρά των Κόλχων αυτό βρίσκεται στην Ασία και απέχει από την Ευρώπη δώδεκα στάδια από το Σαραπιείο της Θράκης).

7. Ο ΕΠΑΝΩ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΣ – ΕΠΙΓΕΙΟΙ ΚΑΙ ΧΘΟΝΙΟΙ ΘΕΟΙ

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι υπήρχαν δυο κόσμοι, ο επάνω και ο κάτω. Ο κάτω κόσμος βισκόταν στα έγκατα της γης και γι αυτό αόρατος , Άδης (= Αίδης, ο μη ιδώμενος), και όπου αφενός έμεναν οι πεθαμένοι άνθρωποι και αφετέρου κυβερνούσαν οι καλούμενοι χθόνιοι θεοί. Ο επάνω κόσμος ήταν η επιφάνεια της γης και όπου αφενός μένουν οι ζώντες άνθρωποι, με τα ζώα κλπ και αφετέρου κυβερνούσαν οι Ολύμπιοι Θεοί: Δίας, Ήρα, Απόλλωνας κλπ. Ονομάζονταν Ολύμπιοι, επειδή εθεωρείτο ότι κατοικούσαν στο ψηλότερο βουνό της Ελλάδος, τον Όλυμπο, απ΄ όπου έβλεπαν, προστάτευαν, κυβερνούσαν κλπ τους ζώντες ανθρώπους και γενικά όλο τον κόσμο. Στα δώματα του Ολύμπου ζούσαν οι 12 θεοί: Δίας, Ήρα, Εστία, Δήμητρα κλπ, καθώς και μερικοί άλλοι κατώτερης κλίμακας , όπως οι 9 Μούσες, οι 3 χάριτες κλπ. Κυβερνήτης όλων που κατοικούσαν στον Όλυμπο ήταν ο Δίας με τη γυναίκα του Ήρα. Στον κάτω κόσμο κυβερνήτης ήταν ο θεός Πλούτωνας ή Άδης με τη γυναίκα του την Περσεφόνη, οι οποίοι φροντίζουν για τις ψυχές των νεκρών, αλλά και για τη βλάστηση της γης. Κριτές για το ποιος θα πάει στον Όλυμπο ή όχι είναι ο Μίνωας με τον αδελφό του Ραδάμανθυ. Σημειωτέον ότι οι αρχαίοι με την ονομασία «άνω κόσμος» ονόμαζαν το ουρανό, που ήταν αφιερωμένος στους θεούς:. Ο Αριστοτέλης (Περί Ουρανού Β) αναφέρει ότι τον Ουρανό και τον άνω τόπο απένειμαν οι αρχαίοι στους θεούς, επειδή τον θεωρούσαν το μόνο αθάνατο, άφθαρτο και δεν πρέπει να διαμορφώνουμε τις αντιλήψεις μας με βάση το μύθο των αρχαίων, που λένε πως ο Ουρανός έχει ανάγκη από ένα ‘Άτλαντα, για να παραμένει ασφαλής.

8. ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ (ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΩΝ) ΘΕΩΝ ΚΑΙ Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία αρχικά υπήρχε μόνο το γένος των κακών θεών (των καλούμενων Τιτάνων, Γιγάντων κ.α.), οι οποίοι κατοικούσαν στα Τάρταρα και είχαν αρχηγό του τον Κρόνο, τον πατέρα του Δία. Τους κακούς θεούς νίκησε ο Δίας στην καλούμενη Τιτανομαχία και δημιούργησε στη συνέχεια το γένος των καλών θεών (= η επικράτηση της ειρήνης, του καλού). Οι καλοί θεοί (= ο Δίας, ο Ποσειδώνας, η Αθηνά κ.τ.λ.) κατοικούσαν στην κορφή του Ολύμπου – απ΄ όπου και Ολύμπιοι - και στον Ουρανό, για να επιστατούν από ψηλά το γένος των ανθρώπων, που κατοικούσε στη γη, καθώς και το γένος των ημίθεων. Οι ημίθεοι (= ο Ηρακλής, ο Μίνωας κ.α.) ήσαν παιδιά μεταξύ θεών και ανθρώπων και ήταν κάτι όπως ο Χριστός στη Χριστιανική Θρησκεία, που ήταν γιος του θεού και της παρθένου Μαρίας. Ο Δίας, προκειμένου να γίνει κυρίαρχος του κόσμου, καταρχήν νίκησε τους κακοποιούς Τιτάνες στην επονομαζόμενη Τιτανομαχία, η οποία έγινε στην Κνωσό της Κρήτης, σύμφωνα με το Διόδωρο. Στη μάχη αυτή ο Δίας τελικά νίκησε, επειδή με τη συμβουλή της Γαίας ελευθέρωσε τους Κύκλωπες και τους Εκατόγχειρες, που οι Τιτάνες τους είχαν φυλακίσει στα Τάρταρα οπότε αυτοί από ευγνωμοσύνη βοήθησαν το Δία εναντίον των Τιτάνων. Βοήθησαν, επίσης, και η κόρη του Δία Αθηνά, που πολεμούσε σαν άντρας και του Ηρακλή και του Διόνυσου ως συμπαραστάτες. Μετά αναμετρήθηκε με τους Γίγαντες, αλλά η πιο οδυνηρή σύγκρουση ήταν αυτή με τον Τυφώνα, ο οποίος κατάφερε να τραυματίσει το Δία. Όμως με την πονηριά του Ερμή και του Πάνα είχαμε πάλι αίσιο τέλος για τους Ολύμπιους και ιδιαίτερα για το Δία. Μετά από όλες αυτές τις περιπέτειες έγινε η μοιρασιά ανάμεσα στα τρία αδέρφια. Ο Δίας ανέλαβε τη βασιλεία του Ουρανού, ο Ποσειδώνας τη θάλασσα και ο Αδης τον Κάτω Κόσμο Σύμφωνα με άλλους μύθους, όταν ο Δίας μεγάλωσε, οι Νύμφες του αποκάλυψαν τα πάντα, σχετικά με το σκληρόκαρδο πατέρα του και για όλες τις περιπέτειες που πέρασε η μητέρα του και ο ίδιος μέχρι να φτάσει σ' αυτή την ηλικία. Με τις πολύτιμες συμβουλές, τις ευχές και τα μαγικά βότανα των Νυμφών και ιδιαίτερα της Μήτιδας έφτασε μπροστά στον Κρόνο· του αποκάλυψε την ταυτότητά του και ζήτησε το θρόνο του. Αυτός αρνήθηκε, αλλά ο Δίας μετά από μακροχρόνια πάλη κατάφερε να τον ακινητοποιήσει. Στη συνέχεια του έδωσε ένα βοτάνι και αμέσως ο Κρόνος ξέρασε τα υπόλοιπα παιδιά του, την Ήρα και μετέπειτα νόμιμη σύζυγο του, την Εστία, τη Δήμητρα, τον Ποσειδώνα και τον Πλούτωνα. Ακολούθως και όταν ο Δίας ανακηρύχθηκε θεός και μάλιστα επικεφαλής των θεών του Ολύμπου (του Ολυμπιακού Πανθέου), έδειξε την ευγνωμοσύνη του σ' όλα τα πλάσματα που τον βοήθησαν στην ανατροφή του. Καταρχήν επισκέφτηκε τη γενέτειρά του τη Δίκτη και έκτισε εκεί μια πόλη, δείγμα της αγάπης του γι αυτήν. Έκτοτε μάλιστα δεν παρέλειπε να επισκέπτεται τη Δίκτη κάθε χρόνο. Αμέσως μετά έκανε την Αμάλθεια και τον αετό αστερισμούς και στα χαριτωμένα περιστέρια ανέθεσε την ευχάριστη υπηρεσία να αναγγέλλουν τις εποχές.

9. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΩΜΑΙΚΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ

Α. ΤΟ ΡΩΜΑΙΚΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ

Οι Ρωμαίοι , επειδή ήταν συγγενικός λαός με τους Έλληνες, είχαν πάρει τους θεούς τους από τους Έλληνες και γι αυτό και οι ρωμαϊκοί θεοί είχαν ίδια σχεδόν ονόματα, ίδιες γενεαλογίες, ίδια ιεραρχία, ίδια

λατρεία κλπ με τους ελληνικούς. Το Ρωμαϊκό δωδεκάθεο ήταν το εξής, προερχόμενο από το ελληνικό**:**

Δίας/ Ζευς = Zeus/Jupiter, Ήρα = Hera, Αθηνά = Athena, Απόλλων = Apollo, Άρτεμη = Artemis, Ήφαιστος = Hephaestus, Ποσειδών = **Neptunus**, Εστία = Hestia, Δήμητρα = Demeter, Ερμής = **Mercurius**, Άρης = Mars

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΑΛΙΟΙ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

Ο Πλούταρχος στο «Βίοι Παράλληλοι 1 «Νουμάς (XV,19)», αναφέρει ότι οι» Σάλιοι» ήταν μια από τις δυο ιερατικές τάξεις των Ρωμαίων που ίδρυσε ο Νουμάς Πομπίλιος (753-673 π.Χ.) κατά μίμηση των Ιδαίων Δακτύλων της Κρήτης. Αναφέρει επίσης ότι ο Νουμάς, που ήταν ο δεύτερος βασιλιάς (ο πρώτος βασιλιάς ήταν ο Ρωμύλος) της Ρώμης που_γεννήθηκε την ημέρα της ίδρυσης της Ρώμης (παραδοσιακά, 21 Απριλίου 753 π.Χ.), ήταν στην καταγωγή Σαβίνος, μια από της φυλές της αρχαίας Ρώμης, η **οποία κατάγονταν από τους Λακεδαιμονίους της Ελλάδος, άρα ελληνικής καταγωγής.** Ομοίως ο Διονύσιος Αλικαρνασσεύς στη «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» (Βιβλίο ΙΙ, LXX) αναφέρει και αυτός ότι το ιερατικό σώμα των Σαλίων των Ρωμαίων προέρχεται από αυτό των Κουρήτων της Κρήτης και των οποίων το όνομα (το «σάλιοι») προέρχεται από μεθερμηνεία στη γλώσσα τους του ονόματος των Κουρήτων.

Πέραν αυτού οι Ρωμαίοι επηρεασμένοι βαθύτατα από την ελληνική φιλοσοφική, θρησκευτική και λογοτεχνική παράδοση υιοθέτησαν όλες τις όψεις της ελληνικής κουλτούρας παράγοντας το τελικό κράμα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού. Ο τελευταίος επικρατεί καθολικά στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, οι οποίες μάλιστα είναι συνήθως δίγλωσσες μιλώντας άπταιστα τόσο λατινικά όσο και ελληνικά, και με αυτόν τον τρόπο η ελληνική θρησκεία διαδίδεται σε κάθε γωνιά της Αυτοκρατορίας, από τη Βρετανία ως τη Συρία και από τη Μοισία έως τη Μαυριτανία.

Β. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ

Ο ΘΕΟΣ ΖΕΥΣ Ή ΔΙΑΣ

Ο Δίας (ή Ζεύς, γενική του Διός > Δίας), σύμφωνα με την Ελληνική Μυθολογία, ήταν ο ανώτατος θεός, η κορυφή της πυραμίδας του Ολυμπιακού Πανθέου, ο πατέρας θνητών και αθανάτων («ανδρών τε θεών τε»), ο οποίος κατοικούσε στον Όλυμπο απ ' όπου κυβερνούσε τον κόσμο, τα πάνω από τη γη και τα μέσα στη γη, με τη βοήθεια των άλλων θεών, του Ολυμπιακού Πάνθεου. Όπλο του ο κεραυνός, τα προσωνύμια του: δίκαιος, σοφός, κλπ, από τα οποία γνωστότερο ήταν το «ξένιος», καθώς ήταν και ο προστάτης της φιλοξενίας. Γυναίκα του ήταν η αδελφή του Ήρα. Άλλοι θεοί -αδέλφια του ήταν ο Ποσειδώνας, ο Πλούτωνας, η Εστία και η Δήμητρα. Με βοηθούς τους υπόλοιπους θεούς κυβερνούσε από τον Όλυμπο τα όσα επάνω και μέσα στη γη.

Η ΘΕΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΖΕΥΣ ή ΔΙΑΣ

Ο Πλάτωνας («Κρατύλο» 397d) και ο Πλούταρχος («Περι αρεσκώντων τοις φιλοσόφοις» βιβλίο Α') αναφέρουν ότι οι Έλληνες αρχικά, όπως και οι βάρβαροι, είχαν θεοποιήσει (θεώρησαν, ονόμασαν θεούς) τον ήλιο, τη σελήνη και τον ουρανό με ταις αστερισμούς , καθώς και των κύριων στοιχείων του σύμπαντος (τον έρωτα, τον αιθέρα, το πυρ κ..) και αυτό επειδή οι κινήσεις του ουρανού (που είναι ως του πατέρα που φροντίζει τα παιδιά) γύρω από τη γη (τη μάνα γη > Γαία που γεννά τα πάντα) φέρνει τις εποχές και εκείνες τις βροχές που ποτίζουν τα φυτά και τα ζώα, δίδει τις ανθοφορίες και καρποφορίες των δέντρων, προκαλεί τον έρωτα και τις γεννήσεις των ζώων κ.α.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (1.9-13 κ.α.) αναφέρει ότι μετά τη θέση των πρώτων θεών (αυτών του ήλιου, της Σελήνης κλπ) οι άνθρωποι (Αιγύπτιοι, Κρήτες κ.α.) έβαλαν μετά από το θάνατο και τη μετάστασή τους από τους ανθρώπους στον ουρανό-Όλυμπο τα μέλη μιας βασιλικής οικογένειας που είχε εν ζωή προσφέρει μεγάλες ευεργεσίες (του Κρόνου και της Ρέας, γιος της οποίας ήταν ο Δίας, η Ήρα κ.α.), επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν ότι και από εκεί, απο τους Ουρανούς, θα συνεχίσουν να προσφέρουν. Αυτός είναι και ο λόγος που που οι Ολύμπιοι θεοί φέρουν και τις ιδιότητες που είχαν οι αρχικοί θεοί (οι της φύσης), αλλά και τα ονοματεπώνυμα, συγγένειες κλπ που είχαν τα μέλη της εν λόγω οικογένειας.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5.64-73) αναφέρει επίσης ότι ο Δίας, σύμφωνα με τους Κρήτες, ήταν γιος του Βασιλιά Κρόνου και της Βασίλισσας Ρέας, ο οποίος γεννήθηκε και ανδρώθηκε στο όρος Δίκτη της Κρήτης, όπου από ευγνωμοσύνη μετά έκτισε μια πόλη, και ο οποίος μετά το θάνατο και τη μετάστασή του στους Ουρανούς - Όλυμπο θεοποιήθηκε, επειδή ευεργέτησε τον κόσμο φονεύοντας ακόμη και τον ασεβή πατέρα του, πρβ:

«….ανδρωθέντα δ' αυτόν (ο Δίας) φασί πρώτον πόλιν κτίσαι πει την Δίκτα, όπου και τη γένεσιν αυτού μυθολογούσι……» Διόδωρος Σικελιώτης 5.70, 2-6)

«Τούτος ο θεός (ο Δίας, σύμφωνα με τους Κρήτες), λοιπόν, ξεπέρασε όλους τους άλλους σε ανδρεία, σύνεση και δικαιοσύνη, αλλά και σ' όλες τις υπόλοιπες αρετές, γι αυτό και παραλαμβάνοντας τη βασιλεία από τον Κρόνο, πρόσφερε πολλές και μεγάλες ευεργεσίες στους ανθρώπους. Διότι πρώτα απ όλα δίδαξε στους ανθρώπους την απονομή της δικαιοσύνης….. ο ίδιος γύρισε κι ολόκληρη σχεδόν την οικουμένη, σκοτώνοντας τους ληστές και τους ασεβείς και εισάγοντας την ισότητα και δημοκρατία…….. Καθιερώθηκε, επίσης, να του προσφέρονται περισσότερες θυσίες απ ' όλους τους άλλους τους θεούς, και, **μετά τη μετάστασή του από τη γη στον ουρανό**, είχε γεννηθεί στις ψυχές εκείνων που είχαν ευεργετηθεί από αυτόν η δίκαιη πίστη ότι εκείνος ήταν ο κύριος όλων όσων γίνονται στον ουρανό και εννοώ τις βροχές, τους κεραυνούς κι όλα τα παρόμοια. Για το λόγο αυτό, **άλλωστε, τον ονόμαζαν Ζήνα,** επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν πως εκείνος είναι το αίτιο του ζην («προσαγορευθήναι Ζήνα μεν από του δοκείν τοις ανθρώποις αίτιον είναι του ζην»)**,** καθώς κάνει τους καρπούς να ωριμάζουν φτιάχνοντας τις κατάλληλες

κλιματολογικές συνθήκες. Τον ονομάζουν, επίσης, πατέρα για τη φροντίδα και την εύνοια που δείχνει προς όλους τους ανθρώπους, αλλά και γιατί θεωρείται ως πρώτη αρχή του γένους των ανθρώπων, καθώς και ύπατο βασιλιά, από την αρχή της εξουσίας του, αλλά και Ευβουλέα και Πάνσοφο από τη σοφία που έχουν οι σωστές συμβουλές του…….>> (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 71 - 72)

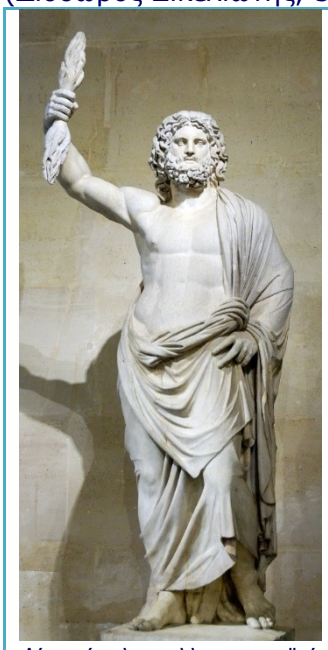

Δίας, άγαλμα ελληνορωμαϊκής περιόδου που βραθηκε στη Σμύρνη (Zupiter Smyrna, Louvre)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (1.9-13), σχετικά με το τι σήμαινε το όνομα Δίας στην αρχαία Αίγυπτο, αναφέρει: << οι πρώτοι άνθρωποι στην Αίγυπτο που χρησιμοπ Ο Διόδωρος Σικελιώτης, σχετικά με το τι λέγανε για το Δία στην αρχαία Αίγυπτο και στην αρχαία Λιβύη, αναφέρει:

«Οι πρώτοι άνθρωποι στην Αίγυπτο που χρησιμοποίησαν διαρθρωμένη γλώσσα έδωσαν ιδιαίτερο όνομα (σε καθένα από τα βασικά στοιχεία του σύμπαντος), σύμφωνα με τη φύση του. Το πνεύμα το ονόμασαν, μεθερμηνεύοντας τη λέξη τους, Δία, κι επειδή αυτός ήταν η πηγή της ψυχής των ζώων (πρβ στον χριστιανισμό: «και το πνεύμα εν είδη περιστεράς»), τον θεώρησαν υπό μίαν έννοια πατέρα των πάντων. Μ' αυτό, λένε, συμφωνεί κι ο μεγαλύτερος ποιητής των Ελλήνων (ο Όμηρος), όταν λέει πως «τούτος ο θεός είναι πατέρας ανθρώπων και θεών»…». (Διόδωρος Σικελιώτης 1.9-13)

«Ο Δίας (σύμφωνα με τους Ατλάντιους της Λιβύης) νίκησε τον πατέρα του Κρόνο και τους Τιτάνες και γενικά επέδειξε μεγάλο ζήλο στο να τιμωρεί τους ασεβείς και τους πονηρούς, αλλά και στο να ευεργετεί τα πλήθη. Για όλα αυτά μετά τη μετάστασή του από τους ανθρώπους ονομάστηκε Ζην, διότι θεωρήθηκε αιτία του καλώς ζην των ανθρώπων («ὁστις εστὶν αἰτιος μάλλον του ζην»), ενώ εκείνοι που είχαν ευεργετηθεί του έκαναν την τιμή να το εγκαταστήσουν στον ουρανό και όλοι πρόθυμα τον αγόρευσαν θεό και κύριο του σύμπαντος κόσμου στον αιώνα το άπαντα….>>. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 61, 4-6)

Ο θεός Δίας από τη μια στα αρχαία ελληνικά λεγόταν επίσης Σδεύς > Ζεύς, Ταν(ας) > Τιτάνας, Ζαν ή Ιωνικά Ζην (Πορφύριος, ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ 17,1-5) και στα λατινικά Deus > Zeus> Ju-piter (Ζευς πατήρ) και από την άλλη κλίνονταν: «ο Ζεύς, του Διός, τω Διί, τον Δία, ως Ζευ» . Προ αυτού ο Πλάτωνας στον «Κρατύλο» αναφέρει ότι **η λέξη Ζευς ετυμολογείται από το «ζην» = η ζωή και η ονομασία Δίας από το «διά, διότι είναι το αίτιο του ζην/ζειν».** Το αυτό λέει και ο Διόδωρος Σικελιώτης κ.α., πρβ:

«Διότι, πράγματι, το όνομα του θεού είναι λόγος ακέραιος, τον οποίο έρχονται οι άνθρωποι και τον διχοτομούν και, αφού τον

διχοτομήσουν, άλλοι μεν χρησιμοποιούν το ένα μέρος, άλλοι δε το άλλο - γι' αυτό άλλοι μεν τον αποκαλούν "Ζήνα", άλλοι δε "Δία" - μέρη πάντως, που, αν ενωθούν, δηλώνουν αμέσως τη φύση του θεού, φανερώνοντας δηλαδή ό,τι ακριβώς προσήκει στο όνομα να μπορεί να επιτελεί και να απεργάζεται με μία λέξη: να κάνει. Διότι αίτιος του ζην του δικού μας και του ζην όλων των άλλων όντων δεν είναι δυνατόν να' ναι άλλος κανείς, πλην ο άρχων και ο βασιλιάς των πάντων, ο άρχων και ο βασιλιάς του σύμπαντος κόσμου. Ορθότατα, λοιπόν, ονομάζεται όπως ονομάζεται ο θεός αυτός, στον οποίο οφείλουν αιωνίως **το ζην τους όλα τα ζωντανά όντα**. Το δε όνομα του, ενώ ήταν ένα, ενιαίο και ακέραιο, έχει διχοτομηθεί, έχει διαιρεθεί, όπως είπα, σε δύο ονόματα: στο "Δία" και στο "Ζήνα". (Πλάτων "Κρατύλος" 396.a.2 - 396.b.3)

«Γι' αυτό τον λόγο, άλλωστε, τον ονόμασαν Ζήνα, επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν πως εκείνος (ο Δίας) είναι το αίτιο του ζην, καθώς κάνει τους καρπούς να ωριμάζουν φτιάχνοντας τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες τον ονομάζουν, επίσης, Πατέρα για τη φροντίδα και την εύνοια που δείχνει προς όλους τους ανθρώπους αλλά και γιατί θεωρείται ως πρώτη αρχή του γένους των ανθρώπων, καθώς και Ύπατο και Βασιλιά, από την υπεροχή της εξουσίας του, αλλά και Ευβουλέα και Πάνσοφο, από τη σοφία που έχουν οι σωστές του συμβουλές. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 72 μτφ «Εκδόσεις Κάκτος»)

Σημειώνεται ότι η λέξη «ο Δίας ή Δεύς > Ζευς» σημαίνει ότι και η λέξη Θεός, αφού στις λατινογενείς γλώσσες ο θεός λέγεται Deus. Η λέξη Θεός = το μεταφυσικό παντοδύναμο ον, που σύμφωνα, με τις μονοθεϊστικές θρησκείες, δημιούργησε τον κόσμο και τον κυβερνά. Οι λέξεις θεός, θεά είναι τονικά παρώνυμα των θέος, θέα και εκείνες συγγενείς, παράγωγες από τη λέξη δέος > θέος > θεός, απ όπου και δέος > Δεύς – Deus > ΣΔΕΥΣ > Ζευς. Επομένως η λέξη θεός στην κυριολεξία σημαίνει αυτός που προκαλεί το δέος ή σε αυτόν στον οποίο κάνουμε δεήσεις κλπ, πρβ και «Δίας: Παρά την Διὸς γενικὴν, Δίας. Ἡ εις των Πελοπιδών. Γίνεται παρά το Δέος, Δεΐας• και εν συναλοιφή, Δείας, δια της ΕΙ διφθόγγου• ό δέος εμποιών. (Μέγα Ετυμολογικό Λεξικό)

Σύμφωνα με τον στωικό φιλόσοφο του 1ου αι. μ.Χ. Κορνούτο (Cornutus Lucius Annaeus) , το οποίο επιπκαλείται το αρχαίο «ΜΕΓΑ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ»:

<<Ζεύς: Ὁ θεός. Κορνούτος εν τω περί Ελληνικής θεολογίας φησὶν, ότι ψυχή έστι του παντός κόσμου, παρά το ζωή και αιτία είναι τοις ζώσι του ζην• και δια τούτο βασιλεὺς λέγεται των όλων, ως και εν ημίν ή ψυχή. Ἡ ότι έζησε μόνος των του Κρόνου παίδων, και ου κατεπόθη. Ἡ από του ζην και του άω• **το γαρ ζωοποιόν έστι πνεύμα.** Ἡ παρά το Ζα και το αὔω, τὸ βοώ, ὁ μεγάλως αὐων. Ἡ παρά το δέος• φοβερός γάρ. **Ἡ παρά το δεύω, το βρέχω, δεύσω, Δεὺς και Ζεύς• υέτιος γαρ ὁ θεός**. Ἡ παρὰ την ζέσιν• θερμότατος γαρ ὁ αήρ. Ἡ παρά το ζέω, Ζεὺς, ως τρέω Τρεὺς, και Ἄτρεύς. Σημαίνει δὲ τέσσαρα• τον θεὸν, ἢ τον ουρανὸν, ως το, Ζευς δ᾽ επεί ουν Τρώας• σημαίνει και τον Ποσειδώνα, ως το, Ζευς δε κατά πόντον ἐτάραξεν σημαίνει και τον καταχθόνιον θεὸν, ως το, Ζευς τε καταχθόνιος. Ὁ Πλούτων, Ἰλιάδος ι. σημαίνει και τον ήλιον, ἱκετ᾽ αιθέρα και

Διός αυγάς. Διός• ὁ κανών• δύο κανόνες εἰσὶν οι μαχόμενοι• ὁ μεν εις λέγει, ότι πάν όνομα μονοσύλλαβον οξύτονον μακροκατάληκτον εις λήγον δια καθαρού του ος κλινόμενον τον χρόνον της ευθείας φυλάττει και εν τη γενική• οίον, δμὼς, δμωός• θως, θωός• και ὠφειλεν είναι Ζευς, Ζευός• ὁ δε έτερος λέγει, ότι τα εις «ευς» διά του «έοσ» κλίνονται• και ὠφειλεν είναι Ζεὺς, Ζέος. Των ουν δύο κανόνων μαχομένων, εισήλθεν ἡ των Βοιωτών διάλεκτος

Ο ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ

Απολλων, κίονας στην Ακαδημία Αθηνών

ΟΑπολλων, ο θεός της μουσικής και της μαντικής τέχνης, ιδιαίτερα της μαντικής ιατρικής, την οποία ο γιός του ο Ασκληπιός προήγαγε σε ιατρική επιστήμη.

Ο Απολλωνας βρήκε τα έγχορδα ἡ άλλως κύλα τόξα, δηλαδή το τόξο και την κιθάρα, στην Κρήτη. Μετα ο αδελφός του ο Ερμής βρήκε τη λύρα και η Αθηνά τον αυλό.

Ήταν γιος του θεού Δία και της θεάς Λητούς, δίδυμος αδερφός της θεάς Άρτεμις. Ως θεός της μαντικής, ήταν ο ιδρυτής και αρχηγός του περίφημου Μαντείου των Δελφών και φανέρωνε στους ανθρώπους την βούληση του πατέρα του. Ακόμα, ως θεός της μουσικής ήταν ο επικεφαλής των εννέα Μουσών και αυτός ήταν που τραγουδούσε στα συμπόσια του Ολύμπου, μαζί με τις Μούσες..

«Αυτίκα δ᾽ αθανάτῃσι μετηύδα Φοίβος Απόλλων είη μοι κίθαρίς τε φίλη και καμπύλα τόξα, χρήσω δ᾽ ανθρώποισι Διός νημερτέα βουλήν» (Ομηρικός ύμνος «Εις Απόλλωνα» στ. 130) «Εκ γαρ Μουσάων και εκηβόλου Απόλλωνος άνδρες αοιδοί έασιν επί χθόνα και κιθαρισταί».(Ησιόδου Θεογονία, 90).

<< ….Τον Απόλλωνα αναγορεύουν (οι Κρήτες) εφευρέτη της Κιθάρας και της μουσικής της («Απόλλωνα δε της κιθάρας ευρετήν αναγορευουσι και της κατά αυτής μουσικής») · εισήγαγε επίσης τη γνώση της ιατρικής που γίνεται μέσω της μαντικής τέχνης, που παλιά μ' αυτή θεραπεύονταν όσοι αρρώσταιναν- καθώς βρήκε και το τόξο, δίδαξε στους ντόπιους τα περί την τοξοβολία, αιτία για την οποία οι Κρήτες επιδόθηκαν με ζέση στην τοξοβολία και το τόξο ονομάστηκε Κρητικό…… Λένε πως (ο Ερμής) ήταν ο πρώτος που εισήγαγε την παλαίστρα και επινόησε τη Λύρα («Λύραν επινοήσαι») από καύκαλο χελώνας μετά το διαγωνισμό του Απόλλωνα με το Μαρσύα, κατά τον οποίο λέγεται πως αφού νίκησε ο Απόλλωνας και τιμώρησε τον ηττημένο με τιμωρία πολύ μεγαλύτερη απ᾽ ότι του άξιζε, μεταμελήθηκε και σπάζοντας τις χορδές της Κιθάρας (τα εκ

της Κιθάρας χορδάς εκρήξαντο») για κάμποσο καιρό δεν ήθελε να ασχοληθεί με τη μουσική». (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 74-75)

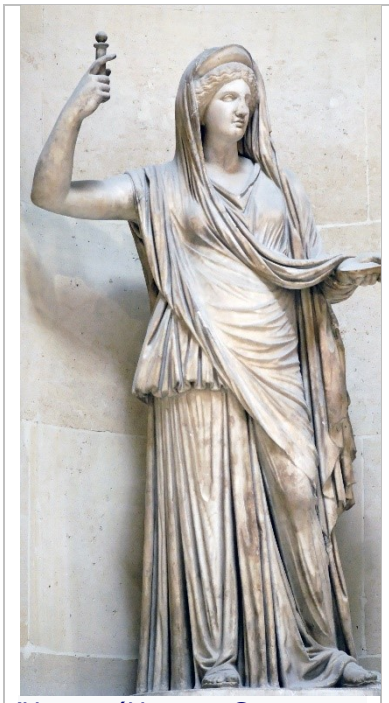

Ήρα (Hera Campana. Marble, Roman copy of an hellenistic original, 2nd century AD)

Η Ήρα, η θεά αδερφή, αλλά και σύζυγος του θεού Δία. Ήταν προστάτιδα της οικίας, του γάμου και της συζυγικής πίστης. Ήταν το τριτότοκο παιδί του Κρόνου και της Ρέας όπως και η τελευταία κόρη τους. Ήταν ακόμα αδερφή της θεάς Εστίας, της θεάς Δήμητρας, του θεού Ποσειδώνα και του θεού Πλούτωνα.

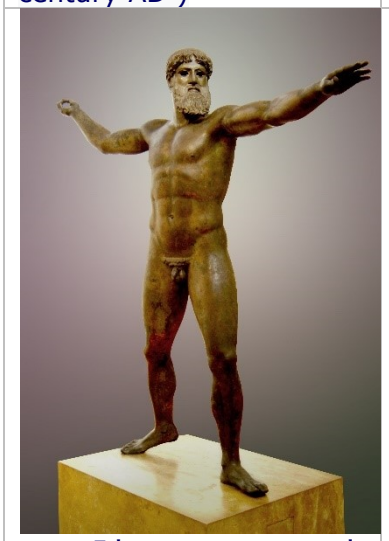

Ποσειδών απο το Αρτεμίσιον (ΕΑΜ)

Ο Ποσειδώνας, ο θεός των ποτών, της θάλασσας, των ποταμών, των πηγών, των πόσιμων νερών και γενικά του υγρού στοιχείου. Είναι ο θεός που «κατοικεί στα θεμέλια του πόντου» και με την χάλκινη τρίαινά του σείει τη γη και φέρνει τους σεισμούς και τα κύματα. Είχε για σύζυγο την Αμφιτρίτη, μια από τις 50 Νηριήδες. Ήταν το πέμπτο παιδί του Κρόνου και της Ρέας (το τελευταίο παιδί τους ήταν ο Δίας).. Αδέρφια του ήταν: η θεά Εστία, η θεά Δήμητρα, η θεά Ήρα, ο θεός Πλούτωνας και ο θεός Δίας.

Το πρωτο επάγγελμα του Ποσειδώνα, σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη, ήταν δαμαστης αλόγων στην Κρήτη και μετα δάμαζε και τα κύματα της θάλασσας.

Αθηνά, (Atene, Statue of Athena in front of the Austrian Parliament building.)

Η Αθηνά, η θεά της Σοφίας, των τεχνών και του σώφρονος πολέμου. Ήταν κόρη του Δία και της Μήτιδος της θεάς της σοφίας, κάτι που κληρονόμησε και η κόρη της. Η Αθηνά, σύμφωνα με το Διόδωρο, εξημέρωσε την ελιά, βρήκε τον αυλό, την υφαντική, την κατασκευή των ενδυμάτων και την ξυλουργική τεχνη απ΄όπου πήρε την ονομασία Εργάνη.

«Αθηνά δε ….. ευρειν δε και την των αυλών κατασκευήν και δια τούτων συντελούμενη μουσικήν ….. (Διόδωρος 5.72,4).

«Αναφέρουν τον μύθο ότι και η Αθηνά γεννήθηκε στην Κρήτη, από το Δία, στις πηγές του ποταμού Τρίτωνα και γι αυτό λεγόταν Τριτογένεια. Υπάρχει και σήμερα σ’ εκείνες τις πηγές ιερός ναός τούτης της Θεάς, στο μέρος όπου έγινε η γέννησή της, κατά το μύθο. …….. Στην Αθηνά προσδίδουν **την εξημέρωση της ελιάς** και την παράδοση της καλλιέργειας της στους ανθρώπους, καθώς και την κατεργασία του καρπού της - διότι πριν τη γέννηση ετούτης της θεάς, τούτο το είδος δέντρου υπήρχε, βέβαια, μαζί με τα άλλα άγρια δέντρα, αλλά η φροντίδα και η πείρα που δείχνουν μέχρι σήμερα οι άνθρωποι στην καλλιέργεια του είναι έργο ετούτης της θεάς. Πέρα απ' αυτά της αποδίδουν την **κατασκευή των ενδυμάτων και την ξυλουργική τέχνη**, καθώς και την εισήγηση πολλών γνώσεων που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στις άλλες τέχνες" βρήκε, επίσης, την κατασκευή των αυλών και τη μουσική που παράγεται απ' αυτούς και, γενικά, πολλά έργα που απαιτούν τέχνη στην κατασκευή, γεγονός για το οποίο ονομάστηκε Εργάνη..» (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 72 – 75 μτφ «Εκόσεις Κάκτος»)

Αφροδίτη. Statue of Aphrodite, parian marble. Version of the 2nd c. CE, after an original of the 4th c. BCE, the "Syracuse Aphrodite".

ΗΑφροδίτη, η θεά του έρωτα, της ομορφιάς, της σεξουαλικότητας, της ηδονής και της τεκνοποίησης. Η αντίστοιχη θεότητα της Αρχαίων Ρωμαίων ήταν η Βένους (λατινικά: Venus). Σε αυτήν ωφείλει το όνομά του ο πλανήτης Αφροδίτη. Ήταν η ομορφότερη γυναίκα, θεών και ανθρώπων. Γεννήθηκε, σύμφωνα με τον Ησίοδο, από τον αφρό της θάλασσας, όταν ο Κρόνος έκοψε τα γεννητικά όργανα του πατέρα του, του Ουρανού, και τα πέταξε στην θάλασσα. Κατά τον Όμηρο όμως, πατέρας της ήταν ο θεός Δίας και η Διώνη. Η θεά Αφροδίτη παντρεύτηκε τον θεό Ήφαιστο (γιος του θεού Δία και της θεάς Ήρας), που ήταν ο πιο άσχημος από τους θεούς. Βέβαια, δεν τον επέλεξε μόνη της, αλλά ο θεός Δίας και η θεά Ήρα της τον επέβαλαν.

Άρης (Ares, Statue d'Arès, bassin de l'Euripe, Villa Hadriana, Tivoli

Ο Άρης, ο θεός της μάχης και του πολέμου. Ήταν γιος του θεού Δία και της θεάς Ήρας. Ο θεός Άρης εκπροσωπούσε την αιματοχυσία, την βία, και την παρορμητικότητα του πολέμου, ενώ η θεά Αθηνά εκπροσωπούσε την στρατηγική στον πόλεμο.

Ερμής. (Hermes, Marble, Roman copy of the 2nd century BC after a Greek original of the 5th century BC. Μουσείο Βατικανού

Ο Ερμής, ο θεός αγγελιαφόρος των άλλων θεών. Επίσης ήταν ψυχοπομπός, προστάτης του εμπορίου, των ταξιδιωτών αλλά και των ληστών. Ήταν γιος του θεού Δία και της Μαίας.

. Ο Ερμής, σύμφωνα με το Διόδωρο, βρήκε τη λύρα και ο αδελφός του ο Απόλλωνας την κιθάρα.

Άρτεμη (Diane, Marble, Roman artwork, Imperial Era (1st-2nd centuries CE). Found in Italy)

Η Άρτεμη, η θεά της άγριας φύσης, του κυνηγιού, των ζώων και της γονιμότητας. Κόρη του Δία και της θεάς Λητούς, δίδυμη αδερφή του θεού Απόλλωνα.

Δήμητρα (Cere, Museo Pio-Clementino)

Η Δήμητρα, η θεά της γης, της γεωργίας , της χλωρίδας, της τροφής, της γονιμότητας και προστάτιδα των γεωργών. Βρήκε την καλλιέργεια και τους σπόρους που απο αυτήν ονομάστηκαν δημητριακά (σιτάρι, κριθάρι κ.α.). Στην Αιγυπτο λεγόταν Ίσιδα και ήταν σύζυγος του Όσιρη (Διόνυσου), που ήταν ο ύψιστος θεός εκεί..

Στην ελληνική μυθολογία η Δήμητρα ήταν το δευτερότοκο παιδί του Κρόνου και της Ρέας και η προτελευταία και μεσαία κόρη τους. Μαζί με τον Δία γέννησε την Περσεφόνη, την αγαπημένη της κόρη. Όταν ο Άδης ή Πλούτωνας, ο αδερφός της, απήγαγε την κόρη της και άκουσε τις κραυγές της, ανήσυχη έβαλε μια μαύρη μπόλια στο κεφάλι της και μερόνυχτα ολόκληρα την έψαχνε. Από την στεναχώρια και κατάθλιψή της όλη η γη έπεσε σε βαρύ χειμώνα, με αποτέλεσμα τα φυτά και τα σπαρτά να μην φύτρωναν και τα ζώα να πέθαιναν. Όταν έμαθε τι έκανε ο αδερφός της,

	έξαλλη από θυμό απευθύνθηκε στον Δία. Έτσι ο Δίας αποφάσισε η Περσεφόνη 6 μήνες να τους πέρναγε κοντά στην μητέρα της (με αποτέλεσμα όλα να άνθιζαν) και 6 μήνες κοντά στον άντρα της, στον Κάτω Κόσμο (με αποτέλεσμα η γη να έπεφτε σε βαρύ χειμώνα). Έτσι δημιουργήθηκαν οι Εποχές..
Εστία.(Hestia, Museo Torlonia. Formerly in the Palazzo Giustiniani, Rome)	Η Εστία, η θεά του σπιτιού, της οικογένειας. Ήταν η μεγαλύτερη κόρη και το πρώτο παιδί του Κρόνου και της Ρέας, Είχε ως ιερό της το κέντρο του σπιτιού και δεν της προσφερόταν μόνο η πρώτη, αλλά και η τελευταία θυσία σε κάθε γιορταστική σύναξη του ανθρώπου.

Ήφαιστος (Vulcan. Marble, reception piece for the French Royal Academy, 1742.)

Ο Ἥφαιστος, το πυρ, ο θεός της φωτιάς, των ηφαιστείων, της μεταλλουργίας και προστάτης των τεχνιτών. Ήταν ακόμα ο κατασκευαστής των όπλων των θεών. Ήταν γιος του Δία και της Ήρας. Είχε για γυναίκα του την Αφροδίτη.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ: ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ - ΖΩΔΙΑ

Ο Λουκιανός (Περί αστρολογίης), σχετικά με την ανάπτυξη και διάδοση της αστρολογίας αναφέρει τα εξής, περισσότερο με σκωπτικό ύφος, επειδή ‘ολοιοι λαοί λένε ότι αυτοί ερευνησαν και ανακάλυψαν τα αστρα, τους έδωσαν ονόμα κ.α.:

«Πρώτοι λοιπόν οι Αιθίοπες άρχισαν να μιλούν γι αυτά (τα άστρα) στους Ανθρώπους. …. Ερευνώντας οι Αιθίοπες ανακάλυψαν την αιτία, ότι δηλαδή το φως της Σελήνης δεν είναι δικό της, αλλά φτάνει σε αυτή από τον ήλιο. Ανακάλυψαν ακόμη την τροχιά των άλλων αστεριών, αυτών που οι Έλληνες ονομάζουν πλανήτες, γιατί είναι οι μόνοι που κινούνται, από τη φύση τους, τη δυνατότητά τους και το έργο που επιτελεί το καθένα. Τους έδωσαν ακόμη και ονόματα, που δεν ήταν ακριβώς ονόματα, όπως φάνηκε, αλλά σύμβολα. Μετά οι Αιθίοπες παρέδωσαν την ατελή ανακάλυψή τους στους γείτονες τους Αιγυπτίους.

Οι Αιγύπτιοι λοιπόν παρέλαβαν από τους Αιθίοπες ημιτελή τη μαντική, την ανέπτυξαν, προσδιόρισαν το χρόνο της κίνησης του κάθε αστερισμού και έτσι καθόρισαν τα έτη, τους μήνες και τις εποχές. Μέτρο των μηνών γι αυτούς ήταν η σελήνη και η περιστροφή της, μέτρο του χρόνου (του έτους) ήταν ο ήλιος και η περιφορά του. Έπειτα ανακάλυψαν και άλλα, πολύ πιο σημαντικά από αυτά, ολόκληρο το διάστημα με τα άλλα αστέρια, τα απλανή, δηλαδή τα σταθερά, που δεν κινούνται καθόλου, το χώρισαν σε δώδεκα τμήματα, σαν να επρόκειτο για πράγματα που έχουν κίνηση, και καθένα από αυτά το ονόμασαν «οίκο» και το συμβόλισαν με ένα ζωντανό πλάσμα, που του μοιάζει κάπως στη μορφή, όπως υδρόβια, ανθρώπους, θηρία, πτηνά και κατοικίδια. Γι αυτό και οι θεοί των Αιγυπτίων έχουν διάφορες μορφές, γιατί δε χρησιμοποιούσαν όλοι οι

Αιγύπτιοι και τα δώδεκα τμήματα στη μαντική, αλλά άλλοι χρησιμοποιούσαν το ένα και άλλοι το άλλο. Το κριάρι λοιπόν τιμούν αυτοί που συμβουλεύονται τον Κριό, ψάρια δεν τρώνε όσοι μαντεύουν από τους Ιχθύες ούτε τράγο σκοτώνουν όσοι πήραν γνώση από τον Αιγόκερο και καθένας άλλος σέβεται άλλο πλάσμα. Ακόμα και το ταύρο σέβονται προς τιμή του Ταύρου και ο Απις, πράγμα πανίερο σε αυτούς, βόσκει ελευθέρα στη χώρα τους και του αφιέρωσαν μαντείο, σημείο της μαντικής δύναμης του ουράνιου ταύρου.

Μετά από λιγο και οι **κάτοικοι της Λιβύης ασπάστηκαν τη γνώση αυτή (για τους αστερισμούς και τους πλανήτες, τα** ζώδια) και το δικό τους μαντείο του Άμμωνα είναι και αυτό συνδεδεμένο με το στερέωμα και τη σοφία του, αφού και αυτοί παριστάνουν τον Αμμωνα με πρόσωπο κριαριού. Αυτά γνώρισαν και οι Βαβυλώνιοι και οι ίδιοι μάλιστα λένε ότι τα γνώριζαν πριν από τους άλλους, εμένα όμως μου φαίνεται ότι πολύ αργότερα έφτασε η γνώση αυτή σ' αυτούς.

Οι Έλληνες πάλι δεν άκουσαν τίποτε για την αστρολογία ούτε από τους Αιθίοπες ούτε και από τους Αιγύπτιους, αλλά πρώτος ο Ορφέας, ο γιος του Οίαγρου και της Καλλιόπης, τους δίδαξε, όχι φανερά ούτε με λόγια ξεκάθαρα, αλλά συγκαλυμμένα, με μαγείες και μυστήρια, όπως τα είχε στο μυαλό του. Έφτιαξε τη λύρα, σύστησε οργιαστικές τελετές και έψαλε τα ιερά δόγματα. Η λύρα ήταν επτάχορδη και συμβόλιζε την αρμονία των αστέρων που κινούνται….. Οι Έλληνες λοιπόν για να τιμήσουν αυτά , ξεχώρισαν ένα τμήμα στον ουρανό και έτσι πολλά αστέρια μαζί ονομάζονται λύρα του Ορφέα…. (Λουκιανός "Περί αστρολογίης")

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο
ΞΕΝΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΕΣ

Η θρησκεία και η μυθολογία όλων των αρχαίων λαών του αρχαίου γνωστού κόσμου, όπως προκύπτει από τα βιβλία του Ηρόδοτου και του Διόδωρου Σικελιώτη, ήταν παρεμφερείς με την αρχαία ελληνική θρησκεία και την αρχαία ελληνική μυθολογία, κάτι όπως συμβαίνει και σήμερα με τη μουσουλμανική και τη χριστιανική θρησκεία ή την ορθόδοξη και τη καθολική εκκλησία στο χριστιανισμό κ.α. Ο λόγος άλλωστε που απο τη μια και π.χ. οι Αιγύπτιοι έλεγαν ότι οι Έλληνες τους αντέγραψαν στη θρησκεία, οι Αιθίοπες ότι του αντέγραψαν οι Αιγύπτιοι κ.α., αλλά και που οι συγγραφείς μπερδεύουν στοιχεία π.χ. της ελληνικής μυθολογίας με αυτά των Λίβυων κ.α.

1. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ

Ο Ηρόδοτος στο « Ευτέρπη», αναφέρει ότι οι ιερείς της Αιγύπτου (Μέμφιδος κ.α.) του είπαν, όταν πήγε στην Αίγυπτο, πως οι Αιγύπτιοι είναι πρώτοι που ανακάλυψαν, παρατηρώντας τα άστρα, το ηλιακό έτος, που είναι πιο σωστό από το σεληνιακό που είχαν οι Έλληνες, και χώρισαν τις εποχές του σε δώδεκα μέρη, 12 μήνες και κάθε μήνα σε 30 ημέρες και ακολούθως αυτοί πρώτοι αφενός έδωσαν επωνυμίες στους 12 θεούς και αφετέρου έκαναν εικόνες, βωμούς, γιορτές, αγάλματα και ναούς στους θεούς και από αυτούς μετά αυτά τα πήραν οι Έλληνες (βλέπε Ηρόδοτος Β 4 και Β 58). Ακολούθως οι Αιγύπτιοι, συνεχίζει να λέει ο Ηρόδοτος, έδωσαν σε κάθε μήνα από ένα θεό (εννοεί τα καλούμενα σήμερα 12 ζώδια), ώστε ο κάθε μήνας και η κάθε ημέρα να ανήκουν σε έναν από τους θεούς αυτούς και εξ αυτών να κάνουν μαντέματα (βλέπε Ηρόδοτος Β 82-83) και σ' αυτό μετά τους μιμήθηκαν οι Έλληνες, δίνοντας και αυτοί ονόματα, ασχολίες κλπ στους θεούς, επειδή και εκείνων οι θεοί δεν είχαν ονόματα, ασχολίες, μορφή κλπ έως τότε. Ο Ηρόδοτος αναφέρει επίσης ότι οι Βαβυλώνιοι είναι εκείνοι που ανακάλυψαν το ηλιακό ρολόι και χώρισαν τη μέρα σε 12 μέρη, τις 12 ώρες και από εκεί τις πήραν οι Έλληνες (βλέπε Ηρόδοτος Β.109).

Ο Διόδωρος Σικελιώτης στο «Βιβλιοθήκης Ιστορικής, Πρώτη» (1.6-13) λέει ότι αρχίζει την καταγραφή της ιστορίας του από τα γεγονότα της Αιγύπτου, επειδή οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των Θεών ανάγονται στην Αίγυπτο και εκεί λέγεται πως έγιναν οι αρχαιότερες αστρονομικές παρατηρήσεις. Στη συνέχεια λέει ότι οι Αιγύπτιοι του είπαν, όταν πηγε εκεί, ότι κατά τη γένεση του παντός, οι πρώτοι άνθρωποι στον κόσμο γεννήθηκαν στο τόπο τους λόγω του ότι έχουν καλό κλίμα κλπ και επίσης ότι οι πρώτοι άνθρωποι, που γεννήθηκαν τα πανάρχαια χρόνια στην

Αίγυπτο, όταν σήκωσαν το κεφάλι και κοίταξαν τον ουρανό, έμειναν κατάπληκτοι, γέμισαν δέος για τη φύση του σύμπαντος και θεώρησαν πως δύο θεότητες υπάρχουν αιώνιες και πρώτες, ο ήλιος και η σελήνη, που τους ονόμασαν Όσιρι και Ίσιδα, βασισμένοι σε κάποια συγκεκριμένη ετυμολογία για το κάθε όνομα. Μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά Όσιρις θα πει «πολυόφθαλμος», και εύλογα, γιατί ο ήλιος απλώνει παντού τις ακτίνες του σαν πολλά μάτια που βλέπουν όλη τη στεριά και τη θάλασσα.

Ο Διόδωρος αναφέρει επίσης ότι οι Αιγύπτιοι του είπαν πως στο γένος των θεών αρχικά ανήκαν μόνο οι καλούμενοι θεοί του ουρανού και μετά και οι επίγειοι, που ήταν κάποτε θνητοί. Οι πρώτοι θεοί, οι θεοί του ουρανού, ήσαν οι θεοποιήσεις των κύριων στοιχείων του σύμπαντος, που για τους Αιγυπτίους αρχικά ήταν ο ήλιος και η σελήνη, που στα Αιγυπτιακά λεγόταν Όσιρις και Ίσιδα και στα ελληνικά Διόνυσος και Δήμητρα, και μετά προστέθηκαν-θεοποιηθήκαν και τα πέντε στοιχεία που εκπέμπουν, δίνοντας ο ένας το στοιχείο του πυρός και του πνεύματος, η άλλη του υγρού και του ξηρού, ενώ κι οι δυο μαζί τον αέρα, και τα οποία ονόμασαν το πνεύμα Δία ή Αμμωνα, το πυρ Ήφαιστο, το υγρό Ωκεάνη, το ξερό Γη ή Δήμητρα και τον αέρα Αθηνά.

Αργυρό τετράδραχμο του Λυσίμαχου Θράκης με το Μ. Αλέξανδρο ως Άμμωνα Δία. Στη Σίβα της Αιγύπτου υπήρχε το περίφημο Μαντείο του Αμούν > Άμμωνα, που ταυτίζονταν με το Δία των Ελλήνων. Όταν το επισκέφτηκε ο Μ. Αλέξανδρος, οι ιερείς τον ανακήρυξαν γιο του θεού Άμμωνα, ο οποίος παριστανόταν με κέρατα στους κροτάφους ή με κεφάλι κριαριού.

Μετά στο γένος των θεών προστέθηκαν και οι επίγειοι θεοί, δηλαδή διάφοροι θνητοί, που ήσαν κυρίως βασιλιάδες, οι οποίοι, επειδή είχαν κάνει μεγάλες ευεργεσίες στον κόσμο, μετά θάνατο και τη μετάστασή τους απο τους ανθρώπους στον ουρανό ανακηρύχθηκαν θεοί, ο λόγος που σήμερα υπάρχουν οι συνωνυμίες, όπως ο ήλιος το αστέρι και ο Ήλιος ο Θεός κ.α. , μόνο που πρώτα το αστερι ηταν θεός.

Τα έργα που λέει ο Διόδωρος ότι έκαναν οι θεοί στην Αίγυπτο ανάγονται όλα τότε που ήταν εν ζωή. Από τους βασιλιάδες που ανακηρύχτηκαν επίγειοι θεοί, πρώτος ήταν κάποιος που ονομάστηκε Ήλιος, όνομα που πήρε από το θεό ήλιο (δηλαδή έγινε κάτι όπως λέμε σήμερα ο θεός Χριστός και ο άνθρωπος Χρήστος), όμως ίσως να ήταν, λέει, και ο Ήφαιστος πρώτος βασιλιάς. Κατόπι βασίλεψε ο Κρόνος που παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα και γέννησε, σύμφωνα με μερικούς μυθολόγους, τον Όσιρι και την Ίσιδα, ενώ κατά τους περισσότερους, το Δία και την Ήρα που για την αρετή τους, κυβέρνησαν το σύμπαν. Από αυτούς γεννήθηκαν πέντε θεοί, που τα ονόματα τούτων των παιδιών ήταν Όσιρις, Ίσις, Τυφών, Απόλλων και Αφροδίτη και ο μεν Όσιρις πάει να πει Διόνυσος, ενώ η Ίσις πλησιάζει περισσότερο στη Δήμητρα. Με αυτήν ενώθηκε ο Όσιρις, ανέλαβε τη βασιλεία κι έκαμε πολλά προς όφελος της κοινωνίας.

Συγκεκριμένα ο Διόδωρος, σχετικά με τη μυθολογία και αστρολογία των Αιγυπτίων, αναφέρει τα εξής:

«Επειδή ανάγονται στην Αίγυπτο οι πρώτοι μύθοι για τη γένεση των Θεών και λέγεται πως εκεί έγιναν οι αρχαιότερες αστρονομικές παρατηρήσεις, καθώς επίσης έργα πολλά και αξιόλογα εξιστορούνται μεγάλων ανδρών, θ' αρχίσουμε την ιστορία μας από τα γεγονότων της Αιγύπτου.

Οι Αιγύπτιοι υποστηρίζουν ότι, κατά τη γένεση του παντός, οι πρώτοι άνθρωποι δημιουργήθηκαν στην Αίγυπτο, επειδή το κλίμα της χώρας είναι εύκρατο και εξαιτίας της φύσης του Νείλου. Επειδή τούτος ο ποταμός είναι γόνιμος και παρέχει αφθονία αυτοφυούς τροφής, εύκολα μπορεί να εκθρέψει ό,τι απέκτησε ζωή…..

Οι πρώτοι άνθρωποι, που γεννήθηκαν τα πανάρχαια χρόνια στην Αίγυπτο, όταν σήκωσαν το κεφάλι και κοίταξαν τον ουρανό, έμειναν κατάπληκτοι, γέμισαν δέος για τη φύση του σύμπαντος και θεώρησαν πως δύο θεότητες υπάρχουν αιώνιες και πρώτες, ο ήλιος και η σελήνη, που τους ονόμασαν Όσιρι και Ίσιδα, βασισμένοι σε κάποια συγκεκριμένη ετυμολογία για το κάθε όνομα. Μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά Όσιρις θα πει «πολυόφθαλμος», και εύλογα, γιατί ο ήλιος απλώνει παντού τις ακτίνες του σαν πολλά μάτια που βλέπουν όλη τη στεριά και τη θάλασσα. Μ' αυτό συμφωνούν και τα λόγια του ποιητή (Όμηρου), που λέει «Ο ήλιος που τα πάντα βλέπει και τα πάντα ακούει». Αλλά κι από τους αρχαίους Έλληνες μυθογράφους μερικοί ονομάζουν τον Όσιρι και Διόνυσο ή, με κάποια παραλλαγή, Σείριο. Από αυτούς ο Εύμολπος, στον Βακχικό Ύμνο του λέει: «Του Διόνυσου, που λάμπει σαν αστέρι, κάθε ακτίνα πυρωμένο μάτι». Και ο Ορφέας: «Γι' αυτό τον λένε Φάνη και Διόνυσο….. .

Όσο για το όνομα Ίσις, μεθερμηνευόμενο στα Ελληνικά, σημαίνει Αρχαία, από την προαιώνια και πανάρχαια γέννηση της. Την παριστάνουν με κέρατα στο κεφάλι, τόσο από την όψη της ημισελήνου που αποκτά, όσο και από την αγελάδα, που θεωρείται ιερό ζώο στους Αιγυπτίους. Τούτοι οι δυο θεοί, πιστεύουν, κυβερνούν το σύμπαν, τρέφοντας και αυξάνοντας τα πάντα, με τις τρεις εποχές που απαρτίζουν, μέσω μιας αόρατης κίνησης, τον πλήρη κύκλο, την άνοιξη, το καλοκαίρι και τον χειμώνα" τούτες οι εποχές, αν και αντίθετες η μια στην άλλη, συναπαρτίζουν το έτος σε τέλεια αρμονία. Στην ουσία, τούτοι οι θεοί παρέχουν όλα τα φυσικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη γέννηση των πάντων, δίνοντας ο ένας το στοιχείο του πυρός και του πνεύματος, η άλλη του υγρού και του ξηρού ενώ κι οι δυο μαζί του αέρα-από τούτα τα στοιχεία γεννιούνται και τρέφονται τα πάντα. Γι' αυτό και το σώμα του σύμπαντος απαρτίζεται από ήλιο και σελήνη και τα μέρη του είναι τα πέντε που προ ανέφερα, δηλαδή το πνεύμα, το πυρ, το ξηρό, το υγρό και τελευταίο το αερώδες, όπως στον άνθρωπο καταμετρούμε κεφάλι, χέρια, πόδια και τα υπόλοιπα μέρη, έτσι ακριβώς και το σώμα του σύμπαντος αποτελείται εξ ολοκλήρου από τα προαναφερθέντα στοιχεία.

Καθένα απ' αυτά το θεώρησαν θεό και στο καθένα οι πρώτοι άνθρωποι στην Αίγυπτο που χρησιμοποίησαν διαρθρωμένη γλώσσα έδωσαν ιδιαίτερο όνομα, σύμφωνα με τη φύση του. Το πνεύμα το ονόμασαν, μεθερμηνεύοντας τη λέξη τους, Δία, κι επειδή αυτός ήταν η πηγή της ψυχής των ζώων, τον θεώρησαν υπό μίαν έννοια πατέρα των πάντων. Μ' αυτό,

λένε, συμφωνεί κι ο μεγαλύτερος ποιητής των Ελλήνων (ο Όμηρος), όταν λέει πως «τούτος ο θεός είναι πατέρας ανθρώπων και θεών». Το πυρ το είπανε Ήφαιστο, όπως ερμηνεύεται η λέξη, θεωρώντας το θεό μεγάλο που συντελεί τα μάλα στη γέννηση και στην πλήρη ανάπτυξη των πάντων. Τη γη, πάλι, τη θεώρησαν κάτι σαν αγγείο που κρατάει κάθε τι που φύεται και την αποκάλεσαν μητέρα. Οι Έλληνες, την αποκαλούν παραπλήσια, Δήμητρα, παραφθείροντας ελαφρά με τον καιρό τη λέξη - γιατί παλαιά την ονόμαζαν Γημητέρα, όπως μαρτυρά και ο Ορφέας, όταν λέει «Γη μητέρα όλων, Δήμητρα πλουτοδότρα». Το υγρό στοιχείο, λένε, οι παλαιοί το ονόμασαν Ωκεάνη, που αν μεταφραστεί σημαίνει Τροφή-μητέρα, αν και μερικοί Έλληνες το εκλαμβάνουν ως Ωκεανό, για τον οποίο και ο ποιητής (Όμηρος) λέει «Τον Ωκεανό, τη φύτρα των θεών, και την Τηθύ τη μάνα». οι Αιγύπτιοι θεωρούν Ωκεανό τον ποταμό τους τον Νείλο, όπου γεννήθηκαν και οι θεοί τους, επειδή απ' όλον τον κόσμο μόνο στην Αίγυπτο υπάρχουν τόσο πολλές πόλεις που έκτισαν οι αρχαίοι θεοί, Δίας, Ήλιος, Ερμής, Απόλλων, Παν, Ειλείθυια κι άλλοι πολλοί. Τον αέρα τον ονόμασαν, λένε, Αθηνά, όπως μεταφράζεται η λέξη, και τη θεώρησαν κόρη του Δία, παριστάνοντας την παρθένο, επειδή ο αέρας από τη φύση του δεν φθείρεται και φτάνει στα πέρατα του σύμπαντος· εξ αυτού προκύπτει και ο μύθος ότι γεννήθηκε από το κεφάλι του Δία. Την ονόμασαν και Τριτογένεια, επειδή κάθε χρόνο αλλάζει τρεις φορές τη φύση της, άνοιξη, καλοκαίρι και χειμώνα. Αποκαλείται και Γλαυκώπις, όχι όμως όπως νομίζουν μερικοί Έλληνες, επειδή έχει γαλανά μάτια, πράγμα ανόητο, αλλά επειδή ο αέρας έχει γαλαζωπή απόχρωση. Τούτες οι πέντε θεότητες, λένε, επισκέπτονται την οικουμένη και παρουσιάζονται στους ανθρώπους με τη μορφή ιερών ζώων, αλλά μερικές φορές και με τη μορφή ανθρώπων ή και αλλιώς" κι αυτό δεν είναι μύθος αλλά είναι δυνατό να γίνεται, αν είναι αληθινό το ότι αυτοί έχουν δημιουργήσει τα πάντα. Και ο ποιητής (Όμηρος), που πήγε στην Αίγυπτο και άκουσε τούτες τις ιστορίες από τους ιερείς, κάπου στην ποίηση του θεωρεί τούτο το φαινόμενο ως γεγονός: Και θεοί που μοιάζουν με ξένους από άλλο μέρος, μεταμορφωμένοι σε κάθε είδους ανθρώπους τριγυρίζουν στις πόλεις για να δουν την αλαζονεία μα και την ευνομία των ανθρώπων». Αυτά λένε οι Αιγύπτιοι για τους θεούς του ουρανού που γεννήθηκαν από την αιωνιότητα.

Πέρα απ' αυτούς, λένε, υπάρχουν κι άλλοι θεοί, επίγειοι, που ήταν κάποτε θνητοί, αλλά κέρδισαν την αθανασία, επειδή είχαν σύνεση και ευεργέτησαν το ανθρώπινο γένος, μερικοί μάλιστα από τους οποίους υπήρξαν και βασιλείς της Αιγύπτου. Αν μεταφραστούν τα ονόματα τους, μερικοί είναι συνώνυμοι με τους ουράνιους θεούς, ενώ άλλοι έχουν δική τους ονομασία, όπως ο Ήλιος, ο Κρόνος και η Ρέα, ακόμη και ο Δίας που μερικοί αποκαλούν Άμμωνα, καθώς και η Ήρα, ο Ήφαιστος, η Εστία και τέλος ο Ερμής. Ο Ήλιος ήταν ο πρώτος βασιλιάς των Αιγυπτίων, ομώνυμος με το άστρο του ουρανού. ……. Κατόπι βασίλεψε ο Κρόνος που παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα και γέννησε, σύμφωνα με μερικούς μυθολόγους, τον Όσιρι και την Ίσιδα, ενώ κατά τους περισσότερους, τον Δία και την Ήρα που για την αρετή τους, κυβέρνησαν το σύμπαν. Από αυτούς γεννήθηκαν πέντε θεοί, ένας κάθε μέρα από τις πέντε που παρεμβάλλουν οι Αιγύπτιοι τα ονόματα τούτων των παιδιών ήταν Όσιρις, Ίσις, Τυφών,

Απόλλων και Αφροδίτη και ο μεν Ὀσιρις πάει να πει Διόνυσος, ενώ η Ἰσις πλησιάζει περισσότερο στη Δήμητρα. Με αυτήν ενώθηκε ο Ὀσιρις, ανέλαβε τη βασιλεία κι έκαμε πολλά προς όφελος της κοινωνίας…….

Ωστόσο «Υπάρχει μεγάλη διχογνωμία γι αυτούς τους θεούς (τους επίγειους). Την ίδια θεά άλλοι αποκαλούν Ἰσσιδα, άλλοι Δήμητρα, άλλοι Θερμοφόρο, άλλοι Σελήνη, άλλοι Ἡρα κι άλλοι με όλα τα ονόματα αυτά. Παρομοίως, το Ὀσιρι άλλοι λένε πως είναι ο ίδιος με το Σάραπι, άλλοι με το Διόνυσο, άλλοι με τον Πλούτωνα, άλλοι **με τον Ἀμμωνα, μερικοί μάλιστα με το Δία**, ενώ πολλοί τον θεωρούν ίδιο με τον Πάνα, υπάρχουν όμως και μερικοί που λένε ότι ο Σάραπις είναι ο θεός που οι Ἑλληνες ωνομάζουν Πλούτωνα……. Φαίνεται πως ο Ὡρος ήταν ο τελευταίος από τους θεούς που βασίλεψαν στη χώρα, μετά τη μετάσταση του πατέρα του Ὀσιρι από το γένος των Ανθρώπων. Λένε επιπλέον ότι μεθερμηνευόμενο το όνομα Ὡρος δηλώνει τον Απόλλωνας, ότι έμαθε την ιατρική και τη μαντική τέχνη από την μητέρα του την Ἰσιδα και ότι με τους χρησμούς και τις θεραπείες ευεργετεί το γένος των ανθρώπων ….».(Διόδωρος Σικελιώτης στο «Βιβλιοθήκης Ιστορικής, Πρώτη» 1.6-13)

ΤΟ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟ

Από τα λεγόμενά του Ηρόδοτου και του Διόδωρου Σικελιώτη προκύπτει ότι οι 12 θεοί του δωδεκάθεου των Αιγυπτίων (βλέπε π.χ. Ηρόδοτος Β 41- 42, Β 82-83, Β 156 κ.α.) ήσαν οι εξής (μέσα σε παρένθεση η αντιστοιχία που δίδει σε μερικούς από αυτούς ο Ηρόδοτος ως προς τους ελληνικούς θεούς): ο **Ὀσιρις (Διόνυσος), η Ἰσιδα (Δήμητρα), ο Ὡρος (Απόλλων), η Βούβαστη (Ἀρτεμη), ο Αμούν ή Ἄμμων (Δίας), η Αθηνά, ο Ἡφαιστος, ο Ερμής, ο Μένδης (Παν), ο Ηρακλής, ο Ἄρης και η Λητώ**.

Από αυτούς ο Ὀσιρις (Διόνυσος), ο Μένδης (Παν), ο Ηρακλής και η Λητώ δε συμπεριλαμβάνονται στο ελληνικό δωδεκάθεο και οι οκτώ που συμπεριλαμβάνονται έχουν διαφορετικό γενεαλογικό δέντρο και διαφορετικές ασχολίες απ ό,τι έχουν οι ελληνικοί θεοί, οπότε το μόνο κοινό σημείο που έχουν το ελληνικό και το αιγυπτιακό δωδεκάθεο είναι το ότι και τα δυο αναφέρουν 12 θεούς, ο αριθμός 12.

Το αιγυπτιακό δωδεκάθεο, καθώς λέει έμμεσα πλην σαφώς ο ίδιος ο Ηρόδοτος, ήταν κάτι όπως τα σημερινά ζώδια, πρβ:

«Έχουν και άλλα πράγματα επινοήσει οι Αιγύπτιοι, όπως τα ακόλουθα: ότι **ο κάθε μήνας και η κάθε ημέρα ανήκουν σε έναν από τους Θεούς**, και το τί θα τύχει στον καθένα, πώς θα πεθάνει και τί λογής ζωή θα κάνει, ανάλογα με την ημέρα που γεννήθηκε· και μερικοί από τους Ἑλληνες που ασχολήθηκαν με την ποίηση τα χρησιμοποίησαν αυτά τα πράγματα. Τα μαντέματα που έχουν επινοήσει οι Αιγύπτιοι είναι περισσότερα από όλων των άλλων ανθρώπων μαζί· όταν δηλαδή παρουσιαστεί κάτι αλλόκοτο, περιμένουν, καταγράφουν την κατάληξη, και αν αργότερα συμβεί κάτι παρόμοιο θεωρούν ότι ίδια θα είναι πάλι η κατάληξη. Όσο για τη μαντεία, στους Αιγυπτίους η κατάστασή της είναι ως εξής: δεν είναι δουλειά κανενός από τους ανθρώπους, και από τους Θεούς μόνο μερικών. Υπάρχουν δηλαδή εκεί μαντεία του Ηρακλή, του Απόλλωνα, της Αθηνάς,

της Άρτεμης, του Άρη και του Δία, καθώς και εκείνο που το περιβάλλουν με τις μεγαλύτερες τιμές απ᾽όλα τα μαντεία, της Λητώς, που βρίσκεται στην πόλη Βουτού. Στους Αιγυπτίους ωστόσο οι μαντείες δεν γίνονται με έναν τρόπο και τον ίδιο αλλά με διάφορους. (Ηρόδοτος Β 82-83) .

Ο Ηρόδοτος λέει ότι οι Αιγύπτιοι απεικονίζουν τα αγάλματα της Ίσιδας (Δήμητρας) με αγελάδα που έχει κέρατα (Ηρόδοτος Β.41-42), του Δία με κεφάλι κριού που στα αιγυπτιακά ο κριός λέγεται αμούν > Άμμων (Ηρόδοτος Β 42), του Πάνα με κεφάλι γίδας που στα αιγυπτιακά η γίδα λέγεται μενδ > Μένδης (Ηρόδοτος Β 46) κ.α.

Τα σημερινά ζώδια είναι έργο του Αλεξανδρινού Πτολεμαίου, ενώ των αρχαίων Αιγυπτίων ήταν των θεών τους, οι οποίοι συμβολίζονταν με ζώα.

ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ, ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι ισχυρίζονται ότι η χώρα από τον Ελλήσποντο μέχρι την Αττική, την Πελοπόννησο και την Κρήτη, άρα η Ελλάδα, ονομάζεται Μακεδονία από το γιο του βασιλιά Όσιρι και της Ίσιδας, το Μακεδόνα, ο οποίος έγινε βασιλιάς της χώρας αυτής όταν την κατέκτησαν οι Αιγύπτιοι επί βασιλείας του Όσιρη, πρβ:

«Του Όσιρι γιοι ήσαν ο Ανούβιος και ο Μακεδόνας που ξεχώριζαν για την ανδρεία τους. Φορούσαν στοιχεία από ζώα στον εξοπλισμό τους. Ο Ανούβιος φορούσε σκύλου και ο Μακεδόνας προτομή λύκου…….. Ο Όσιρις γυρνώντας τον κόσμο πέρασε από τον Ελλήσποντο στην Ευρώπη. Στη Θράκη σκότωσε τον βασιλιά των βαρβάρων Λυκούργο που εναντιώθηκε στις πράξεις του, ενώ τον Μάρωνα που ήταν γέρος τον άφησε να επιβλέπει την καλλιέργεια των φυτών που είχε εισάγει στη χώρα του και ονομάστηκε Μαρώνεια. Τον γιο του τον Μακεδόνα άφησε βασιλιά στη χώρα που ονομάστηκε απ᾽ αυτόν Μακεδονία, ενώ στον Τριπτόλεμο ανέθεσε την επιμέλεια της γεωργίας στην Αττική…..». (Διόδωρος Σικελιώτης βίβλος 1, 18-20 μετάφραση από τις εκδόσεις «Κάκτος»)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει επίσης τα εξής: «Λένε επίσης οι Αιγύπτιοι πως και οι άποικοι που έφυγαν μαζί με το Δαναό από την Αίγυπτο εγκαταστάθηκαν στην αρχαιότερη σχεδόν Ελληνική πόλη, στο Άργος και πως οι λαοί των Κόλχων στον Πόντο και των Ιουδαίων μεταξύ Αραβίας και Συρίας ιδρύθηκαν ως αποικίες από ανθρώπους που έφυγαν από εκεί…… Ακόμη και οι Αθηναίοι, λένε, είναι άποικοι των Σαιτών από την Αίγυπτο και προσπαθούν να φέρουν αποδείξεις γι αυτό τη συγγένεια, ότι είναι οι μόνοι από τους Έλληνες που αποκαλούν την πόλη «άστυ», ονομασία που φέρανε από το Άστυ της Αιγύπτου. Επιπλέον μερικοί από τους Αθηναίους ήταν λένε, Αιγύπτιοι, όπως για παράδειγμα ο Πέτης, ο πατέρας του Μενεσθέα, που πήγε στην Τροία και ο οποίος είχε διττή φύση και οι Αθηναίοι δεν μπορούσαν από την πλευρά τους να δώσουνε εξήγηση τις διπλής φύσης, ενώ είναι φανερό σε όλους ότι είχε διπλή πολιτική υπόσταση, την Ελληνική και τη βαρβαρική, γι αυτό τον Θεώρησαν διφυή, μισό θηρίο μισό άνθρωπο….» (Διόδωρος Σικελιώτης βίβλος 1, 28-29)

Επομένως και σύμφωνα με τους Αιγύπτιους:

α) Τα ονόματα Ελλάδα και Μακεδονία ταυτίζονται ή η χώρα από τη Μακεδονία μέχρι την Αθήνα, το Άργος και την Κρήτη στα Αιγυπτιακά λέγονται στη γλώσσα τους Μακεδονία και Μακεδόνες αντί Έλληνες, όνομα που πήρε η περιοχή αυτή από το όνομα του γιου του Όσιρι της Αιγύπτου, το Μακεδόνα,

β) οι Μακεδόνες και οι υπόλοιποι Έλληνες είναι Αιγυπτιακής καταγωγής.

Σημειώνεται ότι:

α) Ο Μακεδόνας Μ. Αλέξανδρος, ως γνωστό, είχε κατακτήσει τη βόρεια Λιβύη (= βόρεια Αφρική: Αίγυπτο, σημερινή Λιβύη κ.α.), όμως απελευθερωτικά, δηλαδή απαλλάσοντάς τους απο τοπικούς και γειτονικούς δυνάστες, οι Λίβυοι τον είχαν ανακηρύξει γιο του θεού τους Άμμωνα,

β) Οι αρχαίοι Αθηναίοι και οι αρχαίοι Μακεδόνες θεωρούσαν τους εαυτούς όχι Αιγυπτιακής προέλευσης, αλλά αυτόχθονες και καθαρόαιμοι Έλληνες, Πελασγικής καταγωγής. Οι Πελασγοί ήσαν διαφορα φυλλα, όπως : Οι Ίωνες (Αθηναίοι κ.α.), οι Δωριείς (Σπαρτιάτες, Μακεδόνες κ.α.), οι Αχαιοι (Πελλοπονήσιοι πλην Σπαρτιατών κ.α.), οι Αιολείς (Θεσσαλοί κ.α.) κ.α.

γ) Οι Δαναοί και οι Καδμείοι ή Θηβαίοι ήρθαν στην Ελλάδα πράγματι από την Αίγυπτο, δεν ήσαν όμως Αιγυπτιακής καταγωγής, αλλά Περσικής (Περσικό κόλπο, Ερυθρά), όπως λέει ο Ηρόδοτος, αλλά και αλλού ο ίδιος ο Διόδωρος.

2. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

Σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη:

«Οι Αιθίοπες, όπως λένε οι ιστορικοί, ήταν οι πρώτοι απ᾽ όλους τους ανθρώπους (που γεννήθηκαν επί γης) και βεβαιώνουν πως η απόδειξη των λόγων τους είναι εμφανής. Διότι στο ότι δεν είναι επήλυδες (μετανάστες στον τόπο τους) και γηγενείς όντας της χώρας δίκαια ονομάζονται αυτόχθονες, συμφωνούν σχεδόν οι πάντες, το ότι, επίσης, είναι πιθανό εκείνοι που κατοικούν στη μεσημβρία να είναι οι πρώτοι άνθρωποι που ζωογονήθηκαν από τη γη είναι προφανές για τον καθένα, επειδή η θερμότητα του ήλιου αποξήραινε τη γη, υγρή ακόμη κατά τη γένεση του σύμπαντος, και τη ζωογονούσε, εύλογο είναι ο τόπος ο εγγύτερος στον ήλιο πρώτος να φέρει έμψυχα πλάσματα. Λένε επίσης οι ιστορικοί πως πρώτα σ' αυτούς υποδείχτηκε να τιμούν τους θεούς και να κάνουν θυσίες, πομπές και πανηγύρεις και όλα τα υπόλοιπα με τα οποία οι άνθρωποι τιμούν τα θεία, γι' αυτό και η ευσέβεια τους είναι διαβόητη σ' ολόκληρη την ανθρωπότητα και θεωρείται πως οι θυσίες των Αιθιόπων είναι οι πλέον ευχάριστες στα θεία. Μάρτυρα των λόγων τους επικαλούνται τον αρχαιότερο ίσως και περισσότερο απ' όλους τους ποιητές τιμώμενο από τους Έλληνες, διότι αυτός στην «Ιλιάδα» εμφανίζει το Δία και τους άλλους θεούς να αποδημούν μαζί του στην Αιθιοπία, για τις θυσίες που απονέμονται σ' αυτούς κάθε χρόνο αλλά και για το κοινό με τους θεούς συμπόσιο που παρατίθεται από τους Αιθίοπες: «Γιατί ο Δίας στον Ωκεανό με τους

αψεγάδιαστους Αιθίοπες κίνησε χθες για να δειπνήσει, και τον συνόδευσαν κι όλοι οι θεοί». Ιλιάς Ψ, 205 και Α 423. (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 2)

«Οι Αιθίοπες λένε ότι είναι ο αρχαιότερος λαός της γης και οι Αιγύπτιοι είναι άποικοί τους με επικεφαλή τους τον Όσιρη και ως εκ τούτου οι τάξεις των ιερέων είναι παραπλήσιες και τα περισσότερα από τα έθιμα τους είναι αιθιοπικά….». (βλέπε Διόδωρος βίβλος 3, 3)

«Σχετικά με τους θεούς , εκείνοι που κατοικούν πάνω από τη Μερόη, έχουν διπλές αντιλήψεις (εννοεί ότι πιστεύουν σε δυο λογιών θεούς, τους επουράνιους και τους επίγειους). Θεωρούν πως μερικοί από τους θεούς , οι επουράνιοι , έχουν αιωνία και άφθαρτη φύση (εννοεί ότι εδώ και χιλιάδες χρόνια στέλνουν συνεχώς τις ίδιες ευεργεσίες τους στη γη και γι αυτό βλαστάνει, γεννά κλπ), όπως είναι η σελήνη, ο ήλιος και ο σύμπαν κόσμος. Οι άλλοι θεοί, οι επίγειοι, πιστεύουν πως μετέχουν της θνητής φύσεως και πως λόγω της αρετής και των ευεργεσιών που προσέφεραν στην ανθρωπότητα αξιώθηκαν τιμές αθανάτων (σσ δηλαδή έγινε, κάτι όπως η θεοποίση των Αγίων στη χριστιανική θρησκεία), όπως για παράδειγμα την Ίσιδα-Δήμητρα, τον Πάνα, τον Ηρακλή και το Δία, τους οποίους σέβονται, διότι θεωρούν ότι το ανθρώπινο γένος ευεργετήθηκε από αυτούς περισσότερο από κάθε άλλον….». (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 9)

3. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΤΛΑΝΤΙΩΝ ΛΙΒΥΗΣ

Ο ΑΜΜΩΝ, ΤΟ ΚΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΜΑΛΘΕΙΑΣ, Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΟΛΥΜΠΟΣ, Ο ΑΤΛΑΣ κ.α.

Σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη:

<< Ο Άμμωνας, βασιλιάς σ' αυτό το μέρος της Λιβύης παντρεύτηκε την κόρη του Ουρανού, την ονομαζόμενη Ρέα, που ήταν αδελφή του Κρόνου και των υπόλοιπων Τιτάνων. Μια φορά που επισκέπτονταν το βασίλειό του συνάντησε κοντά στα λεγόμενα Κεραύνεια όρη μια παρθένα ξεχωριστής ομορφιάς της οποίας το όνομα ήταν Αμάλθεια. Καθώς την ερωτεύθηκε κι έσμιξε μαζί της απόκτησε από αυτήν γιο, **το Διόνυσο (ο Ηρόδοτος τον ονομάζει Διόνυσο ή Όσιρι)**, έτσι ανέδειξε την Αμάλθεια κυρία της γύρω περιοχής, της οποίας το σχήμα έμοιαζε με κέρατο βοδιού και γι αυτό ονομάστηκε «Κέρας Εσπέρου». Η περιοχή, ένεκα της ποιότητας του εδάφους, είναι γεμάτη με όλες τις ποικιλίες της αμπέλου και των υπόλοιπων δέντρων που βγάζουν ήμερους καρπούς. Όταν η προαναφερθείσα γυναίκα ανέλαβε την εξουσία εκείνης της χώρας, η χώρα ονομάστηκε «Κέρας Αμαλθείας». Γι αυτό και οι μεταγενέστεροι άνθρωποι, ένεκα της παραπάνω αιτίας, την καλύτερη γη που βγάζει κάθε είδους καρπούς την προσαγορεύουν «κέρας Αμαλθείας» ….>> (Διόδωρος, βίβλος 3, 68)

<<Σε κείνο, λοιπόν, το άντρο πήγε **ο Άμμων** το παιδί (το Διόνυσο ή άλλως Όσιρι), και το παρέδωσε στη Νύσα να το αναθρέψει, μια από τις θυγατέρες του Αριστάιου, ……. Καθώς διαδόθηκε η αξία και η φήμη του, λέγεται πως η Ρέα οργίστηκε **με τον Άμμωνα** και τον εγκατέλειψε κι

έφυγε για τα αδέλφια της τους Τιτάνες, όπου παντρεύτηκε τον αδελφό της τον Κρόνο. Αυτός πεισμένος από τη Ρέα, εκστράτευσε με τους Τιτάνες εναντίον του Άμμωνα. Στη μάχη που δόθηκε ο Κρόνος κέρδισε την υπεροχή, ενώ ο Άμμωνας πιεζόμενος από σιτοδεία κατέφυγε στην Κρήτη, όπου, **αφού παντρεύτηκε την Κρήτη, κόρη ενός από τους Κουρήτες** που βασίλευαν εκεί τότε, ανέλαβε την εξουσία του τόπου κ**αι το νησί που μέχρι τότε ονομαζόταν Ιδαία το μετονόμασε Κρήτη από τη γυναίκα του.....**... (Διόδωρος, βίβλος 3.70-71)

« Επειδή οι Λίβυοι του είχαν πει', πριν από τη μάχη, ότι τον καιρό που εξέπεσε ο από τη βασιλεία ο Άμμων, είχε προφητεύσει στους εγχώριους ότι την καθορισμένη στιγμή θα ερχόταν ο γιος του Διόνυσος , θα ανακτούσε το βασίλειό του πατέρα του και αφού θα γινόταν κύριος της οικουμένης, θα θεωρούνταν θεός..... Σύμφωνα με τη παράδοση το κεφάλι του Άμμων είχε το σχήμα κεφαλής κριαριού, γιατί τέτοιο παράσημο είχε το κράνος που φορούσε στις εκστρατείες του. Υπάρχουν, όμως, κι εκείνοι που διηγούνται το μύθο ότι πραγματικά ο θεός Άμμων είχε κερατάκια δεξιά και αριστερά στους κροτάφους του, γι αυτό και ο Διόνυσος ως γιος του είχε την ίδια όψη με τον πατέρα του κι έτσι παραδόθηκε στις επόμενες γενεές των ανθρώπων τούτος ο θεός να έχει κέρατα..... Έτσι, με υψηλό φρόνημα,. εκστράτευσε (ο Διόνυσος) πρώτα στην Αίγυπτο, όπου έβαλε βασιλιά της χώρας τον Δία, τον γιο του Κρόνου και της Ρέας, παιδί ακόμα στην ηλικία. Πλάι του τοποθέτησε και επιμελητή, **τον Όλυμπο, που τον εκπαίδευσε και τον έκανε να πρωτεύσει στην αρετή, και έτσι ο Δίας προσαγορεύτηκε Ολύμπιος**...» (Διόδωρος, βίβλος 3.73)

«Επειδή μνημονεύσαμε τους Ατλάντιους, δεν θεωρούμε ξένο προς την αφήγηση να αναπτύξουμε τα όσα μυθολογούνται σ' αυτούς για τη γέννηση των θεών, μια και δεν διαφέρουν πολύ από τα όσα παραδίδουν οι μύθοι των Ελλήνων. Οι Ατλάντιοι κατοικούν τους τόπους προς των Ωκεανόν, νέμονται χώρα ευημερούσα και θεωρούνται ότι διαφέρουν πολύ από τους γείτονες τους ως προς την ευσέβεια προς τους θεούς και τη φιλική συμπεριφορά προς τους ξένους, Λένε, επίσης, πως η γένεση των θεών έλαβε χώρα στον τόπο τους. Συμφωνεί δε με τα λεγόμενά τους και ο επιφανέστερος ποιητής των Ελλήνων (Όμηρος), όταν βάζει την Ήρα να λέει: Γιατί θα πάω στα πέρατα της πολύστροφης γης να δω τον Ωκεανό τον πατέρα των θεών και τη μητέρα την Τηθύ. Σύμφωνα με τους μύθους τους, λοιπόν, πρώτος βασιλιάς ήταν ο Ουρανός και αυτός συγκέντρωσε πρώτος τους ανθρώπους που ζούσαν διασκορπισμένοι μέσα στα όρια της πόλις και υποχρέωσε τους υπηκόους του να παύσουν τις ανομίες και το θηριώδη τρόπο ζωής, βρίσκοντας γι αυτούς χρησιμότητα των καλλιεργημένων καρπών, την αποθήκευση τους και ουκ ολίγα από τα υπόλοιπα πράγματα, Ο ίδιος κατάκτησε και το μεγαλύτερο μέρος τους κόσμου, κυρίως τα μέρη προς το βορρά και τη δύση. Καθώς έγινε προσεκτικός παρατηρητής των άστρων, προείπε πράγματα που έμελε να συμβούν στον κόσμο. Εισήγαγε στους λαούς το έτος, από την κίνηση του ήλιου, τους μήνες από την κίνηση της σελήνης και τους δίδαξε τις εποχές που επανέρχονται κάθε χρόνο. Εξ αυτού οι άνθρωποι του έδωσαν θεϊκές τιμές και

μετά τη μετάστασή του στους ουρανούς έδωσαν το όνομά του στο στερέωμα, τόσο επειδή νόμιζαν πως ειχε στενές σχέσεις με τις ανατολές και τις δύσεις των άστρων, καθώς και ό,τι άλλο συνέβαινε στο σύμπαν, όσο και επειδή ήθελαν με το μέγεθος των τιμών που θα του απένειμαν να ξεπεράσουν τις ευεργεσίες του, και τον αναγόρευσαν βασιλέα όλων στον αιώνα τον άπαντα. (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 56 - 57)

Ο ΑΤΛΑΣ ΚΑΙ Η ΟΥΡΑΝΙΑ ΣΦΑΙΡΑ

Ο γίγαντας Άτλαντας, μνεία του οποίου κανει πρώτος ο Ησίοδος στη «Θεογονία», ήταν γιος του Ιαπετού και της Ωκεανίδας Κλυμένης (αδέλφια του ήταν ο Προμηθέας, ο Επιμηθέας και ο Μενοίτιος, οι γνωστοί «Ιαπετίδες) και στην Τιτανομαχία ήταν αρχηγός των Τιτανιδών (γιων των Τιτάνων) και μάλιστα ο δυνατότερος και ο επιδεξιότερος, που όμως μετά τη νίκη του ο Δίας τον τιμώρησε για πάντα υποχρεώνοντάς τον να φέρει στους ώμους του τον Ουράνιο θόλο.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (Βίβλος 3, 60) αναφέρει πως οι Λίβυοι, που έχουν παρεμφερή με την ελληνική μυθολογία, λένε ότι ο Άτλαντας ήταν υπαρκτό πρόσωπο, ο πρώτος που εφεύρε την ουράνια σφαίρα και γι αυτό μετά θάνατο δόθηκε το όνομά του στο βουνό και στη θάλασσα (Άτλας και Ατλαντικός Ωκεανός), πρβ: «Μετά το θάνατο του Υπερίωνα, συνεχίζει ο μύθος, οι γιοι του Ουρανού μοίρασαν το βασίλειο, ενώ οι επιφανέστεροι από αυτούς ήταν ο Άτλαντας και ο Κρόνος. Στον Άτλαντα έλαχε η περιοχή προς τον Ωκεανό και ονόμασε τους λαούς Ατλάντιους και τα ο ψηλότερο βουνό της χώρας ονόμασε επίσης Άτλαντα. Λένε επίσης πως αυτός τελειοποίησε την επιστήμη της αστρονομίας και πως πρώτος διέδωσε στους ανθρώπους τον ορισμό και τη θεωρεία της για τις ιδιότητες της σφαίρας, αιτία για την οποία θεωρήθηκε πως ολόκληρος ο κόσμος φέρεται πάνω από τους ώμους του Άτλαντα, όπου ο μύθος υπαινίσσεται την ανακάλυψη της σφαίρας και το σχεδιασμό της σύμφωνα με μαθηματικούς κανόνες. Απέκτησε πολλούς γιους, εκ των οποίων ο ένας ξεχώριζε για την ευσέβεια και δικαιοσύνη του και ονομαζόταν Έσπερος. Αλλά μια μέρα ανέβηκε στην κορυφή του όρους Άτλαντα και έκανε παρατηρήσεις για τα άστρα, το άρπαξαν ξαφνικά δυνατοί άνεμοι και δεν ξαναφάνηκε ποτέ, ένεκα της αρετής του, τα πλήθη του απένειμαν αθάνατες τιμές και έδωσαν το όνομά του στο πιο φωτεινό αστέρι του ουρανού. Ο Άτλαντας απέκτησε και επτά κόρες, που όλες μαζί ονομάστηκαν Ατλαντίδες από τον πατέρα τους, ενώ το όνομα κάθε μιας ήταν Μαία, Ηλέκτρα, Ταϋγέτη, Αστερόπη, Μερόπη, Αλκυόνη και η τελευταία Κελαινώ. …… η Μαία έσμιξε με το Δία και γέννησε τον Ερμή….. Τούτες οι κόρες υπήρξαν και εξαιρετικά φρόνιμες και μετά τα ο θάνατό τους οι άνθρωποι τους απέδωσαν τιμή αθάνατη εγκαθιστώντας τες στο στερέωμα και περιβάλλοντας τες με την προσηγορία Πλειάδες». (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 60)

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ, Ο ΑΤΛΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΜΗΛΑ ΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΔΩΝ

Σύμφωνα με το μύθο ο Προμηθέας είχε συμβουλέψει τον Ηρακλή, όταν του είπε ότι ο Ευρυσθέας τον είχε διατάξει να κλέψει τα μήλα των Εσπερίδων και να του τα πάει, πως δεν έπρεπε να κόψει ο ίδιος τα μήλα, αλλά να ζητήσει να του τα κόψει ο Άτλαντας που ήταν στη χώρα του. Έτσι λοιπόν, ο Ηρακλής βρήκε τον Άτλαντα που κρατούσε τον κόσμο στους ώμους του και προσφέρθηκε να τον ανακουφίσει από το φορτίο για όση ωρα ο γίγαντας θα πήγαινε να του κόψει τρία μήλα από τον κήπο των Εσπερίδων που ήταν εκεί κοντά. Ο Άτλαντας δέχθηκε, αλλά, όταν επέστεψε με τα μήλα, είπε στον Ηρακλή πως θα πήγαινε να τα δώσει ο ίδιος στον Ευρυσθέα. Ο Ηρακλής προσποιήθηκε πως δεχόταν , ζήτησε μονάχα να τον ανακουφίσει για μια στιγμή ο Άτλαντας , για να βάλει ένα μαξιλάρι,. Ο γίγαντας δεν πονηρεύτηκε κι έτσι ο Ηρακλής άρπαξε τα μήλα κι έφυγε τρέχοντας

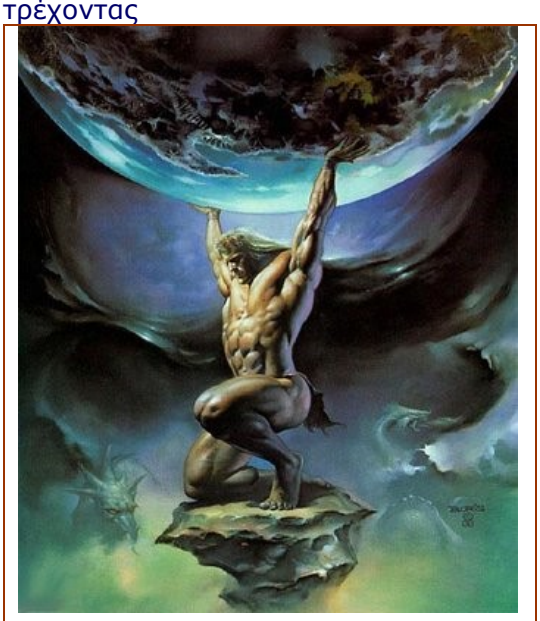
Ο ΑΤΛΑΣ

Σημειώνεται ότι ο Διόδωρος Σικελιώτης (Βίβλος 4, 27) αναφέρει και το μύθο των Ατλάντιων, σχετικά με τα χρυσά μήλα, και σύμφωνα με το μύθο αυτό «Ο Άτλαντας ήταν αδελφός του Έσπερου. Αυτοί απέκτησαν πρόβατα ξεχωριστά για την ομορφιά τους που είχαν χρώμα ξανθό χρυσαφί και γι αυτό το λόγο, οι ποιητές που ονομάζουν τα πρόβατα «μήλα» τα είπαν «χρυσά μήλα». Ο Έσπερος γέννησε θυγατέρα που ονομάστηκε Εσπερίδα, την οποία πάντρεψε με τον αδελφό του, και από αυτήν η χώρα πήρε το ονομάστηκε Εσπερίδα. Ο εν λογω μύθος αναφέρει επίσης ότι ο Ηρακλής πήγε στην Εσπερίδα. Εκεί έμαθε ότι ληστές της θάλασσας που είχε στείλει ο βασιλιάς της Αιγύπτου Βούσιρις, είχαν αρπάξει τις παρθένες κόρες του Άτλαντα και πήγε και τις έφερε πίσω σκοτώνοντας τους ληστές. Ο Άτλαντας για να του ανταποδώσει τη χάρη τον δίδαξε αστρονομία. Ο Άτλας είχε μελετήσει περισσότερο από απ΄όλους την αστρονομία και είχε ανακαλύψει μετά από πολύ δουλειά τη σφαίρα όπου βρίσκονται τα άστρα , ενώ η εντύπωση που επικρατούσε ήταν πως εκείνος σήκωνε ολόκληρο τον κόσμο στους ώμους του

4. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ - ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

ΜΥΘΟΙ ΒΑΒΥΛΩΝΙΩΝ – ΠΕΡΣΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΡΕΜΑΣΤΟΙ ΚΗΠΟΙ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (2, 9 και 2, 20 κ.α.), αναφέρει ότι η Βαβυλώνα κτίστηκε από τη βασίλισσα Σεμίραμις. Η ίδια είχε κτίσει και άλλες παραποτάμιες πόλεις, τόσο στον Ευφράτη όσο και στον Τίγρη ποταμό, όπου κατασκεύασε διακομηστικούς σταθμούς εμπορευμάτων από τη Μηδία, την Παραιτακηνή και κάθε άλλη κοντινή χώρα.

Η Σεμίραμις ήταν μια πανέμορφη, φιλόδοξη και πανέξυπνη γυναίκα, η οποία αρχικά είχε παντρευτεί ένα ύπαρχο του βασιλιά των Ασσυρίων ονόματι Όννης με τον οποίο απέκτησε δυο παιδιά τον Υαπάτη και τον Υδάσπη. Κατά τη διάρκεια μιας μάχης μεταξύ των Ασσυρίων και των Βακτριανών ο Όννης πόθησε τη γυναίκα του και της μήνυσε να έρθει κρυφά στο στρατόπεδο, για να τη δει. Ντύθηκε αυτή με ωραία ανδρικά ρούχα και πήγε. Βλέποντας εκει μια μερα ότι οι αντίπαλοι εύκολα νικούσαν τους στρατιώτες της πατυρίδας της μπήκε και αυτή στη μάχη ενθαρρύνοντας τους στρατιώτες με αποτέλεσμα τελικά οι Ασσυριοι να νικήσουν. Κατόπιν αυτού ο βασιλιάς κάλεσε τη Σεμίραμις να την ευχαριστήσει. Εκείνη πήγε και ο βασιλιάς μόλις την είδε την ερωτεύθηκε. Ακολούθως ζήτησε από τον άντρα της να τη χωρίσει και επειδή εκείνος δεν ήθελε αφενός τον απείλησε ότι θα του βγάλει τα μάτια, αν δεν το έκανε και αφετέρου τους έδωσε ως σύζυγό του την κόρη του. Μετά από λίγα χρόνια ο βασιλιάς πέθανε και η Σεμίραμις ανέλαβε θρόνο. Καταλήγοντας ο Διόδωρος αναφέρει: «Μετά από κάμποσα χρόνια, ο γιος της Σεμίραμις, ο Νινύας, συνωμότησε εναντίον της με τη βοήθεια κάποιου ευνούχου. Η Σεμίραμις θυμήθηκε το χρησμό του Άμμωνος και δεν τιμώρησε το συνωμότη, αλλά , αντίθετα, του παρέδωσε την εξουσία, ενώ η ίδια εξαφανίστηκε, ωσάν να πέρασε στις τάξεις των θεών, σύμφωνα με το χρησμό. Μερικοί μυθοποιώντας τη, λένε πως έγινε περιστερά και πέταξε μαζί με ένα κοπάδι πουλιά που πετούσαν πάνω απ᾽ το σπίτι της. Γι αυτό οι Ασσσυριοι τιμούν την περιστερά ως θεά, αποθανατίζοντας τη Σεμίραμις. Όσο για την ίδια, αφού βασίλεψε σ’ ολόκληρη την Ασία, εκτός της Ινδίας, τελείωσε με τον προαναφερθέντα τρόπο, έχοντας ζήσει εξήντα δυο κι έχοντας βασιλέψει σαράντα δυο χρόνια».

Σημειώνεται επίσης ότι:

Α) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (Β, 4, 6) , ο Λουκιανός (Περί της Συρίης Θου) και ο Ησύχιος λένε ότι η Σεμίραμις μεταμορφώθηκε σε περιστέρα και το όνομά της παράγεται από τη λέξη «περιστέρα», που στη συριακή διάλεκτο λέγεται «summatu”. Κατ’ άλλους το όνομα "Σεμίραμις" είναι εξελληνισμένη μορφή του ακκαδικού ονόματος "Sammur-amat", που σημαίνει "δώρο της θάλασσας", κάτι που δε πείθει . Το όνομα Βαβυλώνα , σύμφωνα με τα σημερινά λεξικά, προέρχεται από το Μπαμπ-Ιλάνι, που σημαίνει "πόρτα των θεών" .

Ο Φιλόστρατος λέει ότι η Μήδεια ήταν εκείνη που πρώτη έκτισε τη γέφυρα του ποταμού που χωρίζει τη Βαβυλώνα στα δυο, όταν η Βαβυλωνία ήταν υπό την κατοχή των Μήδων, και έκτισε ή ανοικοδόμησε την πόλη με τέμπλα που είχαν εικόνες από την ελληνικη μυθολογία.

Β) Η Βαβυλωνία ήταν αρχαία χώρα της Μεσοποταμίας που πήρε το όνομα της από την πρωτεύουσα και μεγαλύτερή της πόλη Βαβυλώνα. Αποτέλεσε θρησκευτικό, πολιτιστικό και πνευματικό κέντρο όλης της

Μεσοποταμίας για περίπου δύο αιώνες φτάνοντας στην ύψιστη ακμή της επί βασιλείας Χαμουραμπί. Κατακτήθηκε πρώτα από τους Ασσύριους (ή νεώτερα Σύριους), αλλά ανακτήθηκε από το Ναβοπολάσσαρ (658 - 605 π.Χ.) ο οποίος ίδρυσε νέο κράτος που εξελίχθηκε σε μια παντοδύναμη και ένδοξη αυτοκρατορία (νέο-βαβυλωνιακή περίοδος) που έφτασε στο απόγειο της δόξας της επί της βασιλείας του Ναβουχοδονόσωρ Β'(605 - 562π.Χ.). Στη συνέχεια καταλύθηκε οριστικά από τον Πέρση βασιλιά Κύρο το 539 π.Χ. Από τότε η Βαβυλωνία δεν αποτέλεσε ξανά ανεξάρτητο κράτος, ενώ η άλλοτε ένδοξη πρωτεύουσά της Βαβυλώνα καταστράφηκε ολοσχερώς από τον Πέρση βασιλιά Ξέρξη τον Α' σε μια προσπάθεια αποτίναξης του Περσικού ζυγού. Ο Μ. Αλέξανδρος προόριζε τη Βαβυλώνα ως πρωτεύουσα της Ασίας, όμως τον πρόφθασε ο θάνατός του.

Οι αρχαίοι Βαβυλώνιοι, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, προόδευσαν ιδιαίτερα στην αστρονομία και τα μαθηματικά. Στην αστρονομία μάλιστα προόδευσαν σημαντικά, καθώς ήταν αυτοί που έχτισαν τα πρώτα αστεροσκοπεία γνωστά ως ζιγκουράτ. Στη Βαβυλώνα υπήρχε ο Παράδεισος, που ήταν ένας από τους περίφημους περιφραγμένους ή κρεμαστούς κήπους της Βαβυλώνας, που αποτέλεσε τη βάση του εβραϊκού μύθου με τον παράδεισο. Υπήρχε επίσης ο μεγάλος Πύργος του ναού του Βήλου και ο οποίος αποτέλεσε τη βάση του εβραϊκού μύθου με τον πύργο της Βαβέλ.

ΟΙ ΚΡΕΜΑΣΤΟΙ ΚΗΠΟΙ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ - ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας ή απλώς «Κήπος» θεωρούνται ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Κατά τον αρχαίο ιερέα Βηρωσσό, έναν Βαβυλώνιο ελληνιστή ιερέα, που έγραψε την ιστορία της Βαβυλώνας στα ελληνικά, οι Κρεμαστοί Κήποι της Βαβυλώνας χτίστηκαν περίπου το 600 π.Χ. και εμπνευστής τους ήταν ο Ναβουχοδονόσορ Β΄ (περίοδος βασιλείας: 605-562 π.Χ.), ο ισχυρότερος μονάρχης της νεοβαβυλωνιακής αυτοκρατορίας. Οι Κήποι ήταν δώρο προς τη γυναίκα του Αμυίτις, θυγατέρα του βασιλιά των Μήδων, η οποία νοσταλγούσε τους δασωμένους λόφους της πατρίδας της, και ήθελε να διατρέφεται με φυτά που υπήρχαν στη χώρα της αλλά όχι στη Βαβυλώνα. Για το λόγο αυτό στους κρεμαστούς κήπους υπήρχε και βοτανικός κήπος όπου καλλιεργούνταν εκείνα τα φυτά. Μια άλλη θεωρία λέει ότι οι κήποι χτίστηκαν από τη βασίλισσα των Ασσυρίων Σεμίραμις, γύρω στο 810 π.Χ.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (2, 9), σχετικά με τον «Κρεμαστό» λεγόμενο «Κήπο» ή αλλιώς «Παράδεισο» (= στα περσικά «Περιφραγμένος κήπος») ή απλώς Κήπος, αναφέρει τα εξής:

«Υπήρχε επίσης και ο κρεμαστός λεγόμενος κήπος, πλάι στην ακρόπολη, τον οποίο δεν κατασκεύασε η Σεμίραμις αλλά ένας μετέπειτα Σύρος βασιλιάς, προς χάρη μιας παλλακίδας του. Γι' αυτή λένε πως, επειδή ήταν Περσίδα στην καταγωγή και νοσταλγούσε τα ορεινά λιβάδια της πατρίδας της, αξίωσε από το βασιλιά να φτιάξει απομίμηση, με την κατασκευή κήπου, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περσικής υπαίθρου.

Το μήκος της κάθε πλευράς του παραδείσου ήταν τέσσερα πλέθρα κι επειδή η πρόσβαση σ' αυτόν έμοιαζε με πλαγιά με βαθμίδες που η μια εξείχε της άλλης, είχε αμφιθεατρική όψη. Κάτω από τους τεχνητούς βαθμιδωτούς εξώστες, κατασκευάστηκαν υπόγειες σήραγγες, που δέχονταν ολόκληρο το βάρος του φυτεμένου κήπου και υψώνονταν σταδιακά η μια λίγο πάνω από την άλλη κατά την πρόσβαση· η πάνω-πάνω σήραγγα, ύψους πενήντα πήχεων, στήριζε την ανώτερη επιφάνεια του κήπου που βρισκόταν στο ίδιο επίπεδο με τις επάλξεις του τείχους. Οι τοίχοι, επίσης, που είχαν κατασκευαστεί με μεγάλο κόστος, είχαν πάχος είκοσι δύο πόδια, ενώ τα περάσματα ανάμεσα τους είχαν πλάτος δέκα. Οι οροφές των σηράγγων ήταν στεγασμένες με πέτρινα δοκάρια, των οποίων το μήκος μαζί με τις συνδέσεις ήταν δεκαέξι πόδια και το πλάτος τέσσερα. Η οροφή, πάνω από τα δοκάρια, είχε ένα πρώτο στρώμα από καλάμια με πολλή άσφαλτο, μετά από αυτά δυο στρώσεις ψημένες πλίνθες συνδεδεμένες με γύψο και ως τρίτο, τέλος, στρώμα επάλειψη από μολύβι, ώστε να μην το διαπερνάει η υγρασία του χώματος. Πάνω σ' όλα αυτά, συσσωρεύτηκε μεγάλη ποσότητα χώματος, σε βάθος που να αρκεί για τις ρίζες των μεγαλύτερων δέντρων. Όταν εξομαλύνθηκε το έδαφος παντού, γέμισε με δέντρα κάθε είδους, που με το μέγεθος και την ομορφιά τους πρόσφεραν ευχαρίστηση σ όσους τα έβλεπαν. Οι σήραγγες, τώρα, που φωτίζονταν όλες, επειδή εξείχε η μια από την άλλη, φιλοξενούσαν πολλά και κάθε είδους βασιλικά καταλύματα· υπήρχε μία που διέθετε ανοίγματα από το ανώτατο επίπεδο και μηχανήματα που τροφοδοτούσαν τον κήπο με νερό αντλώντας το σε μεγάλες ποσότητες από τον ποταμό χωρίς κανείς από τους έξω να μπορεί να δει τι γινόταν. Τούτος λοιπόν ο κήπος, όπως είπα και πριν, κατασκευάστηκε αργότερα»...

Η λέξη «Παράδεισος», σύμφωνα με πολλά λεξικά, είναι Περσική και σημαίνει περιφραγμένος κήπος. Στην κυριολεξία περιφραγμένος λειμώνας ή τόπος αναψυχής και διασκέδασης, που είναι κατάφυτος και γεμάτος με ζώα. Στην ελληνική γλώσσα πρωτοαναφέρθηκε από τον Ξενοφώντα στη «Κύρου Ανάβαση» Α' 2, 7 και Β' 4, 14 , στα «Ελληνικά» Δ' 1, 15 και στην «Κύρου Παιδεία» Α' 3, 14 και Η' 6, 12. Σε όλες τις περιπτώσεις αποδίδεται προς τους περιφραγμένους λειμώνες και κήπους αναψυχής του Μεγάλου Βασιλέως των Περσών.

Χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια και από τους Εβδομήκοντα (Ο') κατά τη μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης από την εβραϊκή γλώσσα στην ελληνική προς χαρακτηρισμό του κήπου που δημιούργησε ο Θεός στην Εδέμ και τοποθέτησε σ᾽ αυτόν τους Πρωτόπλαστους (Γένεση Β' 8).

5. ΕΒΡΑΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ- ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΣΤΟΝ ΕΝΑ ΘΕΟ

Ι. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Η Παλαιά Διαθήκη αναφέρει ότι δεν υπάρχουν πολλοί θεοί, αλλά ένας, που δεν τον ονομάζει, απλά τον αποκαλεί με την ονομασία «ο Θεός», ο οποίος έκτισε-έπλασε τον κόσμο σε έξι ημέρες. Την πρώτη ημέρα

έπλασε τον ουρανό και τη Γη και ότι η Γη ήταν αόρατη και ακατασκεύαστη και ότι το Πνεύμα του Θεού περιφερόταν πάνω στο ύδωρ. Και είπε ο Θεός, «Να Γίνει Φως, Και Έγινε Φως». Τη δεύτερη ημέρα έκανε το στερέωμα, δηλαδή την έκταση του ουρανού. Την Τρίτη ημέρα ξεχώρισε ο Θεός τα ύδατα συγκεντρώνοντάς τα σε ένα μέρος και φάνηκε η ξηρά, η οποία βλάστησε φυτά και δένδρα. Την τέταρτη ημέρα έκτισε ο Θεός τον ήλιο, τη σελήνη και τους αστέρες. Την πέμπτη ημέρα δημιούργησε τα ψάρια της θάλασσας και τα πτηνά του ουρανού, και κάθε έμψυχο ζώο ερπετό ανάλογα με το γένος τους. Την έκτη ημέρα δημιούργησε τα τετράποδα και τα ερπετά και τα θηρία της γης ανάλογα με το γένος τους. Μετά τη δημιουργία όλων αυτών έπλασε ο Θεός και τον άνθρωπο. Ειδικότερα και σύμφωνα με τη Γένεση (και ως ερμηνεύουν οι θεολόγοι):

<< Καταρχάς ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη. Η γη ήτο αόρατος, αδιαμόρφωτος και απρόσφορος δια το ζωικό και φυτικό κόσμο,· σκοτάδι απλώνονταν πάνω από τα ύδατα που την σκέπαζαν και Πνεύμα θεού περιφέρονταν επάνω από τα ύδατα και περιέβαλλε αυτήν. Και είπε ο Θεός· "να γίνει φως επί της γης"· και έγινε φως. Και είδε ο Θεός το φως ότι είναι καλό και σκόπιμο· και χώρισε ο Θεός το σκότος από το φως. Και ονόμασε ο Θεός το φως ημέρα και το σκότος νύκτα. Και έγινε εσπέρα και έγινε πρωί και έκλεισε η πρώτη ημέρα της δημιουργίας.

Και είπε ο Θεός· "να γίνει ο ουράνιος θόλος της γης μεταξύ των υδάτων, που καλύπτουν την επιφάνειά της και των νεφών που αιωρούνται εις την ατμόσφαιρα και να διαχωρίζει μεταξύ των υδάτων της γης και των υδάτων του ουρανού". Και έγινε όπως ο Θεός διέταξε. Και έδωσε ύπαρξη ο Θεός στον ουράνιο θόλο και διαχώρισε τα ύδατα, τα οποία ήσαν επί της γης κάτω από τον ουρανό, από τα νερά, τα οποία ήσαν επάνω εις τα νέφη του ουρανού. Και ονόμασε ο Θεός την ατμόσφαιρα ουρανό. Και είδε ο Θεός ότι το έργον του αυτό ήτο ωραίο και σκόπιμο. Και έγινε εσπέρα, έγινε πρωί και έκλεισε η δευτέρα ημέρα της δημιουργίας.

Και είπε ο Θεός· "ας συναχθεί το ύδωρ, το οποίον καλύπτει ολόκληρο τη γη σε ορισμένη περιοχή και ας φανεί η ξηρά". Και έγινε, όπως ο Θεός διέταξε· και μαζεύτηκε όλο το ύδωρ της γης στις βαθιές περιοχές των ωκεανών και θαλασσών, και φάνηκε η ξηρά. Και ονόμασε ο Θεός την εκτός της θαλάσσης έκταση γη, τις δε μεγάλες περιοχές των υδάτων ονόμασε θάλασσες. Και είδε ο Θεός ότι η θάλασσα και η ξηρά είναι καλές, έχουν τον σκοπό και την χρησιμότητά των. Και είπε ο Θεός· "ας φυτρώσουν και ας αναπτυχθούν εις την ξηρά χλόη και ποώδεις θάμνοι, που το κάθε είδος από αυτά θα έχει το ιδικό του σπέρμα, δια να διαιωνίζεται επί της γης"· και στη συνεχεία διέταξε ο Θεός· "να φυτρώσουν και να μεγαλώσουν στη γη καρποφόρα ξυλώδη δένδρα, έκαστον από τα οποία θα φέρει κατά το είδος του το ιδικόν του σπέρμα". Και έβγαλε πράγματι η γη ποώδη βλάστηση, χλόη και θάμνους, κάθε είδος από τα οποία είχε το σπέρμα αυτού δια την διατήρησή του. Και κατόπιν φύτρωσαν και μεγάλωσαν επί της γης καρποφόρα δένδρα, καθένα από τα οποία έφερε το σπέρμα του είδους του, για να διαιωνίζεται επί της γης. Είδε ο Θεός ότι η χλόη, οι θάμνοι και τα δένδρα, που κάλυψαν όλη την επιφάνεια της ξηράς, ήσαν καλά, σκόπιμα και χρήσιμα. Έγινε εσπέρα, έγινε πρωί και συμπληρώθηκε η τρίτη ημέρα της δημιουργίας.

Και είπε ο Θεός· "ας γίνουν (ας φανούν) στον ουρανό της γης φωτεινοί αστέρες, δια να φωτίζουν τη γη και να χωρίζουν την ημέρα από τη νύκτα. Ας είναι οι αστέρες αυτοί σε σημεία μετεωρολογικών και άλλων φαινομένων, και ας χρησιμεύουν σε κανονική μεταβολή και διάκριση των εποχών του έτους, των ημερών και των ετών. Προ παντός δε ας είναι αυτοί στον ουρανό, ώστε να φωτίζουν τη γη". Και έγινε όπως ο Θεός διέταξε. Και έκαμε ο Θεός τους δύο μεγάλους αστέρας, τον ήλιο, τον μεγάλο αστέρα, να άρχει με το φως του όλη την ημέρα. Και τον μικρότερο αστέρα, την σελήνη, να άρχει με το φως της κατά τη νύκτα. Επίσης διέταξε να φανούν και οι άλλοι αστέρες του ουρανού. Και έθεσε αυτούς ο Θεός στο ουράνιο στερέωμα, δια να στέλνουν το φως των επάνω εις την γη· να εξουσιάζουν την ημέρα και την νύκτα και να ξεχωρίζουν το φως από το σκότος. Και είδε ο παντογνώστης Θεός, ότι το έργον του αυτό ήτο καλόν, χρήσιμο και σκόπιμο. Έγινε εσπέρα, έγινε πρωί και συμπληρώθηκε η Τετάρτη ημέρα της δημιουργίας. ..... Στη συνεχεία ο Θεός · "ας δημιουργήσουμε τώρα τον άνθρωπο, σύμφωνα με την ιδικήν μας εικόνα, και να έχει την δυνατότητα να ομοιάσει με ημάς. Ο άνδρας και η γυναίκα να είναι άρχοντες και κύριοι των ιχθύων της θαλάσσης, των πτηνών του ουρανού, των κτηνών και όλης της γης και όλων όσα έρπουν επάνω εις την επιφάνεια της γης". Και πράγματι ο Θεός δημιούργησε καθ' εικόνα και ομοίωση τον άνθρωπο, τον οποίον προίκισε με ιδικά του χαρακτηριστικά γνωρίσματα, ώστε να είναι με αυτά εικόνα του Θεού. Δημιούργησε απ' αρχής άνδρα και γυναίκα. Και ευλόγησε αυτούς ο Θεός λέγων· "αυξάνεσθε και πληθύνεσθε, γεμίσατε όλη τη γη και γίνετε κύριοι αυτής· σας δίδω την δύναμη να είσθε κύριοι και εξουσιαστές των ιχθύων της θαλάσσης και των πτηνών του ουρανού, όλων των κτηνών και όλης της γης και όλων όσα, ως ερπετά, σύρονται επάνω εις την επιφάνεια της γης". Και στη συνεχεία είπε ο Θεός· "ιδού έχω δώσει υπό την κυριότητά σας και σε εξυπηρέτησή σας όλα τα είδη του χόρτου, τα οποία έχουν από μόνα τους σπέρματα και είναι απλωμένα σε ολόκληρο τη γη, και κάθε δένδρο, το οποίον φέρει καρπό προς τροφή σας και σπέρμα προς πολλαπλασιασμό και διαιώνισή του. Όλα αυτά, τα χόρτα της γης και οι καρποί των δένδρων, θα είναι σε διατροφή σας. Σας δίδω επίσης κυριότητα επί όλων των θηρίων της γης, επί όλων των πτηνών του ουρανού και επί όλων των ερπετών, που σύρονται εις την γη· σε όλες αυτές τις ζώσες υπάρξεις. Δίδω επίσης ως τροφή το χλωρό χόρτο της γης". Και έγινε όπως ο Θεός διέταξε. Τοιουτοτρόπως τελείωσε η δημιουργία του σύμπαντος, του ουρανού και της γης, και όλος αυτών ο στολισμός, η αρμονία και η λαμπρότητα. Κατά την έκτη ημέρα τελείωσε ο Θεός τα έργα αυτού, όσα έκαμε, και αναπαύτηκε κατά την εβδόμη ημέρα από όλα τα έργα αυτού, τα οποία (εκ του μηδενός) δημιούργησε…>> (Γένεσις, 1 – 2)

ΙΙ. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ - ΠΛΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΕΠΙ ΝΩΕ

Η Γένεση αναφέρει ότι ο Θεός πρώτα έπλασε με πηλό τον άνδρα, που τον ονόμασε Αδάμ, και μετά του έδωσε πνοή ζώσα. Ακολούθως από το πλευρό του Αδάμ δημιούργησε τη γυναίκα, που την ονόμασε Εύα: «και

έπλασεν ὁ Θεός τον ἄνθρωπον, χουν από της γης, και ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής, και εγένετο ὁ ἄνθρωπος εις ψυχὴν ζώσαν. …. και επέβαλεν ὁ Θεός ἔκστασιν επί τον Αδάμ, και ὑπνωσε· και έλαβε μιαν των πλευρών αυτού και ανεπλήρωσε σάρκα αντ᾽ αυτής. και ωκοδόμησεν ο Θεός την πλευράν, ην έλαβεν από του Αδάμ, εις γυναίκα και ήγαγεν αυτήν προς τον Αδάμ. και είπεν Αδάμ· τούτο νυν οστούν εκ των οστέων μου και σαρξ εκ της σαρκός μου· αύτη κληθήσεται γυνή, ότι εκ του ανδρός αυτής ελήφθη αύτη· ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα και προσκολληθήσεται προς την γυναίκα αυτού, και έσονται οι δύο εις σάρκα μιαν. (Γένεση 2, 7- 25)

Η Γένεση αναφερει επίσης ότι πολλά χρόνια μετά τη δημιουργία του κόσμου, επειδή οι άνθρωποι έγιναν αμαρτωλοί, ο θεός αποφάσισε να τους εξαφανίσει με κατακλυσμό. Πριν το κάνει όμως αυτό είπε στο μοναδικό ευσεβή Νώε να μπει μέσα σε μια κιβωτό μαζί με τη γυναίκα του, καθώς και με ένα ζευγάρι από κάθε είδους ζώα, πτηνά και ερπετά προκειμένου να σωθούν και έτσι να διαιωνίσουν και πάλι τα είδη αυτά. Μετά από τον κατακλυσμό η κιβωτός κάθισε στο όρος Αραράτ και από το Νώε μετά κατάγονται όλοι οι σημερινοί άνθρωποι και τα σημερινά κράτη, πρβ: «και είπε Κύριος ο Θεός τω Νώε· καιρός παντός ανθρώπου ήκει εναντίον μου, ότι επλήσθη ἡ γη αδικίας ἀπ᾽ αυτών, και ιδού εγώ καταφθείρω αυτούς και την γην. ποίησον ουν σεαυτώ κιβωτόν εκ ξύλων τετραγώνων· νοσσιὰς ποιήσεις την κιβωτὸν και ασφαλτώσεις αυτήν έσωθεν και έξωθεν τη ασφάλτῳ….. (Γένεση 6, 13- 22)

ΙΙΙ. ΠΥΡΓΟΣ ΒΗΛΟΥ - ΒΑΒΕΛ

Στη Βαβυλώνα εκτός από τον Παράδεισο, που ήταν ένας από τους περίφημους περιφραγμένους ή κρεμαστούς κήπους της Βαβυλώνας, υπήρχε και ο μεγάλος Πύργος του ναού του Βήλου και ο οποίος αποτέλεσε τη βάση του εβραϊκού μύθου με τον πύργο της Βαβέλ. Κατά τη Γένεση ο Πύργος της Βαβέλ ήταν ένα ψηλό κτίριο στη Μεσοποταμία, που κτιζόταν με σκοπό την αύξηση της φήμης και της εξουσίας του λαού των κατασκευαστών του, και με στόχο να φθάσει «μέχρι τον ουρανό». Όμως λόγω της βλασφημίας αυτής, ο Θεός σύγχυσε τις γλώσσες των κατασκευαστών, με αποτέλεσμα να καταστεί αδύνατη η ολοκλήρωση του και αυτοί να διασπαρθούν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο.

<< Απ' αρχής και μέχρι της εποχής εκείνης όλοι οι άνθρωποι μιλούσαν μία γλώσσα, είχαν την ίδιαν ομιλία. Όταν οι απόγονοι του Νώε ξεκίνησαν από τα ανατολικά μέρη, βρήκαν την πεδιάδα στην περιοχή Σενναάρ και κατοίκησαν εκεί. Εκεί είπε ο ένας στον άλλον· "ελάτε να πλάσουμε όλοι μαζί πλίνθους και να τας ψήσουμε στην φωτιά". Οι πλίνθοι χρησίμευσαν ως λίθοι οικοδομής· ως συνδετικό δε υλικό, ως πηλό, μεταξύ των πλίνθων, χρησιμοποίησαν την άσφαλτο. Είπαν δε κατόπιν μεταξύ των· "ελάτε να οικοδομήσουμε όλοι μαζί δια τον εαυτόν μας και την φήμη μας πόλη και ένα πύργο, του οποίου η κορυφή θα φθάνει έως τον ουρανό. Έτσι θα αφήσουμε όνομα στους απογόνους μας, πριν διασκορπισθούμε στο πρόσωπο όλης της γης". Και άρχισαν να κτίζουν την πόλη και τον πύργο. Κατέβη τότε ο Θεός από τον ουρανό να δει την πόλη και τον

πύργο, που είχαν αρχίσει να οικοδομούν οι άνθρωποι. Και είπε τότε ο Κύριος· "ιδού έως τώρα ένας λαός είναι αυτοί και μίαν γλώσσα ομιλούν όλοι. Ιδού ότι άρχισαν δι' αλαζονεία και επίδειξη το οικοδομικό έργο των. Και νομίζουν ότι τώρα δεν θα τους λείψει τίποτε από όσα σκέπτονται να κάμουν". Είπε δε τότε ο Θεός· "εμπρός ας καταβούμε εκεί και ας επιφέρουμε σύγχυση στη γλώσσα των, ώστε να μην εννοεί ο ένας τη γλώσσα του άλλου". Έτσι και έγινε. Με τη σύγχυση δε αυτήν των γλωσσών και την αδυναμία των να συνεννοούνται μεταξύ των οι άνθρωποι, τους ανάγκασε ο Θεός να ξεχωρίσουν σε ομάδας μεταξύ των, να διασκορπισθούν σε όλη τη γη και να παύσουν πλέον να οικοδομούν την υπερήφανο πόλη και τον πύργο των. Δια τούτο και εκλήθη το όνομα της περιοχής αυτής "Σύγχυσης", διότι εκεί επέφερε ο Θεός σύγχυση στις γλώσσες των ανθρώπων και διασκόρπισε αυτούς σε όλη τη γη. (Γένεσις 11, 1-9)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο
ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ

1. ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Α. ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Μυστήρια λέγονται οι ιερές τελετές και ειδικότερα αυτές με τις οποίες ο ιερέας έρχεται σε επαφή πνευματική με το θεό και μετά κάνει μετάδοση σε κάποιον της χάρης του. Ονομάζονται μυστήρια επειδή αυτό που τελείται είναι κάτι το αόρατο, άρα μυστήριο και συνεπώς δυσεξήγητο ή σωστότερα εξηγήσημο στους μυημένους ή άλλως μύστες και δυσεξήγητο στους μη μύστες.

Στην ελληνική γλώσσα, αρχαία και νέα, «μυστήριο(ν)» (από το μυέω > μύστ-ης) λέγεται κάθε τι το δυσεξήγητο για τους μη μύστες, όπως π.χ. το τι είναι ο θεός, πως γεννήθηκε ο κόσμος, ο ουρανός, η γη κλπ και εξηγητό για τους μύστες, επειδή τους έχει γύνει μύηση. Στην ίδια γλώσσα «μύστης» (από το μυέω-ώ > μύστης όπως και ψύ-νω > ψύστης, δραω-ώ > δρά-στης κ.α.) λέγεται αυτός που τελεί μυήσεις και μυστήρια, στην κυριολεξία αυτός που του έχει γίνει μύηση και ως εκ τούτου γνωρίζει κάτι και το μυεί σε άλλους και κατ' επέκταση αυτός που κατέχει με πληρότητα και εμβρίθεια κάποια επιστήμη ή τέχνη: «μύστης της ιστορίας», «μύστης της μουσικής» κ.α. και την οποία διδάσκει σε άλλους που δε γνωρίζουν.

Μυέω-ώ, απ᾽όπου και μύηση, μύστης, μυστήριο κ.α. σημαίνει εισάγω κάποιον στη λατρεία και τα ενδότερα μιας θρησκείας, τέχνης κ.α. σιωπηλά, δείχνοντάς του τα χωρίς πολλές φωνές και τυμπανοκρουσίες. Στην κυριολεξία μύηση = η μύ(μ)ηση, από το μυέω-μυώ, παθητική μυώμαι ή μυούμαι ή με αναδιπλασιασμό μυμούμαι ή μιμούμαι.

«μύστας,· μυστήρια είδότας ,μυσταγωγεί <μύστης>· τελούμενος. σιωπηλός. τὰ μυστήρια μαθών. μεμυημένος. μυστήρια επιτελεί, ως μυστήρια άγει ή εκδιδάσκει. Μυστήρια τελεταί. Μυστήρια εκλήθη παρά το τους ακούοντας μύειν και μηδενί ταύτα εξηγείσθαι' μύειν δε εστι το κλείειν το στόμα. Sch. A. Ran. 459). Μύστης ο τα μυστήρια επιστάμενος ή διδάσκων». (Λεξικό Ησύχιου)

«Πολλή δε και η ομωνυμία και η παραγωγή του μύειν. Μυεί γαρ ου μόνον έλκη, αλλά και χείλη και όματα, αλλά και ρόδα δε τα έτι εν κάλυξι, και όσα τοιαύτα. Εκ δε του μύειν έστι και το μυείν, ιερά λέξις αύτη Αττική, αφ' ής και ο **μύστης** και η **μύστις**, οίς ανάγκη μύειν το στόμα και μή εκφαίνειν α μεμύηνται. Του δε μύειν παράγωγον και το μύθος, προς ον μύομεν όψιν, και οι μύες δε οι τε κατά σώμα και τα ζωίδια, και η μυία δε, και οι

μυώνες, και άλλα τινά. (Ευσταθίου Θεσσαλονίκης, Σχολια στον Όμηρι Ραψωδία Ω 421)

Στη Χριστιανική Θρησκεία μυστήρια λέγονται η καθεμία από τις εξής επτά τελετές της: το βάπτισμα, το χρίσμα, η Θεία Ευχαριστία, η εξομολόγηση, το ευχέλαιο, ο γάμος και η ιεροσύνη, με τι οποίες μεταδίδεται η θεία χάρη.

Κάπου το ίδιο ίσχυε και στη θρησκεία των Ολύμπιων θεών, όμως με διαφορετικούς θεούς. Εδώ μυστήρια θεωρούνταν: τα όργια, οι θυσίες, οι καθαρμοί, οι εξαγνισμοί, οι ικεσίες κ.α.Μάλιστα στους αρχαίους Έλληνες θεωρούνταν ασέβεια το να κοινολογεί κάποιος τα μυστήρια ή ακόμη και να παρακολουθεί κάποιος αμύητος την τέλεση των μυστηρίων, γιατί αυτό θεωρούνταν «θέατρον ασέβειας» (Ομηρικός Ύμνος «Εις Δήμητρα», Ευριπίδης, «Βακχες», Ηρόδοτος 8, 65), όπως θα δούμε πιο κάτω. Προ αυτού οι αρχαίοι συγγραφείς απέφευγαν να μιλήσουν σχεδόν παντελώς γι αυτά, ελληνικά και ξένα. Για παράδειγμα ο Ηρόδοτος (Β 171) λέει:

«Στη Σάϊδα βρίσκεται και ο τάφος εκείνου που το όνομά του, δεν θεωρώ ότι είναι ευσέβεια να το ξεστομίσω σε τετοια περίπτωση, μεσα στο ιερό της Αθηνάς….. Την νύχτα, σ' αυτή την λίμνη, αναπαριστούν τα πάθη του θεού, που οι Αιγύπτιοι ονομάζουν μυστήρια. Αν και γνωρίζω περισσότερα για όλα αυτά , πως είναι τα καθέκαστα τους, το σωστό είναι να μην μιλήσω…» (Ηρόδοτος Β 171)

Β. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΜΥΗΣΗΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Μύηση στη Θρησκεία των Ολύμπιων θεών λεγόταν η ενημέρωση κάποιου στα μυστήρια της θρησκείας αυτής και η οποία ήταν «υποχρεωτική», λόγω του ότι για τους αμύητους τα μυστήρια είναι δυσεξήγητα οπότε για να τα καταλάβουν θα πρέπει κάποιος να τους τα εξηγήσει ή άλλως μυήσει. Επιπλέον, είναι προφανές, αυτό απαιτούνταν, γιατί με το να δεχθεί κάποιος να του γίνει μύηση και συνάμα δίνοντας του να ασπαστεί τους θεούς ήταν σα να δήλωνε και υπέγραφε ότι ήταν αποφασισμένος να ζήσει στο εξής τηρώντας το θέλημα και τις εντολές του θεού. Το αυτό περίπου γίνεται και στη χριστιανική θρησκεία με την κατήχηση και τον ασπασμό των εικόνων.

Ο Πλατωνικός φιλόσοφος Θέων ο Σμυρναίος (έζησε περί τους χρόνους του Αδριανού, 2ος αι.) συγκρίνοντας τα μέρη της φιλοσοφίας προς τα μέρη της μυήσεως των μυστηρίων, αναφέρει ότι η μύηση των μυστηρίων έχει πέντε στάδια, τα εξής: **ο καθαρμός, η παράδοση της τελετής, η εποπτεία, η ανάδεση στεφάνων**, η **τελειοποίηση και ευδαιμονία**. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Και γαρ αυ την φιλοσοφίαν μύτησιν φαίη τις αν αληθούς τελετής, και των όντων ως αληθώς μυστηρίων παράδοσιν. Μυήσεως δε μέρη πέντε. Το μεν προηγούμενον καθαρμός' ούτε γαρ άπασι τοις βουλομένοις μετουσία μυστηρίων εστίν, αλλ᾽ εισίν οις αυτών είργεσται προαγορεύεται, οιν τους χείρας μη καθαράς και φωνήν αξύνετον έχοντας' και αυτούς δε τους μη ειργομένους ανάγκη καθαρμού τινός πρότερον τυχεί. Μετα δε την κάθαρσιν δευτέρα εστιν η της τελετής παραδοσις. Τρίτη δε

επονομαζομενη εποπτεία. Τετάρτη δε, ο δη και τέλος της εποπτείας, αναδεσις και στεμματων επίθεσις, ώστε και ετέροις, ας τις παρέλαβε τελετας, παραδούναι δυνασθαι, δαδουχιας τυχόντα ή ιεροφαντιας η τινος αλλης ιερωσυνης. Η δε πεμπτη εξ αυτών περιγενομενη κατα το θεοφιλες και θεοις συνδιαιτον ευδαιμονια' κατα ταυτα δη και η των πολιτικών λόγων παραδοσις το μεν πρώτον έχει καθαρμον τινα, οιον η εν τοις προσήκουσι μαθημασιν εκ παιδων συγγυμνάσια. Ο μεν γαρ Εμπεδοκλης, κρηναων απο πεντ' ανιμωντα, φησιν ατειρέι χαλκω δειν απορρυπτεσθαι. Ο δε Πλατων από πεντε μαθηματων δειν φησι ποιείσθαι την κάθαρσιν. Ταύτα δ' εστιν αριθμητική, γεωμετρία, στερεομετρία, μουσική, αστρονομια. Τη δε τελετή εοίκεν η των κατά φιλοσοφίαν θεωρημάτων παράδοσις,, των τε λογικών και πολιτικών και φυσικόν. Εποπτείαν δε ονομάζει την περί τ α νοητα και τα όντως όντα, και την τα των ιδεών πραγματειαν. Αναδεσιν δε και καταστεψιν ηγητεον το εξ ων αυτός τις κατέμαθεν οιοντε γενέσθαι και εταίρους εις την αυτήν θεωρίαν καταστησαι. Πέμπτον δ' αν ειη και τελεωτατον η εκ τούτων περιγενομενη ευδαιμονία και κατ' αυτόν τον Πλάτωνα ομοιωσις θεώ κατά το δυνατόν....».. (ΘΕΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΟΣ, ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ, ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΝ ΧΡΗΣΙΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ, «Περί Αριθμητικής»).

Ο Πλάτων στο «Ευθύδημος» μας περιγραφει , όμως σκοπευτικά, το πως τελούνταν η τελετή του καλούμενου ενθρονισμού στα μυστήριά των Κορυβάντων: «Μην παραξενεύεσαι, Κλεινία, από αυτό το είδος της συζητήσεως, εις το οποίον είσαι ασυνήθιστος· διότι ίσως δεν ημπορείς να εννοήσης ποίος είναι ο σκοπός των φίλων μας εδώ μ' αυτά που κάνουν με σένα· **κάνουν δηλαδή το ίδιον ό,τι και οι Κορύβαντες όταν υποβάλλουν εις την τελετήν του ενθρονισμού εκείνον που πρόκειται να μυήσουν εις τα μυστήριά των· και εκεί, καθώς θα γνωρίζης ίσως, αν έχης μυηθή, αρχίζουν με κάτι χορούς και άλλα τέτοια παιγνίδια· έτσι και αυτοί τώρα δεν κάνουν άλλο, παρά να χορεύουν και να πηδούν γύρω σου αστειευόμενοι, διά να σε μυήσουν κατόπιν.** Φαντάσου τώρα λοιπόν και συ ότι και αυτά εδώ είναι τα προοίμια των σοφιστικών μυστηρίων». (Πλάτων Ευθύδημος 277 D Cap. VII 9.)

Γ. Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι οι Κρήτες ισχυρίζονται με επιχειρήματα ότι οι θεοί, καθώς και οι θυσίες, οι τιμές και οι τελετές των μυστηρίων είναι έργο δικό τους και από την Κρήτη μετά διαδόθηκαν στον υπόλοιπο κόσμο, πρβ:«Για τους θεούς, λοιπόν, που ισχυρίζονται πως γεννήθηκαν στον τόπο τους, αυτοί είναι οι μύθοι που διηγούνται οι Κρήτες. Δηλώνουν, επίσης, ότι οι θυσίες, οι τιμές και οι τελετές των μυστηρίων από την Κρήτη παραδόθηκαν στους άλλους ανθρώπους και ως αδιάσειστο, όπως νομίζουν, τεκμήριο αναφέρουν το εξής. Η τελετή που ακολουθείται από τους Αθηναίους στην Ελευσίνα, που είναι σχεδόν η πιο φημισμένη απ' όλες, εκείνη που γίνεται στη Σαμοθράκη κι εκείνη που γίνεται στη Θράκη από τους Κίκονες, απ' όπου είναι ο Ορφέας που τη δίδαξε, όλες παραδίδονται ως μυστήριο**, ενώ στην Κνωσό της Κρήτης είναι έθιμο από την αρχαία εποχή τούτες οι τελετές να παραδίδονται φανερά σε όλους και εκείνα που στους άλλους παραδίδονται ως απόρρητα ετούτοι δεν τα κρύβουν από κανέναν που επιθυμεί να τα γνωρίσει.** Γιατί οι περισσότεροι θεοί, λένε, κίνησαν από την Κρήτη να

επισκεφτούν πολλά μέρη της οικουμένης, για να ευεργετήσουν τα γένη των ανθρώπων και να μεταδώσουν σε όλους τα οφέλη από τις ανακαλύψεις τους. Η Δήμητρα, για παράδειγμα, πέρασε στην Αττική, από εκεί τράβηξε για τη Σικελία και μετά στην Αίγυπτο και σ'εκείνους τους τόπους κυρίως, επειδή παρέδωσε τον καρπό του σταριού και δίδαξε τη σπορά του, δέχτηκε μεγάλες τιμές από τους ευεργετημένους. Το ίδιο και η Αφροδίτη στη Σικελία περνούσε τον καιρό της στον 'Ερυκα, από τα νησιά στα Κύθηρα και στην Πάφο της Κύπρου και στην Ασία στην περιοχή της Συρίας· επειδή φανερώθηκε η θεά και έμενε περισσότερο στη χώρα τους, οι ντόπιοι την ιδιοποιήθηκαν αποκαλώντας την Αφροδίτη Ερυκίνη, Κυθέρεια και Παφία, καθώς επίσης και Συρία. Με τον ίδιο τρόπο, ο Απόλλωνας φανερώθηκε περισσότερο καιρό στη Δήλο, στη Λυκία και στους Δελφούς, και η Άρτεμη στην 'Εφεσο και στον Πόντο, αλλά και στην Περσία και στην Κρήτη έτσι από τους τόπους ή τις πράξεις που έλαβαν χώρα στο κάθε μέρος, ο Απόλλωνας ονομάστηκε Δήλιος, Λύκιος και Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, Κρησία, καθώς και Ταυροπόλος και Περσία, παρ' όλο που και οι δυο είχαν γεννηθεί στην Κρήτη. Ετούτη, μάλιστα, η θεά δέχεται ιδιαίτερες τιμές από τους Πέρσες και οι βάρβαροι έχουν μυστήρια που τελούνται από άλλους λαούς μέχρι την εποχή μας προς τιμήν της Περσίας Άρτεμης. Παρόμοιους μύθους διηγούνται και για τους υπόλοιπους θεούς, που αν γράφαμε γι' αυτούς, η αφήγηση θα τράβαγε σε μάκρος και οι αναγνώστες δεν θα τα συγκρατούσαν. **(Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 64 – 77 μτφ «Εκδόσεις Κάκτος»)**

Σύμφωνα με τον ομηρικό **ύμνο** «Εις Δήμητρα» (473- 480) τα μυστήρια που τελούνταν για τη Δήμητρα είναι «θεόπεμπτα». Συγκεκριμένα λέει ότι η ίδια η θεά Δήμητρα προτού επιστρέψει στις κατοικίες των θεών υπέδειξε στους Ελευσίνιους άρχοντες τις ιερουργίες και τα «πάνσεπτα όργια», εννοείται τα της Δήμητρας (Ελευσίνια κ.α.) με τα οποία εξευμενίζουν την οργή της, καθώς και τον τρόπο που πρέπει να τα τελούνται αυτά: "η δε κιούσα θεμιστοπόλοις βασιλεύσι δείξεν Τριπτολέμω τε Διοκλεί τε πληξίππω Ευμόλπου τε βίῃ Κελεώ θ' ηγήτορι λαών δρησμοσύνην θ' ιερόν και επέφραδεν όργια πάσι, Τριπτολέμῳ τε Πολυξείνῳ, επί τοις δε Διοκλεί σεμνά, τα τ' ούπως έστι παρεξίμεν ούτε πυθέσθαι ούτ' αχέειν: μέγα γάρ τι θεών σέβας ισχάνει αυδήν…".(_Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» 473- 480)

Ο Παυσανίας στα «Βοιωτικά» (30.4-5) αναφέρει και αυτός ότι ο Ορφέας βρήκε τις ιερουργίες και τα όργια ή άλλως τα μέσα εξιλέωσης της οργής των θεών και επίσης ότι μερικοί λένε πως κατακερυνώθηκε από το θεό και πέθανε, επειδή εδίδασκε (αποκάλυψε) τα μυστήρια στους ανθρώπους: «Μου φαίνεται ότι ο Ορφέας ξεχώρισε από τους προγενέστερους για τους ωραίους στίχους του και απέκτησε μεγάλη δύναμη, επειδή οι άνθρωποι πίστεψαν πως βρήκε τελετές για τους θεούς, καθαρμούς για τις ανόσιες πράξεις, θεραπείες για τις αρρώστιες, και μέσα εξιλέωσης για την οργή των θεών (ευρυκέναι τις τελετάς θεών και έργων ανοσίων καθαρμούς νόσων ιάματα και τροπάς μηνιμάτων θείων»)…….. Κάποιοι λένε ότι ο Ορφέας χτυπήθηκε από κεραυνό του θεού και έτσι πέθανε, κατακεραυνώθηκε, γιατί αποκάλυψε («δίδασκε») τα μυστήρια που δεν είχαν ακούσει πριν φθάσει οι άνθρωποι (ένεκα ων εδίδασκε εν τοις μυστηρίοις ου πρότερο ακηκοάτας ανθρώποις»).

Ο Στράβων (10, C 471 III 12-19) αναφέρει και αυτός ότι τα μυστήρια του Ορφέως κατάγονται από τη Θράκη. Ο ίδιος αναφέρει και ότι οι Κουρήτες, οι πρώτοι κάτοικοι της Κρήτες, ήσαν Φρύγες, όμως και οι

Φρύγες κατάγονταν από τη Θράκη, την πατρίδα των μεγάλων μουσικών: Ορφέα, Ολύμπου, Μαρσύα κ.α., και συνεπώς , λέει, από τη Θράκη κατάγονται και η μουσική, ο ρυθμός κ.α., πρβ: «... Με τούτα μοιάζουν οι Θρακικές τελετές, τα Κοτύττια, τα Βενδίδεια, από όπου προέρχονται τα Ορφικά μυστήρια. ..... Αυτά μοιάζουν Φρυγικά. Δεν είναι απίθανο, **αφού οι Φρύγες είναι άποικοι από τη Θράκη κι έτσι τα ιερά τους μεταφέρθηκαν από εκεί**. Ταυτίζουν επίσης τον Διόνυσο με τον ηδωνό Λυκούργο. Στηρίζονται στην ομοιότητα των τελετών τους....».

Ο Απολλόδωρος (Βιβλ. Α' 15) αναφέρει ότι ο Ορφέας είναι εκείνος που εφεύρε τα Μυστήρια του Διονύσου, δηλαδή τις ιερές μυστηριακές τελετές προς τιμή (σωστότερα για να άρουμε την οργή) του θεού Διόνυσου: «εύρε δε Ορφεὺς και τα Διονύσου μυστήρια, και τέθαπται περί την Πιερίαν διασπασθείς υπο των μαινάδων» και συνεπώς διαβάζοντας το διασωθεών βιβλίο «Ορφέως Αργοναυτικά» παίρνουμε μια γεύση για το τι ήταν τα μυστήρια αυτά:

Σημειώνεται ότι:

Α) Ο Ηρόδοτος στο «Ευτέρπη» (Β 52 κ.α.) αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι ιερείς του είπαν πως οι Έλληνες πήραν από αυτούς τα ονόματα των θεών, επειδή οι δικοί τους δεν είχαν (όπως δεν ειχαν και οι Αθγυπτιακοί, όμως οι Αθγύπτιοι τους έδωσαν), καθώς και τις ασχολίες, τις απεικονίσεις, τους ναούς και τις απεικονίσεις τους και αυτά μετα τα προσάρμοσαν στους Ελληνικούς θεούς, κάτι που δεν είναι είναι έτσι, όπως είδαμε σε άλλο Κεφάλαιο (Βλέπε «Αρχαία Αιγυπτιακή Θρησκεία και Μυθολογία»). Απλά και οι Έλληνες, όπως οι Αγύπτιοι ανθρωποποίησαν 12 θεούς.

Β) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (Α 96) αναφέρει επίσης ότι οι Αιγύπτιοι ιερείς λένε πως από αυτούς πήρε ο Ορφέας τις περισσότερες μυστικές τελετουργίες (όμως ο ίδιος ο Διόδωρος σε άλλα εδάφιά του λέει ότι ο Ορφέας πήρε από την Κρήτη τα Μυστήρια και τις τελετές, όπως ειδαμε πιο πριν):

«"Οι ιερείς των Αιγυπτίων ιστορούν από τις καταγραφές στα ιερά τους βιβλία ότι τους επισκέφτηκαν τα παλαιά χρόνια ο Ορφέας, ο Μουσαίος, ο Μελάμπους και ο Δαίδαλος, καθώς και ο ποιητής Όμηρος ....συμπέρασμα πως από την Αίγυπτο πήραν όλες τις γνώσεις για τις οποίες θαυμάστηκαν από τους Έλληνες. Ο Ορφέας, για παράδειγμα, πήρε από την Αίγυπτο τις περισσότερες από τις μυστικές τελετουργίες, τις οργιαστικές τελετές που συνοδεύουν τις περιπλανήσεις του και τη μυθική παράδοση για τις εμπειρίες του στον Άδη. Γιατί η λατρεία του Όσιρι είναι ίδια μ' εκείνη του Διονύσου, ενώ της Ίσιδος είναι πανομοιότυπη με την αντίστοιχη της Δήμητρας και μόνο τα ονόματα έχουν αλλάξει. Όσο για την τιμωρία των ασεβών στον Άδη και τους (λειμώνες» των ευσεβών και τις φανταστικές αντιλήψεις που κυκλοφορούν ανάμεσα στους πολλούς, που δεν είναι παρά πλάσματα της φαντασίας, τα εισήγαγε ο Ορφέας κατ' απομίμηση των αιγυπτιακών ταφικών εθίμων....». (Διόδωρος Α 96)

ΟΡΦΕΩΣ «ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ»

Στον Ορφικό ύμνο «Αργοναυτικά» αναφέρεται ότι τα μυστικά των θεών που αποκάλυψε ο Ορφέας στους ανθρώπους ήταν οι γνώσεις για το πως ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο, τα γαλλήνια όργια κλπ, πρβ:

1-4 Άνακτα, προστάτη τής Πυθώνος (σ.σ των Δελφών), εκατήβολε (σ.σ. πού βάλλεις με το τόξο σου συνεχώς, επιθετικός προσδιορισμός τού Απόλλωνα), μάντη, πού σού έλαχε ή απόκρημνη και βραχώδης κορυφή τού Παρνασσού, εξυμνώ την αρετή σου και εσύ χάρισέ μου αγαθή φήμη. Αφύπνισε στην καρδιά μου τον αληθινό λόγο,

5-9 για να ψάλλω στις διασκορπισμένες φυλές των ανθρώπων μελωδικό ύμνο σύμφωνα με τούς κανόνες τής Μούσας και με τη συνοδεία πολύχορδης πηκτίδας (σ.σ. αρχαίο μουσικό όργανο), διότι τώρα, Λυράρη, καθώς σέ σένα ψάλλω την αγαπημένη μελωδία, με παρακινεί ή καρδιά μου να φανερώσω πράγματα πού ποτέ δεν είπα πριν, όταν

10-14 φτάνοντας στα κέντρα (λατρείας) τού Βάκχου και τού βασιλιά Απόλλωνα, **αποκάλυψα τα φοβερά μυστικά στους θνητούς και τα γαλήνια όργια στους μύστες**. Και πρώτα τούς φανέρωσα την απροσδιόριστη ανάγκη τού αρχέγονου χάους και τον Κρόνο, πώς γέννησε στους απέραντους κόλπους του τον Αθέρα, καθώς και τον διφυή, με την πύρινη ματιά, τον ένδοξο Έρωτα,

15-19 τον περίφημο υιό τής αιώνιας Νυκτός, πού οι νεότεροι Φάνητα τον αποκάλεσαν, επειδή πρώτος εφανερώθη. Επίσης αποκάλυψα τα τέκνα τής ισχυρής Βριμούς και τα σκοτεινά έργα των Γηγενών, οι οποίοι παίρνοντας επαίσχυντο σπέρμα απ' τούς απογόνους τού Ουρανού, έπλασαν το προηγούμενο γένος των θνητών

20-24 πού πάντοτε υπήρχε στην απέραντη γη. Και τα πεπραγμένα τού Διός και την λατρεία τής ορεσίβειας μητέρας (τής Δήμητρας), και όσα συμβούλευσε στα Κύβελα όρη την κόρη της Περσεφόνη για τον ακαταμάχητο πατέρα της, τον υιό τού Κρόνου (τον Δία). Για το περίφημο καταξέσκισμα των μυών τού Ηρακλή και τού Ευβούλου,

25-29 **για τα όργια των Ιδαίων και τη μεγάλη δύναμη των Κορυβάντων**, για την περιπλάνηση τής Δήμητρας, τό μέγα πένθος τής Περσεφόνης, για την ιερή δικαιοσύνη που θεσπίζει τους νόμους, και για των Καβείρων τα λαμπρά δώρα, για τούς απόκρυφους χρησμούς τής Νυκτός σχετικά με τον άνακτα Βάκχο, για την ιερή Λήμνο και τη θαλασσινή Σαμοθράκη

30-34 την απόκρημνη Κύπρο και την Αδωνία (σ.σ. σύζυγο τού Άδωνι) Αφροδίτη, **για τα όργια τής Πραξιδίκης** και τίς νύχτες τής αρείης (από τον θεό Άρη, δηλαδή φιλοπόλεμης) Αθηνάς, για τούς θρήνους των Αιγυπτίων και τα ιερά λουτρά του θεού Όσιριδος…..

(Ορφέως «Αργοναυτικά», μετάφραση συγγραφέας : Σωτήρης Σοφιάς)

Δ. ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΑΠΟΚΡΥΦΑ, ΑΛΛΑ ΑΣΕΒΗ ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΘΕΑΤΕΣ ΤΗΣ ΑΣΕΒΕΙΑΣ

Επειδή οι λέξεις «μυστήριο» και «μυστικό» (= το κρυφό, το απόρρητο) μοιάζουν, είναι συγγενείς, μερικοί νομίζουν ότι οι αρχαίες τελετές των μυστηρίων ήταν μυστικές ή άλλως απόκρυφες ή απόρρητες, ενώ δεν είναι έτσι, γιατί: α) μυστικό = το απόρρητο, ενώ μυστήριο = το

δυσεξήγητο και ως τέτοιο απαιτεί μύηση σε κάποιον, για να του γίνει κατανοητό, β) Αν τα εν λόγω μυστήρια ήταν απόρρητα ή απόκρυφα, οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς δε θα μιλούσαν για μυστηριακές τελετές ή απλά μυστήρια, αλλά για μυστικές τελετές ή απλώς μυστικά, γ) τα εν λόγω μυστήρια αναφέρονται από πολλούς αρχαίους συγγραφείς: «Θεογονία» Ησιόδου, «Ορφέως «Αργοναυτικά», Ομηρικοί ύμνοι «Εις Δία», Εις Δήμητρα» κλπ και δ) Ο Ηρόδοτος λέει ότι στα μυστήρια γινόταν μύηση σε όποιον Έλληνα ήθελε και όχι ότι αυτά ήταν απόρρητα ή για συγκεκριμένους:

«Ο Δημάρατος ήτο ανίδεος των Ελευσινίων μυστηρίων και ηρώτησε τον Δικαίον τι είναι αυτό που φωνάζει, εκείνος απανάντησε: Δημάρατε ….. Αυτή είναι εορτή , την οποίαν εορτάζουν οι Αθηναίοι καθ' έκαστον έτος προς τιμήν της Μητρός (Δήμητρας) και της κόρης (Περσεφόνης) και μυείται εις αυτήν όποιος από τους ιδίους και από τους άλλους Έλληνας θέλει' Η φωνή που ακούεις είναι ο Ίακχος και τον ψάλουν κατά την εορτήν». (Ηρόδοτος Ιστορία 8, 65)

Απλά στα αρχαία ελληνικά μυστήρια δεν επιτρεπόταν η συμμετοχή σε αυτά των αμύητων (Ελλήνων και ξένων), επειδή θεωρούνταν «θεατές της ασέβειας», όπως θα δούμε πιο κάτω.

Σημειώνεται ότι:

Α) Στα Ορφέως τα «Αργοναυτικά»(468-470) αναφέρεται ότι στη Σαμοθράκη τελούνταν «απόρρητα όργια», όμως μιλά για όργια και όχι για απόρρητα μυστήρια και ο λόγος γι αυτό ήταν ότι εκεί τα όργια ήταν φρικτά: «Άθω δενδρώδεα κάμψαν, Παλλήνην (τ') ευρειάν, ιδέ Ζαθέην Σαμοθρήκην, (ένθα και) όργια φρικτά θεών, άρρητα βροτοίσιν, άσμενοι εισεπέρησαν εμαις υποθημοσύνῃσιν ήρωες· μίγα γαρ σφιν αφέλσιμον ανθρώποισιν τήσδε θυηπολίης» = ,μετάφραση: **«Αφού παρέκαμψαν τον δασωμένο Άθω και την ευρύχωρη Παλλήνη κι έφθασαν στης Σαμοθράκης το ιερό νησί, όπου τελούνται όργια θεών φρικτά κι απόρρητα για τους θνητούς, σε αυτά με χαρά τους μυήθηκαν οι ήρωες, ακολουθώντας τη δική μου συμβουλή. Γιατί είναι ωφέλιμο σε όσους πλέουν στη θάλασσα να συμμετέχουν στην ιεροτελεστία αυτή».** (Ορφέως «Αργοναυτικά» 468-470)

Από την άλλη ο Στράβων, επικαλούμενος άλλον αρχαιότερό του ιστορικό, διαψεύδει αυτό το γεγονός και λέει: «Κάποιοι λένε τους Κορύβαντες παιδιά του Κρόνου κι άλλοι παιδιά του Δία και της Καλλιόπης, ταυτόσημους με τους Καβείρους. Πήγαν στη Σαμοθράκη, που παλαιά λεγόταν Μελίτη, και οι τελετές τους είναι απόκρυφες. « Ο Σκήψιος, που μάζεψε τους μύθους , δεν τα δέχεται αυτά. Λέει ότι καμία μαρτυρία δεν υπάρχει στη Σαμοθράκη για απόκρυφες τελετές.. (Στράβων 10, C 472 III 19-21)

Επίσης ο Διόδωρος Σικελιώτης (Γ 55) λέει και αυτός ότι το μόνο απόρρητο στις τελετές των Κορυβάντων στη Σαμοθράκη ήταν το να πουν ποιον είχαν πατέρα οι Κορύβαντες: «ο μύθος λέει πως η μητέρα των θεών, ευχαριστημένη από το νησί (τη Σαμοθράκη), εγκατέστησε εκεί κάποιους κατοίκους αλλά εγκατέστησε επίσης και τους γιους της τους ονομαζόμενους Κορύβαντες" στων οποίων τις **τελετές παραδίδεται ως απόρρητο το ποιος ήταν ο πατέρας τους-η θεά επέδειξε και τα μυστήρια που εξακολουθούν να τελούνται στο νησί και έθεσε τον νόμο το τέμενος να είναι άσυλο** («καταδείξαι δε και τα νυν εν αυτή συντελούμενα μυστήρια και το τέμενος άσυλον νομοθετήσαι». (Διόδωρος, Γ', 55, 9)

Ο Πλούταρχος στο «Αλέξανδρος» (2-3), που ήταν και Αρχιερέας στο ιερό και το Μαντείο των Δελφών και ως εξ αυτού ήξερε τα πράγματα

καλύτερα, αναφέρει ότι στη Μακεδονία – Θράκη τελούνταν από ορισμένες ενίοτε όργια που ήσαν υπερβολικά και περίεργα, όπως με φίδια, οπότε αυτά θα ήταν τα εν λόγω φρικτά και απόρρητα όργια: «Η Ολυμπιάδα όμως, καθώς ενθουσιαζόταν από τη μύηση περισσότερο από τις άλλες γυναίκες και εκδήλωνε τις εμπνεύσεις με πιο άγριο (βάρβαρο) τρόπο, έφερνε στις παρέες μεγάλα εξημερωμένα φίδια, που πολλές φορές, βγαίνοντας από τον κισσό και τα κάνιστρα των μυστηρίων, περιτυλίγονταν στα ραβδιά και τα στεφάνια των γυναικών και καταφόβιζαν (εξέπληπταν) τους άνδρες». (Πλούταρχος, «Αλέξανδρος» 2-9)

Β) Το ότι σήμερα τα αρχαία μυστήρια έχουν αφανιστεί δε φταίει το ότι ήταν απόκρυφα ή ότι αφάνισε ο χριστιανισμός, καθώς λένε μερικοί, αλλά το ότι ο χριστιανισμός πρόβαλε καλύτερα μυστήρια και έτσι τα αρχαία ξεχάστηκαν.

ΟΙ ΑΜΥΗΤΟΙ ΜΗ ΕΙΣΙΕΝΑΙ

Στα αρχαία Ελληνικά μυστήρια δεν επιτρεπόταν η παρουσία ή η είσοδος των αμύητων στους ναούς που τελούνταν τελετές με μυστήρια, και αυτό όχι δια νόμου, αλλά γνωστοποιώντας του το προφορικά, όπως προκύπτει από πινακίδες που έχουν βρεθεί σε αρχαίους ναούς και γράφουν «Αμύητον μη εισιέναι», καθώς και από τα λεγόμενα του Παυσανία που λέει: «Προχωρώντας είκοσι πέντε στάδια από εδώ (από τη Θήβα προς τα ερείπια της Ογχηστού), υπάρχει άλσος της Καβειραίας Δήμητρας και της Κόρης, στο οποίο **μπορούν να μπουν οι μυημένοι**..» (Παυσανίας «Βοιωτικά» 25, 5-10).

Και ο λόγος γι αυτό ήταν το ότι οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν πως τα ιερά μυστήρια δεν είναι θέατρο, για να πηγαίνει εκεί όποιος θέλει να περάσει την ώρα του, όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του Ευριπίδη, αλλά για να προσευχηθεί ή να κάνει ικεσία, λειτουργία κλπ. Στις «Βάκχες» (465-470) του Ευριπίδη ο θεός Διόνυσος φέρεται να λέει στον άρχοντα και αμύητο Πενθέα ότι δεν του αποκαλύπτει «πως είναι τα άργια», γιατί «τα όργια του θεού μισούν το θιασώτη της ασέβειας». Βέβαια ο Πενθέας του απαντά ότι αυτό είναι τέχνασμα, για να κεντρίσει στους αμύητους το ενδιαφέρον:

ΠΕΝΘΕΑΣ:Αυτά τα όργια που λες, πώς είναι;
ΔΙΟΝΥΣΟΣ:Δε λέγονται. Απαγορεύεται να τα γνωρίζουν οι αμύητοι.
ΠΕΝΘΕΑΣ:Και ποιο το όφελος, αν είσαι μυημένος;
ΔΙΟΝΥΣΟΣ:Δεν επιτρέπεται ν᾽ ακούσεις, όμως θα άξιζε να ξέρεις.
ΠΕΝΘΕΑΣ: Ωραίο τέχνασμα, για να ζητώ να μάθω.
ΔΙΟΝΥΣΟΣ:Τα όργια του θεού μισούν τον θιασώτη της ασέβειας.
(Ευριπίδης Βάκχαι 465 – 470)

Σημειωτέο ότι παρόμοια πράγμα ισχύει και στη χριστιανική θρησκεία. Και εκεί δεν επιτρέπεται , θεωρείται ασέβεια, η εισαγωγή ακόμη και των μυημένων εντός του ιερού όπου τελούνται τα μυστήρια, πλην του μύστη ιερέα και του επιτρόπου (αυτός μάλιστα μπαίνει και από άλλη πόρτα από αυτή που μπαίνει ο ιερέας). Όλοι οι άλλοι άνθρωποι, χριστιανοί και μη, μένουν στο διπλανό χώρο του ιερού.

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ Η ΕΞΥΒΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

Στην αρχαία Ελλάδα, στη Θρησκεία των Ολύμπιων Θεών, το μόνο πράγμα που απαγορευόταν δια νόμου ήταν η εξύβριση ή διακωμώδηση (να τελεί κάποιος μυστήρια ή να κάνει κάποιος τον ιερέα ενώ δεν είναι πραγματικός ιερέας) κ.α. των θείων και των τελετών τους. Μάλιστα, αν η ασέβεια ήταν μεγάλη και ο εξυβριστής μυημένος, γίνονταν και «κατάρα» από τους ιερείς όπως προκύπτει π.χ. από το βιβλίο «Αλκιβιάδης» του Πλούταρχου: «.....Η δε κατ' αυτού εισαγγελία αναφέρεται ως ούσα ούτω συντεταγμένη· «Θεσσαλός Κίμωνος Λακιάδης κατήγγειλεν Αλκιβιάδην τον Κλεινίου Σκαμβωνίδην , ότι αδίκως προσηνέχθη προς τας Θεάς, την Δήμητραν και την κόρην, απομιμούμενος τα μυστήρια, και δεικνύων αυτά εις τους φίλους του εντός της οικίας του, φορών στολήν οίαν φορεί ο ιεροφάντης όταν δεικνύη τα ιερά, και ονομάζων εαυτόν ιεροφάντην, τον δε Πολυτίωνα δαδούχον, κήρυκα δε τον Φηγαιέα Θεόδωρον· τους δ' άλλους φίλους του ονομάζων μύστας και επόπτας, απ' εναντίας των νόμων και των διατάξεων των Ευμολπιδών και των Κηρύκων, και των ιερέων των εξ Ελευσίνος.» Καταδικάσαντες δ' αυτόν ερήμην, και την περιουσίαν αυτού δημεύσαντες, εψήφισαν προσέτι να τον καταρώνται όλοι οι ιερείς και αι ιέρειαι. .....».(Μετάφραση Α. Ραγκαβή)

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΝ ΑΣΕΒΕΙΑ: Η ΚΟΙΝΩΛΟΓΙΑ, Η ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

Στην αρχαία Ελλάδα, στη Θρησκεία των Ολύμπιων θεών, θεωρούνταν ασέβεια και δεν επιτρεπόταν το να ερευνά, να παραβιάζει και να κοινολογεί κάποιος τα μυστήρια, όπως προκύπτει από τον ομηρικό ύμνο «Εις Δήμητρα» (στ. 473- 480). Στον εν λόγω ύμνο αναφέρεται ότι η θεά Δήμητρα υπέδειξε η ίδια στους Ελευσίνιους άρχοντες τις «ιερουργίες» και τα «όργια» και συνάμα η ίδια τους παρείγγειλε ότι αυτά πρέπει «να μην ερευνώνται, να μην παραβιάζονται και να μην κοινολογούνται, γιατί το μέγα σέβας στους θεούς δένει τη γλώσσα», πρβ:

«... δείξεν Τριπτολέμω τε Διοκλεί τε πληξίππω Ευμόλπου τε βίῃ Κελεώ θ' ηγήτορι λαών δρησμοσύνην θ' ιερόν και επέφραδεν όργια πάσι, Τριπτολέμῳ τε Πολυξείνῳ, επί τοις δε Διοκλεί σεμνά, τα τ' ούπως έστι παρεξίμεν ούτε πυθέσθαι ούτ' αχέειν: μέγα γάρ τι θεών σέβας ισχάνει αυδήν...».

Μετάφραση: «υπέδειξε (η Δήμητρα στους άρχοντες) στον Τριπτόλεμο, στον ιππέα τον Διοκλή, στον πανίσχυρο Εύμολπο και στον ηγέτη του λαού Κελεό τις ιεροπραξίες («δρησμοσύνην θ ιερών») κι αποκάλυψε τα πάνσεπτα όργια («και επέφραδεν όργια ») σ' όλους αυτούς και στον Τριπτόλεμο και στον Πολύξενο καθώς και στον Διοκλή, που **κανείς δεν πρέπει να ερευνά κι ούτε να παραβαίνει, ούτε να τα κοινολογεί, γιατί το μέγα σέβας στους θεούς δένει τη γλώσσα**». (Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» στ. 473- 480)

Η παραβίαση και η έρευνα των μυστηρίων είναι αυτονόητο ότι θεωρούνται ασέβεια, γιατί τότε αμφισβητούνται. Η «κοινολογία» μυστηρίων θεωρούνταν και αυτή ασέβεια, γιατί στα αρχαία ελληνικά η λέξη «κοινολογώ» (λέω + κοινό), που είναι διάφορο του «κοινοποιώ», σημαίνει ότι λέγω κάτι στο κοινό, όμως ως μη αρμόδιος και γνώστης, οπότε αυτό που

κοινολογώ είναι είτε κουτσομπολιό είτε παραλλαγμένο για λόγους σκοπιμότητας ή λάθους, άρα κάτι ασεβές, πρβ και «κινδυνολογώ»

Ανατρέχοντας στους αρχαίους ιστορικούς συγγραφείς: Ηρόδοτος, Διόδωρο, Στράβωνα κλπ βλέπουμε ότι δεν κάνουν καμία αναφορά ούτε και καμία κρίση για τα μυστήρια. Αντίθετα οι θεολόγοι: Ορφέας, Πλούταρχος, Απολλώνιος Ρόδιος κ.α. τα αναφέρουν, μόνο που αυτοί τα θεωρούν εκ προοιμίου σωστά.

Για παράδειγμα ο ιστορικός Παυσανίας στα «Βοιωτικά (25, 5-10), ενώ αναφέρει λεπτομερώς τα της Θήβας, όταν αναγκάζεται να αναφέρει και το ιερό άλσος της Καβειραίας Δήμητρας και της Κόρης που υπήρχε εκεί, αναφέρει μόνο ότι σ' αυτό επιτρεπόταν η είσοδος μόνο σε μυημένους, όμως για το ποιοι είναι οι Κάβειροι και τι είδους ιερά μυστήρια κλπ γίνονταν εκεί τα αποσιωπά και προ αυτού λέει «να τον συγχωρήσουν οι φιλομαθείς». Λέει επίσης ότι όσοι μπήκαν στο ναό για να το ληστέψουν τιμωρήθηκαν για την ασέβειά τους αυτή από το θεό, όπως κάποιοι στρατιώτες Πέρσες του Ξέρξη που παραφρόνησαν και σκοτώθηκαν και επίσης κάποιοι στρατιώτες του Μ. Αλέξανδρου που κεραυνώθηκαν:

«Προχωρώντας είκοσι πέντε στάδια από εδώ (από τη Θήβα προς τα ερείπια της Ογχηστού), υπάρχει άλσος της Καβειραίας Δήμητρας και της Κόρης, στο οποίο μπορούν να μπουν οι μυημένοι. Από το άλσος αυτό επτά στάδια περίπου είναι το ιερό των Καβείρων. Ποιοι είναι οι Κάβειροι και τι είδους δρώμενα γίνονται γι αυτούς και τη Μητέρα (Δήμητρα) **θα τα αποσιωπήσω**, και ας με συγχωρήσουν οι φιλομαθείς (οίτινες δε εισίν Κάβειροι και οποια εστιν αυτοίς και τη Μητρί τα δρώμενα). Όμως τίποτε δεν με εμποδίζει να αναφέρω σε όλους όσα λένε οι Θηβαίοι για την αρχή των τελετών……. Κάποιοι ιδιώτες τόλμησαν να τελέσουν στην Ναύπακτο τα μυστήρια της Θήβας, **αλλά δεν άργησαν να τιμωρηθούν. Όσοι από τον στρατό του Ξέρξη, που είχαν μείνει στην Βοιωτία με τον Μαρδόνιο, είχαν μπει στο ιερό των Καβείρων, ίσως με την ελπίδα μεγάλου κέρδους, αλλά** μου φαίνεται περισσότερο από ασέβεια στους θεούς, αυτοί αμέσως παραφρόνησαν και σκοτώθηκαν πέφτοντας στην θάλασσα ή στους γκρεμούς. Κι όταν ο Αλέξανδρος νίκησε σε μάχη και έκαψε τη Θήβαϊδα, οι Μακεδόνες που μπήκαν στο ιερό των Καβείρων, βρισκόταν κι αυτό σε γη εχθρική, σκοτώθηκαν από εξ ουρανού κεραυνούς και αστραπές. Έτσι το ιερό αυτό από την αρχή ήταν άγιο.» (Παυσανίας «Βοιωτικά» 25, 5-10),

2. ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ

Στην αρχαία Ελλάδα «όργια» (από το οργή = ο θυμός, το μένος) ονομάζονταν οι τελετές που τελούνταν για να ευμενίσουν την οργή (ή άλλως μένος ή μανία = θυμό) κάποιου θεού για κάποιο αδίκημα ή ασεβεια που του ειχε κάνει αυτός που τα τελούσε. Οι τελετές των οργίων περιλάμβαναν υποχρεωτικά καταρχήν θυσία με σφάξιμο του καλύτερου ζώου εκείνου που τελούσε τα όργια, ώστε με αυτό να δείξει ότι χάνει κάτι πολύτιμο για χάρη του θεού που όργισε και οι σάρκες του ζώου αυτού ένα μέρος καίγονταν για το θεό και το υπόλοιπο ψηνόταν για συνεστίαση των άλλων ανθρώπων. Υποχρεωτικά ήταν επίσης να υπάρχουν κρασί (= νερωμένος οίνος), χορός και μουσική, γιατί μέσω του πνεύματος του οίνου και της εκστάσεως που

προκαλούν η μουσική και ο χορός (βλέπε πιο κάτω) οι μετέχοντες πίστευαν ότι γίνονταν «ένθεοι» > δηλαδή περνούσαν από τη μανία = οργή = θυμό στον ενθεισμό = ενθουσιασμό =- χαρά.

Ειδικότερα με την ονομασία «Όργια», σύμφωνα με τον Παυσανία («Αρκαδικά» Κεφάλαιο 37, 5-7), τον Ομηρικό ύμνο «Εις Δήμητρα» (στ. 268 – 274 και 361-370) κ.α., καλούνταν οι τελετές που τελούνταν από τους ιερείς για να εξευμενίσουν (εξ + ευ-μένος) ή άλλως εξιλεώσουν (= καταπραΰνουν) την οργή (= μανία = θυμό = μένος) κάποιου θεού είτε για τα «πάθη» που του δημιούργησαν ασεβείς άνθρωποι είτε για το ότι ασεβείς άνθρωποι παραβαίνουν τις εντολές του και έτσι να μην στείλει ή να πάψει να στέλνει κακά (βάσανα, αρρώστιες κλπ) στους ανθρώπους. Οι οργιασμοί στην αρχαία Ελλάδα ήταν τελετές κάτι όπως οι αγιασμοί σήμερα στη χριστιανική θρησκεία.

Ο Παυσανίας στα «Αρκαδικά» (Κεφάλ. 37, 5-7) αναφέρει συγκεκριμένα ότι ο Ονομάκριτος (= Αθηναίος ποιητής και χρησμολόγος, ο οποίος έζησε τον 6ο αιώνα π.Χ. στην αυλή του Πεισίστρατου και των γιων του.)«οργάνωσε όργια για το Διόνυσο» προς χάρη των παθών που έπαθε ο Διόνυσος από τους Τιτάνες, πρβ:

«"Τιτάνες δε πρώτος ες ποίησιν εσήγαγεν "Ομηρος, θεούς είναι σφάς υπό τν καλουμένω Ταρτάρω και έστιν εν Ήρας όρκω, τα έπη, παρά δε Ομήρου. Ονομάκριτος παραλαβών των Τιτάνων το όνομα, Διονύσω τει συνέθηκεν όργια, και είναι τους Τιτάνας το Διονύσω των παθημάτων εποίησεν αυτουργούς, τα μεν δη ες τον Ανυτον υπό Αρκάδων λέγεται Δήμητρος δε Αρτεμιν θυγατέρα είναι, και ου Λητούς, όντα Αιγυπτίων τον λόγον, Αισχύλος εδίδαξεν Ευφορίωνος τους Έλληνας».

Μετάφραση: «Πρώτος παρουσίασε τους τιτάνες στο ποίημά του ο Όμηρος ως θεούς που βρίσκονται κάτω, στον λεγόμενο Τάρταρο· οι σχετικοί στίχοι βρίσκονται στον όρκο της Ήρας. Από τον Όμηρο πήρε το όνομα των τιτάνων ο Ονομάκριτος και οργάνωσε όργια για το Διόνυσο παρουσιάζοντας τους τιτάνες ως αυτουργούς των παθημάτων του Διόνυσου. Τα περί του Ανύτου είναι παράδοση Αρκαδική.Το ότι η Άρτεμη ήταν κόρη της Δήμητρας και όχι της Λητούς, πράγμα που αποτελεί παράδοση αιγυπτιακή, το δίδαξε στους Έλληνες ο Αισχύλος, ο γιος του Ευφορίωνα.». (Παυσανίας «Αρκαδικά» Κεφάλαιο 37, 5-7)

Ο Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» φέρει τη θεά Δήμητρα, τη θεά προς τιμήν της οποίας τελούνταν τα «Ελευσίνια Μυστήρια», να προτρέπει τον κόσμο να κτίσει βωμό πριν από τα τείχη της πόλης και εκεί να τελούν τα «όργια» που θα υποδείξει, για να εξιλεώνεται με αυτά ο νους της (και αυτό από τις αδικίες που της έχουν κάνει οι άνθρωποι, άλλως θα τιμωρούνται, όπως θα συμπληρώσει μετα ο θεός Άδης πιο κάτω): «ειμὶ δε Δημήτηρ τιμάοχος, ήτε μέγιστον αθανάτοις θνητοίς τ' όνεαρ και χάρμα τέτυκται. ἀλλ' άγε μοι νηόν τε μέγαν και βωμὸν ὑπ' αυτώ ευχόντων πας δήμος υπαί πόλιν αιπύ τε τείχος Καλλιχόρου καθύπερθεν επί προύχοντι κολωνώ. όργια δ' αυτήν εγών υποθήσομαι, ως αν έπειτα ευαγέως έρδοντες εμόν νόον ιλάσκοισθε'»

Μετάφραση: «Η Δήμητρα είμαι του λόγου μου η πολυτιμημένη που φέρνω στους αθάνατους και στους θνητούς ανθρώπους το πιο μεγάλο όφελος, χαράς την πιο μεγάλη. Εμπρός λοιπόν, σύμπας ο λαός μέγα ναό σε μένανε να χτίσει βωμό μπροστά, απ την πόλη και τα ψηλά τα τείχη πάνω απ την Καλλίχορη πηγή στο λόφο που δεσπόζει. Τις τελετές («όργια δ' αυτή εγών υποθήσομαι») που η ίδια εγώ θε να σας υποδείξω μ' ευλάβεια τηρώντας στο εξής το νου μου εξευμενίστε»…. (Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» στ. 268 – 274)

Ακολούθως στον ίδιο ύμνο ο Άδης φέρεται να λέει στην Περσεφόνη να πάει να πει στη μάνα της τη Δήμητρα ότι στο εξής θα έχει μέγιστες τιμες στους αθάνατους, για πάντα απ' όσους την αδίκησαν και θα τιμωρούνται εκείνοι που δε θα εξευμενίσουν με θυσίες το μένος (οργή) της («τεὸν μένος ιλάσκωνται»):

«Περσεφόνη, παρά μητέρα κυανόπεπλον ήπιον εν στήθεσσι μένος και θυμόν έχουσα, μηδέ τι δυσθύμαινε λίην περιώσιον άλλων: ου τοι εν αθανάτοισιν αεικὴς έσσομ' ακοίτης, αυτοκασίγνητος πατρός Διός: ένθα δ' εούσα δεσπόσσεις πάντων οπόσα ζώει τε καὶ έρπει, τιμάς δε σχήσησθα μετ'

αθανάτοισι μεγίστας. των δ' ἀδικησάντων τίσις ἔσσεται ἤματα πάντα, οι κεν μη θυσίῃσι τεὸν μένος ιλάσκωνται ευαγέως ἑρδοντες, εναίσιμα δώρα τελούντες».

Μετάφραση: «Πήγαινε Περσεφόνη στην μαυρόπεπλη μητέρα σου έχοντας μες στα στήθια σου ήπια οργή και διάθεση κι ούτε περίσσια να 'σαι δύσθυμη περισσότερο απ' τους άλλους. Εγώ μες στους αθανάτους δεν θα σου είμαι σύζυγος ανάξιος, αδερφός γνήσιος του πατρός σου Δία, εδώ σαν μένεις στα πάντα σε όσα ζούνε και κινούνται θα δεσπόζεις, και τιμές θα χεις μέγιστες μες στους αθάνατους, για πάντα απ' όσους σ' αδικήσανε θα τιμωρούνται εκείνοι που δεν θα εξευμενίσουν την οργή σου («τεὸν μένος ιλάσκωνται") με θυσίες τελώντας τες με αγνότητα και δώρα πρέποντα προσφέροντας». (Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» στ. 361- 370)

Στον ίδιο ύμνο αναφέρεται ότι η θεά Δήμητρα προτού επιστρέψει στην οικία των θεών υπέδειξε η ίδια στους Ελευσίνιους άρχοντες τις ιερουργίες και τα «πάνσεπτα όργια» και συνάμα λέει ότι αυτά πρέπει «να μην ερευνώνται, να μην παραβιάζονται και να μην κοινολογούνται, γιατί το μέγα σέβας στους θεούς δένει τη γλώσσα» (Ομηρικός ύμνος «Εις Δήμητρα» στ. 473- 480)

Συνεπώς, όπως προκύπτει ξεκάθαρα από όλα τα παραπάνω, όργια στην αρχαία Ελλάδα, ονομάζονταν οι ιερές τελετές που γίνονταν για εξιλέωση ή άλλως εξευμενισμό (=ευ-μενισμό = ευ-θυμισμό) της οργής (= μένους, μανίας, θυμού) > όργια ενός θεού, του θεού προς χάρη του οποίου τελούνταν, π.χ. του Διόνυσου, της θεάς Δήμητρας και της κόρης της Περσεφόνη κ.α. Το αυτό ίσχυε και στη Ρώμη:

«Διότι, ως φαίνεται, όταν εξεστράτευσε (ο Κάμιλλος = ανωτατος αξιωματούχος, δικτατωρ και παρολίγο ύπατος των Ρωμαίων) κατά των Βηίων, είχε τάξει, αν κυριεύση την πόλιν, το δέκατον των λαφύρων ν' αφιερώση εις τον Θεόν αυτών. Αφ' ού δ' εκυριεύθη και διηρπάγη η πόλις, είτε εξ αιτίας των τότε περιστάσεων, λησμονήσας τι είχε τάξει, είτε διστάσας να δυσαρεστήση τους πολίτας, αφήκεν αυτούς να ωφεληθώσιν. Ύστερον δε, μετά παρέλευσιν καιρού, αφ' ού είχε παύσει από της εξουσίας εκείνης, ανέφερε περί τούτου εις την σύγκλητον· και οι μάντεις ανήγγελλον επί των θυσιών ότι εφαίνετο η οργή των Θεών, και ότι απητούντο εξιλεώσεις και ευχαριστήριοι τελεταί. (Πλουτάρχος «Κάμιλλος», ζ, μεταφραση Α. Ραγκαβής)

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Οι αρχαίοι Έλληνες θρησκευόμενοι, όπως και οι Χριστιανοί σήμερα, λέγανε, και αυτό προκειμένου η κοινωνία να γίνει καλύτερη, ότι οι θεοί έχουν οργή (= μανία, θυμό) και στέλνουν βάσανα, αρρώστιες κλπ στους ανθρώπους, επειδή κάποιοι κάνουν ασέβειες σε βάρος τους ή επειδή παραβιάζουν τις εντολές τους κλπ και αυτό θα σταματήσει εφόσον οι άνθρωποι σταματήσουν να τις παραβιάζουν και συνάμα ευχαριστώντας το θεό για όσα κάνει και όσα υπομένει, πρβ:

«Στη Φρυγία, όμως , έπεσε αρρώστια στους ανθρώπους και η γη έγινε στέρφα, οι άνθρωποι που τους βρήκε η συμφορά ρώτησαν τον θεό πώς μπορούσαν να απαλλαγούν από το κακό, κι εκείνος, λένε, τους πρόσταξε να θάψουν το σώμα του Άττιδος (= ο αγαπημένος της Κυβέλης που σκότωσε ο βασιλιάς πατέρας της επειδή δεν τον ήθελε για γαμπρό) και να τιμούν την Κυβέλη ως θεά. Έτσι, οι κάτοικοι της Φρυγίας, δεδομένου ότι το σώμα είχε εξαφανιστεί από τον χρόνο, κατασκεύασαν εικόνα του νέου, στην οποία ψάλλοντας θρήνους και αποδίδοντας τιμές ανάλογες με τη συμφορά του εξευμένισαν την οργή εκείνου που είχε υποστεί την παρανομία' («προς ω θρηνούντας ταις οικείαις τιμαίς του πάθους εξιλάσκεσθαι την του παρανομηθέντος μήνιν») πράγμα που συνεχίζουν να κάνουν και μέχρι των ημερών μας. Στη δε Κυβέλη, έχοντας από τα παλαιά χρόνια ιδρύσει βωμούς προς τιμήν της, προσέφεραν...». (Διόδωρος Γ,59.8)

«Αρκάδες της Αζανίας ..... Η Δηώ σας έκοψε την (ήμερη) τροφή, η Δηώ βοσκούς πάλι σας έκανε από γεωργούς και αρτοφάγους, γιατί τη στερήσατε από

τις προσφορές των παλιότερων ανθρώπων και από τις παλιές τιμές. Και θα σας καταντήσει γρήγορα ν' αλληλοφαγωθείτε και να φάτε τα παιδιά σας, αν δεν κατευνάσετε την οργή της με πάνδημες χοές κι αν δεν στολίσετε το βάθος της σπηλιάς με θεϊκές τιμές» (Παυσανίας "Αρκαδικά", Κεφ. 42, 6)

«Θα μπορούσε να παραδεχτεί κανείς πως ο Φίλιππος έχει να παρουσιάσει κατορθώματα μεγαλύτερα από τους προ αυτού βασιλείς της Μακεδονίας και από τους κατόπιν· όμως κανείς δε θα μπορούσε με ορθοφροσύνη να τον ονομάσει ενάρετο στρατηγό, αφού τους όρκους των θεών πάντοτε καταπατούσε και τις συνθήκες για καθετί αχρήστευε και τις αρχές της εμπιστοσύνης περιφρόνησε περισσότερο από κάθε άλλον. Και η οργή του θεού δεν άργησε να τον βρει. Αντίθετα, από όσους ξέρομε, αυτόν τον βρήκε νωρίτερα» (Παυσανίας "Αρκαδικά", Κεφ. 7,5)

Στις «Βάκχες» του Ευριπίδη» αναφέρεται ότι ο Διόνυσος, ο γιος του Δία και της κόρης του Κάδμου Σεμέλης, φτάνει στη Θήβα με μορφή ανθρώπου, για να επιβάλει τη λατρεία του. Οι κόρες του Κάδμου, καθώς όλος σχεδόν οι γυναίκες της Θήβας, αμφισβητούν τη θεϊκή του καταγωγή και προ αυτού ο Διόνυσος τις θεωρεί ασεβείς και τις κάνει να τρελαθούν και να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να πηγαίνουν στον Κιθαρώνα, εξ ου και η ονομασία τους μαινάδες (= οι μαινόμενες = οι τρελαμένες). Ο Πενθέας, γιος της Αγαύης και βασιλιάς της Θήβας, αρνήθηκε και αυτός να δεχτεί τη λατρεία και τα όργια που πρότεινε ο Διόνυσος και αποφάσισε να στραφεί ενάντια στις Μαινάδες και στο Διόνυσο με αποτέλεσμα ο θεός να θυμώσει, να θεωρήσει και αυτόν ασεβή και προ αυτού έβαλε τις μαινάδες υπό την αρχηγία της ίδιας της μάνας του να τον κομματιάσουν.

2) Μερικοί ισχυρίζονται ότι στην αρχαία Ελλάδα με την ονομασία «όργια» καλούνταν οι μυστικές ή άλλως απόρρητες τελετές με ακολασίες, κάτι που δεν είναι αληθές. Απλά, επειδή τα αρχαία όργια τελούνταν προς χάρη των Ολύμπιων θεών, άρα κάτι το ανήθικο για το χριστιανισμό και τις άλλες θρησκείες, η λέξη όργιο-όργια σήμερα λέγεται και με την έννοια του ανήθικου και της ακολασίας και κάτι όπως λέμε π.χ. «αγαθός» = ο καλός και «αγαθός» = ο βλάκας (Περισσότερα βλέπε «μυστήρια».)

3) Το ρήμα «οργιάζω», απ΄όπου και: «τιμώσι και οργιάζουσι», «οργιαστικές τελετές», «οργιαστική λατρεία» κλπ σημαίνει τελώ γιορτή, πανηγύρι με τελετές με όργια, αργιασμούς, κάτι όπως και οι αγιασμοί στη χριστιανική θρησκεία:

«Στην Κρήτη δεν υπήρχαν μόνον αυτά αλλά και τελετουργίες για το Δία με οργιαστική λατρεία και με διακόνους, ωσάν αυτούς που βρίσκονται στην υπηρεσία του Διονύσου, δηλαδή οι Σάτυροι,. Τους έλεγαν Κουρήτες και ήταν νέοι άνθρωποι που απέδιδαν ένοπλη κίνηση με χορευτικό βήμα, παριστάνοντας το μύθο της γέννησης του Δία. (Στράβων 10, 469, 11).

«η Ηλέκτρα δώρισε (στο γάμο του Κάδμου) τα μυστήρια της λεγόμενης μεγάλης μητέρα των θεών, με τα κύμβαλα, τα τύμπανα και τα λοιπά σύνεργα των οργιαστικών τελετών» (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 48-49)

«Οι Βερέκυνθες, πάλι, ένα γένος των Φρυγών, και γενικά οι Φρύγες και από τους Τρώες οι κάτοικοι της Ίδης τιμούν και γιορτάζουν τη Ρέα **με οργιαστικές τελετές**. Την αποκαλούν Μητέρα των θεών και Άγδιστι και Φρυγία Μεγάλη, θεά. Από τα τοπωνύμια την αποκαλούν Ιδαία, Δινδύμη, Σιπυλήνη, Πεσσινουντίδα, Κυβέλη και Κυβήβη. (Ρέαν μεν και αυτοί τιμώσι και **οργιάζουσι ταύτη**, μητέρα καλούντες θεών και Άγδιστιν και Φρυγίαν Θεόν μεγάλη, από δε τον τόπων Ιδαία και Δινδυμήνην και Κυβέλη)..» (Στράβων, Γεωγραφικά 10, III C 469 12)

4) Η λέξη «οργιάζω = εξιλέω-ώ > εξιλώνω -ομαι = εξ-ευμενίζω = καταπραύνω το μένος = την οργή = το μένος κάποιου που είναι εχθρικά διακείμενος εξ αιτίας δικής μου συμπεριφοράς ή των δικών μου : Ο Οδυσσέας για να εξιλεώσει τον Ποσειδώνα έπρεπε να ταξιδέψει ξανά μετά την άφιξή του στην Ιθάκη. Ο Ηρακλής, για να εξιλεωθεί για το έγκλημά του, υποχρεώθηκε να κάνει τους δώδεκα άθλους.

5) Η λέξη όργια, οργιά-ω > οργιά(ζ)ω = «τα όρια + άγω» = ξεπερνώ τα όρια οπότε επι γης (οργάς, οργιώδη βλάστηση) = βλαστάνω υπέμετρα, επι ανθρώπου (οργασμός) = διέγερση, επι χαρακτήρα (οργή) = θυμός, μανία , μανία κλπ.

6) Τα αρχαία λεξικά, σχετικά με τη λέξη «όργια» και τις συγγενείς της λέξεις, αναφέροουν τα εξής:

ΛΕΞΙΚΟ ΗΣΥΧΙΟΥ Αλεξανδρέως (5ος αι.) : οργά = επιτεταμένως επιθυμεί. Δηλεί δε και το ακμάζειν: μανίαι, θυμοί, επιθυμίαι. και ήθος (οργαί). οργάδα (Demosth. 175,15) = ορειον ή γαλακτώδη, παρα τον ορόν. οργάδ' Αθηνάν΄ οργάν λέγουσι το επι τι παρασκευάζεσθαι και ορμάν. οργάδες (eur. Rhes. 282) = γεγεωργημένοι τύποι. Οργάνη η Αθηνά, ην και Εργάνη από των έργων λέγουσι. Οργάς = λοχμώδες και ορει(νόν) χωρίων, και ανέργαστον. Και παν το οργιζόμενον, ή εντρεπόμενον ή επιθυμούν ή ακμάζον. οργάσας = μαλάξας.οργέων (Aesch.fr. 140 an Lysias Harp, 139, 8) = ιερών, ιερέ. οργεώναι = ιέρειαι. οργεώνες (Antimach. Fr. LVIII) = μύσται, ιεροφάνται, ιερείς. οργή = τρόπος. Μανία. Θυμός. **όργια = τα ιερά, οι δε τα μυστήρια. οργιάζειν (Eur. Bacch. 415) = τελείν Διονύσω, οργιάζουσι = τελούσιν, οργίοις μυστηρίοις, οργών = επιθυμ'ών, ορεκτικώς έχων, οργώσαν = επιθυμώσαν.**

ΜΕΓΑ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ (10/11ος αι.): Οργή, από του ρέζω το πράττω, όθεν το έοργα γίνεται ή παρά το ορέγω το επιθυμώ, οργεή και συγκοπή, οργή, ή παρά το είργω, ειργή και αποβολή του ι και τροπή του ε εις ο, οργή, η κωλύουσα ημάς τα δέοντα βουλεύεσθα ή παρα το όρω το διεγείρω, ορή και οργή, σημαίνει δε δυο . αυτήν την οργήν, ως το….. **Οργεώνες,** σύνταγμα τι ανδρών, ως των γεννητών, και των φρατόρων. Ωνόμασται από του κοινή οργιάζων το θύειν τοις θεοίς, **παρά τα όργια, α εισί μυστήρια ιερά**. Οργάδα γην, παρα το αργή τις είναι και ακατέργαστος ή δια τον εν αυτή τα φυτά προς αύξησιν οργάν. Τάχα δε βέλτιον παρά της κατεργασλιας είρηται, ως φύγω φυγάς, έθω εθάς, έργω εργάς. Ελέγετο γαρ και χωρίς του ι, το είργειν. Καλλίμαχος δε φησίν, οργάδα λέγεσθαι την μελάγγειον και ένυδρον γην. Και γαρ οργάσαι το πηλοπιήσαι εστί και υγρά ξηρόν μίξαι. Σοφοκλής, θελοιαι πηλόν οργάσαι:- έστι δε γη εν Μεγάροις ούτω καλουμένη οργάς, λέγεται δε και η εύγειος και σύμφυτος. **Όργια, τα μυστήρια, κυρίως δε τα Διονυσιακά, δια το εν ταις όργασιν αυτού επιτελείσθαι ή δια το οργαν και επιθειάζειν ή παρά το ορέγω το επιθυμώ. Το δε ορέγω σημαίνει και το επεκτείνω τας χείρας, όθεν το ορεγνύς.**

ΛΕΞΙΚΟ ΣΟΥΙΔΑ ἤ ΣΟΥΔΑ (10ος αι.): [Οργάς:] ἡ εύγειος και σύμφυτος και λιπαρά και ακμαία γη. ενεκάλεσε δε ὁ Περικλής τοις Μεγαρεύσιν, ότι την ιεράν γην την οργάδα εγεώργησαν. ἡ την προσήκουσαν ὀργάδα κατανέμειν ἢ την τιμὴν μόνοις διακρατεῖν. περὶ Ῥώμου και Ῥήμου. και αὖθις· τμήξας εὐαρότου ῥάχιν ὀργάδος. **[Οργάς:] τα λοχμώδη και ορεινά χωρία και ουκ επεργαζόμενα ούτως καλείται. όθεν και ἡ Μεγαρικὴ οργὰς προσωνομάσθη, τοιαύτη τις ούσα. [Όργεώνες:]** οι τοις ιδία ἀφιδρυμένοις θεοίς οργιάζοντες. οργιάζειν δε ἐστι τα των θεών όργια τελείν, τουτέστι μυστήρια και νόμιμα. Νόμων δ' μη κέκτησθαι έσω εν ιδίαις οικίαις ιερά. τον δε φανέντα κεκτημένον έτερα και ὀργιάζοντα πλὴν τα δημόσια. Σέλευκος δ' εν των ὑπομνήματι των Σόλωνος Ἀξόνων οργεώνάς φησι καλείσθαι τους συλλόγους έχοντας περί τινας ήρωας ή θεούς. ήδη δε μεταφέροντες και τους ιερέας ούτω καλούσιν. ο γουν Αντίμαχος εν τη Λύδῃ· γενεά Καβάρνους θήκεν αβακλέας οργεώνας. και οίον ὁ Αἰσχύλος εν Μυσοίς, τον ιερέα του Καΐκου προσαγορεύων· ποταμού Καίκου χαίρε πρώτος οργεών, ευχαίς δε σώσοις δεσπότας παιωνίαις. περὶ δε των οργεώνων γέγραφε και Φιλόχορος· τους δε φράτορας επάναγκες δεχεσθαι και τους οργεώνας και τους ομογάλακτας, ους γεννήτας καλοῦμεν. **[Όργεώνας·]** Ισαίου λόγος εστὶν ὡς οργεώνας. ὀργεώνες δε εἰσιν οἱ επί τιμή θεών ἢ ηρώων συνιόντες· ὀργιάζειν γάρ ἐστι το θύειν και τα νομιζόμενα οράν· ἡ παρά το

ορέγειν τω χείρε· ἡ παρά τα όργια· ἢ διά το εν ταις οργάσι και τοις άλσεσι τα ιερά δραν. οι μέντοι ποιηταὶ έταττον τούνομα απλώς επί των ιερέων. μήποτε δε ύστερον νενομίσθαι το επί τιμή τινας των αποθανόντων συνιέναι και οργεώνας ονομάζεσθαι, ως έστι συνιδείν ἐκ των Θεοφράστου διαθηκῶν. των εξ Ελευσίνος οργεώνων είς· φησὶν Αἰλιανὸς εν των Περί προνοίας. **[Οργή·]** ότι ου το παρακολουθούν τινι γένος. τη γουν οργή παρακολουθεί λύπη, ου μην ως γένος· ου γαρ ἡ οργὴ λύπη, οὐδε δια τουτό ἐστιν ἡ λύπη ἡ μετά της οργής ούσα, διότι ἡ οργή ἐστιν, ἀλλ' επί τη λύπη ἡ οργή· προτέρα γάρ ἡ λύπη της οργής· λυπηθείς γάρ τις ως ηδικημένος οργίζεται. ου τοιούτον δε το γένος ως προϋπάρχον χρόνῳ του είδους. οργή δε ἐστι λύπη μεθ' απολήψεως του ὠλιγωρήσθαι· ἡ τοίνυν δια την τοιαύτην υπόληψιν γενομένη λύπη οργή ἐστιν. [Οργή] παρά Θουκυδίδῃ αντί του διανοίᾳ, τρόπῳ, σκοπῷ. **[Όργια:] μυστήρια, ιερά. ευθύς άπασι πρόχειρον λέγειν, ότι άνθρωπος ούτος τη Χίων θεώ και τοις ιθυφάλλοις ωργίακεν. [Οργιάζων:] θύων, επιτελών**. [Ὀργάσας:] μαλάξας. [Οργώ:] αντί του επιθυμητικώς έχω. Αριστοφάνης· οργώ νὴ τον Δία και προπεφύραται λόγος εις μοι, ὃν διαμάττειν οὐ κωλύει. από των αλφίτων. ομού γαρ εφύρων, είτα εις μοίρας διένεμον. προπεφύραται ουν αντί του προγεγύμνασται, προκατεσκεύασται, ηυτρέπισται. ἡ μεταφορά από των τα άλευρα φυρώντων, είτα μάζας ποιούντων. [Οργώσα:] επιθυμούσα, ἢ μανιώσα.

3. Ο ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΣ - ΚΑΘΑΡΣΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ

Στη Θρησκεία των Ολύμπιων θεός, για να συγχωρεθεί κάποιος από κάποιο βαρύ αμάρτημά του, τελούνταν το μυστήριο του εξαγνισμού ή άλλως καθαρμού ή κάθαρσης, που ήταν κάτι όπως το μυστήριο της εξομολόγησής και αγιασμού στη χριστιανική θρησκεία, όμως με διαφορετικές λατρικές προσευχές και έθιμα. Απλά δεν τελούνταν παντού ίδια, αλλά ανάλογα με τα τοπικά θρησκευτικά έθιμα.

Ο Πορφύριος στο ‘’Βίος Πυθαγόρου’’ αναφέρει ότι ο Πυθαγόρας ο Σάμιος είχε πάει στην Κρήτη θέλοντας να συναντήσει τους μύστες του Μόργου, που ήταν ένας από τους Ιδαίους Δάκτυλους, για να του κάνουν κάθαρση στον τάφο του Δία, που βρισκόταν στο Ιδαίο άντρο. Εκεί «εκαθάρθηκε» με την "κεραύνιαν λίθον" κλπ:

«Κρήτης δ' ἐπιβὰς τοις Μόργου μύσταις προσῄει ενός των Ιδαίων Δακτύλων, υφ' ων και εκαθάρθη τη κεραυνίᾳ λίθῳ, έωθεν μέν παρὰ θαλάττῃ πρηνὴς ἑκταθείς, νύκτωρ δε παρά ποταμώ αρνειού μέλανος μαλλοίς εστεφανωμένος. εις δε το Ιδαίον καλούμενον άντρον καταβὰς έρια έχων μέλανα τας νομιζομένας τρις εννέα ημέρας εκεί διέτριψεν καὶ καθήγισεν τω Διί τον τε στορνύμενον αυτώ κατ' έτος θρόνον εθεάσατο,..επίγραμμά τ' ενεχάραξεν επὶ τω τάφῳ επιγράψας ‘Πυθαγόρας τω Διὶ’, ου ἡ αρχὴ ὠδε θανὼν κείται Ζάν, ον Δία κικλήσκουσιν…..». (Πορφύριος, ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ 17,1-5).

Μετάφραση: « Όταν έφθασε (ο Πυθαγόρας) στην Κρήτη, πήγε και συνάντησε τους μύστες του Μόργη, που ήταν ένας από τους Δακτύλους της Ίδης. Αυτοί του έκαναν καθαρμούς με την πέτρα του κεραυνού : από τα χαράματα ξαπλωμένος μπρούμυτα στην ακροθαλασσιά, τη νύχτα πάλι

στην όχθη του ποταμού, στεφανωμένος με μαλλιά μαύρου αρνιού. Έπειτα κατέβηκε σ' ένα σπήλαιο, το λεγόμενο Ιδαίο άντρο, κρατώντας στα χέρια του μαύρο μαλλί. Έμεινε εκεί τις καθιερωμένες από το τελετουργικό 3Χ 9 = 27 ημέρες, πρόσφερε θυσίες στον Δία και είδε το θρόνο που στρώνεται κάθε χρόνο προς τιμήν του Χάραξε δε κι ένα επίγραμμα στον τάφο του, με τίτλο «Ο Πυθαγόρας στον Δία», που άρχιζε έτσι: Ενθάδε κείται ο Ζαν, που τον ονομάζουν Δία».

Εξ αυτού το όρος εκεί μετά ονομάστηκε σε «όρος Διός» και από τους Ρωμαίους και Ενετούς monti Jove/ Mont Jupitter και Jove, Ju(ppiter) (= Δίας) + jacect (= ενδάδε) > Jucect > Γιούχτ-ας = Δίας ενθάδε (ώδε θανὼν κείται Ζάν), σύμφωνα με τη Sacra Creta.

Ο Ηρόδοτος (Α, 35) αναφέρει ότι η τελετή της κάθαρσης των Ελλήνων ήταν περίπου η ίδια με αυτή των Λυδών, όμως δεν περιγράφει το πως ακριβώς τελούνταν αυτή. Από τα λίγα που αναφέρει γι αυτήν (κάνει λόγο για μια κάθαρση που ζήτησε να κάνει ο βασιλιάς των Λυδών Κροίσος στο φονιά του γιού του) συνάγεται ότι τελούνταν με τον ίδιο τρόπο που αναφέρει ο Απολλώνιος Ρόδιος στα Αργοναυτικά (IV 696 εξξ. Εκεί ο Απολλώνιος περιγράφει την τελετή του καθαρμού ως εξής: Ο φονιάς χωρίς να μιλά κάθεται επάνω στο βωμό (επίστιος), μπήγει το σπαθί του στο έδαφος και σκεπάζει το πρόσωπό του με τα χέρια του. Προσέρχεται ύστερα αυτός που κάνει τον εξαγνισμό, ακούει το κρίμα, θυσιάζει γουρουνόπουλο και με το αίμα του και άλλες χόες πλένει τα χέρια του φονιά, ενώ συγχρόνως επικαλείται τον «καθάρσιον Δία». Τα βρώμικα νερά απομακρύνονται και ακολουθούν άλλες προσφορές στις Ερινύες, στο νεκρό και στον «μειλίχιον Δία». Μετά ρωτά αυτός που εξαγνίζει το όνομα του φονιά.

4. ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ, ΜΕΣΣΗΝΙΑ ΚΛΠ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Α. ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Τα Ελευσίνια, καθώς λέει ο Ηρόδοτος (8,65), ήταν ετήσια γιορτή και μυστηριακή τελετή που πραγματοποιούνταν στην Ελευσίνα της Αττικής προς τιμή της Θεάς Δήμητρας και της κόρης της Περσεφόνης.

«Ο Δημάρατος ήτο ανίδεος των Ελευσινίων μυστηρίων και ηρώτησε τον Δικαίον τι είναι αυτό που φωνάζει, εκείνος απανάντησε: Δημάρατε ….. Αυτή είναι εορτή , την οποίαν εορτάζουν οι Αθηναίοι καθ έκαστον έτος προς τιμήν της Μητρός (Δήμητρας) και της κόρης (Περσεφόνης) και μυείται εις αυτήν όποιος από τους ιδίους και από τους άλλους Έλληνας θέλει’ Η φωνή που ακούεις είναι ο Ίακχος και τον ψάλουν κατά την εορτήν». (Ηρόδοτος Ιστορία 8, 65)

Επρόκειτο για μια από τις ιερότερες και πιο σεβαστές τελετές από όλες τις γιορτές της αρχαίας Ελλάδας, έχοντας ξεκινήσει από τη Σαμοθράκη και τα Καβείρια Μυστήρια μεταφέρθηκαν στην Ελευσίνα από Θράκες αποίκους με αρχηγό τον Εύμολπο.

Η θεά Δήμητρα δίδαξε στους Ελευσίνιους-Αθηναίους την καλλιέργεια του σίτου και τα «όργιά» της τελούνταν για εξευμενισμό των παθών της αυτής και της κόρης της Περσεφόνη, την απήγαγε ο Άδης ή άλλως Πλούτονας , κάτι που εξόργισε τη θεά.

«Αλλά και στης πολύτροφης της Δήμητρας την κλίνη ανέβηκε. Εκείνη γέννησε την Περσεφόνη με τα λευκά τα μπράτσα, που ο Άδης την απήγαγε απ' τη μητέρα της κι ο συνετός ο Δίας του την έδωσε..». (Ησίοδος ΘΕΟΓΟΝΙΑ 912-914)

«… φρέαρ τε καλούμενον Καλλίχορον, ένθα πρώτον Ελευσινίων αι γυναίκες χορόν έστησαν και ήσαν ες την θεόν» (*Παυσανίας, Βιβλίο Α', κεφ. 38,6)*

Οι «μύσται», όπως λέγονταν οι πιστοί των μυστυρίων, γίνονταν δεκτοί (επιτρεπόταν να λαμβάνουν μερος στα μυστήρια) τουλάχιστον ένα χρόνο μετά την αρχική τους μύηση. Στο διάστημα αυτό οι ιερείς και ιδιαίτερα ο κήρυκαν τους έκανε κατήχηση για της θρησκείας. Οι τελετές του πρώτου σταδίου μύησης περιλάμβαναν τη θυσία ενός χοίρου, θυσία κοινή με τα Θεσμοφόρια, πάλι προς τιμήν της Δήμητρας, και τον εξαγνισμό από έναν ιερέα με το όνομα Υδρανός, όπως αναφέρει ο Ησύχιος. Θρόνηση λεγόταν η τελετή με χορούς και θυσία με την οποία αναγνωρίζονταν ως μύστες.

Από το βιβλίο «Αλκιβιάδης» του Πλούταρχου, που σημειωτέο ήταν Αρχιερέας του Μαντείου των Δελφών, πληροφορούμαστε ότι:

Α) Τα μυστήρια της Ελευσίνας ήταν αφιερωμένα στη Δήμητρα και την Κόρη (= η Περσεφόνη, κόρη της Δήμητρας).

Β) Η «εξύβριση των θείων» (χλευασμός κτλ) τιμωρούνταν δια νόμου και μάλιστα αυστηρά. Επίσης, αν η ασέβαια ήταν μεγάλη, γίνονταν και «κατάρα» από τους ιερείς: «…..Η δε κατ' αυτού εισαγγελία αναφέρεται ως ούσα ούτω συντεταγμένη· «Θεσσαλός Κίμωνος Λακιάδης κατήγγειλεν Αλκιβιάδην τον Κλεινίου Σκαμβωνίδην , ότι αδίκως προσηνέχθη προς τας Θεάς, την Δήμητραν και την κόρην, απομιμούμενος τα μυστήρια, και δεικνύων αυτά εις τους φίλους του εντός της οικίας του, φορών στολήν οίαν φορεί ο ιεροφάντης όταν δεικνύη τα ιερά, και ονομάζων εαυτόν ιεροφάντην, τον δε Πολυτίωνα δαδούχον, κήρυκα δε τον Φηγαιέα Θεόδωρον· τους δ' άλλους φίλους του ονομάζων μύστας και επόπτας, απ' εναντίας των νόμων και των διατάξεων των Ευμολπιδών και των Κηρύκων, και των ιερέων των εξ Ελευσίνος.» Καταδικάσαντες δ' αυτόν ερήμην, και την περιουσίαν αυτού δημεύσαντες, εψήφισαν προσέτι να τον καταρώνται όλοι οι ιερείς και αι ιέρειαι. Εξ αυτών δε λέγουσιν ότι μόνη αντέστη εις το ψήφισμα η Θεανώ Μένωνος εξ Αγρυλής , λέγουσα ότι έγινεν ιέρεια διά να εύχηται όχι διά να καταράται…..».(Μετάφραση Α. Ραγκαβή)

Γ) Το προσωπικό, η ιερατική τάξη των Ελευσίνιων μυστηρίων είχε τις ονομασίες: ιερέας, ιέρεια, ιεροφάντης, κήρυκας, δαδούχος, μάντης κλπ) και περιείχαν δύο βαθμούς μυήσεως. Οι το πρώτον μυούμενοι καλούνταν «μύσται», οι δ' εκ δευτέρου μετά ένα έτος, «επόπται». Ο μυούμενος έμενε κατ' αρχάς βυθισμένος σε φοβερά σκότη, αφ' ων μετά ταύτα έβλεπε φως καθαρό και με αυτό το περιλάμπον το άγαλμα της Θεάς.

Δ) Η διοργάνωσή της γιορτής των Ελευσίνιων μυστηρίων , η οποία περιλάμβανε «όργια» για τη Δήμητρα και την κόρη της Περσεφόνη και «πομπή» (ήταν κάτι όπως τα πάθη του Χριστού και την περιφορά επιταφίου), γίνονταν από δύο ονομαστές οικογένειες, τους Ευμολπίδες και τους Κήρυκες. Από αυτούς, καθώς λένε οι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς, οι Ευμολπίδες κατάγονταν από τον αρχαιότατο βασιλιά Εύμολπο, που είχε έρθει στην Ελευσίνα από τη Θράκη και ίδρυσε πρώτος τα μυστήρια και τα όργιά τους. Από τους πρώτους προερχόταν ο Ιεροφάντης, ο οποίος προΐστατο στις απόκρυφες τελετές. Από τους δεύτερους ο Δαδούχος, που είχε σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της μύησης, και ο Ιεροκήρυξ, ο οποίος

κήρυσσε την έναρξη των Μυστηρίων. Με τον Ιεροφάντη συνεργαζόταν η ιέρεια της Δήμητρας που διέμενε μόνιμα στο ιερό της Ελευσίνας.

«Άμα δ' απεφάσισε ταύτα, και ειδοποίησε τους Ευμολπίδας και τους Κήρυκας, έθηκε σκοπούς εις τας κορυφάς, και άμα εξημέρωσεν έπεμψεν εμπρός προδρόμους τινάς. Λαβών δε μεθ' εαυτού τους ιερείς και μύστας και μυσταγωγούς, και καλύψας αυτούς πέριξ διά των στρατιωτών, προυχώρει εν τάξει και μετά σιωπής, θέαμα επιδεικνύων σεβάσμιον και θεοπρεπές την στρατηγίαν εκείνην, ήν άπαντες οι μη φθονούντες αυτόν ιεροφαντίαν ωνόμαζον και μυσταγωγίαν. Ουδείς δε των εχθρών ετόλμησε να τον προσβάλη, και ασφαλώς επαναγαγών την πομπήν εις την πόλιν» (Πλούταρχος, «Αλκιβιάδης, μετάφραση Α. Ραγκαβή)

Ε) Στην αρχαία Ελλάδα ιερά μυστήρια ήταν οι θυσίες, οι καθαρμοί, οι ικεσίες κ.α. Στους ικέτες που ζητούσαν προστασία και παραμονή στο τέμενος για οποαδήποτε δίωξη δίνονταν άσυλο :

«Αφ' ου λοιπόν έγινον θυσίαι και καθαρμοί, ως υπηγόρευον οι μάντεις, εξήλθε (ο Μάρκελος, ύπατος Ρωμαίων) μετά του συνάρχοντος αυτού εις τον πόλεμον, και μεταξύ Βαντίας πόλεως και Βενυσίας καθήμενος, ηρέθιζε συνεχώς τον Αννίβαν».

«Εκείνοι δε πεισθέντες, και δόντες τα χρυσώματα, εστερήθησαν της τιμής των, διότι δεν τοις έδωκε το αργύριον, αλλά τριάκοντα τάλαντα κερδήσας από των φίλων του, άτινα έμελλον μετ' ολίγον να λάβωσι οι εχθροί, έπλευσε μετ' αυτών εις την Σαμοθράκην, και κατέφυγεν ως ικέτης εις τους Διοσκούρους»

«Ο δε Γναίος Οκτάβιος, ο ναύαρχος του Αιμιλίου, προσορμισθείς εις την Σαμοθράκην, ασυλίαν μεν έδωκεν εις τον Περσέα ένεκα των Θεών τον εκώλυε δε να εκπλεύση και να φύγη». (Πλούταρχος, «Αλκιβιάδης, μετάφραση Α. Ραγκαβή)

«ο μύθος λέει πως η μητέρα των θεών, ευχαριστημένη από το νησί (τη Σαμοθράκη), εγκατέστησε εκεί κάποιους κατοίκους αλλά εγκατέστησε επίσης και τους γιους της τους ονομαζόμενους Κορύβαντες" στων οποίων τις **τελετές παραδίδεται ως απόρρητο το ποιος ήταν ο πατέρας τους-η θεά επέδειξε και τα μυστήρια που εξακολουθούν να τελούνται στο νησί και έθεσε τον νόμο το τέμενος να είναι άσυλο (**«καταδείξαι δε και τα νυν εν αυτή συντελούμενα μυστήρια και το τέμενος άσυλον νομοθετήσαι». (Διόδωρος, Γ', 55, 9)

Β. ΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΑ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

1. Ο Παυσανίας στα «Μεσσηνιακά» (Κεφ. 1, 1 -9), σχετικά με τη λατρεία και και το συνθέτη των Καβείριων Μυστηρίων σε Θήβα και Μεσσηνία, αναφέρει τα εξής (μετάφραση εκδόσεων «Κάκτος»):

«Πρώτοι βασιλείς λοιπόν εις την χώρα αυτήν (Μασσηνίαν) έγιναν ο υιός του Λέλεγος Πολυκάων και η σύζυγός του Μεσσήνη. Εις την Μεσσήνην αυτήν ήλθεν από την Ελευσίνα ο Καύκων, υιός του Κελαίνου υιού του Φλύου, **φέρων την λατρεία των Μεγάλων θεών.** Δια τον Φλύον αυτόν λένε οι Αθηναίοι ότι ήτο υιός της Γης, συμφωνεί δε με αυτούς και ο ύμνος του Μουσαίου προς τιμήν της Δήμητρος ποιηθείς κατά

παρεγγελίαν των Λυκομιδών. Πολλά έτη μετά τον Καύκωνα κατέστησε πολύ περισσότερο σεβαστά τα μυστήρια των Μεγάλων θεών ο υιός του Πανδίωνος Λύκος, το μέρος δε εις το οποίον έκαμνεν εξαγνισμόν των μετεχόντων εις τα μυστήρια το ονομάζουν και σήμερον ακόμη Λύκου δρυμόν. Το ότι εις την χώραν αυτήν υπάρχει δάσος λεγόμενον Λύκου δρυμός το αναφέρει εις τα ποιήματά του ο Κρής Ριανός «πλησίον του απότομου Ελαιού πέραν από τον δρυμόν του Λύκου». Το ότι δε αυτός πράγματι ήτο ο Λύκος του Πανδίωνος το φανερώνουν οι επι του ανδριάντος του Μεθάπου στίχοι, διότι ο Μέθαπος ετακτοποίησε μερικά πράγματα των μυστηρίων. Ο Μέθαπος κατήγετο από τα Αθήνας και ήτο κατηχητής και συνθέτης διαφόρων τελετών των μυστηρίων. **Αυτός διοργάνωσε και τα μυστήρια των Καβείρων εις τους Θηβαίους**, αφιέρωσε δε και εις το περίπτερον των Λυκομιδών ανδριάντα με επιγραφήν αναφέρουσαν εκτός των άλλων τα όσα επικυρώνουν τα λεγόμενά μου……. Πρώτοι δ' ουν βασιλεύουσιν εν τη χώρα ταύτη Πολυκάων τε ο Λέλεγος και Μεσσήνη γυνή του Πολυκάονος. Παρά ταύτην την Μεσσήνην τα όργια κομίζων των μεγάλων Θεών Καύκων ήλθεν εξ Ελευσίνος ο Κελαίνου του Φλυου. Φλύον δε αυτον Αθηναίοι λέγουσι παιδα είναι Γης ομολογεί δέ σφισι και ύμνος Μουσαίου Λυκομίδας ποιηθείς ες Δήμητρα. Την δε τελετήν των μεγάλων Θεών Λύκος ο Πανδίονος πολλοίς έτεσιν ύστερον Καύκωνος προήγαγεν ες πλέον τιμής και Λύκου δρυμόν έτι ονομάζουσιν ένθα εκάθηρε τους μύστας. Και ότι μεν δρυμός εστιν εν τη γή ταύτη Λύ κου καλούμενος Ριανό τό Κρητί εστι πεποιημένον Πάρτε τρηχύν Ελαιόν υπέρ δρυμόντε Λύκοιο. (7) Ως δε ο Πανδίονος ούτος ήν Λύκος, δηλοί τά επί τη εικόνι έπη τη Μεθάπου μετεκόσμησε γάρ και Μέθαπος της τελετής έστιν ά. **Ο δε Μέθαπος γένος μεν ήν Αθηναίος, τελετής δε και οργίων παντοίων συνθέτη**ς. Ούτος και Θηβαίοις των Καβείρων την τελετήν κατε στήσατο ανέθηκε δε και ες το κλίσιον το Λυκομιδών εικόνα έχουσαν επίγραμμα άλλα τε λέγον και όσα ημίν ες πίστιν συντελεί του λόγου, "Ηγνισα δ' Ερμείαο δόμους τε κέλευθα Δάματρος και πρωτογόνου Κούρας, όθι φασι. (Παυσανίας Μεσσηνιακά Κεφ. 1,6-7)

2. Ο Παυσανίας στα «Βοιωτικά (25, 5-10), σχετικά με το ιερό των Καβειρείρων στη Βοιωτία, αναφέρει τα εξής (μετάφραση εκδόσεων «Κάκτος»):

«Προχωρώντας είκοσι πέντε στάδια από εδώ (από τη Θήβα προς τα ερείπια της Ογχηστού), υπάρχει άλσος της Καβειραίας Δήμητρας και της Κόρης, στο οποίο μπορούν να μπουν οι μυημένοι. Από το άλσος αυτό επτά στάδια περίπου είναι το ιερό των Καβείρων. **Ποιοι είναι οι Κάβειροι και τι είδους δρώμενα γίνονται για αυτούς και τη Μητέρα (Δήμητρα) θα τα αποσιωπήσω, και ας με συγχωρήσουν οι φιλομαθείς (οίτινες δε εισtίν Κάβειροι και οποια εστιν αυτοίς και τη Μητρί τα δρώμενα)**. Όμως τίποτα δεν με εμποδίζει να αναφέρω σε όλους όσα λένε οι Θηβαίοι για την αρχή των τελετών. Λένε ότι εδώ κοντά υπήρχε πόλη, όπου ζούσαν οι λεγόμενοι Κάβειροι. Στον Προμηθέα, έναν από τους Κάβειρους, και στο γιό του Προμηθέα Αιτναιό, φτάνοντας η Δήμητρα, τους έμαθε κάτι («ες γνώσιν παρακαταθέσθαι σφίσιν»). Ποια είναι «ή παρακαταθήκη και τα ες αυτήν γινόμενα» νομίζω πως είναι ανόσιο να το γράψω,

όμως «Δήμητρος δ᾽ ουν Καβειραίοις δώρον έστιν ή τελετή». Κατά την εκστρατεία των Επιγόνων και την άλωση της Θήβας, οι Καβειραίοι διώχτηκαν από τους Αργείους και για κάποιο διάστημα σταμάτησε και η τελετή. Αργότερα λένε πως η Πελαργή, κόρη του Ποτνιέα, και σύζυγος της Πελαργής Ισθμιάδης οργάνωσαν από την αρχή εκεί τις οργιαστικές τελετές, αλλά τις μετέφεραν στον λεγόμενο Αλεξιάρουν. Επειδή όμως η Πελαργή έκανε τη μύηση έξω από τα παλιά σύνορα, ο Τηλώνδης και όσοι επιζούσαν από τη γενιά των Καβειριτών επέστρεψαν πάλι στην Καβειραία. Για να τιμήσουν την Πελαργή και άλλα έχουν οριστεί, σύμφωνα με χρησμό από τη Δωδώνη, αλλά και η θυσία ζώου «φέρον εν τη γαστρὶ ιερείον». «το δε μήνιμα το εκ των Καβείρων απαραίτητόν εστιν ανθρώποι», όπως φάνηκε με πολλούς τρόπους. Κάποιοι ιδιώτες τόλμησαν να τελέσουν στην Ναύπακτο τα μυστήρια της Θήβας, αλλά δεν άργησαν να τιμωρηθούν. Όσοι από τον στρατό του Ξέρξη, που είχαν μείνει στη Βοιωτία με τον Μαρδόνιο, είχαν μπει στο ιερό των Καβείρων, ίσως με την ελπίδα μεγάλου κέρδους, αλλά μου φαίνεται περισσότερο από ασέβεια στους θεούς, αυτοί αμέσως παραφρόνησαν και σκοτώθηκαν πέφτοντας στην θάλασσα ή στους γκρεμούς. Κι όταν ο Αλέξανδρος νίκησε σε μάχη και έκαψε τη Θήβαϊδα, οι Μακεδόνες που μπήκαν στο ιερό των Καβείρων, βρισκόταν κι αυτό σε γη εχθρική, σκοτώθηκαν από εξ ουρανού κεραυνούς και αστραπές. Έτσι το ιερό αυτό από την αρχή ήταν άγιο.» (Παυσανίας «Βοιωτικά» 25, 5-10).

Γ. ΟΙ ΔΙΟΝΥΣΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ - ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Με την ονομασία «Διονύσια» λεγόταν ένας κύκλος γιορτών στην Αρχαία Ελλάδα που ήταν αφιερωμένες στο θεό Διόνυσο και ήταν κάτι όπως τα σημερινά καρναβάλια στη χριστιανική θρησκεία. Περιείχαν εκκλησιασμό, φαγητό, ποτό, μουσική, χορό, καθώς και θέατρο κλπ (απλά εδώ το κρέας του φαγητού προερχόταν από ζώο που λεγόταν ότι έγινε θυσία) και χωρίζονταν σε τρείς κατηγορίες, κυρίως εξαιτίας της χρονικής περιόδου – τόπου που γιορτάζονταν.

«Μικρά Διονύσια ή Κατ' Αγρούς Διονύσια» λεγόταν η γιορτή που τελούνταν το μήνα Ποσειδεώνα (Δεκέμβριο) και η οποία ήταν συνήθως πολυήμερη.

«Ανθεστήρια ή Λήναια» λεγόταν η γιορτή που τελούνταν το μήνα Ανθεστηριώνα (Φεβρουάριο/Μάρτιο).

«Μεγάλα Διονύσια ή Εν Άστει Διονύσια» λεγόταν η γιορτή που τελούνταν το μήνα Ελαφηβολιώνα (Μάρτιο/Απρίλιο).

Ο Διόνυσος ονομάζονταν και με το επίθετο Ἰακχος από το επιφώνημα ιώ, ιώ, ιά, ιά .... > ιαχή > ιακχή > Ἰακχος > (Β)άκχος, επειδή το πλήθος στις γιορτές του επευθυμούσε με τις ιαχές « Ευοί ! Ευάν ! - Ιώ ! Ιά ! – Βρόμιε ! Βρόμιε ! – Ἰακχε ! Ἰακχε !

Διόδωρος Σικελιώτης, σχετικά με τη λατρεία του Διόνυσου, αλλά και το μυθικό μερος αυτής της γιορτής των Διονυσίων, που ήταν η κυριότερη της αρχαίας Ελλάδος, αναφέρει τα εξής:

«Αφού ανατράφηκε (ο Διόνυσος, ο γιος του Δία και μετέπειτα θεός) από τις νύμφες στη Νύσα, λένε πως έγινε ο εφευρέτης του κρασιού και δίδαξε στους ανθρώπους την καλλιέργεια του αμπελιού. Επισκέφτηκε ολόκληρη σχεδόν την οικουμένη εξημερώνοντας το μεγαλύτερο μέρος της, αιτία για την οποία έτυχε των μεγαλύτερων τιμών από όλους. **Ο ίδιος βρήκε και το ποτό που κατασκευάζεται από το κριθάρι, το οποίο μερικοί ονομάζουν ζύθο (μπύρα ξενικά**), που στην ευωδιά δεν υπολείπεται πολύ από το κρασί. Αυτό το δίδαξε στις χώρες που δεν επιδέχονταν καλλιέργεια αμπελιού. Μαζί του περίφερε και στρατό, που δεν τον αποτελούσαν μόνο άντρες αλλά και γυναίκες, και τιμωρούσε τους άδικους και ασεβείς ανθρώπους. **Στη Βοιωτία, από ευγνωμοσύνη προς την πατρίδα του, ελευθέρωσε όλες τις πόλεις και ίδρυσε πόλη της οποίας το όνομα σήμαινε αυτονομία, την οποία ονόμασε Ελευθερές**. Εκστράτευσε στην Ινδία απ' όπου επέστρεψε τον τρίτο χρόνο στη Βοιωτία, φέρνοντας μαζί του αξιόλογο πλήθος λαφύρων, και ήταν ο πρώτος απ' όλους που έκανε θρίαμβο πάνω σε ινδικό ελέφαντα. Έτσι, οι Βοιωτοί κι οι υπόλοιποι Έλληνες αλλά και οι Θράκες σε ανάμνηση της εκστρατείας στις Ινδίες καθιέρωσαν τις τριετηρικές θυσίες στο Διόνυσο και πιστεύουν πως τότε ακριβώς αποκαλύπτεται ο θεός στους ανθρώπους. Γι' αυτό και σε πολλές ελληνικές πόλεις ανά τριετία συγκεντρώνονται βακχικές ομάδες γυναικών και είναι νόμιμο να κρατούν θύρσους οι παρθένες, να καταλαμβάνονται επίσης από το θεό κραυγάζοντας **«Ευάν» («εβίβα»)** και να τον τιμούν ενώ οι γυναίκες κατά ομάδες θυσιάζουν στο θεό, βακχεύουν και, γενικά, υμνούν την παρουσία του Διονύσου, μιμούμενες τις **μαινάδες** που, όπως λέει η ιστορία, συντρόφευαν το θεό τα παλαιά χρόνια. Ο ίδιος θεός τιμώρησε, επίσης, πολλούς ανά τις διάφορες περιοχές της οικουμένης που θεωρούνταν ασεβείς……. Λένε πως όταν στο δείπνο προσφέρεται ανέρωτος οίνος , το χαιρετίζουν με την προσφώνηση « Στον καλό θεό», κι όταν, μετά το δείπνο, προσφέρεται νερωμένος οίνος (κρασί = μείξη νερού και οίνου) «Στον Δία τον Σωτήρα!». Διότι όταν ο οίνος (το κρασί) πίνετε ανέρωτο, προκαλεί μανιώδεις διαθέσεις, ενώ αν έχει ανακατευτεί με τη βροχή του Δία, η ευχαρίστηση και η ηδονή παραμένουν, ενώ οι βλαβερές επιδράσεις της μανίας και της χαύνωσης διορθώνονται……..» (Διόδωρος Σικελιώτης Βιβλιοθήκη 4.3)

«Στην αρχή (ο Διόνυσος) περνούσε τον καιρό του με χορούς και θιάσους γυναικών μέσα σε ανέσεις και διασκεδάσεις αργότερα, σχημάτισε στρατό με τις γυναίκες και εξοπλίζοντάς τις με θύρσους έκανε εκστρατεία σ' ολόκληρη την οικουμένη. **Δίδαξε τις τελετές και μετέδωσε τα μυστήρια στους ανθρώπους που ζούσαν με ευσέβεια και δικαιοσύνη και επιπλέον έκανε παντού πανηγύρια και οργάνωσε μουσικούς αγώνες και συνολικά απάλυνε τα μίση των εθνών και των πόλεων και αντί για επαναστάσεις έφερε την ομόνοια και τη στέρεη ειρήνη**……. …… Υπήρχαν όμως, και μερικοί που από υπερηφάνεια και ασέβεια τον καταφρονούσαν κι έλεγαν πως περιφέρει τις Βάκχες ένεκα ακολασίας του και πως εισάγει τις τελετές και τα μυστήρια, για να ξεμυαλίσει και τις γυναίκες των άλλων, αυτούς όμως, τους τιμωρούσε παραχρήμα. Διότι, άλλοτε χρησιμοποιούσε την υπεροχή που του έδινε η θεϊκή του φύση για την τιμωρία των ασεβών, **πότε στέλνοντας τους «μανία» (=**

οργή, τρέλα) και πότε κάνοντας τις γυναίκες να τους διαμελίζουν ζωντανούς και άλλοτε με τη στρατηγική του επινοητικότητα εξολόθρευε εξ απήνης τους αντιτιθέμενους. Διότι έδινε στις Βάκχες αντί για θύρσους λόγχες των οποίων οι σιδερένιες μύτες ήταν σκεπασμένες με κισσό, έτσι οι βασιλιάδες που το αγνοούσαν τις καταφρονούσαν ως γυναίκες και γι αυτό όντας απροετοίμαστοι, τους επιτίθονταν χωρίς να το περιμένουν και τους σκότωναν με τα ακόντια. Οι επιφανέστεροι απ' από αυτούς που τιμώρησε είναι , λένε, στους Έλληνες ο Πενθέας, ο βασιλιάς Μύρρανος στους Ινδούς, και ο Λυκούργος στους Θράκες …… …. Μετά απ' αυτά, για να ανταποδώσει (ο Διόνυσος) την ευεργεσία στον Χάροπα (ένας θράκας που βοήθηκε το Διόνυσο κατά του βασιλιά Λουκούργου της Θράκης), του παρέδωσε τη βασιλεία των Θρακών και του δίδαξε τα όργια κατά τις τελετές **(«και διδάξαι τα κατά τας τελετάς όργια»)** Ο Οίαγρος, ο γιος που απέκτησε ο Χάροψ, παρέλαβε από τον πατέρα του το βασίλειο και τις παραδιδόμενες τελετές των μυστηρίων, τις οποίες αργότερα ο Ορφέας, ο γιος του Οίαγρου, τις έμαθε από τον πατέρα του, και καθώς ξεχώριζε απ΄όλους σε φυσικά χαρίσματα και παιδεία, επέφερε πολλές αλλαγές στα όργια (**πολλά μεταθείναι των εν τοις οργείοις**), γι αυτό και οι τελετές που εισήγαγε **ο Διόνυσος ονομάστηκαν Ορφικές……** Ο Διόνυσος , λοιπόν, λένε τιμωρώντας τους ασεβείς και φερόμενος με επιείκεια στους υπολοιπους ανθρώπους , επανήλθε από την Ινδία στη Θήβα ταξιδευοντας πάνω σε ελέφαντα. Επειδή τοήυτο το ταξιδί διήρκησε τρία χρόνια, γι αυτό, λένε, οι Ελληνες γιορτάζουν **τις τριετηρίδες (γιορτες ανα δυο χρόνια**) "…. (Διόδωρος Σικελιώτης, 3.64-65)

5. ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ: ΒΑΚΧΑΙ, ΘΥΙΑΙ, ΜΑΙΝΑΔΑΙ, ΣΕΙΛΗΝΟΙ, ΣΑΤΥΡΟΙ ΚΛΠ

Ο Στράβων αναφέρει ότι διάκονοι των Μουσών (εννοείται του μουσικού μέρους μια γιορτής) είναι οι μουσικοί (δηλαδή οι οργανοπαίκτες), της Δήμητρας (των μυστηρίων) διάκονοι είναι οι μύστες, αυτοί που κρατούνε τις δάδες και οι ιεροφάντες και του Διόνυσου (των εύθυμων γιορτών) διάκονοι είναι οι Σειλινοί, οι Σάτυροι, οι Τίτυροι και οι Βάκχες, οι Λήνες, οι Μιμαλλόνες, οι Ναϊάδες και οι Νύμφες: "Οι Μούσες και ο Απόλλων πάλι, οι μεν επικεφαλής στα χορικά, ενώ ο άλλος και στα χορικά και στη μαντική. Διάκονοι των **Μουσών είναι όλοι οι μορφωμένοι** αλλά κυρίως οι μουσικοί. Του Απόλλωνα διάκονοι είναι και τούτοι αλλά και αυτοί που ασχολούνται με τη μαντική. Στη Δήμητρα αφιερωμένοι είναι οι μύστες αυτοί που κρατάνε τις δάδες και οι ιεροφάντες. Στο Διόνυσο οι Σειληνοί, οι Σάτυροι, οι Τίτυροι και οι Βάκχες, οι Λήνες, οι Μιμαλλόνες, οι Ναϊάδες και οι Νύμφες". («Διόνυσου (διάκονοι) δε **Σειληνοί τε και Σάτυροι (και Τίτυροι) και Βάκχαι, Λήναι τε και Θυίαι και Μιμαλλόνες και Ναϊάδες και Νύμφες**" προσαγορευόμενοι») (Στράβων 10 C 469 III 10).

Ο Παυσανίας στα «Φωκικά» (κεφ. 32.7 αναφέρει στον Παρνασσό υπήρχε το ιερό Κωρύκειο άντρο των Νυμφών και του θεού Πάνα και επίσης ότι στην κορφή του Παρνασού έρχονταν οι θυιάδες και τελούσαν όργια για τον Απόλλωνα και το Διόνυσο:« το δα άντρον το Κωρύκιον μεγέθει τε υπερβάλλει τα ειρημένα και έστιν επὶ πλείστον οδεύσαι δι' αυτού και άνευ λαμπτήρων ὅ τε όροφος ες αύταρκες από του εδάφους ανέστηκε, και ύδωρ το μεν ανερχόμενον εκ πηγών, πλέον δε έτι από του ορόφου

στάζει, ώστε και δήλα εν τω ἐδάφει σταλαγμών τα ίχνη δια παντός ἐστι του άντρου. ιερόν δε αυτό οι περὶ τον Παρνασσὸν Κωρυκίων τε είναι Νυμφών και Πανὸς μάλιστα ήγηνται. από δε του Κωρυκίου χαλεπὸν είδη και ανδρὶ εὐζώνῳ προς τα άκρα αφικέσθαι του Παρνασσοῦ: τα δε νεφών τε ἐστιν ανωτέρω τα άκρα και αι Θυιάδες επί τούτοις τω Διονύσῳ και τω Απόλλωνι μαίνονται».

Ο Παυσανίας στα «Φωκικά» (κεφ. 4,3) αναφέρει επίσης ότι οι Θυιάδες ήσαν γυναίκες που κατάγονταν από την Αττική και οι οποίες χρονιά παραχρονιά ανέβαιναν στον Παρνασσό, όπου μαζί με άλλο «θίασο» (ομάδα) γυναικών από τους Δελφούς τελούσαν τα «όργια» του Διονύσου. Στο δρόμο οι Θυιάδες έκαναν στάσεις και χόρευαν με τραγούδια και μουσικά όργανα. Οι στάσεις αυτές γίνονταν σε χώρους με λατρευτική σημασία, όπως στον Πανοπέα της Φωκίδας: «το ετερον δε ουκ εδυνήθην συμβάλεσθαι πρότερον, εφ ότω καλλίχορον τον Πανοπέα είρηκεν , πριν ἢ εδιδάχθην υπό των παρ' Αθηναίοις καλουμένων Θυιάδων. αι δε Θυιάδες γυναίκες μεν εἰσιν Αττικαί, φοιτώσαι δε ες τον Παρνασσόν παρά έτος αύται τε και αι γυναίκες Δελφών άγουσιν όργια Διονύσῳ. ταύταις ταις Θυιάσι κατά την εξ Αθηνών οδὸν και αλλαχού χορούς ιστάναι και παρὰ τοις Πανοπεύσι καθέστηκε: και η επίκλησις ἡ ες τον Πανοπέα Ομήρου υποσημαίνειν των Θυιάδων δοκεί τον χορόν».

Ο Παυσανίας στα «Φωκικά» (κεφ. 6,4) αναφέρει επίσης ότι «άλλοι υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός αυτόχθονα, του Κασταλίου, που είχε μια κόρη τη Θύια, που πρώτη έγινε ιέρεια του Διονύσου και τέλεσε τα όργια για το θεό. Από αυτή ονομάστηκαν αργότερα από τους ανθρώπους θυιάδες όσες καταλαμβανόταν με μανία» («μαίνονται»): «Οι δε Καστάλιόντε άνδρα αυτόχθονα και θυγατέρα εθέλουσιν αυτώ γενέσθαι Θυίαν, και ιεράσθαί τε την Θυίαν Διονύσω πρώτον και όργια αγαγείν τό θεώ από ταύτης δε και ύστερον όσαι τό Διονύσω μαίνονται Θυιάδας καλείσθαι φασιν υπό ανθρώπων Απόλλωνος δ' ουν παίδα και Θυίας νομίζουσιν είναι Δελφόν».

Σημειώνεται ότι μαινόμενος,η,ο (από το μαίνομαι) = αυτός που έχει μεσα του μανία, οργή, άρα στην κυριολεξία ο τρελός και μεταφορικά «μαινόμενος για κάτι» = ο φανατικός (ο άρρωστος, ο τρελός) για το θεό..

Κατά τον Αιλιανό (ποικίλη Ιστορία Γ 40), οι «χορευταί» του Διονύσου εκκαλούντο Σάτυροι, γιατί γελούσαν πλατιά, Τίτυροι γιατί τερέτιζαν (σιγοτραγουδούσαν) και Σιληνοί ώς ψέγοντες και σκώπτοντες με δυσάρεστα παιχνίδια. Οι γυναίκες που αποτελούσαν το Διονυσιακό Θίασο χόρευαν και πηδούσαν μανιωδώς, ενώ ο Θίασος των ανδρών ήταν εποχούμενος σε άμαξα που έσκωπτε, χλεύαζε και έπαιζε με το πλήθος. Το πλήθος υποδεχόταν ευφρόσυνα αυτές τις Βακχικές εκδηλώσεις και τις επιδοκίμαζε με τις ιαχές « Ευοί ! Ευάν ! - Ιώ ! Ιά ! – Βρόμιε ! Βρόμιε ! – Ἴακχε ! Ἴακχε ! Πίστευαν ενδόμυχα ότι ο Διόνυσος και ο Ἴακχος παρακολουθούσαν αόρατοι την ιερά τελετή που ετελείτο προς τιμήν των.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Στις «Βάκχες» του Ευριπίδη» με την ονομασία «μαινάδες (= μαινόμενες)» δεν ονομάζονται οι ακόλουθες (διακόνισσες) του Διονύσου, καθώς λένε μερικοί, αλλά οι κόρες του Κάδμου, καθώς και οι γυναίκες της Θήβας που κατελήφθησαν από «μανιώδη οίστρο» που τους εμφύτευσε ο θεός Διόνυσος, επειδή δεν τον αναγνώριζαν ως θεό. Στις «Βάκχες» του Ευριπίδη» συγκεκριμένα αναφέρεται ότι ο Διόνυσος, γιος του Δία και της κόρης του Κάδμου Σεμέλης, φτάνει στη Θήβα με μορφή ανθρώπου, για να επιβάλει τη λατρεία του. Οι κόρες του Κάδμου και όλος σχεδόν ο γυναικείος πληθυσμός της πόλης αμφισβητούν τη θεϊκή του καταγωγή και προ αυτού ο Διόνυσος τις κάνει να τρελαθούν, να

εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να πηγαίνουν στον Κιθαρώνα και συνάμα να καταλειφθούν από μανία, εξ ου και η ονομασία τους μαινάδες (= οι μαινόμενες). Ο Πενθέας, γιος της Αγαύης και βασιλιάς της Θήβας, αρνήθηκε και αυτός να δεχτεί τη λατρεία του νέου θεού και αποφάσισε να στραφεί ενάντια στις Μαινάδες και του Διόνυσου κλπ:

«ΔΙΟΝΥΣΟΣ: ……. Γι' αυτό σ' αυτές τις ίδιες τις αδερφές της μανιώδη οίστρο έβαλα και τις έκανα τα σπίτια τους ν' αφήσουν και τώρα στα όρη κατοικούν μανιασμένες·τις στολές των οργίων μου τις ανάγκασα να ενδυθούν και όλο το θηλυκό το γένος των Καδμείων, όσες γυναίκες υπήρχαν, από τα σπίτια τους τις έκανα να φύγουν ρίχνοντάς τους μανία. Αυτές μαζί με τις κόρες του Κάδμου κάθονται ανταμωμένες κάτω από έλατα χλωρά και σε βράχους ξέσκεπους. Γιατί πρέπει αυτή εδώ η πόλη το μάθημα να μάθει ως το τέλος, κι ας μη θέλει, τι πάει να πει να είναι αμύητη στις βακχικές τις τελετές μου·κι ακόμη, υπερασπίζοντας τη μητέρα μου, τις κατηγορίες ν' αποκρούσω φανερώνοντας στους θνητούς πως είμαι θεός και από το Δία γιος δικός της». (Βάκχαι 34 – 40)

2) Μερικές φορές ο όρος "μαινάδες" χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του όρου "βάκχες" , όμως κανονικά με την ονομασία «Βάκχες» λέγονται οι γυναίκες που αποτελούσαν τη μόνιμη συνοδεία του ως διάκονοι και οι οποίες χόρευαν στις τελετές τους διονυσιακούς χορούς, βλέπε π.χ. Ευριπίδης «Βακχες» στίχο 63, όπου αναφέρεται: «Εγώ πηγαίνω στου Κιθαιρώνα τα φαράγγια όπου βρίσκονται οι βάκχες μου, για να λάβω μέρος στους χορούς τους».

6. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΙΑ

Στις αρχαίες θεϊκές ιερές τελετές,, στα καλούμενα όργια και μυστήρια, υπήρχε απαραίτητα μουσική και χορός, γιατί με αυτά οι ψυχές των συμμετασχόντων ερχόταν σε έκσταση.

Α. ΤΟ ΨΥΧΙΚΟ ΠΑΘΟΣ ΕΞΕΓΕΙΡΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΕΛΩΔΙΑΣ

Ο Λουκιανός στο «Νιγρίνος ή περί ήθους φιλοσόφου» (§ 37) αναφέρει ότι : «ώσπερ γάρ οι του Φρυγίου αυλού ακούοντες ου πάντες μαίνονται, αλλ᾽ οπόσοι αυτών τη Ρέα λαμβάνονται, ούτοι δε προς το μέλος υπομιμνήσκονται του πάθους, ούτω δη και φιλοσόφων ακούοντες ου πάντες ένθεοι και τραυματίαι απίασιν, αλλ᾽ οις υπήν τι εν τη φύσει φιλοσοφίας συγγενές».

Μετάφραση: «Διότι καθώς οι ακούοντες το Φρύγιον αυλόν δεν κυριεύονται πάντες υπό μανίας, αλλά μόνον οι κατεχόμενοι υπό του πνεύματος τής Ρέας (= ο έρωτας της γραίας θεάς Ρέας για το νεαρό Φρύγα μουσικό Άττι), εις την ψυχήν των οποίων εξεγείρεται το υπάρχον πάθος υπό τής μελωδίας, τοιουτοτρόπως και οι ακούοντες τούς φιλοσόφους δεν ενθουσιάζονται όλοι και δεν αναχωρούν τραυματισμένοι, αλλά μόνον εκείνοι εις τη φύσιν των οποίων υπάρχει κάτι το συγγενές προς τη φιλοσοφία. (Λουκιανός, Νιγρίνος ή περί ήθους φιλοσόφου § 37)

Εδώ αναφέρεται ότι το ψυχικό συναίσθημα του έρωτα , όπως αυτό της γραίας θεάς Ρέας για το νεαρό Φρύγα μουσικό Άττι, εξεγείρεται και θεραπεύεται υπό τής μελωδίας (βλέπε και σήμερα τους ερωτευμένους πως φέρονται, όταν ακούουν ένα ερωτικό ή άλλως «νταλκαδιάρικο» τραγούδι): «Και δι' όσας μεν αυθαδείας πράπεις (Έρωτα) προς εμέ την μητέρα σου (την Αφροδίτη) έχεις το θάρρος το υιϊκόν αλλά σύ, θρασύτατε, και αυτήν την Ρέαν, ή οποία είνε ήδη γραία και μητέρα τοσούτων θεών, εκατάφερες να παιδεραστή και τον Φρύγα νεανίσκον εκείνον να ποθή· και τώρα εξ αιτίας σου έχει φθάσει είς τοιαύτην παραφροσύνην, ώστε έζευξεν εις το άρμα της τούς λέοντας και παραλαβούσα τούς Κορύβαντας, καθότι και αυτοί είνε παράφρονες, διατρέχουσιν άνω καί κάτω την Ίδην και αυτή μεν κλαίει διά τον Άττι» (Λουκιανός, «Αφροδίτης και Έρωτος, 12)

Β. ΟΙ ΜΑΝΙΑΚΕΣ ΔΙΑΘΕΣΕΙ ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ ΜΕ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΧΟΡΟΥ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ο Πλάτων στους «Νόμους (Ζ 790), μετάφραση Βασιλη Μόσχοβη, αναφέρει τα εξής από τα οποία προκύπτει με ποια λογική χρησιμοποιούνταν ο χορός και η μουσική στη θεραπεία των μανιακών διαθέσεων:

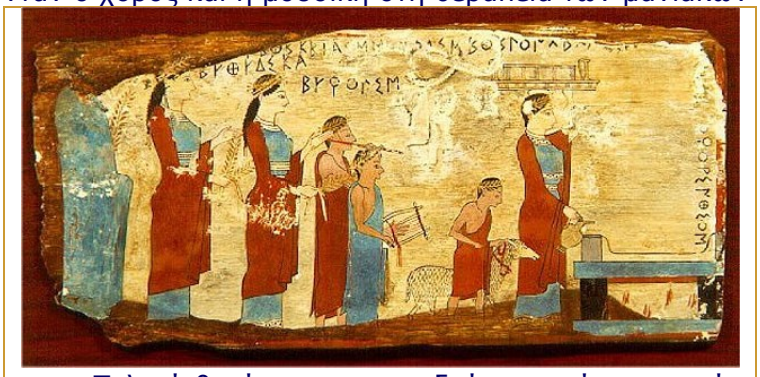

Τελετή θυσίας που συνοδεύεται από μουσικούς που παίζουν αυλό και λύρα, από το σπήλαιο στον Πιτσά Κορινθίας, 540 π.Χ. (Επιγραφικό Μουσείο)

«Αθήναιος: Ας πάρουμε λοιπόν, σαν βασικό στοιχείο για τη ψυχή και το σώμα των πάρα πολύ μικρών παιδιών το θήλασμα και την κίνηση που γίνεται όσο το δυνατό περισσότερο όλη τη νύχτα και τη μέρα παραδεχόμενοι πως είναι ωφέλιμη και σε όλους, κυρίως όμως στους πάρα πολύ μικρούς που θα έπρεπε, αν ήταν δυνατόν, να λικνίζονται συνεχώς σαν να ζούσαν μέσα σε ένα πλοίο. Να λοιπόν ποιος είναι ο ιδανικός τρόπος ανατροφής τον οποίο πρέπει να μιμηθούμε όσο καλύτερα μπορούμε σ᾽όλα τα νεογέννητα παιδιά. Μερικές ενδείξεις εξάλλου μας κάνουν να συμπεραίνουμε ότι η μέθοδος αυτή αποκαλύφθηκε εν πείρας και θεωρήθηκε χρήσιμη από τις παραμάνες των μικρών παιδιών και από τις γυναίκες που γιατρεύουν την αρρώστια των Κορυβάντων. Όταν πραγματικά θέλουν να κοιμίσουν οι μητέρες τα παιδιά τους που είναι δύσκολα στον ύπνο δεν τ' αφήνουν στην ησυχία τους, αλλά αντιθέτως τα κουνούν και τα πηγαινοφέρνουν αδιάκοπα μέσα στην αγκαλιά τους και δεν σωπαίνουν , αλλά τους λένε και κάποια νανουρίσματα. Στην κυριολεξία καμιά φορά τα ξεκουφαίνουν τα μωρά τους, όπως οι κατεχόμενες από μανία ιέρειες του Βάκχου, χρησιμοποιώντας σαν θεραπευτικό μέσο την κίνηση αυτή με συνοδεία χορού και μουσικής..... Η εξωτερική κίνηση επηρεάζει και νικά τη φοβερή και μανιακή εσωτερική κίνηση Εκείνοι δηλαδή που ᾽έχουν αυπνία κοιμούνται και εκείνοι που αγρυπνούν,

χορεύοντας κι ακούγοντας μουσική με τη βοήθεια των θεών, στους οποίους ο καθένας προσφέρει με καλούς οιωνούς αποβάλουν τις μανιακές διαθέσεις και επανέρχονται στις φρόνιμες συνήθειες..... Η μαλθακή ανατροφή των παιδιών κάνει τους χαρακτήρες τους οξύθυμους, δύστροπους, παράφορους κλπ και η σκληρή χαμερπείς, μισάνθρωπους, κτηνώδεις κλπ.....Τους χαρακτήρες των παιδιών τους βλέπουμε από μικρά στο πως κλαίει, φωνάζουν παίζουν κλπ.....(Πλάτων Νόμοι Ζ 790)

Στατήρας Χερσονησίων Κρήτης, 300 π.Χ., με το Μουσηγέτη Απόλλωνα. Ο Διόδωρος (Βιβλιοθήκη 3, 74-76) λέει και ότι σύμφωνα με τα τους Κρήτες, ο Απόλλωνας ήταν αυτός που βρήκε τα έγχορδα, το τόξο και την κιθάρα και τη μουσική της και επίσης αυτός εισήγαγε τη γνώση της ιατρικής που γίνεται μέσω της μαντικής τέχνης.

7. ΕΚΜΙΝΩΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΛΑΣΓΙΚΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

Α. ΠΡΩΤΑ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΠΗΡΑΝ ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΕΛΑΣΓΟΥΣ

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι οι Αθηναίοι παρέλαβαν τα **μυστήρια με τα όργια** από τους Πελασγούς και από αυτούς τα πήραν οι Σαμοθράκες και οι άλλοι Έλληνες. Λέει συγκεκριμένα:

«Αυτά λοιπόν τα έθιμα, καθώς και άλλα, που θα τα αναφέρω, πήραν οι Έλληνες από τους Αιγυπτίους, τα αγάλματα όμως του Ερμή με ορθωμένο το μόριό τους οι Έλληνες δεν έμαθαν από τους Αιγύπτιους να τα φτιάχνουν έτσι, αλλά από τους Πελασγούς, και πρώτοι απ᾽ όλους τους Έλληνες τα πήραν οι Αθηναίοι και από αυτούς τα πήραν οι υπόλοιποι. Γιατί οι Αθηναίοι λογαριάζονταν ήδη Έλληνες όταν οι Πελασγοί πήγαν να κατοικήσουν στον τόπο τους, οπότε άρχισαν κι αυτοί να θεωρούνται Έλληνες. **Και όποιος έχει μυηθεί στα όργια των Καβείρων, αυτά που τελούν οι Σαμοθράκες, οι οποίοι τα έχουν πάρει από τους Πελασγούς, καταλαβαίνει τί εννοώ**. Γιατί τη Σαμοθράκη την κατοικούσαν παλαιότερα αυτοί ακριβώς οι Πελασγοί που πήγαν και συγκατοίκησαν με τους Αθηναίους, και απ᾽ αυτούς πήραν οι Σαμοθράκες τα όργια. Έτσι λοιπόν τα αγάλματα του Ερμή με ορθωμένο το μόριο πρώτοι από τους Έλληνες τα έφτιαξαν οι Αθηναίοι που τα έμαθαν από τους Πελασγούς. Και οι Πελασγοί έχουν γι᾽ αυτό κάποιαν ιερή εξήγηση που παρασταίνεται στα μυστήρια της Σαμοθράκης. (Ηρόδοτος 2, 51)

Β. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΟΡΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Ο Πλούταρχος στο «Αλέξανδρος» (2-3) αναφέρει ότι οι γονείς του Μ. Αλέξανδρου, Φίλιππος και Ολυμπιάδα, ήταν μυημένοι στα ορφικά μυστήρια της Σαμοθράκης και επίσης συμπληρώνει-εξηγεί ότι όλες οι γυναίκες σε εκείνα τα μέρη ήταν μυημένες στα Ορφικά και στις οργιαστικές τελετές από τα πολύ παλαιά χρόνια, που επονομάζονταν Κλώδωνες και Μιμαλλόνες. Αναφέρει επίσης ότι επειδή οι εν λόγω γυναίκες τελούσαν οργιαστικές τελετές του Διονύσου που ήσαν όμοιες με τις υπερβολικές και περίεργες ιερουργίες που τελούσαν οι Ηδωνίδες και οι Θρήσσαις της περιοχής του Αίμου, βρήκε το ρήμα θρησκεύω, που σημαίνει ότι τελώ με υπερβολικό και περίεργο τρόπο ιερουργίες (τελούσαν τα μυστήρια με φίδια που εξέπληττταν τους άνδρες κ.α.):

<<Ότι ο Αλέξανδρος ήταν στην καταγωγή από την πλευρά του πατέρα του απόγονος του Ηρακλή από τον Κάρανο, ενώ από την πλευρά της μητέρας του ήταν απόγονος του Αιακού από τον Νεοπτόλεμο, είναι από τα πλέον αποδεκτά. Λένε για τον Φίλιππο ότι, αφότου μυήθηκε μαζί με την Ολυμπιάδα στα Μυστήρια της Σαμοθράκης, ο ίδιος νεαρός ακόμη και εκείνη ορφανή, την ερωτεύτηκε και, αφού έπεισε τον αδερφό της Αρύββα, κανόνισε αμέσως τον γάμο.....

2.6] Κάποτε, ενώ κοιμόταν η Ολυμπιάδα, είδαν φίδι τεντωμένο δίπλα στο κορμί της και λένε ότι αυτός κυρίως ήταν ο λόγος που ο Φίλιππος άμβλυνε την αγάπη και τις φιλοφροσύνες του, με αποτέλεσμα να μην πηγαίνει συχνά να πλαγιάσει δίπλα της, είτε επειδή φοβήθηκε μάγια επάνω του και δηλητήρια από τη γυναίκα του είτε επειδή δικαιολογούσε την έλλειψη επαφής, γιατί πίστευε ότι η γυναίκα αυτή συνευρίσκετο με κάποιο ανώτερο ον.

[2.7] Σχετικά με αυτά υπάρχει και μια άλλη εκδοχή, ότι όλες οι γυναίκες σε εκείνα τα μέρη ήταν μυημένες στα Ορφικά και στις οργιαστικές τελετές του Διονύσου(« ως πάσαι μεν αι τηδε γυναίκες ένοχοι τοις Ὀρφικοις ούσαι και τοις περί τον Διόνυσον οργιασμοίς») από τα πολύ παλαιά χρόνια, που επονομάζονταν Κλώδωνες και Μιμαλλόνες, και ότι κάνουν πολλά όμοια με τις Ηδωνίδες και τις Θρήσσαις της περιοχής του Αίμου. Από αυτές φαίνεται πως προήλθε η λέξη «θρησκεύω» κατά τον εορτασμό υπερβολικών και περίεργων ιερουργιών («αφ᾽ ων δοκεί και το θρησκεύειν όνομα ταις κατακόροις γενέσθαι και περιέργοις ιερουργίαις»).

Η Ολυμπιάδα όμως, καθώς ενθουσιαζόταν από τη μύηση περισσότερο από τις άλλες γυναίκες και εκδήλωνε τις εμπνεύσεις με πιο άγριο (βάρβαρο) τρόπο, έφερνε στις παρέες μεγάλα εξημερωμένα φίδια, που πολλές φορές, βγαίνοντας από τον κισσό και τα κάνιστρα των μυστηρίων, περιτυλίγονταν στα ραβδιά και τα στεφάνια των γυναικών και καταφόβιζαν (εξέπληττταν) τους άνδρες. (Πλούταρχος, «Αλέξανδρος» 2-9)

Γ. ΕΚΜΙΝΩΙΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ

Ο Πλούταρχος στο «Λυκούργος» (4-7) αναφέρει ότι μετά που οι Δωριείς (οι μετέπειτα γνωστοί ως Σπαρτιάτες) κατέλαβαν όλη σχεδόν την Πελοπόννησο (Λακεδαιμόνα, Μεσσήνη, Άργος κ.τ.λ.), ο βασιλιάς Χαρίλος έστειλε το νομοθέτη Λυκούργο σε όλα τα μέρη που φημίζονταν ότι είχαν

οργανωμένη πολιτεία (Αίγυπτο, Κρήτη κ.α.), για να δει ποια ήταν η καλύτερη προκειμένου να την αντιγράψουν. Πήγε (ο Λυκούργος) λοιπόν για το σκοπό αυτό παντού, όμως όλες οι πολιτείες του φάνηκαν γελοίες ή ανάξιες λόγου, πλην μόνο της Κρήτης, την οποία στη συνέχεια αντέγραψαν οι Σπαρτιάτες, καλώντας από την Κρήτη στη Σπάρτη για το σκοπό αυτό και το νομοθέτη Θάλητα: «Έφυγε λοιπόν και πήγε (ο Λυκούργος) αρχικά στην Κρήτη. Εκεί γνώρισε τις πολιτείες και τα συστήματα τους, γνώρισε τους πρώτους στη δόξα άνδρες, θαύμασε ορισμένους από τους νόμους που υπήρχαν και τους παρέλαβε για να τους εφαρμόσει στην πατρίδα του, την Σπάρτη, ενώ άλλοι του φάνηκαν ανάξιοι. Έναν μάλιστα από εκείνους που νομίζονταν εκεί πέρα σοφοί και άξιοι πολίτες, αφού τον έπεισε με τη φιλία του, τον έστειλε στη Σπάρτη, Ήταν ο Θάλης, που φαινομενικά μεν ήταν ποιητής λυρικών τραγουδιών, στην πραγματικότητα όμως έκανε ό,τι οι μεγαλύτεροι νομοθέτες. Γιατί τα τραγούδια του ήταν λόγοι για ευπείθεια και ομόνοια, στολισμένοι με μελωδίες και ρυθμούς που είχαν σεμνότητα και εξημερωτική δύναμη, ακούγοντάς τα οι πολίτες εξημερώνονταν, χωρίς να νοιώθουν, στα ήθη, και η κοινή γνωριμία του ωραίου έφερνε κοντά τον ένα με τον άλλο. Έτσι ο Θαλής έγινε με κάποιον τρόπον ο πρόδρομος του Λυκούργου στην εκπαίδευση των Σπαρτιατών ….». (Πλούταρχος, Λυκούργος, 4-7)

Μινωική τελετή αιματηρής θυσίας με μουσικό να παίζει 7χορδη κιθάρα και Μινωίτες και μινωίτισες να φορούν εντυπωσιακές φορεσιές (Από τη λίθινη σαρκοφάγο Αγ. Τριάδας Κρήτης, 1400 π.Χ., Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου)

Ο Πλούταρχος στα έργα του «Σόλων» (12) αναφέρει ότι ο νομοθέτης των Αθηναίων Σόλωνας, αφού μελέτησε τους Μινωικούς νόμους με τη βοήθεια του Επιμενίδη του Κρήτα (που ήταν ένας από τους 15 σοφούς της αρχαιότητας ή ένας από τους 12 στη θέση του Περίανδρου), έφτιαξε νέους νόμους με τους οποίους καταργήθηκαν οι βάρβαροι νόμοι και τα βάρβαρα ήθη που είχαν ακόμη οι Αθηναίοι. Ο Επιμενίδης βοήθησε, λέει, το Σόλωνα να αντικαταστήσει τα βάρβαρα τελετουργικά ηθη που είχαν έως τότε οι Αθηναίοι με τα μινωικά μυστήρια, τους ιλασμούς και καθαρμούς, και έτσι με αυτά η πόλη εξαγνίστηκε τότε η πόλη από το «Κυλώνειο άγος» και κυρίως έγινε πόλη δικαίου, Στους μινωικούς νόμους προβλεπόντανε ότι χάνει τα πολιτικά του δικαιώματα ο πολίτης εκείνος που, όταν υπάρχει στάση στην πόλη, δεν πηγαίνει με καμιά παράταξη, για να μην μένεις κανείς ατάραχος ή ασυγκίνητος στα δημόσια πράγματα, καθώς και το χάρισμα (τη γνωστή «σεισάχθεια») των χρεών

των πολιτών, επειδή πολλοί από αυτούς είχαν γίνει δούλοι στους ευγενείς από τα χρέη.

«XII. Το δε Κυλώνειον άγος……. , μετάφραση: Τα εσωτερικά της πόλης της Αθήνας αναστάτωνε το Κυλώνειο άγος……. Τότε μπήκε στη μέση ο Σόλων, που με το όνομα που ήδη είχε αποκτήσει και με τη μεσολάβηση των πρώτων Αθηναίων, κατόρθωσε με παρακάλια και με νουθεσίες να πείσει τους λεγόμενους «εναγείς» να προσέλθουν σε δίκη ……. Συνάμα κάποιοι φόβοι από δεισιδαιμονία και κακοί οιωνοί κρατούσαν όμηρους τους πολίτες· από την άλλη οι μάντεις διεκήρυτταν δημοσίως ότι οι θυσίες έδειχναν άγη και μιάσματα, που χρειάζονταν καθαρμούς. Έτσι λοιπόν κλήθηκε από τους Αθηναίους και ήρθε από τη Φαιστό της Κρήτης ο Επιμενίδης, που ορισμένοι τον κατατάσσουν έβδομο μεταξύ των σοφών, βγάζοντας από τη λίστα τον Περίανδρο. Είχε τη φήμη ανθρώπου αγαπητού στους θεούς και σοφού περί τα θεία με μαντικές ικανότητες και γνώσεις στις τελετουργικές πράξεις. («σοφός [περί τα θεία] την ενθουσιαστικήν και τελεστικήν σοφίαν») Γι᾽ αυτό και οι σύγχρονοί του τον αποκαλούσαν γιο της νύμφης Βλάστης και νέο Κούρητα. Όταν ο Επιμενίδης ήρθε στην Αθήνα, συνδέθηκε με φιλία με τον Σόλωνα, συνεργάστηκε μαζί του και τον βοήθησε στην προεργασία για τη νομοθεσία. Πράγματι, απλοποίησε τους νόμους τους σχετικούς με τις τελετουργίες και έκανε πιο ήπιους εκείνους που αφορούσαν στο πένθος, εισάγοντας στην ταφή των νεκρών και κάποιες θυσίες, καταργώντας τα σκληρά και βαρβαρικά έθιμα που ακολουθούσαν προηγουμένως οι περισσότερες γυναίκες. **Αλλά το πιο σπουδαίο, με το να μυήσει στα μυστήρια με κάποιες τελετουργίες, καθαρμούς και ίδρυση ναών και να εξαγνίσει την πόλη, την έκανε να υπηρετεί το δίκαιο και τους πολίτες της να ρέπουν πιο εύκολα προς την ομόνοια (**«το δε μέγιστον, ιλασμοίς τισι και καθαρμοίς και ιδρύσεσι κατοργιάσας και καθοσιώσας την πόλιν, υπήκοον του δικαίου και μάλλον ευπειθή προς ομόνοιαν κατέστησε»)**...**……Ο Επιμενίδης λοιπόν, αφού θαυμάστηκε πάρα πολύ, ενώ οι Αθηναίοι του πρόσφεραν χρήματα πολλά και τιμές μεγάλες, δεν ζήτησε και δεν πήρε τίποτε εκτός από ένα κλαδί της ιερής ελιάς, και γύρισε στην πατρίδα του». (Πλούταρχος,» Σόλων» 12)

Ο Ηρόδοτος στο «Κλειώ» (65) και ο Αριστοτέλης στο «Πολιτικά» (Β 1271,10) αναφέρουν ότι:

«την έννομη τάξη, όπως λένε οι ίδιοι οι Λακεδαιμόνιοι, ο Λυκούργος την έφερε από την Κρήτη» (Ηρόδοτος, Α 65).

«Και φαίνεται και λέγεται ότι οι Λάκωνες μιμήθηκαν το κρητικό πολίτευμα στα περισσότερα σημεία. Τα περισσότερα από τα παλιότερα πολιτεύματα είχαν χειρότερη διάρθρωση από τα νεότερα. Σύμφωνα με την παράδοση, όταν ο Λυκούργος άφησε την επιτροπεία του βασιλιά Χαρίλλου και έφυγε, έμεινε το μεγαλύτερο διάστημα στην Κρήτη λόγω της μεταξύ τους συλλογικότητας, γιατί οι Λύκτιοι ήταν Λάκωνες άποικοι, κι όταν πήγαν στη Λύκτο και την έκαναν αποικία, διατήρησαν τη νομοθεσία των κατοίκων της πόλης. Γι αυτό και τώρα οι περίοικοι έχουν τους ίδιους νόμους, επειδή πρώτος θέσπισε τη νομοθεσία ο Μίνως..». (Αριστοτέλης Πολιτικά Β, 1271, 10)

Ο Διονύσιος Αλικαρνασεύς (Ρωμαϊκή Αρχαιολογία) αναφέρει ότι και οι Ρωμαίοι με το Νόμα αντέγραψαν το μινωικό πολιτισμό, πρβ:

«Οι δε τα μυθώδη πάντα περιαιρούντες εκ της ιστορίας πεπλάσθαι φασίν υπό του Νόμα τον περί της Ηγερίας λόγον, ίνα ράον αυτώ προσέχωσιν οι τα θεία δεδιότες και προθύμως δέχωνται τούς υπ΄ αυτού τιθεμένους νόμους, ως παρά θεών κομιζομένους. Λαβείν δε αυτόν την τούτων μίμησιν αποφαίνουσιν εκ των Ελληνικών παραδειγμάτων ζηλωτήν γενόμενον της τε Μίνω του Κρητός και της Λυκούργου του Λακεδαιμονίου σοφίας· ων ο μεν ομιλητὴς έφη γενέσθαι του Διός και φοιτών εις το Δικταίον όρος, εν ω τραφήναι τόν Δία μυθολογούσιν οι Κρήτες υπὸ των Κουρήτων νεογνόν όντα, κατέβαινεν εις το ιερόν άντρον και τους νόμους εκεί συντιθείς εκόμιζεν, ους απέφαινε παρά του Διός λαμβάνειν· ο δε Λυκούργος εις Δελφούς αφικνούμενος υπό του Απόλλωνος έφη διδάσκεσθαι την νομοθεσίαν. (ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ Λόγος Β’ LXI. 1-2)

Ο Στράβωνας στα «Γεωγραφικά» (I, IV, C 481 - 483, 17 – 20) αναφέρει ότι:

«Υποστηρίζουν κάποιοι ότι τα περισσότερα ήθη και έθιμα που θεωρούνται Κρητικά είναι Λακωνικά. Στην πραγματικότητα είναι Κρητικά, μόνο που οι Σπαρτιάτες τα εφήρμοσαν, ενώ οι Κρήτες σταμάτησαν να ασχολούνται με τα πολεμικά και οι πόλεις τους παρήκμασαν, ειδικά η Κνωσός. …… . Έφυγε τότε ο νομοθέτης της Σπάρτης Λυκούργος για την Κρήτη. Εκεί ήρθε και πλησίασε **το Θάλητα** , ένα μελοποιό και νομοθέτη. Έμαθε από αυτόν τον τρόπο που ο Ραδάμανθυς πρώτα και αργότερα ο Μίνωας έφερναν τους νόμους τους, τάχα από το Δία προς τους ανθρώπους… (Στράβωνας, Γεωγραφικά I, IV, C 481 - 483, 17 – 20)

Τελετή σπονδών σε τοιχογραφία των ανακτόρων της Κνωσού, 1600 – 1450 π.Χ. που φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Οι κούροι κουβαλούν τα ιερά υγρά: μέλι, οίνο κλπ και μια γυναικεία χορωδία παίζει κιθάρα, αυλό και κρόταλα . Όλοι φορούν πολυτελή ρούχα και μάλιστα κομμένα και ραμμένα στα μέτρα του χρήση, κάτι που ήταν πρωτόγνωρο για την εποχή τους.

8. ΤΑ ΜΑΝΤΕΙΑ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ, Ο ΠΡΟΓΟΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Στον αρχαίο κόσμο, επειδή δεν υπήρχαν Πανεπιστήμια, Νοσοκομεία, Σχολεία κλπ, την ιατρική και τα φάρμακα, τη μετεωρολογία και τις προβλέψεις τις κλπ, τα είχαν αναλάβει - εξασκούσαν οι ιερείς στα μαντεία,

προστάτης θεός των οποίων ήταν ο Απόλλωνας. Οι ιερείς μάντεις έκαναν π.χ. ιατρικές γνωματεύσεις με μαντικό τρόπο και σιγά σιγά από εκεί προέκυψε η επιστήμη της ιατρικής, η φαρμακολογία κ.α.

Από τους αρχαίους συγγραφείς πληροφορούμαστε επίσης ότι τα μαντεία επι αρχαίας Ελλάδας υπάγονταν στη δικαιοδοσία του βασιλιά ή του άρχοντα της περιοχής και ιερείς τους γίνονταν οι σοφότεροι από τους κατοίκους ή από τους ιερείς της περιοχής, όπως π.χ. ο Πλούταρχος, ο γνωστός μεγάλος αρχαίος συγγραφέας, ο οποίος ήταν Αρχιερέας στο Μαντείο των Δελφών. Τα πάρα πολλά βιβλία του Πλούταρχου περικλείουν τεράστια γνώση, η οποία βγαίνει από πάρα πολλές πηγές (βιβλία πληροφόρησης) οπότε στους Δελφούς πρέπει να υπήρχε βιβλιοθήκη από την οποία δεν έλειπε κανένα βιβλίο από αυτά που είχαν γραφεί έως τότε.

Ο Στραβων στα «Γεωγραφικά» λέει ότι διάκονοι των Μουσών και του Απολλωνα (ο Απόλλωνας ήταν επικεφαλής και στη μαντική) ήσαν όλοι οι μορφωμένοι: "Οι Μούσες και ο Απόλλων πάλι, οι μεν επικεφαλής στα χορικά, ενώ ο άλλος και στα χορικά και στη μαντική. Διάκονοι των **Μουσών είναι όλοι οι μορφωμένοι** αλλά κυρίως οι μουσικοί. Του Απόλλωνα διάκονοι είναι και τούτοι αλλά και αυτοί που ασχολούνται με τη μαντική. ". (Στραβων 10 C 469 III 10)

Σημειωτέον βέβαια ότι μέχρι να ιδρυθούν τα Πανεπιστήμια με τη μορφή που είναι σήμερα, η μαντεία «εν πολλοίς» ήταν και αγυρτεία.

Η ΜΑΝΤΕΙΑ ΜΕ ΤΑ ΖΩΔΙΑ

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι είναι εκείνοι που πρωτοι ειχαν επινοήσει τη μαντεία με τα «ζώδια», πρβ:

« Ἔχουν και άλλα πράγματα επινοήσει οι Αιγύπτιοι, όπως τα ακόλουθα: ότι ο κάθε μήνας και η κάθε ημέρα ανήκουν σε έναν από τους Θεούς, και το τί θα τύχει στον καθένα, πώς θα πεθάνει και τί λογής ζωή θα κάνει, ανάλογα με την ημέρα που γεννήθηκε· και μερικοί από τους Ἕλληνες που ασχολήθηκαν με την ποίηση τα χρησιμοποίησαν αυτά τα πράγματα. Τα μαντέματα που έχουν επινοήσει οι Αιγύπτιοι είναι περισσότερα από όλων των άλλων ανθρώπων μαζί· όταν δηλαδή παρουσιαστεί κάτι αλλόκοτο, περιμένουν, καταγράφουν την κατάληξη, και αν αργότερα συμβεί κάτι παρόμοιο θεωρούν ότι ίδια θα είναι πάλι η κατάληξη. Όσο για τη μαντεία, στους Αιγυπτίους η κατάστασή της είναι ως εξής: δεν είναι δουλειά κανενός από τους ανθρώπους, και από τους Θεούς μόνο μερικών. Υπάρχουν δηλαδή εκεί μαντεία του Ηρακλή, του Απόλλωνα, της Αθηνάς, της Ἄρτεμης, του Ἄρη και του Δία, καθώς και εκείνο που το περιβάλλουν με τις μεγαλύτερες τιμές απ᾽ όλα τα μαντεία, της Λητώς, που βρίσκεται στην πόλη Βουτού. Στους Αιγυπτίους ωστόσο οι μαντείες δεν γίνονται με έναν τρόπο και τον ίδιο αλλά με διάφορους. '(Ηρόδοτος Β 82 - 83).

Σημειώνεται ότι:

Α) Ο Ηρόδοτος αναφέρει επίσης ότι οι Βαβυλώνιοι είναι εκείνοι που ανακάλυψαν το ηλιακό ρολόι και χώρησαν τη μερα σε 12 μέρη, τις 12 ώρες: «Και έχω τη γνώμη ότι έτσι ανακαλύφθηκε η γεωμετρία και ανέβηκε στην Ελλάδα. Όσο για το ηλιακό ρολόι και τον γνώμονα και τα

δώδεκα μέρη της ημέρας οι Έλληνες τα έμαθαν από τους Βαβυλωνίους», Ηρόδοτος Β.109)

Β) Τα σημερινά ζώδια είναι οι ονομασίες και οι εικόνες των αστερισμών, έργο του Αλεξανδρινού Πτολεμαίου, ενώ των αρχαίων Αιγυπτίων ήταν των θεών τους, οι οποίοι συμβολιζόταν με ζώα. Ο Ηρόδοτος (Β.41-42) λέει π.χ. ότι οι Αιγύπτιοι τα αγάλματα της Ίσιδας το απεικονίζουν για διάφορους λόγους , που εξηγεί, με κεφάλι αγελάδας που έχει κέρατα, του Δία με κεφάλι κριού που στα αιγυπτιακά ο κριός λέγεται αμούν > Άμμων, του Πάνα με κεφάλι γίδας που στα αιγυπτιακά η γίδα λέγεται μενδ > Μένδης κ.α. (Περισσότερα βλέπε στο βιβλίο: «Αστρονομία και Αστρολογία, Μαγεία και Μαντεία», του Α. Γ. Κρασανάκη)

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΜΑΝΤΕΙΟ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ο Ηρόδοτος (1,48-49) αναφέρει, ότι ο βασιλιάς της Λυδίας Κροίσος θέλησε κάποτε να ελέγξει την αξιοπιστία των γνωστότερων μαντείων της τότε εποχής: Δελφών, Δωδώνης κλπ. Έστειλε λοιπόν απεσταλμένους στα τότε γνωστά μαντεία ζητώντας να απαντήσουν στην ερώτηση, τι έκανε ο Κροίσος εκείνη την ώρα. Το μαντείο των Δελφών έδωσε τη σωστή απάντηση, πρβ:

«Ο Κροίσος δύο ολόκληρα χρόνια έμεινε άπρακτος μέσα σε μεγάλο πένθος για το χαμό του παιδιού του. Ύστερα όμως η ηγεμονία του Αστυάγη, γιου του Κυαξάρη, που την αφάνισε ο Κύρος, γιος του Καμβύση, και τα περσικά πράγματα, που όλο και πήγαιναν μπροστά, έβαλαν τέλος στο πένθος του και τον έκαναν να σκεφτεί μήπως μπορούσε, πριν γίνουν μεγάλοι οι Πέρσες, να σταματήσει τη δύναμή τους πάνω στην αύξησή της. Με αυτή τη σκέψη στο μυαλό του ζήτησε αμέσως να δοκιμάσει τα ελληνικά μαντεία κι αυτό που ήταν στη Λιβύη, και έστειλε ανθρώπους του άλλους αλλού: **Μερικούς να πάνε στους Δελφούς, κάποιους στις Άβες της Φωκίδος κι άλλους στη Δωδώνη· μερικοί να τραβήξουν για το ιερό του Αμφιάραου και του Τροφώνιου, και άλλοι για τις Βραγχίδες της χώρας των Μιλησίων.** Αυτά είναι τα ελληνικά μαντεία, όπου ο Κροίσος έστειλε ανθρώπους του για να πάρει χρησμό. Στη Λιβύη ήταν το ιερό του Άμμωνα, όπου πήγαν αποσταλμένοι του να ρωτήσουν για λογαριασμό του. Ο λόγος που έστελνε ο Κροίσος ανθρώπους του σ᾽ αυτά τα μέρη ήταν που ήθελε να δοκιμάσει τα μαντεία πόσο σοφά ήταν, με την ιδέα πως αν βρεθεί να ξέρουν την αλήθεια, τότε να έστελνε για δεύτερη φορά και να ρωτήσει αν έπρεπε να επιχειρήσει εκστρατεία εναντίον των Περσών. Νά με ποιά εντολή έστελνε τους Λυδούς για τη δοκιμασία αυτή των χρηστηρίων: από την ημέρα που θα ξεκινούσαν από τις Σάρδεις, από αυτή λογαριάζοντας του λοιπού τις μέρες, στην εκατοστή να ζητήσουν χρησμό από τα μαντεία, ρωτώντας τί ακριβώς κάνει τότε ο βασιλιάς των Λυδών, ο Κροίσος, ο γιος του Αλυάττη. Κι ό,τι μαντεύσει καθένα από τα χρηστήρια, να ζητήσουν να τους το γράψουν και να το αναφέρουν στον ίδιο. Τί μάντεψαν λοιπόν τα χρηστήρια κανείς δεν ξέρει να το πει. Στους Δελφούς όμως, ευθύς ως οι Λυδοί μπήκαν στο άδυτο για να ζητήσουν από το θεό χρησμό και έκαναν την ερώτησή τους σύμφωνα με την εντολή που είχαν, η Πυθία σε εξάμετρο λέγει τα ακόλουθα: Ηξεύρω εγώ τον αριθμόν

της άμμου και τα μέτρα της θαλάσσης. Νοώ τον βουβόν και τον ακούω, χωρίς να ομιλεί. Ήλθεν εις τας αισθήσεις μου οσμή σκληροδέρμου χελώνης, η οποία βράζει ομού με αρνίσια κρέατα εις χάλκινον αγγείον. Υποκάτω αυτής είναι χαλκός και άνωθεν πάλιν χαλκός.[1.48.1] Αυτά σα μάντεψε η Πυθία, οι Λυδοί τα κατέγραψαν και ύστερα σηκώθηκαν και έφυγαν για τις Σάρδεις. Όταν έφτασαν εκεί από τα διάφορα μέρη και οι άλλοι αποσταλμένοι, φέρνοντας μαζί τους τους χρησμούς, τότε ο Κροίσος άνοιγε ένα προς ένα τα γραφτά τους και εξέταζε τί έλεγαν. Από τα άλλα κανένα δεν τον σταμάτησε· ευθύς όμως ως άκουσε τί έλεγε ο δελφικός χρησμός, αμέσως προσκύνησε και παραδέχτηκε την αλήθεια του, έτσι που πείστηκε πως μόνο αληθινό μαντείο είναι των Δελφών, αφού του βρήκε τί έκανε αυτός. [1.48.2] Γιατί σαν σκόρπισε ο Κροίσος στα διάφορα μαντεία τους ανθρώπους του για να ρωτήσουν το θεό, φύλαξε την ορισμένη μέρα και νά τί μηχανεύτηκε· σκέφτηκε πράγμα που ήταν αδύνατο να το βρει κανείς και να το βάλει ο νους του: έκοψε σε κομμάτια μια χελώνα και ένα αρνί και τα έβαλε ο ίδιος να βράσουν μαζί σε χάλκινο λεβέτι που το αποσκέπασε με χάλκινο καπάκι». (Ηρόδοτος (1,48-49)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο
ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΟ

(Η ΨΥΧΗ, ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ, Ο ΑΔΗΣ κ.α.)

1. Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ

«Ψυχή», απ᾽ όπου και: ψυχαγωγός, ψυχολογία, ψύχωση, αναψυχή, ψυχαγωγία, ψυχανάλυση, ψυχίατρος κ.α., λέγεται εκείνο που δίδει τη ζωή στα ζώντα όντα, άρα είναι η αρχή που ξεχωρίζει στη φύση τα έμβια (ζώντα) από τα άβια (μη ζώντα) όντα. Η λέξη ψυχή ετυμολογείται από το ρήμα ψύχω = πνέω, φυσώ: «….ήκα μάλα ψύξασα….» (Ιλιάδα ΙΙ) και κυριολεκτικά σημαίνει το φύσημα ή άλλως την πνοή, το πνεύμα, πρβ: ξεψύχησε = πέθανε, άφησε την τελευταία του πνοή, ξεψυχά = σταματά να αναπνέω, άρα πεθαίνει. Η ψυχή , άρα η ζωή, είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αναπνοή, αφού ο άνθρωπος και τα ζώα δε ζει χωρίς αναπνοή. Το ρήμα «ψύχω» (= πνέω, φυσώ) είναι συγγενές, το ίδιο κατά βάση, με το ομώνυμο ρήμα «ψύχω» (= ψυχραίνω, απο το ψύχος), αφού όταν φυσούμε κάτι που καίει αυτό ψυχραίνει και όταν φυσούμε κάτι που έχει λιποθυμήσει αυτό συνέρχεται, παίρνει ζωή.

Σύμφωνα με τη Γένεση η πνοή, το φύσημα στο πρόσωπο του πρωτόπλαστου Αδάμ ήταν αυτό που έδωσε στο σώμα του την «πνοή της ζωής» και τον μετέβαλε σε «ψυχή ζώσα», άρα, σύμφωνα με τη Γένεση, ο άνθρωπος αποτελείται από δυο στοιχεία, το σώμα και την ψυχή. Από τη μια υπάρχει το χωμάτινο σώμα (το υλικό στοιχείο λέμε σήμερα) και από την άλλη η ψυχή ή άλλως η πνοή, το πνεύμα (το άυλο στοιχείο λέμε σήμερα) και από αυτά η πνοή δίδει τη ζώσα ψυχή στον άνθρωπο, πρβ: «και έπλασεν ο Θεός τον άνθρωπον, χούν από της γης, και ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής, και εγένετο ὁ ἀνθρωπος εις ψυχὴν ζώσαν ». (Γένεσις 2, 7.24).

Σύμφωνα επίσης με τη Γένεση ο Θεός πιο πριν είχε πει στη γη από τη μια να βλαστήσει όλα τα είδη των φυτών και από την άλλη να βγάλει όλα τα έμψυχα όντα, ήτοι τα τετράποδα, τα ερπετά, τα θηρία κ.α., άρα για τη Γένεση «ψυχή» έχουν μόνο τα ζώα και ο άνθρωπος, επειδή αυτά μόνο αναπνέουν. Τα φυτά για τη Γένεση ναι μεν είναι δημιούργημα του θεού, όμως δεν έχουν ψυχή, επειδή δεν αναπνέουν (τουλάχιστον με το ίδιο τρόπο με τα ζώα), πρβ:

«και είπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γη βοτάνην χόρτου σπείρον σπέρμα κατά γένος και καθ᾽ ομοιότητα, και ξύλον κάρπιμον ποιούν καρπόν, ου το σπέρμα αυτού εν αυτώ κατά γένος επί της γης…..» («Και είπε ο Θεός· "ας φυτρώσουν και ας αναπτυχθούν στην ξηρά χλόη και ποώδεις θάμνοι, που το κάθε είδος από αυτά θα έχει το δικό του σπέρμα, για να διαιωνίζεται επί της γης"· και εν συνεχεία διέταξε ο Θεός· "να φυτρώσουν

και να μεγαλώσουν στη γη καρποφόρα ξυλώδη δένδρα, έκαστο από τα οποία θα φέρει κατά το είδος του το δικό του σπέρμα….)(Γένεσις 1,11)

"Και είπεν ὁ Θεός· εξαγαγέτω η γη ψυχὴν ζώσαν κατά γένος, τετράποδα και ερπετά και θηρία της γης κατά γένος. και εγένετο ούτως. και εποίησεν ὁ Θεός τα θηρία της γης κατά γένος, και τα κτήνη κατά γένος αυτών και πάντα τα ερπετά τής γης κατά γένος αυτών…..>> (Σε νεοελληνική: Και είπε ο Θεός· "ας βγάλει η γη έμψυχα όντα διαφόρων ειδών, τετράποδα και ερπετά και θηρία της ξηράς, το καθένα κατά το είδος του". Και έγινε έτσι. Και δημιούργησε ο Θεός τα θηρία της γης κατά τα είδη αυτών, και τα κτήνη κατά τα είδη αυτών και όλα τα ερπετά της γης κατά τα είδη αυτών.)(Γένεσις 1, 24 – 30)

Στη Γένεση η λέξη ψυχή θεωρείται συνώνυμο της λέξης «πνοή ή πνεύμα», οι όροι ψυχή και πνεύμα χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Σύμφωνα επίσης με τη Γένεση και τον Ευαγγελιστή Ιωάννης και ο ίδιος ο Θεός είναι πνεύμα, δηλαδή είναι κάτι όπως η πνοή του ανέμου (κάτι όπως ο μαγνητισμός, ο ηλεκτρισμός, τα ραδιοκύματα, οι θερμίδες, κ.α., που, ενώ είναι υπαρκτές οντότητες, δεν είναι αντιληπτές στην όραση, αλλά και στις υπόλοιπες αισθήσεις), όμως άλλου είδους πνεύμα είναι ο Θεός (ο Θεός είναι το κεντρικό, το μητρικό , το δημιουργικό και συνεπώς το Άγιο Πνεύμα) και άλλο η ψυχή (η ψυχή είναι τμήμα από αυτό του Θεού). Λένε επίσης ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη, αλλά περιέχει και «το κατανεμημένο πνεύμα» του Θεού, πρβ:

«και είπε Κύριος ὁ Θεός· ου μη καταμείνῃ το πνεύμα μου εν τοις ανθρώποις τούτοις εις τον αιώνα δια το είναι αυτούς σάρκας, έσονται δε αι ήμέραι αυτών εκατόν είκοσι έτη.» (Γένεσις 6-3),

«πνεύμα ο Θεός, και τους προσκυνούντας αυτόν εν πνεύματι..» (Ιωάννης 4:24).

Η ψυχή σε όλες τις Θρησκείες είναι η ασώματη ουσία του ανθρώπου, καθώς και κάθε ζώντος οργανισμού, η οποία δίδει τη ζωή και συνάμα αποτελεί την έδρα του οργάνου της προσωπικότητάς του, η οποία επιζεί και μετά τον θάνατο του σώματος, όντας η ίδια κατά χάρη αθάνατη. Ο λόγος που πολλοί χρησιμοποιούν τον εν λόγω όρο ή παράγωγά του για να δηλώσουν το θάρρος ή, γενικότερα, το ήθος του ανθρώπου : εμψυχώνω, λιποψυχώ κλπ.

Για τις θρησκείες οι άνθρωποι και όλα τα ζώα αποτελούνται από δυο στοιχεία, το σώμα και τη ψυχή ή άλλως πνεύμα και χωρίς το ένα δεν υπάρχει το άλλο. Το σώμα είναι το υλικό στοιχείο και ως εξ αυτού είναι ορατό – αισθητό και η ψυχή είναι το άυλο και ως εξ αυτού δεν είναι ορατό-αισθητό στις αισθήσεις. Τα φυτά, επειδή δεν κινούνται, ούτε και εκφράζουν αισθήματα πόνου, χαράς κ.α, θεωρούνται από τις θρησκείες ως άψυχα, ενώ είναι και αυτά είναι έμψυχα, αφού αναπνέουν. Απλά αναπνέουν με άλλο τρόπο από τα ζώα. Άλλωστε και τα ψάρια αναπνέουν με άλλο τρόπο από τα άλλα ζώα.

Για τους ψυχολόγους η ψυχή είναι το όργανο του οργανισμού που είναι αόρατο και καθορίζει κάποια στοιχεία της συμπεριφοράς του και του οποίου οι διαδικασίες είναι άλλες συνειδητές και άλλες ασυνείδητες.

Δηλαδή το ψυχικό όργανο αυτό αποτελείται από δύο κομμάτια: ένα συνειδητό, ένα κομμάτι που το καταλαβαίνουμε, και ένα που δεν το καταλαβαίνουμε, και αυτά αλληλοεπιδρούν, επικοινωνούν μεταξύ τους. **Όμως το που βρίσκεται και πως είναι το όργανο αυτό δεν μας λέει κανείς από τους ψυχολόγους.**

2. ΤΑ ΕΙΔΩΛΑ - Η ΨΥΧΗ ΩΣ ΕΙΔΩΛΟ-ΣΚΙΑ

Οι άνθρωποι ήδη επι εποχής Ομήρου πίστευαν ότι η ψυχή είναι η πνοή στα στήθη που δίδει τη ζωή, όμως αποτελούμενη και από μια αέρινη μορφή, ένα ειδωλο όπως αυτό στον καθρέπτη μας, που κατοικεί στο σώμα του κάθε ανθρώπου όσο εκείνος ζει και εξέρχεται από αυτό με την τελευταία του πνοή ως μία σκιά - ομοίωμα του νεκρού, που έκτοτε κατοικεί είτε στον Όλυμπο – Ουρανό , για όσους ανακηρύσσονταν Θεοί, είτε στον Άδη για τους υπόλοιπους (στα Ηλύσια πεδία/ Νήσους Μακάρων οι μη αμαρτωλοί = ο παράδεισος στους Χριστιανούς και στα Τάρταρα = οι αμαρτωλοί, η κόλαση για τους Χριστιανούς), πρβ:

«...ένθα τε ναίουσι ψυχαί, είδωλα καμόντων.» (= όπου περιδιαβάζουν οι ψυχές, είδωλα των νεκρών») (Οδύσσεια ω 14)

««ω πόποι, ἦ ῥα τίς ἐστι καὶ εἰν’ Αΐδαο δόμοισι/ ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ατάρ φρένες ουκ ένι πάμπαν·».(= Πω πω, υπάρχει λοιπόν και στα παλάτια του Άδη ψυχή και σκιά του ανθρώπου, όμως δεν υπάρχει καθόλου ζωή ….) (Ιλιάδα Ψ 104-5)

«φρονέω δὲ τετίμησθαι Διὸς αἴσῃ,/ ἥ μ' ἔξει παρά νηυσὶ κορωνίσιν, εις ὅ κ' αϋτμή/ εν στήθεσσι μένῃ καί μοι φίλα γούνατ' ορώρη» = «Θαρρώ πως έχω τιμηθεί αρκετά από την απόφαση του Δία, που θα μείνει κοντά μου πλάι στα στρογγυλομύτικα καράβια όσον καιρό βαστάει η πνοή στο στήθος μου και κουνιούνται τα γόνατά μου (Ιλιάδα Ι 608-10)

«ὦ Νέστωρ Νηληϊάδη, μέγα κῦδος Αχαιών,/ γνώσεαι Ατρείδην Αγαμέμνονα, τον περί πάντων/ Ζευς ενέηκε πόνοισι διαμπερές, εἰς ὅ κ' αϋτμή/ ἐν στήθεσσι μένῃ και μοι φίλα γούνατ' ορώρη».= «Νέστορα, γιε του Νηλέα, μεγάλη δόξα των Αχαιών, θα αναγνωρίσεις τον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα, που ο Δίας τον έριξε πιο πολύ απ' όλους σε πίκρες χωρίς τέλος, όσο μου μένει η πνοή στα στήθη και κινούνται τα γόνατά μου (Ιλιάδα Κ 87-90)

«ὁ δε λάξ ἐν στήθεσσι βαίνων/ ἐκ χρόος ἔλκε δόρυ, προτὶ δὲ φρένες αυτώ ἑποντο·/ τοίο δ’ ἁμα ψυχήν τε και ἔγχεος ἐξερυσ’ αἰχμήν» =«Κι ο Πάτροκλος πατώντας πάνω στο στήθος του τράβηξε από το κορμί του το δόρυ και μαζί του βγήκε και το διάφραγμα έξω· έτσι έβγαλε την ίδια ώρα και την ψυχή του και τη μύτη του κονταριού» (Ιλιάδα) Π 503-5:

Και επειδή οι Έλληνες κατά τα ομηρικά χρόνια πίστευαν ότι οι ψυχές ήταν άυλα είδωλα των νεκρών, ένας ζωντανός δεν μπορούσε να τις πιάσει ή αγκαλιάσει όσο και αν το ήθελε.

Ομοίως ο Αριστοτέλης είχε την πεποίθηση ότι η ψυχή ήταν ένα είδος πνοής, η οποία μετά το θάνατο εξέρχεται απο το σώμα και έτσι αυτό καταστρέφεται.(Αριστοτέλης, Περί Ψυχής, 411 b 10-11: «...εξελθούσης γούν διαπνείται και σήπεται».)

Σύμφωνα επίσης με τις ομηρικές πεποιθήσεις περί ψυχής, η ψυχή ήταν άυλη και όταν αποχωριζόταν από το θνητό σώμα πετούσε. (λ 218-222: «ἀλλ' αὐτη δίκη εσῖὶ βροτών, ὁτε τίς κε θάνῃσιν·/ οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἰνες ἔχουσιν,/ αλλά τα μεν τε πυρὸς κρατερὸν μένος αιθομένοιο/ δαμνά, επεί κε πρώτα λίπῃ λεύκ' οστέα θυμός,/ ψυχή δ' ηυτ' όνειρος αποπταμένη πεπότηται). Όταν ένας άνθρωπος πέθαινε υπήρχε η πεποίθηση ότι για να εισέλθει η ψυχή του στον Άδη έπρεπε πρώτα να ταφεί, ειδάλλως παρέμενε στο κατώφλι του Άδη χωρίς να του επιτρέπεται η είσοδος και διατηρούσε ακέραιη τη μνήμη του (Ψ, 71: «θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Ἀΐδαο περήσω). Μια τέτοια περίπτωση άταφου ανθρώπου συναντάμε στη «Νέκυια» (ραψωδία λ) της Οδύσσειας στους στίχους 51-78, όπου ο Ελπήνορας παρακαλεί τον Οδυσσέα να τον θάψουν για να ησυχάσει η ψυχή του. Επομένως, γίνεται φανερό ότι ο ομηρικός άνθρωπος πίστευε στην μετά θάνατον αθανασία της ψυχής, χωρίς παρόλα αυτά να υπάρχει Παράδεισος και Κόλαση, όπως αυτά εμφανίζονται στη χριστιανική διδασκαλία. Για τον αρχαίο Έλληνα υπήρχε ο Άδης, στον οποίον μέσα βρίσκονταν οι ψυχές αυτών που τιμωρούνταν αλλά και αυτών που ησύχαζαν.

3. Η ΥΠΑΡΞΗ Ἡ ΟΧΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ο άνθρωπος, σύμφωνα με όλες τις Θρησκείες, έχει δύο φύσεις την υλική και την άυλη. Η υλική φύση του, το σώμα, είναι θνητή και υπόκειται σε φθορά της ύλης και το θάνατο και η άυλη φύση του, η ψυχή (ή πνεύμα), είναι αθάνατη και δεν υπόκειται σε φθορά. Μένει μαζί με το σώμα και δίνει σ᾽ αυτό ζωή και νόημα και αποχωρίζεται απ' αυτό με το θάνατο του σώματος, μέχρι να ενωθεί και πάλι μαζί το, όταν γίνει ανάσταση νεκρών. Όταν έρχεται ένας νέος άνθρωπος στον κόσμο, κατά τη στιγμή της σύλληψης του, ο Θεός προσθέτει την ψυχή (η οποία δεν προϋπάρχει αλλά δημιουργείται εκείνη τη στιγμή). Έτσι το έμβρυο είναι άνθρωπος με ψυχή από την πρώτη στιγμή και γεννιέται στον κόσμο αυτό σαν πλήρης άνθρωπος με δυο φύσεις.

Όντως εκείνο που δίδει το έναυσμα της ζωής σε ένα οργανισμό μόλις γεννηθεί είναι η πνοή, το οξυγόνο της Φύσης, του Θεού, που είναι διασπαρμένο παντού στον κόσμο, αφού μόλις πλαστεί από τα γεννητικά όργανα και γεννηθεί ένας οργανισμός, αν δεν αναπνεύσει πεθαίνει. Η αναπνοή ανάβει τη φλόγα της μηχανική εσωτερικής καύσης που έχει μέσα του κάθε οργανισμός (η μηχανή αυτή δε φαίνεται όμως γίνεται αντιληπτή από το πυρ – πυρετό που καίει μέσα στις φλέβες) και έτσι ξεκινά η ζωή του.

Ωστόσο εκείνος που δημιουργεί ή είναι αιτία και δημιουργούνται τα φυτά και τα ζώα δεν είναι τελικά η ψυχή, αλλά η ειδική ενέργεια, η ανώτερη δύναμη, που ενυπάρχει κατανεμημένη μέσα τους (περνώντας από τους γονείς στα παιδιά) και από τη μια τα πλάθει και από την άλλη τα διεγείρει και καθοδηγεί σε όλες τις βιολογικές τους ενέργειες μέσω των οργάνων που τους δημιουργεί και η οποία από τις Θρησκείες καλείται Θεός.

Οι άθεοι ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει ούτε Θεός ούτε και ψυχή, γιατί, κατ' αυτούς, η ζωή προήλθε εξελικτικά, σύμφωνα με τη θεωρεία της εξέλιξης. Αρχικά, λέει η εν λόγω θεωρία, δημιουργήθηκαν υποτυπώσεις οργανισμοί και οι οποίοι μετά εξελίχθηκαν σε πιο βελτιωμένους αποκτώντας διάφορα όργανα, ένα των οποίων είναι ο εγκέφαλος, ο οποίος τα συντονίζει σε όλες τις βιολογικές τους λειτουργίες. Ο εγκέφαλος πράγματι συντονίζει-εκτελεί όλες τις βιολογικές ενέργειες ενός οργανισμού, όμως αυτό δε σημαίνει και ότι αυτός δημιουργήθηκε τυχαία και από μόνος του. Κάποιος άλλον τον δημιούργησε – συντόνισε προκειμένου να κάνει ό,τι κάνει. Και τα κομπιούτερ έχουν εγκέφαλο, όμως τον εγκέφαλό τους δεν τον κατασκευάζουν τα ίδια ή γίνεται από μόνος του ή από τύχη, αλλά τον κατασκευάζει – συντονίζει κάποιος με γνώση και αυτός είναι ο ίδιος που κατασκευάζει και τα υπόλοιπα όργανα του κομπιούτερ.

Οι οργανισμοί δεν είναι ρομπότ, αλλά ό,τι ένα ρομπότ και κάτι παραπάνω. Έχουν μέσα τους ένα μηχανισμό που τον λειτουργεί μια ειδική ενέργεια, μια ανώτερη δύναμη, η οποία από τη μια τους δημιουργεί και από την άλλη τους διεγείρει και καθοδηγεί σε όλες τις βιολογικές τους ενέργειες.

Η εν λόγω ενέργεια - δύναμη είναι εκείνη που διεγείρει και καθοδηγεί κάθε οργανισμό, όπως στο πότε π.χ. να γονιμοποιήσει ή γονιμοποιηθεί ένα ζώο ή φυτό, πότε θα εκκολαφθούν τα αυγά στα ωοτόκα ζώα (πτηνά, ψάρια, ερπετά κ.α.), πότε θα φυτρώσουν οι καρποί των φυτών, πότε θα πέσουν τα φύλλα στα δέντρων και συνάμα να πέσουν σε χειμέρια νάρκη, πότε και ποια ζώα θα πέσουν σε χειμέρια νάρκη ή θα μεταναστεύσουν και που το Χειμώνα με τις κακές κλιματικές συνθήκες, πότε και πως να επιστρέψουν οι χελώνες, τα χέλια, τα χελιδόνα κ.α. ζώα και τα αποδημητικά πτηνά στον τόπο που γεννήθηκαν να γεννήσουν εκεί τα αυγά τους κ.α.

Η ΜΗΧΑΝΗ (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ) ΚΑΙ Η ΦΛΟΓΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Τα άτομα σε όλα τα είδη των φυτών και των ζώων ξεκινούν τη ζωή τους ως σπέρμα και το οποίο αποκτά ζωή (η ζωή του αρχίζει) μόλις γεννηθεί και αναπνεύσει, ήτοι αφού βγει από το κέλυφος σους σπόρους των φυτών ή από τη μήτρα στα θηλαστικά ή από το αυγό στα ωοτόκα και αναπνεύσει. Αν δεν αναπνεύσει, δεν ανάβει η φλόγα του οργανισμού του, ώστε να λειτουργήσει, όπως συμβαίνει και με τις μηχανές εσωτερικής καύσης έργου που κατασκευάζει ο άνθρωπος. Η αναπνοή ανάβει τη φλόγα της μηχανική εσωτερικής καύσης που έχει μέσα του ο κάθε οργανισμός και έτσι ξεκινά η λειτουργία της, ο βίος του κάθε οργανισμού, του κάθε ανθρώπου ή ζώου κ.α. Όπως ένα κερί ή ένα καντήλι ή ένα μηχάνημα ενέργειας δεν υπάρχει – δε λειτουργεί αν δεν τροφοδοτηθεί με αέρα να ανάψει η φλόγα του, έτσι συμβαίνει και στον άνθρωπο, καθώς και σε όλα τα ζώντα όντα.

Επομένως η ψυχή, η ζωή, στα έμψυχά όντα μπαίνει- ξεκινά μόλις γεννηθούν και αναπνεύσουν και χάνεται όταν αυτά παύσουν να αναπνέουν. Η εν λόγω φλόγα δε φαίνεται, όμως γίνεται αντιληπτή από το πυρ – πυρετό της που καίει μέσα στις φλέβες.

Η θρησκεία των Ολύμπιων Θεών, μιλώντας παραβολικά, λέει ότι ο Τιτάνας Προμηθέας έκλεψε το πυρ από τους θεούς μέσα σε ένα νάρθηκα (καλάμι) και αφού έπλασε ανθρώπους από πηλό, τους έδωσε ζωή χώνοντας το νάρθηκα μέσα στο σώμα τους. Ομοίως η Γένεση», μιλώντας και εκείνη παραβολικά, λέει ότι ο Θεός έπλασε τον πρώτο άνθρωπο από πηλό και στη συνέχεια τον φύσηξε στο πρόσωπο και με την πνοή αυτή πήρε ζωή.

Και στις δυο περιπτώσεις υπονοείται η πνοή, το οξυγόνο της Φύσης, του θεού, που αναπνέει κάθε ζωντανός οργανισμός προκειμένου να ανάψει-ανάβει η θεϊκή φλόγα της μηχανική εσωτερικής καύσης που έχει μέσα του κάθε οργανισμός. Η μηχανή αυτή και η φλόγα της δε φαίνεται, όμως γίνεται αντιληπτή από το πυρ – πυρετότης που καίει μέσα στις φλέβες.

4. Ο ΑΔΗΣ, Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΝΕΚΡΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΗ

Οι αρχαίοι Έλληνες, οι αρχαίοι Λίβυοι κ.α. πίστευαν ότι μετά το θάνατο οι άνθρωποι παθαίνουν μετάσταση του ειδώλου τους, το οποίο φεύγει από τους ανθρώπους και πηγαίνει είτε σε άλλο άνθρωπο (η θεωρία της μετεμψύχωσης) είτε στους Ουρανούς (στην κορυφή Όλυμπου) είτε στον Άδη, που αποτελούντα απο τα Τάρταρα (= η κόλαση στον Χριστιανισμό) και τα Ηλύσια πεδία ή Νήσους των Μακάρων (= ο παράδεισος των Χριστιανών).

Στον Όλυμπο πηγαίνουν όσοι εχουν κάνει εν ζωή πολύ μεγάλες ευεργεσίες και ως τέτοιοι θεωρήθηκαν μόνο οι 12 Θεοί του Ολύμπου και κάποιες άλλες μικρότερες θεότητες, όπως οι μοίρες, οι χάρητες, ο ημίθεος Ηρακλής κ.α.

Τα Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων θεωρούνταν ότι ήταν τόπος με ολάνθιστα λιβάδια, όπου επικρατούσε αιώνια άνοιξη και οι πηγές της Λήθης ανάβλυζαν νέκταρ που κάνει τους νεκρούς να λησμονούν όλα τα γήινα δάκρυα και τις κακουχίες (Οδύσσεια 4.556, Αριστοτέλους Προβλήματα 943b.21 ως 943b.23)

Τα Τάρταρα ήταν η κόλαση, ο τόπος τιμωρίας των αμαρτωλών εν ζωή νεκρών..

Α. Ο ΑΔΗΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΗ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

Η ψυχή (αγγλικά psyche, soul) και ο Ἅδης (αγγλικά Hade) είναι αρχαία ελληνική παρατήρηση-διαπίστωση, την οποία υιοθέτησε ο Ινδουισμός και από αυτόν ο Χριστιανισμός και ο Μουσουλμανισμός. Η λέξη Άδης = αρχαία ελληνικά Α(ι)δης > Άδης ετυμολογείται από το στερητικό πρόθεμα α- και το «ιδείν, δες" (τύπος του ρήματος ορώ, αόριστος β’ είδον προστακτική ίδε > δες, απαρέμφατο ιδείν κ.α.) και συνεπώς σημαίνει το μέρος όπου δεν μπορούμε να δούμε, όπου δεν υπάρχει φως, αλλά σκότος, ο κάτω κόσμος. Η λέξη «κόλασις» ετυμολογείται από το ρήμα κολάζω, που σημαίνει "περιορίζω, περικόπτω" και κατ' επέκταση "κλαδεύω, τιμωρώ, βλάπτω", απ᾽ όπου και: κόλακες, ακολασία κ.α. Πολύ πριν εμφανιστεί ο Χριστιανισμός οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι υπάρχει ο Άδης,

μόνο που εκεί η Κόλαση λεγόταν Τάρταρα και ο Παράδεισος Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων.

Οι διαφορές μεταξύ του αρχαίου Ελληνικού Άδη και του Άδη του Χριστιανικού είναι εξής:

α) στη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων (σ' αυτήν των Ολύμπιων Θεών) ο τόπος όπου βασανίζονται εκείνοι που εν ζωή ήσαν ασεβείς λέγεται Τάρταρα, ενώ στη Χριστιανική θρησκεία λέγεται Κόλαση και ο τόπος όπου ευτυχούν εκείνοι που εν ζωή ήσαν ευσεβείς ή ήρωες λέγεται Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων, ενώ στη Χριστιανική θρησκεία Παράδεισος

β) ο ψυχαγωγός (= ψυχή + άγω = οδηγώ, εκείνος που άγει τις ψυχές) ή ψυχοπομπός στον Άδη στην αρχαία ελληνική θρησκεία είναι ο Θεός ο Ερμής και ο Χάροντας (ο βαρκάρης στον Αχερουσία λίμνη), ενώ στη Χριστιανική είναι ο Αρχάγγελος Μιχαήλ.

γ) ο δικαστής των νεκρών στον Άδη στην αρχαία ελληνική θρησκεία είναι ο Μίνωας, που εν ζωή ήταν βασιλιάς της Κρήτης και ένας από τους δικαιότερους νομοθέτες της αρχαιότητας, ενώ στη Χριστιανική ο Απόστολος/Αγιος Πέτρος:

<< Ο ίδιος (ο Μίνωας) θέσπισε και αρκετούς νόμους για τους Κρήτες, προσποιούμενος ότι τους έλαβε από τον πατέρα του το Δία ….. Από τη μεγάλη του δικαιοσύνη βγήκε ο μύθος ότι τον έκαναν δικαστή στον Άδη, όπου ξεχωρίζει τους ευσεβείς από τους πονηρούς……..>> (Διόδωρος Σικελιώτης, Βίβλος 5, 78 και 79)

<<ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Άιδης μοι λέγεις και Τιτυούς και Ταντάλους, εγώ δε, ει μεν τι και τοιούτν έτσι, είσομαι το σαφές αποθάνω- το δε νυν έχον εβουλόμην τον αποσονούν χρόνον τούτον ευδαιμόνως διαβιώσας υπό εκκαίδεκα γυπών κείρεσθαι το ήπαρ αποθανών, αλλά μη ενταύθα διψήσας ώσπερ Τάνταλος εν Μακάρων νήσοις πίνειν μετά των ηρώων εν τω Ηλυσίω λειμώνι κατακείμενος…..

Ζευς. Τι φης; Απιστείς είναι είναι τινάς κολάσεις και τιμάς και δικαστ᾽ηριον, ένθα δη εξεταζεται ο εκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ακούω τινά Μίνωα Κρήτα δικάζει τα τοιαύτα και μοι απόκριναι τι υπέρ εκείνου, σος γαρ υιός είναι λέγεται…>>.. (Λουκιανός « ΖΕΥΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ» 17-18)

δ) Οι Χριστιανοί πιστεύουν στην ανάσταση νεκρών, ενώ οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν είτε στη μετεμψύχωση, όπως θα δούμε πιο κάτω, είτε στην αιώνια καταδίκη στα Τάρταρα ή την αιώνια ευτυχία στους νήσους των Μακάρων.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

Α) Οι λέξεις «Άδης» και «κόλασις» > κόλαση είναι λέξεις ελληνικές, Άδης = α+ίδω (κάτι χωρις φως, δεν βλέπεις, άρα το σκοτάδι), Κόλασις = από το κολάζω, που σημαίνει "περιορίζω, περικόπτω" και κατ' επέκταση "κλαδεύω, τιμωρώ, βλάπτω", απ᾽όπου και: κόλακες, ακολασία κ.α. Η ονομασία «Παράδεισος» προέρχεται από τη Παλαιά Διαθήκη. Στη Γένεση (2,1 – 3,24) «Παράδεισος» καλείται ο κήπος της χαρά και της τέρψεως που φύτεψε ο θεός ανατολικά της Εδεμ και στη συνέχεια έβαλε εκεί τον Αδάμ και την Εύα, το πρώτο ζευγάρι ανθρώπων που έπλασε, για να τον καλλιεργεί και να τον φροντίζει, αλλά και απ όπου μετά απόβαλε, επειδή

αμάρτησαν και συγκεκριμένα, επειδή έφαγαν καρπό από το απαγορευμένο δέντρο της γνώσης του καλού και του πονηρού: «Και εφύτευσεν ο Θεός παράδεισον εν Εδὲμ κατά ανατολὰς και έθετο εκεί τον άνθρωπον, ον έπλασε….».

Β) Η λέξη «Παράδεισος», σύμφωνα με πολλά από τα λεξικά, είναι δανεισμένη από τα Περσικά – Βαβυλωνιακά και σημαίνει περιφραγμένος κήπος. Στην κυριολεξία περιφραγμένος λειμώνας ή τόπος αναψυχής και διασκέδασης, που είναι κατάφυτος και γεμάτος με ζώα. Κατ' άλλους η λέξη παράδεισος είναι ελληνική και σημαίνει κάτι, το μέρος, ο κήπος, που βρίσκεται πέρα από, παρά τη δύση.

Στην ελληνική γλώσσα η λέξη «παράδεισος» πρωτοαναφέρθηκε από τον Ξενοφώντα στη «Κύρου Ανάβαση» Α' 2, 7 και Β' 4, 14 , επίσης στα «Ελληνικά» Δ' 1, 15, και στην «Κύρου Παιδεία» Α' 3, 14 και Η' 6, 12. Χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια και από τους Εβδομήκοντα (Ο') κατά τη μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης από την εβραϊκή γλώσσα στην ελληνική προς χαρακτηρισμό του κήπου που δημιούργησε ο Θεός στην Εδέμ και τοποθέτησε σ᾽ αυτόν τους Πρωτόπλαστους (Γένεση Β' 8). Σε όλες τις περιπτώσεις αποδίδεται προς τους περιφραγμένους λειμώνες και κήπους αναψυχής του Μεγάλου Βασιλέως των Περσών ή άλλως «Κρεμαστούς Κήπους της Βαβυλώνας»,

Β. Ο ΑΔΗΣ (ΤΑ ΤΑΡΤΑΡΑ ΚΑΙ ΗΛΥΣΙΑ ΠΕΔΙΑ) ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Παράδεισος, ο τόπος ευτυχίας των ευσεβών (μη αμαρτωλών) εν ζωή νεκρών στην αρχαία ελληνική θρησκεία, στη θρησκεία των Ολύμπιων θεών, λεγόταν Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων, Θεωρούνταν ότι ήταν τόπος με ολάνθιστα λιβάδια, όπου επικρατούσε αιώνια άνοιξη και οι πηγές της Λήθης ανάβλυζαν νέκταρ που κάνει τους νεκρούς να λησμονούν όλα τα γήινα δάκρυα και τις κακουχίες (Οδύσσεια 4.556, Αριστοτέλους Προβλήματα 943b.21 ως 943b.23)

Η κόλαση, ο τόπος τιμωρίας των αμαρτωλών εν ζωή νεκρών στην αρχαία ελληνική θρησκεία, στη θρησκεία των Ολύμπιων θεών, καλούνταν Τάρταρα.

Στα Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων ήταν φανταστικά ειδυλλιακά νησιά όπου μετέβαιναν οι ψυχές των ηρώων και άλλων επιφανών ανδρών μετά το θάνατό τους. οι οποίοι θεωρούνταν ότι δεν πεθαίνουν καν, αλλά εξακολουθούν να ζουν στα νησιά αυτά. Ο Πλίνιος λέει ότι τα νησιά αυτά «βρίθουν καρπών και πτηνών κάθε είδους». Ο Ησίοδος αναφέρει ότι ο Δίας έδωσε σε μερικούς ήρωες τη χάρη να ζήσουν μετά το θάνατο «εν μακάρων νήσοισι παρ' ωκεανώ βαθυδίνην», όπου ο ζωοδότρα γη (ζείδωρος άρουρα) παράγει τρεις φορές το χρόνο «μελιηδέα καρπόν»:

«Όπου τους πιο πολλούς στο χώμα τους παράχωσε
το τέλος του θανάτου. Σε κάποιους όμως έδωσε τη χάρη
ο Κρονίδης Ζευς να μείνουν πέρα απ᾽ τους ανθρώπους·
σαν αγαθός πατέρας τους κατοίκισε στα πέρατα του κόσμου,
κι εκεί, με δίχως λύπη στην ψυχή τους,

κατοικούν στις Νήσους των Μακάρων, πλάι στις ροές
του Ωκεανού, του βαθυστρόβιλου, ήρωες ευτυχείς
που τους προσφέρει τρεις φορές η σιτοφόρα γη το χρόνο
ώριμους και γλυκούς καρπούς, σαν μέλι». (Ησίοδος, Έργα και Ημέραι, 166-174»

Λεπτομερή , υποτίθεται, τοπογραφική και κλιματολογική περιγραφή των Μακάρων νήσων και της χαρισάμενης ζωής που περνούν εκεί οι μάκαρες μας δίνει ο Λουκιανός (120-192 μ.Χ.) στο έργο του Αληθή Διηγήματα ή Αληθής Ιστορία (Β). Στο έργο αυτό, το οποίο θεωρείται παρωδία των φαντασιόπληκτων μυθιστορημάτων της ελληνιστικής εποχής, περιγράφεται με λεπτομέρεια η ζωή στα «νησιά των Μακάρων» (κεφ. 5-3 1).

Γ. Ο ΑΔΗΣ, Η ΚΟΛΑΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ, ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

«Άδης», σύμφωνα με τη Χριστιανική Θρησκεία, καλείται ο τόπος όπου πάνε οι ψυχές των νεκρών και ο οποίος θεωρείται ότι έχει δυο τόπους, τον Παράδεισο, όπου πάνε οι ευσεβείς, οι δίκαιοι κλπ, προκειμένου να ζουν εκεί ευτυχισμένα ως επιβράβευση, και την Κόλαση, όπου πάνε οι ασεβείς, οι κακοποιοί κλπ, για να τιμωρηθούν.

Στη Χριστιανική Θρησκεία «Παράδεισος» καλείται ο αιώνιος τόπος ευτυχίας, της χαράς και της τέρψης, όπου πάνε οι ψυχές των καλών (= των αγίων και γενικά των ενάρετων και ευσεβών) ανθρώπων, δηλαδή αυτών που έζησαν σύμφωνα με τις εντολές της θρησκείας, του θεού) ανθρώπων και οι οποίοι κάποια στιγμή θα αναστηθούν. Εκεί υπάρχει άπλετο φως, πάσης φύσεως δέντρα, ποτάμια κλπ.

Στη Χριστιανική Θρησκεία «Κόλαση» καλείται ο αιώνιος τόπος δυστυχίας , εκεί όπου πάνε οι ψυχές των κακών (= των δαιμόνων και γενικά των μη καλών) ανθρώπων. Εκεί δεν υπάρχει φως, είναι πίσσα σκοτίδι, και το μόνο που γίνεται εκεί είναι να βασανίζονται οι αμαρτωλοί αιώνια.

Η Κόλαση των Χριστιανών αναφέρεται στο Ευαγγέλιο του Ματθαίου (Ματθ. 25:46), κατά το οποίο ο Ιησούς είπε ότι θα γίνει κρίση των ανθρώπων, και οι άσπλαχνοι άνθρωποι "ἀπελεύσονται οὗτοι εις κόλασιν αιώνιον, οι δε δίκαιοι εις ζωὴν αιώνιον" .

Ο θάνατος στο χριστιανισμό θεωρείται κοίμηση, εξ ου και «Κοιμητήρια» (= τα νεκροταφεία). Στο Δανιήλ 12:2 διαβάζουμε: «Και πολλοί απ' αυτούς που κοιμούνται μέσα στο χώμα της γης, θα σηκωθούν, οι μεν σε αιώνια ζωή, οι δε σε ονειδισμό και αιώνια καταισχύνη.»

Δ. Η ΨΥΧΗ, Η ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η ιδέα της αθανασίας της ψυχής, σύμφωνα ακόμη και με τους χριστιανούς θεολόγους, ήταν ένα από τα θεμελιώδη πιστεύω της αρχαίας ελληνικής θεολογικής φιλοσοφίας και ιδιαίτερα του Πλάτωνα , η οποία πέρασε μέσα στην παράδοση του Χριστιανισμού και από εκεί και σε άλλα θρησκεύματα, όμως με όρους και προϋποθέσεις. Ειδικότερα οι Χριστιανοί, ως γνωστόν, ισχυρίζονται ότι κάποια στιγμή, στη «Δεύτερη

Παρουσία», θα γίνει ανάσταση των νεκρών. Αντίθετα οι Αρχαίοι Έλληνες δεν πίστευαν στην ανάσταση των νεκρών. Πίστευαν ότι υπάρχει ψυχή, όμως αυτή δεν ανασταίνεται. Απλά, αν εν ζωή ο άνθρωπος ήταν ευσεβής, η ψυχή του πηγαίνει στα Ιλίσια πεδία ή στους νήσους των Μακάρων, όπου απολαμβάνει αιώνια γαλήνη και απολαύσεις και αν ήταν ασεβής, η ψυχή του πηγαίνει στα Τάρταρα όπου απολαμβάνει μαρτύρια ως τιμωρία. Επίσης υπήρχαν και αυτοί που πίστευαν στη μετεμψύχωση. Δηλαδή πίστευαν ότι όταν κάποιος πεθάνει, η ψυχή του, πάει σε κάποιον άλλο άνθρωπο που γεννιέται εκείνη την ώρα ή και από άνθρωπο πάει και σε ζώο και το αντίθετο. Μάλιστα προ αυτού προέτρεπαν ότι οι άνθρωποι πρέπει να σέβονται τα ζώα, αλλά και να φροντίζουν ώστε ο κόσμος να γίνει καλύτερος, για να μην υποφέρουν και οι ίδιοι όταν μετεμψυχωθούν σε ζώο ή σε άλλο άνθρωπο.

Ο αρχαίος Έλληνας Αναξιμένης ο Μιλήσιος είναι εκείνος που ανέπτυξε πρώτος τη θεωρεία ότι υπάρχει ψυχή και ότι αυτή είναι πνεύμα. Και αυτό το είπε με το αιτιολογικό ότι όταν καίουμε τα υλικά (νερό, ξύλα, λίθους κλπ) γίνονται όλα αέρας και όταν ψυχουμε τα αέρια γίνονται υγρά και στερεά, σώματα, πρβ:

«Αναξιμένης δε ο Μιλήσιος αρχήν των όντων αέρα απεφήνατο, εκ γαρ τούτου γίνεσθαι και εις αυτόν αναλύεσθαι, οιον η ψυχή, φησίν, η ημετέρα αήρ ούσα συγκρατεί ημάς και όλον τον κόσμο **πνεύμα και αήρ περιέχει»:** Αετίων 9 c .Aet. I 3,4 (D. 13 B 2)

«Αναξιμένην δε φασί την των όλων αρχήν τον αέρα ειπείν, και τούτο είναι των μεν μεγέθει άπειρον, ταις δε περι αυτόν ποιότησιν ωρισμένον, γεννάσθα τε πάντα κατά τινα πύκνωσιν» Πλούταρχος: 19-α Plut.. Strom fr 3 (D. 13 A 6)

«Αναξιμένης δε Ευρυστράτου Μιλήσιος εταίρος γεγονώς Αναξιμάνδρου, μίαν μεν και αυτός την υποκειμένην φυσιν και άπειρον φησίν ώσπερ εκείνος, ουκ αόριστον δε ώσπερ εκείνος, αλλά ωρισμένην, αέρα λέγων αυτήν- διαφέρειν δε μανότητι και πυκνότητι κατά τα ουσίας, και αραιούμενον με πυρ γινεσθαι, πυκνούμενον δε άνεμον, είτα νέφος, έτι δε μάλλον ύδωρ, ειτα γην, ειτα λίθους. Τα δε άλλα εκ τούτων. Κινησιν δε και ούτος αίδιον ποιεί, δι ην και την μεταβοήν γίνεσθαι. Θεόφραστος: Theophr. Psy. Opin. Fr 2 ap. Simpli. Phys. 24, 26 (D. 13 A 5)

« ….. υπολαμβάνοντας **την ψυχήν είναι το παρέχον τοις ζώοις την κίνησιν**. Διο και του ζην όρον είναι την αναπνοήν- συνάγοντος γαρ του περιέχοντος τα σώματα και εκθίβοντος των σχημάτων τα παρέχοντα τοις ζώοις την κίνησιν δια τα μηδ'' αυτά ηρεμείν μηδέποτε…: Αριστοτέλης: 146 α (Arist. De Anima I 2, 403 b)

Ο Ηρόδοτος (Β 123) αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι είναι εκείνοι που πρώτοι είπαν ότι η ψυχή είναι αθάνατη και ότι υπάρχει μετεμψύχωση, καθώς το σώμα καταλύεται, αυτή μεταβαίνει σε κάποιον άλλο που γεννιέται εκείνη την ώρα..

Ο Πορφύριος στο «Βίος Πυθαγόρου» αναφέρει ότι ο αρχαίος φιλόσοφος Πυθαγόρας δίδασκε ότι υπάρχει ψυχή και ότι η ψυχή είναι αθάνατη, καθώς και ότι υπάρχει μετεμψύχωση, πρβ: «Όσο για το τι έλεγε στους

ακροατές του (ο Πυθαγόρας), κανείς δεν μπορεί να το πει με βεβαιότητα, γιατί τηρούσαν ασυνήθιστη σιωπή. Ωστόσο οι ακόλουθες θεωρίες του έγιναν πασίγνωστες: **πρώτα απ' όλα, ότι η ψυχή είναι αθάνατη- ύστερα, ότι μεταβαίνει σε άλλα είδη ζωντανών οργανισμών ακόμα**, ότι όσα δημιουργήθηκαν στο παρελθόν ξαναγεννιούνται περιοδικά και ότι δεν υπάρχει τίποτε απολύτως καινούργιο' και τέλος, ότι πρέπει να θεωρούμε πως όλα τα όντα που έχουν ψυχή ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Κατά την παράδοση, αυτές τις ιδέες τις έφερε πρώτος στην Ελλάδα ο Πυθαγόρας. (Πορφύριος, «Βίος Πυθαγόρου»)

Ο Πλάτωνας στην «Πολιτεία» (10. 619 – 621) , σχετικά με τους δαίμονες, τη ψυχή και τη μετεμψύχωσή της, λέει ότι: «Οι ψυχές είναι αθάνατες και έτσι μόλις πεθάνει ένας άνθρωπος η ψυχή του πάει σε άλλον, ακόμη και σε ζώο ή και από ζώο σε άνθρωπο, και όταν εγκαθίσταται σε νέο άνθρωπο εκεί η Μοίρα Λάχεση δίνει ως συνοδό του νέου **ανθρώπου ένα δαίμονα** που διάλεξε, για να του χρησιμεύει ως φύλακας και βοηθός στην εκπλήρωση του προορισμού της εκλογής του στη νέα ζωή. Ο δαίμονας αυτός είχε οδηγήσει πιο πριν την ψυχή στη Μοίρα Κλωθώ, για να επικυρώσει εκείνη τη μοίρα που της έλαχε….».

Και καταλήγοντας ο Πλάτωνας βγάζει το εξής συμπέρασμα, λέγοντας αφού υπάρχει ψυχή και μετεμψύχωση, άρα εν ζωή οι άνθρωποι να κάνουν καλύτερο τον κόσμο, για να μην υποφέρει τόσο αυτός, όσο και οι άλλοι στις επόμενες μετεμψυχώσεις: «Αν λοιπόν ακολουθώντας τη γνώμη μου παραδεχτούμε ότι η ψυχή είναι αθάνατη και ικανή να υποφέρει όλα τα κακά και όλα τα καλά, θα μείνομε πάντα μέσα στον δρόμο που οδηγεί προς τα άνω και με κάθε τρόπο θα εκτελούμε τα έργα της ζωής με δικαιοσύνη μαζί και φρόνηση, έτσι ώστε και με τον εαυτό μας να είμαστε πάντα φίλοι και με τους θεούς, και, αφού κερδίσομε, κατά την εδώ διαμονή μας, τα βραβεία της αρετής, θριαμβευτικά περιερχόμενοι, όπως οι νικηφόροι αθλητές, να ευτυχούμε και εδώ και κατά τη χιλιόχρονη πορεία μας». (Πλάτων «Πολιτεία» (10. 619 – 621)

Σημειώνεται ότι μετεμψύχωση δεν υπάρχει, αφού από τη μια αυτή δεν είναι κάτι το αυθύπαρκτο, προϋποθέτει σώμα και όργανα, και απο την άλλη οι ψυχές δεν είναι τόσες όσα και τα ζώντα όντα, αλλά κατά καιρούς ανάλογες, αφού αυτά άλλοτε μειώνονται και άλλοτε, συνήθως, πολλαπλασιάζονται. Η ψυχή είναι κάτι που δημιουργείται μαζί με το σώμα. Και αρχίζει να λειτουργεί, να δίδει ζωή, με την πρώτη αναπνοή που θα κάνει ένα ζων ον, δηλαδή μετά που θα βγει από τη μήτρα ή από το αυγό (για τα πτηνά) και αναπνεύσει και ανάψει η φλόγα της μηχανής εσωτερικής καύσης που έχει μέσα του κάθε ζώο ή άνθρωπος. Αν δεν αναπνεύσει να μπει η ζωογόνος πνοή του θεού, της Φύσης, το οξυγόνο, δεν ανάβει και η φλόγα του, ο πυρετός του, οπότε και πεθαίνει ή δεν παίρνει ψυχή, ζωή.

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ, Η ΔΕ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

«Μετά τούτον ο Ανάχαρσις είπεν, ότι, αφού αυτό που παραδέχεται ο Θαλής είναι ορθόν, ότι δηλαδή εις όλα τα κυριότερα και μέγιστα μέρη του κόσμου υπάρχει ψυχή δεν πρέπει να απορή κανείς ότι τα ωραιότερα περιστατικά γίνονται με την θέλησιν του θεού. **Διότι όργανον της ψυχής είναι το σώμα, η δε ψυχή είναι όργανον του θεού**. Και καθώς το

σώμα έχει μεν πολλάς κινήσεις προερχομένας από τον εαυτόν του, τας περισσοτέρας όμως και ωραιοτέρας από την ψυχήν, έτσι εξ άλλου και η ψυχή: άλλα μεν εκτελεί με αυθορμήτους κινήσεις, δι' άλλα όμως παραδίδεται εις τον θεόν να την μεταχειρισθή και την διευθύνη και την στρέφη καθώς αυτός θέλει, αφού είναι το περισσότερον εύστροφον από όλα τα όργανα. Άλλωστε άτοπον θα ήτο, είπεν, το μεν πυρ να είναι όργανον του θεού και ο αήρ και το ύδωρ και τα νέφη και αι βροχαί, με τα οποία πολλά μεν συντηρεί και τρέφει ούτος, πολλά δε αφανίζει και καταστρέφει, τα ζώα όμως ποτέ να μη τα χρησιμοποιή εις τίποτε απολύτως από όσα γίνονται απ' αυτόν. Ενώ φυσικώτερον είναι, ότι τα ζώα, εξηρτημένα από την δύναμιν του θεού, τον υπηρετούν και ότι εναρμονίζονται με τας κινήσεις του μάλλον, παρ' όσον συναρμονίζονται τα τόξα με τας κινήσεις των Σκυθών και αι λύραι και ο αυλός με τας κινήσεις των Ελλήνων». (Πλούταρχος «ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ» (ε 21), μετάφραση Ε. Δαυΐδ)

Σήμερα μερικοί ισχυρίζονται κάτι παρεμφερες. Ότι ο Θεός είναι είναι κάτι όπως ο πομπός του ασυρμάτου και οι ψυχές στα διαφορα σώματα είναι οι δέκτες των άλλων ασυρμάτων.

Ε. Η ΥΠΑΡΞΗ Η ΟΧΙ ΤΟΥ ΑΔΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Στην Αγία Γραφή υπάρχουν όχι μία, αλλά πάρα πολλές μαρτυρίες που λένε ότι είδαν την ανάσταση νεκρών. Για παραδειγμα η Καινή Διαθήκη (Κατά Ιωαννη, Κεφ. 11) αναφέρει ότι έγινε η ανάσταση του νεκρού Λαζάρου και μάλιστα παρουσία πλήθους κόσμου, ο οποίος μετά αφηγήγηκε και το τι ειδε στον Αδη. Επίσης ο Απόστολος Παύλος (Προς Κορινθίους, Κεφ. 15, 3-8) αναφέρει για το θέμα αυτό τα εξής συγκεκριμένα: «ο Χριστός πέθανε για τις αμαρτίες του κόσμου, όπως προφητεύτηκε, θάφτηκε και εγέρθηκε την τρίτη ημέρα σύμφωνα με τις Γραφές· και επίσης ότι μετά την Ανάσταση του εμφανίστηκε στον Κηφά, κατόπιν στους δώδεκα μαθητές του και τέλος και σε εμένα». Ομοίως τα τέσσερα Ευαγγέλια αναφέρουν ότι έγινε η Ανάσταση του Ιησού Χριστού, άρα υπάρχουν πάμπολλες μαρτυρίες για την ύπαρξη του Άδη και για την ανάσταση νεκρών. Ο λόγος, άλλωστε, που η συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου πιστεύει στον Άδη και στην ανάσταση των νεκρών.

Απλά η ύπαρξη ή όχι του Άδη, ήτοι του Παράδεισου και της Κόλασης, καθώς και το αν θα γίνει ή όχι ανάσταση νεκρών είναι κάτι που δεν μπορεί κάποιος να το αποδείξει ή να το απορρίψει επιστημονικά, με πείραμα, τουλάχιστον όχι ό,τι ώρα θέλουμε. Επομένως ο Άδης και η ανάσταση νεκρών είναι θέμα πίστης.

ΣΤ. Ο ΑΔΗΣ ΣΥΜΒΑΛΕΙ ΣΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης , που σημειωτέο έζησε επί εποχής των Ολύμπιων Θεών, αναφέρει ότι η μυθολογία του Άδη των αρχαίων Ελλήνων

είναι πλαστή, όμως συμβάλει αποτελεσματικά στην ύπαρξη ευσέβειας και δικαιοσύνης ανάμεσα στους ανθρώπους, πρβ: «Διότι αν η περί τον Άδη μυθολογία , **παρ' όλο που το θέμα της είναι πλαστό**, συμβάλει αποτελεσματικά στην ύπαρξη ευσέβειας και δικαιοσύνης ανάμεσα στους ανθρώπους, πόσο πιο ικανή πρέπει να λογαριάζεται η προφήτισσα της αλήθειας ιστορία….;» (Διόδωρος Σικελιώτης Βίβλιος 1, 2)

Σήμερα ο Άδης με την Ανάσταση νεκρών, σύμφωνα με τους απλούς ανθρώπους, μαλακώνει τον πόνο σε όσους έχουν χάσει προσφιλή πρόσωπα, αφού εκεί πιστεύουν ότι θα τα ξαναδούν. Ομοίως ο Άδης μαλακώνει τον πόνο των αδικημένων, γιατί πιστεύουν ότι στον Άδη θα βρουν δικαίωση κ.α. οπότε ο Άδης και η Ανάσταση δίδει κουράγιο, νόημα στη ζωή κλπ.

Πέρα αυτού η ασέβεια, η ακολασία και η ασυδοσία είναι γεγονός ότι μετατρέπει μια κοινωνία σε Κόλαση, ενώ ευσέβειά σε Παράδεισο, άρα καλώς κάνει η θρησκεία και μιλά για Άδη και Ανάσταση νεκρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο
Η ΙΔΗ, Η ΔΙΚΤΗ, Ο ΔΙΑΣ, ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ ΚΛΠ

Στην αρχαία Ελλάδα, όπως θα δούμε πιο κάτω, με την ονομασία Ιδαίοι δάκτυλοι αρχικά ονομάζονταν οι κάτοικοι τη Ίδης στην Κρήτη και τη Μ. Ασία, οι οποίοι, επειδή είχαν επινοήσει πολλά χρήσιμα πράγματα για τον άνθρωπο, καλούνταν και δαίμονες. Με την ονομασία Κουρήτες ή Κορύβαντες καλούνταν οι στρατιώτες των Ιδαίων δακτύλων. Ακολούθως με την ονομασία Ιδαίοι δάκτυλοι ονομάζονταν το ιερατικό σώμα που οι ιερείς του εν ζωή τελούσαν τις τελετές της θεάς Ρέας, της μάνα του Δία (= η Παναγία των αρχαίων), και μετά το θάνατο τους αποτελούσαν τους πνευματικούς ακόλουθους-συμβούλους της θεάς Ρέας, ως εν ζωή δαήμονες > δαίμονες. Η λέξη δαίμονες αρχικά σήμαινε οι δαήμονες > δαίμονες (απο το αρχαίο ρήμα δάω = με αναδιπλασιασμό διδάω ή διδάσκω > διδαχή, δαήμονες - δαίμονες = οι δασκαλεμένοι, άρα οι ειδήμονες, οι γνώστες) και όχι οι αδαείς, όπως αναφέρει ο Πλάτωνας στον "Κρατύλος" (398-398c). Μετά η λέξη «δαίμων», στον Πλάτωνα και στον Χριστιανισμό, σήμαινε ο ειδήμων με κακές προθέσεις, ο πανούργος, άρα ο κακός, ο πονηρός σύμβουλος κ.α.

1. Η ΙΔΗ, ΟΙ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ

Α. Η ΟΡΟΣΕΙΡΑ ΙΔΗ Ή ΙΔΑΙΑ ΟΡΗ

Με την ονομασία «Ίδη ή Ιδαία όρη» , σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς: Στράβωνα (10. III C 472,20), Στέφανο Βυζάντιο κ.α., ονομάζονταν οι οροσειρές στη Μ. Ασία (Φρυγία) και στην Κρήτη που είχαν αφιερωθεί στη «Μητέρα των Θεών», δηλαδή τη μάνα του Δία ή άλλως τη θεά τη θεά που στην Κρήτη λεγόταν Ρέα και στη Φρυγία «**Μητέρα των θεών**» και από τα τοπωνύμια «**Κυβέλη», «Ιδαία», «Δινδυμήνη** κ.α. (Στράβων 10, C Ii 469, 12):

«Ίδη γαρ το όρος το τε Τρωικόν και το Κρητικόν. Και Δίκτη τόπος εν τη Σκηψία και όρος εν Κρήτη. Της δε Ίδης λόφος Πύτνα ... αφ ου Ιεράπυτνα η πόλις....» (Στράβων, Γεωγραφικά I, C 472, 20).

<<Ίδη, Τροίας. Όμηρος «Ίδηθεν μηδέων», από της Ίδης τινός βασιλίσσης, ως Χάραξ. Οι οικούντες Ιδαίοι, και Ιδηϊδαι από της Ιδηίς ευθείας θηλυκής» (Στέφανος Βυζάντιος Εθνικά»).

«οι Φρύγες και των Τρώων οι περί την Ίδησν κατοικούντες Ρέαν μεν και αυτοί τιμώσι και οργιάζουσι ταύτη, μητέρα καλούντες θεών και Άγδιστιν και Φρυγίαν Θεόν μεγάλη, από δε τον τόπων Ιδαία και Δινδυμήνην και Κυβέλη.....(Στράβων, Γεωγραφικά 10, C 469 II 12)

Ομοίως ο Διόδωρος Σικελιώτης ονομάζει τα όρη της Κρήτης όπου ανατράφηκες ο Δίας με την ονομασία Ίδη ή Ιδαία όρη: «…εν τοις κατά την Κρήτην Ιδαίοις όρεσι..» (Διόδωρος 5.60.2), «Εν τη προσαγορευμένη Ίδη» (Διόδωρος 5.70,2) κ.α.

Η ονομασία «Ίδη» ή δωρικά «Ίδα» κατ' άλλους αρχαίους συγγράφεις σημαίνει τόπος υψηλός απ΄όπου μπορεί να ιδεί κάποιος τα πάντα είτε το σύδενδρο όρος, το κατάφυτο με δάση τόπος. Η ονομασία «Ίδη» ή δωρικά «Ίδα», όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του Ηρόδοτου, σημαίνει τόπος με πυκνό δάσος» (το σύδενδρο

όρος). Ετυμολογία από το (ι)δα > δά-σος, δας, με αναδιπλασιασμό δάδα, απ' όπου: δαδί, δάσος, δασύς, δαίω (= καίω), δαυλός κλπ. Το αυτό λέει και το Λεξικὸν Σουίδα ἤ Σούδα: «[Ἴδη] παν σύμφυτον όρος. και [Ιδαίον] άντρον εν Κρήτη». Ο Ηρόδοτος (βιβλίο 1, Κεφ. CX! 110.25) συγκεκριμένα αναφέρει "ταύτη μεν γαρ η Μηδική χώρη προς Σασπείρων ορεινή εστι κάρτα, και υψηλή τε και ίδησι συνηρεφής, η δε άλλη Μηδική χώρη ετσί πάσα άπεδος". Ομοίως στο εδάφιο (Ηρόδοτος 7, 111) αναφέρει «Οικέουσί (οι «Σάτραι» των «Θρηίκων¨> θρακών)) τε γαρ ούρεα υψηλά, ίδησί τε παντοίησι και νιφάσι συνηρεφέα, και εισί τα πολέμια άκροι».Το αρχαίο «Ετυμολογικόν το Μέγα ήγουν η Μεγάλη Γραμματική» συνάγει απο τα λεγόμενά του Απολλώνιου Ρόδιου ότι η λέξη Ίδη παράγεται απο το «ιδείν» και Ιδη = μέρος υψηλό απ΄όπου μπορεί κανείς να δει μακρά:

«..Απολλώνιος Αργοναυτικοίς. Ίδη, όρος εστίν υψηλόν, γίνεται από του ιδειν, όθεν εστίν άπαντα θεωρείν τα μήκοθεν, γραφεται δια του ι, τα γαρ εις δη βαρύτονα ου θελει διφθόγγω παραλήγεσθαι, κνίδη, (έστι δε βοτάνη στυπτική) Σίδη, όνομα πόλεως, έδη, (σημαίνει δε τον δεσμόν) κράδη, σημαίνει την συκήν, πρόκειται, βαρύτονα, δια το σπουδή και αυδή, παν σύμφυτον όρος Ίδη καλείται>>. (Ετυμολογικόν το Μέγα ήγουν η Μεγάλη Γραμματική, 11ος αι. μ.Χ.)

<<Ιδαίος, όνομα κύριο κήρυκος, από του Ίδη, γίνεται Ιδαίος, οιονεί ο ειδώς και προγιγνώσκων τα κεκρυμένα. Ιδαίοι Δάκτυλοι Ιδαίοι Κρηταιές, **ους ποτέ νύμφη Αγχιάλη Δικταίον** ανά σπέος αμφοτέρησι Δραξαμένη γαίης Οιαξιλίδος εβλάστησεν: - εισί δε τον αριθμόν δέκα, διο δάκτυλοι προσηγορεύτηκαν, από των ημετέρω δακτύλων ή επειδή εν τοις δακτύλοις ερρίφησαν. Ιδαίοι δε, **επειδή εν Ίδη όρει της Κρήτης εγεννήθησαν'** ή ότι η κόνις, ην έρριψαν, εξ Ίδης όρους ήν. Στησίβροτος δε εν τω περί τελετώ, Διός και Ίδης νύμφης αυτούς λέγειν. Φησίν ότι Ζευς εκελεύε τας ιδίας τροφούς λαβείν κόνιν και ρίψαι εις τουπίσω και εκ της κόνεως γενέσθαι τους Ιδαίους δακτύλους. Απολλώνιος Αργοναυτικοίς. **Ίδη, όρος εστίν υψηλόν, γίνεται από του ιδειν**, όθεν εστίν άπαντα θεωρείν τα μήκοθεν, γραφεται δια του ι, τα γαρ εις δη βαρύτονα ου θελει διφθόγγω παραλήγεσθαι, κνίδη, (έστι δε βοτάνη στυπτική) Σίδη, όνομα πόλεως, έδη, (σημαίνει δε τον δεσμόν) κράδη, σημαίνει την συκήν, πρόκειται, βαρύτονα, δια το σπουδή και αυδή, **παν σύμφυτον όρος Ίδη καλείται**>>. (ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ)

Η λέξη «ιδείν» παράγεται από το ρήμα οράω-ω = βλέπω, αόριστος β' είδον, απαρέμφατο ιδείν, προστακτική ιδέ» κλπ οπότε, «Ίδη» = ο πάνω κόσμος, πανύψηλο μέρος απ΄οπου κάποιος μπορεί να «ιδείν» (ορά) τα πάντα, ενώ Αδης = το αντίθετο, το μέρος όπου δεν οράς τίποτα. Α-ίδης (α- στερητικό) > Άδης (Άδης = κάτω κόσμος.

Στα σχόλια των «Αργοναυτικών» διαβάζουμε επίσης τα εξής: << Ιδαίοι δε, επεί εν όρει της Κρήτης εγένοντι. Στησίμβροτος δε εν τω Περί τελετών (107 fr 12 a J.) Διός και Ίδης νύμφης αυτούς λέγει (Et. M., Ίδης αυτ. Λ. Ίδης δε νύμφης A B). φησίν δε (….. momen auctoris intercidisse vidit Lobeck Aglaophamus 1829, 1158), Ζευς εκέλευσε ταις Ιδαίαις τροφοίς λαβείν κόνιν και ρίψαι εις τουπίσω και εκ της κόνεως γενέσθαι τους Ιδαίους Δακτύλους, ους ονομασθήναι ούτως, επειδή η κόνις ην έρριψαν εξ Ίδη του όρους ην, Δάκτυλοι δε, επειδή εν τοις δακτύλοις έριψαν. Απολλώνιος ο τα Αργοναυτικά (Απ. κλπ om. B). cf.W 75. Diod. V 64,3 Strab. X 473 Diom Ars gramm. 478,21 K.>> (Scholia in Apollonium Rhodium vetera. Apollonii Rodii Argonautica, ad fidem librorum manuscriptorum et editionum antiquarum)

Σημειώνεται ότι:

Α) Ο Στέφανος Βυζάντιος αναφέρει ότι η Ίδη της Μ. Ασίας ονομάστηκε έτσι από τη γυναίκα ενός βασιλιά, όπως αναφέρει ο Χαραξ: <<Ίδη, Τροίας. Όμηρος «Ίδηθεν μηδέων», από της Ίδης τινός βασιλίσσης, ως Χάραξ. Οι οικούντες Ιδαίοι, και Ιδηΐδαι από της Ιδηίς ευθείας θηλυκής» (Στέφανος Βυζάντιος Εθνικά»).

Β) Ο Στράβων αναφέρει ότι η Θεά Ρέα στη Φρυγία καλούνταν και με τα ονόματα Ιδαία, Κυβέλη κ.α., από τους τόπους που λατρεύονταν, οι

οποίοι λέγονταν Ίδη ή Ιδαία όρη, Κυβέλη κ.α.: «οι Φρύγες και των Τρώων οι περί την Ίδησν κατοικούντες Ρέαν μεν και αυτοί τιμώσι και οργιάζουσι ταύτη, μητέρα καλούντες θεών και Άγδιστιν και Φρυγίαν Θεόν μεγάλη, από δε τον τόπων Ιδαία και Δινδυμήνην και Κυβέλη……(Στράβων, Γεωγραφικά 10, C 469 II 12)

Β. Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ

Με την ονομασία «Ιδαίοι Δάκτυλοι», όπως φανερώνει η ετυμολογία της λέξης, αλλά και όπως θα δούμε πιο κάτω να λένε οι αρχαίοι συγγραφείς, ονομάζονταν οι πρώτοι κάτοικοι της οροσειράς Ίδη ή Ιδαία όρη της Κρήτης και της Μ. Ασίας που κατ' άλλους ήταν αυτόχθονες Κρήτες και από εκεί πέρασαν και σε άλλα μέρη, όπως στη Ρόδο, Φρυγία της Μ. Ασίας, Αιτωλοακαρνανία κ.α. και κατ' άλλους οι Ιδαίοι Δάκτυλοι είχαν έρθει στην Κρήτη από τη Φρυγία και γι αυτό υπήρχαν όρη με την ονομασία Ίδη και στην Κρήτη και στη Μ. Ασία.

Ειδικά οι Ιδαίοι Δάκτυλοι της Κρήτης ονομάζονταν και με την ονομασία Ετεόκρητες ή Κ(ου)ρήτες > Κρήτες, επειδή ήσαν οι πρώτοι (ετεοί > τέοι, τέως κ.α.), άρα αυτόχθονες κάτοικοι της Κρήτης και αυτό σε σχέση με τους επήλυδες (επί + ήλθον, έρχομαι) Κρήτες, δηλαδή τους Αχαιούς, Δωριείς και Πελασγούς της Κρήτης, οι οποίοι είχαν έρθει ως μετανάστες στην Κρήτη από τη Θεσσαλία (Πελασγικό Άργος), όταν έγινε εκεί ο κατακλυσμός επι Δευκαλίωνα με αρχηγό τον Τέκταμο, παππού του Μίνωα: «Ο Τέκταμος του Δώρου, του γιου του Έλληνα που ήταν γιος του Δευκαλίωνα, κατέπλευσε στην Κρήτη μαζί με Αιολείς και Πελασγούς κι έγινε βασιλιάς του νησιού, παντρεύτηκε την κόρη του Κρηθέα κι απόκτησε τον Αστέριο..». (Διόδωρος, βίβλος 4, 60)

Ο Στράβων αναφέρει ότι κατ' άλλους οι Ιδαίοι Δάκτυλοι ήρθαν απο την Φγία στην Κρήτη και κατ' άλλους ήταν Κρήτες που πέρασαν στη Φρυγία, όμως σύμφωνα με την ερευνά του ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της οροσειράς Ίδη ή Ιδαία όρη της Μ. Ασίας και απο εκεί πέρασαν και στην Κρήτη, οι οποίοι ήσαν οι προγονοί των Κουρητών. Ονομάστηκαν Δάκτυλοι Ιδαίοι επειδή αφενός κατοικούσαν στους Δακτύλους (= οι πρόποδες και οι κορυφές) της Ίδης > Ιδαίοι και αφετέρου αρχικά ήταν τόσοι όσα τα δάκτυλα > Δάκτυλοι, δηλαδή 5 στον αριθμό, συν πέντε οι γυναίκες τους = 10. Οι απόγονοι των Ιδαίων Δακτύλων ονομάζονταν Κουρήτες ή Κορύβαντες, βλέπε π.χ. Στράβων «Γεωγραφικά» (10.III C 469, 12 και 10, III C 471, 21) κ.α. Ο Στράβων λέει επίσης ότι και οι Φρύγες ήταν άποικοι από τη Θράκη (Στράβων I, C 471 16-17) και απο εκεί κάποιοι πέρασαν στην Κρήτη με τον Κύρβα όπου έκτισαν την Ιεράπυτνα κ.α., άρα Θράκες, Φρύγες και Ιδαίοι Δάκτυλοι Κρήτες ήταν ίδιας καταγωγής:

. «Λένε πως ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι οι πρώτοι κάτοικοι στους πρόποδες της Ίδης. Πόδες λέγονται οι πρόποδες και κορυφές, οι μύτες των βουνών. Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι. Ο Σοφοκλής θεωρεί πως οι πρώτοι πέντε ήσαν αρσενικοί. Εφηύραν το σίδερο και το κατεργάστηκαν πρώτοι, καθώς και πολλά ακόμη χρήσιμα στη ζωή πράγματα. Πέντε ήταν και οι αδελφές τους. Από τον αριθμό τους ονομάστηκαν Δάκτυλοι. Άλλοι τους λένε αλλιώς, ενώνοντας τα δύσκολα με τα δύσκολα και θέτουν διάφορα ονόματα και αριθμούς: Τον ένα τον λένε Κέλμι, τους άλλους Δαμναμενέα, Ηρακλή και Άκμονα. Άλλοι τους θεωρούν εντόπιους από την Ίδη, άλλοι αποίκους. Πάντως συμφωνούν ότι αυτοί πρώτοι δούλεψαν το σίδερο στην Ίδη. Όλοι τους θεωρούν μάγους και υπηρέτες της Μητέρας των θεών που έφτασαν να ζουν στην Φρυγία, στην Ίδη. Λένε την Τρωάδα Φρυγία, επειδή Φρύγες επικράτησαν στην

περιοχή, αφού ζούσαν και κοντά, τότε που αλώθηκε η Τροία. Υπονοούν μάλιστα πως απόγονοι των Ιδαίων Δακτύλων είναι οι Κουρήτες και οι Κορυβάντες. Οι πρώτοι εκατό που γεννήθηκαν στην Κρήτη ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι. Απόγονοί τους αναφέρονται εννέα Κουρήτες. Ο καθένας τους έκανε δέκα παιδιά, τους Ιδαίους Δακτύλους…» (Στράβων, Γεωγραφικά 10, C 473, 22)..

Ο Διόδωρος Σικελιώτης στο «Ιστορική Βιβλιοθήκη» αναφέρει ότι πέντε Κουρήτες από την Κρήτη πέρασαν, δια μέσω Ρόδου, στη Φρυγία και κατοίκησαν εκεί και αυτοί ήσαν απόγονοι εκείνων στους οποίους η Ρέα είχε αναθέσει στην Κρήτη να αναθρέψουν το Δία, όμως μερικοί λένε ότι έγινε το αντίθετο :

«λέγεται πως πέντε Κουρήτες πέρασαν σ' αυτήν (στη Χερσόνησο της Καρίας) από την Κρήτη' ετούτοι ήσαν απόγονοι εκείνων στους οποίους ανέθεσε τον Δία η μητέρα του η Ρέα να τον αναθρέψουν στα Ιδαία όρη της Κρήτης.. Πλέοντας στη Χερσόνησο με αξιόλογο στόλο, έδιωξαν από το έδαφός της του Κάρες και εγκαταστάθηκαν οι ίδιοι…» (Διόδωρος 5.60).

«Πρώτοι, λοιπόν, απ' όσους μνημονεύονται από την παράδοση, κατοίκησαν στην περιοχή της Ίδης στην Κρήτη οι Ιδαίοι Δάκτυλοι, όπως ονομάστηκαν…….. Μερικοί, όμως, μεταξύ των οποίων και ο Έφορος, ιστορούν πως οι Ιδαίοι Δάκτυλοι γεννήθηκαν στην Ίδη της Φρυγίας και πως πέρασαν στην Ευρώπη με τον Μύγδονα….».(Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική 5, 64 - 65)

Ο Παυσανίας στα «Ηλιακά» (Α, 5 – 8) θεωρεί τους Ιδαίους Δακτύλους Κρητικούς και τους ονομάζει: Ηρακλής, Παιωναίος, Επιμήδης, Ιάσιος και Ίδας και συνάμα αναφέρει ότι από αυτούς ο Ηρακλής έφυγε από την Κρήτη και πήγε στην Ολυμπία όπου ίδρυσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες(κάτι που αναφέρουν και ο Διόδωρος και ο Στράβων): «Σχετικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες, όσοι από τους Ηλείους ασχολούνται με την αρχαιότητα λένε ότι ο Κρόνος ήταν ο πρώτος βασιλιάς στον ουρανό και πως οι άνθρωποι εκείνης της εποχής εκείνης, που ονομάζονταν χρυσή γενικά, έκτισαν ναό προς τιμή του Κρόνου στην Ολυμπία. Όταν γεννήθηκε ο Δίας, η Ρέα ανέθεσε τη φύλαξη του παιδιού στους Δακτύλους της Ίδης, οι οποίοι λέγονταν και Κουρήτες και είχαν έρθει από την Ίδη της Κρήτης. Αυτοί ήσαν ο Ηρακλής, ο Παιώνιος, ο Επιμήδης, ο Ίδας και ο Ιάσιος. Ο Ηρακλής που ήταν και μεγαλύτερος έβαλε τους αδελφούς του, κάνοντας ένα αστείο, να τρέξουν σε αγώνα και στεφάνωσε το νικητή με κλαδί αγριελιάς, που την είχαν τόσο άφθονη, ώστε στοίβαζαν φρεσκοκομμένα φύλλα και τα έστρωναν, για να κοιμούνται….» (Παυσανίας «Ηλιακά», Α, 5 - 8).

Ο Απολλώνιος Ρόδιος στα «Αργοναυτικά» αναφέρει ότι οι Ιδαίοι Δάκτυλοι ήσαν πάρεδροι (= διάκονοι, βοηθοί) της Ιδαίας Μητέρας (= η θεά Ρέα) και αυτόχθονες Κρήτες, τους οποίους γέννησε η νύμφη Αγχιάλη σε σπήλαιο της Δίκτης, στο Δικταίο Άντρο («Δικταίον ανα σπέος») , που είναι ένα από τα Ιδαία όρη της Κρήτης, πρβ:

«….Οι μούνοι πλεόνων μοιρηγέται ηδέ πάρεδροι Μητέρος Ιδαίης κεκληται, όσσοι έασιν Δάκτυλοι Ιδαίοι Κρηταιέες, ους ποτέ νύμφη Αγχιάλη Δικταίον ανά σπέος, αμφοτέρησιν δραξάμενη γαίης Οιαξιλίδος, εβλάστησε…. (Απολλώνιος Αργοναυτικά Α 1125 – 1135),

Μετάφραση: «Κοντά στο ξόανο, (στο Δικταίο Όρμο της Κρήτης, οι Αργοναύτες) φτιάξανε ένα βωμό, αφού στεφανώθηκαν με φύλα της βελανιδιάς, έκαναν γιορτή για τη θυσία κι επικαλούνταν τη Μητέρα του Δινδύμου την ιερότατη, που κατοικούσε στη Φρυγία, και τον Τιτία και τον Κύλληνο, που μόνοι ανάμεσα σ' άλλους πολλούς αποκαλούνται ηγήτορες της μοίρας και της Ιδαίας Μητέρας πάρεδροι, τους Ιδαίους Δακτύλους της Κρήτης, που κάποτε η νύμφη Αγχιάλη, χώνοντας τα δυο της χέρια στην οιαξιλίδα γη, τους γέννησε στο σπήλαιο της Δίκτης» (Απολλώνιος Αργοναυτικά Α 1125 – 1135)

ΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ ΤΗΣ ΔΙΚΤΗΣ

Η οροσειρά Ίδη ή Ιδαία όρη της Κρήτης έχει τους εξής 5 δακτύλους- όρη, τα εξής: Α) Το όρος «η Δίκτη», όπου βρίσκεται το Δικταίο στο οποίο γεννήθηκαν και ανατράφηκαν αφενός ο Δίας και αφετέρου οι Ιδαίοι Δάκτυλοι. Β) Το «όρος του Διός», το οποίο επί Ενετών λεγόταν monte di Giove / Jove / Jupiter > Ιόβα και επί Τουρκοκρατίας έγινε Γιούχτας, όπου θάφτηκε ο Δίας, Η ονομασία Γιούχτας

προήλθε από μεταγλώττιση στα λατινικά της φράσης του επιγράμματος που αναφέρει ο Πορφύριος ότι κατέθεσε ο Πυθαγόρας στον τάφο του Δία και έγραφε: «ώδε θανὼν κείται Ζάν, ον Δία κικλήσκουσιν» = Λατινικά: «HIC ZAN JACET QUEM JOVEM VOCANT» (Creta Sacra σελίδα 60). Η λέξη Jacet = κείται είναι γ' ενικό του jaceo,cui,citum = κείμαι χαμαί, εν τη κλίνη, κατάκειμαι, τέθνηκα, pro patria jacent = έπεσε, πέθανε υπερ. πατρίδας. Ju(ppiter) (= Δίας) + jacect (= ενθάδε) > Jucect > Γιούχτ-ας = Δίας κείται, εννοείται ενθάδε. Γ) Ο λόφος «Πύτνα» όπου ο Κουρήτης Κύρβας, μετά που οι Κουρήτες ανέθρεψαν το Δία στο Δικταίο άντρο, έχτισε την πόλη Ιεράπυτνα. (Στράβων Ι, κεφ. Γ , C 472 , III 19). Δ) Τα Λευκά όρη στη Δυτική Κρήτη και Ε) Η «Ίδα ή Ιδαίον όρος», απ΄όπου πήρε την ονομασία της η οροσειρά Ίδη και που είναι και το πιο ψηλό όρος, εξ ου και Ψηλορείτης:

«Εστι δ' ορεινή και δασεία η νήσος (Κρήτη), έχει δ' αυλώνας εύκαρπους, των δ' ορών τα μεν προς δύσιν καλείται Λευκά, ου λειπόμενα του Ταϋγέτου κατά το ύψος. Εν μέσω δ΄ εστί κατά το ευρύ χορότατον της νήσου το Ιδαίον όρον υψηλότατον των εκεί άλλα δ' εστι πάρισα τοις Λευκοίς, τα μεν επί νότον τα δ' επί την εω λήγοντα.» (Στράβων Γεωγραφικά Ι', IV 4 c 475).

«Των δ' ορών τα μεν προς δύσιν καλείται Λευκά, ου λειπόμενα του Ταϋγέτου κατά το ύψος.. Εν μέσω δ΄ εστί κατά το ευρύ χορότατον της νήσου **το Ιδαίον όρον** υψηλότατον των εκεί άλλα δ' εστι πάρισα τοις **Λευκοίς**, τα μεν επί νότον τα δ' επί την εω λήγοντα.» (Στράβων Γεωγραφικά Ι', IV 4 c 475).

Γ. ΟΙ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ ΒΡΗΚΑΝ ΠΡΩΤΟΙ ΤΗΝ ΕΥΤΑΞΙΑ (ΝΟΜΟΥΣ), ΕΡΓΑΛΕΙΑ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΛΠ

Το Πάριο Χρονικό και οι αρχαίοι συγγραφείς Σοφοκλής , Στράβων, Διόδωρος Σικελιώτης κ.α. αναφέρουν ότι οι Ιδαίοι Δάκτυλοι της Κρήτης βρήκαν και κατεργάσθηκαν πρώτοι τον σίδηρο στην Ίδη της Κρήτης φτιάχνοντας τα πρώτα εργαλεία και επίσης ότι οι Κουρήτες της Κρήτης πρώτοι βρήκαν πολλά χρήσιμα πράγματα για τους ανθρώπους, όπως την ευταξία(τους νόμους) , την τέχνης του κυνηγίου, την εξημέρωση των άγριων ζωων ζώων κ.α. και γενικά τον πολιτισμό, πρβ:

«Ο Σοφοκλής θεωρεί πως οι πρώτοι πέντε ήσαν αρσενικοί. Εφηύραν το σίδερο και το κατεργάστηκαν πρώτοι, καθώς και πολλά ακόμη χρήσιμα στη ζωή πράγματα. (Στράβων, Γεωγραφικά 10, C 473, 22)..

«Αφ' ου Μίνως (ο πρώτος) εβασίλευσε και Κυδωνίαν ώκισε και σίδηρος ευρέθη εν τη Ίδη ευρόντων των Ιδαίων Δακτύλων Κέλμιος (και Δαμναμενέως), βασιλεύοντος Αθηνών Πανδίονος». (Παριο Χρονικό (Επ. XL)

«Για τους Ιδαίους δακτύλους της Κρήτης παραδίδεται πως ανακάλυψαν τη φωτιά, τη χρήση του χαλκού και του σιδήρου, στη χώρα των Απτεραίων στο λεγόμενο Βερέκυνθο, καθώς και τον τρόπο επεξεργασίας τους. Λένε, μάλιστα, πως ένας τους ο Ηρακλής, ξεπέρασε τους άλλους σε φήμη, ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες. Εξ αιτίας της συνωνυμίας οι μεταγενέστεροι άνθρωποι θεώρησαν πως ο γιος της Αλκμήνης εγκαθίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες…….. Μετά τους Ιδαίους Δακτύλους έγιναν οι Κουρήτες, ... Καθώς διακρινόταν για τη σύνεσή τους, έδειξαν στους ανθρώπους πολλά χρήσιμα πράγματα, διότι πρώτοι αυτοί συγκέντρωσαν τα πρόβατα σε κοπάδια, εξημέρωσαν τα υπόλοιπα είδη ζώων, ανακάλυψαν τη μελισσοκομία, εισηγήθηκαν την τέχνη του κυνηγίου, εισηγήθηκαν τη συναναστροφή και τη συμβίωση μεταξύ των ανθρώπων, αλλά ήταν και οι πρώτοι που δίδαξαν την ομόνοια και κάποια ευταξία στην κοινωνική ζωή. Ανακάλυψαν επίσης τα ξίφη, τα κράνη και τους πολεμικούς χορούς. Λένε πως σ' αυτούς παρέδωσε το Δία η Ρέα, κρυφά από τον πατέρα του Κρόνο, και κείνοι τον πήραν και τον ανέθρεψαν…... ….. . (Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική Βιβλιοθήκη 5,64-66)

Δ. ΤΟ ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ

Με την ονομασία «Ιδαίοι Δάκτυλοι», σύμφωνα με τους αρχαίους συγγράφεις, βλέπε: Διονύσιος Αλικαρνασσεύς («Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Livre/Λόγος 2 LXX, 3-5), Πλούταρχος («Βίοι Παράλληλοι 1 «Νουμάς XV,19)» κ.α., ονομάζονταν επίσης το ιερατικό σώμα (οι ιερείς, οι διάκονοι, οι νεωκόροι κλπ) που τελούσε τις τελετές (λειτουργίες, εορτές) κλπ στα ιερά της Θεάς που στην Κρήτη λεγόταν Ρέα και στη Μ. Ασία Κυβέλη (= τη μάνα του Δία, η οποία ήταν κάτι όπως η Παναγία, η μάνα του Χριστού στο Χριστιανισμό), το οποίο αφενός αντέγραψαν οι Ρωμαίοι και άλλοι λαοί και αφετέρου διακρίνονταν σε πολλούς κλάδους-αιρέσεις, οι κυριότεροι των οποίων ήσαν οι Κουρήτες, οι Κορύβαντες, οι Κύρβαντες, οι Τελχίνες κ.α.

ΤΟ ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΩΜΑ SALLII ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ - ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ - ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΑΥΤΟ ΤΩΝ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο Πλούταρχος στο «Βίοι Παράλληλοι 1 «Νουμάς (XV,19)», αναφέρει ότι οι» Σάλιοι» ήταν μια από τις δυο ιερατικές τάξεις των Ρωμαίων που ίδρυσε ο Νουμάς Πομπίλιος (753-673 π.Χ.) κατά μίμηση των Ιδαίων Δακτύλων της Κρήτης. Μάλιστα ο Πλούταρχος αναφέρει επίσης ότι ο Νουμάς, που ήταν ο δεύτερος βασιλιάς (ο πρώτος βασιλιάς ήταν ο Ρωμύλος) της Ρώμης που γεννήθηκε την ημέρα της ίδρυσης της Ρώμης (παραδοσιακά, 21 Απριλίου 753 π.Χ.), ήταν στην καταγωγή Σαβίνος, μια από της φυλές της αρχαίας Ρώμης, η οποία κατάγονταν από τους Λακεδαιμονίους της Ελλάδος, άρα ελληνικής καταγωγής:

«Άλλως δε ήτον ο Νουμάς κατά το γένος εκ Σαβίνων, και οι Σαβίνοι θέλουσιν ότι κατάγονται εκ Λακεδαιμονίων». ..... Πολλάς δε και άλλας εισήγαγεν ο Νουμάς ιεράς τάξεις, εξ ων δυο θ' αναφέρω, την των Σαλίων και την των Φιτιαλίων, οίτινες προπάντων εμφαίνουσι του ανδρός ευσέβειαν. Εκ τούτων οι Φιτιάλιοι ήσαν ειρηνοφύλακες τινές, και, ως εμεί φαίνεται, έλαβον και το όνομα αυτό από της πράξεως, διότι δια λόγου επαύον τα φιλονεικίας, και δεν άφηνον να γίνει εκστρατεία, πριν ή εξαντληθή πάσα δικαιοσύνης ελπίς. Διότι ειρήνην ονομάζουσι οι Έλληνες όταν διαλύσως τα προς αλλήλους διαφοράς δια λόγου και ουχία δια βίας.....Τους δε Σαλίους ιερείς λέγεται ότι εκ τοιαύτης εσύστησεν αφορμής. Κατά το όγδοον έτος της βασιλείας του (Νουμά) νόσος λοιμική εις την Ιταλία, ενέσκηψε και εις την Ρώμην. Οι άνθρωποι ήσαν πλήρεις αθυμίας, όταν, ως διηγούνται, χαλκή ασπίς εξ ουρανού καταφερόμενη, έπεσεν εις του Νουμά τας χείρας..... Τούτων (των ασπίδων = έντεκα αντίγραφα που έγιναν κατά διαταγή του Νουμά, για να προστατεύσουν την ταυτότητα της ιερής ασπίδας, ο οποίος προφήτευε ότι όσο προστατευόταν αυτή η ασπίδα , ο λαός θα είναι ο κυρίαρχος λαός της γης) λοιπόν φυλακας και επιμελητάς εγκατέστησε τους Σαλίους ιερείς, Σάλιοι δ' ωνομάστησαν ουχί, ως τινες μυθολογούσιν εκ Σαμοθράκης τινός ανδρός ή Μαντινέως (από τη Μαντινεία της Αρκαδίας), καλουμενου Σαλίου, όστις πρώτος εδίδαξεν τον ένοπλον χορόν, αλλά μάλλον εξ αυτού του χορού, διότι είναι πηδηκτός, τον χορεύουν δε διερχόμενοι την πόλιν, όταν κατά το Μάρτιον μήνα λαμβάνωσι τα ιεράς ασπίδας..... .....Διότι μυθολογούσιν ότι εις τον Αβεντίνον λόφον, όστις δεν ήτον εισέτι μέρος της πόλεως ουδέ κατοικούμενον, αλλ είχε πηγάς άφθονους και πεδιάδας σκιεράς, ήρχοντο δυο δαίμονες, ο Πίκος και ο Φαύνος, οίτινες κατά τα λοιπά δύνανται να θεωρηθώσει ως σχέσιν έχοντες προς των Σατύρων το γένος ή των Πανών , περιήρχοντο όμως την Ιταλία σοφιζόμενοι, ως προς την ενέργειαν και την δύναμιν των φαρμάκων και ως προς τας θείας μαγείας, τα αυτά όσα οι υπο των Ελλήνων ονομαζόμενοι Ιδαίοι Δάκτυλοι. Τούτους λέγουσι ότι υπέταξεν ο Νουμάς, συγκεκράσας οίνον και μέλι, εις την κρήνην αφ ης συνήθως έπινον.... (Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι Ι, Νουμάς XV 19 μετάφραση Αλέξανδρος Ραγκαβής

Ομοίως ο Διονύσιος Αλικαρνασσεύς στη «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» (Βιβλίο ΙΙ, LXX) αναφέρει ότι το ιερατικό σώμα των Σαλίων των Ρωμαίων

προέρχεται από αυτό των Κουρητών της Κρήτης και των οποίων το όνομα (το «σάλιοι»,Salli) προέρχεται από μεθερμηνεία στη γλώσσα τους του ονόματος των Κουρητών (στα λατινικά salire – saltare = κινούμε ρυθμικά, χορεύω, όπως ο Κουρήτες):

«Και τους καλούμενους άπικας επικείμενοι ταις κεφαλαίς, πίλους υψηλούς εις σχήμα συναγομένους κωνοειδές, ους Έλληνες προσαγορεύουσι κυρβασίας. Περέζωστα δ' έκαστος αυτών ξίφος και τη μεν δεξιά χειρί λόγχην ή ράβδον, ή τι τοιούθ έτερον κρατεί. Τη δ' ευωνύμω κατέχει πέλτην Θρακίαν. Η δ' εστί ραβδοειδεί θυρεώ στενωτέρους έχοντι τους λαγόνας εμφερής, οιας λέγονται φερειν οι τα Κουρήτων παρ' 'Ελλησιν επιτελούντες ιερά. Και εισίν οι σάλιοι, κατά γουν την εμήν γνώσιν Ελληνικώ μεθερμηνευθέντες ονόμασιν Κούρητες, υφ ημών μεν από της ηλικίας ούτως ωνομασμένοι παρά τους κούρους, υπό δε Ρωμαίω, από της συνόμου κινήσεως, το γαρ εξάλλεσθαι τε και πηδάν σαλίρε υπ αυτών λέγεται….. (Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Livre/Λόγος 2 LXX, 3-5).

Δ. ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ

Με την ονομασία «Ιδαίοι Δάκτυλοι», συμφωνά με του αρχαίους συγγραφείς: Απολλώνιος Αργοναυτικά (Α 1125 – 1135), Στράβων (10, C. 467, III 7-8) κ.α. ονομάζονταν επίσης εκείνοι που ακολουθούσαν τη θεά Ρέα και τη βοηθούσαν στο έργο της και οι οποίοι ήταν τα πνεύματα των πρώτων Ιδαίων Δακτύλων που εν ζωή είχαν εφεύρει χρήσιμα πράγματα για τη ζωή των ανθρώπων, ήτοι τα εργαλεία, την ευταξία κ.α., όπως είδαμε πιο πριν, και ως εξ αυτού είχαν ανακηρυχθεί δαήμονες > δαίμονες. Ειδικότερα οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν αφενός ότι και οι θεοί έχουν συμβούλους ή άλλως πάρεδρους κ.α., για να τους βοηθούν στο έργο τους και αφατέρου ότι οι ίδιοι οι θεοί και οι ακόλουθοι σύμβουλοί τους είναι δαίμονες. Η λέξη δαίμονες αρχικά σήμαινε οι δαήμονες > δαίμονες (απο το δάω = με αναδιπλασιασμό διδάω ή διδάσκω > διδαχή, δαήμονες - δαίμονες = οι δασκαλεμένοι, άρα οι ειδήμονες, οι γνώστες) και όχι οι αδαείς, όπως αναφέρει ο Πλάτωνας στον "Κρατύλος" (398-398c). Μετά, απο τον Πλάτωνα και εξής, η λέξη «δαίμων» σήμαινε ο ειδήμων με κακές προθέσεις, ο πανούργος, άρα ο κακός, ο πονηρός. σύμβουλος κ.α. Οι δαίμονες (ειδήμονες) διάκονοι (βοηθοί) που αποτελούσαν την ακολουθία της μητέρας των θεών, της θεάς Ρέας ή άλλως Κυβέλης, της μάνας του Δία (= η Παναγία στη Θρησκεία των Ολύμπιων Θεών), καλούνταν Ιδαίοι Δάκτυλοι , Κουρήτες και Κορύβαντες, οι οποίοι ήταν κάποιοι από τους νέους των Ιδαίων Δακτύλων. Οι δαίμονες (ειδήμονες) διάκονοι (βοηθοί) του θεού Διόνυσου λέγονταν Σάτυροι, Βάκχες, κ.α., οι οποίοι βοηθούσαν το θεό αυτό στη σάτιρα, στη χαρά κλπ.

Ε. ΟΙ ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ ΚΡΗΤΗΣ, ΦΡΥΓΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Ο Στράβωνας αναφέρει ότι βρίσκει, ύστερα από έρευνα που έκανε, ότι οι Ιδαίοι Δ'ακτυλοι (Κουρήτες και Κορύβαντες) ήταν θρακικής καταγωγής, γιατί αφενός οι Φρύγες ήταν άποικοι από τη Θράκη που ζούσαν στην Τρωάδα (βλέπε Στράβων 10.III,16 C 471) και γι αυτό η Τρωάδα λεγόταν και Φρυγία και αφετέρου οι Κουρήτες της Κρήτης ήταν άποικοι από τη Φρυγία, απόγονοι των Ιδαίων Δακτύλων, οι οποίοι είχαν έρθει στην Κρήτη από τη Φρυγία συνοδεύοντας τη Ρέα προκειμένου να την επικουρήσουν στη γέννηση και ανατροφή του Δία και ως εξ αυτού μετονομάστηκαν Κουρήτες κλπ (βλέπε Στράβων 10.III,19 C 471).

«Ο Ησίοδος αναφέρει πως ο Εκάτερος και η κόρη του Φορωνέα γέννησαν πέντε κόρες και από αυτές βγήκαν, οι Νύμφες οι Σάτυροι και οι Κουρήτες. Ο συγγραφέας της Φορωνίδας (= ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος) αναφέρει τους Κουρήτες ως αυλητές και Φρύγες. Άλλοι τους λένε εντόπιους και με χάλκινες ασπίδες. Άλλοι λένε τους Κορυβάντες Φρύγες, κι όχι τους Κουρήτες. Τους θεωρούν

Κρητικούς και λένε ότι πρώτοι αυτοί στην Εύβοια φόρεσαν χάλκινα όπλα. Γι αυτό και τους είπαν Χαλκιδείς. Άλλοι λένε πως οι Τιτάνες έδωσαν στη Ρέα ένοπλους διακόνους από τη Βακριανή ή κατ' άλλους από την Κολχίδα, τους Κορύβαντες. Στα Κρητικά κείμενα οι Κουρήτες λέγονται τροφοί του Δία και φύλακες. Η Ρέα τους έστειλε στην Κρήτη από τη Φρυγία. Άλλοι λένε ότι στη Ρόδο ήταν εννιά Τελχίνες. Ακολούθησαν τη Ρέα στην Κρήτη, ανέθρεψαν το Δία και μετονομάστηκαν Κουρήτες. Ο Κύρβα(ντα)ς, ένας σύντροφός τους που ίδρυσε την Ιεράπυπτνα, έδωσε αφορμή στους Πρασίους να λένε ανάμεσα στους Ρόδιους ότι οι Κορύβαντες ήταν δαίμονες, παιδιά του «Ήλιου και της Αθηνάς. Κάποιοι λένε τους Κορύβαντες παιδιά του Κρόνου κι άλλοι παιδιά του Δία και της Καλλιόπης , ταυτόσημους με τους Καβείρους……»…. (Στράβων, Γεωγραφικά βιβλίο Ι', c 472, III, 19).

Οι Τελχίνες, σύμφωνα με τους μύθους των Ροδίων (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 55), καλούνταν οι πρώτοι κάτοικοι της Ρόδου, οι οποίοι θεωρούνταν γιοι της Θάλασσας και οι εφευρέτες κάποιων τεχνών. Κόρη του Ποσειδώνα και της Αλίας, αδελφή των Τελχίνων, ήταν η Ρόδος από την οποία πήρε το νησί το όνομά του. Ο Απολλόδωρος (Γ, 1-2) αναφέρει επίσης ότι Ροδίτισσα ήταν και η Πασιφάη, η σύζυγος του Μίνωα. Ήταν κόρη του Ήλιου και της νύμφης Περσηίδος.

2. ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ

Α. ΤΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΗΣΑΝ ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ

Με την ονομασία Κουρήτες, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, καλούνταν αρχικά η ομάδα από νεοσύλλεκτους στρατιώτες των Ιδαίων Δακτύλων της Κρήτης (= οι πρώτοι κάτοικοι της Κρήτης) που επικούρησαν στη γέννηση, στη φύλαξη και στην ανατροφή του Δία στο Δικταίο Άντρο της Κρήτης.

«Οργισθείσα δε επί τούτοις Ρέα παραγίνεται μεν εις Κρήτη, οπηνίκα τον Δία εγκυμονούσα ετύγχανε, γεννά δε εν τω άντρω της Δίκτης Δία και τούτον μεν δίδωσι τρέφεσθαι **Κούρησί τε** και ταις Μελισσέως παισί νύμφαις, Αδραστεία τε και Ίδη.αύται μεν ουν τον παίδα έτρεφον τω της Αμαλθείας γάλακτι, οι δε Κούρητες ένοπλοι εν τω άντρω το βρέφος φυλάσσοντες τοις δόρασι τας ασπίδας συνέκρουον, ίνα μη της του παιδός φωνής ο Κρόνος ακούσῃ.Ρέα δε λίθον σπαργανώσασα δέδωκε Κρόνω καταπιείν ως τον γεγεννημένον παίδα». (Απολλόδωρος Α, 1, 6 - 7),

«ων ο μεν Ομιλητής έφη γενέσθαι του Διός και φοιτών (ο Μίνως) εις το Δικταίο Όρος, εν ω τραφήναι τον Δία μυθολογούσιν οι Κρήτες υπό των Κουρήτων νεογνόν όντα, κατέβαινεν εις το ιερόν 'Αντρο και τους νόμους εκεί συντιθείς εκόμιζεν, ους απέφαινεν παρά του Διός λαμβάνειν». (Διονύσιος Αλικαρνασεύς, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία Β, LXI 2)

«…έμπαλιν εις ώμους τετραμμέναι' ει ετεόν γε Κρήτηθεν κείναι γε Διός μεγάλου ιότητι ουρανόν εισανέβησαν, ο μιν τότε κουρίζοντα Δίκτω εν ευώδει όρεος σχεδόν Ιδαίοιο άντρω εγκατέθεντο και έτρεφον εις ενιααυτόν, Δικταίοι Κούρητες ότε κρόνον εψεύσαντο… (Άρατος Φαινόμενα 30 - 50)

Ακολούθως οι Κουρήτες έγιναν ιερατικό σώμα (ιερείς, διάκονοι, νεωκόροι κ.α.), στην Κρήτη και άλλα μέρη, καθώς μας πληροφορούν ο Σταβωνας (Στράβων 10, C. 467, III 7-8), ο Πλούταρχος στο «Βίοι Παράλληλοι 1 «Νουμάς (XV,19)», ο Διονύσιος Αλικαρνασσέας (Ρωμαϊκή Αρχαιολογία Βιβλίο II, LXX) κ.α., του οποίοι οι ιερείς εν ζωή τελούσαν τις τελετές της Θεάς Ρέας και μετα θάνατο θεωρούνταν δαίμονες, λόγω του ότι εν ζωή ήταν δαήμονες-δαίμονες (βλέπε «Δαίμονες Ιδαίοι Δάκτυλοι») και ως εξ αυτού είχαν επινόηση χρήσιμα πραγματα για τον άνθρωπο, όπως τα εργαλεία, το χορό κ.α.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι κατά το μύθο των Ατλάντιων της Λιβύης, υπήρχαν δυο βασιλιάδες με το όνομα Δίας, ο δικός του, που ήταν οικουμενικός, και ένας άλλος που ήταν τοπικός βασιλιάς της. Γυναίκα του βασιλιά της

Κρήτης Δία ήταν η Ιδαία και από την οποία απέκτησε τους Κουρήτες, **όμως οι Κρητικοί δεν συμφωνούν με αυτό το μύθο:** «Κρόνος, σύμφωνα με τον μύθο, που ήταν αδελφός του Άτλαντα και διακρινόταν για την ασέβεια και την πλεονεξία του, παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα, από την οποία απέκτησε τον Δία που αργότερα προσονομάστηκε Ολύμπιος. Είχε υπάρξει όμως και άλλος Δίας, αδελφός του Ουρανού, που βασίλευσε στην Κρήτη, υπολειπόμενος κατά πολύ σε δόξα από τον μεταγενέστερο. Αυτός, λοιπόν, βασίλευσε σ' ολόκληρο τον κόσμο, ενώ ο προγενέστερος, που ήταν κύριος μόνο του προαναφερθέντος νησιού, απέκτησε δέκα γιους, τους ονομαζόμενους Κουρήτες- ονόμασε, επίσης, το νησί από τη γυναίκα του Ιδαία, όπου και τάφηκε μετά τον θάνατο του, ενώ ο τόπος που δέχτηκε τη σορό του επιδεικνύεται μέχρι την εποχή μας. Οι Κρήτες, όμως, δεν συμφωνούν με την παραπάνω μυθολογία, και θα περιγράψουμε τη δική τους αναλυτικά όταν θα μιλήσουμε για την Κρήτη" (Διόδωρος 3.61)

ΣΤΡΑΒΩΝ («ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ») ΚΟΥΡΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ

Ο Στράβων (10, C. 467, III 7-8) αναφέρει ότι οι Κουρήτες ήταν χορευταράδες και δαίμονες, οι οποίοι δεν ήταν μόνο διάκονοι των θεών , αλλά τους θεώρησαν και τους ίδιους θεούς και ότι ο Ησίοδος αναφέρει πως ο Εκάτερος και η κόρη του Φαρωνέα γέννησαν πέντε κόρες. Από αυτές βγήκαν Νύμφες, των βουνών οι θεές και μια γενια μηδαμινών Σατύρων και άπραγων, και οι Κουρήτες, φιλοπαίγμονες Θεοί, χορευταράδες. Κατ΄άλλους , λέει ο Στραβων, οι Κορύβαντες ήσαν παιδιά του Κρόνου και κατ' άλλους παιδιά του Δία και της Καλλιόπης , ταυτόσημους με τους Καβείρους. Αναφερει επίσης ότι για τους Κουρήτες και τους Κορύβαντες λέγονται πάρα πολλά, που άλλα απο αυτά είναι λάθος, άλλα μπρερδεμένα κ.α. Συγκεκριμένα ο Στράβωνας λέει τα εξής:

«7. Αυτοί που μας παρέδωσαν τις αρχαίες παραδόσεις των Φρυγών και των Κρητών θεωρούν **τους Κουρήτες πνεύματα ή βοηθούς των θεών.** Άλλοτε εμφανίζονται μπλεγμένοι σε μερικές μυστικές ιερουργίες κι άλλοτε σχετίζονται με το μεγάλωμα του Δία, όταν ήταν μωρό, στην Κρήτη. Ακόμη , με τις οργιστικές τελετές στη Φρυγία προς τιμή της Μητέρας των Θεών, καθώς και στην Ίδη της Τρωάδας γης. Η ποικιλία των αφηγήσεων είναι τόσο μικρή, ώστε **μερικοί ταυτίζουν τους Κουρήτες με τους Κορύβαντες, τους Καβείρους, τους Ιδαίου δακτύλους και τους Τελχίνες, μερικοί τους θεωρούν συγγενείς μεταξύ τους και τους διαφοροποιούν αντιδιαστέλλοντας μικρές μεταξύ τους διαφορές**. Μιλώντας γενικά και περιληπτικά, τους εμφανίζουν όλους να κατέχονται από **ιερό ενθουσιασμό**, ν' **ακολουθούν τη μανία του Βάκχου** και, λειτουργώντας **στις ιερές τελετές ως διάκονοι, να εμπνέουν τρόμο (να εκπλήσουν κατ τις ιερουργίες) με πολεμικούς χορούς, γεμάτους θόρυβο, κρότους, κύμβαλα, τύμπανα και κλαγγή όπλων, αλλά και ήχους αυλού και μεγάλες κραυγές**. («Ενθουσιαστικούς τινάς και βακχικούς, και ενοπλίω κινήσει μετα θορύβου, και ψόφου, και κυμβάλων, και τυμπάνων, και όπλων, έτι δ΄αυλού, και βοής, εκπλήσοντας κατά τας ιερουργίας εν σχήματι διακόνων)

8. Καθώς οι ιστορικοί, εξαιτίας της ταύτισης του ονόματος των Κουρήτων με όλους, τοποθέτησαν ανόμοια πράγματα σε ένα, εγώ δεν θα διστάσω να μιλήσω εκτενώς γι αυτά τα θέματα σε ένα ειδος παρέκβασης, προσδιορίζοντας με ιστορικό τρόπο τα χαρακτηριστικά τους. Μερικοί ιστορικοί θέλουν να συσχετίζουν τα χαρακτηριστικά τους κι ίσως να έχουν κάποιο δίκιο. Λένε για παράδειγμα ότι οι Κουρήτες της Αιτωλίας πήραν το όνομα , επειδή ντύνονταν θηλυπρεπώς, όπως οι κόρες («θηλυστολούντας γαρ ως αι κόραι»), υπάρχουν επομένως πολλοί τρόποι να ετυμολογηθεί η λέξη «Κουρήτες». Εύλογο επίσης είναι πως ο χορός με όπλα άρχιζε πρώτα από αυτούς που φρόντιζαν τα μαλλιά και τη στολή τους και γι αυτό τους είπαν Κουρήτες, και ο χορός έδωσε αφορμή σε άλλους, πιο πολεμικούς

ανθρώπους, που περνούσαν ενόπλως τη ζωή τους, να χορεύουν, οπότε τους είπαν κι αυτούς Κουρήτες. Εννοώ εκείνους που συναντήσαμε στην Εύβοια, στην Αιτωλία και στην Ακαρνανία. Ακόμη και ο Όμηρος Κουρήτες αποκάλεσε τους νέους στρατιώτες («Και Όμηρος δε τους νέους στρατιώτας ούτω (Κουρήτες) προσηγόρευσε»): Διάλεξε τους άριστους κουρήτες απ όλους τους Αχαιούς, φερε τα δώρα από το ταχύ καράβι, όσα στον Αχιλλέα χτες υποσχεθήκαμε (κρινάμενοι κούρητεςν αριστήας Παναχαιών…). Και πάλι: «Φέραν τα δώρα κουρήτες Αχαιοί («δώρα φέρον κούρητες Αχαιοί»)» ……..(Στράβων 10, C. 467, III 7-8).

……..

«12. Οι Βερέκυνθες, πάλι, ένα γένος των Φρυγών, και γενικά οι Φρύγες και από τους Τρώες οι κάτοικοι της Ίδης τιμούν και γιορτάζουν τη Ρέα με οργιαστικές τελετές. Την αποκαλούν Μητέρα των θεών και Άγδιστι και Φρυγία Μεγάλη, θεά. Από τα τοπωνύμια την αποκαλούν Ιδαία, Δινδύμη, Σιπυλήνη, Πεσσινουντίδα, Κυβέλη και Κυβήβη. (Ρέαν μεν και αυτοί τιμώσι και οργιάζουσι ταύτη, μητέρα καλούντες θεών και Άγδιστιν και Φρυγίαν Θεόν μεγάλη, από δε τον τόπων Ιδαία και Δινδυμήνην και Κυβέλη). Ο Έλληνες αποκαλούν τους διακόνους της Κουρήτες, όχι από τον ίδιο μύθο με τον Κρητικό, αλλά τους θεωρούν ως ιδιαίτερο είδος βοηθών αντίστοιχων με τους Σατύρους. Τους ίδιους αποκαλούν Κορύβαντες **(«τους δ' αυτούς και Κορύβαντας καλούσι»……..** ……..(Στράβων 10, C. 467, III 12).

Ακολούθως ο Στράβων αναπτύσει το τι ίσχυε πραγματικά, σύμφωνα με την έρευνά του και τέλος καταλήγει λέγοντας και τα εξής:

«19. Θα μπορούσε κάποιος ν' ανακαλύψει επιπλέον πράγματα σχετικά με τους δαίμονες και την ποικιλία των ονομάτων τους, ότι **δεν ήταν μόνο διάκονοι των θεών, αλλά τους θεώρησαν και τους ίδιους θεούς.**

Ο Ησίοδος αναφέρει πως ο Εκάτερος και η κόρη του Φαρωνέα γέννησαν πέντε κόρες: Από αυτές βγήκαν Νύμφες, των βουνών οι θεές και γενιά μηδαμινών Σατύρων και άπραγων, **και οι Κουρήτες**, φιλοπαίγμονες Θεοί, χορευταράδες.

Ο συγγραφέας της Φαρωνίδας αναφέρει τους Κουρήτες ως αυλητές και Φρύγες. Άλλοι τους λένε εντόπιους και με χάλκινες ασπίδες. άλλοι λένε τους Κορύβαντες Φρύγες κι όχι τους Κουρήτες. Τους θεωρούν Κρητικούς και λένε ότι αυτοί πρώτοι στην Εύβοια φόρεσαν χάλκινα όπλα. Γι αυτό και ονομάστηκαν Χαλκιδείς. Άλλοι λένε πως οι Τιτάνες έδωσαν στη Ρέα ένοπλους διακόνους από τη Βακτριανή ή κατ' άλλους από την Κοχλίδα, τους Κορύβαντες.

Στα Κρητικά κείμενα, οι Κουρήτες λέγονται του Διός οι τροφοί και οι φύλακες. Η Ρέα τους έστειλε στην Κρήτη από τη Φρυγία. 'Άλλοι λένε ότι στη Ρόδο ήσαν εννιά Τελχίνες. Ακολούθησαν τη Ρέα στην Κρήτη, ανέθρεψαν το Δία και μετονομάστηκαν Κουρήτες. Ο Κύρβας, ένας σύντροφός τους που ίδρυσε την Ιεράπυτνα (Κύρβαντα δε τούτον εταίρον Ιεραπύτνης όντα κτίστην), έδωσε αφορμή στους Πραισίους να λένε ανάμεσα στους Ροδίους ότι οι Κορύβαντες ήταν δαίμονες, παιδιά του Ήλιου και της Αθηνάς. Κάποιοι λένε τους Κορύβαντες παιδιά του Κρόνου κι άλλοι παιδιά του Δία και της Καλλιόπης , ταυτόσημους με τους Καβείρους. Πήγαν στη Σαμοθράκη, που παλαιά λεγόταν Μελίτη, και οι τελετές τους είναι απόκρυφες.

20. Ο Σκήψιος, που μάζεψε τους μύθους δεν τα δέχεται αυτά…….. Άλλοι θεωρούν τους Κουρήτες διακόνους της Εκάτης, ταυτόσημους με τους Κορύβαντες. Ο Σκήψιος αναφέρει επίσης, σε αντίθεση με τον Ευριπίδη, ότι οι γιορτές της Ρέας δεν επιχωρι΄ζουν μήτε είναι σεβαστές στην Κρήτη. Υπάρχουν μόνο στη Φρυγία και στην Τρωάδα. Όσοι λένε το αντίθετο μάλλον κάνουν μυθολογία παρά ιστορία, αν και η συνωνυμία μερικών τόπων τους κάνει να πέφτουν σε παρόμοια λάθη. Ίδη βουνό υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη Ίδη βουνά υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη. Λόφος της Ίδης είναι η Πύτνα , απ΄όπου και ιεράπυτνα η πόλη. (Ίδη

γαρ το όρος το τε Τρωικόν και το Κρητικόν, και Δίκτη τόπος εν τη Σκηψία και όρος εν Κρήτη. Της δε Ίδης λόφος Πύτνα … αφ ου Ιεράπυτνα η πόλις)……...

21. ….. Ο Σκήψιος θεωρεί πιθανό Κουρήτες και Κορύβαντες να είναι οι ίδιοι, οι «κόροι» που εκτελούσαν τον πολεμικό χορό για τις τελετές της Μητέρας των θεών, οι ίδιοι που ονομάστηκαν Κορύβαντες από το ότι έβγαιναν να χορέψουν χτυπώντας το κράνος τους όπως βάδιζαν ρυθμικά («κορύπποντας βαίνειν ορχηστικώς» , κόρυς = το κράνος, η περικεφαλαία) και τους οποίους ο ποιητής (= ο Όμηρος, Οδύσσεια Θ 250) τους λέει ανθρώπους που βαδίζουν ρυθμικά «βητάρμονες). Ελάτε τώρα οι καλύτεροι Φαίακες που βαδίζεται ρυθμικά»(Οδυσεια θ 204). Κι επειδή οι Κορύβαντες χόρευαν και μάλιστα με ένθεη μανία, λέμε «κορυβαντιώντες» όσους κινούνται φρενιασμένα. (Στράβων 10, C 473 III 21)

22. Λένε πως ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι οι πρώτοι κάτοικοι στους πρόποδες της Ίδης. Πόδες λέγονται οι πρόποδες και κορυφές, οι μύτες των βουνών. Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι. Ο Σοφοκλής θεωρεί πως οι πρώτοι πέντε ήσαν αρσενικοί. Εφηύραν το σίδερο και το κατεργάστηκαν πρώτοι, καθώς και πολλά ακόμη χρήσιμα στη ζωή πράγματα. Πέντε ήταν και οι αδελφές τους. Από τον αριθμό τους ονομάστηκαν Δάκτυλοι. Άλλοι τους λένε αλλιώς, ενώνοντας τα δύσκολα με τα δύσκολα και θέτουν διάφο-ρα ονόματα και αριθμούς: Τον ένα τον λένε Κέλμι, τους άλλους Δαμναμενέα, Ηρακλή και Άκμονα. Άλλοι τους θεωρούν εντόπιους από την Ίδη, άλλοι αποίκους. Πάντως συμφωνούν ότι αυτοί πρώτοι δούλεψαν το σίδερο στην Ίδη. Όλοι τους θεωρούν μάγους και υπηρέτες της Μητέρας των θεών που έφτασαν να ζουν στην Φρυγία, στην Ίδη. Λένε την Τρωάδα Φρυγία, επειδή Φρύγες επικράτησαν στην περιοχή, αφού ζούσαν και κοντά, τότε που αλώθη-κε η Τροία. Υπονοούν μάλιστα πως απόγονοι των Ιδαίων Δακτύλων είναι οι Κουρήτες και οι Κορυβάντες. Οι πρώτοι εκατό που γεννήθηκαν στην Κρήτη ονομάστηκαν Ιδαίοι Δάκτυλοι. Απόγονοί τους αναφέρο-νται εννέα Κουρήτες. Ο καθένας τους έκανε δέκα παιδιά, τους Ιδαίους Δακτύλους.»>> (Στράβων, Γεωγραφικά 10, C 472 -473, III 20 -22)

Οι Κουρήτες ένοπλοι χορεύουν γύρω από το Δία. Wilhelm Heinrich Roscher (1845-1923), Drei Kureten, das Zeuskind umtanzend, Terracottarelief (nach A/malid. I. XII (1840) Tav. d'agg. K). Gemeinfrei.

Β. Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΟΥΡΗΤΕΣ

Η ονομασία «κουρήτες» παράγεται από το ουσιαστικό «κόροι ή κούροι» (= το αρσενικό του «αι κόραι» > οι κόρες), καθώς λένε οι αρχαίοι συγγραφείς: << Και είσιν οι Σάλιοι κατά γουν την εμήν γνώμην Ελληνικώ μεθερμηνευθέντες ονόματι Κουρήτες, ὑφ΄ ημών μεν επί της ηλικίας ούτως ωνομασμένοι παρά τους κούρους, υπό δε Ρωμαίων επί της συντόνου κινήσεως. Το γάρ εξάλλεσθαί τε και πηδάν σαλίρε ὑπ΄ αυτών λέγεται. από δε της αυτής αιτίας και τους άλλους άπαντας ορχηστάς, επει καν τούτοις πολύ το άλμα και σκίρτημα ένεστι, παράγοντες από των σαλίων τούνομα σαλτάτωρας καλούσιν…»(Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Livre/Λόγος 2 LXX, 3-5).

Ο Στράβωνας αναφέρει ότι στην Κρήτη με την ονομασία Κουρήτες καλούνταν οι «κούροι» που είχαν αναλάβει τη νιότη του Δία και μετά οι νέοι (κούροι) που στις τελετουργίες για το Δία μιμούνταν τον ένοπλα χορό των Κουρητών, παριστάνοντας το μύθο της γέννησης του Δία και αυτό αφενός γιατί ήσαν νέοι («δια το νέοι») και αφετέρου γιατί ήσαν «κόροι («και κόροι όντες» = νεοσύλλεκτοι στρατιώτες, όπως είχε πει πιο πριν στο εδάφιο Στράβων 10 III C 467,9) και ως τέτοιοι υπηρέτησαν τη νιότη του Δία:

«Στην Κρήτη δεν υπήρχαν μόνον αυτά αλλά και τελετουργίες για το Δία με οργιαστική λατρεία και με διακόνους, ωσάν αυτούς που βρίσκονται στην υπηρεσία του Διονύσου, δηλαδή οι Σάτυροι,. Τους έλεγαν Κουρήτες και ήταν νέοι άνθρωποι που απέδιδαν ένοπλη κίνηση με χορευτικό βήμα, παριστάνοντας το μύθο της γέννησης του Δία, όπου παίζουν τον Κρόνο που συνήθιζε να κατατρώγει τα παιδιά του, μόλις γεννιόνταν και τη Ρέα να παλεύει να κρύψει τους πόνους της γέννας, να γεννήσει το παιδί και να το κρύβει προσπαθώντας να γλυτώσει τη ζωή του με κάθε τρόπο. Λένε ότι γι αυτό (η Ρέα) πήρε βοηθούς τους Κουρήτες, που με τα τύμπανα και παρόμοιους ήχους, τον ένοπλο χορό και θόρυβο περιστοίχισαν τη θεά και τρόμαξαν τον Κρόνο, ώστε να πάρουν το παιδί, χωρίς να το καταλάβει. Μετά έθρεψαν και μεγάλωσαν το παιδί (το Δία). Κουρήτες, λοιπόν, ονομάστηκαν επειδή ήταν «νέοι και κόροι όντες» και πρόσφεραν αυτήν την (ένοπλη) υπηρεσία, αλλά και γιατί φρόντισαν (κουροτρόφησαν, επικούρησαν, κούριζαν) τη νιότη του Δία. Υπάρχουν και οι δυο εκδοχές» («… ώσθ' οι Κουρήτες ήτοι δια το νέοι και κόροι όντες υπουργείν ή δια το κουροτροφείν τον Δία, λέγεται γαρ αμφοτέρως ταύτης αξιώθηκαν προσηγορίας.»), Στράβων 10, 469, 11)

Ειδικότερα η ονομασία «Κουρήτες» παράγεται από το «ουσιαστικό «κούροι» (= οι νέοι, οι γιοί, το αρσενικό του «αι κόραι» > οι κόρες, κούριος > κύρης =ο πατέρας) απ΄όπου: νεωκόροι (ναός + κόροι ή κούροι), επίκουροι, Διόσκουροι κ.α. και η ονομασία κούροι απο το ρήμα (επι)κουρώ = λατινικά curo,ae (= φροντίζω, διατρέφω, προστατεύω, φυλάσσω, επιμελώ….). Ειδικότερα από το κείρω > (επι)κουρώ > Κουρήτης, κάτι όπως και κυβερνάω-ώ > κυβερνήτης, πλανάω-ώ – πλανήτης, αλόω-ώ > αλήτης, διαβάω- ώ > διαβήτης κλπ , οπότε Κουρήτης = είτε αυτός που επιμελεί, φροντίζει, φυλάσσει, διατρέφει κλπ κάτι ειτε αυτός που διατρέφεται, επιμελείται κλπ. Στην κυριολεξία η λέξη κούρος, σύμφωνα με το Στραβωνα, σημαίνει και ο κουρεμένος, ο μη άκουρος και στο Όμηρος Κουρήτες = οι νεοσύλλεκτοι στρατιώτες, επειδή κουρεύονται, Οι λέξεις κούρος, κουρεύω κ.α. παράγονται από το ρήμα «κείρω» = επιμελούμαι, φροντίζω. Κ(ο)ύριος > Κύρης = αυτός που επιμελείται τους κούρους, ο πατέρας, κουρά = η φροντίδα (δέρματος ή μαλλιών), κουρεύω = φροντίζω (τα μαλλιά). Κρητικά κουράδι = κουράδι = το κοπάδι, τα ζώα που κουρεύουν ή που επιμελούνται οι βοσκοί, απ' όπου και η αίγαγρος Αμάλθεια που θήλαζε το Δία. Στα λατινικά: couro,ae = ελληνικά (επι)-κουρώ = επιμελούμαι, φροντίζω τινός, couro,onis = ο κύρης, ceres,eris = τρέφειν, πληρούμαι, χορταίνω….

Γ. ΟΙ ΚΟΎΡΗΤΕΣ (ΜΕ ΤΟΝΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΠΡΟ ΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑ) ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ (ΜΕ ΤΟΝΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑ)

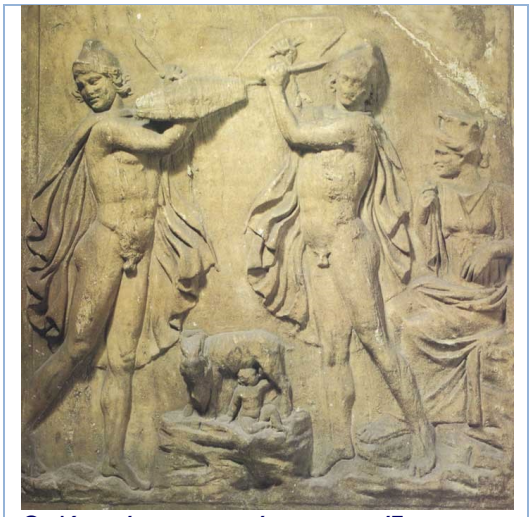

Οι Κουρήτες κτυπούν τις ασπίδες και τα κράνη τους («κορύπτοντας»), ενώ ο μικρός Δίας θηλάζει την αίγα Αμάλθεια. Η γυναίκα που κάθεται αριστερά είναι πιθανόν η τροφός Ίδη ή η Αδράστεια. Μαρμάρινο ανάγλυφο, τμήμα βάσης, περίπου 160 μ.Χ., Musei Capitolini, Ρώμη.

Ο Στράβων αναφέρει επίσης ότι Κουρήτες λέγονταν και οι κάτοικοι άλλων περιοχών, που γι αυτό άλλοι λένε πως ονομάστηκαν έτσι γιατί κατάγονταν από την Κρήτη και άλλοι ότι ονομάστηκαν έτσι για άλλο λόγο. Για παράδειγμα, λέει, οι Κουρήτες της Χαλκίδας ονομάστηκαν έτσι, επειδή κούρευαν τα μαλλιά τους ((κουρήτες = οι κουρεμένοι, οι μη άκουροι), σε σχέση με τους Ακαρνάνες που ήσαν οι άκουροι, καθώς και σε σχέση με τους Κουρήτες της Αιτωλίας οι οποίοι ονομάστηκαν έτσι επειδή ντύνονταν όπως οι κόρες κ.α.

Ο Στράβωνας αναφέρει επίσης ότι στην αρχαία Ελλάδα με την ονομασία «Κούρητες» (με τονισμό στην προ παραλήγουσα) ονομάζονταν οι πρώτοι κάτοικοι της Αιτωλίας, τους οποίους αναφέρει και ο Όμηρος, καθώς και οι νέοι (οι νεοσύλλεκτοι) στρατιώτες στον Όμηρο (βλέπε Στράβων 10, III 1- 8 C 463 και Στράβων 10, III C. 467, 8: «και Όμηρος δε τους νέους στρατιώτας ούτω, Κουρήτας, προσηγόρευσε»), ενώ με την ονομασία «Κουρήτες» (με τονισμό στην παραλήγουσα) ονομάζονταν οι ένοπλοι που είχε βάλει η Θεά Ρέα να φρουρούν (προστατεύουν) και συνάμα να φροντίζουν , διατρέφουν κλπ. τη νιότη του γιού της Δία μέχρι να ενηλικιωθεί στην Κρήτη κρυφά από τον πατροκτόνο πατέρα του τον Κρόνο, επειδή εκείνος ήθελε να τον «φάει» φοβούμενος μην του πάρει τη βασιλεία μετά που θα μεγαλώσει(βλέπε Στράβων 10, III 11 C 463), κάτι όπως ο Ηρώδης με το Χριστό.

«υπάρχουν πολλοί τρόποι να ετυμολογηθεί η λέξη «Κουρήτες». Ο χορός με όπλα άρχιζε πρώτα από αυτούς που φρόντιζαν τα μαλλιά (χτένιζαν και κούρευαν) και τη στολή τους και γι αυτό τους είπαν Κουρήτες .... και Όμηρος έτσι ονόμαζε, δηλαδή Κουρήτες, τους νέους στρατιώτες («και Όμηρος δε τους νέους στρατιώτας ούτω, Κουρήτας, προσηγόρευσε» (Στράβων 10, III C 476,8),. Πράγματι και π.χ. στην Ιλιάδα διαβάζουμε: «των μεν πεντήκοντα νέες κίον, εν δε εκάστη κούροι Βιωτών εκατόν καὶ είκοσι βαίνον» (Ιλιάς Β 506-510).

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΗΣΥΧΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΥ (5ος αι. μ.Χ.), σχετικά με τους Κουρήτες, αναφέρει ότι Κουρήτες (με τόνο στην παραλήγουσα) λεγόταν οι κάτοικοι της Πλευρώνας στην Αιτωλοακαρνανία και Κούρητες (με τόνο στην προ παραλήγουσα) αυτοί της Κρήτης:

«Κούρος. Παις, νέος, υιός άρρην, νενανίας, νήπιον-ος.... Κουρήτες (Ι 529) της μεν δευτέρας συλλαβής περισπωμένης οι την Πλευρώνα κατοικούντες, δια το κουρικώς ανα(δε)δεσθαι τα κόμας. Κούρητες (Τ 248) δε προπαροξυνομένου του ονόματος νεανίαι και έθνος Κρητών». Σχόλια: «Κουρήτησι (Ι 547) Κρησίν. Κουρήτων (Ι 545) έθνος Κρητών». Το ίδιο λεξικό αναφέρει και ότι οι γονείς των Κουρήτων (με τόνο στην παραλήγουσα, άρα εδώ εννοεί τους Κουρήτες της Πλευρώνας) ήσαν ο Σώχος και η Κόμβη: «Κόμβη, Κουρήτων μήτηρ». «Σώχος, ο των Κουρήτων πατηρ (Κόμβη).

ΤΟ ΜΕΓΑ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ» (10/11ος αι.), σχετικά με τους Κουρήτες, αναφέρει ότι η λέξη «Κουρήτες» (με περισπωμένη στην παραλήγουσα) είναι εθνικό όνομα, οι Κουρήτες κάτοικοι της Αιτωλίας και Πλευρώνας στην Αιτωλοακαρνανία, που ονομάστηκαν έτσι είτε από το εκεί βουνό «Κούριον» είτε από το ότι κούρευαν τα μαλλιά τους σε σχέση με τους άκουρους ή άλλως Ακαρνάνες, ενώ η λέξη Κούρητες (με οξεία στην προπαραλήγουσα) είναι όνομα επίθετο που παράγεται από το κούροι που σημαίνει οι νεανίες, οι νέοι στρατιώτες που διέτρεφαν (επικουρούσαν) το Δία:

«Κουρήτες, προπερισπάται επι του έθνους, ως τε, Κουρήτες τ' εμάχοντο και Αιτωλοί - οι την Πλευρώνα κατοικούντες, από όρους τοπικού ή από της κοράς, παρά το μη κείρεσθαι, επί των νέων δε προπαροξύνεται, ως το, - Κούρητες Αχαιών: - τουτέστιν οι νεανίαι. Κουρήτες δε, οι τον Δία διαθρέψαντες».

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΠΑΤΟΥΡΙΩΝ, Η ΚΟΥΡΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΛΠ

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΣΟΥΙΔΑ ἤ ΣΟΥΔΑ (10ος αι. μ.Χ.) αναφέρει: «[Κουρίζουσα:] νεάζουσα. και [Κουρίζων] νέος ὑπάρχων. ο δε τα όπλα αναλαβών, α κουρίζων φορέεσκε, το αρχαιον εκείνο περικαλύπτει σώμα. και [Κουρίζω,] τα των νέων φρονώ. [Κουρίξ:] εκσπάν τριχών. [Κώρος] νέος. [Κουρεώτης:] ὁ κουρεύς. καὶ [Κουρεις,] πληθυντικός. [Κουρεώτις] δὲ εορτή. των Απατουρίων ἡ τρίτη· εν η οι κούροι αποκειρόμενοι εις τους φράτορας εγγράφονται. και ζήτει την πρώτην και την δευτέραν εν τω Απατούρια. [Κουρεία] και [Κουρείον:] τόπος, εν ω κουρεύονται. και κουρειώντα τας τρίχας. [Κούρητας:] νέους. (Hom Τ 193). Κουρήτων στόμα = εδόκουν γαρ οι μάντεις είναι, οιον θεσπιωδόν στόμα. [Κουρήτες:] όνομα έθνους. [Κουροτρόφος:] παιδοτρόφος».

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΑΝΘΙΜΟΥ ΓΑΖΗ αναφέρει: «Κουρεώτης,ιδος η. Ημέρα και εορτή, κουρεώτες ελέγετο η τρίτη ημέρα της εορτής των Απατουρίων, καθ ην οι πολίται των Αθηνών έφερον τους παίδες των, όταν έφτανον τον τρίτον ή τέταρτον χρόνον, εις την συνέλευσην των Φρατόρων, όπου ο παις κατεγράφετο των φυλαρχών εις το κοινόν γραμματείον, και ούτως εγνωρίζετο δημοσίως ως γνήσιον τέκνον των Αθηνών. Τότε ο πατήρ επροσφερε θυσίαν πρόβατον τι ή αρνίον, το οποίο ελέγετο κουρείον και μείον, εκ του κόρος, κούρος και έδιδε και τράπεζαν. Άλλοι δε παράγουσι τούτο εκ του κουρά, διότι κατ' αυτήν την ημέρα έκειρον κατά πρώτον και τα κεφαλάς των νέων. Κουρήτες,ων, οι. Οι αρχαιότατοι κάτοικοι της πόλεως Πλευρώνος εν Αιτωλία Ιλ Ι 520-549, 589. 2) Έθνος εν Κρήτη, περίφημον δια την ιδιάζουσαν και τη των Κορυβάντων ομοίων ιεροπραξίαν και λατρεία των, την οποία περιγραφει ο Αλικαρνας, Διονύσιος εν Αρχαιολογία Ρωμ. 2, 71. Παραβάλλων τους Κουρήτες με τους Σαλιους των Ρωμαίων».

Δ. ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΕΚΤΙΣΑΝ ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Ο Στράβων αναφέρει ότι από τους Κουρήτες ο Πύρριχος είναι εκείνος που οργάνωσε τον πρώτο χορό και ως εξ αυτού πήρε το όνομά του, την ονομασία Πυρίχη (Πυρρίχιος χορός): «Να ασκούν (οι νέοι της Κρήτης) επίσης την τοξοβολία και τον ένοπλο χορό, που βρήκαν πρώτοι και έδειξαν οι Κουρήτες και ο οποίος έπειτα ονομάστηκε Πυρρίχη από το όνομα αυτού που τον οργάνωσε». (Στράβων 10 IV 16). Ο Στράβων αναφέρει

επίσης ότι ο Κουρήτης Κύρβας έκτισε την Ιεράπυτνα (Ιεράπετρα): «Στα Κρητικά κείμενα, οι Κουρήτες λέγονται του Διός οι τροφοί και οι φύλακες. Η Ρέα τους έστειλε στην Κρήτη από τη Φρυγία. Ἄλλοι λένε ότι στη Ρόδο ήσαν εννιά Τελχίνες. Ακολούθησαν τη Ρέα στην Κρήτη, ανέθρεψαν το Δία και μετονομάστηκαν Κουρήτες. Ο Κύρβας, ένας σύντροφός τους που ίδρυσε την Ιεράπυτνα (Κύρβαντα δε τούτον εταίρον Ιεραπύτνης όντα κτίστην), έδωσε αφορμή στους Πραισίους να λένε ανάμεσα στους Ροδίους ότι οι Κορύβαντες ήταν δαίμονες, παιδιά του Ἡλιου και της Αθηνάς..... ». (Στράβων, Γεωγραφικά Ι, C 472 III 19-20)

Ο Στεφανός Βυζάντιος στα «Εθνικά» αναφέρει ότι ο Κουρήτης Ελευθήρ έκτισε την Ελεύθερνα, ο Βίεννος τη Βιάννο, ο Ἴτανος την Ἴτανο κ.α:

«Βίεννος, πόλις Κρήτης, οι μεν από Βιέννου τού τών Κουρήτων ενός, οι δε από τής περί τον Αρη γενομένης βίας, ον ενταύθα (δεδέσθαι) φασίν από Ώτου και Εφιάλτου των παίδων Ποσειδώνος» (Στ. Βυζάντιος «Εθνικά»).

«Ἴτανός, πόλις εν Κρήτη, από Ιτανού Φοίνικος, ή των Κουρήτων ενός μιγάδος, οι πολίται "Ιτάνιοι, έστι και άκρα» (Η Ίτανος είναι πόλη στην Κρήτη, η οποία πήρε το όνομά της από τον Ίτανο Φοίνικα ή από ένα Κουρήτα μιγάδα. Οι πολίτες λέγονται Ιτάνιοι. Υπάρχει και ακρωτήρι με αυτό το όνομα>> (Στ. Βυζάντιος «Εθνικά»).

«Ἄωρος, πόλις Κρήτης, από Αώρας νύμφης μετονομάσθη δ Ελευθήρα από Ελευθήρος ενός των Κουρήτων, ο πολίτης Αωρος ή Αωρίτης, ως Αλωρίτης.....

«Ελευθεραί, πόλις Βοιωτίας, από Ελευθήρος του Απόλλωνος, έστι και Κρήτης από Ελευθήρος ενός των Κουρήτων, ήτις και Σάωρος εκαλείτο από Σαώρης νύμφης, έστι και άλλη επί τω Ίστρω ποταμώ εν τω Πόντω, διά το φυγόντας Αιήτην τους περί Ιάσονα έχει του φόβου ελευθερωθήναι, έστι και πόλις Λυκίας από τινος νύμφης, ο πολίτης Ελευθερεύς ή Ελευθεραίος, ως Ηράκλειος. >> (Στ. Βυζάντιος «Εθνικά»).

«Ελευθέρνα, πόλις Κρήτης, αφ' ενός των Κουρήτων, οι πολίται Ελευθερναίοι και Ελευθερνεύς>> (Στ. Βυζάντιος «Εθνικά»).

Ε. Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ Κ(ΟΥ)ΡΗΤΙΣ > ΚΡΗΤΗ, Κ(ΟΥ)ΡΗΤΕΣ > ΚΡΗΤΕΣ

Επειδή οι Κουρήτες (νεοσύλλεκτοι στρατιώτες) των Ιδαίων Δακτύλων της Κρήτης ή άλλως Ετεοκρητών φρόντισαν τη γέννηση, φύλαξη και ανατροφή του Δία από τον παιδοκτόνο πατέρα του τον Κρόνο στο Δικταίο άντρο, η Κρήτη ονομάσθηκε χώρα των Κουρητών ή συγκοπή Κ(ου)ρήτις > Κρήτη (= η μάνα των Κουρητών), Κ(ου)ρήτες > Κρήτες, Κ(ου)ρήτας > Κρήτας, Κ(ου)ρήτιος > Κρήσιος > Κρης κλπ, κάτι όπως και: σ(ι)τάρι > στάρι, κ(ο)ρυφή > κορφή κλπ.

Για παραδειγμα ο Βιργίλιος ” (Virgilii P. AENEIS Lib III,131) αποκαλεί την Κρήτη «Curetum oris = Γη των Κουρητών»: “Hortantur socii, Cretam proavosque petamus. Prosesquitur surgens a puppi ventus euntes, Et tandem antiquis Curetum allabimur oris”.131)

Ο Αλεξανδρινός γεωγράφος Διονύσιος ο Περιηγητής (Dionysius Periegetes «Graece Et Latine»: Cum Vetustis Commentariis ..., Τόμος 2 = «Οικουμένης Περιήγησης» (βλέπε και «Ευσταθίου Υπομνήματα» 498), ο οποίος έζησε επί εποχής του Καίσαρα Αυγούστου (2ος αι. μ.Χ.), αναφέρει ότι η ονομασία Κρήτη, καθώς λένε οι παλαιοί, προήλθε από το ότι εκεί κατοίκησαν οι Κουρήτες ή με συγκοπή Κ(ου)ρήτες > Κρήτες και κατ’ άλλους η Κρήτη είναι επώνυμος του Κ(ου)ρήτα > Κρήτα, του γιου του Δία και κατά τον Αρριανό του γηγενή Κ(ου)ρήτα >Κρήτα, ο οποίος έκρυψε το Δία στο Δικταίο όρος, τότε που τον γέννησε εκεί κρυφά η μάνα του η Ρέα, για να μην τον αφανίσει ο παιδοκτόνος πατέρας του, πρβ:

«Κρήτη δε λέγεται, ως οι παλαιοί φασίν, από των εκεί οικησάντων Κουρήτων, οιονεί Κουρήτη, **και εν συγκοπή Κρήτη**. οι δε από Κρητός τινός αυτήν Κρήτη ωνόμασεν υιου του Διός. **Αρριανός δε φησί Κρης, ου Κρήτη επώνυμον, ο τον Δια κρύψας εν όρει Δικταίω**, ότε Κρόνος εμαστευεν εθέλων αφανίσαι αυτόν….»» (Dionysius Periegetes: Graece Et Latine : Cum Vetustis Commentariis ..., Τόμος 2, Ευσταθίου Υπομνήματα 498.)

Ο Αρριανός στα «Βιθυνιακά αναφέρει πράγματι: «..δέ φησί Κρής, ού Κρήτη επώνυμος, ο τον Δία κρύψας εν όρει Δικταίω, ότε Κρόνος εμάστευεν εθέλων αφανίσαι αυτόν».(Αρριανός Βιθυνιακά, 70 Μ)

Ομοίως ο Στέφανος Βυζάντιος, οποίος έζησε στα τέλη του 5ου αι., στο έργο του «Εθνικά» (λήμμα «Κρήτη») αναφέρει ότι η νήσος Κρήτη από τον Αρχίλοχο ονομάζεται «Κρεήτη», με πλεονασμό του ε, και επίσης ότι η ονομασία «Κρήτη» κατ' άλλους προέκυψε από συγκοπή της λέξης «κόρη, κ(ου)ρήτη» > Κρήτη, κουρήτες > Κρήτες και κατ' άλλους είναι επώνυμος είτε του κ(ου)ρήτα > Κρήτα, του γιου του Δία είτε ενός γηγενούς Κ(ου)ρήτα > Κρήτα,πρβ:

«Κρήτη, ή μεγίστη νήσος, ήν Κρεήτην έφη Αρχίλοχος κατά πλεονασμόν, οι μέν φασιν από τού κόρης **κορήτην και Κρήτην κατά συγκοπήν**, οι δε από Κρητός τού Διός και Ιδαίας νύμφης παιδός, οι δ' από Κρήτης μιας των Εσπερίδων, οι δε από τινος γηγενούς Κρητός, άμενον δε παρά το κρής κρητός Κρήτη, ως Θράκη και Χιτώνη και ευφρόνη…» (Στέφανος Βυζάντιος, Εθνικά, λέξη «Κρήτη»)

Ομοίως ο Ολλανδός περιηγητής Olfert Dapper (1636-1689) («Ακριβής περιγραφή της Κρήτης», μετάφραση παρά του Μ. Βερνάρδου του Κρητός το 1835) αναφέρει:

«….Πολυειδών διηγούνται, ότι ωνομάζετο το πάλαι η νήσος Κρήτη, η νυν παρά των Ευρωπαίων καλουμένη Κάνδια, και δια τι την ωνόμαζον ούτως. Τινές μεν λοιπόν συγγραφείς νομίζουσι ότι ωνομάσθη ούτως από κάποιον Κόρες ή Κορέτα, του οποίου το όνομα μεταλλάχθη έπειτα κατά Κρήτα…».

3. ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ

Με την ονομασία Κορύβαντες, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, ονομάστηκαν όσοι απο τους Κουρήτες είχαν αναλάβει την νιότη (φύλαξη, διατροφή και προστασία) του Δία στην Κρήτη και συνάμα φορούσαν περικεφαλαίες (κόρυθες), τις οποίες έκρουαν ρυθμικά βαδίζοντας – χορεύοντας, όταν έπαιζαν με το Δία.

Ακολούθως οι Κορύβαντες έγιναν ιερατικό σώμα (ιερείς, διάκονοι κλπ) που ακολουθούσαν τη μεγάλη Μητέρα, τη μάνα του Δία (η Παναγία στη Θρησκεία των Ολύμπιων θεών), η οποία στη Μ. Ασία λεγόταν θεά Κυβέλη και στην Κρήτη θεά Ρέα, οι οποίοι έκρουαν στους αγιασμούς τις περικεφαλαίες τους, για να διώχνουν τάχα μου τα κακά.

Στα αρχαία ελληνικά η λέξη «κόρυς,θος» σημαίνει η περικεφαλαία («βάλεν εὐπείθεια κόρυθος διὰ χαλκοπαρῄου», Ομ. Οδ. Ω 523) και «κορύβαντες» (ενικός Κορύβας,ντος), σύμφωνα με το Στράβωνα (10, III C 473,21) = αυτοί που βαίνουν κτυπώντας την περικεφαλαία του, εννοείται ρυθμικώς, οι βητάρμονες. Οι Κορύβαντες, λένε οι ορφικοί ύμνοι, ακολουθούσαν τη θεά Ρέα ή άλλως Κυβέλη στις περιοδείες της και με τη φασαρία του χορού τους και τα κτυπήματα των κράνων τους, απ΄όπου και κόρυς (= κράνος) + βαίνω > Κορύβαντες, έδιωχαν τα άγρια θηρία, τα κακά πνεύματα κλπ

« Nunc age, naturas apibus quas Jupiter ipse Addidit, expediam: pro qua mercede canoros Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae, Dicteo caeli regem pavere sub antro. Solae communes natos, consortia tecta Urbis habent, magnisque agitant sub legibus aevum; Et patriam solae et certos

novere penates: Venturaeque hyemis memores, aastate laborem…» (= «και τώρα ομπρός· τα διώματα θα διηγηθώ, που ο Δίας στις μέλισσες εχάρισε για πλερωμή τους όταν εκείνες ακολούθησαν τους κρότους των Κουρήτων τους βροντερούς και του χαλκού το σήματα κ' εθρέψαν το βασιλέα του ουρανού μες στη σπηλιά της Δίκτης. (Publius Vergilius Maro, Georgica lib IV, 149 – 152 μτφρ. Κ. Θεοτόκης).

Ο Στράβων αναφέρει συγκεκριμένα ότι ο συγγραφέας Σκήψιος που μάζεψε τους αρχαίους μύθους θεωρεί πιθανόν Κουρήτες και Κορύβαντες να είναι οι ίδιοι και ότι οι Κουρήτες λέγονταν και Κορύβαντες, επειδή έβαιναν να χορέψουν στις τελετές της Μητέρας των θεών (της Ρέας ή άλλως Κυβέλη) κτυπώντας (κορύπτοντας») ρυθμικά την περικεφαλαία τους , από το «κόρυς» = η περικεφαλαία, το κράνος, και επειδή οι Κορύβαντες χόρευαν και μάλιστα με ένθεη μανία, λέμε «κορυβαντιώντες» όσους κινούνται φρενιασμένα και τους οποίους ο ποιητής (= ο Όμηρος, Οδύσσεια Θ 250) τους λέει ανθρώπους που βαδίζουν ρυθμικά «βητάρμονες). Ελάτε τώρα οι καλύτεροι Φαίακες που βαδίζεται ρυθμικά»(Οδυσεια θ 204). Κι επειδή οι Κορύβαντες χόρευαν και μάλιστα με ένθεη μανία, λέμε «κορυβαντιώντες» όσους κινούνται φρενιασμένα. (Στράβων 10, C 473 III 21)

«πιθανόν δέ φησιν ο Σκήψιος, Κουρήτας μεν και Κορύβαντας είναι τους αυτούς, οι περί τάς της μητρός των θεών άγιστείας προς ενόπλιον όρχησιν ήίθεοι και κόροι τυγχάνουσι παρειλημμένοι. και Κορύβαντες δε από του κορύπτοντας βαίνειν ορχηστικώς, ούς και βητάρμονας λέ γει ο ποιητής, δεύτ' άγε Φαιήκων βητάρμονες, όσσοι άριστοι. τών δε Κορυβάντων ορχηστικών και ενθουσιαστικών όντων, και τους μανικώς κινουμένους κορυβαντιάν φαμεν» (Στράβων Χ. Κεφ. 3.22. 23.)

Συνεπώς η λέξη «κορύβαντες» (κόρυθες + βαίνειν) σημαίνει εκείνοι από τους Κουρήτες που φορούν «κόρυθες» = περικεφαλαίες και βαίνουν ρυθμικά κτυπώντας τις, όπως προκύπτει σαφέστατα απο τα λεγόμενα του Ευριπίδη στο « Βάκχαι» (αντ. Β 123 – 125) , που λέει ότι οι Κορύβαντες στα άντρα της Κρήτες φορούσαν τριπλά κράνη («κορύβαντες τρικόρυθες»), τότε που γεννιόταν εκεί ο Δίας (Ευριπίδης ¨Βάκχαι», Πάροδος, αντιστροφή β΄, στ. 120-134), τα οποία κτυπούσαν βαίνοντας ρυθμικά (χορεύοντας) προκειμένου να καλύπτουν με τους ήχους και τον κρότο τους τα κλάματα του Δία («κορύπτοντας βαίνειν ορχηστικώς», Στράβων 10, C 473 21). Η αρχαία λέξη «κόρυς, κόρυθος» ετυμολογείται από το «κορύβω» >κρύβω, οπότε «κόρυς» = η κρύπτη της κεφαλής = η περικεφαλαία.

Ο Ευριπίδης στο «Βάκχαι» (Πάροδος, αντιστροφή β΄, στ. 120-134) αποκαλεί την Κρήτη γενέτειρα του Δία και κατοικία των Κουρήτων και Κορυβάντων, των Κορυβάντων με τις τρίκορφες περικεφαλαίες:

«Ω θαλάμευμα Κουρήτων ζάθεοί τε Κρήτας/ Διογενέτορες έναυλοι,/ ένθα τρικόρυθες άντροις/ βυρσότονον κύκλωμα τόδε/ μοι Κορύβαντες ηύρον·/ βακχείᾳ δ' ανά συντόνῳ/ κέρασαν αδυβόᾳ Φρυγίων/ αυλών πνεύματι ματρός τε ΄Ρέας ες/ χέρα θήκαν, κτύπον εὐάσμασι Βακχάν·/ παρά δε μαινόμενοι Σάτυροι/ ματέρος ἐξανύσαντο θεάς,/ ες δε χορεύματα/ συνήψαν τριετηρίδων,/ αις χαίρει Διόνυσος».

Μετάφραση: «Ώ των Κουρητών κατοικία, της Κρήτης θεοτικά βουνά, σεις που το Δία γεννήσατε ! Μες στις σπηλιές σας τούτο εδώ το τσέρκι με το τανυστό τουμπανοπέτσι μιά φορά μου βρήκαν **οι Κορύβαντες**,πού 'χουν τα κράνη τρίκορφα·(«τρικόρυθες») και μπλέξανε το βρόντο του, μες στη βακχεία τους τη σφοδρή, με τη γλυκόλαλη πνοή απ' τους αυλούς τους φρυγικούς, και μες στα χέρια τό 'βαλαν της Ρέας της μάνας να βαρεί με των βακχών τα ευάν ευοί κ' οι μανιασμένοι οι Σάτυροι της θεάς μητέρας το άρπαξαν και τό 'σμιξαν με τους χορούς τους ταχτικούς στα Δίχρονα που κάνει ο Διόνυσος χαρά. (ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΒΑΚΧΑΙ, Πάροδος, αντιστροφή β΄, στ. 120-134 Μετάφραση Παντελή Πρεβελάκη)

Ο Νόννος Πανοπολίτης στα «Διονυσιακά» (βιβλίο 10, 10-17) αναφέρει ότι οι Κορύβαντες προστάτευαν και διέτρεφαν το Δία στο Δικταίο άντρο της Κρήτης:

"είρεο Δικταίης κορυθαίολον ‘Αντρον ερίπνης, είρεο κ**αι Κορύβαντας**, όπη ποτέ **κούρος** α-θύρων μαζόν Αμαλθείης κουροτρόφον αιγός αμέλγων Ζευς μένος ηέξησε και ου γλάγος έσπασε Ρείης ήθεα σης δολίης απεμάξατο και συ τεκούσης..... (Νόννος, Διονυσιακά βιβλίο μστ’ (46. XLVI, 10-17)

Ο Σοφοκλής στην τραγωδία «Αίας (698-700)» αποκαλεί Νύσια και Κνώσια τα ορχήματα των Κορυβάντων:

«..... ω Θεών χοροποί άναξ, όπως μοι Νύσια Κνώσι ορχήματ’ αυτοδαή ξυνών ιάψης. Νυν γαρ εμοί μέλει χορεύσαι.....» (Μεταφραση: «εσύ (Πάνα) που κορυφαίος στήνεις τους χορούς και των θεών, ρύθμισε εδώ μαζί μας της Νύσσας τα αυτοδίδαχτα χοροπηδήματα και της Κνωσού, γιατί την ώρα αυτή τίποτε άλλο δεν με μέλει, θέλω μονάχα να χορέψω....».)

Στα σχόλια της έκδοσης του Αργοναυτικών του Απολλώνιου Ρόδιου αναφέ-ρονται επίσης τα εξής:

«Νύσια Κνωσια] Εν Νυσία και εν Κνωσσώ επιμελής η όρχησις’ ή Νύσια, τα εν τη Νύσῃ γινόμενα. έστι δε αύτη Διονύσου ιερά, και συνάδει τω Κνώσσια και η Κνωσός γαρ Διονύσου. Άλλως των ορχήσεων αι μεν εισι Διονυσιακαί, αι δε Κορυβάντιαι και ενόπλιοι. Νύσιαι ουν αι Διονυσιακαί, παρα την Νύσαν’ Κνώσσιαι δε, αι Κορυβαντιακαί· Κνωσσός γαρ πόλις Κρήτης’ εν τη Κρήτῃ δε υπό των Κορυβάντων ετράφη ο Ζεύς». Ibid. Νυσια Κνώσια] Τα εν τη Νυση των όρει, και τα εν τη Κνωσώ.Ibid.Αυτοδαή: Αυτομαθή, α εν φυσεως έχεις, ου διδακτά’ των δε ορχήσεων η μεν Βερεκυ-ντιακή λέγεται, η δε Κρητική, ή και πυρρική. Νυσια ουν, αι Βερεκυντιακαί’ της γαρ Νυσιας εστίν Βερέκυντις’ Κνωσία δε, Κρητική».

Το αρχαίο «ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑ-ΤΙΚΗ» αναφέρει ότι με την ονομασία «Κορύβαντες» ονομάστηκαν αυτοί που έκρυ-βαν το Δία από τον παιδοκτόνο πατέρα του τον Κρόνο, από το κ(ο)ρύβω > κρύβω > Κ(ο)ρύβοντες: «Κορύβαντες, δαίμονες τινές, οι ετάχθησαν Φυλάσσειν τον Δία, κρύβαντές τινες, κατά πλεονασμό του ο, από του κρύβειν τον Δία, ότε κατέπινεν ο Κρόνος τα από της Ρέας τέκνα, ή οι την κόρην καταβάντες αναγαγείν και μη υποστρέψαντες»). Ωστόσο η ετυμολογία αυτή είναι παρετυμολογία, το σωστό είναι ότι η λέξη Κορύβαντες παράγεται απο τις αρχαίες λέξεις «κόρυς, κόρυθος» (= η περικεφαλαία) + βαίνειν», όπως είδαμε πιο πριν. Α-πλά η λέξη «κόρυς, κόρυθος » ετυμολογείται απο το «κ(ο)ρύβω» κρύβω. «Κόρυς, κόρυθος» = αυτό που κρύβει την κεφαλή = η περικεφαλαία.

ΛΕΞΙΚΟ ΗΣΥΧΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΥ (5ος αι. μ.Χ.): Κόρυ = περικεφαλαία. Κορύβας = Ρέας ιερεύς. Κορυβαντισμός = Καθαρσις μανίας, Κορυμβα = τα υπ ενίων άφλατα, ακροστόλια, τα ακρα των πρυμνών. Κόρυς = περικεφαλαία. Κορυ-στης = Πολεμιστής.

ΛΕΞΙΚΟ ΣΟΥΙΔΑ ἤ ΣΟΥΔΑ (10ος αι.): [Κορύβαντες·] ένιοι τους Κούρητας και τους Κορύβαντας τους αυτούς υπειλήφασιν. ήσαν δε Διός τροφείς ούτοι και φύλα-κες. τινές δε αυτούς δέκα φασίν, άλλοι εννέα. ήσαν δε της Ρέας παίδες. και [Κορύ-βας] ο αυτός τοις Κούρησιν, οι ήσαν τροφείς του Διός και διδάσκαλοι και της Ρέας οπαδοί. [Κόρυς:] ἡ περικεφαλαία. [Νύσια]: Ορχήματος είδος. Των γαρ ορχήσεων η με Βερεκυντιακή λέγεται, η δε, Κρητική, η δε Παρική. Νύσια ουν, τα Βερεκύνθια’ Νυσιάς γαρ εστιν η Βερεκυντιακή. Κνωσια δε, Κρητική’ «εν Μυσία γαρ και Κνωσσώ επιμελής η όρχησις. Νύσια δε, τα εν τη Νύσῃ γινόμενα. έστι δε αύτη Διονύσου ιερά. Και τα Κνώσσια ωσαύτως. Άλλως· Των ορχήσεων αι μεν εισί Διονυσιακαί, αι δε, Κορυβαντιακαί, αι ενόπλιοι· Νύσιαι δε αι Διονυσιακαί, Κνώσσιαι δε αι Κορυβαντια-καί· Κνωσσός γαρ πόλις Κρήτης. εν τη Κρήτῃ δε υπό των Κορυβάντων ετράφη ο Ζεύς.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Ο Ευριπίδης στις «Βάκχες» και ο Νόνος στα «Διονυσιακά» ταυτίζουν τους Κουρήτες με τους Κορύβαντες και προ αυτού χρησιμοποιούν πότε την ονομασία Κορύβαντες και πότε την ονομασία Κουρήτες.

2) Ο Απολλόδωρος («Βιβλιοθήκη» Α 3,4) αναφέρει ότι οι Κορύβαντες ήταν γιοί του θεού της Μουσικής Απόλλωνα και της μούσας Θάλειας («Θαλείας δε και Απόλλωνος εγένοντο Κορύβαντες»). Ο Απολλωνας, σύμφωνα με το Διόδωρο, ήταν Κρητικός, γιος του Κρηταγενή Δία.

3) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5, 48-49 και 3.55.9) αναφέρει ότι Κορύβαντες, σύμφωνα με το μύθο των Σαμοθρακών, λεγόταν οι οπαδοί της θεάς Ρέας ή άλλως Κυβέλη και οι οποίοι πήραν αυτό το όνομα από το γιό της τον Κορύβαντα. Ο ίδιος αναφέρει και ότι κατά μια άλλη εκδοχή ο Κορύβαντας ήταν γιος του Ιασίωνα (που αυτός ήταν γιος του Δία και της Ηλέκτρας, μιας των Ατλαντίδων) και της Θεάς Κυβέλης, ο οποίος έδωσε τ' όνομα του σε όλους όσους καταλήφθηκαν από τη θεά στις ιερές τελετές της μητέρας του, ονομάζοντας τους Κορύβαντες. Από εκεί μετά η Κυβέλη και ο Κορύβαντας έφυγαν και πήγαν στη Φρυγία της Ασίας όπου μετέφεραν τις τελετές της μητέρας των θεών.

4) Οι Κορύβαντες ενίοτε καλούνται «φερεσσακείς» = αυτοί που φέρουν σάκους (είδος κράνους και προστατευτικού θώρακος) : [Ησίοδ.] Ασπ. 13 φερεσσακέας Καδμείους· Νόνν. Διον. 26.291 φερεσσακέες πολεμισταί· 15.66 φερεσσακέων Κορυβάντων κτλ.

5) Με την ονομασία «κορύβας» ονομάζεται και ένα πολύτιμος λίθος: «VIII. Γεννάται δ' εν αυτώ λίθος, κορύβας καλούμενος, τη χρόα κοραξός, ος εάν ευρης και έχης εν τω σώματι περικείμενον, κατ ουδεν φοβή τας τερατώδεις όψεις».Πλουτάρχου «Αποσπάσματα» (Plutarchi opera omnia: Fragmenta et spuria...emendavit Fr. Dübner)

6) Ο Διόδωρος αναφέρει ότι με το όνομα «Κορύβας» λέγονταν και ο πατέρας του Μίνωα Β': «Ο Λύκαστος παντρεύτηκε την Ίδη, την κόρη του Κορυβάντα και γέννησε το Μίνωα τον δεύτερο, τον οποίο μερικοί αναφέρουν ως γιο του Δία. Αυτός, πρώτος από τους Έλληνες, συνέστησε αξιόλογη ναυτική δύναμη και έγινε θαλασσοκράτορας. Παντρεύτηκε την Πασιφάη, την κόρη του Ήλιου, και γέννησε τον Δευκαλίωνα, τον Κατρέα, τον Ανδρόγεω και την Αριάδνη, αλλά απέκτησε και πολλά νόθα παιδιά».... (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 60)

ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΓΕΝΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΓΗ

Ο Νόννος Πανοπολίτης στα «Διονυσιακά» (βιβλίο 14, 23-35) λέει ότι τους Κορύβαντες βλάστησε η γη για χάρη της Ρέας προκειμένου να με το χορό τους και τα χτυπήματα των ασπίδων και των κράνων τους να καλύπτουν τα κλάματα του γιου της Δία από τον πατροκτόνο πατέρα του. Αναφέρει επίσης ότι αρχηγοί των χορευτών Κορυβάντων ήταν ο πρώτος μαχητής Πύρριχος και ο Ιδαίος, που έπαιζε με τέχνη την ασπίδα του. Μαζί με αυτούς έφτασε και από τη Κνωσό ένας αρχηγός με παρόμοιο όνομα, ο Κύρβας, με στρατό λαμπρά αρματωμένο, πρβ:

«και βλοσυροὶ Κρήτηθεν αολλίζοντο μαχηταὶ/ δάκτυλοι Ιδαίοι, κραναής ναετήρες ερίπνης,/ Γηγενέες Κορύβαντες ομήλυδες, ων ποτε Ῥείῃ/ εκ χθονὸς / αυτοτέλεστος ανεβλάστησε γενέθλη·/ οι βρέφος αρτιλόχευτον αεξιτόκῳ παρά πέτρῃ Ζήνα φερεσσακέεσσιν εμιτρώσαντο χορείαις,/ κώμον ανακρούοντες ορίκτυπον ηπεροπήα,/ ηέρα βακχεύοντες· αρασσομένοιο δε χαλκού/ αγχινεφὴς Κρονίοισιν ἐπέβρεμεν ούασιν ηχὼ/ κουροσύνην Κρονίωνος υποκλέπτουσα βοείαις·/ καὶ πρόμος ἠγεμόνευε χοροπλεκέων Κορυβάντων / Πύρριχος Ιδαῖός τε σακέσπαλος, οις άμα βαίνων Κνώσσιος αιόλα φύλα παρώνυμος ώπλισε Κύρβας». (Νόννος, Διονυσιακά βιβλίον 14΄ 23-35)

Μετάφραση: « και βλοσυροί της Κρήτης μαχητές, Δάκτυλοι Ιδαίοι..... Γηγενείς Κορύβαντες, μια γενιά που κάποτε βλάστησε μόνη της από τη γη για χάρη της Ρέας. Αυτοί κύκλωσαν τον βράχο που έγινε του νεογέννητου Δία τροφός και με τις ασπίδες τους στα χέρια έστησαν χορό και τραγούδι παραπλανητικό, που στα βουνά αντιλαλούσε και τον αέρα μεθούσε. Καθώς χτυπούσαν τα χάλκινα

όπλα τους, ο αντίλαλος ψηλά στα νέφη έφτανε και βροντολογούσε στα αυτιά του Κρόνου. Έτσι κρύβονταν το βρεφικό κλάμα του Δία κάτω από τον ήχο των ασπίδων. Οι αρχηγοί των χορευτών Κορυβάντων ήταν ο πρωτομαχητής Πύρριχος και ο Ιδαίος, που έπαιζε με τέχνη την ασπίδα του. Μαζί με αυτούς έφτασε και από τη Κνωσό ένας αρχηγός με παρόμοιο όνομα, ο Κύρβας, με στρατό λαμπρά αρματωμένο…>> (Νόννος Πανοπολίτης «Διονυσιακά» βιβλίον 14΄ 23-35 Μετάφραση Δρ. Τάσος Σαββίδης)

ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΓΕΝΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΟΥ

Ο Οβίδιος (***Μεταμορφώσεις*** 4. 282 ff) αναφέρει ότι «Οι Κουρήτες δημιουργήθηκαν από σταγόνες βροχής». Επίσης στα σχόλια στον Πλατωνικό διάλογο «Συμπόσιο» για τη λέξη «κοριβαντιώντων» («πολύ μοι μάλλον ή των κορυβαντιώντων ή τε καρδία πηδά….) αναφέρεται ότι οι Κορύβαντες είναι οι τροφείς και φύλακες του Δία οι οποίοι γεννήθηκαν από τα δάκρυα του Δία και μερικοί τους ταυτίζουν με τους Κουρήτες: «Κορυβαντιώντων] ενθουσιώντων, ή τινα όρχησιν εμμανή ορχουμένων, από των Κορυβάντων, οι και τροφείς και φύλακες και διδάσκαλοι του Διός είναι μυθολογούνται, τινές δε τους αυτούς τοις Κούρησιν είναι φασίν. Είναι δε και της Ρέας οπαδούς, από των του Διός δακρύων γεγενημένους, ως αριθμόν οι μεν θ', οι δε ί λέγουσιν. (IMMANUELIS BEKKERI IN PLATONEM A SE EDITITUM COMENTARIA CRITICA = Platonis Dialogi Graece et Latine, Μέρος 4)

ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Ο Νόννος Πανοπολίτης στα «Διονυσιακά» (βιβλίο ιγ΄ 135) αποκαλεί με την ονομασία Κορύβαντες τους ένοπλους που διοικούσαν της φάλαγγες της Εύβοιας και που πιο πριν τους είχε βάλει η θεά Ρέα να προστατεύουν (φυλάσσουν) και να φροντίζουν το Βάκχο (= ο Θεός Διόνυσος) όταν ήταν κούρος (νέος) και των οποίων τα ονόματα ήταν: ο Πρυμνέας, ο Μιμας, ο Άκμων, ο Δαμνεύς, ο Ωκύθοος, ο Μελισσεύς και ο Ιδαίος:

«Ευβοέων δὲ φάλαγγας εκόσμεον ασπιδιώται/ παιδοκόμοι Κορύβαντες αεξομένου Διονύσου, / οι Φρύγα κόλπον έχοντες ὀρεσσιπόλῳ παρά Ρείῃ/ νήπιον εισέτι Βάκχον εκυκλώσαντο βοείαις, / τον ποτε πορφυρέω κεκαλυμμένον οίνοπι πέπλῳ/ εύρον ενί σκοπέλοις, κερόεν βρέφος, ένθα μιν Ινώ / Μύστιδι παιδοκόμῳ παρακάτθετο μητρὶ Κορύνθου·/ οι τότε πάντες ίκανον ἀειδομένης ἀπὸ νήσου, /Πρυμνεύς είλιπόδης τε Μίμας και ορίδρομος Άκμων/ Δαμνεύς τ' Ωκύθοός τε σακεσπάλος, οις άμα βαίνων/ σύνδρομος Ιδαίῳ κορυθαιόλος ήλθε Μελισσεύς,…

Μετάφραση: Τις φάλαγγες (της Ευβοίας) διοικούσαν οι ασπιδοφόροι Κορύβαντες της Εύβοιας, εκείνοι που φρόντισαν τον Διόνυσο όταν μεγάλωνε ως παιδί, αυτοί που κατείχαν τον Φρυγικό Κόλπο και πλάι στη Ρέα που διάβαινε τα βουνά περικύκλωσαν με τις ασπίδες τους τον Βάκχο που ήταν παιδί ακόμα. Τον βρήκαν κάποτε ανάμεσα στα βράχια ένα κερασφόρο βρέφος καλυμμένο με μανδύα – στο χρώμα του κρασιού, στο σημείο όπου η Ινώ τον είχε εμπιστευθεί στην Μύστιδα, την μητέρα του Κόρινθου, από το ξακουστό νησί ήρθαν όλοι ετούτοι, **ο Πρυμνέας, ο Μιμας με τα στρεβλά πόδια, ο βουνήσιος Άκμων, ο Δαμνεύς και ο ακοντιστής ο Ωκύθοος, μαζί τους πήγε και ο Μελισσεύς με το αστραφτερό κράνος, συντροφεύοντας τον Ιδαίο που ο πατέρας του Σώκος** χτυπημένος από τη μανία της ασέβειας τους έδιωξε κάποτε από την θαλαζόσωστη πατρίδα τους, Τους διέφυγαν και πέρασαν στο έδαφος της Κνωσίας και ξανά πήγαν στα ταξίδια τους από την Κρήτη στη Φρυγία και από τη Φρυγία στην Αθήνα. όπου παρέμειναν ως ξένοι άποικοι και πυροσβέστες μέχρις ότου ο Κέκροπς κατέστρεψε τον Σάκο με εκδικητική λεπίδα δικαιοσύνης. αφήνοντας στη συνέχεια τη γη του μαραθωνοδρόμου που γύρισε…»

3. ΟΙ ΚΥΡΒΑΝΤΕΣ

Ο Στράβων στα «Γεωγραφικά» (10 III C 472, 20) αναφέρει ότι οι Κύρβαντες ήταν πρόσωπα διαφορετικά από τους Κουρήτες και του

Κορύβαντες και ότι: «Ο Φερεκύδης πάλι λέει ότι από τον Απόλλωνα και τη Ρητία γεννήθηκαν εννέα Κύρβαντες που κατοίκησαν τη Σαμοθράκη.. ...».. (Στράβων 10, III C 472.20-21). Από τους Ορφικούς ύμνους (βλέπε π.χ. Ορφέως Ύμνοι 39 «Κορύβαντος») και του Ευσταθίου τα «Υπομήματα (517.35)» προκύπτει ότι οι Κορύβαντες και οι Κύρβαντες είναι ‘ένα και το αυτό, αφού οι ονομασίες αυτές εκεί εναλλασονται, πρβ:

«Κικλήσκω χθονός ἀενάου βασιλήα μέγιστον,
Κύρβαντ᾽ ολβιόμοιρον, Αρήιον, απροσόρατον,
νυκτερινὸν Κουρήτα, φόβων αποπαύστορα δεινών,
φαντασιών επαρωγόν, ερημοπλάνον Κορύβαντα….. (Ορφέως Ύμνοι 39 «Κορύβαντος»)

Το αυτό λέει και το Λεξικό του Ησύχιου του Αλεξανδρέως (5ος αι.): <Κύρβαντες>·= Κορύβαντες, <κυρβασία>· = ὀρθὴ τιάρα. ταὐτῃ δε οι Περσών βασιλείς μόνοι εχρώντο. Και κορυφή αλέκτορος .

Η ονομασία Κορύβαντες, σύμφωνα με το Μέγα Ετυμολογικό, ετυμολογείται απ’ όπου και η ονομασία Κορύβαντες, δηλαδή από το κ(ο)ρύβω > κρύβω > Κρύβαντες και με μετάθεση του ρ γίνεται Κύρβαντες ή από το ότι φορούσαν περικεφαλαία, από το κόρυς = άλλως η κυρβασία: «Κύρβαντες: Δαίμονες περί την Ρέαν, οι τον Δία φυλάξαντες᾽ βαίνειν γαρ φυλάσειν’ οιον ος Χρύσην αμφιβέβηκαι. Η παρά το κρύβειν Κρύβαντες και Κύρβαντες οθεν και Κυρβασία και Κρυβασία. Εχει δε την κεφαλήν καλύπτειν. Άλλοι δε τα περικεφαλαίας κυρβασίας φασί.» (ΜΕΓΑ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ)

Πράγματι η λέξη «κόρυς» (= περικεφαλαία) απ’ όπου Κορύβαντες είναι συνώνυμη με τη λέξη «κυρβασία». «Κυρβασίες» ονόμαζαν οι Ρωμαίοι , συμφωνα με το Διονύσιο Αλικαρνασσέα, τις περικεφαλαίες των Κουρητών τους = ιταλικά Σαλίων και επίσης «κυρβασίες» ονόμαζαν οι Έλληνες τις περικεφαλαίες των Περσών, Σακών, Σκυθών κ.α.

Στα σχολια (Στραβωνος Γεωγραφικά ΒΙΒΛΙΟ Ι) αναφέρεται ομοίως: «και Καλλίμαχος δε (Υμν. Εις Δία, 46) Κύρβαντας καλεί Κορύβαντας. «Κύρβαντες, Κορύβαντες – Κυρβάσαι, αποσκιρτάν φησίν Ησύχιος. Λέγεια δε ο αυτ᾽ ’ος και «κυρβάσια», επίπλων κρούσιν» καθ ου γραπτέον ίσως, κτρβασίαν, επι ποδών κρούσιν – Στ. 27, όμως] εξ ΕΔ, ΑΡ».

Ο Λυκόφρων ο Χαλκιδευς στο «Αλεξάνδρα ή Κασσάνδρα» αναφέρει ότι στη Σαμοθράκη υπήρχε το «Ζήρυνθον άντρον της κυνοσφαγούς θεού λιπών, ερυμνόν κτίσμα Κυρβάντων, Σάον…..».. («Αλεξάνδρα ή Κασάνδρα», Λυκόφρων Χαλκιδευς). Αντίθετα ο Διονύσιος Περιηγητής στο στίχος. 524 αναφέρει ότι οι νήσοι Ίμβρος και τένεδος ήσαν άστυ των Κορυβάντων. («Ἴμβρος, Θρηικίη τε Σάμος, Κορυβάντιον άστυ».) Εξ αυτού ο Ευστάθιος αναφέρει:

«Η δε Ίμβρος Θρακική μεν έστι νήσος, ιερά Καβείρων και αυτή, όνομα δε δαιμόνων οι Κάβειροι, ετιμάτο δε αυτόθι και ο Ερμής, ον Ίμβραμον λέγουσιν οι Κάρες, ως εν τοις Εθνικοίς αναγράφεται. Όθεν και τάχα και Ίμβρος η νήσος παρανομάζεται. η δε θρακία Σάμος λέγεται μεν και Σαμοθράκη συνθέσεως, καλείται ούτω προς διαστολήν της ετέρας Σάμου της Ιωνικής……. την δε Σάμον την Θρακικήν Κυρβάντιο ήτοι Κορυβάντιον άστυ λέγει, δια τα εκεί των Κορυβάντων μυστήρια, ων και Λυκόφρων μέμνηται, αφ ων και κορυβαντιάν το μετα εκστάσεως ενθουσιάν» (Ευσταθίου Υπομνήματα 517.35).

4. ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ

Κάβειροι ονομάζονταν οι γιοι του Ηφαίστου ή του γιού του Καδμίλου, οι οποίοι δημιούργησαν ένα ιδιαίτερο ιερατικό σώμα και θεοποιήθηκαν, κάτι όπως οι Κουρήτες που απλώνονταν σε Θάσο, Ίμβρο, Λήμνο και πολλά άλλα μέρη. Ο Στράβωνας, επικαλούμενος αρχαιότερούς του ιστορικούς, σχετικά με τους Κάβειρους και τους Κύρβαντες, αναφέρει:

19…….. «Κάποιοι λένε τους Κορύβαντες παιδιά του Κρόνου κι άλλοι παιδιά του Δία και της Καλλιόπης, ταυτόσημους με τους Καβείρους. Πήγαν στη Σαμοθράκη, που παλαιά λεγόταν Μελίτη, και οι τελετές τους είναι απόκρυφες. «20. Ο Σκήψιος, που μάζεψε τους μύθους , δεν τα δέχεται αυτά. Λέει ότι καμία μαρτυρία δεν υπάρχει στη Σαμοθράκη για απόκρυφες τελετές. Παραθέτει πάντως τη θεωρία του Στησίμβροτου από τη Θάσο, ότι οι τελετές στη Θάσο ήταν αφιερωμένες στους Καβείρους, που πήραν το όνομά τους από το όρος Κάβειρος της Βερεκυντίας. Άλλοι θεωρούν τους Κουρήτες διακόνους της Εκάτης, ταυτόσημους με τους Κορύβαντες. Ο Σκήψιος αναφέρει επίσης, σε αντίθεση με τον Ευριπίδη, ότι οι γιορτές της Ρέας δεν επιχωριάζουν μήτε είναι σεβαστές στην Κρήτη. Υπάρχουν μόνο στη Φρυγία και στην Τρωάδα. Όσοι λένε το αντίθετο μάλλον κάνουν μυθολογία παρά ιστορία, αν και η συνωνυμία μερικών τόπων τους κάνει να πέφτουν σε παρόμοια λάθη. Ίδη βουνό υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη Ίδη βουνά υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη. Λόφος της Ίδης είναι η Πύτνα , απ΄όπου και ιεράπυτνα η πόλη. (Ίδη γαρ το όρος το τε Τρωικόν και το Κρητικόν, και Δίκτη τόπος εν τη Σκηψία και όρος εν Κρήτη. Της δε Ίδης λόφος Πύτνα … αφ ου Ιεράπυτνα η πόλις)……..

21. Ο Ακουσίλαος ο Αργείος αναφέρει πως ο Καδμίλος είναι παιδί του Ηφαίστου και της Καβειρούς. Αυτός γέννησε τρεις Καβείρους. Αυτοί γέννησαν τις Καβειρίδες Νύμφες.

Ο Φερεκύδης πάλι λέει ότι από τον Απόλλωνα και τη Ρητία γεννήθηκαν εννέα Κύρβαντες που κατοίκησαν τη Σαμοθράκη. Από την Καβειρώ, την κόρη του Πρωτέα, και τον Ήφαιστο γεννήθηκαν τρεις Κάβειροι και τρεις Καβειρίδες Νύμφες, και δημιουργήθηκαν ιεροτελεστίες κυρίως στην Ίμβρο και στη Λήμνο, αλλά και σε μερικές πόλεις της Τρωάδας. Τα ονόματά τους είναι απόκρυφα.

Ο Ηρόδοτος (Γ 37) αναφέρει ιερά των Καβείρων όπως και του Ηφαίστου, έως τη Μέμφιδα, που τα κατάστρεψε ο Καμβύσης. Οι τόποι που όπου λατρευινταν οι θεότητες είναι ακατοίκητοι, το Κορυβαντείο στην Αμαξιτία της σημερινής χώρας των Αλεξανδρέων κοντά στο Σμίνθιο, και η Κορύβισσα στη Σκηψία κοντά στον ΕΥρήεντα ποταμό, σε ομώνυμη κόμη, και στον χείμαρο Αιθαλόεντα…».. (Στράβων 10, C 472 III 19-21)

Ο Ηρόδοτος (3. 37), σχετικά με τους Καβείρους, αναφέρει επακριβώς τα εξής: « Ἔκανε λοιπόν πολλές τέτοιες τρέλες ο Καμβύσης στους Πέρσες και στους συμμάχους τους· και όταν έμεινε στη Μέμφιδα άνοιγε τους παλιούς τάφους και εξέταζε τους πεθαμένους· πήγε μάλιστα και στο ιερό του Ηφαίστου και ξεκαρδίστηκε στα γέλια με το άγαλμα· γιατί το άγαλμα μοιάζει εξαιρετικά με τους φοινικικούς Πατάικους, που οι Φοίνικες τους κουβαλούν στις πλώρες από τις τριήρεις τους. Για όποιον δεν τους έχει δει ποτέ, σημειώνω ότι μοιάζουν με νάνους. Ο Καμβύσης όμως μπήκε και στο ιερό των Καβείρων, όπου δεν επιτρέπεται να μπαίνει άλλος πάρεξ ο ιερέας· αυτά τα αγάλματα μάλιστα τα έκαψε κιόλας αφού τα κορόιδεψε με το παραπάνω. Είναι και αυτά όμοια με του Ηφαίστου και λέγεται ότι είναι γιοι του. Από όλα αυτά λοιπόν είναι για μένα φανερό ότι ο Καμβύσης ήταν τελείως τρελός· αλλιώς δεν θα δοκίμαζε να κοροϊδέψει ιερά και έθιμα».

Ο Ησύχιος στο λεξικό του αναφέρει: «Καβείρια = εορτή αγομένη. Κάβειροι, καρκίνοι πάνυ δε τιμώνται ούτοι εν Λήμνω ως Θεοί. Λέγονται δε είναι Ηφαίστου παίδες»(Callim. Ep. XLII 1).

Επίσης στα σχόλια ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ «ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ» (10) αναφέρονται τα εξής: «[Εν Λήμνω….. τους Καβείρους τιμάσθαι.]: «"Κάβειροι, καρκίνοι. Πάνυ δε τιμώνται ούτοι εν Λήμνω, ως θεοί. Λέγονται δε είναι Ηφαίστου παίδες», φησίν Ησύχιος, είτε τους Καβείρους και Καρκίνους συνωνύμως λέγεσθαι, είτε το θαλάσσιον ζώον, τον πάσιν γνωριμον Καρκίνον, και Κάβειρον ονομάζεσθαι εμφαίνων. Οι δ' ουν εν τη παρ' ημίν συνθεία τους θαλασσίους καρκίνους δηλούντες Κάβουροι παρά το Κάβειροι μάλλον εοίκασι παρεφθάρθαι ή ώσπερ ο Ευστάθιος (σελ. 1389), παρά το Κάμμαροι ή Κάμμοροι (ρωμ. Camarus)».

ΚΑΒΕΙΡΟΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

Ο Ορφέας στα «Αργοναυτικά» (468-470) αναφέρει ότι οι Αργοναύτες έφθασαν στο ιερό νησί της Σαμοθράκης **όπου τελούνται όργια θεών φρικτά κι απόρρητα για τους θνητούς** και αφού μυήθηκαν με χαρά και μετά συνέχισαν το ταξίδι τους:

«ος δια πολλήν γαίαν ιεί μεγαλόβρομον ύδωρ. Ουλύμπου δε βαθυσκοπέλου πρηώνας ερυμνούς έδρακον Μινύαι, (και) Ἄθω δενδρώδεα κάμψαν, Παλλήνην (τ') εὐρειάν τε (ιδέ) ζαθέην Σαμοθρήκην, (ένθα και)όὄργια οι φρικτά θεών, άρρητα βροτοῖσιν Ἄθω δενδρώδεα κάμψαν, Παλλήνην (τ') ευρειάν, ιδέ Ζαθέην Σαμοθρήκην, (ένθα και) όργια φρικτά θεών, άρρητα βροτοίσιν, άσμενοι εισεπέρησαν εμαις υποθημοσύνῃσιν ήρωες· μίγα γαρ σφιν αφέλσιμον ανθρώποισιν τήσδε θυηπολίης»

Μετάφραση: «Αφού παρέκαμψαν τον δασωμένο Άθω και την ευρύχωρη Παλλήνη κι έφθασαν στης Σαμοθράκης το ιερό νησί, όπου τελούνται όργια θεών φρικτά κι απόρρητα για τους θνητούς, σε αυτά με χαρά τους μυήθηκαν οι ήρωες, ακολουθώντας τη δική μου συμβουλή. Γιατί είναι ωφέλιμο σε όσους πλέουν στη θάλασσα να συμμετέχουν στην ιεροτελεστία αυτή». (Ορφέως «Αργοναυτικά» 468-470)

Ο Απολλώνιος Ρόδιος στα δικά του «Αργοναυτικά» αναφέρει αφενός ότι στη Σαμοθράκη τελούνταν ιερές τελετές υπερ της διάσωσης των ναυτικών και αφετέρου ότι η Σαμοθράκη καλούνταν και «νήσος ες **Ηλέκτρης, πρβ**: «….Εσπέριοι δ' Ορφήος εφημοσύνησιν έκελσαν Νήσον ες Ηλέκτρης Ατλαντίδος όφρα δαέντες Αρρήκτες αγανήσι τελεσφορίησι θέμιτας, Σωότεροι κρυόεασαν υπειρ άλα ναυτίλοιντο. Των μεν έτ' ου προτέρω μυθήσομαι….». Επίσης στα ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΑ «ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ» ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ αναφέρονται, σχετικά με τη Σαμοθράκη, τη Σάμο, τον Ιασίωνα, τους Καβείρους κ.α., τα εξής:

(Ι 917): «Μυούνται δε εν τη Σαμοθράκη τοις Καβείροις, ων Μυασίας φησί και τα ονόματα' τέσσαρες δ' εισί τον αριθμόν Αξιέρος, Αξιόκερσα, Αξιόκερσος, Αξίερος με ουν εστίν η Δημήτηρ, Αξιόκερσα δε η Περσεφόνη, Αξιόκερσος δε ο Αίδης. Ο δε προστιθέμενος τέταρτος, Κάσμιλος, ο Ερμής εστιν, ως ιστορεί Διονυσόδωρος. Αθηνίων δε φησίν, ότι Διός και Ηλέκτρας εγένετο Ιασίων και Δάρδανος. Κάβειροι δε δοκούσι προσαγορεύσθαι απο Καβείρων των κατά Φρυγίας ορών, επεί εντεύθεν μετηνέχθησαν. Οι δε δυο είναι τους Καβείρους φασί πρότερον' πρεσβύτερον με Δία νεώτερον δε Διόνυσον».

<<V. 916. Νήσον ες Ηλέκτρης. Την Σαμοθράκην λέγει, Εκεί κει γαρ ώκει Ηλέκτρα η Ατλαντος και ωνομάζετο υπό τών εγχωρίων Στρατηγίς ήν φησιν Ελλάνικος Ηλεκτρυώνην καλείσθαι. Εγέννησε δε [εκ Διός] τρείς παίδας, Δάρδανον, τον ες Τροίαν κατ οικήσαντα, ον και Πολυάρχη φασί λέγεσθαι υπό των εγχωρίων, και Ητίωνα, ον Ιασίωνα ονομάζουσι' και φασι κεραυνωθήναι αυτόν υβρίζοντα άγαλμα της

Δήμητρος, Τρίτην δε έσχεν Αρμονίαν, ήνηγάγετο Κάδμος. Και από της μητρός αυτής Ηλεκτρίδας πύλας της Θήβης ονομάσαι ιστορεί Ελλάνικος εν πρώτω Τρωϊκών, και Ιδομενεύς εν πρώτω Τρωικών.

V. 917. Αρρήκτους αγανήσι. Τάς τελετάς λέγει τας εν Σαμοθράκη αγομένας εί τις μυηθείη, εν τούς κατά θάλασσαν χειμώσι διασώζεται. Και Οδυσσέα δέ φασι μεμυημένον εν Σαμοθράκη, χρήσασθαι τώ κρηδέμνω αντί ταινίας, [και σωθήναι εκ του θαλασσίου κλύδωνος, θέμενον υπό την κοιλίαν το κρήδεμνον]. Περί γάρ την κοιλίαν οι μεμυημένοι ταινίας άπτουσι πορφυράς. [Ου μόνον δ' εν τοις κατά θάλατταν κινδύνοις οι μυηθέντες διασώ ζονται, αλλά και τύχοι άν παντός, ού αν τυχείν εύξαιτο ο μυηθείς] Και Αγαμέμνονα δέ φασι μεμυημένον, εν ταραχή όντα πολλή κατά Τροίαν, δι' ακαταστασίαν τών Ελλήνων, παύσαι την στάσιν, πορ φυρίδα έχοντα. Μυούνται δε εν τη Σαμοθράκη τους Καβείροις, ών Μνασέας φησί και τα ονόματα. . Τέσσαρες δ' εισι τον αριθμόν Αξίερος, Αξιόκερσα, Αξιόκερσος. Αξίερος μένουν εστιν η Δημή τηρ Αξιόκερσα δε, η Περσεφόνη Αξιόκερσος δε, ο άδης, "ό δε προστιθέμενος τέταρτος, Κάσμιλος, ο Ερμής εστιν, ως ίστορεί Διο νυσόδωρος Αθηνίων δέ φησιν"), ότι Διός και Ηλέκτρας εγένετο Ιασίων και Δάρδανος, Κάβειροι δε δοκούσι προσηγορεύσθαι από Καβείρων των κατά Φρυγίαν ορών, έπει εντεύθεν [εις Σαμοθρά κην] μετηνέχθησαν. Οι δε δύο είναι τους Καβείρους φασί πρότε ρον πρεσβύτερον μεν, Δία, νεώτερον δε, Διόνυσον. Η δε Σαμο θράκη εκαλείτο πρότερον Λευκοσία, ως ιστορεί Αριστοτέλης εν Σα μοθράκης πολιτεία. "Υστερον δε από Σάου τού Ερμού και Ρήνης παιδός Σάμος πρόσωνομάσθη, κατά παρένθεσιν του μ. Θράκων δε οίκησάντων αυτήν, εκλήθη Σαμοθράκη.>>

Ο Πλούταρχος στο «Αλκιβιάδης» αναφέρει ότι οι θεοί στη Σαμοθράκη λέγονταν Κάβειροι και επίσης ότι εκεί λατρευόταν οι Διόσκουροι.

«Υπήρχε δ' αφιέρωμα του Μαρκέλλου, εκτός των εν Ρώμη, και γυμνάσιον προσέτι εν Κατάνη της Σικελίας· και ανδριάντες δε και εικόνες εξ όσων έλαβεν εν Συρακούσαις, ανετέθησαν υπ' αυτού εν Σαμοθράκη παρά τοις Θεοίς ούς Καβείρους ωνόμαζον».

«Εκείνοι δε πεισθέντες, και δόντες τα χρυσώματα, εστερήθησαν της τιμής των, διότι δεν τοις έδωκε το αργύριον, αλλά τριάκοντα τάλαντα κερδήσας από των φίλων του, άτινα έμελλον μετ' ολίγον να λάβωσι οι εχθροί, έπλευσε μετ' αυτών εις την Σαμοθράκην, και κατέφυγεν ως ικέτης εις τους Διοσκούρους» (Πλουταρχος, Αλκιβιάδης, μεταφραση Α. Ραγκαβής)

ΚΑΒΕΙΡΕΙΟ ΘΗΒΑΣ

Ο Παυσανίας (9.25) αναφέρει ότι σύμφωνα με τη θηβαϊκή παράδοση στην περιοχή της Θήβας υπήρχε άλσος της Δήμητρας Καβειραίας και της Κόρης, και εκεί παλιά υπήρχε πόλη, της οποίας οι κάτοικοι αποκαλούνταν Κάβειροι. Η Δήμητρα, όταν επισκέφθηκε την περιοχή, φέρεται πως αποκάλυψε κάποιο μυστήριο των Καβείρων στον Προμηθέα και στο γιο του Αιτναίο, τις λεπτομέρειες του οποίου δεν μπορούσε να αποκαλύψει ο Παυσανίας. Τα μυστήρια ήταν ένα από τα δώρα της Δήμητρας στους Καβείρους, που διώχθηκαν από τη χώρα τους από τους Αργείους. Οι Κάβειροι ως προστάτιδες θεότητες του ιερού ήταν φύλακες των αμπελιών και της γονιμότητας.

ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ

Οι χριστιανοί , επειδή ήσαν αντίθετοι προς τη θρησκεία των Ολύμπιων Θεών, συνέδεσαν τα μυστήρια , τους Καβείρους και τους Κορυβάντες και με φόνους κλπ Για παράδειγμα ο ΚΛΗΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ στο «ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ» (II,19, 1.3.4) αναφέρει:

«Ει θέλεις δ΄ εποπτεύσαι καὶ Κορυβάντων όργια, τὸν τρίτον ἀδελφὸν ἀποκτείναντες οὑτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκρού φοινικίδι ἐπεκαλυψάτην καὶ καταστέψαντε ἐθαψάτην, φέροντες ἐπὶ χαλκῆς ἀσπίδος ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ολύμπου καὶ ταῦτ΄ ἔστι τὰ μυστήρια, συνελόντι φάναι, φόνοι καὶ τάφοι. Οἱ δὲ ιερείς οἱ τῶνδε, οὓς Ἀνακτοτελεστὰς οἷς μέλον καλεῖν καλοῦσι, προσεπιτερατεύονται τῇ συμφορά, ὁλόριζον ἀπαγορεύοντες σέλινον ἐπὶ τραπέζης τιθέναι· οἴονται γὰρ δὴ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπορρυέντος τοῦ Κορυβαντικοῦ τὸ σέλινον ἐκπεφυκέναι· ὥσπερ ἀμέλει καὶ αἱ θεσμοφοριάζουσαι τῆς ῥοιᾶς τοὺς κόκκους παραφυλάττουσιν ἐσθίειν· τοὺς γὰρ ἀποπεπτωκότας χαμαὶ ἐκ τῶν τοῦ Διο νύσου αἵματος σταγόνων βεβλαστηκέναι νομίζουσι τὰς ῥοιάς. Καβείρους δὲ τοὺς Κορύβαντας καλοῦντες καὶ τελετὴν Καβειρικὴν καταγγέλλουσιν· αὐτὼ γὰρ δὴ τούτω τὼ ἀδελφοκτόνω τὴν κίστην ἀνελομένω, ἐν ᾗ τὸ τοῦ Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεοῦς ἔμποροι φορτίου· κἀνταῦθα διετριβέτην, φυγάδε ὄντε, τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν αἰδοῖα καὶ κίστην θρῃσκεύειν παραθεμένω Τυρρηνοῖς. Δι΄ ἣν αἰτίαν οὐκἀπεικότως τὸν Διόνυσόν τινες Ἄττιν προσαγορεύεσθαι θέλουσιν, αἰδοίων ἐστερημένον».

[Μετάφραση]: Αν θέλεις να μυηθείς και στον ανώτερο βαθμό μύησης [εννοείται η εποπτεία.] στα μυστήρια των Κορυβάντων, [άκου]: Αφού σκότωσαν τον τρίτο αδελφό, κάλυψαν το κεφάλι του νεκρού με κόκκινο πανί και τον έθαψαν, αφού τον μετέφεραν πάνω σε χάλκινη ασπίδα στις παρυφές του Ολύμπου. Αυτά είναι τα μυστήρια: με μια λέξη φόνοι και ταφές· οι ιερείς αυτών των μυστηρίων, που για όσους ενδιαφέρονται ονομάζονται πρόεδροι των μυστηρίων των Κορυβάντων[1], προσέθεταν τούτο σαν θαύμα στο γεγονός: Απαγόρευαν να σερβίρεται πάνω στο τραπέζι σέλινο ολόκληρο, με τη ρίζα και τα φύλλα του· γιατί πιστεύουν ότι το σέλινο φύτρωσε από το αίμα που έτρεξε από τον Κορύβαντα. Είναι βέβαια παρόμοιο το έθιμο που παρατηρείται στις γυναίκες που γιορτάζουν τα Θεσμοφόρια. Προσέχουν να μην φάνε σπόρους ροδιού που πέφτουν στη γη, επειδή θεωρούν ότι τα ρόδια βλάστησαν από τις σταγόνες του αίματος του Διόνυσου. Ονομάζοντας Κάβειρους τους Κορύβαντες μαρτυρούν και γιορτή Καβειρική· οι δύο αδελφοκτόνοι δηλαδή πήραν την κίστη, στην οποία είχαν τοποθετηθεί τα γεννητικά όργανα του Διόνυσου, και τη μετέφεραν στην Τυρρηνία, έμποροι ενός τιμημένου φορτίου· εκεί παρέμειναν, ως εξόριστοι, και μύησαν στην πολυτιμότατη διδασκαλία ευσέβειας, δηλαδή τα απόκρυφα όργανα και την κίστη, στους Τυρρηνούς. Γι' αυτόν τον λόγο δικαιολογημένα κάποιοι θέλουν να προσαγορεύουν τον Άττι Διόνυσο, γιατί και αυτός είχε ευνουχισθεί. (ΚΛΗΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ II,19, 1.3.4)

5. ΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΟΡΦΙΚΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ

Στους Ορφικούς ύμνους οι Κουρήτες και οι Κορύβαντες θεωρούνταν ότι εν ζωή κατείχαν τα κατασκευάσματα του Άρη («Αρήια τεύχε᾽ ἐχοντες»), δηλαδή τα όπλα, τα δόρατα, τις ασπίδες, τα κράνη κλπ, καθώς και του Απόλλωνα τη λύρα και με τους ήχους τους και μόνο, ειδικά από

το κτύπημα των χάλκινων ασπίδων τους και τη φασαρία του χορού τους, έδιωχναν τους κινδύνους στους ανθρώπους, σκορπούσαν τα άγρια θηρία, έκαναν να ανθίζουν τα άνθη κλπ.

Κατάλοιπο της ως άνω πίστης-λατρείας είναι οι καλούμενοι «κουδουνοφόροι» στα καρναβάλια. Ο θόρυβος που δημιουργούν οι κουδουνοφόροι με τα κουδούνια, θυμίζει τους Κουρήτες και τους Κορύβαντες που θορυβούσαν, για να απομακρύνουν το κακό, κάτι που έχει και την εξήγησή του. Όλα τα άγρια ζώα, οι μη «έχοντας σώας τα φρένας» κλπ απεχθάνονται το δυνατό και μη σύνηθες θόρυβο και προ αυτού εξαφανίζονται.

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ 38. ΚΟΥΡΗΤΩΝ, ΘΥΜΙΑΜΑ ΛΙΒΑΝΟΝ

«**Χαλκόκροτοι Κουρήτες, Αρήια τεύχε᾽ ἔχοντες,** ουράνιοι χθόνιοί τε και εἰνάλιοι, πολύολβοι, ζωιογόνοι πνοιαί, κόσμου σωτῆρες αγαυοί, οἵτε Σαμοθράικην, ιερὴν χθόνα, ναιετάοντες κινδύνους θνητῶν απερύκετε ποντοπλανήτων.....**Κουρήτες Κορύβαντες**, ἀνάκτορες εὐδύνατοί τε ἐν Σαμοθρᾴκῃ ἄνακτες, ὁμοῦ Διόσκοροι αὐτοί, πνοιαὶ ἀέναοι, ψυχοτρόφοι, ἀεροειδεῖς, οἵτε καὶ οὐράνιοι δίδυμοι κληΐζεσθ᾽ ἐν Ὀλύμπῳ, εὔπνοοι, εὔδιοι, σωτήριοι ἠδὲ προσηνεῖς, ὠροτρόφοι, φερέκαρποι ἐπιπνείοιτε ἄνακτες

Μεταφραση: «Χαλκόκροτοι **Κουρήτες**, που κατέχεται τα κατασκευάσματα του Άρη, ουράνιοι, χθόνιοι και εινάλιοι, πολύολβοι, ζωογόνες πνοές, του Κόσμου αγαυοί σωτήρες, που κατοικείται στην Σαμοθράκη, την ιερή χθόνα, και αποτρέπετε τους κινδύνους από τους ποντοπλάνητες θνητούς. Εσείς και την τελετή θέσατε στους μέροπες, αθάνατοι Κουρήτες, που έχετε τα κατασκευάσματα του Άρη. Κινείται τον Ωκεανόν, και ομοίος κινείται και τα θαλάσσια δένδρα. Έρχεστε στην γαία ηχόντας με ελαφριά πόδια, μαρμαίροντας όπλα και όταν ορμάτε πετούν άπαντα τα θηρία, όταν έρχεστε θόρυβος και βοή ακούγεται στον ουρανό και από τους ελιγμούς των ποδιών σας έρχεται αφρικάνικη σκόνη. Τότε και άπαντα τα άνθεα ανθίζουν. Δαίμονες αθάνατοι, τροφοίς και ολετήρες οι ίδιο, που όταν ορμάτε χολούμενοι κατεβάτες στους ανθρώπους πεπληρώνεται – με οδύνες – και τον βίο και τα κτήματα και αυτούς τους ίδιους, στενάζει δε ο μέγας και βαθυδίνης πόντος, το υψίκορφο δένδρο εκ ριζών πίπτει στην χθόνα και η ουράνια ηχώ βοά με τους ήχους των φύλλων. **Κουρήτες Κορύβαντες**, ανάκτορες και ευδύνατοι άνακτες της Σαμοθράκης, που είστε οι ίδιοι οι Διόσκουροι, πνοές αέναες, ψυχοτρόφοι, αεροειδείς, που και ουράνιοι **δίδυμοι αποκαλείστε** εν Ὀλυμπω, εύπνοοι, εύδιοι, σωτήριοι & προσηνείς, ωροτρόφοι, ας μας δίνεται επίπνοια φερέκαρποι άνακτες. (ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ «ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ» ΟΡΦΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΥΜΝΟΙ, ΥΜΝΟΣ 38)

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ 31 « ΚΟΥΡΗΤΩΝ»
Σκιρτηταί Κουρήτες, ενόπλια βήματα θέντες,
ποσσίκροτοι, ρομβηταί, ορέστεροι, ευαστήρες,
κρουσιλύραι, παράρυθμοι, επεμβάται, ίχνεσι κούφοι,
οπλοφόροι, φύλακες, κοσμήτορες, αγλαόφημοι,
μητρός ορειομανούς συνοπάονες, οργιοφάνται·
έλθοιτ᾽ ευμενέοντες απ᾽ ευφήμοισι λόγοισι,

βουκόλωι ευάντητοι αεί κεχαρηότι θυμώι.

Μτφ: Ω χοροπηδηχτές Κουρήτες, που ρυθμοπερπατάτε ένοπλοι,
ποδοκρούστες, σβουρόστροφοι, ορεινοί, βακχόκραυγοι,
λυροκρούστες, έρρυθμοι, βαδιστές ελαφροπάτητοι,
οπλοφόροι, φύλακες, οδηγητές, λαμπρόφημοι,
σύντροφοι της ορειμανούς μητέρας, οργιοφάντες·
προσέλθετε ευμενείς απ' τα εγκωμιαστικά λόγια,
προσηνείς προς τον ποιμένα πάντοτε με χαρούμενη διάθεση.
(Orphica Procli Hymni Musaei Carmen de Hero et Leandro Callimachi Hymni et epigrammata, 31)

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ 39. «ΚΟΡΥΒΑΝΤΟΣ», θυμίαμα λίβανον
«Κικλήσκω χθονός ἀενάου βασιλῆα μέγιστον,
Κύρβαντ᾽ ολβιόμοιρον, Αρήιον, απροσόρατον,
νυκτερινὸν Κουρήτα, φόβων αποπαύστορα δεινών,
φαντασιών επαρωγόν, ερημοπλάνον Κορύβαντα…..¨

Μετάφραση: «Καλώ της αέναης χθόνας τον μέγιστο βασιλέα, τον **ολβιόμοιρο Κύρβαντα**, τον Άρήιον, τον απροσόρατον, τον νυκτερινό **Κουρήτα,** τον αποπαύστορα των δεινών φόβων, τονεπαρωγόν των φαντασιών, τον ερημοπλάνον **Κορύβαντα**, τον αιολόμορφο άνακτα, τον διφυή θεό, τον πολύμορφο, τον φοίνιον, που έχεις αίμα από δίδυμα αδέρφια, που με τηνγνώμη της Δηούς παράλλαξες το αγνό σου δέμας, παίρνοντας θηρότυπον μορφή δνοφερού δράκοντας. Άκουσε, μακάριε, τις φωνές της ανάγκης της έκπληκτης ψυχής μας και απέπεμπε την μήνιν, παύοντας τις φαντασίες.»

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ 123 «Ευχή προς Μουσαίον»
«…τ' επικέκλομαι αγνάς εννέα και Χάριτάς τε και Ὥρας ηδ' Ενιαυτὸν Λητώ τ' ευπλόκαμον, θείην σεμνήν τε Διώνην Κουρήτάς τ' ενόπλους Κορύβαντάς τ' ηδέ Καβείρους και μεγάλους Σωτήρας ομού, Διός άφθιτα τέκνα, Ιδαίους τε θεοὺς ηδ' άγγελον Ουρανιώνων, Ερμείαν κήρυκα….»
Μετάφραση: «….. επικαλούμαι τις αγνές εννέα (μούσες) και τις Χάριτες και τις Ὥρες ακόμη και τον Ενιαυτόν και τη Λητώ την ωραιοπλόκαμο και τη θεία και σεμνή Διώνη, και τους Κουρήτες τους ενόπλους και τους Κορύβαντες και τους Καβείρουςτ και τους τρανούς Σωτήρες, τ' άφθαρτα τέκνα του Διός, και τους μεγάλους Ιδαίους θεούς και τον αγγελιοφόρο των ουρανίωνων (θεών), τον Ερμήν, τον κήρυκα….» (Ορφικός Ὕμνος «Ορφεύς προς Μουσαίον»)

6. ΟΙ ΟΜΗΡΙΚΟΙ ΚΟΥΡΗΤΕΣ (ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΛΠ)

Ο Στράβωνας (Γεωγραφικά 10, ΙΙΙ C 463 - 467 και ΙΙΙ C 472) αναφέρει ότι στην Αιτωλία κατοικούσαν αρχικά οι Κουρήτες, που μερικοί τους θέλουν να κατάγονται από την Κρήτη και άλλοι από την Εύβοια και τους οποίους αναφέρει και ο Όμηρος (Ιλιάς Ξ 116-117 και Ιλιάς Ι 529). Ο Στράβων αναφέρει επίσης ότι οι Κουρήτες αυτοί πρώτοι φόρεσαν χαλκά όπλα και γι αυτό τους είπαν και Χαλκιδείς και όταν ήρθαν εκεί οι Αιτωλείς από την Ἰλιδα με Αρχηγό τον Αιτωλό, τους έδιωξαν στην Ακαρνανία.

Κουρήτες, λέει πάντα ο Στράβων, κατοικούσαν και στην Πλευρωνία, που την έλεγαν Κουρήτι, που και αυτούς τους έδιωξαν οι Αιτωλείς. Ακολούθως όλοι οι Κουρήτες πήγαν στη Χαλκίδα της Εύβοιας. Οι εν λόγω Κουρήτες ονομάστηκαν, λέει, έτσι, γιατί κούρευαν τα μαλλιά τους, για να μην τους τραβάνε από εκεί στις μάχες οι εχθροί τους και να τους σκοτώνουν («τα δ' έμπροσθεν κείρεσθαι, διο και Κουρήτας από της κουράς κληθήναι») και σε σχέση με τους πέραν από τον Αχελώο που τους έλεγαν Ακαρνάνες, επειδή δεν κούρευαν τα μαλλιά της κάρας (= κεφαλής) τους ή κατ' άλλους από το βουνό Κούριο που βρίσκεται εκεί και άνωθεν της Πλευρώνας: «……Τους δε Κουρήτας των μεν Ακαρνάναι των δ' Αιτωλοίς προσνεμόντων, και των μεν εκ Κρήτης των δ' εξ Ευβοίας…»

«Άλλοι συσχετίζουν τους Κουρήτες με τους Ακαρνάνες και άλλοι με τους Αιτωλούς. Μερικοί τους θέλουν να κατάγονται από την Κρήτη κι άλλοι από την Εύβοια. Τους αναφέρει και ο Όμηρος…….. Αναφέρει (ο ιστορικός Έφορος) ότι στην αρχή όλη η χώρα (της Αιτωλίας) κατείχαν οι Κουρήτες. Έφτασε από την Ήλιδα ο Αιτωλός, ο γιος του Ενδυμίωνα, και νίκησε στον πόλεμο . Τους Κουρήτες έδιωξε στη σημερινή Ακαρνανία…… ….. Για τους Κουρήτες αναφέρονται επίσης κι άλλα….. Τη χώρα που λέγεται σήμερα Αιτωλία την κατοικούσαν οι Κουρήτες, όταν όμως ήρθαν οι Αιτωλοί με αρχηγό τον Αιτωλό, του έδιωξαν στην Ακαρνανία. Επίσης οι Κουρήτες κατοικούσαν την Πλευρωνία , που την έλεγαν και Κουρήτι, οπότε 'ήρθαν οι Αιολείς , την κατέκτησαν κι έδιωξαν τους κατοίκους της.. Ο Αρχέμαχος από την Εύβοια λέει πως οι Κουρήτες ήρθαν κι έμειναν στην στην Χαλκίδα και πολεμούσαν συνεχώς για το Λήλαντ πεδίο. Οι εχθροί τους αρπάζανε από τα μπροστινά μαλλιά και τους σκότωναν, οπότε αυτοί άφηναν μακριά μαλλιά τους τα πίσω και έκοβαν τα πρόστιμά. Ονομάστηκαν Κουρήτες, γιατί κούρευαν τα μαλλιά τους («διο και Κουρήτας από της κουράς κληθήναι»). Μετά ήρθαν στην Αιτωλία , έμειναν στα μέρη της Πλευρώνας και έλεγαν τους κατοίκους πέρα από τον Αχελώο Ακαρνάνες, επειδή άφηναν τα μαλλιά τους άκουρα. Άλλοι λένε πως οι Κουρήτες ονομάστηκαν από το όρος Κούριο, που βρίσκεται πάνω από την Πλευρώνα..». (Στράβων 10, III C 463,1- 465,6).

«Οι δ' ου τους Κουρήτας, αλλά τους Κορύβαντας, Φρύγας, εκείνους δε Κρήτας' είναι, περιθέσθαι δ' όπλα χαλκά πρώτους εν Ευβοία, διο και Χαλκιδέας αυτους κληθήναι Στραβων 10, III C 472, 19)

Επομένως ο Στράβωνας εδώ θεωρεί ότι η ονομασία «Κουρήτες» της Αιτωλοακαρνανίας σημαίνει «οι κουρεμένοι», από το κουρεύω, κουρά και όχι από το «κούροι ή κόροι» (= οι νέοι, οι νεοσύλλεκτοι στρατιώτες), απ' όπου ετυμολογείται η λέξη «Κουρήτες» της Κρήτης, ενώ «Ακαρνάνες = οι ά-κουροι, οι μη κουρεμένοι, οι έχοντας α(κουρη)-κάρη (=κεφαλή).

Ο Στράβωνας (10, III C. 467, 8) αναφέρει επίσης ότι μερικοί ιστορικοί λένε πως οι Κουρήτες της Αιτωλίας πήραν το όνομα τους (όχι από το ότι κούρευαν την κεφαλή τους, όπως έχει πει πιο πριν, αλλά) από το ότι ντύνονταν θηλυπρεπώς, όπως οι «κόρες» («θηλυστολούντας γαρ ως αι κόραι»), κάτι που μπορεί να έχουν, λέει, δίκιο, γιατί αφενός πολλοί αρχαίοι Έλληνες είχαν αυτή τη συνήθεια, όπως οι Ίωνες που φορούσαν χιτώνες γυναικείους, και οι πολεμιστές του Λεωνίδα που κτενιζόταν πριν από τη μάχη και αφετέρου μια ονομασία ετυμολογείται με πολλούς τρόπους οπότε εύλογα «κουρήτες» λέγονταν και αυτοί που χόρευαν πολεμικούς χορούς, επειδή φρόντιζαν τα μαλλιά τους (εννοεί κούρευαν – ξύριζαν μαλλιά και γένια) και επίσης φρόντιζαν (επιμελούνταν) τη φορεσιά τους και επίσης οι νέοι (οι νεοσύλλεκτοι) στρατιώτες, αφού και ο Όμηρος Κουρήτες αποκάλεσε τους νέους στρατιώτες., όπως προκύπτει, λέει πάντα ο Στράβων, από τους εξής στίχους του Ομήρου: «Δώρα φέρουν Κούρητες Αχαιοί» (Ιλιάς Τ 193-195 και «Κρινάμενοις κουρήτας αριστήας Παναχαιών, δώρα θοής ...» (Ιλιάς Τ 248):

«**8**. Καθώς οι ιστορικοί, εξαιτίας της ταύτισης του ονόματος των Κουρήτων με όλους, τοποθέτησαν ανόμοια πράγματα σε ένα, εγώ δεν θα διστάσω να μιλήσω εκτενώς γι αυτά……. Λένε

για παράδειγμα ότι οι Κουρήτες της Αιτωλίας πήραν το όνομα , επειδή ντύνονταν θηλυπρεπώς, όπως οι κόρες («θηλυστολούντας γαρ ως αι κόραι»), υπάρχουν επομένως πολλοί τρόποι να ετυμολογηθεί η λέξη «Κουρήτες». Εύλογο επίσης είναι πως ο χορός με όπλα άρχιζε πρώτα από αυτούς που φρόντιζαν τα μαλλιά και τη στολή τους και γι αυτό τους είπαν Κουρήτες, και ο χορός έδωσε αφορμή σε άλλους, πιο πολεμικούς ανθρώπους, που περνούσαν ενόπλως τη ζωή τους, να χορεύουν, οπότε τους είπαν κι αυτούς Κουρήτες. Εννοώ εκείνους που συναντήσαμε στην Εύβοια, στην Αιτωλία και στην Ακαρνανία. Ακόμη και ο Όμηρος Κουρήτες αποκάλεσε τους νέους στρατιώτες («Και Όμηρος δε τους νέους στρατιώτας ούτω (Κουρήτες) προσηγόρευσε»): Διάλεξε τους άριστους κουρήτες απ όλους τους Αχαιούς, φερε τα δώρα από το ταχύ καράβι, όσα στον Αχιλλέα χτες υποσχεθήκαμε (κρινάμενοι κούρητεςν αριστήας Παναχαιών…). Και πάλι: «Φέραν τα δώρα κουρήτες Αχαιοί («δώρα φέρον κούρητες Αχαιοί»)» ……..(Στράβων 10, III C. 467, 8).

Ο Στέφανος Βυζάντιος στα «Εθνικά» αναφέρει ότι με την ονομασία Κουρήτες λεγόταν και φυλές στην Κρήτη, στην Αιτωλοακαρνανία - Εύβοια (Χαλκίδα) και αρχαίο Λάτιο (Ρώμη):

«Αιδηψός, πόλις Ευβοίας, Στράβων έννάτω", κείται δε κατά Αιδηψον τής Ευβοίας, όπου τα θερμά λουτρά Ηρακλέους, ήν δε και σιδηρά και χαλκά μέταλλα κατά Εύβοιαν, Καλλίμαχος Δαιδάλων εν δε λάχαινε μεν έργα σιδήρου, οι γαρ Ευβοείς σιδηρουργοί και χαλκείς άριστοι. Επαφρόδιτος δε μαρτυρεί, εκεί χαλκόν πρώτον ευρεθήναι, και πρώτοι χαλκόν εκεί ενεδύσαντο **οι Κούρητες** οι μετά Διός έλθόντες, ούς φύλακας τής νήσου και τού ιερού τής Ρέας κατέλιπον, αφ' ού οι Χαλκιδείς ανομάσθησαν, ο πολίτης Αιδήψιος Καλλίμαχος Εκάλη, "Αρκιος ή χειρεσσιν έλών Αιδήψιον άορ».

«Ακαρνανία, χώρα κεχωρισμένη των **Κουρήτων** προς τω Αχελώω, διο καλούνται οι μεν κερόμενοι **Κουρήτες**, οι δε ακούρευν το Ακαρνάνες, ένιοι δε από ήρωος τούνομα έχειν το εκάτερον φύλον, οι δε από τού όρους τού Κουρίου τους Κουρήτας είναι φασιν, οι δε θηλυστολούντας ως αι κούραι τούνομα σχεΐν, είναι γαρ και ν τοιούτόν τινα ζήλον έν τους Έλλησιν, ως και Πάονας έλκεχίτωνας (ειρήσθαι και κρώβυλον και τέπτιγα έμπλέκεσθαι, και τούς περί Α. Λεωνίδαν κτενιζομένους την κόμην, ότ' εξήεσαν εις τήν μάχην, καταφρονηθήναι υπο Περσών, τό εθνικόν Ακαρνάν, ως Αινιάν, Ατιντάν, Αθαμάν, Αζάν απλά γάρ τό Τιτανόπαν σύνθετον. περί τού Δυμάν ειρήσεται, έκ τής γενικής τής Ακαρνάνος Ακαρνανία, ως Κιλικία, Φρυγία, και το θηλυκόν Ακαρνανίς». (Στ. Βυζάντιος «Εθνικά», λέξη Ακαρνανία)

Κούρης, ο εξ Ακαρνανίας, (Κουρήτές τ' έμαχοντο και Αιτωλοί. "Όμηρος (Iliad. IX.529) και Κουρεύς παράγωγον, και θηλυκόν Κουρίτις. Κούρειος και Κούρεια και Κούρισσα θηλυκώς, Κούριοι, έθνος Σαβίνων, πολεμήσαν Ρωμαίοις, Χάραξ ιβ. οι φυλέται Κουρίται, και οι Ρωμαίοι Κούριτες προς εκείνων έκλήθησαν,

Αθήναι, η πόλη …. Έβδομη (πόλη με την ονομασία Αθήνα είναι αυτή της) Ακαρνανίας, ως Δημήτριος Αθηναίους εν τη **Κουρήτιδ**ι κτίσαντας πόλιν Αθήνας

Σκύλλιον, όρος Κρήτης, οι παροικούντες Σκύλλιοι. Σκύλλιος γαρ ό Ζεύς αυτού τιμάται, ένθα φασίν αποθέσθαι τους **Κουρήτα**ς μετά των Σπαρτιατών τόν Δία.>>

Οι ΌΜΗΡΟΣ και ο ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, σχετικά με τους Κουρήτες, αναφέρουν συγκεκριμένα:

« Ενδυμίωνος δε και νηίδος νύμφης, ἣ ως τινες Ιφιανάσσης, Αιτωλός, ος αποκτείνας Άπιν τον Φορωνέως και φυγών εις την Κουρήτιδα χώραν, κτείνας τούς υποδεξαμένους Φθίας και Απόλλωνος υιούς, Δώρον και Λαόδοκον και Πολυποίτην, αφ' εαυτού την χώραν Αιτωλίαν εκάλεσεν» (Απολλόδωρος Α 7,6)

« Κουρήτες τ' εμάχοντο και Αἰτωλοί μενεχάρμαι αμφί πόλιν Καλυδώνα και αλλήλους ενάριζον. Αιτωλοὶ μεν αμυνόμενοι Καλυδώνος εραννής, Κουρήτες δε διαπραθέειν μεμαώτες Άρηϊ.» (Ιλιάς Ι 525)

Ο Στράβωνας (Γεωγραφικά 10, III C 463 - 467 και III C 472), όπως είδαμε πιο πριν, αναφέρει ότι μερικοί θέλουν τους Κουρήτες να

κατάγονται της Αιτωλοακαρνανίας από την Κρήτη: «……Τους δε Κουρήτας των μεν Ακαρνάναι των δ' Αιτωλοίς προσνεμόντων, και των μεν εκ Κρήτης των δ' εξ Ευβοίας…»

Αντίθετα ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιος Μοναχός στο «Εκλογή χρονογραφίας από Αδάμ μέχρι Διοκλητιανού», επικαλούμενο άλλο συγγραφέα, αναφέρει ότι οι Κουρήτες της Κρήτης κατάγονταν από τους Κουρήτες της Αιτολωακαρνανίας: «Τούτοις τοις χρόνοις Άτλας ὁ Προμηθέως αδελφός ἀριστος αστρολόγος διέλαμπεν, ως επιστήμης ένεκεν τον ουρανὸν αυτόν φέρειν πεφήμισται. Ευριπίδης δὲ τὸν Ἄτλαντα όρος είναι φησιν υπερνεφές. Ούτος κατά τοὺς χρόνους Γοθονιὴλ ἠκμαζεν, ὡς μαρτυρούσι πάντες οι εκ τού καθ' ημάς λόγου ιστορικοί, ἐν οἷς και Αφρικανός φησιν «Οι από της Κουρητείας της νυν Ακαρνανίας Κουρήτες και Κορύβαντες Κνωσσὸν ὠκισαν, οι την εν ὁπλοις εὐρυθμον κίνησιν ευρόντες.» (εκλογή χρονογραφίας συνταγεισα υπο Γεωργίου Μοναχού συγκελλου γεγονότος ταρασίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως απο Αδάμ μέχρι Διοκλητιανού)

7. Η ΦΡΥΓΙΑ, Η ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ ΚΑΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Α. ΦΡΥΓΙΑ: Η ΡΕΑ ή ΚΥΒΕΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΤΗΣ ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ ή ΚΟΥΡΗΤΕΣ

Ο Στράβωνας («Γεωγραφικά» 10.ΙΙΙ, C 469 12) αναφέρει ότι οι Φρύγες και από τους Τρώες αυτοί που κατοικούν γύρω από το όρος Ίδη της Μ. Ασίας αποκαλούν τη θεά Ρέα και με την ονομασία «Κυβέλη», από το τοπωνύμιο (όρος) Κυβέλα όπου λατρευόταν, καθώς και «Μητέρα των Θεών» και επίσης ότι οι Έλληνες αποκαλούν **τους βοηθούς της Κουρήτες**, όχι από τον ίδιο μύθο με τον κρητικό, αλλά τους θεωρούν ως ένα ιδιαίτερο είδος βοηθών αντίστοιχων με τους Σατύρους. **Τους ίδιους τους αποκαλούν και Κορύβαντες**: «12. Οι Βερέκυνθες, πάλι, ένα γένος των Φρυγών, και γενικά οι Φρύγες και από τους Τρώες οι κάτοικοι της Ίδης τιμούν και γιορτάζουν τη Ρέα με οργιαστικές τελετές. Την αποκαλούν Μητέρα των θεών και Άγδιστι και Φρυγία Μεγάλη, θεά. Από τα τοπωνύμια την αποκαλούν Ιδαία, Δινδύμη, Σιπυλήνη, Πεσσινουντίδα, Κυβέλη και Κυβήβη. (Ρέαν μεν και αυτοί τιμώσι και οργιάζουσι ταύτη, μητέρα καλούντες θεών και Άγδιστιν και Φρυγίαν Θεόν μεγάλη, από δε τον τόπων Ιδαία και Δινδυμήνην και Κυβέλη). Ο Έλληνες αποκαλούν τους διακόνους της Κουρήτες, όχι από τον ίδιο μύθο με τον Κρητικό, αλλά τους θεωρούν ως ιδιαίτερο είδος βοηθών αντίστοιχων με τους Σατύρους. Τους ίδιους αποκαλούν Κορύβαντες («τους δ' αυτούς και Κορύβαντας καλούσι». (Στράβωνας «Γεωγραφικά» 10.ΙΙΙ, C 469 12)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (Γ 59, 1-9) αναφέρει και ένα άλλο μύθο των εγχωρίων της Μ. Ασίας που λέει ότι η Κυβέλη ήταν κόρη του Μήονα, Βασιλιά της Φρυγίας και Λυδίας, και της Δινδύμης, την οποία αρχικά δεν ήθελαν οι γονείς της και την παράτησαν στο όρος Κύβελο απ᾽ όπου η ονομασία της, η ονομασία, Κυβέλη. Αναφέρει επίσης ότι ο Αττις ήταν ένας νέος στο όρος Κύβελο της Μ. Ασίας που ερωτεύτηκε η Κυβέλη και τον οποίο σκότωσε ο πατέρας της Κυβέλης, γιατί δεν τον ήθελε για γαμπρό: «Στη Φρυγία, όμως , έπεσε αρρώστια στους ανθρώπους και η γη έγινε στέρφα, οι άνθρωποι που τους βρήκε η συμφορά ρώτησαν το θεό πώς μπορούσαν να απαλλαγούν από το κακό, κι εκείνος, λένε, τους πρόσταξε να θάψουν το σώμα του Αττιδος και να τιμούν την Κυβέλη ως θεά. Έτσι, οι κάτοικοι της Φρυγίας, δεδομένου ότι το σώμα είχε εξαφανιστεί από το χρόνο, κατασκεύασαν εικόνα του νέου, στην οποία ψάλλοντας θρήνους

και αποδίδοντας τιμές ανάλογες με τη συμφορά του εξευμένισαν την οργή εκείνου που είχε υποστεί την παρανομία' («προς ω θρηνούντας ταις οικείαις τιμαίς του πάθους εξιλάσκεσθαι την του παρανομηθέντος μήνιν») πράγμα που συνεχίζουν να κάνουν και μέχρι των ημερών μας. Στη δε Κυβέλη, έχοντας από τα παλαιά χρόνια ιδρύσει βωμούς προς τιμήν της, προσέφεραν...». (Διόδωρος Γ,59.8)

Ο Αλεξανδρινός περιηγητής Διονύσιος αναφέρει για τους Φρύγες τα εξής: «Ολβιωτάτοι δε τους Φρύγας και Αρριανός ιστορεί, λέγων και ότι λέγονται Φρυγες παλαιότατοι ανθρώπων γενέσθαι, και ότι μαίνονται τη Ρέα, και προς Κορυβάντων κατέχονται, ήγουν κορυβαντιώσι δαιμονώντες. Όταν δε κατάσχη αυτούς το θείον, ελαυνόμενοι και μέγα βοώντες και ορχούμενοι προθεσπίζουσι τα μέλοντα, θεοφορούμενοι και μαινόμενοι...». (Dionysius Periegetes: Graece Et Latine : Cum Vetustis Commentariis et interpretationnibus ex recensione ..., Τόμος 2)

Β. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ: Η ΡΕΑ ή ΚΥΒΕΛΗ, ΟΙ ΓΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΗΣ ΟΙ ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3, 55,9) αναφέρει ότι με την ονομασία Κορύβαντες, σύμφωνα με το μύθο, λέγονταν οι γιοί της μητέρας των Θεών (= η θεά Ρέα ή άλλως Κυβέλη), τους οποίους εγκατέστησε στο νησί της Σαμοθράκης μαζί με άλλους κατοίκους οι οποίοι μετά τελούσαν τελετές και στους οποίους υπέδειξε και τα μυστήρια που τελούνταν εκεί κλπ, πρβ: «Στη συνέχεια, ενώ εξαπλωνόταν (η εκστρατεία της Αμαζόνας Μύρινας, αδελφή της Μυτηλήνης) και σε άλλα νησιά, έπεσε σε θύελλα και, αφού έκανε προσευχές προς τη μητέρα των θεών (= η Θεά Ρέα ή άλλως Κυβέλη)[106] υπέρ της σωτηρίας της, έφτασε σε κάποιο έρημο νησί.τούτο το νησί, υπακούοντας σε όραμα που είχε στα όνειρα της, το αφιέρωσε στην παραπάνω θεά, ίδρυσε βωμούς και πρόσφερε μεγαλοπρεπείς θυσίες. Το νησί το ονόμασε Σαμοθράκη, το οποίο μεθερμηνευόμενο στην Ελληνική γλώσσα σημαίνει «ιερά νήσος».μερικοί όμως ιστορικοί διατείνονται πως στην αρχή ονομαζόταν Σάμος και πως την ονόμασαν Σαμοθράκη, όταν κάποτε την κατοίκησαν Θράκες. Πλην όμως, όταν οι Αμαζόνες επανήλθαν στην ηπειρωτική χώρα, ο μύθος λέει πως η μητέρα των θεών, ευχαριστημένη από το νησί, εγκατέστησε εκεί κάποιους κατοίκους αλλά εγκατέστησε επίσης και τους γιους της τους ονομαζόμενους Κορύβαντες" στων οποίων τις **τελετές παραδίδεται ως απόρρητο το ποιος ήταν ο πατέρας τους-η θεά επέδειξε και τα μυστήρια που εξακολουθούν να τελούνται στο νησί και έθεσε τον νόμο το τέμενος να είναι άσυλο**. Την ίδια περίπου εποχή, ο Μόψος από τη Θράκη, εξορισμένος από τον Λυκούργο τον βασιλιά των Θρακών, εισέβαλε στη χώρα των Αμαζόνων με στρατό από τους ανθρώπους που είχαν εξοριστεί μαζί του" μαζί με τον Μόψο εκστράτευσε και ο Σίπυλος ο Σκύθης, εξόριστος επίσης από τη Σκυθία που συνορεύει με τη Θράκη. Στην εκ παρατάξεως μάχη που δόθηκε, επικράτησαν ο Σίπυλος και ο Μόψος, ενώ η βασίλισσα των Αμαζόνων Μύρινα μαζί με το μεγαλύτερο μέρος του στρατού της σκοτώθηκαν. Με την πάροδο του χρόνου, καθώς οι Θράκες επικρατούσαν συνέχεια στις μάχες, οι Αμαζόνες που απέμειναν επέστρεψαν τελικά πάλι στη Λιβύη. Κι αυτό ήταν το τέλος, σύμφωνα με τον μύθο, της εκστρατείας των Αμαζόνων της Λιβύης». (Διόδωρος Σικελιώτης 3.55).

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5, 48-49) αναφέρει και μια άλλη εκδοχή του μύθου που λέει οτι οι Κορύβαντες πήραν το όνομά τους από τον Κορύβαντα, γιό του Ιασίωνα και της Ρέας ή άλλως Κυβέλης, που πρώτος δίδαξε τις τελετουργίες προς τιμήν της Κυβέλης στους κατοίκους της Σαμοθράκης και της Φρυγίας. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι αφενός τα τελούμενα μυστήρια στη Σαμοθράκη διδάχτηκαν από το Δία στο γιο του Ιασίονα και αφετέρου η θεά Ρέα ή άλλως Κυβέλης ερωτεύτηκε τον Ιασίωνα,

που ήταν γιος του Δία και της Ηλέκτρας, μιας των Ατλαντίδων, καρπός του έρωτα των οποίων ήταν ο Κορύβας και ο οποίος μετά έδωσε τ' όνομα του σε όλους όσους καταλήφθηκαν από τη θεά (Κυβέλη) στις ιερές τελετές της, ονομάζοντας τους Κορύβαντες, Μετά τη μετάσταση του Ιασίωνα στους αθανάτους, η Κυβέλη και ο Κορύβαντας μετέφεραν στην Ασία τις τελετές της μητέρας των θεών και πήγαν στη Φρυγία πρβ:

<<Ζώντας οι κάτοικοι της Σαμοθράκης υπό αυτό το καθεστώς, λένε πως γεννήθηκαν εκεί από τον Δία και την Ηλέκτρα, που ήταν μία από τις Ατλαντίδες, ο Δάρδανος, ο Ιασίωνας και η Αρμονία..... Επειδή, όμως, ο Δίας θέλησε να τιμηθεί και ο άλλος του γιος, του δίδαξε την τέλεση των μυστηρίων, που υπήρχε από παλιά στο νησί αλλά τότε, κατά κάποιον τρόπο, ανατέθηκε σ' αυτόν, γι' αυτά όμως είναι αθέμιτο να μάθει κανείς εκτός από τους μυημένους. Ο Ιασίων, λοιπόν, θεωρείται ο πρώτος που μύησε ξένους στην τελετή κάνοντας τη μ' αυτό ένδοξη. Ύστερα απ' αυτά, ο Κάδμος, ο γιος του Αγήνορα, αφίχθηκε εκεί αναζητώντας την Ευρώπη και, αφού μυήθηκε στην τελετή, παντρεύτηκε την Αρμονία, που ήταν αδελφή του Ιασίωνα και όχι, όπως αναφέρουν οι Έλληνες στους μύθους τους, κόρη του Άρη. Τούτος ο γάμος ήταν ο πρώτος, λένε, στον οποίο παρακάθησαν θεοί και η Δήμητρα, που ερωτεύτηκε τον Ιασίωνα, δώρισε τον καρπό του σίτου, ενώ ο Ερμής έκανε δώρο λύρα και η Αθηνά το περιβόητο περιδέραιο, πέπλο και αυλούς, η Ηλέκτρα δώρισε τα μυστήρια της λεγόμενης μεγάλης μητέρα των θεών, με τα κύμβαλα, τα τύμπανα και τα λοιπά σύνεργα των οργιαστικών τελετών, ο Απόλλωνας έπαιξε τη λύρα, οι Μούσες τους αυλούς και οι υπόλοιποι θεοί με τα ωραία λόγια τους προσαύξησαν τη δόξα του γάμου. Μετά απ' αυτά, ο Κάδμος, σύμφωνα με τον χρησμό που του είχε δοθεί, ίδρυσε τις Θήβες, λένε, στη Βοιωτία, ενώ ο Ιασίωνας παντρεύτηκε την Κυβέλη και γέννησε τον Κορύβαντα. Μετά τη μετάσταση του Ιασίωνα στους αθανάτους, ο Δάρδανος, η Κυβέλη και ο Κορύβαντας μετέφεραν στην Ασία τις τελετές της μητέρας των θεών και πήγαν στη Φρυγία. Η Κυβέλη παντρεύτηκε τον πρώτο 'Ολυμπο και γέννησε την Αλκή και ονόμασε τη θεά Κυβέλη από τ' όνομα της, ενώ ο Κορύβαντας έδωσε τ' όνομα του σε όλους όσους καταλήφθηκαν από τη θεά στις ιερές τελετές της μητέρας του, ονομάζοντας τους Κορύβαντες, και παντρεύτηκε τη Θήβη, τη θυγατέρα του Κίλικα. Με τον ίδιο τρόπο, μετέφερε από εκεί τους αυλούς στη Φρυγία και τη λύρα του Ερμή στη Λυρνησσό, την οποία αργότερα πήρε ο Αχιλλέας όταν εκπόρθησε την πόλη. Από τον Ιασίωνα, τώρα, και τη Δήμητρα, γεννήθηκε, λένε οι μύθοι, ο Πλούτος, αλλά στην πραγματικότητα ο πλούτος που δίνει το σιτάρι δόθηκε από τη Δήμητρα δώρο στον Ιασίωνα για τη συνουσία της μαζί του, κατά τον γάμο της Αρμονίας. Τα επί μέρους στοιχεία της τελετής παραμένουν απόρρητα και παραδίδονται μόνο στους μυημένους, ενώ είναι πασίγνωστη η εμφάνιση τούτων των θεών και η αναπάντεχη βοήθεια που προσφέρουν σε περίπτωση κινδύνου στους μυηθέντες που τους επικαλούνται. Λένε, μάλιστα, πως όσοι μετάσχουν στα μυστήρια γίνονται ευσεβέστεροι και δικαιότεροι και από κάθε άποψη καλύτεροι. Γι' αυτό και οι επιφανέστεροι από τους αρχαίους ήρωες και ημιθέους θέλησαν να μυηθούν στην τελετή' γιατί και ο Ιάσονας και οι Διόσκουροι, ο Ηρακλής, επίσης, και ο Ορφέας, αφού μυήθηκαν, πέτυχαν σε όλες τους τις εκστρατείες λόγω της εμφάνισης τούτων των θεών>>. (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 48-49)

Ο Απολλώνιος Ρόδιος στα «Αργοναυτικά»(468-470) αναφέρει τη Σαμοθράκη «ζαθέη» (= διάθεη, δηλ. σεπτή και αγιωτάτη) όπου γίνονται απόρρητες τελετές που προκαλούν ρίγη φόβου και για χάρη των θεών»: «Παλλήνην τ' εύρειαν, ιδέ Ζαθέην Σαμοθρήκην, ένθα και όργια φρικτά θεών, άρρητα βροτοίσιν, άσμενοι ειςεπέρησαν εμαίς υποθημοσύνησιν ήρωες»: (Απολλώνιος Ρόδιος «Αργοναυτικά» 468-470)

Ο Όμηρος στην Ιλιάδα ονομάζει τη Σαμοθράκη ως «Σάμος της Θράκης», και από εκεί, πάνω σε ένα βουνό, ο Θεός της Θάλασσας, ο Ποσειδώνας, παρακολουθούσε τον Τρωϊκό Πόλεμο που λάμβανε χώρα απέναντι στην Τροία – βουνό Ίδη: «επ' ακροτάτης κορυφής Σάμου υληέσσης Θρηϊκής» (Ομήρου Ιλιάδα, Ν στ. 10-19)

Ο Στράβων στα «Γεωγραφικά» (ΕΒΔΟΜΟΝ, Κεφ. 7 FRAGMENTA PALATINO -VATICANA 49-56) αναφέρει τα εξής, σχετικά με τα μυστήρια της Σαμοθράκης και πως αυτά μεταφέρθηκαν από τη Σαμοθράκη και στη Ίδη της Φρυγίας (Τρωάδας):

<< Ότι την Σαμοθράκην Ιασίων και Δάρδανος αδελφοί ώκουν κεραυνωθέντος δε Ιασίωνος διά την εις Δήμητρα άμαρτίαν, ο Δάρδανος απάρας εκ Σαμοθράκης, ελθών ώκησεν εν τη ύπωρεία της Ίδης, την πόλιν Δαρδανίαν καλέσας, και εδίδαξε τους Τρώας τα εν Σαμοθράκη μυστήρια εκαλείτο δε ή Σαμοθράκη Σάμος πρίν. Epit.

Ότι τους εν τη Σαμοθράκη τιμωμένους θεούς ειρήκασι πολλοί τους αυτούς τους Καβείροις, ουδ' αυτούς έχοντες λέγειν τους Καβείρους, οίτινές εισι, καθάπερ τους Κύρβαντας και Κορύβαντας, ως δ' αύτως Κουρήτας και Ιδαίους Δακτύλους. Ε.>>

(«ότι τους εν Σαμοθράκη τιμωμένους Θεούς πολλοί έχουν πει ότι αυτοί είναι οι ίδιοι Κάβειροι, (τους αυτοί που λένε τούτο, δεν μπορούν να τους πουν τους είναι οι Κάβειροι), ομοίως για τους Κύρβαντες και Κορύβαντας', τους και για τους Κουρήτας και Ιδαίους Δακτύλους»)

8. Ο ΔΙΑΣ, Ο ΧΟΡΟΣ, Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΕΝΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Α. Ο ΔΙΑΣ, Ο ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΡΥΘΜΟΣ ΓΕΝΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΑΝΤΡΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο χορός, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς: Διονύσιο Αλικαρνασσέα («Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Λόγος 2ος LXIX, 5 και Λόγος 7,72), Πλάτων (Νόμοι Ζ 795 – 797), Στράβων (10.5 III 8 και 10 IV 16), Διόδωρο Σικελιώτη (5.65), Πολυδεύκης Ιούλιος (Pollux «Ονομαστικό Λεξικό») , Ευριπίδη («Βάκχαι» αντιστροφή β΄, στ. 120-134) κ.α., είναι ελληνικό επιτήδευμα και μάλιστα Κρητικό, το οποίο «είχαν βρει και διδάξει πρώτοι οι Κουρήτες», δηλαδή οι νεοσύλλεκτοι στρατιώτες φρουροί και φροντιστές του Δία στο Δικταίο άντρο της Κρήτης ως παιγνίδι με σκοπό , αφενός να κάνουν θόρυβο και έτσι να μην ακούει τα κλάματα του Δία ο παιδοκτόνος πατέρας του ο Κρόνος και αφετέρου για να παίζουν-ηρεμούν τον Δία.

Θέλοντας, λέει, οι Κουρήτες στο «Δικταίον όρος» της Κρήτης από τη μια να παίξουν ή να ηρεμήσουν το Δία ως θετοί γονείς και από την άλλη να σκεπάσουν με το ποδοβολητό τους και τις ιαχές τους τα κλάματά του από το αυτί του παιδοκτόνου πατέρα του, γύρναγαν γύρω από το μικρό Δία ένοπλοι και κτυπώντας με το ξίφος τους ο ένας την ασπίδα του άλλου, κάνοντας τάχα μου ότι διεξάγουν μάχη ή προπόνηση για μάχη και οι κινήσεις αυτές μετά έγιναν χορός.

«Οργισθείσα δε επί τούτοις Ρέα παραγίνεται μεν εις Κρήτη, οπηνίκα τον Δία εγκυμονούσα ετύγχανε, **γεννά δε εν τω άντρω της Δίκτης Δία και τούτον μεν δίδωσι τρέφεσθαι Κούρησί** τε και ταις Μελισσέως παισί νύμφαις, Αδραστεία τε και Ίδη.αύται μεν ουν τον παίδα έτρεφον τω της Αμαλθείας γάλακτι, οι δε Κούρητες ένοπλοι εν τω άντρω το βρέφος φυλάσσοντες τοις δόρασι τας ασπίδας συνέκρουον, ίνα μη της του παιδός φωνής ο Κρόνος ακούση.Ρέα δε λίθον σπαργανώσασα δέδωκε Κρόνω καταπιείν ως τον γεγεννημένον παίδα». (Απολλόδωρος Α, 1, 6 - 7).

«οι δε τέως μακάρεσσι Θεοίς Τιτήσιν άνασσον, όφρα Ζευς έτι κούρος, έτι φρεσί νήπια ειδώς, Δικταίο ναίεσκεν υπο σπέος, οι δε μιν ούπω γηγενέες…" (Απολλώνιος, Αργοναυτικά, Α, 507 – 511)

"Nunc age, naturas apibus quas Juppiter ipse addidit expedian, pro qua mercede canoros Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae Dictaeo caeli regem pavere sub antro».. (Publius Vergilius Maro, Georgica IV, 149 – 152)

«Μυθεύουσιν εν Κρήτη γενέσθαι την Διός τέκνωσιν επί της Δίκτης, εν η και απόρρητος γίνεται θυσία» (Αγαθοκλής)

«κτύπῳ τε όπλων και κινήσει μελών ενρύθμῳ καθάπερ ο μύθος έχει» (Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Λογος 7,72)

Ακολούθως ο χορός διαδόθηκε από την Κρήτη σε όλο τον κόσμο, αρχικά στους Σπαρτιάτες, μετά στους Ρωμαίους κ.α. Και το ότιι ο χορός είναι ελληνικό επιτήδευμα και δη Κρητικό ή ότι οι Κ(ου)ρήτες > Κρήτες είναι οι αυτοί που βρήκαν και δίδαξαν πρώτοι το χορό είναι κάτι που προκύπτει , λένε οι αρχαίοι συγγραφείς (Αθήναιος κ.α.), και από το ότι:

Α) Αρχαιότερη γραπτή μαρτυρία για το χορό είναι αυτός στη Ραψωδία Σ (590 – 605) της Ιλιάδας του Ομήρου, όπου γίνεται περιγραφή ενός χορού που είχε διδάξει ο Δαίδαλος στην Αριάδνη, την κόρη του Μίνωα, όπως θα δούμε πιο κάτω.

Β) Οι ελληνικές λέξεις: χορός, χορογραφία, χορογράφος, χορωδία, όρχηση, ορχήστρα, μουσική, λύρα, αυλός κλπ είναι διεθνείς, παγκόσμιες, πρβ p.x. αγγλικά: chorus/dance, choreography, chorographer, choral group, choir, orchitic, orchestra, music = γαλλικά: chouer, chorale, chorégraphie, orchisi, orchestre, choeur, musique = γερμανικά: chor, choreografie, choreograf, chorédrame, chorist, orchester/musikkapelle, music κ.α.

Σημειώνεται ότι:

Α) Ο Λουκιανός στο «Περί Ορχήσεως» δεν αναφέρει ότι η θεά Ρέα δίδαξε στους Κουρήτες το χορό, όπως ισχυρ΄ζονται πολλοί, αλλά ότι η Θεά Ρέα θέλχτηκε από την τέχνη της ορχήσεώς και έβαλε του Κουρήτες και τους Κορύβαντες να χορεύουν στις τελετές της, αλλά και τότε που γέννησε το Δία στην Κρήτη, οπότε ο Δίας ωφελήθηκε πάρα πολύ απ΄αυτό, γιατί ο χορός των Κουρητών στην Κρήτη κάλυπτε το κλάμα του Δία, όταν γεννήθηκε και έτσι δεν τον βρήκε να τον φονεύσει ο παιδοκτόνος πατέρας του, πρβ: «Αναφέρεται ότι πρώτη η Ρέα εθέλχθη υπό της τέχνης ταύτης (της ορχήσεως) και εις μεν την Φρυγίαν έβαλε τους Κορύβαντας να χορεύσουν, εις δε την Κρήτην τους Κουρήτας, και δεν ωφελήθη ολίγον εκ της τέχνης αυτών, αφού δια του χορού των της έσωσαν τον Δία, ώστε και δικαίως ο Ζευς να ομολογή ότι οφείλει εις αυτούς σώστρα, διότι χάρις εις την όρχησίν των εσώθη από τους οδόντας του πατρός του. Εχόρευον δε ένοπλοι και εν τω μεταξύ εκρότουν τα ξίφη επί των ασπίδων και ανεπήδων κατά τρόπον ενθουσιώδη και πολεμικόν. Έπειτα οι επιφανέστεροι των Κρητών επιμελώς ασκηθέντες έγιναν άριστοι χορευταί, όχι μόνον οι απλοί πολίται αλλά και οι ανήκοντες εις ηγεμονικάς οικογενείας και πρωτεύοντες. Ο Όμηρος όχι δια να ψέξη, αλλά δια, να επαινέση τον Μηριόνην, τον ωνόμασεν ορχηστήν, και τόσον ήτο γνωστός και διεκρίνετο ούτος δια την χορευτικήν του τέχνην, ώστε όχι μόνον οι Έλληνες εγνώριζον τούτο, αλλά και αυτοί οι Τρώες, καίτοι εχθροί· και υποθέτω ότι το εμάντευον βλέποντες την ευκινησίαν και ευρυθμίαν με την οποίαν επολέμει και την οποίαν είχεν εκ της ορχήσεως (Λουκιανός «Περί Ορχήσεως» 8. Μεταφραση Ι. Κονδυλάκη)

Β) Το ότι ο Δίας , ο ρυθμός και ο χορός γεννήθηκαν στην Κρήτη το αναφέρουν πολλοί αρχαίοι συγγραφείς, πρβ:

«Ο Βελών (Pierre Belon , γάλλος φυσιοδίφης, που επισκέφθηκε την Κρήτη το 1548), περιηγηθείς την Κρήτη εν έτει 1550, είδε τους Σφακιώτας φέροντας έτι τόξα, φαρέτρας και βέλη. Νυν φέρουσι ταύτα μόνον εν εορταίς, ότε ένοπλοι και περιβεβλημένοι την παλαιάν ενδυμασίαν των χορεύουσι την Πυρρίχη, ως περιγράφουσι οι παλαιοί τον πολεμικόν χορόν. Τον χορόν τούτον χορεύουσι μέχρι σήμερον ένοπλοι πανταχού της Κρήτης, καλούντες αυτόν πηδηκτόν ή σούσταν, εν Ηρακλείω δε Μαλεβυζιώτικον, διότι εν Μαλεβυζίω ιδίως εν των ανατολικών επαρχιών χορεύουσιν αυτόν κανονικώτατα. Ανάγεται δε η αρχή του εις τους μυθικούς χρόνους. Κατά την μυθολογίαν ότε **η Ρέα έτικτεν εντός σπηλαίου επι της Δίκτης τον Δία οι Κουρήτες εχόρευον** περί το σπήλαιον κρούοντες τα όπλα των , ίνα δια θορύβου τούτου αποκρύψωσι τας κραυγάς της τεκτούσης, και κατόπιν τους κλαυθμυρισμούς του βρέφους από του Κρόνου όστις είχε την συνήθεια να κατατρώγη τα τέκνα του, και ούτως εσώθη ο Ζευς. (Ιωσήφ Χατζιδάκης «Περιήγησις εις Κρήτη», Ερμούπολις 1881. Ο Ιωσήφ Χατζηδάκης ήταν ο πρώτος Έφορος Αρχαιοτήτων της Κρητικής Πολιτείας (1698-1912).

«Είδη δε ορχημάτων, εμμέλεια, τραγική, κόρδακες, κωμικοί, σικιννίς, σατυρική. Ενόπλιοι ορχήσεις, πυρρίχη τε, καὶ τελεσίας, ἐπώνυμοι δύο Κρητών ορχηστών, Πυρρίχου τε καὶ Τελεσίου. εκαλεῖτο δε τι και ξιφισμός, και ποδισμός, και διαρρικνούσθαι, όπερ ην το την οσφὺν φορτικώς περιάγειν. Ην δε και κώμος ειδος ορχήσεως. Και τετράκωμος, Ηρακλέους ιερά, και πολεμική. Ην δε και κωμαστική, μάχην και πληγάς έχουσα…..(Πολυδεύκης «Ονομαστικό Λεξικό»)

<< Και εἰσιν **οι Σάλιοι κατά γουν την εμήν γνώμην Ελληνικώ μεθερμηνευθέντες ονόματι Κουρήτες, ὑφ΄ ημών μεν επί της ηλικίας ούτως ωνομασμένοι παρά τους κούρους,** υπό δε Ρωμαίων επί της συντόνου κινήσεως. Το γάρ εξάλλεσθαί τε και πηδάν σαλίρε ὑπ΄ αυτών λέγεται. από δε της αυτής αιτίας και τους άλλους άπαντας ορχηστάς, επει καν τούτοις πολύ το άλμα και σκίρτημα ένεστι, παράγοντες από των σαλίων τούνομα σαλτάτωρας καλούσιν. «Κινούνται (οι Ρωμαίοι χορευτές) γαρ προς αυλὸν εν ρυθμώ τας ενοπλίους κινήσεις τοτὲ μεν ομού, τότε δε παραλλὰξ και πατρίους τινὰς ύμνους άδουσιν άμα ταις χορείαις. χορείαν δε και κίνησιν ενόπλιον και τον εν ταις ασπίσιν ἀποτελούμενον υπό των εγχειριδίων ψόφον, ει τι δει τοις αρχαίοις τεκμηριούσθαι λόγοις, **Κουρήτες ήσαν οι πρώτοι καταστησάμενοι.** Τον δε περί αυτών μύθον ουέὲν δέομαι προς εἰδότας ὀλίγου δειν πάντας γράφειν» (Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Livre/Λόγος 2 LXX, 3-5).

Ρωμαικό ανάγλυφο (Γλυπτοθήκη Ny Carlsberg) με τους Κουρήτες να κρούουν τις ασπίδες με τα ξίφη τους και τη Ρέα να νανουρίζει το Δϊα στο Δικταίο άντρο.

«Οργισθείσα δε επί τούτοις Ρέα παραγίνεται μεν εις Κρήτη, οπηνίκα τον Δία εγκυμονούσα ετύγχανε, γεννά δε εν τω άντρω της Δίκτης Δία και τούτον μεν δίδωσι τρέφεσθαι Κούρησί τε και ταις Μελισσέως παισί νύμφαις, Αδραστεία τε και Ἰδῃ.αύται μεν ουν τον παίδα έτρεφον τω της Αμαλθείας γάλακτι, οι δε Κούρητες ένοπλοι εν τω άντρω το βρέφος φυλάσσοντες τοις δόρασι τας ασπίδας συνέκρουον, ίνα μη της του παιδός φωνής ο Κρόνος ακούση.Ρέα δε λίθον σπαργανώσασα δέδωκε Κρόνω καταπιείν ως τον γεγεννημένον παίδα». (Απολλόδωρος Α, 1, 6 - 7).

Πήλινο σύμπλεγμα του 1700-1580. π.Χ. που αποδίδει κυκλικό επιλήνιο (σε πατητήρι) χορό τεσσάρων ανδρών, που κρατιούνται από τους ώμους, όπως ακριβώς συμβαίνει και σήμερα στους Κρητικούς χορούς Πεντοζάλη και Σιγανό. Βρέθηκε σε θολωτό τάφο στο Καμηλάρι Αγίας Τριάδας Κρήτης (Μουσείο Ηρακλείου).

Ο επιλήνιος χορός ήταν Διονυσιακός, του θεού Διόνυσου. Οι Διονυσιακοί χοροί ήταν έκφραση μιμητική, όμως καλλιτεχνική των κινήσεων που γίνονται κατά τον τρύγο, πάτημα σταφυλιών και κρασοποσία.

«Ελληνικόν δ΄ άρα και τούτ΄ ην εν τοις πάνυ παλαιὸν επιτήδευμα, ενόπλιος όρχησις ἡ καλουμένη πυρρίχη, ειτ΄ Αθηνάς πρώτης επί Τιτάνων αφανισμώ χορεύειν και ορχείσθαι συν τοις όπλοις ταπινίκια υπό χαράς αρξαμένης, **είτε παλαίτερον έτι Κουρήτων αυτήν καταστησαμένων, ότε τον Δία τιθηνούμενοι θέλγειν εβούλοντο κτύπῳ τε όπλων και κινήσει μελών ενρύθμῳ καθάπερ ο μύθος έχει**. Δηλοί δε και τούτου την αρχαιότητα ως επιχωρίου τοις Έλλησιν Όμηρος πολλαχή μεν και άλλη, μάλιστα δ΄ εν ασπίδος κατασκευή, ήν Αχιλλεί δωρήσασθαί φησιν Ήφαιστον. Υποθέμενος γάρ εν αυτή δύο πόλεις την μεν ειρήνη κοσμουμένην, την δε πολέμῳ κακοπαθούσαν, εν η την αμείνω καθίστησι τύχην εορτάς ποιών και γάμους και θαλίας ώσπερ εικος και ταύτα λέγει· Κούροι δ΄ ορχηστήρες εδίνεον· εν δ΄ άρα τοίσιν Αυλοί φόρμιγγές τε βοήν έχον· αι δε γυναίκες Ιστάμεναι θαύμαζον επί προθύροισιν εκάστη. Καὶ αύθις έτερον εν αατή λέγων διακεκοσμήσθαι Κρητικὸν ηιθέων τε και παρθένων χορὸν ώδε είρηκεν· Εν δε χορὸν ποίκιλλε περικλυτός αμφιγυήεις, Τω ίκελον οίόν ποτ΄ ενί Κνωσσώ ευρείῃ Δαίδαλος ήσκησεν καλλιπλοκάμῳ Αριάδνη… .(Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Λογος 7,72)

«Λαβείν δε αυτόν την τούτων μίμησιν αποφαίνουσιν εκ τῶν Ελληνικών παραδειγμάτων ζηλωτὴν γενόμενον της τε Μίνω του Κρητὸς καὶ τῆς Λυκούργου του Λακεδαιμονίου σοφίας· ων ὁ μεν ομιλητής έφη γενέσθαι του Διός και φοιτών εις το Δικταίον όρος, εν ω τραφήναι τον Δία μυθολογούσιν οι Κρήτες υπὸ των Κουρήτων νεογνὸν όντα, κατέβαινεν εις το ιερὸν άντρον και τους νόμους εκεί συντιθεὶς εκόμιζεν, ους απέφαινε παρά του Διός λαμβάνειν· ο δε Λυκούργος εις Δελφούς αφικνούμενος υπό του Απόλλωνος έφη διδάσκεσθαι την νομοθεσίαν ..... Παρέζωσται δ΄ έκαστος αυτών ξίφος και τη μεν δεξιά χειρὶ λόγχην ἢ ῥάβδον ἥ τι τοιούθ΄ έτερον κρατεί, τη δ΄ ευωνύμῳ κατέχει πέλτην Θρᾳκίαν· ἡ δ΄ εστί ῥομβοειδεί θυρεώ στενωτέρας έχοντι τας λαγόνας εμφερής, οίας λέγονται φέρειν οι τα Κουρήτων παρ΄ Έλλησιν ἐπιτελούντες ιερά. Και είσιν οι Σάλιοι κατά γουν την εμήν γνώμην Ελληνικώ μεθερμηνευθέντες ονόματι Κουρήτες, ὑφ΄ ημών μεν επί της ηλικίας ούτως ωνομασμένοι παρά τους κούρους, υπό δε Ρωμαίων επί της συντόνου κινήσεως. Το γάρ εξάλλεσθαί τε και πηδάν σαλίρε ὑπ΄ αυτών λέγεται. από δε της αυτής αιτίας και τους άλλους άπαντας ορχηστάς, επει καν τούτοις πολύ το άλμα και σκίρτημα ένεστι, παράγοντες από των σαλίων τούνομα σαλτάτωρας καλούσιν. Κινούνται (οι Ρωμαίοι χορευτές) γαρ προς αυλὸν εν ρυθμώ τας ενοπλίους κινήσεις τοτὲ μεν ομού, τότε δε παραλλὰξ και πατρίους τινὰς ύμνους άδουσιν άμα ταις χορείαις. χορείαν δε και κίνησιν ενόπλιον και τον εν ταις ασπίσιν ἀποτελούμενον υπό των εγχειριδίων ψόφον, ει τι δει τοις αρχαίοις τεκμηριούσθαι λόγοις, Κουρήτες ήσαν οι πρώτοι καταστησάμενοι. Τον δε περί αυτών μύθον ουέὲν δέομαι προς ειδότας ὀλίγου δειν πάντας γράφειν» (Διονύσιος Αλικαρνασσεύς «Ρωμαϊκή Αρχαιολογία» Livre/Λόγος 2 LXI, 2 - LXX, 3-5).

(ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΒΛΕΠΕ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ : «Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ, ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ» Α. Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ)

Β. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΠΙΣΗΣ ΕΠΙΝΟΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΚΡΗΤΕΣ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3, 59) καταγράφοντας το τι λένε οι μύθοι των Φρυγών και των Ατλάντιων , σχετικά με τους Θεούς και τα έργα τους, και βλέποντας ότι πολλά από αυτά που λένε οι μύθοι αυτοί δεν είναι πραγματικότητα, όπως π.χ. ότι «ο Ερμής βρήκε την κιθάρα, όμως ο Απόλλωνας ήταν αυτός που έπαιξε σωστά» κ.α., συμπληρώνει-διευκρινίζει ότι οι Κρήτες δε συμφωνούν με όσα λένε οι μύθοι των Φρυγών και των Ατλάντιων (βλέπε Διόδωρος 3.61,3) και η αλήθεια γι αυτούς είναι αυτή που θα αναφέρει εκεί που θα γράψει σχετικά με αυτούς. Και αυτό το κάνει στο πέμπτο του βιβλίο και εκεί (βλέπε Διόδωρος Σικελιώτης 5, 64- 77) αναφέρει ότι οι Κρήτες λένε και φέρνοντας γι αυτό επιχειρήματα πως:

1) Οι περισσότεροι από τους θεούς: Δίας, Απόλλων, Ερμής, Αθηνά κλπ γεννήθηκαν στην Κρήτη και επειδή πήγαν και σε πολλά άλλα μέρη κάνοντας αγαθοεργίες μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους, θεωρήθηκαν ως οι πρώτοι κάτοικοι του Ολύμπου (δηλ. ανακηρύχτηκαν μετά θάνατο θεοί, κάτι ως ο Χριστός και οι Άγιοι σήμερα). Έτσι από τους τόπους και τις πράξεις που έλαβαν χώρα στο κάθε μέρος που πήγαιναν ο Απόλλωνας π.χ. ονομάστηκε Λύκιος, Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, Περσία…. παρόλο που και οι δυο είχαν γεννηθεί στην Κρήτη(βλέπε Διόδωρος 5.77,3-8), πρβ: «των γαρ θεών φασι τους πλείστους εν της Κρήτης ορμηθεντας επιέναι πολλά μέρη της οικουμένης, ευεργετούντας …. Το μεν (Απόλλωνα) Δηλιον και Λυκιον και Πύθιον ονομαζεσθαι, την δ’ (Άρτεμη) Εφεσίαν και Κρησίαν, ετι δε Ταυροπόλον και Περσίαν, αμφοτέρων εν Κρήτη γεγενημένων…» (Διόδωρος 5.77).

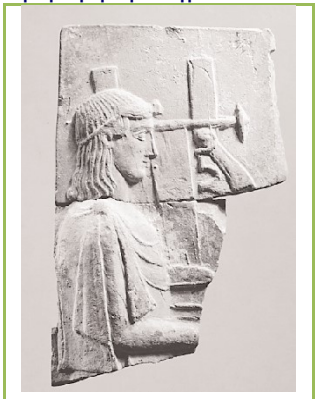
Πήλινο ανάγλυφο 5ου αι. π.Χ. με τον Απόλλωνα κιθαρωδό (Μουσείο Χανίων)

2) Η Ρέα γέννησε το Δία στην Κρήτη και στη συνέχεια τον άφησε εκεί για να τον αναθρέψουν οι Κουρήτες και γι αυτό, όταν αυτός ανδρώθηκε, έκτισε μια πόλη στο όρος Δίκτη, όπου ακριβώς ο μύθος λέει ότι γεννήθηκε: «ανδρωθέντα δ’ αυτόν (ο Δίας) φασί πρώτον πόλιν κτίσαι περί την Δίκτα, όπου και τη γένεσιν αυτού μυθολογούσι» (Διόδωρος 5.72) και αφετερου ότι παιδιά του Δία από τις διάφορες θεές ήταν η Αθηνά, οι Μούσες, ο Απόλλωνας, ο Ερμής κ.α. και στο καθένα από αυτά ο Δίας τους μετέδωσε τη γνώση των πραγμάτων που ο ίδιος είχε ανακαλύψει και τελειοποιήσει και τους απένειμε την τιμή της ανακάλυψης.

3) Ο Απόλλωνα βρήκε την κιθάρα και τη μουσική της και καθώς βρήκε και το τόξο , δίδαξε στους ντόπιους τα περί την τοξοβολία, αιτία για την οποία οι Κρήτες επιδόθηκαν με ζέση στην τοξοβολία και το τόξο ονομάστηκε Κρητικό και στον Ερμή αποδίδεται ότι είναι ο πρώτος που επινόησε τη λύρα από καύκαλο χελώνας, κάτι που έκανε μετά από το μουσικό διαγωνισμό του

Απόλλωνα με το Μαρσύα και αυτό, επειδή ο Απόλλωνας είχε σπάσει την κιθάρα του: «Τον Απόλλωνα (οι Κρήτες) δε της κιθάρας ευρετήν αναγορεύουσι και της κατ αυτην μουσικής…….ευρετήν δε και του τόξου γενόμενον διδαξαι τους εγχωρίους ….Τω δ' Ερμή προσαπτουσι (οι Κρήτες) τα εν τοις πολέμοις ….. εισηγητήν δε αυτόν και παλαίστρας γενέσθαι, και την εκ της χελώνης λύραν επινοήσαι μετά την Απόλλωνος προς Μαρσύαν σύγκρισιν, καθ' ην λέγεται τον Απόλλωνα νικήσαντα και τιμωρίαν υπέρ την αξίαν λαβοντα παρα του λειφθεντος μεταμεληθηναι και τας εκ της κιθάρας χορδας εκρήξαντο μεχρι τινός χρόνου της εν αυτή μουσικής αποστήναι… …» (Διόδωρος 5.74-77).

4) Η Αθηνά βρήκε την κατασκευήν των ενδυμάτων, την ξυλουργική, την κατασκευή των αυλών και τη μουσική που παράγεται από αυτούς και, γενικά, πολλά έργα που απαιτούν τέχνη στην κατασκευή, γεγονός για το οποίο ονομάστηκε Εργάνη: «Αθηνά δε ….. ευρειν δε και την των αυλών κατασκευήν και δια τούτων συντελούμενη μουσικήν ….. (Διόδωρος 5.72,4).

5) Στις Μούσες δόθηκε από τον πατέρα τους το Δία, η ανακάλυψη των γραμμάτων και η σύνθεση των επών, η λεγόμενη ποιητική και σ' αυτούς που λένε πως οι Σύριοι είναι οι εφευρέτες των γραμμάτων, πως οι Φοίνικες τα έμαθαν από εκείνους και τα παρέδωσαν στους Έλληνες δεν είναι αλήθεια και το μόνο που έκαναν οι Φοίνικες ήταν να αλλάξουν το σχήμα των γραμμάτων: «ταις δε Μούσας….την των γραμμάτων εύρεσιν και την των επών συνθεσιν την προσαγορευόμενην ποιητική…. Μετφ: <<Στις Μούσες, δόθηκε από τον πατέρα τους, η ανακάλυψη των γραμμάτων και η σύνθεση των επών, η λεγόμενη ποιητική. Σ' εκείνους που λένε πως οι Σύροι είναι οι εφευρέτες των γραμμάτων, πως οι Φοίνικες τα έμαθαν από εκείνους και τα παρέδωσαν στους Έλληνες και πως αυτοί οι Φοίνικες ήταν εκείνοι που έπλευσαν με τον Κάδμο στην Ευρώπη και πως γι' αυτό οι Έλληνες ονομάζουν τα γράμματα Φοινικικά, απαντούν πως οι Φοίνικες δεν ήταν οι αρχικοί εφευρέτες και πως το μόνο που έκαναν ήταν να αλλάξουν τη μορφή των γραμμάτων και, καθώς η πλειοψηφία των ανθρώπων χρησιμοποίησε αυτό το είδος γραφής, γι' αυτό τους δόθηκε η παραπάνω ονομασία.>> (Διόδωρος, Σικελιώτης, βίβλος 5, 74).

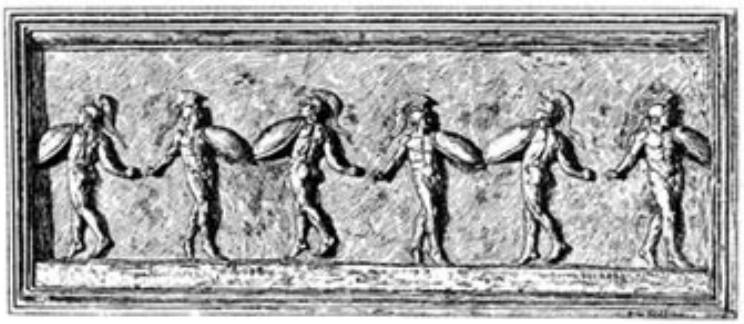

Ο χορός των Κορυβάντων προς τιμή της Ρέας ή άλλως Κυβέλης από το A Dictionary of Greek and Roman Antiquities του William Smith (A military dance, supposed to be the Corybantum. From a Greek bas-relief in the Vatican Museum).

Σημειώνεται ότι:

1) Και το ότι η κιθάρα, η λύρα, ο αυλός και η μουσική είναι ελληνικής επινόησης προκύπτει και από το ότι τα ονόματά τους σε όλες τις γλώσσες είναι ελληνικές λέξεις, πρβ π.χ. στην αγγλική: music, lyre, guitar, aylos , diavle …

2) Και το ότι τα ως άνω είναι η πραγματικότητα, δηλαδή ότι οι Κρήτες ήσαν αυτοί που βρήκαν τα πρωτα μουσικά έγχορδα όργανα , την κιθάρα και τη λύρα, καθώς και τον αυλό και τη μουσική του, προκύπτει και από τα εξής:

Α) Ο ομηρικός "Ύμνος « Εις (πύθιο) Απόλλωνα» (στ. 130), ο Ησίοδος (Θεογονία 90), Λουκιανός (Διάλογος Απόλλωνα και Ήφαιστου) κ.α. αναφέρουν ότι τα πρώτα έγχορδα όργανα του ανθρώπου ήταν η κιθάρα και τα καμπύλα τόξα, τα οποία βρήκε ο Απόλλωνας (και όχι ο Ερμής) και γι αυτό ο Απολλωνας (και όχι ο Ερμής) αποκαλείται: «πατέρας των κιθαριστών της γης», «θεός της Μουσικής», «εκήβολος» κ.α., πρβ: «Αυτίκα δ' αθανάτῃσι μετηύδα Φοίβος Απόλλων είη μοι κίθαρίς τε φίλη και καμπύλα τόξα, χρήσω δ' ανθρώποισι Διός νημερτέα βουλήν» (Ομηρικός ύμνος «Εις Απόλλωνα» στ. 130) «Εκ γαρ Μουσάων και εκηβόλου Απόλλωνος άνδρες αοιδοί έασιν επί χθόνα και κιθαρισταί».(Ησιόδου Θεογονία, 90).

Β) Άλλο μουσικό όργανο είναι η λύρα (ή άλλως χέλυς) και άλλο η κιθάρα, όπως θα δούμε πιο κάτω, και συνεπώς το λογικό είναι ότι άλλος βρήκε το ένα όργανο και άλλος το άλλο. Ο Ερμής, ο αδελφός του Απόλλωνα, σύμφωνα με τον Ομηρικό Ύμνο στον Ερμή (στ. 24-25, 47-51) και τους Απολλόδωρο (Γ, 10, 2 σσ. 139-140), Διόδωρο Σικελιώτη (5, 74, 5 και 5, 75,3), Λουκιανό (Διάλογος Απόλλωνα - Ήφαιστου) κ.α., είναι εκείνος που εφεύρε τη Λύρα και το πλήκτρο (πένα) μετά το διαγωνισμό του Απόλλωνα με το Μαρσύα στη μουσική τέχνη, όπου ο Απόλλωνας διαγωνίστηκε με Κιθάρα και ο Μαρσύας με Αυλό και κατά τον οποίο λέγεται πως, αφού νίκησε ο Απόλλωνας και τιμώρησε τον ηττημένο με τιμωρία πολύ μεγαλύτερη απ΄ ότι του άξιζε, μεταμελήθηκε, και σπάζοντας τις χορδές της Κιθάρας (τα εκ της Κιθάρας χορδάς εκρήξαντο») για κάμποσο καιρό δεν ήθελε να ασχοληθεί με τη μουσική». Προ αυτού ο Ερμής εφεύρε τη Λύρα, την οποία έδωσε στη συνέχεια ως δώρο στον Απόλλωνα.

3) Ο Στράβωνας αναφέρει ότι «Όλη η μουσική έχει θεωρηθεί ότι κατάγεται από τη Θράκη και την Ασία, από τη μελωδία, το ρυθμό και τα όργανα» (Στράβων Ι, C 471, 17) και όχι από την Κρήτη, όπως λέει ο Διόδωρος (βλέπε Διόδωρος 5.74-77 και 5.72,4), επειδή για το Στράβωνα οι πρώτοι κάτοικοι της Κρήτης και της Φρυγίας, οι Ιδαίοι Δάκτυλοι, ήταν άποικοι από την Θράκη (βλέπε Στράβων (Ι, C 472, 19), ο λόγος άλλωστε που άλλοι θεωρούν τους Κουρήτες Φρύγες και άλλοι κρητικούς, άλλοι θεωρούν τον Απολλωνα Θράκα και άλλοι Κρητικό κ.α. Ο Στράβωνας θεωρεί του Θράκες ως πρώτους που ασχολήθηκαν με τη μουσική, επειδή βρίσκει ότι οι μούσες και ο Απόλλωνας λατρευτήκαν για πρώτη φορά στην περιοχή του Ολύμπου, την Πιερία κλπ, περιοχή την οποία κατείχαν αρχικά οι Θράκες και όχι οι Μακεδόνες που την κατέχουν τώρα. πρβ:

«Αυτά μοιάζουν Φρυγικά. Δεν είναι απίθανο, **αφού οι Φρύγες είναι άποικοι από τη Θράκη κι έτσι τα ιερά τους μεταφέρθηκαν από εκεί**. Ταυτίζουν επίσης τον Διόνυσο με τον ηδωνό Λυκούργο. Στηρίζονται στην ομοιότητα των τελετών τους**.** Όλη η μουσική έχει θεωρηθεί ότι κατάγεται από τη Θράκη και την Ασία, από τη μελωδία, το ρυθμό και τα όργανα. Φαίνεται κι από τους τόπους όπου λατρεύονται οι Μούσες. Πιερία, Όλυμπος, Πιμπλα και Λείβηθρο στα αρχαία χρόνια ήταν θρακικά μέρη και όρη, ενώ σήμερα τα κατοικούν Μακεδόνες. Τον Ελικώνα αφιέρωσαν στις Μούσες Θράκες κάτοικοι της Βοιωτίας, που έκαναν και τη σπηλιά ιερό των Λειβηθριάδων Νυμφών. Οι ιδρυτές της αρχαίας μουσικής αναφέρονται ως θράκες: Ορφέας, Μουσαίος και Θάμυρις. Ακόμη και ο Εύμολπος πήρε από εκεί το όνομά του. Κι όσοι αποδίδουν στο Διόνυσο όλη την Ασία έως την Ινδία, από εκεί παίρνουν την περισσότερη μουσική. Και ο ένας μιλά για παίξιμο Ασιατικής Κιθάρας, ενώ ο άλλος μιλά για φλογέρες Βερεκυντιες και Φρύγιες. Μερικά όργανα εξ άλλου έχουν βαρβαρικά ονόματα, καθώς νάβλες, σαμβύκη, βάρβιτος, μαγάδις και τέτοια πολλά…… …» (Στράβων Ι, C 471 16-17)

(ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΒΛΕΠΕ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «Ο ΕΥΦΕΥΡΕΤΗΣ , ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ» Α. Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗ

9. Η ΔΙΚΤΗ, Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΑΙΟΣ ΔΙΑΣ

Με την ονομασία Ίδη ή Ιδαία όρη, όπως είδαμε πιο πριν να αναφέρουν οι αρχαίοι συγγραφείς, ονομάζονται τα όρη, οι οροσειρές της Κρήτης και της Φρυγίας ή άλλως Τρωάδα της Μ. Ασίας, των οποίων οι κορφές είχαν αφιερωθεί στη θεά Ρέα, τη μάνα του Δία (Στράβων, I, C 471, III 20 και C 473, III, 22) και επίσης ότι στην Ίδη της Κρήτης βρίσκεται και η Δίκτη, όπου γεννήθηκε ο Δίας και ως εξ αυτού ο Δίας ονομάστηκε Δικταίος και το ιερό του στην Πραισό «Ιερό του Δικταίου Διός» («(Στράβων, I, C 474, IV 6), καθώς επίσης στην Ίδη βρίσκεται και ο λόφος Πύτνα όπου ο Κουρήτης Κύρβας έκτισε την Ιεράπυτνα (Στράβων I, 3 , C 472 , III 19).

Α. Η ΔΙΚΤΗ, ΤΟ ΟΡΟΣ ΟΠΟΥ ΓΕΝΗΘΗΚΕ Ο ΔΙΑΣ

Δίκτη λέγεται το βουνό της Κρήτης, όπου γεννήθηκε και ανατράφηκε ο Δίας, και επίσης εκεί γεννήθηκαν οι Ιδαίοι Δάκτυλοι, ο Δίας, όταν ανδρώθηκε, απήγε την πριγκίπισσα Ευρώπη κ.α. Η Δίκτη και ο Όλυμπος ήταν τα πιο διάσημα όρη της αρχαιότητας.Ο Ησίοδος στη «Θεογονία» αναφέρει ότι η Θεά Ρέα ήρθε στο όρον «Δίκτον» (οι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς την αναφέρουν Δίκτη) και γέννησε το Θεό Δία.

«πέμψαν δ' ες Λύκτον, Κρήτης ες πίονα δήμον/ οππότ' άρ οπλότατον παίδων ήμελλε τεκέσθαι, Ζήνα μέγαν, τον μεν οι εδέξατο Γαία πελώρη, Κρήτη εν ευρείη τραφέμεν ατιταλλέμεναί τε./ ένθα μιν ίκτο φέρουσα θοήν δια νύκτα μέλαιναν / πρώτην ες Δίκτον' κρύψεν δε εν χερσί λαβούσα/ άντρω εν ηλιβάτω ζαθέης υπό κεύθεσι Γαίης, αιγαίω εν όρει πεπυκασμένω υλήεντι»..... (Θεογονία Ησιόδου, στίχοι 476 – 485,)

Ο αρχαίος συγγραφέας Άρατος (304-404 π.Χ.) στο έργο του «Φαινόμενα» αναφέρει ότι η Δίκτη, όπου ανατράφηκε ο Δίας, βρίσκεται κολητά στην Ίδη: «ο μιν τότε κουρίζοντα Δίκτω εν ευώδει όρεος σχεδόν Ιδαίοιο, άντρω εγκατέθεντο και έτρεφον εις ενιαυτόν, Δικταίοι Κούρητες ότε Κρόνον εψεύσαντο» (Άρατος, Φαινόμενα 30 - 50)

Στους μετέπειτα χρόνους ο Στράβωνας (63 π.Χ. – 23 μ.Χ.) στα «Γεωγραφικά» λέει ότι δεν έχει δίκιο ο Άρατος που αναφέρει ότι η Δίκτη βρίσκεται κοντά στην Ίδη (πιο πριν την έχει πει και «Ιδαίον όρος»), αλλά απέχει από αυτήν χίλια στάδια στα ανατολικά (Στράβων I. C 479.12).και επίσης ότι η Κρήτη έχει δυο όρη (όχι βουνά, οροσειρές) , τα «Λευκά όρη» στα δυτικά και την Ίδη στη μέση, που είναι υψηλότατη.» (Στράβων I', IV 4 c 474-5). . Αναφέρει επίσης ότι με την ονομασία Ίδη ονομάζονται τα όρη της Κρήτης και της Φρυγίας ή άλλως Τρωάδα της Μ. Ασίας που είχαν αφιερωθεί στη θεά Ρέα, τη μάνα του Δία και γι αυτό πολλοί μπερδεύουν τα πράγματα και λένε αναλήθειες (Στράβων C 471, III 20 και C 473, III, 22). Αναφέρει επίσης ότι στην Ίδη της Κρήτης βρίσκεται και η Δίκτη, όπου γεννήθηκε ο Δίας και εξ αυτού ονομάστηκε Δικταίος και το ιερό του στην Πραισό «Ιερό του Δικταίου Διός» («(Στράβων, I, C 474, IV 6), καθώς και το όρος Πύτνα όπου ο Κουρήτης Κύρβας έκτισε την Ιεράπυτνα (Στράβων I, 3 , C 472 , III 19), πρβ:

«και τον Δία κουροτροφύσαντας Κουρήτας ονομασθήναι' Κυρβαντα δε τούτων εταίρον Ιεραπύτνης όντα κτίστην…» , Στράβων I, κεφ. Γ , C 472 , III 19)

«Ίδη όρος υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη. Δίκτη είναι τόπος στη Σκηψία και όρος στην Κρήτη. Λόφος της Ίδης είναι η Πύτνα, απ' όπου και η Ιεράπυτνα η πόλη ..... Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι.....» (Στράβων, I, C 471, III 20 και C 473, III, 22).

«Των δ' ορών τα μεν προς δύσιν καλείται Λευκά, ου λειπόμενα του Ταϋγέτου κατά το ύψος.. Εν μέσω δ΄ εστί κατά το ευρύ χορότατον της νήσου **το Ιδαίον όρον** υψηλότατον των εκεί άλλα δ' εστι

πάρισα τοις **Λευκοίς**, τα μεν επί νότον τα δ' επί την εω λήγοντα.» (Στράβων Γεωγραφικά Ι', IV 4 c 474-5).

«…. Και η Δίκτη βρίσκεται κοντά, όχι βέβαια, καθώς λέει ο Άρατος, κοντά στο βουνό της Ίδης. Η Δίκτη από την Ίδη απέχει και χίλια στάδια στα ανατολικά…….» (Στράβων Ι. C 479.12).

Β. Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ «Η ΔΙΚΤΗ»

Οι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρουν ότι ο Δίας και οι Ιδαίοι Δάκτυλοι γεννήθηκαν στο Δικταίο άντρο στη Δίκτη, το οποίο είναι ένα απο τα όρη των Ιδαίων ορέων της Κρήτης και ως εξ αυτού ο Δίας λεγόταν Δικταίος ή ιδαίος και οι Δάκτυλοι Ιδαίοι. Μάλιστα το αρχαίο «ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ» (11ος αι. μ.Χ.), επικαλούμενο τον Ησίοδο και τον Απολλώνιο Ρόδιο αναφέρει ότι η Δίκτη, που λέγεται και «Δίκτον» απο τον Ησίοδο, ονομάστηκε έτσι επειδή γέννησε το Δία, από το «τίκτω > δίκτω + Δίας > Δίας ή κατ΄ άλλους από τα Δίκτυα των ψαράδων. Αναφέρει επίσης ότι η Δίκτη είναι ένα από τα όρη (της οροσειράς) Ίδη ή Ιδαία όρη της Κρήτης και εκεί, στο σπήλαιο της Δίκτης, αφενός η Ρέα γέννησε το Δία και η νύμφη Αγχιάλη τους Ιδαίους ή άλλως Κρηταιέες Δακτύλους πρβ:

«πέμψαν δ' ες Λύκτον, Κρήτης ες πίονα δήμον/ οππότ' άρ οπλότατον παίδων ήμελλε τεκέσθαι, Ζήνα μέγαν, τον μεν οι εδέξατο Γαία πελώρη, Κρήτη εν ευρείη τραφέμεν ατιταλλέμεναί τε./ ένθα μιν ίκτο φέρουσα θοήν δια νύκτα μέλαιναν / πρώτην ες Δίκτον' κρύψεν δε εν χερσί λαβούσα/ άντρω εν ηλιβάτω ζαθέης υπό κεύθεσι Γαίης, αιγαίω εν όρει πεπυκασμένω υλήεντι»…… (Θεογονία Ησιόδου, στίχοι 476 – 485, Έκδοση Κ. Σιτλ - Σύλλογος Καθηγητών Κωνσταντινούπολης έτος 1889 και επίσης έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας των Ελληνικών Γραμμάτων – Π. Λεκατσάς - ΠΑΠΥΡΟΣ, έτος 1938)

«Οι μούνοι πλεόνων μοιρηγέται ηδέ πάρεδροι Μητέρος Ιδαίης κεκληται, όσσοι έασιν Δάκτυλοι Ιδαίοι Κρηταιέες, ους ποτέ νύμφη Αγχιάλη Δικταίο ανά σπέος, αμφοτέρησιν δραξάμενη γαίης Οιαξιλίδος, εβλάστησε.» (Απολλώνιος Αργοναυτικά Α 1125 – 1135).

«Δίκτη, όρος της Κρήτης, και άκρα κειμένη κατά το Λιβυκόν πέλαγος. Καλείται δε και ουδετέρως (το Δίκτον). Άρατος, Δικτω εν ευώδη όρεος σχεδόν Ιδαίοιο: - από του το Δίκτον. είρηται παρά το τέκω τικτω, τίκτα τις ούσα, από του εκεί τεχθήναι το Δία. Αγαθοκλής δε θηλυκόν όνομα είναι' το Δικταίον όρος. Οι δε νήσον φασίν είναι την Δίκτη και όνομα από των αλιευτικών δικτύων. Ενταύθα δε Διός άγαλμα αγένειον ίστατο, λέγεται και Δικταίον». (ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ, 10/11ος αι. μ.Χ.)

Γ. Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΔΑΙΟΣ ΔΙΑΣ, ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΚΑΙ ΙΔΑΙΟ ΑΝΤΡΟ

Ο Δίας κανονικά αποκαλούνταν Δικταίος, αλλά και ενίοτε Ιδαίος επειδή γεννήθηκε στο όρος Δίκτη της οροσειράς Ίδη ή Ιδαία όρη της Κρήτης και συνάμα λατρεύονταν και στα Ιδαία όρη της Φρυγίας στη Μ. Ασία κ.α., κάτι όπως λέμε σήμερα π.χ. Αφέντης Χριστός Δίκτης, Αφέντης Χριστός Γιούχτα κ.α. Ο Στράβων λέει ότι με την ονομασία Ίδη λέγονται τα όρη της Κρήτης που είχαν αφιερωθεί στη Θεά Ρέα ή άλλως Ιδαία Μητέρα και στα όρη αυτά ανήκει η Δίκτη, όπου έγινε η γέννηση του Δία και ως εξ αυτού ο Δίας ονομάστηκε Δικταίος και το Ιερό του στην Πραισό «Ιερό του Δικταίου Διός» (Στράβων, Ι, C 474, IV 6), καθώς και το όρος η Πύτνα, όπου ο Κουρήτης Κύρβας έκτισε την Ιεράπυτνα, Στράβων Ι, 3 , C 472 , III 19), πρβ:

«Ίδη όρος υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη. Δίκτη είναι τόπος στη Σκηψία και όρος στην Κρήτη. Λόφος της Ίδης είναι η Πύτνα, απ' όπου και η Ιεράπυτνα η πόλη ……. Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι……..» (Στράβων, Ι, C 471, III 20 και C 473, III, 22)

«Είπα ήδη πως η Πράσος ανήκει στους Ετεόκρητες και εδώ ήταν το ιερό του Δικταίου Διός. Και η Δίκτη βρίσκεται κοντά, όχι βέβαια, καθώς λέει ο Άρατος, κοντά στο «Ιδαίον όρος» (= ο Ψηλορείτης). Η Δίκτη από την Ίδη (εδώ ο Στράβων αντι για «Ιδαίον όρος» γράφει Ίδη, άρα εδώ Ίδη = Ψηλορείτης, λογω του προειρημένου) απέχει και χίλια στάδια. Βρίσκεται ανατολικά της, κι απέχει

επίσης εκατό στάδια από το Σαμώνιο. Ανάμεσα σε Σαμώνιο και Χερρόνησο ήταν κτισμένη η Πραισός, πάνω από τη θάλασσα, στα εξήντα σταδια. Την κατέστρεψαν οι ιεραπύτνιοι. Λένε επίσης ότι δεν έχει δίκιο ο Καλλίμαχος, όταν ιστορεί ότι η Βριτόμαρτις αποφεύγοντας τη βία του Μίνωα από τη Δίκτη, πιάστηκε στα δίχτυα των ψαράδων κι έτσι οι Κυδωνιάτες την είπαν Δίκτυννα και το βουνό Δίκτη. Η Κυδωνία δεν έχει καμιά σχέση γειτονίας με τους τόπους τούτους, αφού βρίσκεται στα δυτικά του νησιού. Βουνό της Κυδωνίας είναι ο Τίτυρος. Όπου υπάρχει ιερό, όχι το Δικταίον, αλλά το Δικτύνναιο….. . (Στράβων, I, C 479, IV - 12 μετφ «Κάκτος»)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης επίσης λέει ότι ο Δίας ανατράφηκε στην Ίδη ή άλλως Ιδαία όρη της Κρήτης: «Λέγεται πέντε Κούρητας εκ Κρήτης εις αυτήν περαιωθήναι' τουτους δ' απογόνους γεγονέναι των υποδεξαμένων Δία παρά της μητρός Ρέας και θρεψαντων εν τοις κατά την Κρήτην Ιδαίοις όρεσι (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 60)

Ομοίως το αρχαίο λεξικό «ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ» (10/11ος αι. μ.χ.), επικαλούμενο στίχους του Ησιοδου, του Άρατου και του Αγαθοκλή, αναφέρει ότι το όρος της Κρήτης που ονομάζεται η Δίκτη ή σε ουδέτερο τύπο «το Δίκτον» (κάτι αληθές, βλέπε π.Χ. Ησίοδου Θεογονία, στίχοι 476 – 485), ονομάστηκε έτσι, επειδή γέννησε τον Δία, ετυμολογώντας την ονομασία «Δίκτη» από τις λέξεις «Δίας + τίκτω > η Δίκτη», πρβ:

«Δίκτη, όρος της Κρήτης, και άκρα κειμένη κατά το Λιβυκόν πέλαγος. Καλείται δε και ουδετέρως (το Δίκτον). Άρατος, Δικτω εν ευώδη όρεος σχεδόν Ιδαίοιο: - από του το Δίκτον. είρηται παρά το τέκω τικτω, τίκτα τις ούσα, από του εκεί τεχθήναι το Δία. Αγαθοκλής δε θηλυκόν όνομα είναι' το Δικταίον όρος. Οι δε νήσον φασίν είναι την Δίκτη και όνομα από των αλιευτικών δικτύων. Ενταύθα δε Διός άγαλμα αγένειον ίστατο, λέγεται και Δικταίον».

Συνεπώς Δικταίο άντρο σημαίνει το άντρο (antrum = ιερό σπήλαιο) επι της Δίκτης και Ιδαίο άντρο το σπήλαιο επι της Ίδης. Ωστόσο, επειδή η Δίκτη είναι ένα από τα όρη της Ίδης (ο λόγος που λεγόταν και Ίδη ή Ιδαία όρη) της Κρήτης, τα άντρα της Δίκτης λέγονται και Ιδαία και Δικταία, όπως και κρητικά..

Ομοίως Δικταίος Δίας σημαίνει ο Δίας που λατρεύεται στη Δίκτη και Ιδαίος Δίας αυτός που λατρεύεται στην Ίδη ή Ιδαία όρη. Ωστόσο, επειδή η Δίκτη είναι ένα απο τα όρη της Ίδης της Κρήτη, γι αυτό και ο Δίας λεγόταν και Ιδαίος και Δικταίος. Ειδικότερα οι αρχαίοι Έλληνες ονόμαζαν το Δία είτε Ιδαίο είτε Δικταίο ειτε Κρητικό ή Κρηταγενή, επειδή γεννήθηκε στη Δίκτη , που είναι ένα από τα όρη της Ίδης ή Ιδαία όρη της Κρήτης.

Συνάμα και οι κάτοικοι της Φρυγίας καλούσαν το Δία Ιδαίο και τα άντρα τους Ιδαία, επειδή και στη δική τους Ίδη λατρεύονταν ο Δίας. Μάλιστα οι ίδιοι λέγανε ότι από εκεί έφυγε η Θεά Ρεα και πήγε στην Κρήτη όπου γέννησε το Δία, καθώς λεει ο Στράβων και ο Διόδωρος.

Ο Πίνδαρος π.χ. μιλά για «Ιδαίον άντρο» στη Μ. Ασία όπου γινόταν ικεσίες προς το Δία, επειδή το άντρο αυτό βρίσκεται στην Ίδη της Μ. Ασίας: «Σωτήρ υψινεφές Ζεύ, Κρόνιό τε ναίων λόφων/ τιμώ τ' Αλφειόν ευρύ Ιδαίον τε σεμνό άντρον/ ικέτας σέθεν 'έρχομαι Λυδίοις απύων εν αυλοίς…» (Πίνδαρος, Ολύμπια V, 19-21 = 40-42)

Ο Πορφύριος στο «Βίος Πυθαγόρου» ονομάζει «Ιδαίο άντρο» το σπήλαιο όπου τάφηκε ο Δίας στο όρος του Διός ή Γιούχτα, επειδή το βουνό αυτό είναι ένα από αυτά της Ίδης ή Ιδαία όρη της Κρήτης

Ο Απολλώνιος Ρόδιος στο ποιητικό του έργο «Αργοναυτικά» (βλέπε: Α 1125 – 1135 , Α, 507 – 511, Β 1233 – 1235, , Γ, 132 – 136) και χάρη του ποιητικού μέτρου ονομάζει το σπήλαιο όπου ανατρεφόταν ο Δίας πότε Δικταίο («Δικταίο σπέος»), πότε Κρητικό («Κρηταίον υπ 'Αντρο») και πότε Ιδαίο («άντρω εν Ιδαίω») και αυτό επειδή η Δίκτη είναι ένα από τα όρη των Ιδαίων Ορέων της Κρήτης. Θα λέγαμε εδώ το Δικταίο και το Ιδαίο άντρο ότι ί.ναι κάτι το διαφορετικό και στο ένα

γεννήθηκε και στο άλλο ανατράφηκε, αν π.χ. ο Απολλώνιος όταν μιλά για Δικταίο συνάμα μιλά και για γέννηση εκεί και όταν μιλά για Δικταίο ή Κρητικό άντρο συνάμα μιλά και για ανατροφή, όπως σε όλες τις περιπτώσεις μιλά για ανατροφή και όπως λεμέ π.χ. ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας = ο Αλέξανδρος ο Θεσσαλονικιός ή ο Έλληνας κ.α.

Επίσης ο Δίας προσαγορευόταν στους όρκους, στους ύμνους κλπ και με το επίθετο Δικταίος, πρβ:

«Θεός αγαθός, τάδε ώμοσαν τοι Ιτάνιοι πάντες Δία Δικταίον και Ήραν και θεούς τους εν Δίκταν και Αθαναίαν Πολιάδα και θεούς, όσοις εν Αθαναίαι θυεται πάντας και Δία Αγοραίον και Απολλωνα Πύθιον ... (Όρκος Ιτανίων, SYLLOGE INSCRIPTIONUM GRAECARUM WILHELM GUILELMUS DITTENBERGER)

« Όμνυω τάν Έστίαν καί Τάνα Όράτριον και **Τάνα Δικταίον** καί Ήραν και Αθαναίαν Ώλερίαν καί Αθαναίαν Πολιάδα και Αθαναίαν Σαλμωνίαν καί Απόλλωνα Πύθιον καί Λατώ και Αρ[τε]|μιν και Αρεα και Αφροδίταν και Κωρητας και Νυμφας και τος Κυρβάν[[τας και θεός πάντας και πάσας η μάν έγώ ευνοήσω τοις έπί|πασι ' Ιεραπυτνίοις τον άπαντα χρόνον άπλόως και άδόλως, καί δή | τον αυτόν φίλον και έχθρόν έξω και πολεμήσω από χώρας παντί ' σθένει, ου και οί έπιπάντες Ίεραπυτνίοι. και το δίκαιον δώσω και | έμμενώ έν τοις συγκειμένοις καί ου κακοτεχνησώ ούδεν(ί) των | εν τάδε τα ισοπολιτεία γεγραμμένων ούτε λόγω ούτε εργω ουδέ άλλω έπιτραψώ έκών και γινώσκων παρευρέσει ουδεμία ουδέ τρόπω ούδενί. Αι δέ τι έπιορκήσαιμι, των ώμοσα η των συνε|θέμαν, τός τε θεός τός ώμοσα έμμανίας ημεν και έξολλυσθαι | κακίστω όλέθρω και μήτε γάν μήτε δένδρεα καρπός φέρεν μη|τε γυναίκας τίκτεν κατά φύσιν, τω τε πολέμω μη με σώον νεέσθαι, εύορ|κώσι δε άμίν τός τε θεός ίλέος ημεν καί γινέσθαι πάντα αγαθά. (**Όρκος Ιεραπυτνίων – Λυττίων – Γορτυνίων,** Delectus inscriptionum Graecarum propter dialectum memorabilium composuit P. Cauer by Paul Cauer, σελίδα 70)

Ο Καλλίμαχος Κυρηναίος αναφέρει: «Πως και μιν, Δικταίον αείσομεν ηέ Λυκαίον»…… (Καλλίμαχος, «Ύμνος εις Δία).

Οι Λατίνοι συγγραφείς: Λουκρήτιος (De rerum natura 2,633) ο Βιργίλιος και στα τρία ποιητικά του έργα: Βουκολικά, Γεωργικά, Αινειάδα αποκαλούν το Δία «Dictaeus» , «Δικταίος βασιλιάς» (Dictaei regis,2,536), το σπήλαιο που γεννήθηκε ο Δίας στην Δίκτη «Dictaeo […] sub antro» , την περιοχή της πόλης Λύκτου «Δικταία γη» (Dittea arua), επειδή εκεί κείται η Δίκτη, και από από εκεί και κατ' επάκταση και Δικταία (Dittea) = η Κρήτη: Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse addidit expediam, pro qua mercede canoros Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae **Dictaeo caeli** regem pauere sub antro (Βιργίλιος, Γεωργικά 4,149-152)

"Ante etiam sceptrum **Dictaei regis,** et ante/ Impia quam caesis gens est epulata iuvencis, Aureus hanc vitam in tercis Saturnus agebat;" (P. Vergili Maronis Bucolica Et Georgica, Georgica, Lib. II. Tweede Boek 535)

Dictaei regis, d.i. Jupitter, die en een grot van het Dikte gebergte op Kreta door de Kureten werd grootgebracht; hii maakte een eind aan de regering van Saturnus, onder wie op aarde de gouden eeuw was (538)

«Candida **Dictaei** spectans tentorfia **regis**, Laeter, ait doleamne geri lacrymabile bellum….. Ovid's Metamorphoses Fab. 1), Σχόλιο στην αγγλική έκδοση: 43. Dictaei. of Crete. For Dicte is mountain of Crete.

Στη «Θησηίδα» του Βοκκακίου (Giovanni Boccaccio, Teseida) το όνομα Δικταία χρησιμοποιείται ως επίθετο της Κρήτης: «della Dittea isola» (6,46,23), «nel regno Ditteo» (6,48,6).

Ο Βεργίλιος και ο Οβίδιος αποκαλούν τον Δία «Δικταίο βασιλιά (Ditteo regis), "Dicraeo regem coeli pauere sub antro" (Virgilii IV Georg. 152) Κατά τον Βιργίλιο η

εγκατάσταση του Αινεία στην Κρήτη έχει δυσάρεστη συνέχεια. Για λόγους που έχουν σχέση με τον μύθο του Ιδομενέα, πέφτει θανατικό σε ανθρώπους, ζώα και σπαρτά. Τότε εμφανίζονται σε όνειρο στον Αινεία οι εφέστιοι θεοί της Τροίας (Penates) και του εξηγούν ότι η εγκατάσταση των Τρώων στην Κρήτη οφείλεται σε παρερμηνεία του χρησμού που έδωσε ο Δήλιος Απόλλωνας. Στη συνέχεια του υποδεικνύουν ως προορισμό την Ιταλία και καταλήγουν με τα εξής λόγια: «Ο Δίας σου αρνείται τη Δικταία γη» (“Aufonias. Dictaea negat tibi Juppiter arua….”, P. Virgilii Maronis Aeneidos lib. III. 171). Στα σχόλια της φράσης αυτής αναφέρεται: Dictaea, cretensia arua. Dicte mons Cretae est Ibuis educatione celebris, guem apes dictea syb antro paure, v test Georg.4,152). Στο ίδιο επεισόδιο ο Βιργίλιος αποκαλεί επίσης την Κρήτη «Γη των Κουρήτων» (Curetum […] oris, 131) και «Βασίλειο της Κνωσού» (Cnosia regna, 115), αλλά η ονομασία «Δικταία γη» αποδείχτηκε πιο ελκυστική για τους Ιταλούς λογοτέχνες. Αυτό οφείλεται, λόγω του ότι στην περιοχή της Δίκτης > Δικταία γεννήθηκε ο Δίας, άρα στο κύρος που της προσδίδει ο λόγος του Δία.

Στο βιβλίο του Francesco Barozzi «Descrittione rlell'isohl di Creta» (1577) γίνεται ταύτιση της Δίκτη με τα Λασιθιώτικα βουνά και επίσης ταυτίζει τη γέννηση και την ανατροφή του Δία και με την πόλη Λύκτο και με το όρος η Δίκτη. Επίσης λέει ότι η πόλη Λύκτος ονομάζεται και “Δικταία” πρβ (σε μετάφραση): «ο τόπος ονομάζεται ως σήμερα Λύκτος(Lictos),. Εδώ στην αρχαιότητα υπήρχε η περιλάλητη και πανέμορφη πόλη που ο Στράβωνας και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς αποκαλούν Λύκτο, άλλοι Λύττο (Litto) και άλλοι Δικταία (Dictaea > Dittea). Δηλαδή μνημονεύει την πόλη Λύκτο και με την ονομασία dittea, όπως κάνει ο Ariosto στο εικοστό άσμα του Orlando Furioso (Orlando Innamorato Di Bojardo: Orlando furioso. Vol. 2, Τόμος 7):

<<…. il qual luogo fin al presente si chiama Lictos, dove anticamente era la famosissima et bellissima città chiamata da Strabone et altri autori Lictos et da altri Littos et da altri Dittea, della qual fa mentione l’Ariosto nel canto ventesimo così scrivendo:

XIV I Cretesi in quel tempo, che cacciato
il crudo Idomeneo del regno aveano,
e per assicurarsi il novo stato,
d’huomini d’arme adunation faceano;
fêro con bon stipendio lor soldato
Phalanto (così al giovine diceano),
e lui con tutti quei che seco havea
poser per guardia alla città Dittea.
XV Fra cento alme città ch’erano in Creta,
Dittea più ricca e più piacevol era,
di belle donne et amorose lieta,
lieta di giochi da matino a sera:
e com’era ogni tempo consueta
d’accarezzar la gente forestiera,
fe’ a costor sí, che molto non rimase
a fargli anco signor delle lor case>>

10. ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΑΝΤΡΟ, ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟ ΙΕΡΟ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΚΟΥΡΟΣ

Σπήλαιο του Διός ή Δικταίο άντρο ονομάζεται από τους αρχαίους συγγραφείς το σπήλαιο στο όρος Δίκτη της Κρήτης, όπου γεννήθηκε και ανατράφηκε ο Δίας. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1025 μ. στις βόρειες πλαγιές του όρους Δίκτη και

συγκεκριμένα άνωθεν του χωριού με την ονομασία «Ψυχρό» στο Οροπέδιο Λασιθίου, από όπου και σήμερα αποκαλείται «σπήλαιο Ψυχρού ή Δικταίο άντρο».

Στο περίφημο σπήλαιο Ψυχρού ή Δικταίο Άντρο, σύμφωνα με τους αρχαίους::

1. Η Θεά Ρέα γέννησε το θεό Δία και επίσης τον άφησε εκεί για ασφάλεια και για ανατροφή στους Δικταίους Κουρήτες.
2. Ο Κουρήτης Πύρριχος βρήκε τον πρώτο χορό που φέρει το όνομά του, την Πυρρίχη και επίσης ο Κουρήτης Τελέσιος το χορό Τελεσία.
3. Ο Δίας συνευρέθηκε ερωτικά με την πριγκίπισσα Ευρώπη, καρπός των οποίων ήταν ο Μίνωας.
4. Η νύμφη Αγχιάλη γέννησε τους Ιδαίους Δακτύλους.
5. Ο Μίνωας πήρε τις θείες εντολές από τον πατέρα του Δία και τις έκανε νόμους των ανθρώπων
6. Η θέμις και οι Μοίρες μεταμόρφωσαν τους ασεβείς ανθρώπους που παραβίασαν το άβατο του Δικταίου Άντρου σε πουλιά οιωνούς: σε γλαύκες, σε κούκους κλπ.
7. Κατοικούσαν οι Άρπυες, τα τέρατα με φτερά και κεφάλι γυναίκας.
8. Αποκοιμήθηκε για πάρα πολλά έτη (κάπου 57) ο κρητικός σοφός και μάντης (προφήτης) Επιμενίδης,

Οι αρχαίοι συγγραφείς: Ησίοδος (Θεογονία), Απολλώνιος Ρόδιος (Αργοναυτικά), Βεργίλιος, Άρατος κ.α. αναφερούν ότι ο Δίας γεννήθηκε σε ένα σπήλαιο στο βουνό Δίκτη της Κρήτης, στο καλούμενο σπήλαιο Διός ή Δικταίο άντρο, και εκεί, όταν ήταν νεογνόν και «κούρος» τον φύλασσαν και τον διέτρεφαν οι Δικταίοι Κουρήτες ή άλλως Κορύβαντες κ.α., πρβ:

«πέμψαν δ' ες Λύκτον, Κρήτης ες πίονα δήμον. Οππότ' άρ οπλότατον παίδων ήμελλε τεκέσθαι, Ζήνα μέγαν,…. ένθα μιν ίκτο φέρουσα θοήν δια νύκτα μέλαιναν πρώτην ες Δίκτον' (Θεογονία 476 –485, εκδόσεις ΠΑΠΥΡΟΣ, έτος 1938.

«ων ο μεν Ομιλητής έφη γενέσθαι του Διός και φοιτών (ο Μίνως) εις το Δικταίο Όρος, εν ω τραφήναι τον Δία μυθολογούσιν οι Κρήτες υπό των Κουρήτων νεογνόν όντα, κατέβαινεν εις το ιερόν 'Αντρο και τους νόμους εκεί συντιθείς εκόμιζεν, ους απέφαινεν παρά του Διός λαμβάνειν». (Διονύσιος Αλικαρνασεύς, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία Β, LXI 2)

« Nunc age, naturas apibus quas Jupiter ipse Addidit, expediam: pro qua mercede canoros Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae, Dicteo caeli regem pavere sub antro. Solae communes natos, consortia tecta Urbis habent, magnisque agitant sub legibus aevum; Et patriam solae et certos novere penates : Venturaeque hyemis memores, aastate laborem…» (= «και τώρα ομπρός· τα διώματα θα διηγηθώ, που ο Δίας στις μέλισσες εχάρισε για πλερωμή τους όταν εκείνες ακολούθησαν τους κρότους των Κουρήτων τους βροντερούς και του χαλκού το σήματα κ' εθρέψαν το βασιλέα του ουρανού μες στη σπηλιά της Δίκτης. (Publius Vergilius Maro, Georgica lib IV, 149 – 152 μτφρ. Κ. Θεοτόκης).

«…έμπαλιν εις ώμους τετραμμέναι' ει ετεόν γε Κρήτηθεν κείναι γε Διός μεγάλου ιότητι ουρανόν εισανέβησαν, ο μιν τότε κουρίζοντα Δίκτω εν ευώδει όρεος σχεδόν Ιδαίοιο άντρω εγκατέθεντο και έτρεφον εις ενιαυτόν, Δικταίοι Κούρητες ότε κρόνον εψεύσαντο… (Άρατος Φαινόμενα 30 - 50).

«οι δε τέως μακάρεσσι Θεοίς Τιτήσιν άνασσον, όφρα Ζευς έτι κούρος, έτι φρεσί νήπια ειδώς, Δικταίο ναίεσκεν υπο σπέος, οι δε μιν ούπω γηγενέες…" (Απολλώνιος, Αργοναυτικά, Α, 507 – 511)

Ο Στράβωνας στα «Γεωγραφικά» (10, C 474, IV 6) αναφέρει ότι εκτός από το Δικταίο άντρο, δηλαδή το σπήλαιο γεννησής του Δία στη Δίκτη, υπήρχε στην Πραισό και το περίφημο ιερό του Δικταίου Δία.

«Κατά τον Στάφυλο, ανατολικά της Κρήτης ζούνε οι Δωριείς, στα δυτικά οι Κύδωνες και στα νότια οι Ετεοκρήτες, με οικισμό τους τον Πράσο, όπου βρίσκεται το ιερό του Δικταίου Δία.(«τούτων φησί Στάφυλος το μεν προς εω Δωριείς κατέχειν, το δε δυσμικόν Κύδωνας, το δε νότιο Ετεόκρητας, ων είναι πολίχνιον Πράσον, όπου το του Δικταίου Διός ιερόν…» (Στράβων, I, C 474, IV 6).

Μάλιστα ο Πλάτων (Νόμοι 1, 624-625) λέει και ότι στην Κρήτη επι Μίνωα υπήρχε μια οδός που τον οδηγούσε από την Κνωσό στο άντρο του Διός και από εκεί στο ιερό του Διός: «πάντως δ' ἡ γε ἐκ Κνωσοῦ οδός εις το του Διός άντρον και ιερόν, ως ακούομεν, ικανή, και ανάπαυλαι κατά την οδόν, ως εικός, πνίγους όντος τα νύν..». (Πλάτων, Νόμοι 1, 624-625)

Επίσης ο Στράβωνας (I, C 474 - 479, IV 6 - 12) αναφέρει επίσης ότι η Δίκτη απ΄όπου ο Δίας ονομάστηκε «Δικταίος» και το το ιερό του στην Πραισό «ιερό του Δικταίου Διός» δε βρίσκεται στην Πραισό ούτε και κοντά στο Ιδαίον όρος, όπως λέει ο Άρατος, αλλά ανατολικά της Ίδης και μεταξύ εκείνου του όρους και του Σαμώνιου Ακρωτηρίου (βλέπε Στράβων, I, C 479, IV - 12), όπως και είναι (η Δίκτη κείται μεταξύ Κνωσού και Πραισσού – Σαμώνιου ακρωτήριου).

ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΚΟΥΡΗΤΩΝ Μετάφραση: Νίκος Ζερβονικολάκης

Στην περιοχή της Πραισού (Παλαίκαστρο Σητείας), όπου, σύμφωνα με το Στράβωνα και τον Πλάτωνα, υπήρχε παλιά το περίφημο ιερό του Δικταίου Δία, βρέθηκε μια μαρμάρινη πλάκα πάνω στην οποία ήταν γραμμένος ο παρακάτω ύμνος-προσευχή που είναι μια επίκληση προς το «Δικταίο Δία» ως «Μέγιστο Κούρο», το γιο του Κρόνου, για να φέρει ευτυχία, ευδαιμονία, καλή σοδιά στους καρπούς τους κ.λπ.

Ιώ, Μέγιστε Κούρε, χαίρε μοι, Κρόνιε, παγκρατές γάνους, βέβακες δαιμόνων αγόμενος Δίκταν ες ενιαυτόν έρπε και γέγαθι μολπά ταν τοι κρέκομεν πακτίσι μείξαντες άμ αυλοίσιν και στάντες αείδομεν τεόν αμφί βωμόν ευερκή. Ιώ, Μέγιστε Κούρε χαίρε μοι Κρόνιε παγκρατές γάνους, ένθα γαρ σε, παίδ' άμβοτον, ασπιδηφόροι τροφήες παρ' Ρέας λαβόντες πόδα κρούοντες αντέκρυψαν. Ιώ, Μέγιστε Κούρε, χαίρε μοι, Κρόνιε, παγκρατές γάνους, ... τας καλάς Αούς Ίώ, Μέγιστε Κούρε, χαίρε μοι, Κρόνιε, παγκρατές γάνους,	Ιώ (= Ω!), Σε χαιρετώ («Γειά σου»), Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε (γιε του Κρόνου), κυρίαρχε του κόσμου, ήρθες οδηγημένος από τους δαίμονες στη Δίκτη κι αυτό το χρόνο έλα, κι ευχαριστήσου υμνώντας σε, χορεύοντας φυσώντας τους αυλούς κι αφού σταθούμε στον άδυτο βωμό ψάλλομε τον ύμνο του θεού. Ιώ, Σε χαιρετώ Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε, κυρίαρχε του κόσμου, γιατί εδώ, βρέφος αθάνατο οι ασπιδοφόροι τροφείς σου αφού σε πήραν απ' τη Ρέα με το ποδόκρουσμά τους σ' έκρυψαν Ιώ, Σε χαιρετώ Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε, κυρίαρχε του κόσμου, ... της όμορφης Αυγής . Ιώ, Σε χαιρετώ Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε, κυρίαρχε του κόσμου, και οι εποχές καρποφόρες ας είναι κάθε χρόνο και

Ωραι δε βρύον κατήτος και βροτούς Δίκα κατήχε πάντα τ' άγρι' άμφεπε ζώ α φίλολβος ειρήνα. Ιώ, Μέγιστε Κούρε, χαίρε μοι, Κρόνιε, παγκρατές γάνους, Αμιν θόρε, κες σταμνία και θόρ' εύποκ' ες ποίμνια κες τελεσφόρους σίμβλους. Ιώ, Μέγιστε Κούρε, χαίρε μοι, Κρόνιε, παγκρατές γάνους, θόρε κες πόληας αμών κες ποντοφόρους νάας θόρε κες νέους πολείτας θόρε κες Θέμιν καλάν.	Δικαιοσύνη νά 'ναι στους ανθρώπους κι όλα τα αγρίμια κάνε τα να ζουν σε ευτυχισμένη ειρήνη. Ιώ, Σε χαιρετώ Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε, κυρίαρχε του κόσμου, Χόρευε, να είναι γεμάτα τα σταμνιά Χορευε και για τα ομορφόμαλλα κοπάδια Χόρευε και για την καλή σοδειά Ιώ, Σε χαιρετώ Μέγιστε Κούρε, Κρόνιε, κυρίαρχε του κόσμου, Χόρευε και για τις πόλεις μας Και για τα ποντοπόρα μας καράβια Χόρευε και για τους νέους πολίτες Χόρευε και για το δίκαιο νόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ, Η ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ»

& ΚΑΙ ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ Ή ΑΡΚΑΔΙΑ

1. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ, Η ΤΑΦΗ, Η ΜΕΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΘΕΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει ότι ο Δίας, σύμφωνα και με τους Κρήτες, αλλά και τους Ατλάντιους της Λιβύης (= Αφρικής) κ.α., ήταν αρχικά άνθρωπος και μάλιστα γιος βασιλιά, που μετά το θάνατο και τη μετάστασή του από τους ανθρώπους (από τη γη) στους ουρανούς - Όλυμπο οι άνθρωποι τον αγόρευσαν θεό και αυτό, επειδή από τη μια εν ζωή είχε κάνει πολύ μεγάλες ευεργεσίες και από την άλλη οι άνθρωποι πιστεύουν ότι και απο τον ουρανό – Όλυμπο οι θεοί συνεχίζουν να κάνουν ευεργεσίες πρβ: «…και μετα την εκ γης μετάστασιν εις τον ουρανόν» (Διόδωρος 5.72),«….. εξ ανθρώπων εις θεούς μετάστασιν» (Διόδωρος 3.57, 3.61 κ.α.).

Επομένως οι Κρήτες και οι Απλάντιοι - Λίβυοι πίστευαν κάτι παρόμοιο με αυτό που πιστεύουμε και εμείς σήμερα για το Χριστό και τους Αγίους. Απλά για τους Λίβυους υπήρχαν δυο βασιλιάδες με το όνομα Δίας, ο Κρητικός Δίας που δεν έγινε θεός και ο δικός τους Δίας που έγινε Θεός.

Αντίθετα οι Κρήτες πίστευαν ότι ο δικός τους Δίας έγινε Θεός. Ειδικότερα οι Κρήτες πίστευαν ότι ο Δίας γεννήθηκε ως άνθρωπος σε σπήλαιο στο όρος Δίκτη της Κρήτης, κάτι όπως ο Χριστός σε σπήλαιο στη Βηθλεέμ, και έτσι είναι αφού αυτό το αναφέρουν και ο Ησίοδος, ο Απολλόδωρος και τόσοι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς Επίσης οι Κρήτες πίστευαν ότι ο Δίας μετά το θάνατο του θάφτηκε το σώμα τους στην Κρήτη και εκείνος έπαθε μετάσταση και πήγε στον Όλυμπο, κάτι όπως ο Χριστός που πέθανε στην Ιερουσαλήμ και μετα τη μετάστασή του πήγε όπου και ο πατέρας του, ο θεός, στον Παράδεισο. Και για την ταφή του Δία στην Κρήτη το λένε και τόσοι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς: Διόδωρος, Πορφύριος κ.α.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης, σχετικά με τη γέννηση, ανατροφή και μετάσταση του Δία, αναφέρει ότι η Ρέα γέννησε το Δία στην οροσειρά Ίδη ή Ιδαία όρη (= τα όρη: η Δίκτη, ο Ψηλορείτης ή Ιδαίον όρος, ο Γιούχτας, η Πύτνα κ.α.) της Κρήτης και στη συνέχεια τον άφησε εκεί για να τον αναθρέψουν οι Κουρήτες και γι αυτό, όταν ανδρώθηκε, έκτισε μια πόλη στο όρος Δίκτη, όπου ακριβώς λέει ο μύθος ότι γεννήθηκε, πρβ: «ανδρωθέντα δ’ αυτόν (ο Δίας) φασί πρώτον πόλιν κτίσαι περι την Δίκτα, όπου και τη γένεσιν αυτού μυθολογούσι» (Διόδωρος 5.72).

Ακολούθως, επειδή ευεργέτησε τους ανθρώπους, μετά θάνατο κατατάχτηκε στο γένος των Θεών, επειδή είχε γεννηθεί στις ψυχές εκείνων που είχαν ευεργετηθεί εν ζωή από αυτόν η δίκαιη πίστη ότι εκείνος ήταν

ο κύριος όλων όσων γίνονται στον ουρανό τις βροχές, τους κεραυνούς κι όλα τα παρόμοια, πρβ:

«…Ο Δίας (σύμφωνα με τους Ατλάντιους της Λιβύης) νίκησε τον πατέρα του Κρόνο και τους Τιτάνες και γενικά επέδειξε μεγάλο ζήλο στο να τιμωρεί τους ασεβείς και τους πονηρούς, αλλά και στο να ευεργετεί τα πλήθη. Για όλα αυτά μετά τη μετάστασή του από τους ανθρώπους ονομάστηκε Ζην, διότι θεωρήθηκε αιτία του καλώς ζην των ανθρώπων («όστις εστὶν αίτιος μάλλον του ζην»), ενώ εκείνοι που είχαν ευεργετηθεί του έκαναν την τιμή να το εγκαταστήσουν στον ουρανό και όλοι πρόθυμα τον αγόρευσαν θεό και κύριο του σύμπαντος κόσμου στον αιώνα το άπαντα….>>. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 61, 4-6)

«Τούτος ο θεός (ο Δίας, σύμφωνα με τους κρήτες), λοιπόν, ξεπέρασε όλους τους άλλους σε ανδρεία, σύνεση και δικαιοσύνη, αλλά και σ' όλες τις υπόλοιπες αρετές, γι αυτό και παραλαμβάνοντας τη βασιλεία από τον Κρόνο, πρόσφερε πολλές και μεγάλες ευεργεσίες στους ανθρώπους. Διότι πρώτα απ όλα δίδαξε στους ανθρώπους την απονομή της δικαιοσύνης….. ο ίδιος γύρισε κι ολόκληρη σχεδόν την οικουμένη, σκοτώνοντας τους ληστές και τους ασεβείς και εισάγοντας την ισότητα και δημοκρατία…….. Καθιερώθηκε, επίσης, να του προσφέρονται περισσότερες θυσίες απ΄ όλους τους άλλους τους θεούς, και, **μετά τη μετάστασή του από τη γη στον ουρανό**, είχε γεννηθεί στις ψυχές εκείνων που είχαν ευεργετηθεί από αυτόν η δίκαιη πίστη ότι εκείνος ήταν ο κύριος όλων όσων γίνονται στον ουρανό και εννοώ τις βροχές, τους κεραυνούς κι όλα τα παρόμοια. Για το λόγο αυτό, **άλλωστε, τον ονόμαζαν Ζήνα,** επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν πως εκείνος είναι το αίτιο του ζην («προσαγορευθήναι Ζήνα μεν από του δοκείν τοις ανθρώποις αίτιον είναι του ζην»), καθώς κάνει τους καρπούς να ωριμάζουν φτιάχνοντας τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες. Τον ονομάζουν, επίσης, πατέρα για τη φροντίδα και την εύνοια που δείχνει προς όλους τους ανθρώπους, αλλά και γιατί θεωρείται ως πρώτη αρχή του γένους των ανθρώπων, καθώς και ύπατο βασιλιά, από την αρχή της εξουσίας του, αλλά και Ευβουλέα και Πάνσοφο από τη σοφία που έχουν οι σωστές συμβουλές του…….>> (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 71 - 72)

Η ΨΥΧΗ ΕΙΔΩΛΟ, Ο ΟΛΥΜΠΟΣ-ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΔΗΣ

Υπενθυμίζεται ότι οι αρχαίοι Έλληνες ήδη επί εποχής Ομήρου πίστευαν ότι σε όλους τους ανθρώπους υπάρχει μέσα τους ψυχή, που είναι μια αέρινη μορφή, ένα είδωλο όπως αυτό στον καθρέπτη μας – απ΄όπου και ειδωλολατρία - που κατοικεί στο σώμα του κάθε ανθρώπου όσο εκείνος αναπνέει και εξέρχεται από αυτό με την τελευταία του πνοή ως μία σκιά - ομοίωμα του νεκρού, που έκτοτε κατοικεί στον ειτε στον Όλυμπο είτε στον Άδη, πρβ: «...ένθα τε ναίουσι ψυχαί, είδωλα καμόντων.» (= όπου περιδιαβάζουν οι ψυχές, είδωλα των νεκρών») (Οδύσσεια ω 14)

Ειδικότερα οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι μετά το θάνατο οι άνθρωποι παθαίνουν μετάσταση του ειδώλου τους, το οποίο φεύγει από τους ανθρώπους και πηγαίνει είτε σε άλλο άνθρωπο (η θεωρία της μετεμψύχωσης) είτε στους Ουρανούς (στην κορυφή Όλυμπου) είτε στον Άδη, που αποτελείται απο τα Τάρταρα (= η Κόλαση στον Χριστιανισμό) και τα Ηλύσια πεδία ή Νήσους των Μακάρων (= ο Παράδεισος των Χριστιανών).

Στον Όλυμπο πηγαίνουν όσοι άνθρωποι έχουν κάνει εν ζωή πολύ μεγάλες ευεργεσίες και ως τέτοιοί θεωρήθηκαν μόνο οι 12 Θεοί του Ολύμπου, καθώς και κάποιες άλλες μικρότερες θεότητες, όπως οι μοίρες, οι χάρητες κ.α. Τα Ηλύσια Πεδία ή Νήσοι Μακάρων θεωρούνταν ότι ήταν τόπος με ολάνθιστα λιβάδια, όπου επικρατούσε αιώνια άνοιξη και οι πηγές της Λήθης ανάβλυζαν νέκταρ που κάνει τους νεκρούς να λησμονούν όλα τα γήινα δάκρυα και τις κακουχίες (Οδύσσεια 4.556, Αριστοτέλους Προβλήματα 943b.21 ως 943b.23). Τα Τάρταρα ήταν η κόλαση, ο τόπος τιμωρίας των αμαρτωλών εν ζωή νεκρών..

2. Η ΤΑΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΟ ΓΙΟΥΧΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ ΤΟΥ ΔΙΑ

Ο Πορφύριος, που έζησε τον 3ος αι, μ.Χ., στο ‘‘Βίος Πυθαγόρου’’ αναφέρει ότι ο Πυθαγόρας ο Σάμιος, που έζησε τον 5ος αι. π.Χ., είχε επισκεφτεί τον τάφο του Δία. όπου έκανε και κάθαρση, πρβ:

*«Κρήτης δ' ἐπιβὰς τοις Μόργου μύσταις προσῆει ενός των Ιδαίων Δακτύλων, υφ' ων και εκαθάρθη τη κεραυνίᾳ λίθῳ, έωθεν μέν παρὰ θαλάττῃ πρηνὴς ἑκταθείς, νύκτωρ δε παρά ποταμώ αρνειού μέλανος μαλλοίς εστεφανωμένος. εις δε το Ιδαίον καλούμενον άντρον καταβὰς έρια έχων μέλανα τας νομιζομένας τρις εννέα ημέρας εκεί διέτριψεν καὶ καθήγισεν τω Διί τον τε στορνύμενον αυτώ κατ' έτος θρόνον εθεάσατο,..*επίγραμμά τ' ενεχάραξεν επὶ τω τάφῳ επιγράψας ‘Πυθαγόρας τω Διὶ’, ου ἡ αρχή ώδε θανὼν κείται Ζάν, ον Δία κικλήσκουσιν…..». (Πορφύριος, ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ 17,1-5).

Μετάφραση: « Όταν έφθασε (ο Πυθαγόρας) στην Κρήτη, πήγε και συνάντησε τους μύστες του Μόργη, που ήταν ένας από τους Δακτύλους της Ίδης. Αυτοί του έκαναν καθαρμούς με την πέτρα του κεραυνού : από τα χαράματα ξαπλωμένος μπροούμυτα στην ακροθαλασσιά, τη νύχτα πάλι στην όχθη του ποταμού, στεφανωμένος με μαλλιά μαύρου αρνιού. Έπειτα κατέβηκε σ' ένα σπήλαιο, το λεγόμενο Ιδαίο άντρο, κρατώντας στα χέρια του μαύρο μαλλί. Έμεινε εκεί τις καθιερωμένες από το τελετουργικό 3Χ 9 = 27 ημέρες, πρόσφερε θυσίες στον Δία και είδε το θρόνο που στρώνεται κάθε χρόνο προς τιμήν του Χάραξε δε κι ένα επίγραμμα στον τάφο του, με τίτλο «Ο Πυθαγόρας στον Δία», που άρχιζε έτσι: Ενθάδε κείται ο Ζαν, που τον ονομάζουν Δία». (Πορφύριος ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ 17,1-5).

Επίσης ο Φλωρεντιανός ιερωμένος Χριστόφορος Μπουοντελμόντι (Chr. Buodelmonti Description Iles Del Arcipel/ “Περί Κρήτης») αναφέρει ότι ο ίδιος επισκέφτηκε τον τάφο του Δία στην Κρήτη το 1415. ή σωστότερα τον τάφο που του υποδείχθηκε από τους ντόπιους ως τάφος του Δία.. Ομοίως και ο Άγγλος περιηγητής ROBERT PASHLEY (Travel in Crete) περιγράφει την επίσκεψη του το 1834 στον τάφο του Δία ή σωστότερα τον τάφο που του υποδείχθηκε από τους ντόπιους ως τάφος του Δία.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΓΙΟΥΧΤΑΣ ΚΑΙ ΟΝΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΟ ΓΙΟΥΧΤΑ

Ο τάφος του Δία, απ΄όπου έγινε η μετάσταση του Δία από τους ανθρώπους στον ουρανό -Όλυμπο, σύμφωνα με την παράδοση, βρίσκεται/βρισκόταν στο καλούμενο όρος του Διός ή σήμερα Γιούχτας (811 μ. ύψος), στις πρόποδες του οποίου βρισκόταν η Νεκρόπολης της Κνωσού, στα δυτικά της σημερινής πόλης των Αρχανών, πρβ:

«Έξι μίλια περίπου μακρυά από την πόλη του Χάντακα προς το νότο βρίσκεται το βουνό Δία (Γιούχτας), που εκτός από τη νότια πλευρά, περιβάλλεται από άπειρες πηγές με τελειότατο νερό. Την καλή αυτή ποιότητα του νερού είχα υπόψει μου, εγώ ο Μπασιλικάτα σαν μηχανικός στην Κυβέρνηση του εξοχότατου Γενικού Προβλεπτή κ. Φραγκίσκου Μοροζίνι, και είμουν ένας από κείνους που του ευχήθηκε να φέρει στην πόλη του Χάντακα μια από κείνες τις πηγές του βουνού αυτού, την πιο καλή και πιο πλούσια». (Στέργιου Γ. Σπανάκη, *ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, Τόμος V,* σελ. 20)

«Το Ηράκλειον, κτισθέν υπό των Σαρακηνών κατά τας αρχάς του Θ’ αιώνος, ωνομάσθη παρ’ αυτών Κάντακ ή Ράμπτ - ελ - Κάντακ (περιταφρευμένη πόλις)…..Νοτιώτερον δ’ υψούται το κωνοειδές βουνόν Γιούχτας (Jupiter). Επί του βουνού τούτου κατά την παράδοσιν υπήρχεν ο τάφος του Διός. ….» (Ιωάννης Κονδυλάκης, «Το Ηράκλειο, «Εστία» 1891)

«Ο περίπατος των Ηρακλειωτών γίνεται συνήθως επί των τειχών, προ των οποίων εκτείνεται ξηρά και άδενδρος πεδιάς, απολήγουσα προς νότον εις το κωνοειδές βουνόν Γιούχταν, επί του

οποίου οι αρχαίοι Κρήτες εδείκνυον τον τάφον του Διός, δι' όπερ απεκλήθησαν ψεύσται». (Ι.. Κονδυλάκης, "Το Ηράκλειο", Εστία, αρ. φυλ. 129, 9.7.1896: 1-2)

«Dr. Joseph Hazzidakis, the President of the Cretan Syllogos at Candia, and now Ephor of Antiquities, informs me that the remains on the top of Mount Juktas are still known to the country people about as Mnima tou Za (Μνήμα του Ζα), "(Arthur J. Evans, «Mycenaean Tree and Pillar Cult and Its Mediterranean Relations, in The Journal of Hellenic Studies, Vol. 21, 1901).

«Επαρχία Τεμένους ..... Όρος Διός (Ιόβα, Μαυροβούνι, Ιούχτα 2700 π.), το Αρχανών (1300 π.)....» («Γεωγραφία της Κρήτης», διδασκάλου Εμμ Σ. Λαμπρινάκη δασκάλου του εν Ρεθύμνου Προτύπου, έκδοση Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Ρεθύμνης 1890)

Ο Γιούχτας στα αρχαία ελληνικά λεγόταν «όρος του Διός» και από τους Ιταλούς (Ενετούς κ.α.) λεγόταν monti di Jove / monti di Giove / monti Jupitter / monti Jucta ....., επειδή εκεί υπήρχε η νεκρόπολη της Κνωσού όπου λεγόταν ότι θάφτηκε ο Δίας, αλλά και επειδή η κορυφογραμμή του όρους αυτού, όταν τη βλέπει κανείς από το Ηράκλειο, σχηματίζει το σώμα-κεφάλι ηλικιωμένου ανθρώπου σε ύπτια θέση, ως αυτή του νεκρού Δία στον τάφο, . απ όπου και η ονομασία Γιούχτας.

Δεν είναι αληθές ότι η ονομασία «Γιούχτας» είναι τούρκικη, που προέρχεται «από παράφραση της αρχαίας ελληνικής ονομασίας του βουνού, που ήταν "Ιυττός" > Ιυκτός > Γιούχτας - Juktas», καθώς ισχυρίζονται μερικοί, γιατί ούτε ετυμολογικά φαίνεται να είναι αυτό ορθό ούτε και υπάρχουν αρχαίες πηγές που λένε κάτι τέτοιο ή που να λένε ότι το βουνό αυτό αρχικά λεγόταν «Ιυτός» . Η πραγματικότητα είναι ότι λέξη Γιούχτας είναι ιταλοελληνική και σύνθετη-συμφυρμός από τις απλές λατινικές λέξεις: Ju(ppiter) + jacet > Juctas > Γιούχτ-ας = ο Δίας/Ζαν κείται ωδε. Στα ιταλικά-λατινικά Ju και Jove , jovis, Jovem = Δίας ή άλλως Ζεύς ή Ζαν, ενώ Juppiter = ο Δίας πατέρας. Επίσης στα λατινικά η λέξη Jacet (γ' ενικό πρόσωπο του jaceo,cui,citum) = κείμαι χαμαί, εν τη κλίνη, κατάκειμαι, τέθνηκα, pro patria jacent = έπεσε, πέθανε υπέρ πατρίδος. Ειδικότερα η λέξη Γιούχτας (= «Δίας κείται ώδε») προήλθε από μεταγλώττιση στα λατινικά της φράσης του επιγράμματος που αναφέρει ο Πορφύριος ότι κατέθεσε ο Πυθαγόρας στον τάφο του Δία και έγραφε: «ώδε θανὼν κείται Ζάν, ον Δία κικλήσκουσιν» = Λατινικά: «HIC ZAN JACET QUEM JOVEM VOCANT» (Flaminio Cornaro, Creta Sacra, 1755, I, 60)

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ:

1) Λέγεται ότι η μορφολογία του βουνού, που μοιάζει με άντρα μέσα σε ταφο, οδήγησε τη λαϊκή φαντασία στη δημιουργία μύθου σχετικά με την ύπαρξη του τάφου εκεί του Δία. Ωστόσο, αφού οι αρχαίοι συγγραφείς λένε ότι ο Δίας υπήρξε και αφού και στο ορος Γιούχτα υπήρχε η νεκρόπολη της Κνωσσού, άρα δεν αποκλείεται πράγματι εκεί να ενταφιάστηκε σε σπήλαιο ο Δίας, όπως ο Χριστός σε σπήλαιο στην Ιερουσαλήμ

2) Δεν είναι αληθές ότι ο τάφος του Δία βρισκόταν στο σπήλαιο του Ψηλορείτη, καθώς ισχυρίζονται μερικοί, επειδή από τη μια ο Πορφύριος («Βίος Πυθαγόρου») λέει ότι ο τάφος του Δία ήταν μέσα στο «Ιδαίο άντρο και από την άλλη κατά τους ισχυριζόμενους το όρος Ψηλορείτης λέγεται και Ίδη ή Ψηλορείτης. Και δεν είναι αλήθεια, γιατί:

Α) Ο Στράβων (, I, C 471, III 20 και C 473, III, 22). αναφέρει ότι με την ονομασία Ίδη ή Ιδαία όρη δεν ονομάζεται ο Ψηλορείτης ή τουλάχιστον μόνο αυτός, αλλά όλη η οροσειρά όπου ανήκει και η Δίκτη, ακόμη και ο λόφος Πύτνα όπου ο Κουρήτης Κύρβας έκτισε την Ιεράπυτνα, πρβ: «Ίδη όρος υπάρχει στην Τρωάδα και στην Κρήτη. Δίκτη είναι τόπος στη Σκηψία και όρος στην Κρήτη. Λόφος της Ίδης είναι η Πύτνα, απ' όπου και η Ιεράπυτνα η πόλη ..... Οι διάφορες κορυφές της Ίδης, που ήταν όλες αφιερωμένες στη μητέρα των θεών (τη Ρέα), λέγονταν Δάκτυλοι.....» (Στράβων, I, C 471, III 20 και C 473, III, 22).

Β) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3. 61) αναφέρει ότι η Κρήτη παλιά, λεγόταν και με το όνομα Ιδαία οπότε Ιδαίο άντρο λέγεται κάθε σπήλαιο επί της Κρήτης. Για τον ίδιο λόγο Ίδη ή Ιδαία όρη = τα Κρητικά όρη, Ιδαίοι Δάκτυλοι = οι Κρητικοί Δάκτυλοι, Ιδαίος Ηρακλής = ο Κρητικός Ηρακλής (ο ιδρυτής των Ολυμπιακών αγώνων) κ.α.

Γ) Η παράδοση , Ελλήνων και Ιταλών, αναφέρει ότι ο Δίας θάφτηκε στο Γούχτα, που ονομάστηκε έτσι απο το Jupitter/ Jovis + Jacet = ο Δίας ενθάδε κείται (= το επίγραμμα που αναφέρει ο Πορφύριος), πρβ:

«Όρος του Διός (ή του Ιόβα). Μετά δύο ήμισυ ώρας προς Μεσημβρίαν της πόλεως Χάνδακος ευρίσκεται άλλο (όρος), το οποίον ονομάζεται από μεν τους Ολλανδούς Moses tempel, δηλ. Ναός του Μωυσέως, από δε τους Ιταλούς Monte Jove, επειδή νομίζουσι, ότι ο Ζευς ετάφη εκεί» («Ακριβής περιγραφή της Κρήτης του Dapper Olfert 1636-1689, μετάφραση Μ. Βερνάρδου του Κρητός)

«Το Ηράκλειον, κτισθέν υπό των Σαρακηνών κατά τας αρχάς του Θ' αιώνος, ωνομάσθη παρ' αυτών Κάντακ ή Ράμπτ - ελ - Κάντακ (περιταφρευμένη πόλις).....Νοτιώτερον δ' υψούται το κωνοειδές βουνόν Γιούχτας (Jupiter). Επί του βουνού τούτου κατά την παράδοσιν υπήρχεν ο τάφος του Διός. ....» (Ιωάννης Κονδυλάκης, «Το Ηράκλειο, «Εστία» 1891)

3) Δεν είναι αληθές ότι στο όρος Γιούχτα τελούσαν οι Μινωίτες ανθρωποθυσίες, όπως ισχυρίζεται ο αρχαιολόγος Γ. Σακελλαράκης, με το αιτιολογικό ότι στη βόρεια πλευρά του Γιούχτα, στη θέση Ανεμόσπηλια, βρέθηκε μινωικό ιερό καταστραμμένο, μέσα στο οποίο βρέθηκαν τέσσερεις ανθρώπινοι σκελετοί και για τους οποίους ο Σακελλαράκης υπολογίζει ότι τελούσαν εκεί ανθρωποθυσία κατά τη στιγμή του σεισμού και πέφτοντας το κτίριο τους σκότωσε. Η πραγματικότητα είναι ότι στο όρος Γιούχτας (στη θέση Ανεμόσπηλια, στη θέση Φουρνί κ.α.) υπήρχε η νεκρόπολη της Κνωσού με ιερά και θολωτούς τάφους κ.α. οπότε έναν από τους εκεί τάφους ο Σακελλαράκης τον πέρασε για ιερό που έπεσε και πλάκωσε κάποιους που κάνανε εκεί θυσία. Πιθανόν να έγινε και σεισμός και να έπεσε κάποιο ιερό και πλάκωσε τους εκεί ευρισκόμενους, όμως όχι και ότι εκεί γινόταν ανθρωποθυσίες όπως εικάζει ο αρχαιολόγος Γ. Σακελλαράκης. Αυτό θα μπορούσαμε να το λέγαμε, αν απο τη μια υπήρχαν αρχαίες πηγές που να λένε κάτι τέτοιο και από την άλλη αν βρίσκαμε εκεί κάποιο νεκρό πάνω σε πυρά, όμως κάτι τέτοιο δε συμβαίνει. Απλά στα αρχαία κείμενα γίνεται λόγος για εντολές να κάνει κάποιος μια ανθρωποθυσία (Θυσία Ιφιγένειας, Θυσία Αβραάμ κ.α.), όμως αυτές από τη μια ήταν εκτός Κρήτης και από την άλλη ήταν για δοκιμή της πίστη και που καμία από αυτές δεν εκτελέστηκε τελικά..

3. Ο ΚΑΚΟΗΘΗΣ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΑΠΟΚΑΛΕΙ ΨΕΥΤΕΣ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΕΣ ΜΕ ΤΟ ΔΗΘΕΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟ ΟΤΙ ΛΕΓΑΝΕ ΠΩΣ Ο ΔΙΑΣ ΠΕΘΑΝΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΑΨΑΝΕ, ΟΜΩΣ Ο ΛΟΓΟΣ ΗΤΑΝ ΑΛΛΟΣ.

Ο χαρακτηρισμός «Κρήτες αεί ψεύσται» είναι μια καλοστημένη κακοήθεια που ειπώθηκε για πρώτη φορά από τον ποιητή Καλλίμαχο τον Κυρηναίο, ο οποίος έζησε από 310 – 240 π.Χ., στον ύμνο του «Εις Δία», στα πλαίσια αιρετικής θρησκευτικής διαμάχης, όπως θα δούμε πιο κάτω, και έκτοτε όλο και κάποιος την επαναλαμβάνει.

Στον ύμνο αυτό ο Καλλίμαχος με αριστοτεχνικό ποιητικό-φιλοσοφικό τρόπο λέει ότι δεν πρέπει να υμνούμε το Δία ως «Δικταίο», επειδή οι Κρήτες λένε ότι γεννήθηκε στο όρος Δίκτη των Ιδαίων ορέων της Κρήτης, αλλά ως «Λύκειο, γιατί από τη μια οι Κρήτες είναι ψεύτες, αφού λένε και ότι ο Δίας πέθανε και τον θάψανε σε τάφο που δείχνουν, ενώ ο Δίας είναι αιώνιος και από την άλλη οι Αρκάδες λένε ότι ο Δίας γεννήθηκε στο όρος Λύκειον της Αρκαδίας. Ακολούθως και με το αιτιολογικό αυτό ο Καλλίμαχος παραλλάσσει το παραδοσιακό μύθο του Δία λέγοντάς τον διαφορετικά απ΄ότι τον αναφέρουν οι αρχαιότεροι του συγγραφείς Ησίοδος, Στράβων κ.α. Στην παραποίηση αυτή η νήσος Κρήτη γίνεται περιοχή «Κρητέα» στην Αρκαδία, η αρχαία πόλη Λύκτος (= η πόλη στην περιοχή της οποίας βρισκόταν η Δίκτη, όπου γεννήθηκε ο Δίας, σύμφωνα με τον Ησίοδο) γίνεται το Λύκαιον όρος στην Αρκαδία, η πόλη Πράσον ή Πραισός (= η πόλη όπου υπήρχε το Δικταίο ιερό, σύμφωνα με τον Στράβωνα) γίνεται η περιοχή «Παρράσιον» στην Αρκαδία, οι Δικταίοι Κουρήτες γίνονται Δικταίαι Μελίαι , ο ενόπλιος χορός των Κουρητών «πυρρίχη» γίνεται «πρύλις» κλπ, πρβ:

«Ζηνός έοι τί κεν άλλο παρά σπονδήσιν αείδειν / λώϊον ή θεόν αυτόν, αεί μέγαν, αιέν άνακτα, / Πηλαγόνων ελατήρα, δικασπόλον Ουρανίδησι; / πώς και νιν, Δικταίον αείσομεν ηέ Λυκαίον; / εν δοιή μάλα θυμός, επεί γένος αμφήριστον. / Ζεύ, σε μεν Ιδαίοισιν εν ούρεσί φασι γενέσθαι,/ Ζευ, σε δ' εν 'Αρκαδίη: πότεροι, πάτερ, εψεύσαντο; / Κρήτες αεί ψεύσται': και γαρ τάφον, ώ άνα, σείο / Κρήτες ετεκτήναντο: σύ δ' ου θάνες, εσσί γάρ αιεί. / εν δέ σε Παρρασίη `Ρείη τέκεν, ήχι μάλιστα / έσκεν όρος θάμνοισι περισκεπές: ένθεν ο χώρος / ιερός, ουδέ τί μιν κεχρημένον Ειλειθυίης / ερπετόν ουδέ γυνή επιμίσγεται, αλλά ε `Ρείης / ωγύγιον καλέουσι λεχώιον 'Απιδανήες…… Ζεύ, σε δε Κυρβάντων ετάραι προσεπηχύναντο Δικταῖαι Μελίαι, σὲ δ᾽ ἐκοίμισεν Ἀδρήστεια λίκνῳ ενί χρυσέῳ, σὺ δ᾽ ἐθήσαο πίονα μαζόν αιγὸς Αμαλθείης, επὶ δὲ γλυκὺ κηρίον ἕβρως·γέντο γὰρ ἐξαπιναῖα Πανακρίδος ἔργα μελίσσης Ἰδαίοις ἐν ὄρεσσι, τά τε κλείουσι Πάνακρα. οὗλα δὲ Κούρητές σε περί πρύλιν ωρχήσαντο τεύχεα πεπλήγοντες, ἵνα Κρόνος οὔασιν ἠχὴν ἀσπίδος εἰσαΐοι καὶ μή σεο κουρίζοντος……(Καλλίμαχος, Ύμνος «Εις Δία»)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: «……Πώς καλύτερα θα μπορούσε κανείς να υμνήσει κατά τις θυσίες το Δία παρά να τον ειπεί θεό, πάντοτε μέγα, αιώνιο άνακτα, διώκτη των Πηλαγόνων, δικαστή των επουρανίων θεών; Πώς θα τον εξυμνήσωμεν, ως Δικταίο ή ως Λυκαίον; Ο νους μου ευρίσκεται σε μεγάλη αμφιβολία, διότι το γένος του είναι αμφισβητήσιμον. Ω Δία, για σένα οι μεν λέγουν ότι γεννήθηκες στα Ιδαία όρη! Ω Δία, για σένα οι δε λένε ότι γεννήθηκες στην Αρκαδία, ποιοι, πατέρα, λένε ψέματα; Οι Κρήτες είναι πάντα ψεύτες και διότι τάφο, ω άνακτα, για σένα οι Κρήτες κατασκεύασαν, εσύ όμως δεν απέθανες διότι εσύ είσαι αιώνιος. Αλλά εσένα σε γέννησε η Ρέα εις το Παρράσιον, όπου ήταν ένα βουνό πολυσκέπαστο με θάμνους, γι αυτό το λόγο ο τόπος αυτός είναι ιερός»……Κι ω Δία, οι συντρόφισσες, σε πήρανε στα χέρια, των Κυρβάντων, της Δίκτης οι Μελίες και σε κοίμισε η Αδράστεια σε λίκνο χρυσό και θήλασες τον πολυγάλακτο μαστό της γίδας της Αμάλθειας κι έφαγες τη γλυκιά κηρήθρα, που η Πανακρίδα μέλισσα γοργά την είχε δέσει πάνω στη Ίδης τα βουνά που Πάνακρα τα λένε. Και χόρεψαν τριγύρω σου τον πρύλιν οι Κουρήτες καθώς βαρούσαν τ᾽ άρματα, ώστε ν᾽ ακούει ο Κρόνος ήχον ασπίδων μοναχά κι όχι το παιδικό σου κλάμα…….(Καλλίμαχος, Ύμνος «Εις Δία»)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3.61), όπως θα δούμε αμέσως πιο κάτω, αναφέρει ότι οι συμπατριώτες του Καλλίμαχου, οι Ατλάντιοι, είναι εκείνοι που λέγανε πως οι Κρήτες λένε ότι ο Δίας πέθανε και τον θάψανε σε τάφο που δείχνουν στην Κρήτη, χωρίς αυτό να το λένε πράγματι οι Κρήτες και αυτό γίνεται για λόγους αιρετικής θρησκευτικής διαμάχης.

Ο Καλλίμαχος έγραψε επίσης τον «Ύμνος εις Άρτεμιν»).όπου παραποιεί και το μύθο της Κρητικιάς θεάς Βριτόμαρτης (= φίλη της θεάς Άρτεμης, η οποία είχε ανακαλύψει τα δίχτυα τω ψαράδων) και μάλιστα με ακόμη πιο κακοήθη τρόπο, φέροντας τον περίφημο βασιλιά των Κρητών Μίνωα να κυνηγά τη θεά βριτόμαρτη,

για να τη βιάσει στο όρος Δικτύναιο της Κυδωνίας (= σημερινά Χανιά). Προ αυτού ο Διόδωρος Σικελιώτης (5.76,4) και ο Στράβωνας (I, C472 IV 12), που και αυτοί έζησαν επί Ολύμπιων Θεών, του απάντησαν λέγοντας του ότι δεν έχει δίκιο γι αυτά που λέει για τους Κρήτες, πρβ:

«Λένε επίσης ότι δεν έχει δίκιο ο Καλλίμαχος, όταν ιστορεί ότι η Βριτόμαρτις καταφεύγοντας τη βία του Μίνωα από τη Δίκτη, πιάστηκε στα δίχτυα των ψαράδων κι έτσι οι Κυδωνιάτες την είπαν Δίκτυννα και το βουνό Δίκτη. Η Κυδωνία δεν έχει καμιά σχέση γειτονίας με τους τόπους τούτους, αφού βρίσκεται στα δυτικά του νησιού. Βουνό της Κυδωνίας είναι ο Τίτυρος. Όπου υπάρχει ιερό, όχι το Δικταίον, αλλά το Δικτύνναιο….» (Στράβων I C479 IV 12)

«Η Βριτόμαρτις που ονομάζεται και Δίκτυννα, σύμφωνα με το μύθο που αναφέρουν, γεννήθηκε στην Καινώ της Κρήτης, από τον Δία και την Κάρμη, του Εύβουλου του γιου της Δήμητρας. Αυτή που ανακάλυψε τα δίχτυα που χρησιμοποιούνται στο κυνήγι ονομάστηκε Δίκτυννα και περνούσε τις μέρες της με την Άρτεμη, αιτία για την οποία μερικοί πιστεύουν πως η Δίκτυννα είναι ίδια με την Άρτεμη. Οι Κρήτες καθιέρωσαν θυσίες κι έκτισαν ναούς προς τιμή ετούτης της θεάς. Εκείνοι που διηγούνται την ιστορία ότι ονομάστηκε Δίκτυννα, επειδή κατέφυγε στα δίχτυα των ψαράδων, όταν την κυνηγούσε ο Μίνωας, για να τη βιάσει, κάνουν λάθος, γιατί ούτε πιθανό να βρέθηκε σε τέτοια αδυναμία η Θεά, ώστε να χρειαστεί τη βοήθειά των ανθρώπων, θυγατέρα ούσα του μέγιστου των θεών, ούτε είναι σωστό να προσάπτουμε στο Μίνωα μια τέτοια ασέβεια, καθόσον η παράδοση μας λέει ρητά ότι ήταν προσκολλημένος στις αρχές του δικαίου κι έζησε ζωή παινεμένη.» (Διόδωρος 5.77,4).

Ο ΚΑΛΙΜΑΧΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΟΚΟΗΘΗΣ - ΔΕΝ ΕΙΠΑΝ ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΟΤΙ Ο ΔΙΑΣ ΠΕΘΑΝΕ, ΑΛΛΑ Ο ΙΔΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΟΙ ΔΗΘΕΝ ΟΤΙ ΤΟ ΕΛΕΓΑΝ ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει καταρχήν ότι σύμφωνα με το μύθο που του είπαν οι Ατλάντιοι της Λιβύη (= η Αφρική, Ηρόδοτος Β 16 και ιδιαίτερα αυτοί που κατοικούσαν γύρω απο το όρος Ατλας), μύθο για τον οποίο δε συμφωνούν οι Κρήτες, υπήρχαν δυο βασιλιάδες με το όνομα «Δίας» και απο αυτούς ο ένας ήταν θνητός και τοπικός βασιλιάς της νήσου Κρήτης, που όταν πέθανε τον θάψανε εκεί και ο άλλος ήταν βασιλιάς των Ατλάντιων (ήτοι των συμπατριωτών του Καλλίμαχου, των κατοίκων της Λιβύης, όπου η πόλη Κυρήνη, η ιδιαίτερη πατρίδα του Καλλίμαχου), ο οποίος, λόγω τω ευεργεσιών του έκανε εν ζωή, μετά τη μετάστασή του από τους ανθρώπους στον ουρανό οι Ατλάντιοι τον αγόρευσαν θεό και κύριο του σύμπαντος κόσμου στον αιώνα το άπαντα.

«Ο Κρόνος, σύμφωνα με το μύθο (των Ατλάντιων) ……. παντρεύτηκε την αδελφή του Ρέα, απο την οποία απέχτησε το Δία, που προσονομάστηκε Ολύμπιος. Είχε υπάρξει όμως και άλλος Δίας, αδελφός του Ουρανού, που βασίλευε στην Κρήτη, …… απέκτησε δέκα γιους τους Κουρήτες, ονόμασε το νησί από τη γυναίκα του Ιδαία, όπου τάφηκε μετά το θάνατό του.(«προσαγορεύσαι δε και την νήσον από γυναικός Ιδαίαν, εν η και τελευτήσαντα ταφήναι, δεικνυμένου του την ταφὴν δεξαμένου τόπου μέχρι των καθ' ημάς χρόνων….»). (Διόδωρος 3.61).

«…Ο Δίας (= ο Ατλάντιος βασιλιάς Δίας) νίκησε τον πατέρα του Κρόνο και τους Τιτάνες και γενικά επέδειξε μεγάλο ζήλο στο να τιμωρεί τους ασεβείς και τους πονηρούς, αλλά και στο να ευεργετεί τα πλήθη. Για όλα αυτά μετά τη μετάστασή του από τους ανθρώπους ονομάστηκε Ζην, διότι θεωρήθηκε αιτία του καλώς ζην των ανθρώπων («όστις εστὶν αίτιος μάλλον του ζην»), ενώ εκείνοι που είχαν ευεργετηθεί του έκαναν την τιμή να το εγκαταστήσουν στον ουρανό και όλοι πρόθυμα τον αγόρευσαν θεό και κύριο του σύμπαντος κόσμου στον αιώνα το άπαντα….>>. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 61, 4-6)

Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει επίσης, κάτι που είτε αποκρύβεται για ευνόητους λόγους, ότι **οι Κρήτες δε συμφωνούν με αυτά που λένε οι μύθοι των Ατλαντιων** (βλέπε Διόδωρος 3.61,2-3) και η αλήθεια γι αυτούς είναι αυτή που θα

περιγράψει εκεί που θα μιλήσει γι αυτούς. Και αυτό το κάνει στο πέμπτο βιβλίο του (βλέπε Διόδωρος 5, 64- 77), όπου αναφέρει ότι οι Κρήτες ισχυρίζονται και μάλιστα με επιχειρήματα ότι οι περισσότεροι από τους θεούς: Δίας, Απόλλων, Ερμής, Αθηνά κλπ ήταν υπαρκτά πρόσωπα που γεννήθηκαν στην Κρήτη και επειδή πήγαν και σε πολλά μέρη, εντός και εκτός νήσου, κάνοντας ευεργεσίες, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους (από τη γη) στον ουρανό, θεωρήθηκαν ως οι πρώτοι κάτοικοι του Ολύμπου, επειδή οι άνθρωποι νομίζουν ότι και από εκεί που βρίσκονται, μπορούν ακόμη να τους ευεργετούν. Ο Διόδωρος αναφέρει επίσης ότι οι Κρήτες ισχυρίζονται και ότι ο Δίας γεννήθηκε στην Ίδη ή Ιδαία όρη της Κρήτης και συγκεκριμένα στο όρος Δίκτη (Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική 5, 70,6), όπου έκτισε και μια πόλη μετά που ανδρώθηκε από ευγνωμοσύνη:

«Οι περισσότεροι , επίσης απο τους θεούς, σύμφωνα με τους μύθους τους (των Κρητών), έγιναν στο νησί τους Θεοί και για τις ευεργεσίες τους που πρόσφεραν σ' όλη τη ανθρωπότητα δέχτηκαν τιμές αθάνατες…..Τούτοι, λοιπόν, οι θεοί (της Κρήτης), έχοντας ευεργετήσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων, δεν αξιώθηκαν μόνο να λάβουν αθάνατες τιμές, αλλά θεωρήθηκαν επίσης πως ήταν οι πρώτοι που κατοίκησαν στον "Ολυμπο, μετά τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους. Από τον Κρόνο και τη Ρέα λέγεται πως γεννήθηκαν η Εστία, η Δήμητρα και η Ήρα, καθώς και ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Αίδης ……» (Διόδωρος 5.64-67,5).

«Όταν (ο Δίας) έφτασε στην ηλικία της άνδρωσης, λένε πως πρώτα **ίδρυσε μια πόλη στην περιοχή της Δίκτης, όπου σύμφωνα με το μύθο που λένε έλαβε χώρα η γέννησή του,** η πόλη τούτη εγκαταλείφθηκε τα κατοπινά χρόνια, αλλά σώζονται ακόμη βάσεις θεμελίων της…: *«…ανδρωθέντα δ' αυτόν φασί πρώτον πόλιν κτίσθαι περί την Δίκτα, όπου και την γένεσην αυτού μυθολογούσιν»…>> (Διόδωρος Βιβλιοθήκη Ιστορική 5, 70,6*)

«Καθιερώθηκε, επίσης …. και, μετά τη μετάστασή του (του Δία) απο τη γη στον ουρανό (και μετα την εκ γης μετανάστασιν εις τον ουρανόν¨) , γεννήθηκε στις ψυχές εκείνων που είχαν ευεργετηθεί η δίκαιη πίστη ότι εκείνος ήταν ο κύριος όλων όσων γίνονται στον ουρανό, και εννοώ της βροχές, τις βροντές, τους κεραυνούς κι όλα τα παρόμοια…. Γι αυτό το λόγο, άλλωστε, τον ονόμασαν Ζήνα, επειδή οι άνθρωποι πιστεύουν πως εκείνος είναι το αίτιο του ζην, κάνει τους καρπούς να ωριμάσουν φτιάχνοντας τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες. Τον ονομάζουν επίσης πατέρα ….¨. (Διόδωρος 5.72)

Επομένως, και σύμφωνα με όσα είδαμε πιο πριν να λέει ο Διόδωρος, δεν είναι αλήθεια ότι οι ίδιοι οι Κρήτες είπαν ότι ο θεός τους ο Δίας πέθανε και τον θάψανε στην Κρήτη, αλλά άλλοι, οι συμπατριώτες του Καλλίμαχου οι Ατλάντιοι, και το απέδιδαν στους Κρήτες οπότε ψεύτες είναι όχι οι Κρήτες, αλλά ο Καλλίμαχος και οι συμπατριώτες του οι Ατλάντιοι. Ατλάντιοι (από το όρος Άτλας) στην αρχαιότητα λέγονταν οι κάτοικοι της Λιβύης, όπου υπήρχε και η ελληνική αποικία Κυρήνη, η πατρίδα του Καλλίμαχου.

Και η αιτία που ο Καλλίμαχος- Ατλάντιοι έλεγαν αυτό το ψέμα, είναι προφανής. Για να διαβάλουν τους Κρήτες που διακήρυτταν τον Κρηταγενή Ολύμπιο Δία και έτσι οι Έλληνες στο εξής να αρχίσουν να πιστεύουν στον Λίβυο – Αιγύπτιο Αμμωνα Δία.

Διαβολές τέτοιες γίνονται και σήμερα, όμως όχι και τόσο κακοήθεις. Για παράδειγμα οι μουσουλμάνοι λένε ότι ο Χριστός είναι απλά ένας προφήτη και όχι θεός, ενώ οι Χριστιανοί λένε ότι ο Χριστός είναι γιος του Θεού κ.α.

Σημειώνεται ότι:

Α) Από τα ως άνω λεγόμενα του Διόδωρου Σικελιώτης γίνεται φανερό ότι οι αρχαίοι Κρήτες και οι αρχαίοι Λύβιοι (Ατλάντιοι) πίστευαν για το θεό Δία ό,τι περίπου πιστεύουμε και εμείς σήμερα για το Χριστό και τους Αγίους, Δηλαδή ότι ο Δίας γεννήθηκε ως άνθρωπος και μάλιστα ως γιος βασιλιά και μετά, ο οποός, λόγω των ευεργεσιών που έκανε, μετά τη μετάστασή του στους ουρανούς, τον αγόρευσαν

Θεό: «…και μετά την εκ γης μετάστασιν εις τον ουρανόν» (Διόδωρος 3.72),«….. εξ ανθρώπων εις θεούς μετάστασιν» (Διόδωρος 3.57). Απλά από τη μια οι Λίβυοι λέγανε ότι ο δικός τους βασιλιάς με το όνομα Δίας είναι αυτός που έγινε Θεός και όχι ο Κρητικός και από την άλλη οι Κρήτες έλεγαν το αντίθετο. Και από αυτούς οι Κρήτες σαφώς έχουν δίκιο, αφού ο Ησίοδος, ο Στράβων, ο Απολλόδωρος και πάρα πολλοί άλλοι αρχαίοι συγγραφείς λένε ότι ο Δίας γεννήθηκε και ανδρώθηκε στο όρος Δίκτη της Κρήτης και μετά τη μετάστασή του από τους ανθρώπους στους ουρανούς οι άνθρωποι τον αγόρευσαν θεό και κάτοικο μεταξύ ουρανού και γης, ήτοι στην υψηλότερη κορφή του Ολύμπου.

Β) Ο Καλλίμαχος κατάγονταν, σύμφωνα με τους ιστορικούς, από την Κυρήνη, μια ελληνική αποικία στη Λιβύη, ο οποίος μεγάλωσε και σπούδασε στην Αθήνα κατά τους χρόνους που οι απόγονοι του Μ. Αλέξανδρου διαμάχονταν για τη διαδοχή και το διαμοίρασα του βασιλείου του, αλλά πέρασε και μεγάλο μέρος της ζωής του στην Αλεξάνδρεια εργαζόμενος ως Γραμματικός στην αλεξανδρινή βιβλιοθήκη. Στην Αλεξάνδρεια ίδρυσε γραμματική σχολή με μαθητές όπως ο Απολλώνιος ο Ρόδιος, ο Ερατοσθένης κ.ά. Ο Απολλώνιος ο Ρόδιος μάλιστα, εκτός από μαθητής του, υπήρξε και ισχυρός εχθρός του, επειδή δε συμφωνούσε με τις θρησκευτικές-φιλοσοφικές πεποιθήσεις - απόψεις του. Προφανώς ο Καλλίμαχος, αν και Έλλην, δεν πήρε το μέρος των Κρητών, αλλά των Λίβυων και Αιγυπτίων, σχετικά με τη θρησκεία του Δία, επειδή οι Λιβυοι και Αιγύπτιοι είχαν ανακηρύξει το Μ. Αλέξανδρο γιο του Αμμωνα Δία και συνάμα οι εκεί Έλληνες ήθελαν να τα έχουν καλά με τους ντόπιους.

4. ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ Ή ΑΡΚΑΔΙΑ - ΛΟΓΩ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ

Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι ο Παυσανίας (2ος αι. μ.Χ.) αναφέρει πως ο Δίας γεννήθηκε και ανατράφηκε στο Λύκαιον όρος της Αρκαδίας και κάποιοι άλλοι ότι ο Παυσανίας αναφέρει πως ο Δίας γεννήθηκε και ανατραφηκε στην Ιθώμη της Μεσσηνία, κάτι που είναι ψευδές. Η αλήθεια είναι ότι ο Παυσανίας (2ος αι. μ.Χ.) αναφέρει ότι οι Μεσσήνιο, όπως και οι Αρκάδες ισχυρίζονται (ισχυρίζονται αυτοί, δεν το αναφέρει ως γεγονός ο Παυσανίας) πως ο Δίας ανατράφηκε στον τόπο τους (λέει ότι ισχυρίζονται πως ανατράφηκε στον τόπο τους και όχι ότι ισχυρίζονται πως γεννήθηκε στον τόπο τους). Και οι ισχυρισμοί τους αυτοί δημιουργήθηκαν, είναι προφανές απο τα λεγόμενά τους, ύστερα από όσα είδαμε πιο πριν να λέει ψευδώς ο Καλλίμαχος στον ύμνο του «Εις Δία».

Συγκεκριμένα ο Παυσανίας (2ος αι. μ.Χ.) στο «Ελλάδος Περιήγησις /Μεσσηνιακά» (IV,31.9 και IV 33, 1-2) αναφέρει και αυτό ειρωνικά ότι αναρίθμητοι είναι αυτοί που θα ήθελαν να ισχυριστούν ότι στον τόπο τους γεννήθηκε ο Δίας, όπως οι Μεσσήνιοι, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι ο Δίας ανατράφηκε (αναφέρει ανατράφηκε, όχι γεννήθηκε) στον τόπο τους, στη Μεσσηνία, επειδή εκεί υπήρχε, λένε, μέγαρο των Κουρήτων («Κουρήτων μέγαρον») όπου μεταφέρθηκε ο Δίας, όταν κλάπηκε από τους Κουρήτες για το φόβο του παιδοκτόνου πατέρα του, πρβ: «ες δε την κορυφήν ερχομένω της Ιθώμης, η δη Μεσσηνίοις εστίν ακρόπολις, πηγή Κλεψύδρα γίνεται, **πάντας μεν ουν καταριθμήσασθαι και προθυμηθέντι άπορον**, οπόσοι θέλουσι γενέσθαι και τραφήναι παρά σφίσι Δία: μέτεστι δ' ουν και Μεσσηνίοις του λόγου: φασί γαρ και ούτοι τραφήναι παρά σφίσι τον θεόν, Ιθώμην δε είναι και Νέδαν τας θρεψαμένας, κεκλήσθαι δε απὸ μεν της Νέδας τον ποταμόν, την δε ετέραν τω όρει την Ιθώμην δεδωκέναι το όνομα. ταύτας δε τας νύμφας τον Δία, κλαπέντα υπό Κουρήτων δια το εκ του πατρός δείμα, ενταύθα λούσαι λέγουσι και το όνομα είναι τω ύδατι απὸ των

Κουρήτων της κλοπής: φέρουσί τε ανά πάσαν ημέραν ύδωρ απὸ της πηγής ες του Διός του Ιθωμάτα το ιερόν». (Παυσανίας, Μεσσηνιακά 4, 33).

Ο Παυσανίας επίσης στο «Ελλάδος Περιήγησις / Αρκαδικά» αναφέρει ότι και οι Αρκάδες ισχυρίζονται πως ο Δίας ανατράφηκε (και εδώ μιλά για ανατροφή, όχι για γέννηση) στα μερη τους, στο Λύκαιον όρος της Αρκαδίας, πρβ: «εν αριστερά δε του ιερού της Δεσποίνης το όρος εστί το Λύκαιον: καλούσι δε αυτό και Όλυμπον και Ιεράν γε έτεροι των Αρκάδων κορυφήν. τραφήναι δε τον Δία φασίν εν τω όρει τούτω: και χώρα τε εστιν εν τω Λυκαίω Κρητέα καλουμένη--αύτη δε η Κρητέα εστίν εξ αριστεράς Απόλλωνος άλσους επίκλησιν Παρρασίου--και την Κρήτην, ένθα ο Κρητών έχει λόγος τραφήναι Δία, το χωρίον τούτο είναι και ου [δια] την νήσον αμφισβητούσιν οι Αρκάδες. ταις Νύμφαις δε ονόματα, υφ' ων τον Δία τραφήναι λέγουσι, τίθενται Θεισόαν και Νέδαν και Αγνώ» (Παυσανίας, Αρκαδικά, 8 38)

Σημειώνεται ότι σαφώς οι ως άνω ισχυρισμοί των Μεσσηνίων και των Αρκάδων που αναφέρει ο Παυσανίας είναι ψευδείς. Ισχυρισμοί που δημιουργήθηκαν μετά από τον ύμνο «ΕΙΣ ΔΙΑ» του Καλλίμαχου, όπως προκύπτει με σαφήνεια κάνοντας σύγκρισή των όσων ισχυρίζονται οι Μεσσήνιοι και οι Αρκάδες με τα όσα αναφέρει ο ύμνος «Εις Δία του Καλλίμαχου.

5. Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΡΗΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑ

Ο μυθογράφος Πτολεμαίος, ο επονομαζόμενος Χέννος ή Χήννος ο Αλεξανδρεύς, γιος του Ηφαιστίωνος, στο «Περί της εις πολυμάθειαν κοινής ιστορίας» (Bibliothèque de Photius 190. Ptolémée Chennus, Nouvelle Histoire), αναφέρει ότι στην Κρήτη υπάρχει ο τάφος του Δία στην Κρήτη, μόνο που δεν είναι του Δία, αλλά του Ολύμπου του Κρητός, ο οποίος ήταν εκείνος που παρέλαβε από τον Κρόνο το Δία και τον δίδασκε περί τα θεία και συνάμα τον έτρεφε και τον οποίο ο Δίας σκότωσε με κεραυνό, επειδή υπέθεσε ότι είχε ωθήσει τους Γίγαντες να του επιτεθούν, όμως μετά, επειδή τον έτρωγαν οι τύψεις και από τη στιγμή που δεν μπορούσε να κατευνάσει τη θλίψη του με κανέναν άλλο τρόπο, έδωσε το όνομά του στον τάφο του θύματός του, πρβ: << Ως ο εν Κρήτη τάφος λεγόμενος του Διός Ολύμπου του Κρητός έστιν όσπερ του Κρόνου λαβών τον Δία έτρεφέ τε και επαίδευε τα θεία, αλλά γάρ βάλλει, φησίν, ὁ Ζεύς τον τροφέα και διδάσκαλον κεραυνώ, ότι δη τους Γίγαντας αυτού τη βασιλείᾳ επιθέσθαι υπετίθετο. Αλλά βαλὼν και νεκρὸν έχων μετεμελείτο. Μη έχων δ΄ άλλως το πάθος εκκλίναι, δίδωσι το ίδιον όνομα τω τάφῳ του ανῃρημένου>>. (Bibliothèque de Photius 190. Ptolémée Chennus, Nouvelle Histoire).

Σημειώνεται ότι το παραπάνω γεγονός δεν αναφέρεται σην ελληνική μυθολογία. Προφανώς είναι παρμένο από τη μυθολογία των Λιβύων – Αιγυπτίων , αφού εκεί, όπως μας πληροφορεί ο Διόδωρος (5.61 κ.α.), με την ονομασία Όλυμπος λεγόταν ο κηδεμόνας του Δία, ενώ στην ελληνική μυθολογία Όλυμπος ονομάζεται το υψηλότερο βουνό, στου οποίου τη κορφή (που βρίσκεται μεταξύ γης και ουρανού) πάνε οι ψυχές όσων φεύγουν απο τη γη και έχουν κάνει ευεργεσίες στη γη, ήτοι αυτοί που ανακηρύσσονται Ολύμπιοι Θεοί.

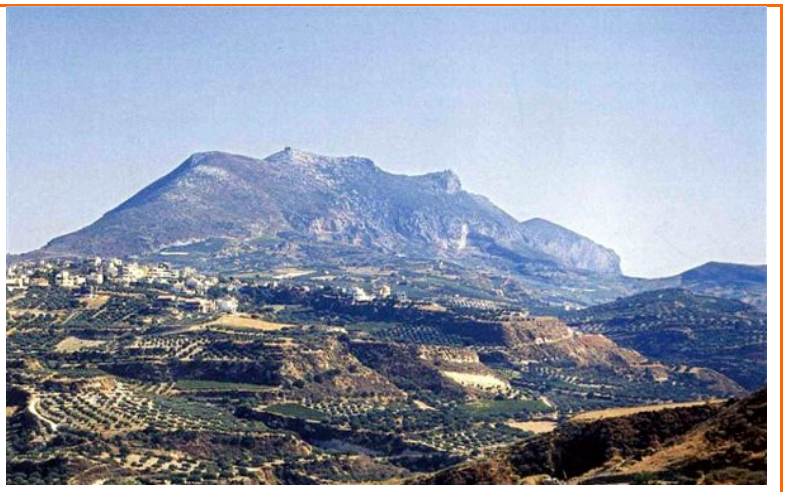
Ο Γιούχτας όπως φαίνεται από το Ηράκλειο

6. Ο ΙΔΟΜΕΝΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ»

Ο μυθογράφος Πτολεμαίος. Χέννος ή Χήννος ο Αλεξανδρεύς, γιος του Ηφαιστίωνος, στο «Περί της εις πολυμάθειαν κοινής ιστορίας» (Bibliothèque de Photius 190. Ptolémée Chennus, Nouvelle Histoire) (2ος αι. μ.Χ.) αναφέρει, επικαλούμενος τον Αθηνόδωρο, ότι το «Κρήτες αεί ψεύσται» ειπώθηκε για τον Ιδομενέα. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι ο Ιδομενέας είχε οριστεί ως κριτής, σε κάποιο διαγωνισμό καλλιστείων μεταξύ της θεάς Θέτιδας (μητέρας του Αχιλλέα) και της Μήδειας (της μάγισσας) όπου ο Ιδομενέας, αν και η Μήδεια, κατ΄ αυτήν, ήταν ομορφότερη από την αντίπαλό της, βράβευσε τη Θέτιδα. Η κρίση αυτή στάθηκε μοιραία, λέει, για τους Κρήτες, καθώς η Μήδεια οργισμένη καταράστηκε τον Ιδομενέα και είπε: "Κρήτας αεί ψεύσται και επάρασθαι αυτώ μηδέποτε αλήθειαν ειπείν, ώσπερ επί της κρίσεως εποίησεν...",πρβ:«Ὡς Αθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς εν ογδόῳ υπομνημάτων φησὶ Θέτιν καὶ Μήδειαν ερίσαι περὶ κάλλους εν Θεσσαλία, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ιδομενέα, και προσνείμαι Θέτιδι την νίκην, Μήδειαν δ΄ οργισθείσαν ειπείν Κρήτες αεί ψεύσται, και επαράσασθαι αυτώ μηδέποτε ἀλήθειαν ειπείν, ώσπερ επί τής κρίσεως εποίησε· και εκ τούτου φησὶ τοὺς Κρῆτας ψεύστας νομισθήναι. Παρατίθεται δε ιστορούντα τούτο ὁ Αθηνόδωρος Αντίοχον ἐν δευτέρῳ των κατά πόλιν μυθικών». (Bibliothèque de Photius 190. Ptolémée Chennus, Nouvelle Histoire).

Από την άλλη το λεξικό Σουίδα αναφέρει ότι το «Κρητίζειν το ψεύσεσθαι» ειπώθηκε για τον Ιδομενέα , όμως για άλλο λόγο. Αναφέρει ότι του είχε ανατεθεί από τους Έλληνες βασιλιάδες, η διανομή των λαφύρων από την άλωση της Τροίας, όμως αυτός απέκρυψε τα περισσότερα, γιατί τα κράτησε για τον εαυτό του: «Κρητίζειν το ψεύσεσθαι. Ιδομενεύς γαρ επιτραπείς τον υπό των λαφύρων χαλκόν διανείμαι, τον άριστον αυτώ εξείλετο. Και έτερα παροιμία «κρητίζειν προς Κρήτας», επειδή ψεύστες και απατεώνες εισί» (Suidae lexicon ex recogn. I. Bekker)

Σημειώνεται ότι τα παραπάνω γεγονότα με τον Ιδομενέα δεν τα αναφέρει ο Όμηρος, δηλαδή ο συγγραφέας απ΄όπου γνωρίζουμε τον Τρωικό πόλεμο, Από την άλλη οι παραπάνω συγγραφείς , όπως φαίνεται απο τα κείμενά τους, αγνοούν ότι εκείνος που είπε πρώτος ότι οι Κρήτες είναι ψεύτες είναι ο Καλλίμαχος και προ αυτού κάνουν εικασίες που δεν ευσταθούν.

7. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ, ΤΟ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ», ΚΑΙ Ο ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ

Α. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΚΡΗΤΕΣ ΑΕΙ ΨΕΥΤΑΙ»

Ο χαρακτηρισμός «Κρήτες αεί ψεύσται» αναφέρεται και από τον Απόστολο Παύλο στην «Προς Τίτον Επιστολή» και πάλι για θρησκευτικούς λόγους, όμως όχι ως δική του διαπίστωση, αλλά άλλου , τον οποίο απλά και αμυδρά τον «φωτογραφίζει», ώστε να μη φανεί ότι ψεύδεται. Συγκεκριμένα στην επιστολή αυτή ο Απόστολος Παύλος , πέραν των άλλων, πληροφορεί τον Τίτο το τι εκείνος γνωρίζει να λέγεται για τους Κρήτες, μεταξύ των οποίων και το «Κρήτες αεί ψεύσται, κακά θηρία, γαστέρες αργαί», χαρακτηρισμό που έχει πει, λέει, κάποιος απ' αυτούς που τον έχουν και ως δικό τους προφήτη οι ανυπότακτοι, οι ματαιολόγοι και οι φρενοαπάτες των Κρητων, ώστε με αυτές τις πληροφορίες ο Τίτος να κάνει σωστή επιλογή Πρεσβυτέρων κλπ, πρβ:

«….. Εισί γὰρ πολλοί και ανυπότακτοι, ματαιολόγοι και φρεναπάται, μάλιστα οι εκ περιτομής, ους δει επιστομίζειν, οίτινες όλους οίκους ανατρέπουσι διδάσκοντες α μη δει αισχρού κέρδους χάριν. Είπε τις εξ αυτών, ίδιος αυτών προφήτης: Κρήτες αεί ψεύσται, κακά θηρία, γαστέρες αργαί. Η μαρτυρία αύτη εστίν αληθής. Δι' ην αιτίαν έλεγχε αυτούς αποτόμως, ίνα υγιαίνωσιν εν τη πίστει, μη προσέχοντες Ιουδαϊκοίς μύθοις και εντολαίς ανθρώπων αποστρεφομένων την αλήθειαν…».

Μετάφρασή: Δια τούτο ακριβώς σε *άφησα*, διερχόμενος από την *Κρήτη*, δια να *οργανώσεις καλύτερα* και *συμπληρώσεις* όσα εγώ *βιαζόμενος* να φύγω παρέλειψα, και να *εγκαταστήσεις* σε κάθε *πόλη* πρεσβυτέρους, όπως εγώ σε διέταξα. Και προκειμένου να εκλέξεις πρεσβύτερο, θα εξετάζεις πρώτον, εάν κανείς είναι ανεπίληπτος και ακατηγόρητος, σύζυγος μιας γυναικός εις ενός γάμου κοινωνίαν, εάν έχει παιδιά πιστά στο Χριστό, τα οποία δεν κατηγορούνται ως άσωτα η ανυπότακτα. Διότι πρέπει ο επίσκοπος, υπό την ιδιότητά του ως *επιστάτη* εκ μέρους του Θεού, να είναι *έμεμπτος* και ακατηγόρητος, όχι αυθάδης ούτε ευερέθιστος και οργίλος, να μη είναι φίλος του κρασιού, να μη *χειροδικεί*, να μη *επιδιώκει* παράνομα και αισχρά κέρδη. Αλλά να είναι φιλόξενος, *φιλάγαθος*, συνετός και φρόνιμος, δίκαιος, ευλαβής και σεμνός, εγκρατής, να *κρατεί* καλά και να *μένη* προσηλωμένος στον *αξιόπιστο λόγο*, τον *σύμφωνο* με την *διδαχή* του Κυρίου και των Αποστόλων, για να είναι έτσι ικανός και δυνατός να *νουθετεί*, να *προτρέπει* σύμφωνα με την *ορθή* και *αγία διδασκαλία*, ακόμη δε και να *αποστομώνει* τους αντιλέγοντας, *αποδεικνύων* ανυπόστατα τα λόγια των..

Διότι υπάρχουν και πολλοί *ανυπότακτοι* (στην *αλήθεια* του Ευαγγελίου), ματαιολόγοι και φρεναπάταες (άλλοι δε που διδάσκουν κούφια και επιβλαβή λόγια και παραπλανούν και σκοτίζουν τον νουν μερικών). Τέτοιοι δε προπαντός είναι αυτοί που προέρχονται από τους εκ περιτομής (Ιουδαίους). Αυτούς πρέπει ο επίσκοπος να τους *αποστομώνει* Αυτοί είναι εκείνοι που αναστατώνουν ολοκλήρους *οικογενείας*, διδάσκοντες εκείνα, που δεν πρέπει, χάριν αισχρού κέρδους. Είπε δε κάποιος *ιδικός* των, που τον θεωρούν ως *προφήτη:*· "οι *Κρήτες* είναι πάντοτε *ψεύστες*, κακά και ανήμερα θηρία, αχόρταστες κοιλιές". Η μαρτυρία αυτή είναι αληθινή. Δια τούτο έλεγχέ τους έντονα και ανοικτά, δια να κατορθώσουν έτσι να κρατήσουν *ανόθευτη* και *υγιή* την *πίστη*, χωρίς να δίδουν *καμίαν προσοχή* στους ιουδαϊκούς μύθους και στις *εντολές* ανθρώπων, που αποστρέφονται την *αλήθεια*.

Β. Ο ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΟΦΙΣΜΑ ΕΠΙΜΕΝΙΔΗ

Επειδή ο Απόστολος Παύλος δεν ονομάζει τον προφήτη που λέει ότι είπε τη φράση «Κρήτες αεί ψεύσται…..», ο θεολόγος Κλήμης ο Αλεξανδρεύς (Titus Flavius Clemens) 150 - 216 μ.Χ.) αναφέρει ότι την έχει ο Επιμενίδης που ήταν ένα απο τους

7 (αντί του Περίανδρου) ή τους 11 σοφούς της αρχαίας Ελλάδος: «….τον δὲ ἕβδομον (σοφον) οι μεν Περίανδρον είναι λέγουσιν τον Κορίνθιον οι δε Ανάχαρσιν τον Σκύθην οι δε Επιμενίδην τον Κρήτα, [όν ῾Ελληνικόν οίδε προφήτην,] ου μέμνηται ὁ απόστολος Παύλος εν τηι προς Τίτον επιστολήι…..». (Titus Flavius Clemens Stromata I, 59,1-2).

Πάντως σύγγραμμα του Επιμενίδη ή απόσπασμά του σε βιβλίο άλλου συγγραφέα που να αναφέρει τους Κρήτες ψεύτες. δεν υπάρχει. Έπειτα παρατηρώντας προσεχτικά τα όλα λεγόμενα του Απόστολου Παύλου βλέπουμε ότι δε μιλά ξεκάθαρα για Κρητικό που είπε το «Κρήτες αεί ψεύσται», αλλά μιλά για κάποιον που τον έχουν ως προφήτη οι ανυπότακτοι, ματαιολόγοι και οι φρενοαπαατεώνες λαοπλάνοι της Κρήτης, άρα ο Παύλος εννοεί τον Καλλίμαχο, που αυτός και έκανε ραδιουργίες υπερ του Αμμωνα Δία και έχει πει τους Κρήτες ψεύτες κ.α., όπως είδαμε πιο πριν.

Ωστόσο, επειδή ο θεολόγος Κλήμης ο Αλεξανδρεύς (Titus Flavius Clemens) 150 - 216 μ.Χ.) αναφέρει ότι τη φράση «Κρήτες αεί ψεύσται» την είπε ο Επιμενίδης που ήταν Κρητικός, υπολογίζεται ότι αυτή ειπώθηκε ως σόφισμα, το λεγόμενο παράδοξο σόφισμα του Επιμενίδη. Ειδικότερα ο Κρητικός μεταφραστής και συγγραφέας Μανουήλ Βεναρδος στο «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» (1846) αναφέρει ότι πιθανολογεί πως οι Αθηναίοι επί Σόλωνα κάλεσαν τον Επιμενίδη, κατά συμβουλή του Μαντείου των Δελφών, να εξαγνίσει την πόλη τους από τον λοιμό που τους βασάνιζε, επειδή οι θεοί είχαν θυμώσει μαζί τους λόγω του Κυλώνειου άγους. Ενώ λοιπόν ο Επιμενίδης εξάγνιζε την πόλη και συγχρόνως προσπαθούσε να συνετισθούν οι Αθηναίοι λέγοντας τους ότι ο Δίας θα τους τιμωρούσε περισσότερο όχι μόνο στην παρούσα αλλά και στη μέλλουσα ζωή, αυτοί του απάντησαν ότι Δίας δεν υπάρχει, διότι οι Κρητικοί λένε ότι πέθανε και τάφηκε στην Κρήτη. Τότε, λέει, ο Επιμενίδης, για να αναιρέσει αυτό που υποστήριζαν οι Κρητικοί, (ότι Δίας πέθανε…) δηλαδή να διαψεύσει τους Κρητικούς, απάντησε στους Αθηναίους με ένα άλλο ψέμα με τη φράση «Κρήτες αεί ψεύσται κακά θηρία, γαστέρες αργαί».

Σημειώνεται επίσης ότι στο κεφάλαιο της Λογικής, που διδάσκονταν επι εποχής μου στα Λύκεια, αναφέρεται η πρόταση «Ο Επιμενίδης είπε: Πας Κρης ψεύτης», ως παράδειγμα μη λογικής πρότασης (γιατί δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μόνο ως αληθής ή μόνο ως ψευδής). Αυτό είναι ένας λόγος να ισχυριστούμε πως ο χαρακτηρισμός «ψεύτες» των Κρητικών δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Ο Επιμενίδης ο κρητικός είπε πως κάθε κρητικός είναι ψεύτης, άρα είναι και αυτός ψεύτης. Αλλά αν ο Επιμενίδης είναι ψεύτης, τότε αυτό που είπε δεν είναι ισχύει. Συνεπώς κάθε κρητικός, άρα και ο Επιμενίδης, δεν είναι ψεύτης. Αλλά αφού δεν είναι ψεύτης, τότε κάθε κρητικός, άρα και ο Επιμενίδης, ό,τι λέει ισχύει... Αυτός είναι ο περίφημος φαύλος κύκλος!

Γ. ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ, ΑΛΛΑ ΟΛΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ «ΑΕΙ ΨΕΥΣΤΑΙ, ΚΑΚΑ ΘΗΡΙΑ, ΓΑΣΤΕΡΕΣ – ΑΡΓΑΙ»

Ο Απόστολος Παύλος, όπως είδαμε πιο πριν, στην «Προς Τίτον επιστολή» του αναφέρει ότι κάποιος που τον έχουν για προφήτη οι ανυπότακτοι, οι ματαιολόγοι και οι φρενοαπάτες της Κρήτης είπε για τους Κρήτες: «Κρήτες αει ψεύσται, κακά θηρία , γαστέρες – αργαί» (= σε νέα ελληνική): «Οι Κρήτες είναι ψεύτες, κακά θηρία, κοιλιές οκνηρές, που θέλουν να τρώνε χωρίς να εργάζονται.».

Και αυτό απο μια άποψη είναι κάτι σωστό, μόνο που ισχύει για όλους τους λαούς, για όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο για τους Κρήτες,.. Όλοι μας, πλην των ιερομονάχων, και παρά το ότι όλες οι θρησκείες λένε να κάνουμε το αντίθετο,

θέλουμε να γίνουμε Πρόεδροι, Προθυπουργοί, Βασιλιάδες κ.α. Όλοι μας από τη μια θέλουμε να μην εργαζόμαστε και από την άλλη να να έχουμε δούλους να μας υπηρετούν, να έχουμε ωραία και πολλά φαγητά, ωραία και πολλά σπίτια, ωραία και πολλά ρούχα, ωραίους και πολλούς συζύγους και μάλιστα πιστούς κ.α. και όχι μόνο αυτά, Θέλουμε και επιπλέον όλα αυτά να μην τα έχουν άλλοι άνθρωποι, για να μας θαυμάζουν και να μας προσκυνούν. Ενδεικτική υπενθύμιση: Οι Έλληνες εκστράτευσαν εναντίον των Τρώων και των συμμάχων τους, επειδή ερχόταν στην Ελλάδα και μέχρι και τις γυναίκες άρπαζαν και προ αυτού είχαν χαρακτηριστεί και βάρβαροι, Οι Μακεδόνες με τη βοήθεια των άλλων Ελλήνων πλην Σπαρτιατών εκστράτευσαν εναντίον των Περσών και των συμμάχων τους, γιατί είχαν έρθει στην Ελλάδα με τον Ξέρξη , για να τους υποδηλώσουν. Οι Ρωμαίοι υποδούλωσαν όλο σχεδόν τον αρχαίο γνωστό κόσμο, για να τον εκμεταλλεύονται ή για να τον κυβερνούν όπως νόμιζαν αυτοί σωστά. Οι Τούρκοι έκαναν δούλους όσους λαούς μπόρεσαν και όσους τους αντιστάθηκαν τους αφάνισαν, όπως π.χ. τα έθνη του Βυζαντίου: Έλληνες, Αρμένιους κ.α., Για τον ίδιο λόγο για τους Γερμανούς 'έγιναν ο Α' και Β' Παγκόσμιος Πόλεμος κ.α.

8. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ: ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ, ΑΛΛΑ ΟΛΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (ΑΘΗΝΑΙΟΙ, ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΛΠ) ΨΕΥΔΟΝΤΑΙ

Κατά την περίοδο επικράτησης του χριστιανισμού (1ος – 4 αι. μ.Χ.), περίοδο όπου καυτηριάζονταν όλα τα κακώς κείμενα της παλιότερης θρησκείας, ακούστηκαν και χιουμοριστικές κριτικές, σχετικά με τον τάφο του Δία. .Για παράδειγμα ο σκωπτικός φιλόσοφος Λουκιανός ο Σαμοσατέας (125 - 180 μ.Χ). στο «Φιλοψευδής ή Απίστων» («Τυχιάδης και Φιλικλείς»), όπου καυτηριάζει χιουμοριστικά τα επιλήψιμα που πιστεύουν οι άνθρωποι για τους θεούς. λέει ότι όλα τα έθνη κοινά και δημόσια ψεύδονται, όπως οι Κρήτες, που διακηρύσσουν ότι στο νησί τους υπάρχει τάφος του Διός και δεν ντρέπονται γι' αυτό, οι Αθηναίοι, που λένε ότι φύτρωσαν απο τη γη όπως τα λάχανα, οι Θηβαίοι, που λένε ότι προήλθαν από δόντια φιδιού που σπάρθηκαν, πρβ:«….Καίτοι τα μεν των ποιητών ίσως μέτρια, το δε και πόλεις ήδη και έθνη όλα κοινή και δημοσίᾳ ψεύδεσθαι πως ου γελοίον; εἰ Κρήτες μεν τον Διός τάφον δεικνύντες ουκ αισχύνονται, Αθηναίοι δὲ τὸν Εριχθόνιον εκ τής γης αναδοθῆναί φασιν καὶ τοὺς πρώτους ανθρώπους εκ τής Αττικής αναφύναι καθάπερ τα λάχανα, πολύ σεμνότερον ούτοι γε των Θηβαίων, οι εξ όφεως οδόντων Σπαρτούς τινας αναβεβλαστηκέναι διηγούνται…..».

Επίσης ο Λουκιανός ο Σαμοσατέας στα έργα του «Περί Θυσιών» και «Ζευς Τραγωδός»:, όπου καυτηριάζει χιουμοριστικά τα επιλήψιμα που πιστεύουν οι άνθρωποι κατά τις θυσίες κ.α., λέει και τα εξής σκωπτικά:

«… οι δ' αυ Κρήτες ου γενέσθαι παρ' αυτοίς ουδέ τραφήναι μόνον τον Δία λέγουσιν, αλλά και τάφον αυτού δεικνύουσι, και ημείς, άρα τοσούτον ηπατήμεθα χρόνον οίδμενοι τον Δίαν βροντάν τε και ύειν και τ' άλλα πάντα επιτελείν, ο δε ελελήθει πάλαι τεθνεώς παρά Κρησί τεθαμμένος.»

Μετάφραση: Οι δε Κρήτες πάλι, δεν αρκούνται να λένε μόνο ότι σ' αυτούς γεννήθηκε κι ανατράφηκε ο Δίας, αλλά και τάφο του Δία δείχνουν και εμείς, άρα τόσο πολύ εξαπατόμαστε νομίζοντας ότι ο Δίας βροντά, αστράφτει και βρέχει και όλα τ΄ άλλα επιτελεί, ενώ είχε πεθάνει παλιότερα χωρίς να γίνει αντηλητπό και είχε ταφεί από τους Κρήτες (Λουκιανός «Περι θυσιών»)

«αι πως οὐ μέλλω βροντής ακούειν, ω Τιμόκλεις; ει δ' ὁ Ζευς ὁ βροντών έστι, συ άμεινον αν ειδείης εκείθεν πόθεν παρά των θεών αφιγμένος; επεί οι γε εκ Κρήτης ήκοντες άλλα ημίν διηγούνται τον τάφον τινά κείθι δείκνυσθαι και στήλην εφεστάναι δηλούσαν ως ουκέτι βροντήσειεν αν ο Ζευς πάλαι τεθνεώς».

Μετάφραση:: «….. Αυτοί, βέβαια, που έχουν έρθει απ' την Κρήτη άλλα μας λένε, τάφο εκεί δείχνουν και στήλη έχουν στήσει, που λέει πως ο Δίας δεν μπορεί πια να βροντήξει, αφού καιρό είναι πεθαμένος». (Λουκιανός «Ζευς Τραγωδός»)

Ομοίως ο αρχαίος συγγραφέας Νόννος (5ος αι. μ.Χ.) στα ««Διονυσιακά» λέει τα ίδια περίπου με το Λουκιανό, πρβ: «επεί οι γε, εκ Κρήτης ήκοντες άλλα ημίν διηγούνται, τάφον τινά εκείθι δείκνυσθαι και στήλην εφιστάναι δηλούσαν, ως ουκέτι βροντήσειεν αν ο Ζευς πάλαι τεθνεώς

Μετάφραση: «αυτοί, βέβαια, που έχουν έρθει απ' την Κρήτη άλλα μας λένε, τάφο εκεί δείχνουν και στήλη έχουν στήσει, που λέει πως ο Δίας δεν μπορεί πια να βροντήξει, αφού καιρό είναι πεθαμένος.»

Ομοίως ο Τατιανός (2ος αι. μ.Χ.) στο «Oratio ad Graecos» αναφέρει: «και τας περί των κατ' Αίγυπτον θεών δόξας Απίωνος έχοντες παρ' εαυτοίς ως αθεωτάτους ημάς εκκηρύσσετε τάφος του Ολυμπίου Διός καθ΄υμάς δείκνυται, κάν ψεύδεσθαί <υμων> τις τους Κρήτας λέγη των πολλών θεών ή ομήγυρις ουδέν έστιν· καν ὁ καταφρονών αυτών Επίκουρος δᾳδουχή, τους άρχοντας οδύνες πλέον σέβω τοῦ θεοῦ….

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο
ΜΥΘΟΣ ΔΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗΣ - ΜΙΝΩΑΣ

1. Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ – ΜΙΝΩΑΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Η Ευρώπη επάνω στο μεταμορφωμένο σε ταύρο Δία, τέμπλο Σελινούς Σικελίας, 550 – 540 π.Χ.

Η Ευρώπη, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ήταν κόρη του Αγήνορα και της Τηλεφάσας, ηγεμόνων της Φοινίκης, η οποία, όταν μεγάλωσε, μια μέρα πήγε στα λιβάδια κοντά στην παραλία προκειμένου να παίξει με τις φίλες της και να μαζέψει λουλούδια. Εκεί συνάντησε το θεό Δία, ο οποίος μόλις την είδε τον χτύπησε ο Έρωτας. Σκεπτόμενος τι να κάνει, για να την πλησιάσει, πήρε τη μορφή ταύρου κι έπαιζε μαζί της. Ήταν πάρα πολύ όμορφος, γιατί ήταν κατάλευκος, με ωραία στριφογυριστά κέρατα και ήμερο βλέμμα. Πηδούσε λοιπόν κι αυτός στην ακρογιαλιά και μούγκριζε τόσο γλυκά, που η Ευρώπη τόλμησε ν' ανέβει πάνω του. Μόλις έγινε αυτό, ο Δίας όρμησε προς τη θάλασσα με κείνη στην πλάτη του, έπεσε μέσα και κολυμπούσε. Αυτή τότε τρομοκρατήθηκε πολύ, με το αριστερό χέρι κρατιόταν από το κέρατο, για να μη πέσει και με το άλλο κρατούσε το πέπλο της που ανέμιζε. Η Θάλασσα έμεινε αμέσως ακυμάτιστη, ηρέμησε κι έγινε λάδι, ενώ Έρωτες πετούσαν δίπλα, λίγο πάνω από τη θάλασσα, τραγουδούσαν τον υμέναιο, και οι Νηρηίδες βγήκαν στην επιφάνεια και πήγαιναν δίπλα-δίπλα, καβάλα στα δελφίνια, χειροκροτώντας, ημίγυμνες στα περισσότερα μέλη του σώματός τους. Το γένος των Τριτώνων επίσης και όποιο άλλο θαλάσσιο πλάσμα δεν προκαλεί φόβο στο μάτι χόρευε γύρω από την κοπέλα. Το αποκορύφωμα ήταν πως δυο Τρίτωνες μετέφεραν την Αφροδίτη ξαπλωμένη σε κοχύλι να ραίνει τη νύφη με κάθε λογής άνθη. Όλα τούτα γίνονταν από τη Φοινίκη μέχρι την Κρήτη. Όταν όμως επιβιβάστηκε στο νησί, ο ταύρος δε φαινόταν πια, αλλά ο Δίας πήρε από το χέρι την Ευρώπη και την οδήγησε στο Δικταίο άντρο, κατακόκκινη και με το βλέμμα χαμηλωμένο γιατί είχε πια καταλάβει που πήγαινε.

Στη συνέχεια ο Δίας ξενάγησε την Ευρώπη σε όλη την Κρήτη και μάλιστα ερωτική συνεύρεση είχαν και πάλι κάτω από ένα πλάτανο κοντά στην πόλη Γόρτυνα, που από τότε έμεινε αειθαλής. Παιδιά του Δία και της Ευρώπης ήταν ο Μίνωας, ο Ραδάμανθυς και ο Σαρπηδόνας. Όταν ο Δίας εγκατέλειψε την Ευρώπη και πήγε στον Όλυμπο προκειμένου να γίνει βασιλιάς θνητών και αθανάτων, η Ευρώπη πήρε για δεύτερο σύζυγό της το βασιλιά της Κρήτης Αστέριο, που υιοθέτησε τους γιους που εκείνη είχε αποκτήσει από το Δία. Όταν πέθανε η πριγκίπισσα Ευρώπη, οι Έλληνες προς χάρη και σε ανάμνηση της ονόμασαν με το όνομά της την ήπειρο Ευρώπη. Όταν πέθανε ο Αστερίωνας, ο Μίνωας φιλονίκησε με το Σαρπηδόνα για το ποιος θα πάρει το θρόνο. Νίκησε ο Μίνωας και ο ηττημένος Σαρπηδόνας κατέφυγε κυνηγημένος στη Μικρά Ασία, όπου έκτισε την πόλη Μίλατο ή ιωνικά Μίλητο σε ανάμνηση της Κρητικής. Στη συνέχεια ο Μίνωας με τη βοήθεια του αδελφού του Ραδάμανθυ ενοποίησαν σε ενιαίο σύνολο όλες τις φυλές-πόλεις της Κρήτης (Ετεοκρήτες, Κύδωνες, Δωριείς, Αχαιούς και Πελασγούς), συγκρότησαν πρώτοι στον κόσμο πολεμικό ναυτικό αι έγιναν θαλασσοκράτορες, αλλά και οι πρώτοι που επινόησαν - καθιέρωσαν τα γράμματα και τις τέχνες. Είναι οι δημιουργοί της περίφημης αρχαίας κρητικής πολιτείας και θαλασσοκρατορίας. Όταν πέθαναν ο Μίνωας και ο Ραδάμανθυς, οι Έλληνες τους ανακήρυξαν ισόθεους και κριτές στον Αδη εξ αιτίας του ότι ήσαν οι πρώτοι αξιόλογοι νομοθέτες, τους νόμους των οποίων αντέγραψαν πρώτα οι Σπαρτιάτες με το Λυκούργο, μετά οι Αθηναίοι με το Σόλων και τέλος οι Ρωμαίοι με το Νουμά.

Νόμισμα Κνωσού, 2ος αι. π.Χ., με το Δία υπό μορφή ταύρου να απάγει την Ευρώπη, τη Μάνα του Μίνωα, από τη μια όψη και από την άλλη διάγραμμα διαδρόμων του Λαβύρινθου.

Σημειώνεται ότι:

1) Σύμφωνα με το Λουκιανό, η πρώτη ερωτική ένωση του Δία και της Ευρώπης έγινε στο Δικταίο Άντρο, στο σπήλαιο όπου είχε γεννηθεί και μεγαλώσει ο Δίας, πρβ: «επεί δε επέβη τη νήσω (Κρήτη) ο μεν ταύρος ουκέτι εφαίνετο, επιλαβόμενος δε της χειρός ο Ζεύς απήγε την Ευρώπην εις το Δικταίον άντρον ερυθριώσαν και κάτω ορώσαν…», (Λουκιανός Σαμωσατέας, Ενάλιοι Διάλογοι, 15, 4).

2) Σύμφωνα με το Θεόφραστο ερωτική συνάντηση του Δία και της Ευρώπης έγινε και στη σκιά ενός πλατάνου στη Γόρτυνα, που από τότε παρέμεινε αειθαλής, κάτι που αποτυπώνεται στα νομίσματά της πόλης αυτής, πρβ: «εν Κρήτη δε λέγεται πλάτανόν τινα είναι εν τη Γορτυναία προς πηγή τινί η ου φυλλοβολεί. μυθολογούσι δε ως υπό ταύτη εμίγη της Ευρώπη ο Ζευς». (Θεόφραστος, Ιστορία Φυτών, 9,5).

Τα ως άνω λεγόμενα του Θεόφραστου δε βρίσκονται σε αντίθεση με αυτά που λέει ο Λουκιανός, γιατί δεν έκαναν μόνο μια φορά έρωτα ή ένα μόνο ένα παιδί ο Δίας με την Ευρώπη, αλλά πολλές φορές και δυο ή τρία παιδιά.

3) Ο Όμηρος (Ιλιάδα Ξ 310 – 320 κ.α.) αναφέρει ότι ο Δίας απέκτησε δυο παιδιά από την Ευρώπη, το Μίνωα και ο Σαρπηδόνας ήταν ετεροθαλής αδελφός του Μίνωα και του Ραδάμανθυ (γιος του Δία και της Χίμαιρας), πρβ: Ουδ' ότε Φοίνικος κούρης τηλεκλειτοίο η τεκε μοι Μίνων τε και αντίθεον Ραδάμανθυν (Ιλιάδα Ξ 321-322).

4) Ο Όμηρος (Ιλιάδα Ξ 310 – 322) αναφέρει ότι η Ευρώπη, η μάνα του Μίνωα, ήταν κόρη του Φοίνικα: «μηδέ του κοσμολόητου Φοίνικα την κόρη ως αγαπούσα, που το Ραδάμανθυ μου γέννησε και τον ισόθεο Μίνω» (Ιλιάδα Ξ 310 – 322), ενώ οι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς του Αγήνορα, προφανώς, επειδή ο Αγήνορας ήταν Φοινικικής καταγωγής.

5) Ο Απολλόδωρος, σχετικά με το οικογενειακό δέντρο του Δία και της Ευρώπης, αναφέρει τα εξής: Ο Έπαφος και η Μέμφις, η κόρη του Νείλου, γέννησαν τη Λιβύη, που εξ αυτής ονομάστηκε έτσι η χώρα (Λιβύη = παλιά η Αφρική). Από τη Λιβύη και τον Ποσειδώνα γεννήθηκαν δυο δίδυμοι, ο Αγήνωρας και ο Βήλος. Ο Βήλος κατοίκησε στη Λιβύη (= η Αφρική), στην Αίγυπτο και στην Αραβία και με την Αγχινόη, θυγατέρα του Νείλου, γέννησαν δίδυμα, τον Αίγυπτο και το Δαναό, που ο μεν πρώτος έκανε 50 γιους και ο δεύτερος 50 θυγατέρες. Γέννησαν ακόμη και τον Κηφέα και Φινεα. Ο Αίγυπτος κατέστρεψε τη Μελαμπόδων χώρα και την ονόμασε Αίγυπτο. Ο Δαναός, αφού πέτυχε να πάρει την εξουσία, με τη συμβουλή της Θεάς Αθηνάς κατασκεύασε πρώτος πλοίο («ναυς») και μαζί με τις κόρες του ήρθαν στη Ρόδο και στο Αργος. Στο Αργος του παρέδωσε τη βασιλεία ο τότε βασιλιάς Γελάνωρ και από αυτό μετά οι κάτοικοι του Άργους ονομάστηκαν Δαναοί. **Ο Αγήνωρας** πήγε στη Φοινίκη, όπου έγινε γενάρχης. Με την Τηλέφασα έκανε τέσσερα παιδιά, την Ευρώπη, τον Κάδμο (που ίδρυσε τη Θήβα, αλλά και οι απόγονοί του κατοίκησαν στη Θράκη κ.α.), **το Φοίνικα** και τον Κίλικα. Μερικοί λένε ότι η Ευρώπη δεν ήταν κόρη του Αγήνορα, αλλά του Φοίνικα και η οποία αγαπήθηκε από το Δία και αυτός από την ομορφιά της ταύρος γενόμενος («ταύρος χειροήθης γενόμενος») τη μετέφερε στην Κρήτη όπου γέννησε το Μίνωα, το Ραδάμανθυ και το Σαρπηδόνα. Για το Σαρπηδόνα άλλοι λένε ότι ήταν γιος του Δία και της Λαοδάμειας. Ακολούθως ο βασιλιάς της Κρήτης Αστέριος, επειδή δεν είχε γιο, υιοθέτησε τα παιδιά της Ευρώπης και ο Μίνωας στη συνέχεια τον αντικατέστησε στη βασιλεία.

6) Σύμφωνα με τον Ησύχιο (Αθην. XV σελ. 678) Ευρώπη σημαίνει «η ευρύωπος», η γυναίκα με μεγάλα (ευρείες) μάτια («όπες», από το οπή > όπ-μα > όμμα > μάτι), πρβλ και Θελξιώπη, βο-ώπις, Γλαυκ-ώπης (= με μάτια ως της γλαύκας), Εύρωπος (= αρχαία πόλη), μυ-ωπία, ευρ-ώτας (με μεγάλα αυτιά = τα ώτα), παρθενωπή ή Παρθενόπη (κόρη του ωκεανού και μητέρα των Ηπείρων, σύμφωνα με το Δ. Αλικαρνασέα), στενωποί κ.α.

Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΤΟΥ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΖΕΦΥΡΟΣ: Ποτέ δεν είδα τόσο μεγαλόπρεπη πομπή στη θάλασσα, αφ' ότου υπάρχω και πνέω. Εσύ δεν την είδες Νότε;

ΝΟΤΟΣ: Ποια πομπή εννοείς, Ζέφυρε; Και ποιοι έπαιρναν μέρος;

ΖΕΦΥΡΟΣ: Έχασες το πιο ευχάριστο θέαμα, που παρόμοιό του δε θα δεις ποτέ ξανά.

ΝΟΤΟΣ: Είχα δουλειά στην Ερυθρά θάλασσα και φύσηξα επίσης σε κάποια περιοχή της Ινδίας, στα παράλια της χώρας. Δεν έχω λοιπόν ιδέα για τι πράγμα μου μιλάς.

ΖΕΦΥΡΟΣ: Πες μου, ξέρεις τον Αγήνορα από τη Σιδώνα;

ΝΟΤΟΣ: Ναι, τον πατέρα της Ευρώπης. Και λοιπόν;

ΖΕΦΥΡΟΣ: Γι αυτή την κοπέλα θα σου διηγηθώ.

ΝΟΤΟΣ: Μήπως ο Δίας είναι ερωτευμένος μαζί της εδώ και καιρό; Τούτο το ξέρω από παλιά.

ΖΕΦΥΡΟΣ: Για τον έρωτα μπορεί να ξέρεις, άκου όμως τι έγινε στη συνέχεια. Η Ευρώπη παίζοντας κατέβηκε προς την ακτή μαζί με τις φιλενάδες της. Τότε ο Δίας πήρε τη μορφή ταύρου κι έπαιζε μαζί τους, πάρα πολύ όμορφος, γιατί ήταν κατάλευκος, με ωραία στριφογυριστά κέρατα και ήμερο βλέμμα. Πηδούσε λοιπόν κι αυτός στην ακρογιαλιά και μούγκριζε τόσο γλυκά, που η Ευρώπη τόλμησε ν' ανέβει πάνω του. Μόλις έγινε αυτό, ο Δίας όρμησε προς τη θάλασσα με κείνη στην πλάτη του, έπεσε μέσα και κολυμπούσε. Αυτή τότε τρομοκρατήθηκε πολύ, με το αριστερό χέρι κρατιόταν από το κέρατο για να μη πέσει και με το άλλο κρατούσε το πέπλο της που ανέμιζε.

ΝΟΤΟΣ: Ευχάριστο το θέαμα που είδες, Ζέφυρε, και ερωτικό' το Δία να κολυμπά και να μεταφέρει την αγαπημένη του!

ΖΕΦΥΡΟΣ: Κι όμως ό,τι ακολούθησε ήταν πολύ πιο ευχάριστο, Νότε. Η Θάλασσα έμεινε αμέσως ακυμάτιστη, ηρέμησε κι έγινε λάδι. Όλοι εμείς κάναμε ησυχία και τους ακολουθούσαμε, απλοί θεατές των συμβάντων, ενώ Έρωτες πετούσαν δίπλα, λίγο πάνω από τη θάλασσα, ώστε να χαϊδεύουν πότε-πότε με την άκρη του ποδιού τους το νερό, και κρατώντας αναμμένες δάδες, τραγουδούσαν τον υμέναιο, και οι Νηρηίδες βγήκαν στην επιφάνεια και πήγαιναν δίπλα-δίπλα, καβάλα στα δελφίνια, χειροκροτώντας, ημίγυμνες στα περισσότερα μέλη του σώματός τους. Το γένος των Τριτώνων επίσης και όποιο άλλο θαλάσσιο πλάσμα δεν προκαλεί φόβο στο μάτι χόρευε γύρω από την κοπέλα. Ο Ποσειδώνας εξάλλου ανέβηκε σε άρμα με την Αμφιτρίτη (τη γυναίκα του) πλάι του κι άνοιγε χαρούμενος δρόμο για τον αδελφό του που κολυμπούσε. Το αποκορύφωμα ήταν πως δυο Τρίτωνες μετέφεραν την Αφροδίτη ξαπλωμένη σε κοχύλι να ραίνει τη νύφη με κάθε λογής άνθη. Όλα τούτα γίνονταν από τη Φοινίκη μέχρι την Κρήτη. Όταν όμως επιβιβάστηκε στο νησί, ο ταύρος δεν φαινόταν πια, αλλά ο Δίας πήρε από το χέρι την Ευρώπη και την οδήγησε στο Δικταίο άντρο, κατακόκκινη και με το βλέμμα χαμηλωμένο γιατί είχε πια καταλάβει που πήγαινε. Τότε εμείς πέσαμε ο καθένας στο πέλαγος προς διαφορετικές κατευθύνσεις και βυθιστήκαμε στα κύματα.

ΝΟΤΟΣ: Τυχερέ Ζέφυρε, τι όμορφο θέαμα είδες! Αντίθετα εγώ είδα μόνο γύπες, ελέφαντες και μαύρους ανθρώπους.

(Λουκιανός, «Ενάλιοι διάλογοι» μετάφραση εκδόσεων «Κάκτος»)

Ο ΤΑΛΩΣ, Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΝΟΜΩΝ, ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗΣ

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα (Μίνως) ο ταλως ήταν υπαρκτό πρόσωπο, όπως και ο Ραδάμανθυς, πρβ: «Ο Μίνωας χρησιμοποιούσε τον (Ραδάμανθυ) ως φύλακα των νόμων στην πόλη, ενώ στην υπόλοιπη Κρήτη τον Τάλω. Ο Τάλως λοιπόν επισκεπτόταν τρεις φορές το χρόνο τα

χωριά, επιβλέποντας την τήρηση των νόμων σε αυτά, έχοντας γραμμένους τους νόμους σε χάλκινους πίνακες, απ᾽ όπου πήρε την ονομασία χάλκινος…. (Πλάτων, «Μίνως», 318 – 320)

Rembrant: Η απαγωγή της Ευρώπης, 1632

Ο Τάλως, σύμφωνα με τον Απολλόδωρο (Βιβλιοθήκη 1,9) και τον Απολλώνιο Ρόδιο (Αργοναυτικά Δ 1638 – 1670) ήταν ένας φτερωτός άνθρωπος (ως οι άγγελοι στο Χριστιανισμό) με γιγάντιο χάλκινο σώμα, που κατασκεύασε ο θεός Ήφαιστος και τον οποίον ο Δίας χάρισε στην Ευρώπη, τη μάνα του Μίνωα, για φυλάει και εκείνη και την Κρήτη και εκείνη μετά τον έδωσε στο γιό της το Μίνωα. Είχε μια φλέβα από την κεφαλή μέχρι τη φτέρνα του, όπου υπήρχε ένα καρφί και την έφραζε και μέσα της έρεε το καλούμενο «ιχώρ», ένα υγρό που τον καθιστούσε αθάνατο, επειδή είχε τη δυνατότητα να αναζωογονεί το σώμα του. Γύριζε τις ακτές του νησιού τρεις φορές τη μέρα και έδιωχνε τα εχθρικά καράβια πετώντας τους πέτρες. Αν οι εχθροί είχαν ήδη αποβιβαστεί, τους έκαιγε με την ανάσα του ή πυράκτωνε το χάλκινο σώμα του, τους αγκάλιαζε σφιχτά πάνω του κι έτσι τους έκαιγε. Το τέλος του Τάλω ήρθε όταν συναντήθηκε με τους Αργοναύτες στον όρμο της Δίκτης (= σημερινός κόλπος Μεραμβέλου, ενετικά mirabell = ωραία θέα), οι οποίοι γύριζαν από την Κολχίδα. Θέλοντας οι Αργοναύτες να δέσουν στο όρμο αυτό αντιμετώπισαν το γίγαντα που τους κρατούσε σε απόσταση. Τότε η Μήδεια, που ταξίδευε μαζί τους, μάγεψε τον Τάλω οπότε εκεί που σήκωνε βράχους, για να εμποδίσει τους Αργοναύτες να μπουν στον όρμο, χτύπησε τον αστράγαλό του σε μια κοφτερή πέτρα οπότε άρχισε να τρέχει ο ιχώρ με συνέπεια να θανατωθεί. Κατ’ άλλη εκδοχή η Μήδεια μάγεψε τον Τάλω υποσχόμενή του αθανασία, κι έτσι μπόρεσε ο Ιάσονας να του αφαιρέσει το καρφί στη φτέρνα του που έκλεινε τη μια και μοναδική φλέβα που διέτρεχε όλο το κορμί του και περιείχε το «ιχώρ», θανατώνοντάς τον. Άλλη εκδοχή αναφέρει ότι τον σκότωσε ο πατέρας του Φιλοκτήτη Ποίας, χτυπώντας τον με βέλος στο ίδιο μοναδικό αδύνατο σημείο του, πρβ:

«Από εκεί (οι Αργοναύτες) επρόκειτο να περάσουμε στην Κρήτη, που πλέει στη θάλασσα πιο ψηλότερα από τ’ άλλα νησιά. Ο χάλκινος Τάλως, πετώντας τους πέτρες πάνω από τον τραχύ βράχο, τους εμπόδιζε να δέσουν τα σκοινιά του πλοίου στην ξηρά, όταν έφταναν στον κλειστό όρο της Δίκτης. (**είργε χθονί πείσματ’ ανάψαι Δικταίην όρμοιο κατερχόμενους επιωγήν).** Ανήκε στο χάλκινο γένος των ανθρώπων που γεννήθηκαν από τις μελιές, ο τελευταίος επιζών από εκείνους τους ημίθεους, και τον είχε δώσει στην Ευρώπη ο γιος του Κρόνου, για να φυλάει το νησί

και με τα χάλκινά πόδια του είχε γυρίσει τρεις φορές την Κρήτη. Το σώμα του ολόκληρο και τα μέλη του ήταν φτιαγμένα από άθραυστο χαλκό, αλλά κοντά στους αστραγάλους, στον τένοντα, είχε μια φλέβα γεμάτη αίμα, κι αυτήν, με τα όρια ζωής και θανάτου, την περιέλαβε λεπτός υμένας….Εκεί που (ο Τάλως) σήκωσε βαριούς βράχους, για να τους εμποδίσει να μπουν στον όρμο, χτύπησε τον αστράγαλό του σε μια κοφτερή πέτρα. Τότε άρχισε να τρέχει ο ιχώρ όμοιος με μολύβι που έλοιωνε….(Αργοναυτικά Δ, 1638 – 1670 μτφ «Εκδόσεις Οδ. Χατζόπουλος»)

"εντεύθεν αναχθέντες κωλύονται Κρήτῃ προσίσχειν υπο Τάλω. τούτον οι μεν του χαλκού γένους είναι λέγουσιν, οι δε υπό Ηφαίστου Μίνωι δοθήναι· ος ην χαλκούς ανήρ, οι δε ταύρον αυτόν λέγουσιν. είχε δε φλέβα μιαν από αυχένος κατατείνουσαν άχρι σφυρών· κατά δε το τέρμα της φλεβός ήλος διήρειστο χαλκούς. ούτος ο Τάλως τρις εκάστης ημέρας την νήσον περιτροχάζων ετήρει· διο και τότε την Αργώ προσπλέουσαν θεωρών τοις λίθοις έβαλλεν. εξαπατηθείς δε υπό Μηδείας απέθανεν, ως μεν ένιοι λέγουσι, δια φαρμάκων αυτώ μανίαν Μηδείας εμβαλούσης, ως δε τινες, υποσχομένης ποιήσειν αθάνατον και τον ήλον εξελούσης, εκρυέντος του παντός ιχώρος αυτόν αποθανείν." (Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη 1,9)

Κατ' ἄλλους, όταν ο Δίας εγκατέλειψε την Ευρώπη για τον Όλυμπο, της έκανε τρία δώρα, το φτερωτό (άγγελο) φύλακα Τάλω, για να την προστατεύει, μια φαρέτρα με βέλη, που πετύχαιναν πάντα το στόχο τους και μια σκύλα με το όνομα Λαίλαπα, πιστό της φύλακα, αλλά και που κανένα θήραμα δεν της ξέφευγε.

2. Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΚΑΙ Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΥΡΩΠΗ
(ΟΙ ΗΠΕΙΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΤΟΥΣ)

Από τα λεγόμενα του Ηρόδοτου (Δ 45) και του Ἀνδρωνα του Αλικαρνασσέα (ANDRWN GEOGRAFIA, αποσπάσματα, Tzetze Lyc.894) προκύπτει ότι οι αρχαίοι Έλληνες αρχικά θεωρούσαν ότι οι ήπειροι ήσαν τρεις: η Ασία, η Λιβύη και η Θράκη και η Κρήτη ανήκε τότε στην ήπειρο Θράκη . Μετά οι ήπειροι έγιναν τέσσερεις, δηλαδή συν την ήπειρο η Ευρώπη, στην οποία ανήκε τώρα και η Κρήτη και που η ήπειρος αυτή ονομάστηκε έτσι προς χάρη της πριγκίπισσας Ευρώπης, την οποία είχαν κλέψει και φέρει στην Κρήτη οι Κρήτες. Σύμφωνα με το μύθο που αναφέρει ο Ἀνδρωνας ο Αλικαρνασσέας, ο Ωκεανός είχε δυο γυναίκες την Πομφολύγη και την Παρθενόπη, από τις οποίες απόκτησε τέσσερις κόρες, την Ασία, τη Λιβύη, την Ευρώπη και τη Θράκη απ᾽ όπου λένε ονομάστηκαν έτσι οι χώρες: «Ἀνδρων δε ο Αλικαρνασσεύς Ωκεανός φημί γήμαι δυο γυναίκας, Πομφολύγην και Παρθενόπην, εξ ων τέσσαρας θυγατέρας γεννά της μεν Ασίαν και Λιβύην, θάτερας δε Ευρώπην και Θράκην, αφ ων λέγει και κληθήναι τα χώρας. (ANDRWN GEOGRAFIA, αποσπάσματα, Tzetze Lyc.894)

Σύμφωνα με άλλο μύθο το όνομα της Ηπείρου Ευρώπης προέρχεται από την πριγκίπισσα Ευρώπη, τη μάνα του Μίνωα, την οποία έκλεψαν οι Κρήτες από την πόλη Τύρρο της Φοινίκη (χώρα της Ασίας), που όμως την ονοματοθεσία αυτή ο Ηρόδοτος την αμφισβητεί, λέγοντας: «Ὅσον για την Ευρώπη (την ήπειρο), κανείς δεν ξέρει, αν τελικά περιβάλλεται από

θάλασσα ούτε από πού πήρε το όνομά της ούτε ποιος της το έδωσε, εκτός αν δεχτούμε ότι ξεκίνησε από την Ευρώπη, την Τύρρια γυναίκα, και επομένως παλιότερα ήταν ανώνυμη, όπως και οι άλλες (ήπειροι). Αυτό είναι απίθανο, γιατί η Ευρώπη (η κοπέλα) ήταν από την Ασία και δεν επισκέφτηκε ποτέ τη γη που ονομάζουμε τώρα Ευρώπη, αλλά ταξίδεψε μόνο από τη Φοινίκη στην Κρήτη και από εκεί στη Λυκία»… (Ηρόδοτος Δ, 45).

Άλλο η χώρα Θράκη και άλλο η ήπειρος Θράκη. Η χώρα Θράκη, η ιδιαίτερη πατρίδα των περίφημων μουσικών της αρχαιότητας: Λίνου, Ορφέα, Μουσαίου, Θάμυρη κ.α., βρίσκονταν, σύμφωνα με τον Απολλώνιος Ρόδιο (Αργοναυτικά Α 24- 30 και Β 210 κ.α), άνωθεν της Πιερίας και περιλάμβανε μια έκταση από την περιοχή του Ολύμπου στην Πιερία μέχρι τα Στενά του Ελλησπόντου. Ο Απολλώνιος αναφέρει επίσης ότι ο Ορφέας ήταν άρχοντας της βιστωνικής Πιερίας, είχε γεννηθεί στην κορυφή της Πιμπληίδας της Θράκης και ήταν γιος της Μούσας Καλλιόπης και του Οίαγρου, βασιλιά της Θράκης (κατ' άλλους του Απόλλωνα). Σήμερα οι ήπειροι είναι 5: η Ασία, η Αφρική, η Ευρώπη, η Αυστραλία και η Ωκεανία.

Στατήρας Φαιστού Κρήτης, 280 π.Χ., με τη Λαίλαπα, το σκυλί της Ευρώπης και τον Τάλω, προστάτη της Ευρώπης, των νόμων και της Κρήτης.

Δίδραχμα Φαιστού, 350 – 300 π.Χ. με το φτερωτό (άγγελο) Τάλω και τον Ταύρο Κρήτης, πατέρας του Μινώταυρου

3. ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΜΙΝΩΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΚΑΝΕ ΤΗΝ ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΣΕΣ

Ο Μίνωας, σύμφωνα με την Ελληνική Μυθολογία, ήταν γιος του Δίας και της πριγκίπισσας Ευρώπης, δηλαδή ήταν ημίθεος, όπως ειδαμε πιο πριν. Ωστόσο στην πραγματικότητα ήταν γιος του βασιλιά της Κρήτης Αστεριου και της πριγκίπισσας Ευρώπης, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο και πολλούς άλλους αρχαίους συγγραφείς. Απλά, λόγω του σπουδαίου έργου του, μυθοποιήθηκε και συνάμα ανακηρύχθηκε ημίθεος και κριτής στον Άδη, κάτι όπως ο Μέγας Αλέξανδρος που ανακυρύχθηκε θεός, ο Μέγας Κωνσταντίνος άγιος κ.α.

Ο Ηρόδοτος και σύμφωνα με όσα του είπαν λέει οι λόγιοι των Περσών και οι κάτοικοι της πόλης Πραισός της Κρήτης, αλλά και σύμφωνα με όσα ο ίδιος υπολογίζει (βλέπε συνδυαστικά: Ηρόδοτος Α, 2 – 5, Α 57 – 58, Α, 172 – 173, Ζ 169 – 171, Δ, 45, Γ 122) αναφέρει ότι η αρπαγή της πριγκίπισσας Ευρώπης δεν έγινε από το Δία, αλλά «από κάποιους

Έλληνες, οι οποίοι πάτησαν πόδι στην Τύρο της Φοινίκης και άρπαξαν τη θυγατέρα του βασιλιά την Ευρώπη. Μπορεί να ήταν Κρήτες». Και μετα ο γιος της Ευρώπης Μίνωας αντικατέστησε στη βασιλεία το βασιλά Αστέριο κλπ, πρβ:

Νόμισμα Κνωσού, 3ος αι. π.Χ., (Μουσείο Ηρακλείου).

«Οι γραμματισμένοι Πέρσες («Περσέων λόγιοι») βρίσκουν τους Φοίνικες αίτιους έχθρας' λεν δηλαδή πως αυτοί, φτασμένοι από τη θάλασσα που ονομάζεται Ερυθρά σε τούτη εδώ τη θάλασσα, αφού κατοίκησαν το χώρο που και τώρα κατοικούν, άρχισαν αμέσως μακρινά ταξίδια, μεταφέροντας εμπορεύματα αιγυπτιακά και ασσυριακά, να πιάνουν και άλλα λιμάνια και προπαντός στο Άργος. Το Άργος εκείνα τα χρόνια σε όλα ξεχώριζε ανάμεσα στις πόλεις της χώρας που τώρα ονομάζεται Ελλάδα»….. Έτσι διηγούνται οι Πέρσες πως η Ιώ έφτασε στην Αίγυπτο, όχι όπως οι Έλληνες, και πως αυτό έγινε η αρχή για τα αδικήματα που ακολουθήθηκαν. Μετά από αυτά, λένε οι Πέρσες, **κάποιοι από τους Έλληνες, γιατί δεν ξέρουν να πουν το όνομά τους, πάτησα πόδι στην Τύρο της Φοινίκης και άρπαξαν τη θυγατέρα του βασιλιά την Ευρώπη. Μπορεί να ήταν Κρήτες**. («Μετά δε ταύτα τινάς των Ελλήνων φασί της Φοινίκης ες Τύρον προσσχόντες αρπάσαι του βασιλέως την Θυγατέρα Ευρώπην. Είησαν δ' αν ούτοι Κρήτες..). Και έτσι έγιναν ίσα κι ίσα, όμως μετά Έλληνες έγιναν αίτιοι της δεύτερης αδικίας. Γιατί μ' ένα μακρύ καράβι ανέβηκαν τον Φάση ποταμό στην Αία της Κολχίδας, κι από εκεί πήγαν και πήραν την θυγατέρα του βασιλιά τη Μήδεια…. Στην επόμενη γενιά ύστερα από αυτά, λένε πως ο Αλέξανδρος που τα έμαθε και ήθελε να αποκτήσει γυναίκα από την Ελλάδα με αρπαγή, γνωρίζοντας ότι δεν θα δώσει λόγο, αφού και οι Έλληνες δεν έδωσαν, άρπαξε την Ελένη… Αυτοί οι Ασιάτες, λεν οι Πέρσες, όταν τους άρπαξαν γυναίκες, δεν το πήραν στα σοβαρά, ενώ οι Έλληνες για μια γυναίκα σπαρτιάτισσα ξεσήκωσαν ολόκληρη εκστρατεία, ήρθαν στην Ασία και αφάνισαν τη δύναμη του Πρίαμου. Πως από τότε πια θεωρούν ότι οι Έλληνες τους είναι εχθροί. Γιατί την Ασία και τα βάρβαρα έθνη που την κατοικούν, οι Πέρσες τα θεωρούν δικά τους, ενώ την Ευρώπη και τους Έλληνες τα έβλεπαν πάντα σαν κάτι ξεχωριστό. Έτσι λεν οι Πέρσες πως έγινα τα πράγματα και στην άλωση της Ιλίου (Τροίας) βρίσκουν την αιτία έχθρας…» (Ηρόδοτος Α, 2 - 5)

Ο Ηρόδοτος δεν κατονομάζει ποιοι είναι εκείνοι οι Έλληνες που έκλεψαν την Ευρώπη, δηλαδή τη μάνα του Μίνωα, όμως υπονοεί ότι αυτοί ήταν οι του βασιλιά των Δωριέων της Κρήτης Αστέριου, ο οποίος ήταν γιος του Τέκταμου και εκείνος γιος του Δώρου του Έλληνα, όπως προκύπτει και από τα ίδια τα λεγόμενα του Ηρόδοτου, που λέει ότι ο Μίνωας διαδέχθηκε τον Αστέριο στη Βασισλεία και από τους άλλους αρχαίους συγγραφείς: Διόδωρο, Στράβωνα κλπ που λένε ότι ο βασιλιάς Αστέριος υιοθέτησε τους γιους του Δία και της Ευρώπης Μίνωα Ραδάμανθυ και Σαρπηδόνα και συνεπώς εδώ έχουμε κάτι ως και η περίπτωση του Χριστού, που, ενώ και Εκείνος λέγεται Υιός Του Θεού, όμως σύζυγος της Παναγίας ήταν ο Ιωσήφ.

Σύμφωνα μάλιστα με τους Στράβωνα, Διόδωρο κ.α., οι Δωριείς, οι Αχαιοί και οι Πελασγοί της Κρήτης είχαν πάει στο νησί όχι με πολεμική

κατάληψη του νησιού, όπως λένε κακώς μερικοί, αλλά μεταναστευτικά, όταν ερήμωσε η Κρήτης, από τη Θεσσαλία με επικεφαλή τον Τέκταμο, που ήταν παππούς του Μίνωα και γιος του Δώρου του Έλληνα

«Ο Τέκταμος του Δώρου, του γιου του Έλληνα που ήταν γιος του Δευκαλίωνα, κατέπλευσε στην Κρήτη μαζί με Αιολείς και Πελασγούς κι έγινε βασιλιάς του νησιού, παντρεύτηκε την κόρη του Κρηθέα κι απόκτησε τον Αστέριο. Όταν, λοιπόν, ήταν αυτός βασιλιάς στην Κρήτη, ο Δίας, όπως λένε, άρπαξε την Ευρώπη από τη Φοινίκη, την έφερε στην Κρήτη, πάνω στη ράχη ενός ταύρου και σμίγοντας μαζί της απόκτησε τρεις γιους, τον Μίνωα, τον Ραδάμανθυ και τον Σαρπηδόνα. Μετά από αυτό, παντρεύτηκε την Ευρώπη ο Αστέριος, ο βασιλιάς της Κρήτης' καθώς αυτός δεν είχε παιδιά, υιοθέτησε τους γιους του Δία και τους έκανε διαδόχους της βασιλείας του. Από αυτούς ο Ραδάμανθυς έδωσε στους Κρήτες νόμους, ο Μίνωας διαδέχτηκε στο θρόνο τον Αστέριο, παντρεύτηκε την Ιτώνη, την κόρη του Λυκτία και γέννησε τον Λύκαστο, ο οποίος τον διαδέχτηκε στον Θρόνο. Ο Λύκαστος παντρεύτηκε την Ίδη, την κόρη του Κορυβάντα και γέννησε το Μίνωα τον δεύτερο, τον οποίο μερικοί αναφέρουν ως γιο του Δία. Αυτός, πρώτος από τους Έλληνες, συνέστησε αξιόλογη ναυτική δύναμη και έγινε θαλασσοκράτορας. Παντρεύτηκε την Πασιφάη, την κόρη του Ήλιου, και γέννησε τον Δευκαλίωνα, τον Κατρέα, τον Ανδρόγεω και την Αριάδνη, αλλά απέκτησε και πολλά νόθα παιδιά»…. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 60)

« Οι Καύνιοι κατά τη γνώμη μου είναι ντόπιοι, οι ίδιοι ισχυρίζονται ότι ήρθαν από την Κρήτη….. Οι δε Λύκιοι εκ Κρήτης κατάγονται (γιατί την Κρήτη ολόκληρη, στα παλιά χρόνια την είχαν οι βάρβαροι). **Όταν όμως στην Κρήτη συνεπλάκησαν τα παιδιά της Ευρώπης, ο Μίνωας με το Σαρπηδόνα, για το ποιος θα γίνει βασιλιάς, επεκράτησε ο Μίνωας και έδιωξε το Σαρπηδόνα με τους στασιαστές του και αυτοί κυνηγημένοι κατέφυγαν στην Ασία, στο μέρος που ονομάζεται γη της Μιλυάδας.** Γιατί ακριβώς το μέρος που τώρα κατοικούν οι Λύκιοι, αυτό παλιότερα ήταν η Μιλυάς, και οι Μιλύες ονομάζονταν τότε Σόλυμοι. Όσο ήταν βασιλιάς τους ο Σαρπηδών, οι Λύκιοι ονομάζονταν με το όνομα που είχαν φέρει μαζί τους και που τώρα το χρησιμοποιούν γι αυτούς οι γείτονές τους. Λέγονταν Τερμίλες. Όταν όμως ήρθε από την Αθήνα ο Λύκος, ο γιος του Πανδίονος (εξοργισμένος κι αυτός από τον αδελφό του Αιγέα), κι έμεινε στη χώρα των Τερμίλων κοντά στο Σαρπηδόνα, έτσι τότε, από το όνομα του Λύκου, με τον καιρό ονομάστηκαν Λύκιοι. Τα έθιμα τους είναι εν μέρει κρητικά και εν μέρει Καρικά…» (Ηρόδοτος Α, 172 - 173)

«Ραδάμανθυς δε τοις νησιωταις νομοθετων, αύθις φυγών εις Βοιωτιαν Αλκμήνην γαμεί, καὶ μεταλλάξας ἐν Αιδου μετά Μίνωος δικάζει. Μίνως δε Κρήτην κατοικών έγραψε νόμους (Απολλόδωρος Γ 1,2),

Σύμφωνα επίσης με τον Αρριανό, το Διόδωρο, το Στράβωνα κ.α. ο Μίνωας, όπως και άλλοι αρχαίοι νομοθέτες: Λυκούργος, Μνεύης κ.α. προσποιούνταν ότι ήσαν γιοι του Θεού ή έλεγαν ότι οι νόμους τους πάρθηκαν κατευθείαν από το θεό, έτσι ώστε να είναι θείες επιταγές ή επειδή οι νόμοι του Μίνωα ήταν τόσο σημαντικοί, που γεννήθηκε στην ιδέα των Κρητών ότι τους εμπνεύστηκε από το Δία ή του τις έδινε (ο πατέρας του) ο Δίας, πρβ:

« Ο Αλέξανδρος ακόμη κι όταν έλεγε ότι είναι γιος θεού, δεν μου φαίνεται τεράστιο το σφάλμα του, μπορεί να ήταν και πονηριά, για να γίνεται πιο σεβαστός από τους υπηκόους τους. Εξάλλου δεν νομίζω ότι ήταν κατώτερος βασιλιάς από το Μίνωα, το Ραδάμανθυ και τον Αιακό, που οι άνθρωποι δεν τους θεώρησαν

αλαζόνες, όταν ισχυρίστηκαν ότι είναι γιοι του Δία» (Αρριανός, Αλεξάνδρου Ανάβασις 2 29)

«Τώρα πρέπει να μιλήσουμε για τους νομοθέτες της Αιγύπτου. Πρώτος, λένε, που έπεισε το λαό να χρησιμοποιεί γραπτούς νόμους ήταν ο Μνεύης. Αυτός λοιπόν προσποιήθηκε πως του έδωσε τους νόμους ο Ερμής, με τη διαβεβαίωση πως θα φέρουν μεγάλα καλά στη ζωή των ανθρώπων, **όπως ακριβώς έκανε, λένε, στους Έλληνες ο Μίνωας στην Κρήτη και ο Λυκούργος στους Λακεδαιμονίους, που ο ένας είπε ότι πήρε τους νόμους από το Δία και ο άλλος από τον Απόλλωνα.** Τούτο το είδος της επινόησης παραδίδεται ότι χρησιμοποιήθηκε και σε πολλούς άλλους λαούς και στάθηκε αίτιο πολλών αγαθών σε όσους το πίστεψαν…..». (Διόδωρος Σικελιώτης, Βίβλος Α, 94)

«ο Μίνωας και κάθε ένατο χρόνο, καθώς φαίνεται, ανέβαινε στη σπηλιά του Δία και έμενε εκεί. Επέστρεφε με γραπτές διατάξεις που έλεγε πως είναι προσταγές του Δία. Γι αυτό και ο ποιητής (ο Όμηρος) λέει: Εδώ βασίλευε ο Μίνωας που μιλούσε με το μέγα Δία κάθε εννιά χρόνια....» (Στράβων «Γεωγραφικά» Ι', C 476 – 477).

«Έφυγε τότε (ο Λυκούργος) για την Κρήτη. Εκεί ήρθε και πλησίασε το Θάλητα , ένα μελοποιό και νομοθέτη. Έμαθε από αυτόν τον τρόπο που ο Ραδάμανθυς πρώτα και αργότερα ο Μίνωας έφερναν τους νόμους τους, τάχα από το Δία προς τους ανθρώπους...» (Στράβων, Γεωγραφικά Ι, C 481 - 483, 17 – 20)

<< Ο ίδιος (ο Μίνωας) θέσπισε και αρκετούς νόμους για τους Κρήτες, προσποιούμενος ότι τους έλαβε από τον πατέρα του το Δία ….. Από τη μεγάλη του δικαιοσύνη βγήκε ο μύθος ότι τον έκαναν δικαστή στον Άδη, όπου ξεχωρίζει τους ευσεβείς από τους πονηρούς……..>> (Διόδωρος Σικελιώτης, Βίβλος 5, 78 και 79)

«Κρητών εβασίλευσεν Αστέριος. Ευρώπη τη Φοίνικος μυθεύεται Ζευς μιγήναι. ὁ δ' ην τεθνεώς, ως εν Κρήτη μαρτυρεί αυτού ὁ τάφος. αυτή δ' ην Αστερίου τού Κρητών βασιλέω γαμετή, ἐξ ἧς ἑσχε τρείς υιούς, Μίνωα καὶ Ῥαδάμανθυν και Σαρπηδόνα, οι και Διός εμυθεύοντο παίδες είναι». (Χρονογραφία συνταγείσα υπό Γεωργίου Μοναχού Συγκελλου Γεγονοτος Ταρασιου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως από Αδάμ μέχρι Διοκλητιανού)

Σημειωτέον ότι ο Διόδωρος Σικελιώτης (5.64-77) αναφέρει ότι οι Κρήτες ισχυρίζονται με επιχειρήματα ότι περισσότεροι από τους θεούς: ο Δίας, ο Απόλλων, ο Ερμής, η Αθηνά, η Δήμητρα κλπ γεννήθηκαν και έζησαν στην Κρήτη και επειδή πήγαν και σε πολλά άλλα μέρη κάνοντας αγαθοεργίες, μετά το θάνατο και τη μετάσταση τους από τους ανθρώπους, (εννοείται οι ψυχές τους) θεωρήθηκαν ως **οι πρώτοι κάτοικοι του Ολύμπου** και αυτό, επειδή οι άνθρωποι νομίζουν ότι και από εκεί που βρίσκονται, μπορούν ακόμη να τους ευεργετούν. Συνεπώς δεν αποκλύεται ο Μίνωας να ήταν πράγματι γιος του θεού Δία ή σωστότερα του ανθρώπου εκείνου που θεοποιήθηκε και πήρε το όνομα Δίας:

«Για τους θεούς, οι Κρήτες ισχυρίζονται πως γεννηθήκαν στο τόπο τους και δηλώνουν επίσης ότι οι θυσίες, οι τιμές και οι τελετές των μυστηρίων από την Κρήτη παραδόθηκαν στους άλλους ανθρώπους και ως αδιάσειστο, όπως νομίζουν, τεκμήριο αναφέρουν το εξής. Η τελετή που ακολουθείται από τους Αθηναίους…….. Γιατί οι περισσότεροι θεοί κίνησαν από την Κρήτη να επισκεφτούν πολλά μέρη της Οικουμένης, για να ευεργετήσουν τα γένη των ανθρώπων. Η Δήμητρα για παράδειγμα πέρασε στην Αττική, από εκεί τράβηξε για Σικελία και μετά από εκεί στην Αίγυπτο και παρέδωσε τον καρπό και δίδαξε τη σπορά του, δέχτηκε πολλές τιμές από τους ευργετούμενους. Το ίδιο η Αφροδίτη…….. έτσι από τους τόπους ή τις πραξεις που έλαβαν χώρα σε κάθε μέρος , ο Απόλλωνας ονομάστηκε

Δήλιος, Λύκιος και Πύθιος και η Άρτεμη Εφεσία, κρησία, καθώς και Ταυροπόλος και περσία, παρ΄όλο που και οι δυο ειχαν γενηθεί στην Κρήτη…. («Το μεν (Απόλλωνα) Δηλιον και Λυκιον και Πύθιον ονομαζεσθαι, την δ' (Άρτεμη) Εφεσίαν και Κρησίαν, ετι δε Ταυροπόλον και Περσίαν, αμφοτέρων εν Κρήτη γεγενημένων…>> (Διόδωρος Σικελιώτης 5.77, 3-8)

ΠΟΤΕ ΕΖΗΣΕ Ο ΜΙΝΩΑΣ

Σύμφωνα με τον Όμηρο και τον Ηρόδοτο, ο Μίνωας έζησε τρεις γενιές πριν από τον Τρωικό πόλεμο, ο εγγονός του Μίνωα, ο Ιδομενέας, ήταν αρχηγός των Κρητών στον πόλεμο αυτό. Σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό (είναι τρεις μεγάλες πλάκες από μάρμαρο Πάρου όπου οι αρχαίοι έγραφαν τα πιο σημαντικά πρόσωπα και γεγονότα), το Διόδωρος Σικελιώτη (βίβλος 4, 60), τον Πλούταρχο (Θησεύς), τον Πλάτωνα (Μίνως) κ.,α., με το όνομα Μίνωας υπήρχαν δυο βασιλιάδες, ο Μίνωας ο πρώτος και ο Μίνωας δεύτερος. Σύμφωνα επίσης με το Πάριο Χρονικό: Ο κατακλυσμός επι Δευκαλίωνα έγινε το 1265 π.Δ. = 1529 π.Χ. Ο Μίνωας Α' βασίλευε στην Κνωσό το έτος 1450 π.Χ. και είναι εκείνος που ανακάλυψε το σίδηρο. Ο Μίνωας Β' ήταν που έλεγε ότι ήταν γιος του Δία και βασίλευε το έτος 1031 πριν από το Διόγνητο = 1294 π.Χ., ίδια εποχή που βασίλευε στην Αθήνα ο Αιγέας, επί βασιλείας του οποίου είχε πάει στην Κρήτη εξόριστος ο Δαίδαλος, αλλά και ο Θησέας, για να σκοτώσει το Μινώταυρο.

Σημειώνεται επίσης ότι:

1) Επί Δευκαλίωνα, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, έγινε κατακλυσμός από τον οποίο πλήγηκε η Θεσσαλία και τότε έφυγε από εκεί ο Τέκταμος, ο παππούς του Μίνωα, με φυλές Αιολέων και Πελασγών και πήγε στην Κρήτη.

2) Ο Ηρόδοτος αναφέρει επίσης ότι:

«Ο Μίνωας ήταν ο πρώτος Έλληνας θαλασσοκράτορας» (Ηρόδοτος Γ 122 και Δ, 45)

« Κάποτε η Κρήτη ερημώθηκε και τότε άνθρωποι διαφόρων εθνικοτήτων, αλλά κυρίως Έλληνες ήρθαν και εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη. Έπειτα στην Τρίτη γενιά μετά το θάνατο του Μίνωα, ξέσπασε ο Τρωικός πόλεμος, στον οποίο οι Κρήτες αποδείχτηκαν από τους καλύτερους πολεμιστές που είχε στη διάθεσή του ο Μενέλαος. Επιστρέφοντας, όμως, στην πατρίδα τους, η ανταμοιβή τους για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν ήταν πείνα και πανούκλα που έπληξε ανθρώπους και ζώα, σε τέτοιο βαθμό, ώστε η Κρήτη ερημώθηκε για δεύτερη φορά από τον πληθυσμό της. Έτσι, οι σημερινοί Κρήτες, μαζί με όσους απέμειναν από τους προηγούμενους κατοίκους της, είναι η Τρίτη γενιά που ζει στο νησί…..» (Ηρόδοτος Ζ , 169 - 171)

«την Κρήτη ολόκληρη στα παλιά χρόνια, πριν από το Μίνωα, την κατείχαν οι βάρβαροι» (Βλέπε Ηρόδοτος Α, 172 – 173) επειδή γι αυτόν: α) αρχικά Έλληνες ήσαν μόνο οι Δωριείς, μια μερίδα των οποίων είχε πάει από τη Θεσσαλία στην Κρήτη με αρχηγό τον Τέκταμο, γιο του Δώρου του Έλληνα και παππού του Μίνωα, λογω του ότι αυτή για κάποιο λόγω που δεν κατονομάζει είχε ερημώσει και β) Όλοι οι Έλληνες ήσαν και αυτοί αρχικά βάρβαροι (βλέπε Ηρόδοτος Α 56 - 58) και στη συνέχεια αποκόπηκαν πρώτα οι Δωριείς από τους βάρβαρους Πελασγούς και αποτέλεσαν ξέχωρο έθνος, το ελληνικό έθνος, στο οποίο μετά προσχώρησαν όλοι οι Πελασγοί, καθώς και πολλοί άλλοι βάρβαροι.

«Ύστερα έβαλε μπρος (ο Κροίσος, βασιλιάς των Λυδίων) να εξετάσει ποιοι ανάμεσα στους Έλληνες ήσαν οι δυνατότεροι, που θα μπορούσε να κάνει φίλους. Και ψάχνοντας βρήκε πως ξεχώριζαν οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι, οι πρώτοι ανάμεσα στους Δωριείς, οι δεύτεροι ανάμεσα στους Ίωνες. Γιατί τα έθνη αυτά ήσαν τα πιο γνωστά, όντας τα παλιά χρόνια το τελευταίο Πελασγικό, το πρώτο Ελληνικό. Οι Αθηναίοι ποτέ ως τώρα δεν ξεσηκώθηκαν από τον τόπο τους, ενώ οι άλλοι

ήταν πολυπλάνητοι. Γιατί όσο βασίλευε Δευκαλίων, κατοικούσαν τη Φθιώτιδα, στα χρόνια πάλι του Δώρου, του γιου του Έλληνα, τη χώρα στις πλαγιές της Όσσας και του Ολύμπου που τη λεν Ιστιαιώτιδα. Και αφότου και από την Ιστιαιώτιδα τους ξεσήκωσαν οι Καδμείοι, κατοικούσαν στην Πίνδο με το όνομα έθνος Μακεδνόν. Από εκεί πάλι άλλαξαν τόπο και πήγαν στη Δρυοπίδα και από εκεί έφτασαν πια εκεί που είναι, δηλαδή στην Πελοπόννησο, και ονομάστηκαν έθνος Δωρικό. Το ελληνικό έθνος αφότου φάνηκε, την ίδια πάντα γλώσσα μιλά - αυτό είναι η πεποίθησή μου, αφότου όμως ξέκοψε από το Πελασγικό, αδύνατο τότε και στην αρχή και μικρό, αυξήθηκε ύστερα και πλήθαινε σε έθνη, καθώς προσχώρησαν σ' αυτό κυρίως οι Πελασγοί, αλλά και πάρα πολλά άλλα βαρβαρικά φύλα. Τέλος είμαι της γνώμης ότι το Πελασγικό έθνος πρωτύτερα και εφόσον ήταν βαρβαρικό ποτέ δε γνώρισε μεγάλη δύναμη» (Ηρόδοτος Α, 57- 58)

4. ΜΙΝΩΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Ο Θουκυδίδης (Α 3 – 9), ο Στράβων (Ι', C 476 – 478 και I - IV 6 – 7), ο Διόδωρος (4, 60 και 5, 84),), ο Πλάτων (Μίνως και νόμοι Δ, 706, b), Ισοκράτης (Παναθηναϊκός, 43-44), ο , Πλούταρχος (Λυκούργος 4-7 , Σόλων 12 - 20), ο Δ. Λαέρτιος (Επιμενίδης), ο Αριστοτέλης (Πολιτικά Β, 1271, 10), ο Διονύσιος Αλικαρνασσέας (Ρωμαϊκή Αρχαιολογία) κ.α. αναφέρουν ότι:

Α) Ο Μίνωας με τον αδελφό του Ραδάμανθυ ήσαν οι πρώτοι στον κόσμο που συγκρότησαν πολεμικό ναυτικό και μ' αυτό εδίωξαν από τις Κυκλάδες, που μέχρι τότε ήταν ακατοίκητες, τους ληστές και τους πειρατές Κάρες και Φοίνικες που δεν άφηναν τους Έλληνες να προκόψουν και να αποκτήσουν μόνιμη κατοικία και τις εποίκησε με μόνιμους κατοίκους που έφερε από την Κρήτη με αποτέλεσμα από τη μια ο Μίνωας να γίνει ο πρώτος θαλασσοκράτορας και από την άλλη να ελευθερωθούν οι θαλάσσιοι διάδρομοι και έτσι οι Έλληνες να μπορέσουν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, να ασχοληθούν με ναυτικές εργασίες και να πλουτίσουν, κάτι που τους βοήθησε μετά να επικρατήσουν στον Τρωικό Πόλεμο.

Β) Ο Μίνωας και ο Ραδάμανθυς υμνούνταν από τους Έλληνες, γιατί ήταν **οι πρώτοι που θέσπισαν σωστούς θεσμούς . Για τα ίδιο λόγο μετά θάνατο ανακηρύχτηκαν ισόθεοι, γιοι του θεού**. Οι νόμοι τους ήσαν ως οι θεϊκοί. Ειδικότερα ο Μίνωας με τον αδελφό του Ραδάμανθυ είναι οι πρώτοι που δημιούργησαν αξιόλογη πολιτεία. Αφού ένωσαν σε ενιαίο σύνολο όλες τις πόλεις – φυλές της Κρήτης, τους αυτόχθονες (Ετεόκρητες και Κύδωνες) με τους επήλυδες (μετανάστες: Δωριείς, Αχαιούς και Πελασγούς) καθιέρωσαν πρωτόγνωρους για την εποχή θεσμούς για τη σωστή διακυβέρνησή τους. Επί Μίνωα αναπτύχθηκαν τα γράμματα και οι τέχνες και επίσης θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά το σύνταγμα, η βουλή, οι βουλευτές, τα κοινά συσσίτια κλπ, καθώς και οι νόμοι ανάλογα με το περί θείου και δικαίου συναίσθημα. Πριν από το Μίνωα ο κάθε αρχηγός (φύλαρχος ή βασιλιάς κλπ) έκανε ό,τι ήθελε ή όριζε τους νόμους ανάλογα με τις προσωπικές του επιθυμίες και αντιλήψεις.

Γ) Την Κρητική Πολιτεία αντέγραψαν μετά πρώτα οι Σπαρτιάτες με το νομοθέτη Λυκούργο, μετά οι Αθηναίοι με το νομοθέτη Σόλωνα και τέλος οι Ρωμαίοι με το νομοθέτη Νουμά και έτσι και αυτοί εκπολιτίστηκαν και ευημέρησαν. Αυτά όλα ήταν και η αιτία για την οποία Μίνωας και Ραδάμανθυς μετά θάνατο ανακηρύχθηκαν ισόθεοι και κριτές του Άδη ή γι αυτό και υμνούνται από όλους τους Έλληνες.

5. ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ

Ανατρέχοντας στο Πάριο χρονικό και στους αρχαίους συγγραφείς: Εκαταίο Μιλήσιο (Στράβων 7, 321), Θουκυδίδη (Α, 3 – 9), Ηρόδοτο (Ιστορία Α 54 - 58), Ισοκράτη (Παναθηναϊκός, Ελένης εγκώμιο 68 – 69, Πανηγυρικός κ.α.), Διόδωρο (1, 23-24 και 28-29, Μ, Απόσπασμα 3), Πλάτων (Μενέξενος, 245c-d) κ.α., βλέπουμε να αναφέρουν ότι πολύ πριν από τα Τρωικά και συγκεκριμένα το 1500 π.Χ. ξεσπούν στην Αίγυπτο λοιμώδεις ασθένειες (οι 7 πληγές, σύμφωνα με την Αγία Γραφή) και οι ντόπιοι τις αποδίδουν στους ασεβείς αλλόφυλους. Για να αποφύγουν την οργή των ντόπιων οι μετανάστες που ζούσαν στην Αίγυπτο συσπειρώνονται και φεύγουν σε άλλα μέρη. Από αυτούς οι Εβραίοι με αρχηγό το Μωυσή πάνε δια ξηράς στην Ιουδαία. Οι Δαναοί με πλοία και με αρχηγό το Δαναό (απ᾽ όπου και η ονομασία Δαναοί) μέσω Ρόδου πάνε στο Άργος της Πελοποννήσου. Όταν έφτασαν εκεί ήρθαν σε σύγκρουση με τους κατοίκους του Άργους, που ήσαν Αχαιοί στη γενιά. Ωστόσο επειδή από τη μια ο βασιλιάς των Αργείων, που ονομάζονταν Γελάνωρ, δεν είχε γιο για διάδοχο και από την άλλη δεν επέδειχνε στρατιωτικές ικανότητες για νίκη των Αργείων, οι Αργείοι στο τέλος κάλεσαν το Δαναό αφενός για συνθηκολόγηση και αφετέρου να γίνει κοινός βασιλιάς. Αυτός είναι και ο λόγος που μετά στα Τρωικά οι Αργείοι (= οι Αχαιοί κάτοικοι του Άργους) ονομάζονταν και Αχαιοί και Δαναοί και Αργείοι και απ᾽ αυτούς κατ’ επέκταση και όλοι οι Έλληνες. Οι Φοίνικες με αρχηγό τον Αγήνορα έφυγαν από τη Θήβα της Αιγύπτου, απ᾽ όπου και η ονομασία Θηβαίοι, και πήγανε στη Φοινίκη της Ασίας (τη χώρα απέναντι από την Κύπρο και όπου οι πόλεις Τύρος, Σιδών κ.α.), εξ ου και η ονομασία Φοίνικες. Από εκεί μετά αφενός οι Κρήτες έκλεψαν την Ευρώπη, τη μάνα του Μίνωα και αφετέρου ένα μέρος τους και με αρχηγό τον Κάδμο, απ’ όπου και η ονομασία «Καδμείοι», πέρασε σε πολλά ελληνικά νησιά στο Αιγαίο, καθώς και στη Βοιωτία της Ελλάδας όπου έκτισαν την Καδμεία ή Θήβα της Ελλάδας. Η πόλη αυτή ονομάστηκε Καδμεία από το όνομα του Κάδμου ή Θήβα από το όνομα της πόλης της Αιγύπτου απ᾽ όπου έφυγαν μετανάστες. Σύμφωνα με το Πάριο χρονικό ο Κάδμος ήρθε με Φοίνικες στη Βοιωτία το έτος 1255 πριν από το Διόγνητο = το 1519 π.Χ. και έκτισε τη Καδμεία και ο Δαναός με Αιγύπτιους στο Άργος το έτος 1247 πριν από το Διόγνητο = το 1511 π.Χ. και αναμείχθηκε με τους εκεί Αχαιούς του Άργους.

«Την παλιά εποχή ξέσπασε λοιμώδης ασθένεια στην Αίγυπτο και οι ντόπιοι την απέδωσαν στους ασεβείς αλλόφυλους. Προ αυτού μερικοί από αυτούς συσπειρώθηκαν και ήρθαν στην Ελλάδα. Αρχηγοί τους ήσαν ο Κάδμος και ο Δαναός. Οι υπόλοιποι πήγαν στην Ιουδαία, που τότε ήταν ακατοίκητη, και των οποίων επικεφαλής ήταν ο επονομαζόμενος Μωυσής, ένας άνδρας με φρόνηση και ανδρεία». (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος Μ, Απόσπασμα 3)

«Λένε επίσης οι Αιγύπτιοι πως και οι άποικοι που έφυγαν μαζί με το Δαναό από την Αίγυπτο εγκαταστάθηκαν στην αρχαιότερη σχεδόν ελληνική πόλη, στο Άργος και πως οι λαοί των Κόλχων στον Πόντο και την Ιουδαίων μεταξύ Αραβίας και Συρίας ιδρύθηκαν ως αποικίες από

ανθρώπους που έφυγαν από εκεί….. ο Κάδμος ήταν από τις Θήβες της Αιγύπτου και μαζί με τα άλλα παιδιά γέννησε και τη Σεμέλη. Στα κατοπινά χρόνια, ο Ορφέας, που απόκτησε μεγάλη φήμη ανάμεσα στους Έλληνες για τη μουσική, τις τελετές και τα θεολογικά ζητήματα, φιλοξενήθηκε από τους απογόνους του Κάδμου και δέχτηκε εξαιρετικές τιμές στις Θήβες». (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 1, 23-24 και 28-29)

«Ο Εκαταίος ο Μιλήσιος λέει ότι η Πελοπόννησο πριν από τους Έλληνες την κατοίκησαν βάρβαροι. Εξάλλου, ολόκληρη σχεδόν η Ελλάδα κατοικία βαρβάρων υπήρξε, στους παλιούς καιρούς, έτσι λογάριαζαν όσοι μνημονεύουν αυτά τα πράγματα, γιατί **ο Πέλοπας** έφερε ένα λαό από τη Φρυγία στη χώρα που απ' αυτόν ονομάστηκε Πελοπόννησος, κι **ο Δαναός** από την Αίγυπτο, κι **οι Δρύοπες, οι Καύκωνες κι οι Πελασγοί κι οι Λέλεγες** και άλλοι τέτοιοι λαοί μοίρασαν τους τόπους πάνω και κάτω από τον ισθμό. Γιατί την Αττική κατέλαβαν Θράκες που ήρθαν με τον **Εὐμολπο,** τη Δαυλίδα της Φωκίδας **ο Τηρεύς,** την Καδμεία οι Φοίνικες που ήρθαν με **τον Κάδμο**, και την ίδια τη Βοιωτία κατέκτησαν οι **Αονες, οι Τέμμικες και οι Ὑαντες**, ως και Πίνδαρος φησίν. Ην ότε υας Βοιωτιον ένεπον. Και από των ονομάτων δε ενίων το βάρβαρον εμφαίνεται, Κέκροψ, και Κόδρος, και Αίκλος, και Κόθος, και Δρύμας, και Κρίνακος. Οι δε Θράκες, και Ιλλυριοί, και Ηπειρώται, και μέχρι νυν εν πλευραίς εισίν. ᾽Τοισι μέντοι μάλλον πρότερον, ή νυν, όπου γε και της εν τω παρόντι Ελλάδος αναντιλέκτως ούσης……» (Στράβων 7, 321).

Σημειώνεται ότι:

1) Σύμφωνα με το Θουκυδίδη, αλλά και τον Ισοκράτη (Παναθηναϊκός) κ.α., οι Φοίνικες αρχικά είχαν πάει στις Κυκλάδες που τότε ήσαν έρημες και από εκεί μαζί με τους Κάρες καταλήστευαν τους Έλληνες, πολλές φορές σε συνεργασία με άλλους Έλληνες, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να δεινοπαθεί και να μην προκόβει. Προ αυτού ο Μίνωας δημιούργησε πρώτος στον κόσμο πολεμικό ναυτικό με αυτό τους έδιωξε και τις αποίκησε με Κρητες.

2) Οι Δαναοί έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο (έγινε το έτος 1218 - 1209 π.Χ). Αντίθετα οι Καδμείοι ή Θηβαίοι δεν έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο και κατά τα Περσικά μήδισαν, επειδή ήσαν βαρβαρικής καταγωγής, καθώς λέει ο Ηρόδοτος.

Η ΝΗΣΟΣ ΚΑΙ Η ΧΩΡΑ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΝΙΚΗ

Παλιά με το όνομα «Φοινίκη» λεγόταν αφενός μια περιοχή της Ασίας απέναντι από την Κύπρο, εξ ου και η ονομασία των κατοίκων «Φοίνικες» και αφετέρου ένα νησί στο Τυρρηνικό Πέλαγος (στη θάλασσα της Τύρου), κοντά στη Σικελία. Η συνωνυμία αυτή οφείλεται στο ότι και τα δυο αυτά μέρη ανήκαν στους Φοίνικες. Προ αυτού κατ’ άλλους αρχαίους συγγραφείς οι γονείς της πριγκίπισσας Ευρώπης ζούσαν στην πόλη Τύρο ή στην πόλη Σιδώνα της Φοινίκης της Ασίας και κατ’ άλλους στο νησί Φοινίκη στο Τυρρηνικό πέλαγος. Για παράδειγμα ο Ευριπίδης (Φοίνισσαι) και ο Αισχύλος (Επτά επί Θήβας) αναφέρουν ότι η Φοινίκη (το μέρος που ήταν βασιλιάς ο Αγήνορας) ήταν ένα νησί («Φοινίσσας από νάσου») που

βρισκόταν δυτικά της Ελλάδας και Σικελίας (στη θάλασσα της Τύρου, Τυρρηνικό πέλαγος της Ιταλίας), πρβ:

«... Κάδμος ηνίκ' ήλθε γην τήνδ' εκλιπών **Φοίνισαν εναλία χθόνα**.....» (Ευριπίδης, Φοίνισσαι 1- 10)

«**Τύριον οιδμα** λιπουσ' εβαν ακροθίνια Λοξία / **Φοινίσσας από νάσου** Φοίβω δούλα μελάθρων, / ιν' υπό δειράσι νιφοβόλοις Παρνασσου κατενάσθη, / Ιόνιον κατά πόντον ελάτα πλεύσασα / περιρρύτω υπέρ ακαρπίστων πεδίων Σικελίας / Ζεφύρου πνοαις ιππεύσαντος, εν ουρανω κάλλιστον κελάδημα. / πόλεος εκπροκριθεισ' εμας καλλιστεύματα Λοξία / **Καδμείων** εμολον γαν κλεινων **Αγηνοριδαν** ομογενεις επί Λάϊου πεφθεισ' ενθάδε πύργους....» (Ευριπίδης, Φοίνισσαι 210-220)

Αντίθετα ο Λουκιανός στο έργο «Ενάλιοι διάλογοι» λέει ότι η απαγωγή της Ευρώπης έγινε από τη Σιδώνα και στο έργο του "Δίκη Συμφώνων» **λέει τον Κάδμο νησιώτη:** «και ο γε πρώτος ημίν τους νόμους τούτους διατυπώσας, είτε Κάδμος ο νησιώτης είτε Παλαμίδης ο Ναυπλίου, και Σιμωνίδη δε ένιοι προσάπτουσι τον προμήθειαν ταύτηνου τη τάξει μόνον, καθ' ην αι προεδρίαι βεβαιούνται, διώρισαν, τι πρώτον έσται ή δεύτερον, αλλά και ποιότητας, ας έκαστον ημών έχει, και δυνάμεις συνείδον».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ*:*

1) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (5,7») αναφέρει ότι πιο πέρα από τη Σικελία και σε απόσταση 150 σταδίων υπήρχαν οι Αιόλιδες νήσοι που ήσαν οι εξής επτά: Στρογγύλη, Ευώνυμος, Διδύμη, Φοινικώδης, Ερικώδης, Ιερά Ηφαίστου και Λιπάρα, όπου υπήρχε και ομώνυμη πόλη. Σήμερα τα νησιά αυτά λέγονται: Στρόμπολι, Πανάρα, Σαλίνα, Φιλικούρι, Αλικούρι, Βουλκάνο και Λίπαρι.Επομένως η έπαυλη, κατά τους αρχαίους της Ευρώπης, ήταν και το νησί Φοινικώδες ή Φιλικούρι.

2) Το όνομα «Φοινίκη» σημαίνει περιοχή με Φοίνικες ή γη αιματόχροη (πορφυρόχρου). Ετυμολογία από το «φόνος» > φονijos - φοίνιος,α,ο = αυτός που έχει το χρώμα ή τις ιδιότητες του φόνου, ο αιματόχρους (= πυρρόχρους, πορφυρός....). Παρέβαλε και: "Φοινίου σάλον" = ζάλη φονική (Οιδίπους Τύραννος), "φοινίου μάχας" = φονικής (αιματόβαφης) μάχης, "εξεφοίνισσον ποδών" = αιματοβαμμένα πόδια, "φοινικολόφοιος δράκοντας" = με αιματόβαφο λοφίο δράκουλας, "Αρη τε φοίνιον" = ο φονιάς Χάρος (Ευριπίδης Φοίνισσαι), «φοινίαισι χερσίν» = χέρι φονικό (Αντιγόνη). Το δέντρο "Φοίνικ(α)ς > Φοίνιξ" λέγεται έτσι λόγω του αιμάτινου χρώματος των καρπών του απ' όπου έβγαινε και το ερυθρό (φονικό > φοινικί) βερνίκι. Το δέντρο φοίνικας λέγεται και βάϊ (πληθ. τα βάγια), καθώς και χουρμαδιά, ενώ στα σημιτικά λέγεται «καφ». Φοινοκαλιά = θάμνος της Κρήτης που κάνει κατακόκκινους σαν αίμα καρπούς. Ο ερωδιός "Φοίνιξ" (= αραβικά bennu) λέγεται έτσι λόγω του, αιμάτινου (πυρρόχρου) χρώματος των πτερών του, ο φοινικόπτερος. Φοίνιξ λέγεται και το μυθικό πουλί του ήλιου, του φωτός, αυτό που αναγεννιέται από την τέφρα του ή που συμβολίζει την παντός είδους αναγέννηση, ακόμη και το γραπτό λόγο που αναγεννιέται με το διάβασμα.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΑΔΜΕΙΩΝ Ή ΘΗΒΑΙΩΝ

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο (Α - 2) οι Φοίνικες, μεγάλο μέρος των οποίων ήρθε στην Ελλάδα, είχαν αφετηρία τους την Ερυθρά θάλασσα, άρα είχαν διαφορετική καταγωγή από αυτή που είχαν οι κάτοικοι των άλλων πόλεων της Ελλάδος, πρβ: «Οι λόγιοι των Περσών βρίσκουν του Φοίνικες αίτιους της έχθρας μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων. Λένε δηλαδή πως αυτοί, φτασμένοι από τη θάλασσα που ονομάζεται Ερυθρά σε τούτη εδώ τη θάλασσα, αφού κατοίκησαν το χώρο που και τώρα κατοικούν, άρχισαν αμέσως μακρινά ταξίδια, μεταφέροντας εμπορεύματα αιγυπτιακά και ασσυριακά, να πιάνουν και σε άλλα λιμάνια και προπαντός στο Άργος…» (Ηρόδοτος Α, 2).

Ωστόσο στις τραγωδίες οι φυλές των Φοινίκων που ζούσαν στην Ελλάδα, οι Καδμείοι ή Θηβαίοι ή Αγηνορίδες, ονομάζονται και αυτοί Έλληνες, επειδή κατοικούσαν πολλά χρόνια μαζί με τους Έλληνες και είχαν εξελληνιστεί. Έτσι ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής κ.α. αναφέρουν ότι οι Αγηνορίδες (= τα παιδιά και οι απόγονοί του Αγήνορα, τα παιδιά του Κάδμου Λάϊος, Πολυνείκης, Οιδίποδας κ.τ.λ. καθώς και οι Θηβαίοι ή Καδμείοι) ήσαν Έλληνες, Δαναοί και μίλαγαν ελληνικά («Ελλάδος φθόγγον χέουσαν»), πρβλ:

« Ω γης Ελλάδος στρατηλάτες Δαναω άριστης, οιπερ ηλθατ᾽ ενθάδε, **Κάδμου** τε λαός, μήτε Πολυνείκους χάριν.. (Ευριπίδης, Φοίνισσαι 1220 -12230)

« σφυρών σιδηρά κέντρα διαπείρας μέσον᾽ όθεν **νυν Ελλάς ωνόμαζεν** Οιδίπους (Ευριπίδης, Φοίνισσαι 26-29)

«Θήβας πυρώσας τάσδε Πολυνείκης Θεοις ασπίδας εθηκε; μηδέποτ', **ω τέκνον, κλέος τοιόνδε σοι γένοιθ' υφ' Ελλήνων λαβειν**».. (Ευριπίδης, Φοίνισσαι 580)

Ω Ζέα τε και Γη και πολισσούχοι θεοί, Άρα τ᾽ Ἐρινύς πατρός η μεγασθενής, μη μοι πόλιν γε πρυμνόθεν πανώλεθρον ἐκθαμνίσητε δῃάλωτον, Ελλάδος φθόγγον χέουσαν, και δόμους εφεστίους· ελευθέραν δε γην τε και Κάδμου πόλιν ζυγοῖσι δουλίοισι μήποτε σχεθεῖν· γένεσθε δ᾽ ἀλκή· ξυνὰ δ᾽ ἐλπίζω λέγειν· πόλις γὰρ ευ πράσσουσα δαίμονας τίει. Αίσχύλος «Επτά επί Θήβας” (70 -80)	Ώ Δία και Γη και Θεοί προστάτες της πατρίδας, κι ω Κατάρα, τρανή Ερινύα του πατέρα, μη μου απ' τη ρίζα σύγκορμα ξεθεμελιώστε αφανισμένη απ' τους εχθρούς μια πολιτεία πού κραίνει γλώσσα Ελληνικ, μηδέ τα σπίτια πού τίς εστίες σας έχουνε, και μην αφήστε μια χώρα ελεύτερη, την πόλη αυτή του Κάδμου, να πέση σε σκλαβιάς ζυγό, μα σώσετέ μας, πούν' καί δικό σας διάφορο· γιατί μια χώρα μόν' όταν ευτυχή, τιμά καί τους θεούς της.

Σημειώνεται ότι

1) Οι Καδμείοι ή Θηβαίοι δεν έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο και κατά τα Περσικά μήδισαν, επειδή ήσαν βαρβαρικής καταγωγής, καθώς λέει ο Ηρόδοτος, ο λόγος και για τον οποίο τους κατέκρινε πάρα πολύ. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού ήταν να υποδουλωθούν μετά από τους Αθηναίους. Αργότερα τους ελευθέρωσαν οι Σπαρτιάτες με αντάλλαγμα να τους βοηθήσουν να γίνουν ηγεμόνες της Ελλάδας, κάτι που έκαναν Μετά οι Θηβαίοι συμμαχούν με τους ηττημένους Αθηναίους και με χρηματική βοήθεια των Περσών στρέφονται εναντίον των Σπαρτιατών με σκοπό να ηγεμονεύσουν αυτοί τώρα της Ελλάδας. Αυτό έγινε, όμως μόνο για 9 χρόνια, γιατί οι Μακεδόνες, αρχικά με το Φίλιππο και μετά με το Μέγα Αλέξανδρο, κατεβαίνουν και καταστρέφουν εκ βάθρων τη Θήβα και έτσι οι Μακεδόνες έγιναν τώρα οι νέοι ηγεμόνες της Ελλάδας

2) Μερικοί λένε ότι η λέξη «Κάδμος» είναι σημιτική και σημαίνει ο άνθρωπος που ήρθε εξ ανατολών», όμως αυτό είναι αυθαίρετο. Το όνομα «Κάδμος έχει σχέση με τις ριζικές λέξεις: «(κ)άδ-ω ή ιωνικά κήδω = με αποβολή του κ «άδω» = τραγουδώ, ψάλω, θρηνώ κ.α. , κάδοι, κάδουνια ή κουδούνια ή κώδωνες κ.α. Παρέβαλε ότι ο μύθος του Κάδμου και των απογόνων του (Λάιου, Οιδίποδα κ.τ.λ.) περιστρέφονται γύρω από ωδές, φόνους (Φοινίκη) ή κηδείες κ.α.

6. Η ΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ

Σύμφωνα με την Ελληνική Μυθολογία, η πόλη της Θήβας κτίστηκε από τον Κάδμο σε ανάμνηση της ιδιαίτερης γενέτειρας του, της Θήβας της Αιγύπτου. Όταν ο Δίας έκλεψε την Ευρώπη από τη Φοινίκη, οι γονείς της, ο βασιλιάς Αγήνορα και η γυναίκα του Τηλεφάσσα, έδωσαν εντολή στο γιο τους Κάδμο να φύγει με καράβια και στρατό, για να τη βρει. Εκείνος άρχισε να γυρνάει όλο τον κόσμο προκειμένου να βρει την αδελφή του, όμως επειδή δεν την έβρισκε και επειδή δεν ήθελε να γυρίσει πίσω χωρίς αυτή, έκτισε την πόλη Καδμεία ή Θήβα στη Βοιωτία όπου έμεινε εκεί με τους συντρόφους του. Το μέρος όπου ακριβώς κτίστηκε η πόλη του το υπέδειξε μια αγελάδα. Εκεί, με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς, σκότωσε ένα δράκοντα, απόγονο του Άρη, που φύλασσε την πηγή του θεού· γι' αυτό το λόγο και τιμωρήθηκε σε οκταετή δουλεία. Μετά την παρέλευση των οχτώ χρόνων, ο Άρης όχι μόνο συγχώρησε τον Κάδμο, αλλά του έδωσε για γυναίκα του την κόρη του, Αρμονία. Μετά από συμβουλή της Αθηνάς, ο Κάδμος έσπειρε τα δόντια του Δράκου στη γη και απ' αυτά εξήλθαν οι Σπαρτοί, οι οποίοι ήταν οπλισμένοι και οργισμένοι. Ο Κάδμος για να τους νικήσει τους έριχνε πέτρες, ενώ αυτοί νόμιζαν ότι οι πέτρες προέρχονταν από τους ίδιους, έτσι συνεπλάκησαν και αλληλοσκοτώθηκαν. Απ' αυτούς επέζησαν μόνο πέντε (Εχίονας, Ουδαίος, Πέλωρος, Υπερήνωρας, Χθόνιος), που μαζί με τον Κάδμο ίδρυσαν τη Θήβα. Ο Κάδμος στη Θήβα νυμφεύτηκε την Αρμονία, κόρη του Άρη και της Αφροδίτης, με την οποία μετέβηκε στην Ιλλυρία.

Σύμφωνα με το Πάριο χρονικό ο Κάδμος ήρθε με Φοίνικες στη Βοιωτία το έτος 1255 πριν από το Διόγνητο = το 1519 π.Χ. και έκτισε τη Καδμεία. Στη Βοιωτία πριν έρθει ο Κάδμος με Φοίνικες ζούσαν οι αυτόχθονες Ωγυγες κ.α., πρβ: «Λένε πως οι πρώτοι κάτοικοι της Θηβαίδας χώρας ήταν οι Έκτηνες και πως ο βασιλιάς τους ήταν ο αυτόχθονας Ωγυγος. Από το όνομα του οι περισσότεροι ποιητές έδωσαν στη Θήβα τη επωνυμία Ωγυγία. Λένε ότι επιδημία τους φάνισε και ότι στα μέρη τους ήρθαν αργότερα να κατοικήσουν οι Ύαντες και οι Άονες. Εμένα πάντως μου φαίνεται πως δεν ήταν επήλυδες αλλά Βοιωτικές φυλές. Όταν εισέβαλε ο Κάδμος με Φοινικικό στρατό και τους νίκησε σε μάχη, οι Ύαντες έφυγαν όταν νύχτωσε και οι Άονες ικέτεψαν τον Κάδμο να μείνουν κι αυτός τους επέτρεψε να αναμειχθούν με τους Φοίνικες. Οι Άονες τότε ζούσαν ακόμα σε κωμοπόλεις, αλλά ο Κάδμος έφτιαξε την πόλη που μέχρι σήμερα ονομάζεται Καδμεία. (Παυσανίας, Βοιωτικά 5, 1 – 10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο
ΜΙΝΩΙΚΟΙ ΗΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ
(ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΥ, ΔΑΙΔΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΥ, ΑΘΛΟΙ ΗΡΑΚΛΗ ΚΛΠ)

1. Ο ΜΥΘΟΣ, ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΥ

Ο μύθος αυτός περικλείει πολλά νοήματα, υποδείχνει τι οφείλει να κάνει ο καθένας μας για την πατρίδα του (πρότυπο ο Θησέας), τι υποφέρουν οι γονείς για τα παιδιά τους (πρότυπο ο Αιγέας), τι βάσανα φέρνει η αγάπη (πρότυπο η Αριάδνη), τα άσχημα αποτελέσματα που επιφέρει η ασέβεια και οι κτηνοβασίες (πρότυπο η Πασιφάη) κ.α.

Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, τον Πλάτων κ.α., ο Μύθος του Μινώταυρου πλάστηκε από τους Αττικούς συγγραφείς, για να εκδικηθούν το Μίνωα, επειδή είχε καταλάβει την Αθήνα και είχε επιβάλει φόρους στους Αθηναίους και στην πραγματικότητα ο Μινώταυρος ήταν ένας αιμοβόρος στρατηγός του Μίνωα, ο οποίος είχε πάρει μαζί του νέους και νέες από την Αθήνα για καταναγκαστικά έργα στην Κρήτη, επειδή οι Αθηναίοι (στην πραγματικότητα οι πολιτικοί αντίπαλοι του βασιλιά των Αθηνών Αιγέα, για να κάνουν το Μίνωα να στραφεί εναντίον του, δηλαδή για λόγους προβοκάτσιας) είχαν δολοφονήσει στα Παναθήναια το γιο του Μίνωα, τον Ανδρόγεω.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης, σχετικά με το μύθο αυτό, αναφέρει: «Σύμφωνα, τώρα, με το μύθο που μας παραδόθηκε, η Πασιφάη, η γυναίκα του Μίνωα, ερωτεύθηκε το ταύρο και ο Δαίδαλος της έφτιαξε ένα μηχανικό ομοίωμα αγελάδας, βοηθώντας την να ικανοποιήσει την επιθυμία της. Οι

συγγραφείς μύθων λένε πως πριν από εκείνα τα χρόνια, ο Μίνωας, σύμφωνα με τη συνήθεια, αφιέρωνε τον ωραιότερο ταύρο που γεννιόνταν στον Ποσειδώνα και τον θυσίαζε στο θεό. Καθώς ο ταύρος που γεννήθηκε τότε ήταν σπάνιας ομορφιάς, ο Μίνωας θυσίασε άλλον μικρότερης αξίας.

Πασιφάη κρατώντας το Μώταυρο

Ο Ποσειδώνας θύμωσε με τον Μίνωα κι έκανε τη γυναίκα του την Πασιφάη να ερωτευθεί τον ταύρο. Με τη ευρηματικότητα του Δαίδαλου, η Πασιφάη έσμιξε με τον ταύρο και γέννησε το Μινώταυρο της μυθολογίας. Αυτός είχε διπλή φύση, το πάνω μέρος του σώματός του μέχρι τους ώμους ήταν ταύρος, ενώ το υπόλοιπο άνθρωπος. Λέγεται, λοιπόν, πως, για να μένει το τέρας, ο Δαίδαλος έφτιαξε το Λαβύρινθο, του οποίου οι δίοδοι ήταν ελικοειδείς και δεν μπορούσαν να βρουν την άκρη τους όσοι δεν τις ήξεραν και εκεί ζούσε ο Μινώταυρος που έτρωγε τους επτά νέους και επτά νέες που έστελναν οι Αθηναίοι»… «Μόλις πέρασαν τα εννιά χρόνια, ήρθε πάλι ο Μίνωας στην Αττική με μεγάλο στόλο και ζητώντας τους δεκατέσσερις νέους και νέες, τους πήρε. Αυτή τη φορά ήταν και ο Θησέας σ' εκείνους που επρόκειτο να αποπλεύσουν, ο Αιγέας έκανε συμφωνία με τον κυβερνήτη και τον πρόσταξε στην περίπτωση που ο Θησέας θα νικήσει το Μινώταυρο, να επιστρέψει το πλοίο με λευκά πανιά και αν σκοτωθεί με μαύρα, **όπως συνήθισαν να κάνουν πριν.** Φτάνοντας στην Κρήτη, η Αριάδνη, η θυγατέρα του Μίνωα, ερωτεύθηκε το Θησέα που είχε εξαίρετο παρουσιαστικό, ο Θησέας μίλησε μαζί της κι εξασφαλίζοντας τη βοήθειά της σκότωσε το Μινώταυρο και μαθαίνοντας από αυτή την έξοδο του Λαβυρίνθου σώθηκε. Για την επιστροφή στην πατρίδα έχοντας κλέψει την Αριάδνη απέπλευσε νύκτα και κρυφά κι έφτασε στο νησί που τότε ονομαζόταν Δία και σήμερα Νάξος. Εκείνον τον καιρό, σύμφωνα με το μύθο, εμφανίστηκε ο Διόνυσος στο νησί και λόγω της ομορφιάς της Αριάδνης πήρε την κόρη από το Θησέα, να την έχει μόνιμη σύζυγό του και να την αγαπάει πάνω από όλες. Πράγματι, μετά το θάνατό της, από την αγάπη του την έκρινε άξια αθάνατων τιμών κι έβαλε στ' αστέρια του ουρανού το στέμμα της Αριάδνης. Ο Θησέας και οι φίλοι του, λένε, στεναχωρήθηκαν πολύ από την αρπαγή της Αριάδνης και από τη λύπη τους ξέχασαν την παραγγελία του Αιγέα, έτσι κατέπλευσαν στην Αττική με ανοικτά τα μαύρα πανιά. Ο Αιγέας μόλις είδε το πλοίο να πλησιάζει, πιστεύοντας πως ο γιος του πέθανε, έκανε μια πράξη που ήταν ηρωική, αλλά ήταν και συμφορά, γιατί ανέβηκε στην ακρόπολη κι απελπισμένος από τη ζωή του ένεκα της υπερβολικής λύπης του έπεσε στον γκρεμό και σκοτώθηκε. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 60-77)

Ο Μίνωας, σύμφωνα με άλλες παραλλαγές του μύθου, προσευχήθηκε στο θεό Ποσειδώνα να γινει βασιλιάς και θα του θυσίαζε ένα ταυρο ή του ζήτησε σημάδι για το αν τον εγκρίνει. Από τη θάλασσα τότε αναδύθηκε ένας πανέμορφος ταύρος και στη συνέχεια ο Ποσειδώνας ζήτησε από το Μίνωα να του τον θυσιάσει. Καθώς ο ταύρος που αναδύθηκε ήταν σπάνιας ομορφιάς, ο Μίνωας θυσίασε άλλον μικρότερης αξίας. Ο Ποσειδώνας θύμωσε με το Μίνωα κι έκανε τη γυναίκα του την Πασιφάη να ερωτευθεί τον ταύρο. Ο Δαίδαλος, κατόπιν αιτήματος της Πασιφάης, έφτιαξε μια ωραία χάλκινη ή ξύλινη αγελάδα που την έντυσε με προβιές αγελάδων και μέσα της κλείστηκε η Πασιφάη. Και ήταν τόσο θαυμάσιο το κατασκεύασμα που ο ταύρος το νόμισε για ζωντανό και έτσι έγινε η τερατώδης ερωτική ένωση, η κτηνοβατική ερωτοτροπία, καρπός της οποίας ήταν ο ταυρόμορφος Αστέριος ή Μινώταυρος. Ο μύθος αυτός έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Υποδηλώνει τα άσχημα αποτελέσματα που επιφέρουν οι ασέβειες στα θεία, οι κτηνοβασίες κ.α.

«Αστερίου δε άπαιδος αποθανόντος Μίνως βασιλεύειν θέλων Κρήτης εκωλύετο. φήσας δε παρά θεών την βασιλείαν ειληφέναι, του πιστευθήναι χάριν έφη, ο τι αν εύξηται, γενέσθαι. και Ποσειδώνι θύων ηύξατο ταύρον αναφανήναι εκ των βυθών, καταθύσειν υποσχόμενος τον φανέντα. του δε Ποσειδώνος ταύρον ανέντος αυτώ διαπρεπή την βασιλείαν παρέλαβε, τον δε ταύρον εις τα βουκόλια πέμψας έθυσεν έτερον. [θαλασσοκρατήσας δε πρώτος πασών των νήσων σχεδόν επήρξεν].

«[Γ 1,4] οργισθείς δε αυτω Ποσειδων ότι μη κατέθυσε τον ταύρον, τούτον μεν εξηγρίωσε, Πασιφάην δε ελθειν εις επιθυμίαν αυτού παρεσκεύασεν. η δε ερασθείσα του ταύρου συνεργόν λαμβάνει Δαίδαλον, ος ην αρχιτέκτων, πεφευγώς εξ Αθηνών επι φονω. ουτος ξυλίνην βουν επί τροχών κατασκευάσας, και ταύτην λαβών και κοιλάνας ένδοθεν, εκδείρας τε βουν την δοράν περιέρραψε, και θεις εν ωπερ είθιστο ο ταύρος λειμώνι βόσκεσθαι, την Πασιφάην ενεβίβασεν. ελθών δε ο ταυρος ως αληθινή βοί συνήλθεν. η δε Αστέριον εγέννησε τον κληθέντα Μινώταυρον. ούτος είχε ταύρου πρόσωπον, τα δε λοιπά ανδρος· Μίνως δε εν τω λαβυρίνθω κατά τινας χρησμούς κατακλείσας αυτον εφύλαττεν. ην δε ο λαβύρινθος, ον Δαίδαλος κατεσκεύασεν, οίκημα καμπαίς πολυπλόκοις πλανών την έξοδον. τα μεν ουν περί Μινωταύρου και Ανδρόγεω και Φαίδρας και Αριάδνης εν τοις περί Θησέως ύστερον ερούμεν.(Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη Γ, 1, 3 και 1, 4)

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΑΝΔΡΟΓΕΩ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ο μύθος αυτός αναδείχνει από τη μια τις ραδιουργίες και τις δολοφονίες που κάνουν κάποιοι είτε για να νικούν στους αθλητικούς αγώνες είτε για να γίνουν αυτοί ηγεμόνες κ.α. και από την άλλη τις συμφορές που επιφέρουν αυτού του είδους πράξεις. Ο Διόδωρος Σικελιώτης (βίβλος 4, 60-61), σχετικά με το μύθο αυτό, λέει τα εξής:

«Από τα παιδιά του Μίνωα, ο Ανδρόγεως πήγε στην Αθήνα την εποχή των Παναθηναίων, ενώ ήταν ο Αιγέας βασιλιάς, εκεί νίκησε στους αγώνες όλους τους Αθλητές κι έγινε φίλος με τους γιους του Πάλλαντα (ο Πάλλαντας ήταν αντίπαλος ή αδελφός του Αιγέα). Ο Αιγέας είδε με

καχυποψία τη φιλία του Ανδρόγεω, φοβούμενος μήπως βοηθήσει ο Μίνωας τους γιους του Πάλλαντα να του πάρουν την εξουσία και κατέστρωσε σχέδιο κατά της ζωής του Ανδρόγεω. Καθώς πήγαινε στη στις Θήβες με τα πόδια, για να παρακολουθήσει μια γιορτή (για χάρη του Λάιου), έβαλε να τον δολοφονήσουν κάποιοι ντόπιοι στα περίχωρα της Οινόης στην Αττική. Μαθαίνοντας ο Μίνωας τη συμφορά που βρήκε το γιο του Ανδρόγεω έφτασε στην Αθήνα απαιτώντας ικανοποίηση για το φόνο του. Καθώς κανείς δεν του έδωσε σημασία, κήρυξε πόλεμο στους Αθηναίους και τους καταράστηκε στο όνομα του Δία να πέσει στην πόλη των Αθηναίων ξηρασία και πείνα. Πράγματι μετά από λίγο έπεσε ξηρασία στην Αττική και στην Ελλάδα και καταστράφηκαν οι σοδιές. Μαζεύτηκαν, κατόπιν αυτού, οι ηγεμόνες των πόλεων και ρώτησαν το θεό πως θα απαλλάσσονταν από τα κακά. Ο θεός τους έδωσε χρησμό να πάνε **στον Αιακό**, το γιο του Δία και της Αίγινας, της κόρης του Ασωπού, και να του ζητήσουν να κάνει ευχές για λογαριασμός τους. Εκείνοι έκαναν ό,τι τους πρόσταξε ο θεός, ο Αιακός έκανε τις ευχές και η ξηρασία έπαψε σε όλους τους άλλους Έλληνες, στους Αθηναίους όμως έμεινε. Έτσι οι Αθηναίοι αναγκάστηκαν να ρωτήσουν το θεό για το πώς θα απαλλαγούν από τα κακά. Τότε ο θεός έδωσε τον χρησμό πως τα κακά θα πάψουν, άμα δώσουν ικανοποίηση στο Μίνωα σε ό,τι, ζητήσει για το φόνο του Ανδρόγεω. Οι Αθηναίοι υπάκουσαν στο θεό και ο Μίνωας τους ζήτησε να του δίνουν επτά νέους και ισάριθμες νέες κάθε εννιά χρόνια, για να τα τρώει **ο Μινώταυρος** - επί τόσα χρόνια ζει το τέρας. Όταν οι Αθηναίοι του τα έδωσαν, απαλλάχτηκαν από τα κακά οι κάτοικοι της Αττικής και ο Μίνωας σταμάτησε να πολεμάει την Αθήνα…. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 60-61)

Ο ΜΙΝΩΑΣ ΚΑΙ Η ΣΚΥΛΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ

Ο Μίνωας, πριν φθάσει στην Αθήνα, έκανε απόβαση στα Μέγαρα, όπου βασιλιάς ήταν ο Νήσος, σύμμαχος των Αθηναίων που όφειλε τη μεγάλη του δύναμη στα μακριά μαλλιά του – ως ο Σαμψών. Η κόρη του Νήσου, η Σκύλα, ερωτεύθηκε το Μίνωα και έκοψε τα μαλλιά του πατέρα της, ώστε να χάσει τη δύναμή του και έτσι ο Μίνωας να μπορέσει να κατακτήσει την πόλη.

Λέει ο Απολλόδωρος: «[Γ 15,8] μετ’ ου πολύ δε θαλασσοκρατων επολέμησε στόλω τας Αθήνας, και Μέγαρα είλε Νίσου βασιλεύοντος του Πανδίονος, και Μεγαρέα τον Ιππομένους εξ Ογχηστού Νίσω βοηθόν ελθόντα απέκτεινεν. απέθανε δε και Νίσος δια θυγατρός προδοσίαν. έχοντι γαρ αυτώ πορφυρέαν εν μέση τη κεφαλή τρίχα ταύτης αφαιρεθείσης ην χρησμός τελευτήσαι· η δε θυγάτηρ αυτού Σκύλλα ερασθείσα Μίνωος εξείλε την τρίχα. Μίνως δε Μεγάρων κρατήσας και την κόρην της πρύμνης των ποδών εκδήσας υποβρύχιον εποίησε». (Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη Γ, 15. 8)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΜΙΝΩΑ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΝΩΑ

Σύμφωνα με τον Απολλόδωρο, όταν ο Δαίδαλος διέφυγε από την Κρήτη, ο Μίνωας άρχισε να το ψάχνε και υποψιαζόμενος ότι ο Δαίδαλος

μπορεί να είχε μεταμορφωθεί, ζητούσε από όποιον συναντούσε να περάσει μια κλωστή μέσα από το κέλυφος ενός κοχλία (χοχλιού, σαλιγκαριού), ξέροντας ότι αυτό θα μπορούσε να το κάνει μονάχα ο πανέξυπνος και πολυμήχανος Δαίδαλος, ο άνθρωπος που είχε φτιάξει το λαβύρινθο (το οίκημα που ήταν κατά πρότυπα του κοχλία). Όταν ο Μίνωας έφτασε και στο παλάτι του βασιλιά Κώκαλου, ζήτησε και από εκείνον να κάνει το ίδιο. Ο Κώκαλος, για να μη φανεί ότι δεν είναι ικανός να το κάνει, ζήτησε τη βοήθεια του Δαίδαλου. Ο Δαίδαλος, αφού άνοιξε μια μικρή τρύπα στον πάτο του κελύφους του σαλιγκαριού, πέρασε από εκεί ένα μυρμήγκι δεμένο με την κλωστή. Το μυρμήγκι βγήκε από την άλλη μεριά του σαλιγκαριού και το αίνιγμα – πρόβλημα λύθηκε. Ωστόσο με αυτό τον τρόπο αποκαλύφθηκε η εκεί παρουσία του Δαίδαλου και ο Μίνωας απαίτησε να του παραδοθεί. Όμως, ο Κώκαλος αρνήθηκε και στη συνέχεια έβαλε τις ωραίες κόρες του να τον δολοφονήσουν, ρίχνοντας καυτό νερό στο μπάνιο του Μίνωα, όπου υποτίθεται θα διασκέδαζαν μαζί τους…

«Δαίδαλος δε διασώζεται εις Κάμικον της Σικελίας. Δαίδαλον δε εδίωκε Μίνως, και καθ εκάστην χώραν ερευνών εκόμιζε κόχλον, και πολύν επηγγέλλετο δώσειν μισθόν τω δια του κοχλίου λίνον διείραντι, δια τούτου νομίζων ευρήσειν Δαίδαλον.ελθών δε εις Κάμικον της Σικελίας παρά Κώκαλον, παρω Δαίδαλος εκρύπτετο, δείκνυσι τον κοχλίαν. ο δε λαβών επηγγέλλετο διείρειν και Δαιδάλω δίδωσιν· ο δε εξάψας μύρμηκος λίνον και τρήσας τον κοχλίαν είασε δι αυτου διελθείν. λαβών δε Μίνως το λίνον διειρμένον ήσθετο όντα παρ' εκείνω Δαίδαλον, και ευθέως απήτει. Κώκαλος δε υποσχόμενος εκδώσειν εξένισεν αυτόν· ο δε λουσάμενος υπό των Κωκάλου θυγατέρων έκλυτος εγένετο· ως δε ένιοι φασι, ζεστώ καταχυθείς [ύδατι] μετήλλαξεν»...(Απολλόδωρος, Επιτομή, 13-16)

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ «ΘΗΣΕΥΣ»

<< 15. Λίγο πιο ύστερα ήρθαν από την Κρήτη να πάρουν το δασμό. Οι πιο πολλοί συγγραφείς συμφωνούν ότι, επειδή νομίστηκε πως ο Ανδρόγεως πέθανε στην Αττική με δόλο, ο Μίνωας προσκαλούσε με τους πολέμους πολλές συμφορές στους κατοίκους, καθώς επίσης και ο θεός στη χώρα τους, όπου έπεσε πολλή αφορία και αρρώστιες και στέρεψαν τα ποτάμια. Και ότι, επειδή ο Θεός πρόσταξε να ζητήσουν να εξιλεωθούν από το Μίνωα και να τον ημερώσουν για να κατασιγάσει η οργή και να μπει τέρμα στις συμφορές, αυτοί έστειλαν πρέσβεις και με παρακάλια πέτυχαν να συνάψουν συνθήκες, με τον όρο να στέλνουν κάθε εννέα χρόνια σαν δασμό εφτά νέους και άλλες τόσες νέες. Όσο για την τύχη των παιδιών αυτών, ο πιο τραγικός μύθος λέει, πως, αφού έφταναν στην Κρήτη τους έτρωγε ο Μινώταυρος στο Λαβύρινθο ή πως πέθαιναν εκεί μέσα καθώς περιπλανιόταν και δεν μπορούσαν να βρουν την έξοδο. Ο Μινώταυρος ήταν κατά τον Ευριπίδη «τερατώδες και σύμμειχτο θρέμμα και πλασμένος με διπλή φύση ταύρου και ανθρώπου («σύμμεικτον είδος και αποφώλιον βρέφος γεγονέναι και Ταύρου μεμείχθαι και βροτού διπλή φύσει»).

16. Ο Φιλόχορος όμως γράφει πως οι Κρήτες δε συμφωνούν σε αυτά, αλλά λέγουν πως ο Λαβύρινθος ήταν μια φυλακή χωρίς τίποτε το κακό εξόν από το να μην μπορούν οι φυλακισμένοι να φύγουν, και πως ο Μίνωας τελούσε στη μνήμη του Ανδρόγεω γυμνικό αγώνα δίνοντας για

βραβεία στους νικητές τους νέους, που τους φύλαγε στο Λαβύρινθο. Στους πρώτους αγώνες νικούσε ο πιο ισχυρός τότε στρατηγός του Μίνωα με το όνομα Ταύρος, άνθρωπος σκληρός και ανήμερος, που φερόταν στα παιδιά των Αθηναίων αλαζονικά και βάναυσα. Ο Αριστοτέλης στο έργο του <<Βοττιαίων Πολιτεία>> φαίνεται και αυτός πως δε νομίζει ότι τους νέους τους σκότωνε ο Μίνωας, αλλά τους έβρισκαν τα γηρατειά κάνοντας καταναγκαστικά έργα. Και κάποτε οι Κρητικοί, ξοφλώντας ένα παλιό τάξιμό τους, έστειλαν στους Δελφούς <<απαρχήν>> ανθρώπων, όπου αναμείχθηκαν και απόγονοι από εκείνους. Και επειδή δεν μπορούσαν να συντηρηθούν εκεί, στην αρχή πήγαν στην Ιταλία, όπου κατοίκησαν στην Ιαπυγία. Από εκεί έφυγαν και πήγαν στη Θράκη και ονομάστηκαν Βοττιαίοι' γι αυτό οι κόρες των Βοττιαίων, όταν τελούν κάποια θυσία, λένε την επωδό «ίωμεν εις Αθήνας». Το Μίνωα συνέχεια τον κακολογούσαν και τον έβριζαν στα αττικά θέατρα και ούτε ο Ησίοδος τον ωφέλησε με να τον πει <<βασιλεύτατον» ούτε ο Όμηρος καλώντας τον <<οαριστήν Διός>>, αλλά υπερίσχυσαν οι τραγικοί ποιητές που από το λογείο και τη σκηνή το περιέλουσαν με αδοξία διδάσκοντας πως στάθηκε βίαιος και κακός. Κι ας λένε πως ο Μίνωας έγινε βασιλιάς και νομοθέτης και ο Ραδάμανθυς δικαστής και φύλακας των νόμων που θέσπισε εκείνος.

17. Όταν, λοιπόν, ήρθε ο χρόνος του τρίτου δασμού και έπρεπε οι πατέρες που είχαν αγόρια να τα δώσουν για κλήρωση, πάλι άρχισε να διαβάλλεται ο Αιγέας από τους πολίτες που έκλαιγαν και ατακτούσαν, πως, όντας εκείνος αίτιος για όλα, μόνος αυτός δε συμμετέχει στην αποζημίωση διόλου, αλλά προορίζοντας την εξουσία για ένα νόθο και ξένο παιδί (ενν. το Θησέα, επειδή ήταν νόθο παιδί του Αιγέα και της Αίθρας), αδιαφορεί αν αυτοί εγκαταλείπονται έρημοι από τα γνήσια παιδιά τους. Αυτά πίκραναν το Θησέα και κρίνοντας πως ήταν δίκαιο να μη μείνει αδιάφορος, αλλά να συνταυτίσει την τύχη του με την τύχη του με την τύχη των πολιτών, πήγε και προσφέρθηκε χωρίς κλήρο. Οι άλλοι τότε θαύμασαν την απόφαση του και χάρηκαν για την αγάπη του στο λαό, ενώ ο Αιγέας, βλέποντας τον αμετάπειστο και αμετάτρεπτο παρ' όλα του τα παρακάλια και τις ικεσίες, κλήρωσε τους υπόλοιπους νέους……. Στις προηγούμενες αποστολές δεν υπήρχε καμιά ελπίδα σωτηρίας, γι αυτό οι Αθηναίοι έστελναν το πλοίο με μαύρα πανιά, αφού ταξίδευε σε μια βέβαιη συμφορά. Όμως, τότε, επειδή ο Θησέας ενθάρρυνε τον πατέρα του και του έλεγε τον υπερήφανο λόγο πως θα σκοτώσει το Μινώταυρο, αυτός έδωσε στον κυβερνήτη ένα άλλο άσπρο πανί (ιστίον), διατάζοντάς τον στην επιστροφή, αν έχει σωθεί ο Θησέας, να σηκώσει το άσπρο, διαφορετικά να πλέει με το μαύρο δηλώνοντας έτσι τη συμφορά. Και ο Σιμωνίδης λέει πως ο Αιγέας δεν έδωσε λευκό πανί, αλλά πορφυρένιο («Φοινίκειον ιστίον» = ιστίο με χρώμα ως του αίματος του φόνου), βαμμένο στο υγρό άνθους ολάνθιστου πριναριού για σημάδι της σωτηρίας τους. Το πλοίο κυβέρναγε (εκυβέρνα δε την ναυ) Ο Αμαρσυάδας Φέρεκλος ως λέει ο Σιμωνίδης, ενώ ο Φιλόχορος υποστηρίζει πως ο Θησέας πήρε από το Σαλαμίνο Σκίρο το Ναυσίθοο για κυβερνήτη και το Φαίακα για πηδαλιούχο (πρωρέα), γιατί οι Αθηναίοι δεν είχαν στραφεί ακόμη στην θάλασσα και πως ένα από τους νέους, ο Μενέσθης, ήταν εγγονός του Σκίρου…..

18. Όταν έγινε η κλήρωση, ο Θησέας παρέλαβε τους νέους από το πρυτανξείο και ήρθε στο Δελφίνιο, όπου αφιέρωσε στον Απόλλωνα για χάρη τους το κλαδί της Ικετηρίας – ήταν κλαδί από ιερή ελιά στολισμένο με άσπρο μαλλί ……

19. Και σαν έφτασε στην Κρήτη, ο Θησέας, η Αριάδνη που, καθώς λέγουν στις διηγήσεις ή στα τραγούδια τους οι περισσότεροι, τον αγάπησε, του έδωσε το λίνο (= νήμα) και του δίδαξε τον τρόπο να τα καταφέρει στα στριφογυρίσματα του Λαβύρινθου κι έτσι αυτός σκότωσε το Μινώταυρο και έφυγε παίρνοντας μαζί του την Αριάδνη και τους νέους……..

Κάπως αλλιώς και πιο επίσημα έγραψε γι αυτά τα πράγματα ο Κλείδημος, αρχίζοντας και από πιο παλιά, πως δηλαδή υπήρχε κοινή απόφαση των Ελλήνων να μην ταξιδέψει από πουθενά πλοίο (τριήρη) που να χωράει πλήρωμα πάνω από πέντε άνδρες και πως μονάχα ο άρχοντας της Αργώς (άρχοντα της Αργούς) Ιάσωνα έπλευσε καθαρίζοντας τη θάλασσα από τους ληστές. Όταν …….. άρχισε όμως ο Θησέας να φτιάχνει πλοία, άλλα στους Θυμαιτάδες, στην Αττική, μακριά από το δρόμο όπου κυκλοφορούσαν οι ξένοι και άλλα με τον Πιτθέα στην Τροιζήνα, θέλοντας να μη τον πάρουν είδηση. Και όταν τα πλοία ετοιμάστηκαν, ξεκίνησε (ο Θησέας) για την Κρήτη έχοντας για οδηγούς το Δαίδαλο και φυγάδες από την Κρήτη. Οι Κρήτες νόμιζαν πως πλησιάζουν πλοία φιλικά, ο Θησέας έγινε κύριος του λιμανιού, αποβιβάστηκε και πρόφτασε να έρθει στην Κνωσό χωρίς να συναντήσει αντίσταση. Στις πύλες του λαβύρίνθου έδωσε μάχη και σκότωσε το Δευκαλίωνα (γιο του Μίνωα) και τους δορυφόρους του. Στα πράγματα ήρθε η Αριάδνη και ο Θησέας έκαμε μαζί της συνθήκη, πήρε τους νέους και ένωσε τους Αθηναίους με φιλία με τους Κρήτες, που ορκίστηκαν ότι ποτέ πια δεν θα σήκωναν τα όπλα.

20. Πολλά ακόμα λέγονται γι αυτά και για την Αριάδνη, χωρίς να έχουν τίποτε κοινό μεταξύ τους. Άλλοι λέγουν πως αυτή, η Αριάδνη, κρεμάστηκε γιατί την εγκατέλειψε ο Θησέας, άλλοι πως ναύτες («υπό ναυτών») την έφεραν στην Νάξο όπου παντρεύτηκε τον ιερέα του Διόνυσου Οίναρο, γιατί ο Θησέας αγάπησε άλλη και την παράτησε – τον έλιωνε δεινός έρωτας για την Πανοπηίδα Αίγλη….. Άλλοι πάλι λένε πως η Αριάδνη έκαμε με το Θησέα τον Οινοποίωνα και το Στάφυλο. Ένας από αυτούς είναι και ο Χίος ποιητής Ιών, που γράφει για την πατρίδα του: Την έκτισε μια φορά κι έναν καιρό ο Θησείδης Οινοπίων. Τι πιο γνωστές από τις διηγήσεις τις ξέρουν όλοι. Ο Παίων πάντως ο Αμαθούσιος γράφει σχετικά κάτι άλλο. Λέει δηλαδή πως ο Θησέας ξέπεσε από την κακοκαιρία στην Κύπρο έχοντας μαζί του την Αριάδνη έγκυο. Και καθώς αυτή ήταν άρρωστη από τη θαλασσοταραχή και του παραπονιόταν, την έβγαλε στη στεριά ενώ ο ίδιος, καθώς επισκεύαζε το πλοίο, παρασύρθηκε πάλι στο πέλαγος. Οι ντόπιες γυναίκες πήραν την Αριάδνη τότε γεμάτη θλίψη στη μοναξιά της, την περιποιήθηκαν και της παρουσίασαν πλαστό γράμμα, γραμμένο τάχα από το Θησέα, τη βοήθησαν και της παραστάθηκαν στους πόνους της γέννας, αλλά πέθανε χωρίς να προφτάσει να γεννήσει και την έθαψαν…… Αλλά και μερικοί Νάξιοι αναφέρουν σε παραλλαγή πως υπήρχαν δυο Μίνωες και δυο Αριάδνες, από τις οποίες η μια παντρεύτηκε το Διόνυσο στη Νάξο και γέννησε τον Οινοπίωνα και το Στάφυλο, ενώ η άλλη

την άρπαξε ο Θησέας και, όταν την εγκατέλειψε, αυτή ήρθε στη Νάξο μαζί με μια τροφό της, την Κορκύνη, που δείχνουν τον τάφο της……

21. Φεύγοντας ο Θησέας από την Κρήτη ήρθε στη Δήλο. Εκεί θυσίασε στο θεό και αφιέρωσε ένα άγαλμα της Αφροδίτης που του το είχε δώσει η Αριάδνη, χόρεψε με τους Αθηναίους νέους ένα χορό, που λένε πως και τώρα τον χορεύουν οι Δήλιοι και που ήταν μιμική αναπαράσταση των πολύστροφων κύκλων του Λαβύρινθου, σε ένα ρυθμό που είχε διαδοχικές κινήσεις και αναπτύξεις. Ο Δικαίαρχος σημειώνει πως το είδος αυτού του χορού λέγεται «γέρανος» από τους Δήλιους……

22. Όταν πλησίαζαν στην Αττική, ξέχασαν από τη χαρά τους και ο ίδιος και ο κυβερνήτης του πλοίου να σηκώσουν το πανί που θα έδειχνε στον Αιγέα πως σώθηκαν, οπότε αυτόν τον πήρε η απόγνωση κι έπεσε από τον βράχο (ενν. της ακρόπολη) και σκοτώθηκε.

23. Το πλοίο, με το οποίο είχε ταξιδεύσει στην Κρήτη μαζί με τους νέους και γύρισε (ΟΘησέας), ένα πλοίο με τριάντα σειρές κουπιά («τριαντακόνταρος»), οι Αθηναίοι το φύλαγαν ως τα χρόνια του Δημήτριου Φαληρέα….

…. Ενώ η λήθη του Θησέα και την αμέλεια, σχετικά με τα πανιά του πλοίου, νομίζω πως μόνο ύστερα από πολλές παρακλήσεις, και μάλιστα σε χαλαρούς δικαστές, θα μπορούσαμε να τον απαλλάξουμε από την ευθύνη της πατροκτονίας. Κι ακριβώς επειδή κατάλαβε κάποιος αττικός συγγραφέας, πως, σε όποιον θα ‘θελε να τον δικαιολογήσει, θα του ήταν πολύ δύσκολο, επινόησε το μύθο ότι ο Αιγέας, καθώς ερχόταν το πλοίο, τρέχοντας προς την Ακρόπολη για να τον δει (το Θησέα), σκόνταψε και έπεσε (ενν. πάνω από την Ακρόπολη και σκοτώθηκε), σαν να ήταν χωρίς συνοδούς ή θέλοντας να τον απαντήσει βιαστικά στη θάλασσα (ενν. έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε και από εκεί ονομάστηκε έτσι το Αιγαίον πέλαγος, σύμφωνα με την άλλη εκδοχή του μύθου), σαν να μη είχε ακολουθία…. >> (Πλουτάρχου «Θησεύς – Ρωμύλος», 5)

Ο ΜΙΤΟΣ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ

Ο μύθος λέει ότι όταν ο ωραίος Θησέας έφτασε στην Κρήτη, προκάλεσε τον έρωτα της Αριάδνης, κόρης του Μίνωα, και αυτή ανέλαβε να το βοηθήσει να σκοτώσει το Μινώταυρο, με αντάλλαγμα να την πάρει στην Αθήνα και να παντρευτούν. Κατόπιν της τεχνικής συμβουλής του Δαίδαλου, η Αριάδνη έδωσε στο Θησέα ένα «λίνο» (= κουβάρι με νήμα, ο λεγόμενος και **«μίτος της Αριάδνης»)** και τον συμβούλευσε να δέσει τη μια άκρη του νήματος στην είσοδο του Λαβύρινθου, ώστε κατόπιν μαζεύοντας το νήμα να βρει την έξοδο. Λέει ο Απολλόδωρος: «[8] ως δε ήκεν εις Κρήτην, Αριάδνη θυγάτηρ Μίνωος ερωτικώς διατεθείσα προς αυτόν συμπράσσειν απαγγέλλεται,εάν ομολογήση γυναίκα αυτήν έξειν απαγαγών εις Αθήνας. ομολογήσαντος δε συν όρκοις Θησέως δείται Δαιδάλου μηνύσαι του λαβυρύνθου την έξοδον. [9] υποθεμένου δε εκείνου, λίνον εισιόντι Θησεί δίδωσι· τούτο έξάψας Θησεύς της θύρας εφελκόμενος εισήει. καταλαβών δε Μινώταυρον [p. 136] εν εσχάτω μέρει του λαβυρίνθου παίων πυγμαίς απέκτεινεν, εφελκόμενος δε το λίνον πάλιν εξήει. και δια νυκτός μετά Αριάδνης και των παίδων εις Νάξον αφικνείται. ένθα Διόνυσος ερασθείς Αριάδνης ήρπασε, και κομίσας εις Λήμνον εμίγη. και γεννά

Θόαντα Στάφυλον Οινοπίωνα και **Πεπάρηθον..**» (Απολλόδωρος, Επιτομή, 8 - 9)

Αργυρός στατήρας Συβριτίων, 290 π.Χ. με το Διόνυσο που με μορφή πάνθηρα απάγει την Αριάδνη από τη Νάξο και τον Ερμή, κηδεμόνα του Διόνυσου

Νόμισμα Κνωσού, 500/425 π.Χ., με Μινώταυρο και Αριάδνη

ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΤΕΜΜΑ ΑΡΙΑΔΝΗΣ – ΣΤΑΦΥΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΟΙΩΝΑΣ

Ο Θησέας, σύμφωνα με το μύθο, εγκατέλειψε την Αριάδνη στη Νάξο, γιατί του το υπέδειξε η θεά Αθηνά για χάρη του θεού Διόνυσου και από εκεί την απήγε ο Διόνυσος υπό μορφή πάνθηρα, κάτι όπως ο Δίας που μεταμορφώθηκε σε ταύρο, για να απάγει την Ευρώπη. Ο Διόνυσος έδωσε γαμήλιο δώρο στην Αριάδνη ένα χρυσό στέμμα θαυμαστό, με πολύτιμα πετράδια στολισμένο από τις Ινδίες, που από το εργαστήρι του Ηφαίστου και το οποίο μετά το θάνατο της Αριάδνης τοποθετήθηκε ανάμεσα στα αστέρια. Η Αριάδνη με το Διόνυσο έκαναν τρία παιδιά, τον **Οινοπίωνα, τον Ευάνθη και το Στάφυλο (ο Απολλόδωρος λέει τους: Θόαντα Στάφυλον Οινοπίωνα** και **Πεπάρηθον**) που τα ονόματά τους σχετίζονται με την καλλιέργεια του αμπελιού και των ψυχανθών. Επίσης **και τον Κέραμο**, επώνυμο του Κεραμικού, της Αθήνας.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ, ΕΠΙΣΗΣ, ΟΤΙ:

1) Η Οδύσσεια λέει τα εξής για την Αριάδνη: «Η ωραία Αριάδνη, θυγατέρα του σκληρού Μίνωα, που τα παλιά τα χρόνια ο Θησέας γυρίζοντας από την Κρήτη στους καρπερούς τους κάμπους των ιερών των Αθηνών μαζί του την επήρε. Αλλά δεν πρόλαβε να την χαρεί, επειδή προτού δική του την κάνει, η Άρτεμη τη σκότωσε στο νησάκι Δία (= η Νάξο), σύμφωνα με επιθυμία του Διονύσου».

2) Σύμφωνα με άλλες παραλλαγές του μύθου:

α) Ο Αιγέας έπεσε στη θάλασσα από το Σούνιο και πνίγηκε, όταν είδε το καράβι με μαύρα πανιά και από το γεγονός αυτό ονομάστηκε έτσι, δηλαδή Αιγαίο Πέλαγος. Λέει ο Παυσανίας: «των δε προπυλαίων ον δεξιά Νίκης εστίν Απτέρου ναός. εντεύθεν **η θάλασσα εστί σύνοπτος, και ταύτη ρίψας Αιγεύς εαυτον ως λέγουσιν ετελεήτησεν.** (Παυσανία Αττικά, 4)

β) Ο Θησέας εγκατέλειψε την Αριάδνη στη Νάξο, επειδή αγαπούσε καλύτερα την Αίγλη και η Αριάδνη αρρώστησε από τον καημό της και την έκανε καλά η Αφροδίτη, αφού τη μετέφερε στην Κύπρο, όμως στο τέλος αυτοκτόνησε ή έγινε βράχος.

2. Ο ΜΥΘΟΣ ΔΑΙΔΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΥ

Ο μύθος αυτός υποδείχνει τι παθαίνει όποιος δεν υπακούει στους γονείς του (πρότυπο ο Ίκαρος), καθώς και τι ατιμίες κάνουν πολλοί, για να φτάσουν ψηλά ή για να μη τους πάρει άλλος τη φήμη (πρότυπο ο Δαίδαλος) κ.α. Παράλληλα εκφράζει την πανάρχαια επιθυμία του ανθρώπου να πετάξει ή για να αποκτήσει τάχιστα μέσα μεταφοράς. Ο Διόδωρος Σικελιώτης (βίβλος 4, 76 - 78) λέει:

«Ο Δαίδαλος ήταν Αθηναίος την καταγωγή και ήταν ονομαστός ως ένας από τη γενιά των Ερεχθειδών, γιατί ήταν γιος του Μητίονα που ήταν γιος του Ευπάλαμπου του γιου του Ερεχθέα. Καθώς από φύση του ήταν πολύ ανώτερος απ᾽ όλους αφοσιώθηκε στην αρχιτεκτονική, στην κατασκευή αγαλμάτων και στην επεξεργασία της πέτρας….. Ο Δαίδαλος, λοιπόν, μολονότι τον θαύμαζαν για την τέχνη του, εκδιώχθηκε από την πατρίδα του, όταν καταδικάστηκε για το φόνο του καλύτερού του μαθητή, του Τάλω και γιου της αδελφής του, από φθόνο, για να μη τον ξεπεράσει σε φήμη…. Στη συνέχεια, διέφυγε στην Κρήτη, όπου τον θαύμαζαν για την δόξα που είχε αποκτήσει με την τέχνη του και έγινε φίλος με το βασιλιά Μίνωα….. Ο Δαίδαλος μαθαίνοντας πως ο Μίνωας είχε εκτοξεύσει απειλές εναντίον του για την κατασκευή της αγελάδας, φοβήθηκε, λένε, την οργή του βασιλιά κι έφυγε με πλοίο από την Κρήτη, με τη βοήθεια της Πασιφάης που του έδωσε το πλοίο. Μαζί του έφυγε και ο γιος του ο Ίκαρος κι έβαλαν πλώρη για κάποιο νησί στη μέση του πελάγους, καθώς όμως αποβιβάστηκαν απρόσεκτα εκεί, ο Ίκαρος έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε, έτσι το πέλαγος αυτό ονομάστηκε Ικάριο και το νησί Ικαρία….. Μερικοί, όμως συγγραφείς μύθων παραδίδουν ότι, ενώ ο Δαίδαλος ήταν ακόμη στην Κρήτη και τον έκρυβε η Πασιφάη, θέλοντας ο βασιλιάς Μίνωας να τιμωρήσει οπωσδήποτε τον Δαίδαλο, αλλά μη μπορώντας να τον βρει, ερευνούσε όλα τα πλοία στο νησί και υποσχέθηκε να δώσει πάρα πολλά χρήματα σε όποιον του βρει το Δαίδαλο. Τότε, λοιπόν, ο Δαίδαλος έχασε κάθε ελπίδα διαφυγής με πλοίο και κατασκεύασε φτερούγες με τέχνη θαυμαστή, σοφά σχεδιασμένες και κολλημένες άψογα με κερί, αφού τις προσάρμοσε στο σώμα του γιου του και στο δικό του, μπόρεσαν να πετάξουν με τρόπο απίστευτο και να δραπετεύσουν πάνω από το Κρητικό Πέλαγος. Ο Ίκαρος, όμως, με την απειρία της νιότης πετούσε πολύ χαμηλά κι έπεσε στη θάλασσα, γιατί ο ήλιος έλιωσε το κερί που συγκρατούσε

τα φτερά του, ενώ ο δαίδαλος, που πετούσε κοντά στη θάλασσα βρέχοντας, κάθε τόσο τις φτερούγες κατάφερε να φτάσει, ως εκ θαύματος, στη Σικελία....>> (Διόδωρος Σικελιώτης βίβλος 4, 76 - 78)

Σημειώνεται ότι:

1) Σύμφωνα με το μύθο τα παλάτια της Κνωσού έχουν κτιστεί σε σχέδια του Δαίδαλου. Μάλιστα, επειδή ο Λαβύρινθος ήταν δημιούργημα περίπλοκο, εξ αυτού και η λέξη «δαιδαλώδης» <<… λαμβάνει Δαίδαλον, ος ην αρχιτέκτων, πεφευγώς εξ Αθηνών επί φόνω…» (Απολλόδωρος Γ 1.4)

2) Ο Δαίδαλος είχε φτιάξει και τα πρώτα ακρόπρωρα των πλοίων που λεγόταν ξόανα και ως εξ αυτού λεγόταν και «δαιδάλια».

3) Ο Δαίδαλος κατ' άλλους αρχαίους συγγραφείς (Παυσανίας κ.α.) είναι ο εφευρέτης των ιστίων (των πανιών στα καράβια), τα οποία επινόησε προκειμένου να αποφύγει το πολεμικό ναυτικό του Μίνωα, όταν τον καταδίωξε

3. Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΗΣ ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΗΣ ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ

Ο Ηρακλής ήταν ημίθεος, γιος του Κρηταγενή Δία, άρα ο Ηρακλής ήταν κρητικός στην καταγωγή, και της κρητικιά νύμφης Αγχιάλης ή κατ' άλλους της Θηβαίας Αλκμήνης (βλέπε Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 74 και βίβλος 5, 64)

Εκτός από την Ίδρυση των Ολυμπιακών Αγώνων έκανε και δώδεκα άθλους προκειμένου να εξαγνισθεί για το φόνο της γυναίκας του και των παιδιών του, που είχε διαπράξει, όταν τον τρέλανε η Ήρα. Για το σκοπό αυτό, ο Ηρακλής πήγε στο Μαντείο των Δελφών και πήρε χρησμό, σύμφωνα με τον οποίο έπρεπε να υπηρετήσει για δώδεκα χρόνια τον Ευρυσθέα, βασιλιά της Τίρυνθας, και να πραγματοποιήσει τους άθλους που του πρόσταζε εκείνος. Οι 12 άθλοι που πραγματοποίησε ο Ηρακλής ήταν:

1. Η εξόντωση του φοβερού λιονταριού της Νεμέας, που είχε ερημώσει όλη την πολιτεία.
2. Η εξόντωση της Λερναίας Ύδρας, ενός τέρατος με εννιά κεφάλια που ζούσε στη λίμνη Λέρνη και σκορπούσε τη συμφορά στους κατοίκους της περιοχής. Στη θέση κάθε κεφαλιού που έκοβε ο Ηρακλής ξεπετιόνταν άλλα δύο, και έτσι αναγκάστηκε όταν έκοβε ένα κεφάλι να καίει με φωτιά το κόψιμο. Ύστερα, αφού σκότωσε το θηρίο, βούτηξε στο αίμα του τις σαΐτες του και τις έκανε θανατηφόρες.
3. Η σύλληψη του ελαφιού της Κερύνειας με τα χάλκινα πόδια και τα χρυσά κέρατα, το οποίο πήγε στον Ευρυσθέα ζωντανό.
4. Σκότωσε τον Ερυμάνθιο Κάπρο, που ερήμωνε κι έφερνε τον πανικό στην περιοχή της Αρκαδίας.
5. Καθάρισε τους στάβλους του Αυγεία, του πλούσιου βασιλιά με τα 3.000 βόδια, από την κοπριά που είχε μαζευτεί εκεί από τριάντα χρόνια, που είχαν να καθαριστούν οι στάβλοι. Ο Ηρακλής τους

καθάρισε στρέφοντας τα νερά του Πηνειού και του Αλφειούπρος τους στάβλους, κι αυτά παρασύρανε την κοπριά.

6. Σκότωσε με τις σαΐτες του τις Στυμφαλίδες Όρνιθες, που ήταν ανθρωποφάγα αρπακτικά πουλιά με χάλκινα ράμφη, νύχια και φτερά, και πετούσαν σαν σαΐτες.
7. Έπιασε τον άγριο ταύρο της Κρήτης που έκανε καταστροφές σε όλη την Κρήτη, και τον πήγε ζωντανό στον Ευρυσθέα, που φοβήθηκε και τον άφησε ελεύθερο.
8. Η αρπαγή των άγριων αλόγων του Διομήδη. Αυτός ήταν βασιλιάς των Βιστόνων στη Θράκη, γιος του Άρη, που έτρεφε τα άγρια άλογά του με ανθρώπινο κρέας. Το Διομήδη τον σκότωσε ο Ηρακλής και, παίρνοντας τα άλογά του, τα πήγε στον Ευρυσθέα αφού τα ημέρωσε. Ο βασιλιάς των Μυκηνών τα άφησε ελεύθερα στον Όλυμπο, όπου κατασπαράχτηκαν από άγρια θηρία.
9. Μετά από το κατόρθωμα αυτό του Ηρακλή, η κόρη του Ευρυσθέα, η Αδμήτη, ζήτησε να της φέρει τη ζώνη της Ιππολύτης, της βασίλισσας των Αμαζόνων, κι ο Ευρυσθέας διέταξε τον Ηρακλή να εκτελέσει την επιθυμία της κόρης του. Ο Ηρακλής, μετά από πολλές περιπέτειες, βρήκε τον πολεμικό λαό των Αμαζόνων και προσπάθησε να πάρει τη ζωή της βασίλισσάς τους. Αυτές όμως με τόση ορμή τον αντιμετώπισαν και τόσο άγρια αρνήθηκαν να του δώσουν αυτό που ήθελε, ώστε ο Ηρακλής αναγκάστηκε να σκοτώσει την Ιππολύτη και να πάρει τη ζώνη.
10. Ύστερα, ο Ευρυσθέας τον πρόσταξε να του φέρει τα βόδια του Γηρυόνη, που τα φύλαγε ο Όρθρος, ένα φοβερό σκυλί. Ο Γηρυόνης ήταν ένας γίγαντας με τρία κορμιά και τρία κεφάλια που ζούσε σ' ένα νησί στη δυτική άκρη του Ωκεανού. Μετά από πολλές δυσκολίες κι αφού πάλεψε με τα κύματα για να φτάσει στο νησί, σκότωσε το Γηρυόνη και το σκύλο του Όρθρο. Αυτό ήταν το δέκατο κατόρθωμά του.
11. Ο ενδέκατος άθλος του ήταν η αρπαγή των μήλων των Εσπερίδων. Οι Εσπερίδες ήταν νύμφες που έμεναν στον κήπο των θεών που τις είχαν διατάξει να φυλάνε τα χρυσά μήλα που βρίσκονταν εκεί και που τα είχε χαρίσει η Γη στους γάμους του Δία και της Ήρας. Μαζί με αυτές τις κόρες της Νύχτας φύλακας του κήπου ήταν και ο φοβερός δράκος Λάδωνας, καθώς και ο Άτλαντας που σήκωνε τον ουρανό. Ο κήπος των θεών βρισκόταν στα πιο δυτικά σύνορα της γης, εκεί όπου ο ουρανός και η γη ενώνονται σε κάποιο νησί πέρα από τον ωκεανό ή κοντά στη Λιβύη, σ' ένα βουνό της Αφρικής. Ο Ηρακλής πήρε τα μήλα με τη βοήθεια του Άτλαντα, αφού σήκωσε αυτός για λίγο το φορτίο του ουρανού στους ώμους του, μέχρι να κλέψει τα μήλα από τον κήπο των Εσπερίδων ο Άτλαντας.
12. Κατέβηκε στον Άδη και ανέβασε στη γη τον τρικέφαλο σκύλο Κέρβερο, που ήταν γιος του Τυφωέα και της Έχιδνας, είχε αδελφούς το δικέφαλο Όρθρο, τον σκύλο του Γηρυόνη, και τη Λερναία Ύδρα και φύλαγε τις πύλες του Κάτω Κόσμου.

Κάθε μύθος με τους άθλους του Ηρακλή περικλείει πολλά διδάγματα. Ο μύθος π.χ. με τον ταύρο Κρήτης διδάσκει ότι όχι μόνο οι άνθρωποι, αλλά και τα ζώα αγαπούν τα παιδιά τους ή οι γονείς αγαπούν τα παιδιά τους, ακόμη και αν είναι τέρατα.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης λέει: «Μετά που ο Ηρακλής καθάρισε το στάβλο του Αυγεία, ανέλαβε τον άθλο να φέρει από την Κρήτη τον ταύρο, τον οποίο, λένε, είχε ερωτευθεί η Πασιφάη (και έκανε το Μινώταυρο). Έπλευσε στην Κρήτη και εξασφαλίζοντας τη συνεργασία του βασιλιά Μίνωα τον έφερε στην Πελοπόννησο, δια πλέοντάς όλο εκείνο το πέλαγος πάνω στην πλάτη του. Μετά την εκτέλεση και τούτου του άθλου, οργάνωσε τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες, διαλέγοντας την ωραιότερη τοποθεσία για την τόσο σπουδαία πανήγυρη, που ήταν η πεδιάδα πλάι στον Αλφειό ποταμό, όπου αφιέρωσε τον αγώνα στο Δία τον πατέρα του. Έπαθλο για τους νικητές όρισε στεφάνι, διότι ο ίδιος ευεργέτησε τον ανθρώπινο γένος χωρίς να λάβει κανένα μισθό»…. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 13 και 14)

«Στη συνέχεια, ο Ευρυσθέας τον πρόσταξε να φέρει τα βόδια του Γηρυόνη. Μάζεψε τις δυνάμεις του στην Κρήτη, έχοντας αποφασίσει να εξορμήσει από εκεί, διότι η θέση του νησιού είναι εξαιρετικά καίρια και προσφέρεται για εκστρατεία σε οποιοδήποτε μέρος της οικουμένης. Προ της αναχωρήσεως του, όμως, οι ντόπιοι τον τίμησαν μεγαλοπρεπώς, θέλοντας, λοιπόν, να δείξει την ευγνωμοσύνη ου στους Κρήτες, καθάρισε το νησί από τα θηρία. Γι αυτό τα μετέπειτα χρόνια στο νησί δεν υπήρξε άγριο ζώο, όπως αρκούδα, λύκος, φίδι ή ό,τι άλλο παρόμοιο. Και αυτό το έκανε, για να τιμήσει το νησί, όπου σύμφωνα με το μύθο γεννήθηκε και ανατράφηκε ο Δίας. Αποπλέοντας από την Κρήτη, άνοιξε πανιά για τη Λιβύη…. Ακολούθως ο Ηρακλής έφυγε και πήγε στη Λιβύη (Αφρική) και από εκεί, μέσω Γαδείρων (Ηράκλειες στήλες), πέρασε στην Ιβηρία (Ισπανία) όπου πήρε τα βόδια του Γυρυόνη και τα πήγε στη Σικελία»…. (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 17)

<< ο δ' Ηρακλής καθαράν εποίησεν την νήσον των θηρίων, διόπερ εν τους ύστερον χρόνοις ουδέν έτσι αγρίων ζώων υπήρχον εν τη νήσω, οιν άρκτων, λύκων, όφεων. Ταύτα δ' έπραξεν, ο Ηρακλής, απόσεμνύων την νήσον, εν η μυθολογούσι και γενέσθαι και τραφήναι τον Δία..>> (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 4, 17)

Σημειώνεται ότι:

1) Ο Ταύρος Κρήτης ήταν αφενός αυτός με τον οποίον ο Δίας μετέφερε την Ευρώπη από τη Φοινίκη και αφετέρου ο πατέρας του Μινώταυρου,

2) Ο Ηρακλής δάμασε τον ταύρο με τη μυϊκή του δύναμη, πιάνοντας τον από τα κέρατα, τον πήρε στους ωμούς και τον μετέφερε από τόπο σε τόπο (Αττική, Πελοπόννησο, κ.τ.λ.), για να επιδεικνύει τον άθλο του. Στη συνέχεια τον πήρε στους ώμους του και πήγαινε σε όλα τα μέρη γης επιδεικνύοντας τον άθλο του. Τελικά τον άφησε στο Μαραθώνα, όπου τον σκότωσε ο Θησέας.

«έβδομον επέταξεν άθλον τον Κρήτα αγαγείν ταύρον. τούτον Ακουσίλαος μεν είναι φησι τον διαπορθμεύσαντα Ευρώπην Διί, τινές δε τον υπο Ποσειδώνος αναδοθέντα εκ θαλάσσης, ότε καταθύσειν Ποσειδώνι Μίνως είπε το φανέν εκ της θαλάσσης. και φασι θεασάμενον αυτόν του ταύρου το κάλλος τούτον μεν εις τα βουκόλια αποπέμψαι, θύσαι δε άλλον Ποσειδώνι· εφ οις οργισθέντα τον θεόν αγριώσαι τον ταύρον. επι τούτον παραγενόμενος εις Κρήτην Ηρακλής, επειδή συλλαβειν αξιούντι Μίνως είπεν αυτώ λαμβάνειν διαγωνισαμένω, λαβών και προς Ευρυσθέα διακομίσας έδειξε, και το λοιπόν είασεν άνετον· ο δε πλανηθείς εις Σπάρτην τε και Αρκαδίαν άπασαν, και διαβάς τον Ισθμόν, εις Μαραθώνα της Αττικής αφικόμενος τους εγχωρίους διελυμαίνετο». (Απολλόδωρο (Βιβλιοθήκη Β, 5, 7)

3) Σε ένα από τα μέρη που πήγε ο Ηρακλής τον ταύρο ήταν και Ιταλία, επειδή εκεί ήταν η Μεγάλη Ελλάδα (Magna Graecia = η περιοχή της Ν. Ιταλία και της Σικελίας) που εξ αυτού ονομάστηκε VITULUS > ITALIA (VITULUS ή TAURUS = ο ταύρος στα λατινικά). Κατόπιν από εκεί ονομάστηκε έτσι και όλη η Χερσόνησος.

Στατήρας Ραύκου Κρήτης, 430 π.Χ., με το θεό της θάλασσας, τον Ποσειδώνα και την τριαινά του (Συλλογή Alpha Bank)

Ο Ποσειδώνας, σύμφωνα το Διόδωρο Σικελιώτη (Βίβλος 5, 69) κ.α., ήταν εν ζωή άνθρωπος στην Κρήτη που δάμαζε άλογα και γι αυτό λέγονταν και «ίππιος». Κατόπιν ο πατέρας του (ο Κρόνος) του ανέθεσε να κάνει ναυτικές εργασίες και επειδή αυτά τα έκανε πολύ καλά, μετά το θάνατο και τη μετάστασή του στους ουρανούς θεοποιήθηκε - ανακηρύχθηκε θεός της θάλασσας. Δηλαδή εδώ έγινε κάτι ως έγινε και με την ανθρώπινη και μεταφυσική φύση του Χριστού, του Αγ. Νικολάου κ.α. στη Χριστιανική θρησκεία.

4. Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΗΣ Ή ΔΙΚΤΥΝΝΑΣ

Η Βριτόμαρτη εν ζωή ήταν μια κρητικά κοπέλα, η οποία εκεί που έπαιζε έπεσε από απροσεξία στη θάλασσα και την έσωσαν με τα δίκτυα τους οι ψαράδες. Αυτή από ευγνωμοσύνη έγινε στο εξής φίλη τους και βοηθός τους σε ό,τι της ζητούσαν. Έτσι μετά το θάνατο και τη μετάστασή της στους ουρανούς ανακηρύχθηκε ως θεά προστάτιδα των ψαράδων και ειδιαίτερα των δικτύων.

<<Η Βριτόμαρτη που ονομάζεται και Δίκτυννα, σύμφωνα με το μύθο που αναφέρουν, γεννήθηκε στην Καινώ της Κρήτης, από το Δία και την Κάρμη, του Εύβουλου του γιου της Δήμητρας. Αυτή που ανακάλυψε τα δίχτυα που χρησιμοποιούνται στο κυνήγι ονομάστηκε Δίκτυννα και περνούσε τις μέρες της με την Άρτεμη, αιτία για την οποία μερικοί πιστεύουν πως η Δίκτυννα είναι ίδια με την Άρτεμη. Οι Κρήτες καθιέρωσαν θυσίες κι έκτισαν ναούς προς τιμή ετούτης της θεάς. Εκείνοι που διηγούνται την ιστορία ότι ονομάστηκε Δίκτυννα, επειδή κατέφυγε στα δίχτυα των ψαράδων, όταν την κυνηγούσε ο Μίνωας, για να τη βιάσει, κάνουν λάθος, γιατί ούτε πιθανό να βρέθηκε σε τέτοια αδυναμία η θεά, ώστε να χρειαστεί τη βοήθειά των ανθρώπων, θυγατέρα ούσα του μέγιστου των θεών, ούτε είναι σωστό να προσάπτουμε στο Μίνωα μια τέτοια ασέβεια, καθόσον η παράδοση μας λέει ρητά ότι ήταν προσκολλημένος στις αρχές του δικαίου κι έζησε ζωή παινεμένη.>> (Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική βιβλιοθήκη 5η, 77)

Ο Ευριπίδης λέει για τη Βριτόμαρτη «ω παι τας Λατούς Δίκτυνν' ουρεία" (Ευρ. Ιφιγ. εν Ταύρ. 126) = ω! θυγατέρα της Λητούς, Δίκτυννα βουνίσια».

Σύμφωνα με το Στράβωνα (Γεωγραφικά Ι, IV 12) ιερά της Δίκτυννας υπήρχαν στην Κυδωνία της δυτικής Κρήτης και στη Χερσόνησο, επίνειο της Λύττου, στην ανατολική Κρήτη. Επίσης ο Παυσανίας αναφέρει πως στην αρχαία Ολούντα (σημερινή Ελούντα) υπήρχε ξόανο της θεάς φτιαγμένο από το Δαίδαλο, "τοσαύτα δε (έργων Δαιδάλου) έτερα ξόανα εν Κρήτη, Βριτόμαρτις εν Ολούντι και Αθηνά παρά Κνωσσίοις" (Παυσανίας Θ΄ 40, 3). Ο Ευριπίδης λέει για τη Βριτόμαρτη «ω παι τας Λατούς Δίκτυνν' ουρεία" (Ευρ. Ιφιγ. εν Ταύρ. 126) = ω! θυγατέρα της Λητούς, Δίκτυννα βουνίσια».

ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΤΟΤ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΗ

Ο Καλλίνικος λέει ότι η Βριτόμαρτη δεν ήταν θεά παρά μια κοινή κοπέλα που την κυνηγούσε ο Μίνωας για να τη βιάσει και στην προσπάθειά της να τον αποφύγει έπεσε στη θάλλας, κάτι που ο Στράβωνας και ο Διόδωρος τον διαψεύδουν. Συγκεκριμένα ο Καλλίμαχος, σχετικά με το Βριτόμαρτη, στο ποίημά του «Ύμνος εις Άρτεμιν αναφέρει τα εξής: «Αγάπησες πάρα πολύ, απ΄ τις άλλες νύμφες, τη Γορτυνίδα Βριτόμαρτη, την οξυδερκή, που σκοτώνει τα ελάφια. Για την οποία κάποτε ο Μίνωας χτυπήθηκε από έρωτα και τριγυρνούσε πάνω στα κρητικά βουνά. Αυτή όμως πότε κρυβόταν σε πυκνές βελανιδιές και πότε σε μέρη χαμηλά. Κι αυτός τριγυρνούσε εννιά μήνες σε μέρη δύσβατα και σε γκρεμούς. Και δε σταμάτησε την καταδίωξη παρά μόνο όταν αυτή, που παρά λίγο να πιαστεί, πήδησε στη θάλασσα από βράχο ψηλό. Κι έπεσε μέσα σε δίχτυα ψαράδων, τα οποία την έσωσαν. Γι΄ αυτό αργότερα οι Κύδωνες ονόμασαν τη νύμφη Δίκτυννα και το βουνό απ΄ όπου έπεσε η νύμφη, Δικταίο. Και έστησαν βωμούς όπου έκαναν θυσίες. (Καλλίμαχος, Ύμνος εις Άρτεμιν 191-202)

Ο Στράβωνας (Γεωγραφικά Ι, IV 12), σχετικά με τα λεγόμενα του Καλλίμαχου, αναφέρει: <<Λένε επίσης ότι δεν έχει δίκιο ο Καλλίμαχος,

όταν ιστορεί ότι η Βριτόμαρτις καταφεύγοντας τη βία του Μίνωα από τη Δίκτη, πιάστηκε στα δίχτυα των ψαράδων κι έτσι οι Κυδωνιάτες την είπαν Δίκτυννα και το βουνό Δίκτη. Η Κυδωνία δεν έχει καμιά σχέση γειτονίας με τους τόπους τούτους, αφού βρίσκεται στα δυτικά του νησιού. Βουνό της Κυδωνίας είναι ο Τίτυρος. Όπου υπάρχει ιερό, όχι το Δικταίον, αλλά το Δικτύνναιο>>.

Σημειωτέο ότι ο Καλλίμαχος στους ύμνους «Εις Άρτεμιν» και «Εις Δίαν» αποκαλεί τους Κρητικούς ψεύτες και παραφράζει-παραποιεί το μύθο γέννησης και ανατροφής του Δία και στη συνέχεια τον μεταφέρει από τη πόλη Λύκτο της Δίκτης της Κρήτης στο όρος Λύκαιο της Αρκαδία, επειδή οι Κρήτες την περίοδο της παρακμής της Θρησκείας των Ολύμπιων Θεών είπαν ότι «ο Δίας πέθανε και το θάψανε στην Κρήτη» και αυτός δεν ήθελε να παραδεχθεί το θάνατό του. (Περισσότερα βλέπε «Ψεύδη που λέγονται για το μέρος γέννησης του Δία».)

Μεγάλη Ελλάδα, στατήρας Ποσειδώνιας με τον Ποσειδώνα και Ταύρο Κρήτης, πατέρα Μινώταυρου.

Η Ποσειδώνια, λατινικά Paestum, ήταν περίφημη ελληνική ναυτική πόλη στην Κ. Ιταλία (περιοχή Λευκανία, λατινικά Caulonia), που κτίστηκε πριν τον 5ο π.Χ.

Τετράδραχμο Σελινούντος Σικελίας, 460 - 440 π.Χ., με το Ηρακλή που δαμάζει τον κρητικό ταύρο, πατέρα Μινώταυρου

5. ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΣΤΗ ΣΙΚΕΛΙΑ, ΟΙ ΙΕΡΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΙΝΩΑ

Ο Διόδωρος Σικελιώτης (βίβλος 4, 79 - 80), σχετικά με το μύθο αυτό, λέει: τα εξής:

«Ο Μίνωας, τώρα, ο βασιλιάς της Κρήτης, που εκείνα τα χρόνια ήταν θαλασσοκράτορας, μαθαίνοντας τη διαφυγή του Δαίδαλου στη Σικελία, αποφάσισε να εκστρατεύσει εναντίον της. Αφού ετοίμασε αξιόλογη ναυτική δύναμη, απέπλευσε από την Κρήτη κι έφτασε στην περιοχή του Ακράγαντα, που ονομάστηκε από εκείνον Μινώα. Αποβίβασε το στρατό από τα πλοία κι έστειλε αγγελιοφόρους στο βασιλιά Κώκαλο, ζητώντας το

Δαίδαλο, για να τον τιμωρήσει. Ο Κώκαλος από τη μεριά του, τον κάλεσε σε σύσκεψη και υποσχόμενος να κάνει τα πάντα τον πήρε στο σπίτι του να τον φιλοξενήσει. Κι ενώ έπαιρνε το λουτρό του ο Μίνωας, ο Κώκαλος κρατώντας τον περισσότερη ώρα στο καυτό νερό σκότωσε το Μίνωα κι έδωσε το σώμα του στους Κρήτες, προφασιζόμενος για το θάνατό του ότι γλίστρησε στο λουτρό και πέφτοντας στο καυτό νερό πέθανε. Μετά από αυτό, οι στρατιώτες του Μίνωα έθαψαν το σώμα του βασιλιά με μεγαλοπρέπεια κι αφού κατασκεύασαν τάφο διπλό, στο κρυφό υπόγειο μέρος έβαλαν τα οστά του ενώ στο ανοιχτό μέρος έφτιαξαν ναό της Αφροδίτης. Εδώ ο Μίνωας δέχονταν τιμές επί σειρά γενεών. Όμως μετά την ίδρυση του Ακράγαντα, χρόνια μετά που έγινε γνωστό ότι εκεί είχαν αποτεθεί τα οστά του Μίνωα, συνέβηκε να καταργηθεί ο τάφος και να αποδοθούν τα οστά στους Κρήτες, πράγμα που έγινε όταν άρχοντας των Ακραγαντίνων ήταν ο Θήρωνας. Αλλ' όμως οι Κρήτες της Σικελίας μετά το θάνατο του Μίνωα στασίασαν, επειδή δεν είχαν αρχηγό και καθώς τα πλοία τους είχαν καεί από τους Σικελούς του Κώκαλου κι έχασαν κάθε ελπίδα επιστροφής στην πατρίδα, αποφάσισαν να μείνουν στη Σικελία, όπου οι μεν ίδρυσαν μια πόλη την οποία ονόμασαν Μινώα από το βασιλιά τους, ενώ οι υπόλοιποι περιπλανήθηκαν στα μεσόγεια του νησιού και, αφού κατέλαβαν ένα φυσικό οχυρωμένο τόπο, ίδρυσαν πόλη την οποία ονόμασαν Έγγυο από τη Πηγή που έτρεχε εκεί. Αργότερα , μετά την άλωση της Τροίας , όταν ο Μηριόνης ο Κρητικός έφτασε στη Σικελία και τον καλοδέχτηκαν λόγω της συγγενείας που είχε μαζί τους, του Κρήτες που κατέπλευσαν και τους έκανε συμπολίτες, με ορμητήριο την οχυρή πόλη υπέταξαν μερικούς περιοίκους και κατέκτησαν αρκετά μεγάλη περιοχή. Με τη δύναμή τους συνεχώς να αυξάνει, έχτισαν ιερό των Μητέρων και τιμούσαν με ιδιαίτερο σεβασμό, στολίζοντας το ιερό τους με πλήθος αναθημάτων. Η λατρεία τούτων των θεοτήτων είχε μεταφερθεί, λέμε, από την Κρήτη, καθόσον και οι Κρήτες αποδίδουν σ' ετούτες τις θεές ξεχωριστές τιμές. Κατά τη μυθολογία, αυτές οι θεές ανέθρεψαν παλιά το Δία, κρυφά από τον πατέρα του, τον Κρόνο, και σε αντάλλαγμα ανέβηκαν στον ουρανό κι έγιναν οι αστερισμοί που ονομάζονται 'Αρκτοι. Μ' αυτά συμφωνεί και ο Άρατος, όταν λέει γι αυτές τις θεές στο ποίημά του για τα αστέρια:

<< έμπαλιν εις όμους τετραμμέναι' ει ετεόν γε Κρήτηθεν κείναι γε Διός μεγάλου ιότητι ουρανόν εισανέβησαν ο μιν τότε κουρίζοντα Δίκτω εν ευώδει όρεος σχεδόν Ιδαίοιο άντρω εγκατέθεντο και έτρεφον εις ενιαυτόν, Δικταίοι Κούρητες οτε κρόνον εψεύσαντο>> (Άρατος Φαινόμενα 30 – 50 και Διόδωρος Σικελιώτης βίβλος 4, 80)

Σε νέα ελληνική: << ώμο με ώμο στέκονται στραμμένες' αν είναι αλήθεια, βέβαια,από την Κρήτη εκείνες χάρη στο θέλημα του Δία του μεγάλου στον ουρανό ανέβηκαν, γιατί τότε που ήταν νιούτσικος,στο ευωδιαστό Δικταίο, πλάι στο βουνό της Ίδης, σε άντρο τον έβαλαν κι ένα χρόνο τον ανέθρεφαν, κι απέξω οι Δικταίοι Κουρήτες τον Κρόνο ξεγελούσαν.>>

6. ΜΥΘΟΣ ΘΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΕΡΓΑΝΗΣ

Η ΜΙΝΩΙΔΑ ΘΕΑ ΑΘΗΝΑ ΕΦΕΥΡΙΣΚΕΙ ΤΟΝ ΑΥΛΟ, ΤΗΝ ΕΛΙΑ, ΤΗΝ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ κ.α.

Ο Διόδωρος Σικελιώτης, σχετικά με τη θεά Αθηνά, αναφέρει ότι η Αθηνά βρήκε το αυλό και τη μουσική του, την εξημέρωση και την καλλιέργεια της ελιάς και την ενδυμασία (άλλοι συγγραφείς αναφέρουν ότι βρήκε και τον αργαλειό), πρβ:

«Αναφέρουν τον μύθο ότι και η Αθηνά γεννήθηκε στην Κρήτη, από το Δία, στις πηγές του ποταμού Τρίτωνα και γι αυτό λεγόταν Τριτογένεια. Υπάρχει και σήμερα σ' εκείνες τις πηγές ιερός ναός τούτης της Θεάς, στο μέρος όπου έγινε η γέννησή της, κατά το μύθο. …….. Στην Αθηνά προσδίδουν **την εξημέρωση της ελιάς** και την παράδοση της καλλιέργειας της στους ανθρώπους, καθώς και την κατεργασία του καρπού της - διότι πριν τη γέννηση ετούτης της θεάς, τούτο το είδος δέντρου υπήρχε, βέβαια, μαζί με τα άλλα άγρια δέντρα, αλλά η φροντίδα και η πείρα που δείχνουν μέχρι σήμερα οι άνθρωποι στην καλλιέργεια του είναι έργο ετούτης της θεάς. Πέρα απ' αυτά της αποδίδουν την **κατασκευή των ενδυμάτων και την ξυλουργική τέχνη**, καθώς και την εισήγηση πολλών γνώσεων που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στις άλλες τέχνες" βρήκε, επίσης, την κατασκευή των αυλών και τη μουσική που παράγεται απ' αυτούς και, γενικά, πολλά έργα που απαιτούν τέχνη στην κατασκευή, γεγονός για το οποίο ονομάστηκε Εργάνη..» (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 72 – 75 μτφ «Εκόσεις Κάκτος»)

(Περισσότερα βλέπε στο βιβλίο «ΜΙΝΩΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ» ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ – ΜΑΚΗ Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗ)

Σημειώνεται ότι:

1) Το ότι οι Μινωίτες ήταν πράγματι αυτοί που πρώτοι επινόησαν τον αργαλειό και ύφαναν από μαλλιά ρούχα και στη συνέχεια πάλι πρώτοι αυτοί έκοψαν και έραψαν ρούχα στα μέτρα του χρήστη προκύπτει και από το ότι επί εποχής των Μινωιτών οι υπόλοιποι Έλληνες (Αθηναίοι, Σπαρτιάτες κλπ), καθώς και οι Ρωμαίοι κλπ φορούσαν περιζώματα από προβιές ή ρούχα που ήταν όπως τα κλινοσκεπάσματα (οι κουβέρτες), που το λεπτό λεγόταν χιτώνας και το χοντρό χλαμύδα ή μανδύας.

2) Η ελιά στους αρχαίους Κρήτες και γενικώς στους αρχαίους Έλληνες ήταν σύμβολο ειρήνης. Η αγριελιά (κότινος) ήταν σύμβολο δόξας και επαίνου. Με αγριελιά στεφάνωναν τους νικητές. Την αγριελιά πήγαν στην Ολυμπία οι Ιδαίοι Δάκτυλοι της Κρήτης. Την ήμερη ελιά φύτεψε στην Ακρόπολη της Αθήνας η κρητικά θεά Αθηνά, όταν νίκησε τον Ποσειδώνα, για το ποιανού το όνομα θα έπαιρνε η πόλη. Στη Γένεση, η ελιά είναι σύμβολο καταλαγιάς - διάσωσης. Κατά τη Γένεση, ο Νώε μετά τον κατακλυσμό, άφησε ελευθέρα περιστεράν ήτις « και ανέστρεψεν προς αυτόν …το προς εσπέρας και είχε φύλλον ελαίας … εν τω στόματι αυτής και έγνω Νώε, ότι κεκόπακε το ύδωρ από της γης»(Γεν. η 11)

3) Ο Απολλώνιος Ρόδιος (Αργοναυτικά Δ 1690) λέει ότι η Θεά Αθηνά ήταν Μινωίτισσα, λέει συγκεκριμένα ότι όταν ήρθαν οι Αργοναύτες στην Κρήτη έφτιαξαν ιερό της «Αθηνάς Μινωίτισσας» («Αθηναίης Μινωίδος»)

ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

Ο Απόλλωνας, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, μεταμορφώθηκε σε δελφίνι και οδήγησε ένα Κρητικό πλοίο στους Δελφούς, καθοδηγώντας τους ναυτικούς να χτίσουν εκεί το ιερό του. Εκεί αργότερα ιδρύθηκε και η γνωστή αδελφότητα (αμφικτιονία) της Φθιώτιδας και όπου ακούστηκε για πρώτη φορά το όνομα Έλλην και το Ελλανοδίκες. Οι *Δελφοί, λένε,* πήραν το όνομα αυτό από την αρχαϊκή λέξη δελφίς = δελφίνι.

Ετυμολογικά «Δελφοί» = η (α)δελφότητα, οι (α)δελφοί κ.τλ., όμως στην κυριολεξία οι της αυτής «δελφίδος» = οι της αυτής γενετικής κοιλιάς, μήτρας. Prbl: Ελλάς = οι της εαυτής λάας, λας = ο πηλός, η ύλη. Λάος = το ανόργανο σώμα, η πέτρα, ο λίθος και λαός = η ενόργανη ύλη: ο άνθρωπος ή ο στρατός ως ενόργανα σώματα. Απολλόδωρος και Όμηρος: «Λαούς δε λίθους ποίησε Κρονίων», που σημαίνει, την ανόργανη ύλη εποίησε ο χρόνος σε οργανική.

Η ΕΛΑΪΔΑ, Η ΣΠΕΡΜΩ ΚΑΙ Η ΟΙΝΩ

Σύμφωνα με άλλο μύθο, **η Ελαϊς, η Σπερμώ** και **η Οινώ** που τα ονόματά τους συνδέθηκαν με τα τρία βασικά προϊόντα του ελληνικού χώρου (λάδι, σιτάρι, κρασί) ήταν κόρες του Άνιου και εκείνος με τη σειρά του παιδί του Διονύσου και της Αριάδνης. ο Άνιος πήγε στο ιερό νησί της Δήλου και παντρεύτηκε τη Δωρίππη και απέκτησε τρεις κόρες που τις είπαν Οινοτρόπους ή Οινοφόρους. Σ` αυτές ο παππούς τους ο Διόνυσος έδωσε ένα μοναδικό χάρισμα: "ποιείν εκ γης έλαιον, σίτον και οίνον".

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΗΤΙΚΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΛΥΔΙΑΣ ΑΡΑΧΝΗΣ

Ο μύθος αυτός πέραν των άλλων έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Υποδηλώνει τα άσχημα αποτελέσματα που επιφέρουν οι ασέβειες στα θεία, η υπεροψία κ.α.

Η Αράχνη, σύμφωνα με τον Οβίδιο (Μεταμορφώσεις 6.1-145) και τον Πλίνιο τον πρεσβύτερο, ήταν μια πανέμορφη κοπέλα, κόρη του Ίδμωνα από την πόλη Κολοφώνα της Λυδίας, η οποία φημιζόταν για την άριστη τέχνη της στην υφαντική τέχνη, όμως είχε ένα ελάττωμα, ήταν υπερόπτης και αλαζόνας. Όταν της είπαν ότι τα υφαντά της είναι πολύ καλά λες και έμαθε την τέχνη από τη θεά Αθηνά, εκείνη γέλασε λέγοντας ότι όχι μόνο δεν έμαθε από αυτήν την τέχνη, αλλά ήταν και καλύτερη υφάντρια από αυτήν και αυτό μπορούσε να το αποδείξει, αν δεχόταν η θεά να γίνει διαγωνισμός μεταξύ τους. Ακούγοντας αυτό η θεά Αθηνά μεταμορφώθηκε σε γριά και πλησιάζοντας την, τη συμβούλεψε ότι να σταματήσει να λέει ό,τι λέει, γιατί αυτά είναι ασέβεια. Ωστόσο η Αράχνη δεν άκουσε τη συμβουλή της θεάς και συνέχισε να τα λέει. Προ αυτού η θεά Αθηνά οργισμένη την κάλεσε να αναμετρηθούν. Στο υφαντό της η Αθηνά σχεδίασε ευεργετικά φυτά, όπως την ελιά κατορθώματά της, τον αγώνα της με τον Ποσειδώνα για την προστασία και την ονομασία της πόλης της κ.α. και όταν τελείωσε ο αγώνας, η Αθηνά πήρε στα χέρια της το υφαντό της Αράχνης, για να δει τι είχε υφάνει και αν ήταν καλύτερο από το δικό της. Στο υφαντό της Αράχνης η Θεά δε βρήκε κανένα ψεγάδι στην υφαντική τέχνη, ήταν άριστο. Βρήκε όμως πάρα πολλά στα ξόμπλια

(στα κεντήματα, στα σχέδια και εικόνες) του υφαντού και μάλιστα προσβλητικά, ασεβή και απαράδεκτα. Η Αράχνη στο υφαντό της είχε σχεδιάσει παραστάσεις με τις οποίες γελοιοποιούσε τους θεούς, επειδή δεν τους θεωρούσε κάτι σημαντικό ή κατώτερους της. Παρίστανε βιασμούς των Θεών, το Δία ερωτιάρη που με ψεύδη αποπλανούσε την Ευρώπη κ.α. Προ αυτού η Θεά θύμωσε και δίνει μια και σκίζει το υφαντό της Αράχνης. Και τότε η Αράχνη έπεσε ξαφνικά από την πιο μεγάλη περηφάνια, στην πιο βαριά ταπείνωση. Αυτό δε μπορούσε να το αντέξει. Πήρε όσο νήμα της απέμεινε από το υφαντό, έκανε μια θηλιά και κρεμάστηκε. Ωστόσο η Αθηνά την πρόλαβε, χαλάρωσε τη θηλιά και της είπε: Εξακολούθησε να ζεις και να υφαίνεις το ΔΙΑΣΙΔΙ σου, όμως έτσι όπως είσαι τώρα, κρεμασμένη απ' αυτό το σκοινί και τη μεταμόρφωσε σ' ένα έντομο-ερπετό, τη γνωστή αράχνη.

Σύμφωνα με άλλο μύθο η Αράχνη ήταν αδελφή του Φάλαγγα από την Αττική και η θεά Αθηνά δίδαξε την υφαντική τέχνη στην Αράχνη και την πολεμική τέχνη στο Φάλαγγα. Τα δύο αδέλφια όμως ήρθαν σε αιμομικτική σχέση και η θεά τα μεταμόρφωσε σε ερπετά: Ὁ δε Ζηνοδότειος Θεόφιλος ιστορεί, ως άρα εν τη Αττική δύο εγένοντο αδελφοί, Φάλαγξ μεν ἀρσην, θήλεια δ' Αράχνη τούνομα· και ὁ μεν Φάλαγξ ἐμαθε παρά της Αθηνάς τα περί την ὁπλομαχίαν, ἡ δε Αράχνη τα περί την ιστοποιίαν· μιγέντας δὲ αλλήλοις στυγηθήναι υπό της θεού και μεταβληθήναι εις ερπετά, ἃ δη και συμβαίνει υπό των ιδίων τέκνων κατεσθίεσθαι (Θεόφιλος, Fragmenta 5, 3)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το παρόν βιβλίο είναι μια πρωτότυπη μελέτη, η οποία βασίζεται αποκλειστικά και μόνο σε επίσημες πηγές, αρχαίες και νέες, των οποίων τα ονόματα αναφέρονται εντός του βιβλίου, εκεί όπου αναφέρονται και τα λεγόμενά τους.

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ:

Ο συγγραφέας Αδαμάντιος (Μάκης) Γ. Κρασανάκης έχει γράψει πάρα πολλές μελέτες και άρθρα, που έχουν δημοσιευτεί στις Κρητικές και Αθηναϊκές εφημερίδες, καθώς και πάρα πολλά άλλα βιβλία, όπως τα εξής:

1. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**
2. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ (ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΡΑΦΗΣ)**
3. **Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**
4. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**
5. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗ**
6. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ: ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ, ΚΑΝΤΑΔΑ, ΡΙΜΑ, ΡΙΖΙΤΙΚΟ, ΑΜΑΝΕΣ ΚΛΠ**
7. Ο **ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**
8. **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ (ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΦΟΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ)**
9. Η **ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ**
10. **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**
11. Η **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ**
12. **ΟΙΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ (ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΙΔΗ ΠΟΤΩΝ ΚΛΠ)**
13. **Η ΑΘΗΝΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΛΠ)**
14. **Η ΘΗΒΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ ΚΛΠ)**
15. **Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΛΠ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ)**
16. **Η ΣΠΑΡΤΗ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΛΠ)**
17. **Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΚΑΤΑΓΩΓΗ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ)**
18. **Ο ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ ΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΡΟ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ**
19. **ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΦΟΡΕΣΙΕΣ**
20. **ΟΙ ΑΡΧΑΙΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥΣ**
21. **Η ΜΙΝΩΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ**
22. **Ο ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (ΙΔΡΥΣΗ, ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΔΗΜΟΙ ΚΛΠ)**
23. **ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ**
24. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ – ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΝΟΗΣΗ**
25. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΟΡΟΥ- & ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ-ΧΟΡΟΙ**
26. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ (ΕΙΔΗ, ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΚΛΠ),**
27. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ**
28. **Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ (ΕΙΔΗ ΚΛΠ)**
29. **ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΟΘΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΕΑΤΟΦΑΓΙΑΣ**
30. **ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΑΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΝΤΕΙΑΣ**
31. **ΨΕΥΔΗ ΠΟΥ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ**
32. **ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ: (ΔΥΣΛΕΞΙΑ, ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ** *κ.α.***).**
33. **ΘΡΗΣΚΕΙΑ: ΤΙ ΕΝΑΙ ΘΕΟΣ, ΨΥΧΗ, ΑΔΗΣ ΚΑΙ Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥΣ Ή ΟΧΙ**
34. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ- Η ΚΙΘΑΡΑ, Η ΛΥΡΑ ΚΑΙ Ο ΑΥΛΟΣ** ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΙΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΝΟΗΣΗ
35. **Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΙΣΤΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΛΟΥ (ΥΔΡΑΛΕΤΗ, ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ κ.α.).**
36. **Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΛΑΘΟΣ**